SPRAWOZDANIE

TOWARZYSTWA ROLNICZEGO

KRAKOWSKIEGO

ORAZ

TOWARZYSTW POKREWNYCH

ZA ROK 1905.

ARCHIWUM M. KRAKOWA

W KRAKOWIE.
NAKŁADEM C. K. TOWARZYSTWA ROLNICZEGO KRAKOWSKIEGO
DRUKARNIA A. KOZIAŃSKIEGO · 1906

4296

PROTOKÓŁ

obrad Walnego Zebrania Członków c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie,

odbytego w dniach 27. i 28. marca 1905 r.

w wielkiej sali Towarzystwa Wzajemnych Ubezpieczeń w Krakowie.

Przewodniczący: Zdzisław Hr. Tarnowski.
C. k. Ministerstwo rolnictwa reprezentował: Radca dworu Władysław Struszkiewicz.
C. k. Namiestnictwo reprezentował: Delegat Namiestnictwa, Radca dworu Dr. Adam Fedorowicz.
Wydział krajowy reprezentowali: Zastępca Marszałka krajowego: prof. Dr. Tadeusz Pilat, Radca Wydziału krajowego: Dr. Ignacy Szyszyłowicz.
Miasto Kraków reprezentował: P. Prezydent Dr. Juliusz Leo.

Pokrewne Towarzystwa reprezentowali pp.:

C. k. galicyjskie Towarzystwo gospodarskie we Lwowie: Prezes Towarzystwa Dr. Włodzimierz Kozłowski, Witold ks. Czartoryski.
Zarząd główny Towarzystwa Kółek rolniczych: Henryk Hr. Mieroszowski, Edward Maurizio.
Galicyjskie Towarzystwo leśne we Lwowie: Nowicki Aleksander.
Towarzystwo dla popierania polskiej nauki rolnictwa: Prof. Emil Godlewski, Dr. Waleryan Klecki.
C. k. Towarzystwo rolnicze w Styryi: Zdzisław Hr. Tarnowski.
„ „ „ *w Gorycyi:* Zdzisław Hr. Tarnowski.
„ „ „ *w Wiedniu:* Dr Adam Krzyżanowski.
„ „ „ *w Solnogrodzie:* Zdzisław Hr. Tarnowski.
„ „ „ *w Lincu:* Dr. Adam Krzyżanowski.
„ „ „ *w Lublanie:* Zdzisław Hr. Tarnowski.
„ „ „ *w Celowcu:* Zdzisław Hr. Tarnowski.
Towarzystwo rolnicze dla księstwa Cieszyńskiego: Zdzisław Hr. Tarnowski.
Towarzystwo hodowców czerwonego bydła polskiego: Adam Fink.
Towarzystwo ogrodnicze w Krakowie; Prof. Dr. E. Janczewski.
Towarzystwo rybackie w Krakowie: Prof. Sikorski Tadeusz.
Centralne biuro dla ochrony interesów rolnictwa w Wiedniu: Dr. Adam Krzyżanowski.
Towarzystwo Wzajemnej pomocy urzędników prywatnych we Lwowie: Stanisław Bal, Feliks Sierhiejewicz.
Związek dla urzędników gospodarczych w Wiedniu: Zdzisław Hr. Tarnowski.
Klub der Land- und Forstwirte we Wiedniu: Zdzisław Hr. Tarnowski.

Życzenia pomyślnych obrad nadesłały:

1) *Centralne Towarzystwo gospodarcze w Wielkiem Księstwie Poznańskiem.*
2) *Sekcya niemiecka i czeska Rady kultury krajowej w Pradze.*
3) *Towarzystwo leśno-rolnicze w Opawie.*

Obrady zagaił Prezes Zdzisław hr. Tarnowski następującem przemówieniem:

Witam Szanownych Panów i otwierając to Walne Zgromadzenie, pragnę zaraz na wstępie podać powody, które skłoniły Komitet do zaproszenia Panów na Walne zebranie w terminie o dwa miesiące z górą wcześniejszym, niż to bywało w ostatnich latach.

Kierował nami z jednej strony wzgląd na dogodność Szan. Panów, na tę okoliczność, że każdemu z nas gospodarzy łatwiej w tej porze roku bez szkody gospodarstwo swoje opuścić, jak w porze, kiedy robota w pełnym toku. Z drugiej strony proszę Panów, powodem tego przyśpieszenia jest to, że pragnęliśmy skrócić o ile możności okres jałowych przygotowań do Walnego Zebrania, które zbyt wiele czasu dawniej pochłaniały. Wolimy czas ten zyskać na produktywną pracę, na spełnianie obowiązków ciążących z woli Panów na Komitecie. Mogę Panów zapewnić, że czas zyskany w ten sposób niewątpliwie dodatnio się odbije w ostatecznej sumie działalności Komitetu. W nadziei, że Panowie reformie tej przyklasnąć zechcecie, zamierzamy, mimo wytężającej pracy, do jakiej to zmusza Komitet i urzędników naszych w zimowych miesiącach i na przyszłość także trzymać się marcowego terminu dla Walnych Zgromadzeń.

Ciężkie lata na nas przyszły! Gdym zeszłoroczne nasze zagajał Zebranie, musiałem wspomnieć o powodzi, która kraj zrujnowała; dziś proszę Panów, inna klęska: dotkliwe skutki niebywałej posuchy czuć nam się dają i do ruiny gospodarstwa nasze prowadzą! Depekoracya jak widmo stoi przed gospodarstwem, a z nią razem wszystkie złowrogie jej skutki!

Choć przyczyny klęski tych dwóch lat wprost sobie przeciwne, bo w roku 1903 zniszczyła nas woda, a w roku 1904 długotrwały żar z nieba bez kropelki deszczu, to jednak skutek proszę Panów, bez mała ten sam! Bieda dla rolników!

Akcyę ratunkową od pierwszej chwili, nie czekając na rząd centralny, zainicyował p. Namiestnik na własną rękę i to pierwszy raz nie przez podwładne sobie organa rządowe, ale za pośrednictwem korporacyi rolniczych. Akcya ta mająca na celu głównie dostarczenie paszy dla inwentarza w gospodarstwach mniej zasobnych, więc przedewszystkiem włościańskich z chwilą uchwalenia przez parlament znacznych kredytów prowadzi się w dalszym ciągu pod kierunkiem Rządu. Tendencye centralistyczne jednak, które krajowy Komitet ratunkowy miał do zwalczenia, odbiły się niekorzystnie na wydatności pomocy, opóźniając uzyskanie ulg ze szkodą tych, którzy niecierpliwie na dostarczenie paszy czekają.

Z ogólnych funduszów na ten cel przeznaczonych otrzyma Komitet nasz do swojej dyspozycyi około 105 tysięcy koron. Zresztą proszę Panów, mniejsza o szczegóły; żadna jeszcze akcya ratunkowa mimo obciążania, jakie wywołuje w budżecie państwowym, nie zwróciła i zwrócić nie może tego, co się straciło; tu i ówdzie może dać pomoc, nawet znaczną, nawet kładącą tamę redukcyi bydła, ale klęska elementarna, jest i pozostanie klęską, mimo najwydatniejszej nawet pomocy rządu i kraju.

Trzeba Boga prosić, żeby się klęski nie powtarzały, a zdwoić energię w pracy, celem zwiększenia wszelkiej produkcyi rolniczej, by rany zadane wygoić, a organizmy gospodarstw naszych wzmocnić i na wypadek niepomyślnych lat uczynić odporniejszemi.

Działalność Komitetu normalnym postępowała trybem i sądzę, że przeglądając sprawozdanie uznacie Panowie, że Komitet nie szczędził pracy w spełnianiu swoich zadań, a jeżeli rezultaty pomyślne nie w każdym kierunku dały się osiągnąć, to przyczyny trzeba tu szukać w ostatnich klęskach, których skutki paraliżowały na wielu polach nasze usiłowania.

Administracyę w biurach swoich, która, jak w zeszłym roku mówiłem, nie poszła naprzód równorzędnie ze wzrostem Towarzystwa, doprowadził Komitet do zupełnego ładu. Stwierdziły to obie komisye, rewizyjna i kontrolująca.

Mechanizm administracyjny, wprowadzony w ruch prawidłowy, funkcyonuje już z pewną biegłością i rutyną, tak, że pod tym względem uzyskaliśmy wielką oszczędność czasu, który produktywniej może być użyty.

Za chwilę będziecie Panowie mieli sposobność przekonać się o tem ze sprawozdania komisyi rewizyjnej, której członkom mam sobie za miły obowiązek wyrazić szczere podziękowanie za trudy, poniesione dla dobra naszego Towarzystwa.

W dziale chowu bydła po za stałą dotychczasową akcyą postanowił Komitet przedsięwziąć kroki zmierzające do przyspieszenia akcyi na tem polu, a mianowicie uchwalił sprowadzić większą ilość bydła fryzyjskiego pierwszorzędnej, hodowlanej jakości, celem rozsprzedania go tutaj w drodze aukcyi. Niestety, z powodu braku paszy musieliśmy tego na razie zaniechać, ale Komitet zamierza tego lata zeszłoroczną uchwałę wykonać w przekonaniu, że przyczyniłoby się to znacznie do podniesienia hodowli i przyspieszenia tempa, w jakiem akcya ta postępuje naprzód.

Komitet urządza tegoroczny targ rozpłodowy dnia 20 i 21 maja. Uważając ten sposób zbytu jako wielce dla popierania hodowli pożyteczny, czyniliśmy starania o zapewnienie sobie nabywców z poza granic kraju, ale w roku bieżącym nie łudziliśmy się nadzieją wię-

kszego pod tym względem popytu, z powodu kryzys, jaką przechodzą nasi bracia i sąsiedzi.

Na rozwój mleczarstwa naturalnie klęska posuchy źle wpływała z powodu braku paszy, mimo to jednak subwencyonował Komitet 8 nowopowstałych mleczarń.

Pod względem podniesienia chowu koni, stoimy dla braku środków na miejscu, ale Komitet nie spuszcza tej kwestyi z oka i nie spocznie tak długo, aż tą lub ową drogą, i tę tak ważną gałęź krajowej hodowli na lepsze wprowadzi tory.

W zamknięciu rachunkowem trzody chlewnej zadziwić Panów może dość znaczny remanent, który daje się usprawiedliwić stagnacyą z powodu klęski posuchy; remanent ten jednak wraz ze zwiększoną subwencyą rządową o 5.500 kor. umożliwi nam rozwinięcie w roku bieżącym szerszej na tem polu akcyi, której gotowy, zatwierdzony przez Komitet program, polega na zakładaniu chlewni zarodowych w rejonie każdego Towarzystwa okręgowego; w ten sposób ułatwimy włościanom podniesienie chowu trzody.

W popieraniu chowu owiec ten sam objaw mam do zaznaczenia, a pozostały remanent posłuży w roku bieżącym do założenia większej owczarni zarodowej rasy mięsnej.

Zawiązane w roku zeszłym Towarzystwo chowu drobiu z inicyatywy Komitetu w Towarzystwie okręgowem w Brzesku, skoncentrowało w roku ubiegłym akcyę Komitetu na tem polu. Jest wszelka nadzieja, że Towarzystwo chowu drobiu w Brzesku, oparte na racyonalnym programie, rozwinie się z pożytkiem i przykładem swoim innych zachęci. Jest to sprawa na pozór tylko mniejszego znaczenia. Cyfry tu mówią najlepiej. Do ogólnego eksportu drobiu z Austryi, obliczonego na 189 milionów, Galicya przyczynia się kwotą zaledwo 24 milionów; pole więc do działania piękne, a efekt w bilansie gospodarstwa krajowego mógłby być znaczący, tylko troszkę na tem polu umiejętnej a wytrwałej pracy, która nie jest trudną. W tym kierunku Komitet pragnie iść i każdą inicyatywę popierać.

W zakresie zwiększenia produkcyi roślin mam do zaznaczenia poważne reformy: dzięki subwencyom na ten cel od Sejmu przyznanym, przydzielił Komitet dwóch instruktorów pod bezpośrednie kierownictwo dyrektora Zakładu rolniczego, p. prof. Jentysa i cały zakres tej akcyi dziś tam jest prowadzony pod względem technicznym; Komitet zarezerwował sobie tylko ingerencyę pod względem finansowym i administracyjnym. Są w naszem gronie postępowi rolnicy, którzy zasięgnąwszy już rady w Zakładzie rolniczym doświadczalnym i przekonawszy się o doniosłości prób pod fachowym kierunkiem przeprowadzonych, całą swoją uprawę i produkcyę roślin z ogromnem tej produkcyi powiększeniem opierają na próbach, które Zakład doświadczalny w ich własnych gospodarstwach przeprowadził i na rezultatach, które wykazał.

Korzystajmy, proszę Panów, z tych ułatwień, ciągnijmyż te zyski, dajmy tej ziemi rodzić tyle, ile ona może; zwiększajmy zbyt małą jeszcze rentę z ziemi, bo nas to wzmocnić może do utrzymania się przy tej drogiej ziemi, do przetrwania zbyt częstych, niestety, lat klęski. Każdy, kto bez doświadczeń gospodaruje, kto nie zasięgnie rady od instytucyi, ożywionej miłością do sprawy i zapałem swojego szanownego kierownika, każdy rolnik, co się dziś bez tego chce obejść, krzywdę sobie robi i swojej ziemi, marnuje część plonów, któreby mu jego ziemia wydać była w stanie, nietylko na jego własny, ale i kraju pożytek. (Brawo)

Próbami z uprawą lnu, które się w roku ubiegłym nie udały z powodu posuchy, zrażać się nie chcemy i zamierzamy nadal je prowadzić, aby się przekonać, czy w danych warunkach plantacya lnu opłacić się może.

Pośredniczyliśmy też w dostawie żyta dla armii i pierwszy raz prowadząc ten interes we własnym zarządzie, dostarczyliśmy przeszło 160 wagonów żyta po cenach względnie korzystnych.

Biuro rachunkowe znajduje się w fazie przejściowej, dlatego nie czyniliśmy kroków celem pozyskania nowych klientów; staraliśmy się jedynie o dalsze poprawne prowadzenie ksiąg rachunkowych dawnych klientów. Subkomitet ad hoc wybrany, opracował nową taryfę, regulamin i instrukcyę służbową dla biura, co powinno dać tej instytucyi podstawę do dalszego rozwoju na szerszą skalę.

W dziedzinie ustaw projektowanych, a obchodzących rolnictwo, Komitet rozpatrywał projekt ustawy pensyjnej dla urzędników prywatnych i wystosował do Koła polskiego memoryał uzasadniający potrzebę jak najrychlejszego wprowadzenia w życie takiej ustawy.

Zaopiniowaliśmy także w Wydziale krajowym projekt ustawy lasowej, uzupełniając go lub zmieniając całym szeregiem motywowanych wniosków.

W sprawie wykonywania ustawy wodnej odnieśliśmy się do J. E. Namiestnika, motywując w naszym memoryale potrzebę strzeżenia słusznych praw właścicieli gruntów nadbrzeżnych. Sprawa ta od tego czasu była traktowaną w Sejmie na podstawie referatu J. E. posła Bobrzyńskiego w sposób, który pozwala rokować pomyślne jej załatwienie w niedalekiej przyszłości.

Nie wyliczając dalszych spraw, zaznaczam, że we wszystkich agrarno-politycznych kwestyach staliśmy na straży interesów rolnictwa.

Dzięki jednolitej akcyi z Towarzystwem Gospodarskiem lwowskiem, za co przedewszystkiem obecnemu tu Prezesowi Kozłowskiemu wdzięczność się należy i dzięki usilnym staraniom członków Komitetu zasiadających w Sejmie, udało nam się w roku ubiegłym uzyskać zwiększenie funduszu rolniczego w budżecie krajowym, a mianowicie: 4.000 koron na ożywienie działalności Tow. okręgowych; 1.000 kor. na organizacyę działów handlowych w Towarzystwach okręgowych: 5.000 koron, na instruktorów rolnictwa i 2.000 koron na doświadczenia rolnicze, o czem już wyżej wspomniałem; 2.500 koron na kontrolę mleczności i wreszcie 2.000 koron na popieranie chowu koni roboczych.

Sejm dał nam co mógł w danych warunkach, a teraz kolej zwrócić się z postulatami do rządu, który musi jeszcze wiele dla rolnictwa naszego zrobić, żeby stosunek udziału naszego w państwowym funduszu rolniczym doprowadzić do normalnego z innymi krajami koronnymi stosunku.

Zwiększenie subwencyi krajowej na ożywienie działalności Towarzystw okręgowych do 8.000 koron, łącznie z nową subwencyą 1.000 koron na organizacyę działów handlowych w Towarzystwach okręgowych, umożliwiło wydatniejszą na tem polu akcyę. Komitet zrobił w tym kierunku wszystko, co było w jego mocy. Dziewięciu Towarzystwom okręgowym przyznał subwencyę, ułożył instrukcyę dla Towarzystw subwencyonowanych, przygotował formularze, książki; — do kontroli i utrzymania stosunku z Towarzystwami przeznaczył stale p. Bojanowskiego, jednego z najpoważniejszych swoich urzędników.

Pozwalam sobie zwrócić uwagę Szanownych Panów na to, że Towarzystwa okręgowe, które przyjęły subwencyę, przyjęły wraz z niemi na swoje barki zwiększone obowiązki, którym — nie wątpię — że odpowiedzieć zechcą w całej pełni, przez stopniowo, lecz stale wzrastającą i ożywioną działalność.

Sejm przyznał te subwencye Komitetowi z jasnem określeniem celu, z zastrzeżeniem, by ona nie była biurokratycznie zużytą; pod takimi też tylko warunkami mógł je Komitet dalej rozdzielić między Towarzystwa i za produktowne zużycie tego publicznego grosza wobec Sejmu czuje się odpowiedzialnym.

Ja wątpić nie chcę, że akcya ta, mająca na celu ożywienie naszej działalności po okręgach, ważne wyda rezultaty; że rozbudzone poczucie potrzeby jednoczenia się i zrozumienie konieczności pracy assocyacyjnej, zastąpi ustawowe uregulowanie tej w mojem przekonaniu, najważniejszej sprawy. (Brawo)

Przybyło nam w roku zeszłym 92 członków, tj. że liczba ich wzrosła z 1034 do 1126. Cytuję to, jako objaw pomyślny, jako dowód, że się ludzie zaczynają do naszej roboty garnąć, ale to jeszcze nie dosyć! — Wielu jest jeszcze obywateli rolników, nawet zamożnych, co do Towarzystwa rolniczego nie należą. Ja pragnąłbym, żeby się w społeczeństwie wyrobił pod tym względem rodzaj ostracyzmu, jakiś sąd opinii publicznej, któryby nie pozwalał rolnikom, zwłaszcza większym właścicielom, od służby w szeregach rolniczych się usuwać. (Brawo) Od nas zależy wyrobić ten sąd w społeczeństwie, a wyrobimy go nie samem tylko zachęcaniem, czy mową, czy piórem! Najlepszy, niezawodny, do tego prowadzący środek, to dany przykład, to święty zapał do tej dobrej sprawy, to nasza zorganizowana praca po całym kraju! to z tej pracy płynące korzyści! W ten sposób ludzi za sobą pociągniemy, szeregi nasze zwiększymy, stworzymy zastępy rolnicze dobrze zorganizowane, silne i odporne, które się ani przemijającej klęski elementarnej, ani żadnego innego nie ulękną wroga. Nie tu miejsce mówić o naszej polityce narodowej, ale wobec horyzontów niepewnych, raz jasnych, raz ciemnych, tembardziej tędy nasza droga; tą drogą pewną, ciągnijmy za sobą wszystkich naszych braci. (Brawo)

Uchwaliliście Panowie w roku ubiegłym wezwanie do Komitetu, żeby się postarał o zorganizowanie centralnego Biura zakupna, opartego na silnej podstawie finansowej. I Syndykat Towarzystw rolniczych tu, w Krakowie, już w najbliższych dniach istnienie swoje zaczyna, oparty na udziałach z ograniczoną poręką.

Komitet więc, proszę Panów, polecenie Wasze spełnił, a teraz dalszy ciąg wypełnienia zeszłorocznej uchwały, t. j. oparcie instytucyi na silnej, finansowej podstawie, to już w rękach wszystkich członków Towarzystwa rolniczego; wzrost i rozwój Syndykatu i wyzyskanie jego użyteczności zależy od poparcia ogółu rolników.

Może Panów nawet do pewnego stopnia zadziwić, że potrafiliśmy, w tak krótkim stosunkowo czasie tę instytucyę do życia powołać, a stać się to mogło tylko dzięki temu, że Towarzystwo okręgowe wielickie, odstąpiło nam swój dział handlowy, o sile i zaletach już wypróbowanych.

I tu, proszę Panów, przykład: że jak się gdzieś znajdą ludzie dobrej woli, co pracować chcą i umieją, to wiele bardzo dokonać mogą! Owoce pracy lokalnej w Wieliczce cały kraj dziś zbierać będzie! Wdzięczność od nas wszystkich należy się tym, którzy tę pracę zaczęli, a przedewszystkiem temu, który w niej przewodniczył, zasłużonemu, czcigodnemu Prezesowi wielickiemu, p. Maryanowi Dydyńskiemu. (Brawo)

Wykonując też jednę z ważniejszych uchwał Walnego Zebrania, czyniliśmy starania utworzenie Związku producentów spirytusu. Trudności z tem były dosyć znaczne, bo z powodu cen wysokich, ludzie nieprzezorni zadawalniają się tem, co w danej chwili mają, zapominając o jutrze, o tem, że te dobre czasy skończyć się mogą i skończą się z pewnością, a wtedy rolnicy posiadający gorzelnie, ten prawie jedyny nasz przemysł rolniczy, rzuceni będą na pastwę okoliczności nieprzyjaznych i wyłącznie o własny interes dbałego pośrednika. Owocem naszych usilnych w tym kierunku starań, jest wiec właścicieli gorzelń na dzień następny po Walnem Zebraniu zwołany, w nadziei, że ci wszyscy z grona Panów, co gorzelnie posiadają, zechcą być obecni i przyczynią się z nami do utworzenia Związku spirytusu dla wspólnej korzystnej sprzedaży.

Jeszcze proszę Panów gorące słowo zachęty do korzystania z usług na podstawie nowej ustawy organizujących się biur pośrednictwa pracy. Jeżeli chcemy

żeby ustawa ta stała się prawdziwie pożyteczną i żeby w kraju spełniła jedno z najważniejszych dla rolników zadań socyalnych i ekonomicznych, to musimy wszystkie potrzeby nasze pod względem zakontraktowania sobie robotnika zaspakajać w tych, pod kierunkiem Wydziału krajowego zorganizowanych biurach. Dochodzą nas wieści, że teraz właśnie blisko 4.000 robotników sezonowych jest do zamówienia w trzech powiatowych biurach pośrednictwa pracy: Łańcut, Rzeszów, Oświęcim. Jeżeli się nie pospieszymy, jeżeli nie znajdą zarobku w kraju, pójdą za granicę. Biura te wtedy tylko mogą rzeczywiste oddać usługi, jeżeli się w ich ewidencyi skoncentruje o ile możności całego kraju, jak największa suma popytu i podaży pracy takiej, która na miejscu zaspokojoną być nie może; w tych warunkach tylko instytucya ta spełni swoje zadanie, z największą obustronną korzyścią. Na ustawę o włościach rentowych, jako najważniejszy owoc prac sejmowych lat ostatnich zwracam uwagę Panów, doradzając zapoznanie się z nią i korzystanie, gdzie można.

Wybaczcie Panowie, jeżeli trochę długo zatrzymałem Waszą uwagę, ale sądzę, że godzi się raz w rok, gdy się w tem gronie spotykamy, poruszyć sprawy ważniejsze tyczące się rolnictwa i przedstawić choćby tylko w najważniejszych punktach działalność Komitetu i jej wyniki. (Brawo)

Na zakończenie smutny obowiązek mam do spełnienia i z żalem wspomnieć muszę o stratach, jakieśmy ponieśli. (Zebrani z miejsc powstają).

Zgon ś. p. Hermana barona Czecza, Prezesa Tow. rolniczego Bialskiego, okrył żałobą nasze Towarzystwo; był to mąż, który na wszystkich polach pracy publicznej służył naszej sprawie; ziemianin w całem tego słowa znaczeniu, szanowany i kochany w kraju, ceniony przez kolegów w Radzie Państwa, zjednał sobie uznanie i szacunek w Kole Polskiem, gdzie jego wytrawne zdanie nieraz na szali przeważało. Zgon jego dla nas tem boleśniejszy, że okrył żałobą brata, a naszego szanownego kolegę i wiceprezesa.

Ś. p. Henryk Kieszkowski był członkiem honorowym naszego Towarzystwa, a do tego, co o zasługach jego w ostatnich dniach mówiono i pisano, byłoby zbytecznem cokolwiek dodawać; kraj cały je ocenił.

Towarzystwo rolnicze Rzeszowskie straciło zasłużonego członka Wydziału i obywatela ś. p. Władysława Woynarowskiego, a Towarzystwo Dembickie śp. Apolinarego Kwiecińskiego i śp. Ignacego Pieniążka.

Bratnie Towarzystwo Gospodarskie opłakuje zgon najzasłużeńszego, najwybitniejszego weterana w służbie publicznej ś. p. Apolinarego Jaworskiego, nieodżałowanego Prezesa Koła Polskiego, a zarazem członków: Eugeniusza Abrahamowicza, Władysława Bzowskiego, barona Jana Konopki, Stanisława Komorowskiego, Bronisława Skibniewskiego, Ludwika Szawłowskiego.

Ś. p. Maksymilian Jackowski, członek Towarzystwa gospodarskiego Poznańskiego, osierocił Kółka rolnicze w Poznaniu, których był twórcą i patronem; zbyt znane to nazwisko, zbyt znane i cenione zasługi z tem nazwiskiem związane, żeby o nich wiele mówić trzeba. Maksymilian Jackowski, którego słusznie odrodzicielem włościaństwa nazwano, jest historyczną postacią w dziejach ziemiaństwa Wielkopolskiego.

Wreszcie mówca przedstawił p. delegata Fedorowicza jako komisarza rządowego; powitał zastępcę Marszałka krajowego dra Pilata, dziękując mu za popieranie spraw i interesów rolnictwa w Wydziale krajowym; prezesa gal. Tow. gospodarskiego dra Włodzimierza Kozłowskiego, dziękując za solidarną działalność w interesach rolnictwa oraz za zaszczytne zamianowanie mowcy, jako prezesa Tow. rolniczego krakowskiego, członkiem honorowym galicyjskiego Tow.; dalej przybyłych z dalszych stron gości, oraz reprezentanta Ministerstwa rolnictwa, Radcę dworu Struszkiewicza, delegata Akademii umiejętności prof. Rostafińskiego, prezydenta miasta dra Leo, delegatów Kółek rolniczych, Tow. dla popierania polskiej nauki rolnictwa, Tow. leśnego, Tow. rybackiego i Tow. wzaj., ubezp. urzędników prywatnych.

W odpowiedzi na powitanie zabrał głos prezes galicyjskiego Tow. gospodarskiego dr. Włodzimierz Kozłowski, który podniósł prace i zabiegi krakowskiego Tow. rolniczego około podniesienia rolnictwa. Jako do niosły rezultat tych zabiegów przytoczył mówca przyczynienie się do utworzenia zakładu doświadczalnego przy studyum rolniczem Uniwersytetu Jagiellońskiego, zorganizowanie Syndykatu Tow. rolniczych i Spółek mleczarskich. Mówca podniósł dalej zasługi Prezesa krakowskiego Towarzystwa, Zdzisława hr. Tarnowskiego na polu interesów rolniczych, jako też umiejętność szczęśliwego łagodzenia różnic i utrzymania harmonijnej łączności między Bratniemi Towarzystwami rolniczemi.

Protokół Walnego Zgromadzenia z dnia 13 i 14 czerwca 1904, tudzież drukowane sprawozdanie z czynności Komitetu Towarzystwa rolniczego krakowskiego i Towarzystw rolniczych okręgowych za rok 1904 przyjęło Zgromadzenie bez czytania do wiadomości.

Imieniem Komisyi rewizyjnej zabrał głos p. Jan Zagórski, przedstawiając spostrzeżenia i uwagi tejże Komisyi. Sprawozdanie swe zakończyl p. Zagórski wnioskiem o udzielenie Komitetowi absolutoryum. Po przemówieniu dra Jana Zdunia, który imieniem Komitetu udzielił Zgromadzeniu wyjaśnień odnośnie do sprawozdania Komisyi rewizyjnej przyjęto sprawozdanie Komisyi do wiadomości i udzielono Komitetowi absolutoryum.

Następnie Wice-prezes Karol Czecz de Lindenwald wygłosił obszerny odczyt »O traktacie handlowym z Niemcami«. P. Referent roztrząsnął wyczerpująco znaczenie traktatu dla rolnictwa naszego kraju szczególnie pod względem wywozu bydła, koni, mięsa, drobiu, jaj,

ryb, zboża, chmielu i t. d., który jest bądź według nowych postanowień utrudniony, bądź prawie uniemożliwiony. W razie uchwalenia traktatu przez parlament austryacki, rolnictwo austryackie a szczególnie galicyjskie będzie bardzo szkodliwie dotknięte.

Mówca zakończył odczyt swój wnioskiem: »Zważywszy, że w konsekwencyi ewentualnie ratyfikować się mającego traktatu handlowego między Austro-Węgrami i Państwem niemieckiem, jednostronnie obciążającego produkcyę rolniczą w ogólności, specyalnie zaś wobec stosunków naszego przeważnie rolniczego kraju, poleca się Komitetowi, aby wspólnie z Komitetem Tow. galicyjskiego gospodarskiego wypracował memoryał, przedstawiający niekorzystny wpływ traktatu i zażądał ekwiwalentu dla dotkniętych gałęzi rolnictwa i hodowli zwierząt.

Memoryał ma być przedłożony Rządowi i Kołu polskiemu i zawierać propozycyę co do kierunków i sposobu popierania rolnictwa«.

Wniosek uchwalono.

Z kolei p. Aleksander Dąmbski przemówił o utworzonym niedawno w Krakowie Syndykacie Towarzystw rolniczych, wykazując jego znaczenie i pożytek dla rolników i rolnictwa. P. referent zakończył wnioskiem, wzywającym rolników, aby gorąco popierali tę instytucyę samopomocy i przystępowali z udziałami do Syndykatu zarazem solidarnie pokrywali swoje potrzeby gospodarskie za jego pośrednictwem.

Pan Smagała, uznając pożytek i potrzebę Syndykatu, wykazywał potrzebę, aby Syndykat zajął się organizacyą rolniczych spółek magazynowych na wzór niemieckich i urządził sprzedaż artykułów rolniczych, szczególnie zboża.

Wniosek referenta przyjęto.

Poczem zabrał głos imieniem Komitetu prezes hr. Zdzisław Tarnowski i przedłożył następujący wniosek:

Jako pierwszy wniosek Komitetu mam zaszczyt przedstawić Walnemu Zgromadzeniu nominacyę członkiem honorowym hr. Stanisława Żółtowskiego, jako ustępującego prezesa Centralnego Towarzystwa gospodarczego w Poznaniu. Jest to rolnik, ziemianin z krwi i kości, który pracę swojego życia poświęcił na niwie ojczystej, w całem tego wyrazu najszerszem znaczeniu. W tej pracy pełnej poświęcenia dla dobra rodaków, zdrowie sterał przedwcześnie. Z żalem głębokim żegnali ustępującego prezesa swojego wielkopolscy ziemianie; z uznaniem wybitnych zasług, z uszanowaniem dla nieskazitelnego nad kryształ czystego charakteru. Znany był ze zalet swoich nietylko w Poznaniu, ale w całej Polsce.

Zasłużył na to, abyśmy do uznania najbliższych świadków jego działalności — i nasze dołączyli uznanie. Mam szczęście znać Stanisława Żółtowskiego od dzieciństwa i mogę zapewnić panów, że nominacya na członka honorowego w naszem Towarzystwie nie może w zacniejsze dostać się ręce.

Dlatego imieniem Komitetu mam zaszczyt postawić wniosek o zamianowanie Stanisława Hr. Żółtowskiego członkiem honorowym Towarzystwa rolniczego krakowskiego.

Wniosek uchwalono jednomyślnie przez aklamacyę.

Na wniosek Komitetu Towarzystwa przedstawiony przez Dr. Jana Zdunia zebranie uchwaliło zatrzymać dotychczasowe dopłaty ze strony Towarzystw rolniczych okręgowych na rzecz Centralnego Towarzystwa we wysokości 25% wkładek członków.

Na wniosek p. Aleksandra Dąmbskiego i po przemówieniu p. Maryana Dydyńskiego Zgromadzenie uznało w zasadzie, że byłaby pożądaną zmiana nazwy »Towarzystw rolniczych okręgowych« na »Oddziały c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego« i przekazało tę sprawę Komitetowi celem dalszego statutowego traktowania.

Na tem wyczerpano porządek dzienny pierwszego dnia obrad na pełnem Zgromadzeniu i o godzinie 12½ odroczono posiedzenie do dnia następnego godziny 11 przedpołudniem.

Popołudniu dnia 27, oraz przed godziną 11 dnia 28 marca 1904 odbyły się posiedzenia Sekcyj ogólnej, rolniczej, hodowlanej i gorzelnianej.

Na Sekcyi ogólnej wygłosił odczyt p. Franciszek Vetulani »O nowym kredycie melioracyjnym« i p. Dziembowski z Poznańskiego »O Spółkach rolniczych«.

Na Sekcyi rolniczej, p. Stanisław Tylicki: »O dodatnich i ujemnych stronach naszych robotników rolnych«; p. Józef Zawadzki: »O zadaniach instruktorów rolnictwa«; w Sekcyi hodowlanej prof. Dr. Waleryan Klecki »O kontroli mleczności obór«; w Sekcyi gorzelnianej p. Tadeusz Chrząszcz: »Krytyczny pogląd na nowe sposoby prowadzenia drożdży w gorzelniach«.

Po wygłoszeniu odczytów toczyły się w Sekcyach ożywione dyskusye, których wynikiem były zamieszczone poniżej uchwały.

Po otwarciu pełnego posiedzenia Walnego Zgromadzenia dnia 28. marca o godzinie 11 przed południem odczytał Przewodniczący następujący telegram, który otrzymał od Hr. Żółtowskiego, mianowanego w poprzednim dniu honorowym Członkiem Towarzystwa: »Niechanowo. Zechciej, proszę najserdeczniej, podziękować w mojem imieniu Walnemu Zebraniu za wielki zaszczyt, jakim mnie odznaczyć raczyło i wyrazić najgłębszą wdzięczność, z jaką go przyjmuję. Stanisław Żółtowski«.

Z porządku dziennego referent Komitetu Prof. Antoni Górski wypowiedział referat «O wygórowanych zyskach, jakie czerpią z Galicyi fabrykanci tomasyny«. Referent wykazał, że kartel fabrykantów postępuje w ten sposób, że nietylko ustanowił wysokie ceny tomasyny dla Galicyi, ale nawet nadsyła tu towar gorszej jakości aniżeli innym krajom. Wyjściem z tej sytuacyi w interesie rolnictwa jest podjęcie walki z kartelem

fabrykantów i przystąpienie do ogólnego Związku rolników w Wiedniu, ażeby zapewnić sobie poparcie tej instytucyi, mającej bronić ogólnego interesu rolników monarchii. Nadto byłoby wskazanem podjęcie agitacyi za obniżeniem cła na żelazo, bo takie zniżenie wstrząsnęłoby potęgą kartelu i zniewoliłoby go do zmiany zajętego obecnie wobec rolnictwa stanowiska.

P. referent zakończył rezolucyą, aby Walne Zgromadzenie przekazało niniejszą sprawę Komitetowi do rozpatrzenia i poczynienia kroków, które Komitet uzna za stosowne.

Przewodniczący podziękował referentowi za przygotowanie referatu, a Zgromadzenie po dyskusyi, w której zabierali głos p. Karol Czecz i Maryan Dydyński, uchwaliło wniosek referenta.

Dyrektor Roger bar. Battaglia wypowiedział referat p. t. »Rolnictwo a przemysł«. Powitał imieniem Związku przemysłu fabrycznego reprezentantów instytucyi, która tak znacznie przyczyniła się do podniesienia rolnictwa. Zaznaczył, że Związek stoi na stanowisku łączności wszystkich gałęzi gospodarczych w kraju i wskazywał powołując się na przykłady, jak ważną jest łączność między przemysłem a rolnictwem.

Omówiwszy dalej najważniejsze wspólne interesa rolnictwa i przemysłu, mówca podniósł potrzebę utworzenia wyższej organizacyi, celem zastępowania i obrony tych wspólnych interesów, a łagodzenia sprzeczności. Taka ogólna Rada gospodarcza kraju mogłaby się składać z delegatów Tow. rolniczego krakowskiego i gospodarskiego lwowskiego, Izb handlowych i przemysłowych, Centralnego Związku przemysłu fabrycznego i krajowego Tow. naftowego. Mówca przedłożył następującą rezolucyę:

»Walne Zebranie poleca Komitetowi, aby się zastanowił nad utworzeniem ogólnej Rady gospodarczej krajowej, któraby była dobrowolną asocyacyą celem zastępowania i obrony wspólnych interesów wszystkich grup gospodarczych w kraju, oraz celem łagodzenia sprzeczności, któreby zachodziły między interesami tych grup. Z wykonania niniejszej uchwały ma Komitet zdać sprawę na najbliższem Walnem Zebraniu i porozumieć się z wymienionymi instytucyami zawodowemi co do utworzenia ogólnej krajowej Rady gospodarczej«.

Przewodniczący podziękował referentowi za poruszenie i omówienie tej sprawy, poczem zgromadzenie przyjęło przedłożoną rezolucyę.

Z kolei przystąpiono do wyboru Prezesa, a Przewodniczący zarządził krótką przerwę, aby zebrani członkowie mogli się porozumieć co do osoby kandydata. Podczas tej przerwy odbyło się poufne posiedzenie w tej sprawie pod przewodnictwem p. Maryana Dydyńskiego.

Po otwarciu jawnego posiedzenia, p. Zbigniew Horodyński postawił wniosek o wybór prezesa Tow. przez aklamacyę i postawił uchwaloną przez poufne Zebranie kandydaturę dotychczasowego Prezesa Hr. Zdzisława Tarnowskiego.

Przewodniczący Hr. Zdzisław Tarnowski powołał się na statut Towarzystwa, postanawiający, że wybory prezesa, wiceprezesów i członków Komitetu odbywać się mają kartkami.

P. Maryan Dydyński podniósł, że dużo motywów przemawia za tem, aby w pierwszym rzędzie uwzględniona była wola Walnego Zgromadzenia, które pragnie dokonać wyboru przez aklamacyę.

Przewodniczący oświadcza, że skoro całe Zebranie sobie tego życzy, a nikt przeciwko temu nie występuje, to trudno mu się sprzeciwiać i wyjątkowo dopuszcza głosowanie przez aklamacyę.

Zgromadzenie jednomyślnie przez aklamacyę wybrało Hr. Zdzisława Tarnowskiego, który podziękował w następujących słowach:

»Nie pozostaje mi nic innego, jak przyjąć to do wiadomości i jak najserdeczniej podziękować Panom za łaskawy wybór. Jestem szczerze wdzięczny za zaufanie, proszę i nadal o życzliwe poparcie w mych usiłowaniach. Bardzo Panom wdzięczny jestem za to, że dajecie mi pole do pracy w tym kierunku, bo ta praca najbardziej odpowiada mym pojęciom o służbie publicznej. Wielka polityka jest niewątpliwie potrzebną i być musi, ale zdaje mi się, że gdyby nie było naszej roboty, toby polityka gruntu pod nogami nie miała (oklaski). Jeszcze raz Panom najserdeczniej dziękuję i obiecuję, że jak dotąd i nadal będę Wam służył wiernie i co więcej w nadziei, że bez skutku ta robota nasza wspólna nie pozostanie« (oklaski).

Również przez aklamacyę wybrało Zgromadzenie pierwszym Wice-prezesem p, Karola Czecza z Bieżanowa, który podziękował za wybór, podnosząc, że za swe usiłowania i chęć sumiennej służby w interesie rolników doznaje nadzwyczajnego wynagrodzenia przez dokonany po raz trzeci wybór.

W głosowaniu kartkami wybrano nadal dotychczasowych członków Komitetu: Pp. Kazimierza Bzowskiego, Henryka Dolańskiego, Prof. Dr. Antoniego Górskiego, Stefana Konopkę, Prof. Władysława Lubomęskiego, Dr. Witolda Milieskiego, Dr. Jana Zdunia.

Do Komisyi rewizyjnej wybrano Pp.: Aleksandra Dydyńskiego, Jana Zagórskiego, Jana bar. Konopkę, Juliana Bielańskiego i Stanisława Konopkę.

Po uskutecznieniu powyższych wyborów uchwalono wnioski:

a) Sekcyi ogólnej: »Sekcya ogólna uchwala w kwestyi kredytu melioracyjnego odnośnie do reskryptu Wydziału krajowego L. 117158/04, z dnia 27/I. 1905, aby wnioski zgłoszone, jako też żądania poszczególnych mowców, którzy zabierali głos w tej materyi, odstąpić Komitetowi z poleceniem, aby przy współudziale referenta p. inż. Vetulaniego wygotował memoryał dla Wydziału krajowego o zmianach, jakieby były pożądane tak w warunkach udzielania tego kredytu, jako też procedurze uskuteczniania drenowań, aby fundusz roczny 500.000 koron z dotacyi państwowej odpowiednio do rzeczy został zużytym w interesie ogółu rolników«.

b) Sekcyi rolnej: »Walne Zebranie poleca Komitetowi czynienie ciągłych starań o lepsze dotowanie stacyi doświadczalnej w Krakowie«.

c) Sekcyi hodowlanej; »Poleca się Komitetowi, aby na podstawie udzielonych na te cele funduszów pomyślał o wprowadzeniu kontroli mleczności w oborach zarodowych i poparciu utworzenia Związków kontrolnych okręgowych, oraz wykształceniu odpowiednich sił dla przeprowadzenia kontroli mleczności«.

Nadto uchwalono:

na wniosek p. Fuchsa i Towarzyszy: »Poleca się Komitetowi c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego, ażeby w porozumieniu ze wszystkiemi Towarzystwami rolniczemi okręgowemi zajął się zbadaniem stosunków służbowych czeladzi rolniczej zachodniej Galicyi i przedsięwziął kroki odpowiednie celem unormowania i poprawy tychże stosunków w drodze, jaką uzna za najstosowniejszą«.

na wniosek Prof. Surzyckiego z Czernichowa uchwalono: »Walne Zebranie poleca Komitetowi, ażeby wspólnie z Komitetem c. k. Towarzystwa gospodarskiego zajął się zbadaniem w jakiem stadyum znajduje się sprawa fundacyi Hohendorfa w Szutromińcach, dla utworzenia szkoły rolniczej w Galicyi i zdał sprawę na następnem posiedzeniu«.

Na zakończenie Prezes podziękował obecnym za liczny komplet w obradach jako objaw szczerej chęci do pracy.

P. Maryan Dydyński podziękował Prezesowi za przewodnictwo, poczem posiedzenie zamknięto o godzinie 2 popołudniu.

SPRAWOZDANIE

z czynności Komitetu

C. K. TOWARZYSTWA ROLNICZEGO KRAKOWSKIEGO

za rok 1905.

I. Czynności w zakresie polityki i administracyi agrarnej.

1) Traktaty handlowe.

a) Traktat z Niemcami.

Niejednolity pod względem produkcyi gospodarczej charakter Austryi, a stąd sprzeczność interesów poszczególnych grup gospodarczych nie pozwoliły Rządowi z całym naciskiem stanąć w obronie interesów rolnictwa przy odnawianiu w roku bieżącym traktatu handlowego z Niemcami, zwłaszcza, że Niemcy wykorzystały tym razem całą swoją przewagę ekonomiczną w kierunku ochrony własnej produkcyi rolnej przed konkurencyą austryacką. Zawarto układ, który zwłaszcza dla rolnictwa galicyjskiego rozpoczyna okres znacznego pogorszenia warunków wywozu płodów rolniczych do tego najważniejszego rynku zbytu, jakim dla Galicyi są Niemcy. Niekorzystne skutki tego traktatu, zwłaszcza co się tyczy exportu bydła, koni, trzody chlewnej, drobiu, jaj, mięsa, jęczmienia browarnego, chmielu, drzewa tartego i t. d. wykazał Wiceprezes Towarzystwa p. Karol Czecz w obszernym referacie, wygłoszonym na tegorocznem Walnem Zebraniu.

Na podstawie tego referatu opracował Komitet memoryał do Rządu, w którym jako częściowej kompensaty za szczególniej dotkliwe szkody wyrządzone rolnictwu galicyjskiemu przez nowy traktat, zażądano wydatnej pomocy ze strony Rządu dla popierania zagrożonych gałęzi produkcyi rolnej.

b) Traktaty z Rosyą i państwami Bałkańskiemi.

Wobec częściowej utraty rynku zbytu w Niemczech, rolnictwo galicyjskie tem troskliwiej musi starać się o utrzymanie rynku wewnętrznego, któremu grozi niebezpieczeństwo konkurencyi importu z Rosyi i państw Bałkańskich. Wskutek niskich kosztów produkcyi rolniczej w tych państwach, zboże, bydło, mięso, drób rosyjski, pszenica, trzoda chlewna, kukurudza, owoce z Bałkanu mogłyby opanować targ austryacki. Dlatego też Komitet solidaryzując się w tym względzie z innemi korporacyami rolniczemi w Austryi, wystąpił energicznie w kilkakrotnie do Rządu wnoszonych memoryałach przeciw przyznaniu tym państwom przy odnawianiu traktatów handlowych jakichkolwiek koncesyi co do importu płodów rolniczych, a zwłaszcza zboża, bydła, trzody chlewnej, mięsa i drobiu. Komitet oświadczył się zarazem przeciw jakimkolwiek ulgom przy zawieraniu z temi państwami konwencyi weterynaryjnej. Albowiem wobec notorycznie złego stanu stosunków hodowlanych w Rosyi i na Bałkanie pod względem weterynaryjno-sanitarnym zachodzi uzasadniona obawa zawleczenia zarazy do Austryi przez co owoc długoletnich i kosztownych usiłowań w kierunku wytępienia epidemicznych chorób zwierząt domowych w Austryi poszedłby na marne, hodowla narażona by była na niebezpieczeństwo groźnej katastrofy, a Niemcy miałyby każdej chwili powód do zamknięcia granicy przed bydłem i mięsem z Austryi, a w szczególności z Galicyi.

2) Otwarcie granic dla importu bydła i mięsa.

Tymsamym motywem kierował się Komitet, wnosząc protest przeciw dozwoleniu na import bydła i trzody rzeźnej z Włoch na targ wiedeński, przeciw przewozowi bydła i mięsa z Rosyi przez Galicyę do Niemiec i przeciw otwarciu granic dla importu bydła

z Rumunii, którego żądały niektóre miasta austryackie ze względu na podrożenie mięsa. Chcąc tę sprawę odnośnie do Galicyi należycie oświetlić, urządził Komitet ankietę, której wynikiem było stwierdzenie, 1) że w Galicyi nie zachodzi absolutny brak bydła rzeźnego, gdyż Galicya eksportuje takie bydło ustawicznie do Wiednia i do Niemiec; 2) że zwyżka cen mięsa nie jest lokalnem zjawiskiem w kilku większych miastach Austryi, lecz wystąpiła także powszechnie za granicą; 3) że ceny uzyskiwane przez rolników za kilogram żywej wagi mięsa, ledwie że pokrywają koszta produkcyi; 4) że ceny płacone za kilogram mięsa przez producenta są nieproporcyonalnie wysokie w stosunku do ceny pobieranej przez hodowców bydła, z czego się okazuje, że przyczyną zwyżki cen mięsa są nadmierne koszta pośrednictwa między producentem, a konsumentem mięsa i że najskuteczniejszym środkiem zaradczym byłoby zorganizowanie zakupna bydła rzeźnego i wyrębu mięsa z wykluczeniem pośredników. Ponieważ jednak powstanie takiej organizacyi wymaga dłuższego przygotowania i lojalnego współdziałania grup po za rolnictwem stojących, przeto Komitet pragnąc dać dowód, że nie stoi na jednostronnem stanowisku wyzyskania tej sytuacyi na korzyść hodowców, przedsięwziął szerszą akcyę w kierunku zwiększenia produkcyi, a tem samem podaży mięsa, o czem bliższe szczegóły w sprawozdaniu o hodowli bydła, owiec i trzody chlewnej.

3) Targ przymusowy na nierogaciznę w Krakowie. i w Białej.

Magistrat król. wolnego miasta Białej wniósł do c. k. Namiestnictwa we Lwowie petycyę o zaprowadzenie przymusowych targów na nierogaciznę w Krakowie i w Białej. Na żądanie c. k. Namiestnictwa oświadczył się Komitet zgodnie ze swojem dotychczasowem stanowiskiem w tej sprawie za zaprowadzeniem takiego targu w Krakowie, a to pod następującymi warunkami:

1) jeżeliby przymusowe zatrzymanie nierogacizny nie trwało dłużej, jak 24 godzin;

2) jeżeliby opłaty kontumacyi (stajenne, dezinfekcya, oględziny weterynaryjne i t. p.) były niskie;

3) jeżeliby opłaty kontumacyjne ponosili wyłącznie kupcy;

4) jeżeliby się koszta transportu nierogacizny koleją nie zwiększyły przez przerwanie transportu w Krakowie, czyli gdyby była przyznawaną reexpedycya, polegająca na tem, że koszta przewozu byłyby obliczane tak, jak gdyby towar był wprost expedyowany;

5) jeżeliby do układania regulaminu targowego powoływano delegatów Komitetu z głosem stanowczym i przeciw majoryzacyi odpowiednio zabezpieczonym;

6) jeżeliby wreszcie zarządzono potrzebne środki weterynaryjne i superrewizyę.

Zarazem oświadczył się Komitet za utworzeniem rezerwowego Targu przymusowego na nierogaciznę w mieście Białej na ten wypadek, gdyby Targ w Krakowie z powodu ewentualnych chorób musiał być chwilowo zamknięty.

4) Taryfy Kolejowe.

a) Podwyższenie ubocznych należytości kolejowych.

Zarząd kolei państwowych przedłożył w b. r. w państwowej Radzie kolejowej projekt podwyżki t. zw. należytości ubocznych (za wagę, za recepis, za naładowanie i wyładowanie towaru) od przesyłek kolejowych. Ze względu na to, że wynik finansowy tej podwyżki przeznaczony jest na konieczne istotnie polepszenie bytu funkcyonaryuszy kolejowych, dalej ze względu na to, że w razie odmówienia funkcyonaryuszom kolejowym takiego polepszenia zachodziła obawa zastosowania na szeroką skalę t. zw. »biernego oporu«, który tak zarządowi kolei, jak stronom interesowanym wyrządziłby szkodę wielokrotnie większą od kosztów spowodowanych proponowaną przez Rząd podwyżką należytości ubocznych, Komitet nie wystąpił zasadniczo przeciw projektowanej podwyżce, jednak broniąc specyalnych interesów rolnictwa, starał się przez swego reprezentanta w państwowej Radzie kolejowej p. Władysława Struszkiewicza:

1) aby stopa zamierzonej podwyżki była jak najniższa odnośnie do transportu płodów rolniczych, które posiadając wielką objętość i ciężar, a stosunkowo nizką wartość, bardzo dotkliwie odczuwają każdą zwyżkę kosztów transportu;
2) aby płody rolnicze importowane z za granicy nie korzystały z żadnych ulg pod względem opłaty ubocznych należytości kolejowych i aby Węgry pod tym względem były traktowane na równi z zagranicą;
3) aby należytości manipulacyjne były przez zarząd kolejowy tylko w tym wypadku zarachowywane, w których służba kolejowa faktycznie manipulacyę wykonuje;
4) aby ze względu na konieczność używania nawozów sztucznych w produkcyi rolnej, transportom tychże nawozów oraz wapna nawozowego było przyznane zupełne uwolnienie od podwyżki należytości.

W tym samym duchu złożył oświadczenie sekretarz Towarzystwa Dr. Józef Raczyński, który imieniem Komitetu wziął udział w ankiecie zwołanej w tej sprawie przez c. k. Izbę handlową i przemysłową w Krakowie dnia 9 grudnia 1905.

b) Refakcye dla transportu spirytusu.

Z końcem marca 1906 upływa czas obowiązywania obecnych przepisów dotyczących refakcyi kolejowych, przyznanych transportom spirytusu. Ponieważ na tej refakcyi opiera się kalkulacya cen spirytusu sprzedawanego przez producentów galicyjskich do rafineryj morawskich i czeskich, przeto przedłużenie mocy obowią-

zującej jest kwestyą bardzo ważną dla najważniejszych gałęzi galicyjskiego przemysłu rolniczego zwłaszcza, że ewentualna zmiana na niekorzyść przypadłaby w ciągu kampanii gorzelnianej. Na tę kwestyę zwrócił Komitet baczną uwagę i wdrożył odpowiednią akcyę, aby przepisy obecnie w tym względzie obowiązujące zatrzymały moc swoją nadal, a przynajmniej do końca bieżącej kampanii gorzelnianej.

c) Refakcye dla transportu otrąb i wapna nawozowego

Również poczynił Komitet stosowne kroki celem uzyskania zniżki taryfowej dla transportu koleją żelazną otrąb przeznaczonych do zużycia w kraju, tudzież refakcyi dla transportów wapna nawozowego, którego użycie koniecznem jest na wielkiej przestrzeni gruntów w Galicyi.

5) Kartel fabrykantów tomasyny.

Z roku na rok wzrastające zapotrzebowanie nawozów sztucznych daje tem dotkliwiej uczuć wyzysk stosowany względem Galicyi przez kartel fabrykantów tomasyny. Walka z tak potężnym przeciwnikiem nie jest łatwa. Prowadził ją Komitet za radą Prof. Górskiego w dwojaki sposób: 1) przez zwalczanie kartelu fabrykantów żelaza, którzy zarazem są producentami tomasyny, a którzy również przez wygórowane ceny materyałów żelaznych i maszyn rolniczych podnoszą koszta produkcyi rolnej. Komitet poparł memoryał gal. Centr. Związku przemysłu fabrycznego, wniesiony do Rządu o zniżenie cła na żelazo i półfabrykaty żelazne, skutkiem czego austryacki kartel żelazny musiałby obniżyć ceny żelaza i maszyn i straciłby na sile odpornej, a temsamem osłabłby i kartel fabrykantów tomasyny; 2) przez akcyę solidarną z innemi Towarzystwami rolniczemi za pośrednictwem Ogólnego Związku austr. Stowarzyszeń rolniczych, od którego zażądano, aby statut swój zmienił w sposób, któryby zabezpieczał tę instytucyę przed wpływami centralistycznymi i aby wywarł nacisk na kartel fabrykantów tomasyny celem obniżenia cen jednostkowych żużli Tomasa dla Galicyi.

6) Zwiększenie produkcyi kainitu w Kałuszu.

Upomniał się także Komitet o zwiększenie produkcyi soli potasowych w salinach Kałuskich i ułatwienie transportu tegoż przez wybudowanie kolei żelaznej do samej kopalni. Skutkiem memoryału wniesionego w tej sprawie do Sejmu krajowego była następująca rezolucya przez Sejm uchwalona:

»Niezależnie od badań i rokowań w sprawie objęcia wszystkich salin galicyjskich w zarząd, albo w dzierżawę kraju, Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby nie ustawał w staraniach o bezzwłoczne powiększenie eksploatacyi kopalń soli potasowych w Kałuszu i o zaprowadzenie tam produkcyi skoncentrowanych soli potasowych i upoważnia go do nawiązania ewentualnie rokowań o objęcie salin kałuskich w dzierżawę kraju, jeżeli c. k. Rząd nie byłby skłonnym do powiększania eksploatacyi kopalni tamtejszej i zaprowadzenia tam produkcyi soli nawozowych skoncentrowanych«.

7). Melioracye.

W kraju, w którym przeszło 1.775,000 ha. gruntu potrzebuje zdrenowania, aby można na tym obszarze ze skutkiem zastosować najnowsze rezultaty postępu w dziedzinie techniki rolniczej — zapowiedź nowego 5-milionowego funduszu melioracyjnego podana do wiadomości kół rolniczych okólnikiem Wydziału krajowego z dnia 27/I. 1905 L. 117158/04. obudziła niezwykłe zainteresowanie. Wyrazem tego zainteresowania oraz potrzeb naszego rolnictwa w dziedzinie melioracyi rolnych był obszerny memoryał wniesiony do Wydziału krajowego, oraz petycye wniesione przez Komitet do Sejmu krajowego, które streszczają się w następujących głównych punktach:

1) żądanie powiększenia sił technicznych krajowego Biura melioracyjnego tak, aby mogły podołać czynnościom wzrastającym wskutek intenzywnego wzmożenia się ruchu melioracyjnego;
2) żądanie pomnożenia liczby expozytur kraj. Biura melioracyjnego tak, aby okręgi ich działania były znacznie mniejsze niż obecnie, a przez to kontakt tychże z interesowanymi był łatwiejszy;
3) żądanie podwyższenia dotacyi kraj. Biura melioracyjnego na odpowiedniejsze pomieszczenie i urządzenie expozytur;
4) żądanie uzupełnienia kredytu melioracyjnego przez utworzenie przy Banku krajowym osobnego działu melioracyjnego, którego zadaniem byłoby udzielanie długo-terminowego, nisko-procentowego kredytu melioracyjnego tym rolnikom, którzy z innych rodzajów tego kredytu korzystać nie mogą;
5) żądanie dopuszczenia sił fachowych technicznych z poza krajowego Biura melioracyjnego do sporządzania projektów oraz wykonywania robót melioracyjnych, przedsiębranych przy pomocy pożyczek bezprocentowych i nowego kredytu melioracyjnego, ze zastrzeżeniem kontroli ze strony krajowego Biura melioracyjnego.

Starania Komitetu zostały uwieńczone pomyślnym skutkiem, jak świadczą następujące wnioski Komisyi gospodarstwa krajowego przedłożone Sejmowi podczas ostatniej Sesyi:

ad 1), 2), 3) *a*):

Sejm powiększa personal techniczny krajowego biura melioracyjnego o dwóch etatowych inżynierów II. klasy i dwóch etatowych inżynierów-adjunktów i upoważnia Wydział krajowy do obsadzenia tych posad z dniem 1 stycznia 1906.

b) Sejm upoważnia Wydział krajowy do otwarcia z dn. 1 grudnia 1906 czwartego dwuletniego kursu praktycznego dozorców drenarskich dla 25 stypendystów.

c) Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby

zbadał potrzebę wydatniejszego powiększenia sił Biura melioracyjnego, tudzież pomnożenia expozytur, jak nie mniej potrzebę odpowiedniejszego wyznaczenia dotacyi na utrzymanie biur expozytur i ażeby w tym kierunku przedłożył wnioski na najbliższej sesyi sejmowej.

ad 4). Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby w porozumieniu z Dyrekcyą Banku krajowego rozpatrzył i wypracował projekt dla pożyczek melioracyjnych nisko procentowanych.

ad 5), Komisya uważa za pożądane aby w przyszłości, zwłaszcza w razie uzyskania dalszej i więcej wydatnej pomocy rządowej dla celów melioracyjnych zostali do współdziałania w pracach melioracyjnych przypuszczeni także inżynierowie i technicy prywatni lub do prywatnych instytucyi i spółek należący.

Jako uzupełnienie wyniku starań Komitetu przedstawia się uchwała Sejmu polecająca Wydziałowi krajowemu, aby zbadał, czy nie należałoby przyjść z wydatniejszą pomocą fabrykom, produkującym rury drenarskie, celem zapewnienia właścicielom gruntów dostarczenia dobrego i w odpowiedniej wartości materyału, i ażeby ewentualnie co do wysokości kredytu i co do formy subwencyonowania przedłożył wnioski na najbliższej sesyi sejmowej, jak niemniej reskrypt Wydziału krajowego z dnia 4/XII. 1905 L. 108.109, zawierający zmianę, względnie interpretacyę okólnika Wydziału krajowego z dnia 27/I. 1905. L. 117158/40. co do warunków korzystania z nowego kredytu melioracyjnego w następujących kierunkach:

1) W przypadkach, których pojedynczy właściciele gruntów celem przeprowadzenia melioracyi gruntowych zgłoszą się o pożyczkę bezprocentową z tego funduszu, oferując zabezpieczenie hipoteczne w granicach $^2/_3$ części szacunkowej wartości dotyczącej posiadłości, wartość ta ma być przyjętą na podstawie oszacowania, które służyło za podstawę udzielenia pożyczki hipotecznej przez jednę z instytucyi hipotecznych, które mają siedzibę w kraju Galicyi, albo też przez Bank austro-węgierski. Wydział krajowy jest upoważnionym poddać ten szacunek rewizyi, ewentualnie w braku takiego szacunku zarządzić osobne oszacowanie.
2) Zgłoszona melioracya nie koniecznie musi obejmować kilkaset morgów w jednej gminie katastralnej, jak tego wymaga ustęp 9) okólnika Wydziału krajowego z dnia 27. stycznia br. L. 117158/04. lecz właściciele gruntów mogą zgłaszać także mniejsze przestrzenie do drenowania przy pomocy pożyczek bezprocentowych, a rzeczą Wydziału krajowego będzie ugrupować zgłoszenia pochodzące z tej samej okolicy w ten sposób, aby inżynier krajowy z odpowiednią liczbą dozorców znalazł dostateczne zajęcie.
3) Pożyczki bezprocentowe udzielane będą na takie osuszenia i drenowania gruntów, które dopiero mają być wykonane, choćby plany były już sporządzone przed zgłoszeniem się o pożyczkę, nigdy zaś na roboty już ukończone.

8) **Zmiana ustawy o opustach podatkowych odnośnie do leśnych szkód elementarnych.**

Spustoszenia spowodowane zeszłoroczną klęską posuchy w gospodarstwach leśnych naszego kraju wykazały w sposób rażący wadliwość obecnych przepisów ustawy z dnia 12. lipca 1896 nr. 118 dz. u. p. o ile się rozchodzi o przyznanie opustów podatkowych z powodu szkód żywiołowych zrządzonych w młodych kulturach leśnych, tudzież starszych drzewostanach. Komitet więc zwrócił się do Sejmu krajowego z petycyą, podnosząc konieczność zaprowadzenia takiej zmiany w postanowieniach §, §.-ów 8, 9, 10, 11 i 14. rzeczonej ustawy, któraby obejmowała:

1) rozszerzenie przyczyn, dla których odpis podatku byłby dopuszczalny, na uszkodzenia spowodowane gradobiciem, powaleniem i połamaniem przez wicher, posuchą, chorobami grzybkowemi, usunięciem się lub zamuleniem gruntu, lawinami i t. p.
2) uwzględnienie zrządzonej szkody, już na przestrzeniach równych tym, jakie przepisuje ustęp 1. §. 2. tej ustawy, odnoszący się do uszkodzenia plonów rolnych przez klęski elementarne, przyczem przestrzeń uszkodzona niekoniecznie musiałaby stanowić zwarty obszar, lecz obejmowałaby także mniejsze miejsca uszkodzone, porozrzucane w różnych stronach lasu.
3) rozróżnienie całkowitego zniszczenia drzewostanu od uszkodzenia powodującego kilkoletni ubytek przyrostu. W pierwszym wypadku miałby zastosowanie zwrot podatku za tyle lat wstecz, za ile lat go opłacono od zniszczonego drzewostanu, w drugim zaś wypadku procentowy odpis podatku, stosownie do czasu i stopnia zmniejszonego przyrostu.
4) przedłużenie terminu zakreślonego do zgłaszania leśnych szkód elementarnych a to do 8 tygodni po dostrzeżeniu szkody, a we wypadkach gradobicia do końca czerwca roku następującego po gradobiciu.
5) bezwarunkowe a nie fakultywne, jak dotąd przybranie dwóch rządownie upoważnionych zawodowych leśników do ustalenia szkody zrządzonej klęską elementarną.

W uznaniu słuszności podniesionych żądań Sejm krajowy powziął następującą rezolucyę:

1) Wzywa się c. k. Rząd, ażeby analogicznie do postanowień ustawy z dnia 12 lipca 1896. Nr. 118 Dz. u. p. i z dnia 19 lipca 1902 Nr. 1. Dz. u. p. w duchu pod 1), 2), 3), objawionych myśli jak najrychlej przedłożył czynnikom ustawodawczym

projekt takiej zmiany ustawy o odpisaniu podatku gruntowego z powodu klęsk żywiołowych, które nawiedziły gospodarstwa leśne, iżby usuniętą została nierównomierność w traktowaniu szkód polnych i leśnych, tam, gdzie nie ma racyi różniczkowania odnośnie do przyczyn klęski i przestrzeni uszkodzonej.

2) Wzywa się c. k. Rząd, aby w zniesionej ustawie po myśli życzeń wyrażonych pod 4) nastąpiła zmiana terminu zgłaszania leśnych szkód żywiołowych.

3) Wzywa się c. k. Rząd, aby przy kodyfikacyi w mowie będącej ustawy uwzględnionym został i ten ważny moment, że w skład komisyi szkody likwidującej bezwarunkowo wejść mają dwaj leśnicy zawodowi.

9) Pomoc dla zakulturowania zniszczonych drzewostanów.

Nadto wykazał Komitet w petycyi do Sejmu wniesionej, że klęska elementarna w gospodarstwie leśnem niszczy owoc długiego okresu produkcyi, względnie pozbawia właściciela dochodów przez dłuższy szereg lat, a co ważniejsza, w razie zniszczenia zupełnego kultur leśnych i zachodzącej potrzeby całkowitego lub częściowego ponownego zakulturowania zniszczonej przestrzeni wymaga jednorazowych wkładów kapitału w tak wysokim stopniu, że właściciel z reguły nie jest wstanie ponieść tak wysokich, a planem gospodarstwa lasowego nieprzewidzianych kosztów. Pozostają mu dwie drogi: albo ucieczka do kredytu, albo odłożenie zakulturowania do lepszych czasów. Wobec rozmiarów klęski posuchy z r. 1904 grozi pierwszy sposób dalszym i to znacznym wzrostem obciążenia własności ziemskiej, drugi zaś sposób pomnoży — niestety — jeszcze dość często w naszym kraju spotykane przestrzenie pokryte z rzadka karłowatymi, przez bydło poobjadanymi krzakami, które chyba per surdum noszą miano lasu i których zalesienie im na późniejszy czas jest odłożone, tem jest trudniejsze i kosztowniejsze.

Celem zapobieżenia tym smutnym ewentualnościom żądał Komitet dla najbardziej dotkniętych klęską i najsłabszych ekonomicznie gospodarstw leśnych, pomocy ze strony Państwa, któraby polegała:

a) na bezpłatnem udzielaniu sadzonek ze szkółek istniejących przy domenach państwowych, w którym to celu należałoby już najbliższego roku produkcyę sadzonek w tych szkółkach jak najbardziej rozszerzyć:

b) na udzielaniu bezzwrotnych zasiłków na zakupno sadzonek i na opędzenie kosztów robocizny we wypadkach najbardziej na uwzględnienie zasługujących:

c) na udzielaniu bezprocentowej, długoterminowej pożyczki w innych wypadkach, w których właściciel własnymi środkami nie jest w stanie zakulturować zniszczonych przestrzeni lasu.

Petycya ta jednak dotąd nie została załatwioną.

10) Ubezpieczenie robotników i urzędników gospodarczych.

Przesłany Komitetowi do zaopiniowania projekt reformy ubezpieczenia robotników spotkał się z nieprzychylnem przyjęciem ze stron sfer rolniczych całego państwa. Imieniem Komitetu wziął Dr. A. Krzyżanowski udział w ankiecie, zwołanej w tej sprawie do Wiednia w dniu 15 i 16 czerwca b. r. Zgodnie ze stanowiskiem zajętem przez Dr. Krzyżanowskiego oświadczył się Komitet przeciw projektowanej reformie jako niedość przygotowanej, finansowo na słabych podstawach opartej a na państwo względnie kontrybuentów nakładającej nadmierne ciężary. Również oświadczył się Komitet przeciw projektowanej przymusowej organizacyi ogrodnictwa jako ze względu na stosunki galicyjskie nieodpowiedniej i uciążliwej.

Natomiast wniósł Komitet do Rady i Koła polskiego petycyę o przyspieszenie wprowadzenia ustawy o przymusowem ubezpieczeniu urzędników gospodarskich, gdyż w myśl żądań Komitetu podniesionych w memoryale wniesionym dnia 20 kwietnia 1903 L. 1449 projekt pierwotny odnośnej ustawy został zmieniony o tyle, że żądania te zostały w znacznej części uwzględnione, zwłaszcza co do warunku autonomii poszczególnych organizacyj krajowych.

11) C. k. Zakład rolniczy doświadczalny w Krakowie.

Oceniając należycie doniosłą działalność rolniczego Zakładu doświadczalnego przy c. k. Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie, który to Zakład pod pełnem obywatelskiej gorliwości i stojącem na wyżynie najnowszych zdobyczy nauki kierownictwem Prof. Jentysa rozszerza wśród praktycznych rolników znajomość ostatnich wyników doświadczeń w zakresie stosowania nawozów sztucznych i używania uszlachetnionych nasion, a przez to toruje drogę postępowi w uprawie roślin, poparł Komitet u c. k. Rządu petycyę Senatu Uniwersytetu Jagiellońskiego o zakupno domu na pomieszczenie tego Zakładu i wniósł petycyę do Sejmu krajowego w sprawie powiększenia dotacyi zakładu. W załatwieniu tej petycyi powziął Sejm następującą rezolucyę:

»Wzywa się c. k. Rząd, aby na najbliższy rok budżetowy wstawił do preliminarza wydatków państwowych na dotacyę c. k. rolniczej stacyi doświadczalnej w Krakowie kwotę odpowiadającą terytoryalnemu i przedmiotowemu zakresowi działania tegoż Zakładu.

12) Unormowanie warunków powstawania nowych gorzelni rolniczych.

Obowiązujące przepisy o przyznawaniu pewnej części kontyngentu spirytusowego nowo powstającym gorzelniom rolniczym nie osiągnęły zamierzonego celu.

W dalszym ciągu bowiem powstają nowe gorzelnie rolnicze, oczekując niejednokrotnie nadarmo na udział w kontyngencie i przyprawiając właściciela w razie zawodu o ciężkie straty materyalne. Ponieważ zachodzi uzasadniona obawa, że nieopatrzne powstawanie takich gorzelń, może sprowadzić przesilenie niebezpieczne dla rolniczego przemysłu gorzelnianego, przezto Komitet wniósł w tej sprawie memoryał do Rządu domagając się wydania w drodze ustawodawczej przepisów, któreby dokładniej sprecyzowały warunki, pod jakimi nowo powstające gorzelnie rolnicze miałyby prawo do udziału w rozporządzalnym kontyngencie spirytusowym.

13) Emigracya robotników rolnych i publ Biura pośrednictwa pracy.

Patologiczny objaw w stosunkach gospodarczych Galicyi, polegający na tem, że kraj ten corocznie eksportuje dziesiątki tysięcy robotników rolnych do Niemiec, Danii a nawet Szwecyi, podczas gdy w kraju brakuje rąk do pracy, — objaw powtarzający się regularnie od szeregu lat z coraz większem natężeniem stał się w bieżącym roku ponownie przedmiotem narad i działalności Komitetu, skierowanej ku uzdrowieniu stosunków. Punktem wyjścia było sprawozdanie sejmowej Komisyi gospodarstwa krajowego, w którem z okazyi oceny działalności publicznego Biura pośrednictwa pracy referent tej komisyi a prezes Towarzystwa Zdzisław hr. Tarnowski wykazał »potrzebę zmiany dzisiejszych stosunków w gospodarstwie rolnem pod względem najmu dziennego robotnika, mianowicie w tym kierunku, ażeby robotnik znaleść mógł zarobek, na cały sezon roboczy t. j. od wiosny do zimy, a przynajmniej na pewien dłuższy okres roboczy, więc wiosenny, letni, lub jesienny. Nie może bowiem ulegać wątpliwości, że jedną z najważniejszych przyczyn, która wywabia robotnika za granicę, jest fakt, iż tam znajduje robotę kontraktową od wiosny do zimy, że więc ma zapewniony drogą umowy zarobek na cały ten przeciąg czasu.

Stosunki robotnicze w gospodarstwach naszych zdawna opierają się na utrzymaniu bardzo nielicznej czeladzi stałej, potrzebnej do obsługi inwentarza, cała zaś robocizna rolna dokonywaną jest przez najemnika dziennego, którego w pewnych okresach używa gospodarstwo w bardzo znacznej liczbie a po zatem zupełnie się bez najemnika obchodzi. Są to stosunki przestarzałe i pod tym względem pójść musimy za przykładem innych krajów sąsiednich, jak n. p. Księstwa Poznańskiego i urządzić się w ten sposób, aby przez stosowny podział pracy, i przez odpowiednie zestawienie zapotrzebowania sił roboczych na rok następny oznaczyć z góry, jaka liczba robotnika potrzebną będzie dla naszego gospodarstwa tak, ażeby przez cały sezon roboczy stale znalazła zatrudnienie i odpowiedni zarobek. Na takie uregulowanie stosunków wpływaćby mogła stopniowo akcya agitacyjna, zainicyowana przez c. k. Towarzystwo rolnicze i Wydziały rad powiatowych zwłaszcza w tych okolicach, gdzie w najgorętszych czasach robót rolnych odczuwać się daje brak robotnika.

Chodziłoby więc o to, aby pracodawcy rolni w dobrym zrozumieniu swojego interesu zdobyli się na krok stanowczy, zbadali naprzód potrzebę najmu w swoich gospodarstwach, obliczając się tak, ażeby pracę dokonywaną od czasu do czasu większą liczbą dziennego najemnika, zastąpić pracą akordową i wykonywaną stale przez mniejszą ilość robotnika kontraktowego. W ten sposób wykalkulowaną ilość najemnika winniby pracodawcy zgłosić następnie przed upływem roku kalendarzowego do Biura, podając okres czasu na jaki stale najemnika potrzebują.«

Nawiązując do myśli rzuconych w przytoczonym ustępie sprawozdania Komisyi sejmowej hr. Tarnowski przedstawił sprawę z tego punktu widzenia na posiedzeniu Komitetu dnia 16 grudnia 1905 i na jego wniosek Komitet rozpoczął akcyę, mającą na celu zmianę dotychczasowego systemu robocizny, a w następstwie tego wyrównanie podaży i popytu pracy rolnej sezonowej w kraju tak, że dopiero nadwyżka podaży pracy byłaby eksportowana za granicę, a powołane w r. 1904 do życia publiczne Biura pośrednictwa pracy mogłyby w zupełności spełnić swoje ważne zadanie wobec pracodawców i robotników rolnych. Akcyę tę zapoczątkował Komitet przez wydanie odpowiedniego okólnika do Towarzystw rolniczych okręgowych, do Rad powiatowych, do właścicieli dóbr, oraz przez odniesienie się do Bratniego Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie z prośbą o podjęcie równoległej działalności we wschodniej Galicyi, wreszcie przez udzielenie krajowemu Biuru pośrednictwa pracy informacyi, co do życzeń i potrzeb rolników pracodawców.

Assocyacya Rolnicza.

W dziedzinie assocyacyi rolniczej Komitet może się wykazać za rok ubiegły znacznym dorobkiem.

a) Syndykat Towarzystw rolniczych.

Powzięta w r. 1904 myśl przekształcenia »Działu handlowego wielickiego Towarzystwa rolniczego okręgowego« na samoistną na udziałach członków opartą, silną finansowo, centralną organizacyą dla handlu płodami i artykułami rolniczymi, stała się rzeczywistością przez utworzenie »Syndykatu Towarzystw rolniczych, Stowarzyszenia zarejestrowanego z ograniczoną poręką w Krakowie«, który z dniem 1. kwietnia 1905. objął interesa działu handlowego Towarzystwa wielickiego. Cele i środki Syndykatu określa dokładnie statut z którego postanowień jasno wynika, że jest to przedsiębiorstwo nieobliczone na zysk, lecz powołane do życia wyłącznie dla służenia interesom rolnictwa krajowego, a to przez usunięcie kosztownego, nieraz lichwiarskie zyski ciągnącego pośrednictwa między rolnikiem-konsumentem, a fabrykantem-producentem, co do nawozów

sztucznych, narzędzi i maszyn między rolnikiem-producentem a rolnikiem-konsumentem, co do uszlachetnionych nasion, wreszcie między rolnikiem-producentem a społeczeństwem konsumującem, co do wszystkich płodów rolniczych.

Program ten zaspakaja nietylko interes większej własności rolnej, ale uwzględnia również w najszerszej mierze potrzeby rolników drobnych, którzy coraz częściej zwracają się do Syndykatu, zwłaszcza przy zakupnie nawozów sztucznych, narzędzi, maszyn i nasion, a to bądź bezpośrednio bądź, pośrednio przez Kasy Raiffeisena i Kółka rolnicze.

Że Syndykat w rzeczywistości stanął na wysokości swego zadania, świadczą o tem dotychczasowe cyfry obrotu, wynoszące za pierwsze 6 miesięcy r. 1905. okrągłą kwotę 8,284.182 kor. Cyfra ta w porównaniu z cyfrą obrotów działu handlowego we Wieliczce za cały rok 1904 wykazuje niebywały wzrost, co jest przekonywującem dowodem żywotności i należytego do stosowania się tej instytucyi do potrzeb rolniczego społeczeństwa.

Skład rady nadzorczej Syndykatu, do której weszli pp. Maryan Dydyński, Hr. Zdzisław Tarnowski, Aleksander Dąmbski, Piotr Treter, Karol Czecz, Kazimierz Bzowski, Dr Adam Jordan, Dr Adam Krzyżanowski i Henryk Dolański z Radłowa, jako Prezes, daje pełną rękojmię, że instytucya ta służyć będzie idei, która przyświecała Komitetowi c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego oraz Towarzystwu rolniczemu okręgowemu we Wieliczce, jako jej twórcom.

b) Organizacya handlowych spółek rolniczych.

Rozwijając dalej ideę kooperacyi handlowej rolników zachodniej Galicyi, zamierza Komitet w najbliższym czasie w porozumieniu z Syndykatem oraz Patronatem dla spółek rolniczych przy Wydziale krajowym przystąpić do zorganizowania całej sieci spółek rolniczych dla handlu płodami i artykułami rolniczymi, a to spółek okręgowych w siedzibach Towarzystw rolniczych okręgowych oraz spółek lokalnych dla poszczególnych miejscowości. W ten sposób spodziewa się Komitet nietylko zacieśnić węzły między drobnymi, średnimi i większymi rolnikami, ale przysporzyć całemu stanowi rolniczemu realnych korzyści we formie uzyskania lepszych cen za produkta rolnicze, tudzież obniżania kosztów zakupna narzędzi, maszyn, nasion i nawozów sztucznych. Kwestya dostarczania zwłaszcza drobnym rolnikom rzetelnego towaru w nasionach i nawozach sztucznych, jest wobec niesumienności niektórych pośredników handlu tymi artykułami tudzież niskiego poziomu wykształcenia rolniczego u włościan tem bardziej aktualna, że przez nabycie fałszowanego nawozu lub lichego nasienia rolnik zniechęca się zasadniczo do dalszego stosowania tegoż, udzielając zaś swoich spostrzeżeń sąsiadom i znajomym szerzy niechęć ku tym koniecznym innowacyom i tamuje postęp techniki rolniczej. Dla zapobieżenia temu niebezpieczeństwu, zmuszony był Komitet w r. 1905 wnieść do Rządu petycyę o jak najrychlejsze wprowadzenie ustawy zakazującej nieuczciwego handlu nawozami sztucznymi.

c) Związek producentów spirytusu.

Dalszym dodatnim wynikiem zabiegów Komitetu w zakresie kooperacyi rolniczej jest utworzenie »Galicyjskiego Związku producentów spirytusu w Krakowie«. Energicznej i wytrwałej inicyatywie Komitetu udało się — może z poparciem niepożądanej a bardzo znacznej zniżki cen spirytusu w r. 1905. — skupić szereg właścicieli gorzelń rolniczych prawie wyłącznie z zachodniej Galicyi, celem obrony interesów tej najważniejszej gałęzi naszego przemysłu rolniczego. Utworzona pod przewodnictwem Zdzisława hr. Tarnowskiego organizacya jakkolwiek luźna, bo oparta tylko na zasadzie ustawy ogólnej o stowarzyszeniach i słaba, bo licząca około 50 członków, z łączną ilością 34.000 hl. spirytusu, okazała się przecież czynnikiem nader dodatnim w ekonomicznem życiu rolników galicyjskich, albowiem:

1) zaraz w pierwszem roku istnienia poruczywszy pośrednictwo w sprzedaży spirytusu z kampanii 1905/1906 Syndykatowi Towarzystw rolniczych w Krakowie zdołała uzyskać dla członków swoich cenę prawie o 1 kor. wyższą w porównaniu z ceną uzyskiwaną przy sprzedaży niżej Wiednia przez pojedynczych producentów;
2) tym aczkolwiek niewielkim sukcesem podziałała zachęcająco na producentów tak, że na kampanię 1906/1907 znacznie większa ich liczba zgłosiła chęć przystąpienia do Związku.

Ponieważ przy tworzeniu Związku krakowskiego przewodnią myślą inicyatorów było dążenie do stworzenia organizacyi w wielkim stylu, któraby zdolna była sprostać wszystkim swoim zadaniom, do czego Związek krakowski w założeniu swoim miał być tylko wstępem, organizacyą tymczasową, gotową w każdej chwili wejść w skład tej większej i silniejszej organizacyi, przeto Komitet konsekwentnie tej myśli się trzymając, popierał powstanie związku lwowskiego, biorąc udział w czynnościach przygotowawczych przez swoich delegatów i na zebraniu odbytem we Lwowie dnia 22/XI 1905. oświadczył się za przystąpieniem in corpore do związku powstającego we Lwowie.

d) Związek producentów chmielu.

Podobnie współdziałał Komitet solidarnie z Bratniem Towarzystwem gospodarskiem we Lwowie, przy utworzeniu związku producentów chmielu, którego statut, ułożony przez Komisyę złożoną z delegatów obu Komitetów na podstawie projektu przygotowanego przez Dra Józefa Raczyńskiego, sekretarza Komitetu

przyjęto na Zebraniu odbytem we Lwowie dnia 17. listopada roku zeszłego. Jako cel związku podaje §. 2 statutu:

1) popieranie produkcyi chmielu w kierunku technicznym (instruowanie członków o uprawie, sposobach sortowania, suszenia, i pakowania do wysyłki a to przez specyalnie wykształconego instruktora).

2) pośrednictwo w dostarczaniu członkom po najniższych kosztach tych artykułów i urządzeń, które są potrzebne do produkcyi chmielu, oraz do uszlachetnienia i przechowywania produktu, (sprowadzenie sadzonek, narzędzi i t. p., urządzanie wzorowych suszarni, wspólnej siarkarni i t. p.),

3) pośrednictwo w uzyskaniu dla członków taniego kredytu (zaliczek) na towar,

4) propagowanie zasady, żeby zapotrzebowanie browarów krajowych było zaspakajane o ile możności produktem krajowym,

5) torowanie dróg zbytu i wyrobienie marki własnej chmielowi galicyjskiemu, tudzież pośrednictwo w spieniężeniu towaru (szybkie i dokładne informacye o cenach, wystawy przeglądowe),

6) zastępstwo interesów krajowej produkcyi chmielu wobec władz rządowych i autonomicznych, tudzież instytucyi publicznych i prywatnych w kierunku prawnym i gospodarczym.

c) *Kursa nauki assocyacyi rolniczej.*

W uznaniu, że jedną z ważnych przyczyn niedość szybkiego rozwoju assocyacyi rolniczej w Galicyi jest brak ludzi, którzyby mogli i chcieli zająć się tworzeniem organizacyi lokalnych, odniósł się Komitet do c. k. Rady szkolnej krajowej oraz do Konsystorzów biskupich w Krakowie, w Tarnowie i Przemyślu, z prośbą, aby celem zapoznania ze zasadami assocyacyi alumnów seminaryów duchownych oraz nauczycielskich, którzy jako pozostający z rolnikami w najbliższej styczności mogliby właśnie objąć rolę takich organizatorów — odpowiednie wykłady z tej dziedziny nauki były wciągnięte w plan nauk odnośnych zakładów.

II. Sprawozdanie z czynności hodowlanych.

Konie.

W skład »Sekcyi chowu koni« wchodzi w r. 1905 następujący członkowie Komitetu:

Hr. Jan Tarnowski: przewodniczący.

Stanisław Ostaszewski: zastępca.

Hr. August Breza
Henryk Dolański
Hr. Michał Rostworowski
Hr. Jan Stadnicki
} Członkowie Sekcyi.

Hr. Jan Stadnicki został do Sekcyi kooptowany po za członkami Komitetu.

Sprawy dotyczące chowu koni miał w referacie Inspektor Stefan Bojanowski. Stałym delegatem c. k. krakowskiego Towarzystwą rolniczego do Komitetu doradczego dla spraw chowu koni w Galicyi przy c. k. Namiestnictwie we Lwowie był Hr. Jan Tarnowski, a jego zastępcą p. Aleksander Dąmbski.

Sekcya odbyła w r. 1905. ośm posiedzeń i to: 25. Stycznia, 28. Lutego, 21. Marca, 23. Maja, 1.Lipca, 17. Sierpnia, 17. Października i 16, Grudnia. Na tych posiedzeniach, na których pióro prowadził stale Inspektor Stefan Bojanowski, załatwiła Sekcya spraw 51, reszta zaś spraw mniejszej wagi i korespondencye dotyczące chowu koni została załatwioną prezydyalnie.

Sekcya mając przekonanie, że chów koni pół-krwi angielskiej ma dla krau większe znaczenie, jak chów koni pełnej krwi, wystosowała w dniu 26. stycznia 1905 r. pod L. 486 do Wydziału Narodowego Towarzystwa chowu koni i wyścigów we Lwowie odezwę, aby to Towarzystwo przy układaniu programu wyścigowego zechciało w przeważnej liczbie wyznaczać nagrody dla biegów koni pół-krwi chowu krajowego i premie dla hodowców, ponieważ takie nagrody zachęciłyby do chowu i ułatwiałyby nawet zbyt koni wychowanych w kraju. Dzisiaj bowiem zapotrzebowanie koni wierzchowych, biorących udział w wyścigach, zostaje zaspakajane w znacznej części przez zakupno braków w zagranicznych stajniach wyścigowych, coby w przyszłości wobec zwiększenia szans wygranych dla koni galicyjskich i przy wykluczeniu obcych koni z jednej strony ustało, z drugiej zaś strony zachęciłoby oficerów do zakupywania koni u hodowców galicyjskich, co bezpośrednio wpłynąć by mogło tylko korzystnie na podniesienie chowu koni w kraju. Narodowe Towarzystwo chowu koni i wyścigów we Lwowie odpowiadając 27. Lutego 1905 r. na powyższą odezwę, zwróciło wprawdzie uwagę na finansowe i rzeczowe trudności przy układaniu programu wyścigowego w myśl życzeń Komitetu c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego, przyrzekło jednakowoż starać się o powiększenie biegów dla koni pół-krwi chowu krajowego przy układaniu w przyszłości programów przez siebie urządzanych wyścigów, propo-

nując zarazem powołanie do życia specyalnej Komisyi, w którejby reprezentanci pokrewnych Towarzystw w kraju, naradzając się wspólnie nad sprawą podniesienia chowu koni, badali główne przyczyny jego upadku, obmyślali sposoby jego podniesienia, wytykali program racyonalnej, celowej hodowli i wyrównywali różnicę w poglądach na kierunek naszego chowu.

Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego domagał się od szeregu lat od Kraju i Rządu znaczniejszych zasiłków, aby z pomocą tychże można było podjąć poważniejszą akcyą, zdążającą do podniesienia, a raczej stworzenia w kraju systematycznej hodowli »silnych koni roboczych«, których brak, przy zwiększającej się intenzywności gospodarstw w kraju, coraz to dotkliwiej odczuwać się daje. Wydział krajowy uważając podane motywa za słuszne, podwyższył w r. 1904 i 1905 subwencyę krajową z 3333 kor. 33 hal. na 5333 kor. 33 hal. natomiast c. k. Rząd udzielanego dotychczas zasiłku w kwocie 3333 kor. 33 hal. na r. 1905 nie podwyższył.

Dopiero reskryptem z dnia 15 Marca 1905 roku, L. 6297 podwyższyło c. k. Ministerstwo rolnictwa subwencyę państwową z 3333 kor. 33 hal. na 6666 kor. 66 hal. i to na lat sześć począwszy od r. 1906. Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego wniósł do 23 Października 1905 r. pod L, 4676 podanie do Wysokiego Sejmu krajowego o podniesienie subwencyi krajowej na r. 1906 i następne do wysokości 30,000 kor. Wysoki Sejm uwzględniając w znacznej mierze w budżecie na r. 1906 hodowlę bydła rogatego, a nie zapoznając również konieczności energiczniejszej akcyi na polu chowu koni roboczych, wstawił do budżetu krajowego na r. 1906 w pozycyi 325 wydatek 25,000 kor. na podniesienie chowu koni roboczych i włościańskich dla obydwóch Towarzystw rolniczych krajowych, z zachowaniem obecnej proporcyi rozdziału, jak 1:3. Wobec tego subwencya, którą c. k. krakowskie Towarzystwo rolnicze na powyższy cel w r. 1906 otrzyma wynosić będzie kwotę 8333 kor. 33 hal. od Kraju. a 6666 kor. 66 hal. od Rządu.

W r. 1905 Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego w myśl ogłoszonych w d. 3 Lutego 1905 r. pod L. 668 warunków, subwencyonował z zasiłków państwowych, specyalnie na ten cel przez c. k. Rząd przeznaczanych następujące w myśl ustawy krajowej z dnia 30 Grudnia 1881 r. Nr. 71 w r. 1904 na r. 1905 licencyonowane ogiery będące prywatną własnością hodowców:

1) «Antoniusa«, siw. 6 lat, 168 ctm. wysok. półkrwi, właściciel: Wincenty Śmiałowski z Chodorowa.
2) »Wojtka«, gn. 7 lat, 163 ctm. wys. pół-krwi, właściciel: Władyslaw Dąmbski z Zaborowia.
3) »Rapid-Rhona«, kaszt. 6 lat, 152 ctm. półkrwi, waściciel: Józef Wiącek w Suchorzowie,
4) »Dahomana«, siw. 6 lat, 154 ctm. wys. pół-krwi or- właściciel: Jan Habrat w Suchodole.
5) »Katona«, gn. 5 lat, 162 ctm. pół-krwi or. właściciel: Józef Stachoń z Chronowie.
6) »Prälata«, kar. 5 lat 160 ctm. wys. pół-krwi, właściciel: Marcin Stawarz w Bogumiłowicach.
7) »Nordsterna«, kaszt. 7 lat, 165 ctm. wys. półkrwi, właściciel: Henryk Konrad w Goleszowie.

Na subwencyonowanie powyższych 7 ogierów zużył Komitet z zasiłku państwowego kwotę 2100 koron, który to wydatek w zamknięciu rachunkowem za rok 1905 jest uwidoczniony.

Subwencyonowanie licencyonowanych ogierów będących prywatną własnością hodowców jest poniekąd obrazem upadku chowu koni u włościan i mniejszych właścicieli w zachodniej części kraju, — a zarazem wskazuje na braki, znajdujące się w ustawie krajowej z dnia 30 Grudnia 1881 roku Nr. 71. — Pomimo, że Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego, jak w latach poprzednich tak i w r. 1905, swój »Okólnik« o sposobie subwencyonowania licencyonowanych ogierów prywatnych w jak najszerszy sposób podał do wiadomości włościan, mniejszych właścicieli i hodowców koni, — to jednak i w r. 1905 wpłynęły podania o uzyskanie subwencyi nader nieliczne, a zgłoszone ogiery były niestety w znacznej ilości takiej jakości, że ich Komitet jako reproduktorów subwencyonować nie mógł. — Co do braków, które wykazuje ustawa krajowa z dnia 30 grudnia 1881 r. to Komitet krakowskiego Towarzystwa rolniczego nie może dość silnie zaakcentować tego, że Komisye licencyonujące ogiery prywatne w licznych wypadkach udzielają licencye do pokrywania klaczy prywatnych takim ogierom, które bezwarunkowo powinny być wykluczone od chowu, bo są takiej jakości, że przynoszą szkodę hodowli krajowej, — z drugiej zaś strony odmawiają niestety licencyi ogierom na licencye zasługującym. Wynik tego jest ten, że ogiery takie bywają wtedy albo czyszczone, albo też sprzedawane przeważnie zagranicznym handlarzom i są w ten sposób stracone dla hodowli krajowej, która odczuwa coraz to większy brak odpowiednich do chowu reproduktorów. Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego znając dokładnie ten stan rzeczy i wynikające z niego szkody, polecił Hr. Janowi Tarnowskiemu, członkowi Komitetu doradczego dla spraw chowu koni w Galicyi przy c. k. Namiestnictwie we Lwowie, aby w tym Komitecie, jako reprezentant Komitetu c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego, poruszył sprawę zmiany ustawy o licencyonowaniu ogierów z dnia 30 Grudnia 1881 r. Nr. 71 Dz. ust. i rozp. krajowych.

Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego pragnąc hodowcom mieszkającym w okolicach, w których daje się odczuwać największy brak reproduktorów — przyjść z pomocą w ich hodowalnej potrzebie, — zakupił w r. 1905 z subwencyi krajowej trzy ogiery, które w następujący sposób umieszczone zostały na stacyach u hodowców, którzy się do zakupna

przyczynili ze swej strony przez Komitet uchwaloną kwotą:

1) »Pelham«, siwy, 10 lat, pół-krwi oryentalnej, uchowany w Sławucie po Almansorze z klaczy pół-krwi sławuckiej. Ogier ten zakupiony od Hr. Augusta Dzieduszyckiego w Jasionowie za kwotę 800 kor. umieszczony został na stacyi w Budziwoju u p. Kaźmierza Paśkiewicza, który przyczynił się do zakupna kwotą 200 kor.
2) »Kalif«, szpak, 7 lat, czystej krwi oryent. uchowany w Gumniskach po Aghil-Adze z Schipki. Ogier ten zakupiony w Gumniskach w tamtejszem stadzie książęcem za kwotę 2400 kor. umieszczony został na stacyi w Kąśnej dolnej u rotmistrza p. Włodzimierza Kodrębskiego, który przyczynił się do zakupna ogiera kwotą 900 kor.
3) »Hultaj«, szpak 5 lat, czystej krwi oryent. uchowany na Bukowinie zakupiony za kwotę 1500 kor. u ks. Dyonizego Węgrzynowicza w Krzeczowicach, umieszczony został w Zarzeczu u p. Klemensa Kostheima, który przyczynił się do zakupna kwotą 375 kor.

Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego, wiedząc dokładnie, jak po macoszemu traktowaną jest w c. k. Ministerstwie we Wiedniu Galicya pod względem chowu koni, dołoży w r. 1906 wszelkich starań, aby kraj nasz miał swego reprezentanta w sferach wiedeńskich, decydujących o losach naszej hodowli krajowej.

Trzoda chlewna.

Akcya podejmowana przez Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego na polu podnoszenia hodowli trzody chlewnej w zachodniej części kraju, celowo obmyślona i na szereg lat programem wytknięta, dzięki zwiększonej ze strony Rządu i Kraju subwencyi mogła być prawidłowo prowadzoną i normalnie się rozwijać.

Kierunek, który w ostatnich latach Komitet obrał w hodowli trzody chlewnej, zdążał w pierwszym rzędzie do szerszej produkcyi świń mięsnych, a nie świń odznaczających się skłonnością do osadzania w wielkich ilościach tańszego od mięsa sadła. Kierunek ten odpowiada celowi tak pod względem rentowności, jak i pod względem obecnych wymogów miejscowych i za granicznych konsumentów, którzy odczuwając brak wieprzowego mięsa, mają łatwość nabywania węgierskiego i amerykańskiego sadła. Główną zatem tendencyą Komitetu było popieranie w r. 1905 przedewszystkiem wychowu świń poprawnej rasy krajowej, tak miejscowej, jak i obcej, ponieważ właśnie ta rasa odznacza się zaletami mięsności, a równocześnie i zdrową konstytucyą organizmu, odpornością na niekorzystne warunki klimatyczne i zmiany atmosferyczne—oraz znaczną płodnością.

Natomiast chów Yorkshirów czystej krwi, popierał Komitet mniej energicznie jak w latach ubiegłych, bo tylko o tyle, o ile materyał rozpłodowy tej rasy był potrzebnym do produkcyi trzody chlewnej pół-krwi — i o ile hodowcy przy zakładaniu swych chlewni z pomocą funduszu subwencyjnego Komitetu, wyraźnie żądali materyału hodowlanego angielskiej, a nie innej rasy — nie chcąc pomimo zachęty ze strony Komitetu zrywać z dawną tradycyą.

Trzoda rasy Yorkshire prowadzi obecnie za granicą, a przedewszystkiem w Niemczech walkę o byt z trzodą chlewną poprawnych ras krajowych, a w walce tej odnosi zwycięstwo na całej linii ulepszona świnia krajowa. W Niemczech, skąd przeważnie sprowadzony do naszego kraju materyał hodowlany rasy Yorkshire, chlewnie zarodowe tej rasy powoli znikają, wobec czego powstaje z każdym rokiem coraz to większa trudność nabywania dobrych Yorkshirów niemieckiego chowu. Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego, pragnąc ominąć na przyszłość tę trudność, wszedł w r. 1905 po raz pierwszy w styczność z milionowem przedsiębiorstwem asocyowanych rolników niemieckich, które ma swoją siedzibę w Friedrichsfelde pod Berlinem i nosi nazwę: *Centrale für Viehverwertung*. Instytucya ta, oprócz pośredniczenia przy sprzedaży i zakupnie bydła, koni, świń, owiec, gęsi i kur użytkowych, zajmuje się równocześnie sprzedażą i sprowadzaniem sztuk rozpłodowych, aby w ten sposób ułatwiać swym członkom i stronom nabywanie materyału hodowlanego.

Wyż wymieniona instytucya sprowadziła z Anglii w pierwszych dniach listopada r. b. do Friedrichsfelde 20 loszek i 14 knurów czystej rasy Yorkshire, a zawiadamiając telegraficznie o nadejściu tego transportu Komitet — dała równocześnie pierwszeństwo wyboru. — Komitet po otrzymaniu depeszy wysłał natychmiast do Friedrichsfelde swego Inspektora p. Stefana Bojanowskiego, który tam z wyż wymienionych 34 sztuk wybrał dla c. k. Towarzystwa rolniczego i zakupił 5 loszek w wieku od 7—10 miesięcy i 3 knurki w tym samym wieku. O sztukach tych będzie osobno mowa poniżej przy każdej chlewni. Inspektor hodowli p. Stefan Bojanowski, zdając 16. grudnia 1905 r. sprawozdanie Komitetowi z zakupna w mowie będących loszek i knurków, zrobił uwagę, że materyał zakupiony jest wprawdzie cośkolwiek lepszy, jak ten, który obecnie wychowują niemieckie chlewnie zarodowe Yorkshirów,— wyraził jednak równocześnie pewne powątpiewanie, czy zakupiony w powyższy sposób materyał hodowlany proweniencyi angielskiej, wyrośnie na rzeczywiście wielkie sztuki rozpłodowe. Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego przez podanie powyższej uwagi swego Inspektora hodowli do wiadomości szerszych kół rolniczych, pragnie w ten sposób zwrócić uwagę na wielką trudność, która się obecnie nastręcza przy zakupnie do chowu dobrych i wielkich Yorkshirów.

A. chlewnie zarodowe ras obcych.

Po koniec 1905 r. Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego posiadał 10 następujących subwencyjnych chlewni zarodowych ras zagranicznych:

a) Chlewnie czystej rasy Yorkshire.

I. Chlewnia w Szebniach, (poczta, telegr. i stacya kolei Moderówka). Hodowca: Jan Gorayski.

Chlewnia ta założoną została przez Komitet w r. 1903 w myśl konkursu z dn. 12. czerwca 1903 r. L. 2690 w ten sposób, że otrzymała knura i 5 loch na tych warunkach, iż knur zakupiony w Treuholz w Holsztynie za kwotę 365 Kor. 23 hal. pozostaje wyłączną własnością Komitetu. Natomiast 5 loch zakupionych zostało w Gr. Kühren w Hanowerze za łączną kwotę 1554 Kor. 55 hal. w ten sposób, że p. Gorayski tak do kosztów zakupna, jak i do kosztów ich transportu przyczynił się udziałem 50%.

Ażeby uniknąć w chlewni tej chowu w pokrewieństwie, Komitet w myśl uchwały swej z dn. 17. sierpnia 1905 r. zakupił w listopadzie tego samego roku w Friedrichsfelde pod Berlinem 7-mio-miesięcznego z Anglii sprowadzonego knurka Nr. 9527 za kwotę 321 Kor. 85 hal. i dał go do Szebni pod tym warunkiem, że knur ten pozostanie wyłączną własnością Komitetu. Skoro knur ten dojdzie do wieku, w którym będzie mógł być już użyty jako reproduktor, — wtedy knur miejscowy, zakupiony w r. 1903 w Treuholz, przeprowadzony zostanie jako własność Komitetu do innej chlewni, albo dany zostanie na stacyą.

II. Chlewnia w Dąbrowicy, (poczta i telegraf Chrostowa, stacya kolei Kłaj., Hodowca: Zdzisław Włodek.

Chlewnia ta założoną została przez Komitet w r. 1904 w myśl konkursu z dn. 15. sierpnia 1904 r. L. 3359 w ten sposób, że otrzymała knura i 5 loch na tych warunkach, iż knur zakupiony w Hofgüll w Hessyi za kwotę 290 Kor. 94 hal. pozostaje wyłączną własnością Komitetu. Natomiast 5 loch zakupionych zostało również w Hofgüll za łączną kwotę 1866 Kor. 18 hal. w ten sposób, że p. Włodek tak do kupna loch, jak i do kosztów ich transportu przyczynił się udziałem 50%.

W r. 1905 — 17. lipca padła locha Nr. 2920 na kamień w pęcherzu i zastąpioną została odpowiednią lochą z przychowku. Również knur z Hofgüll okazał się do chowu dla tego nieodpowiednim, ponieważ zbyt mała ilość loch zostawała prośną. Wobec tego Komitet w myśl uchwały swej z dn. 17. sierpnia 1905 r. zakupił w listopadzie tego samego roku w Friedrichsfelde pod Berlinem 7-mio-miesięcznego, z Anglii sprowadzonego knurka Nr. 9528 za kwotę 347 Kor. 12 hal. i dał go do Dąbrowicy pod tym warunkiem, że knur ten pozostanie wyłączną własnością Komitetu. Knur z Hofgüll sprzedany zostanie na rzecz funduszu subwencyjnego.

III. Chlewnia w Kliszowie, (poczta Gawłuszowice, telegraf i kolej Chorzelów). Hodowca: Jan Artwiński.

Chlewnia ta założona w r. 1900 w myśl konkursu z dn. 28. czerwca 1900 r. L. 1797 ukompletowana w r. 1902 przez zakupno w Sürwürden w Oldenburgu jednego knura za kwotę 234 Kor. 40 hal. i jednej lochy za kwotę 213 Kor. 49 hal. nie odznacza się dobrą jakością sztuk rozpłodowych przez Komitet danych, a ponieważ przechodzi na własność hodowcy dopiero w r. 1908, przeto będzie musiała być w r. 1906 zreorganizowaną.

IV. Chlewnia w Więckowicach, (poczta i telegr. Wojnicz, stacya kolei Bogumiłowice). Hodowca: Adam Jordan.

Chlewnia ta założoną została przez Komitet w r. 1905 w myśl konkursu z dn. 8. lipca 1905 r. L. 3206 w ten sposób, że otrzymała knura i 5 loch na tych warunkach, iż knur Nr. 9526 sprowadzony z Anglii, a zakupiony za kwotę 447 Kor. 26 hal. w Friedrichsfelde pod Berlinem pozostanie wyłączną własnością Komitetu. Natomiast 5 loch sprowadzonych z Anglii, zakupionych zostało również w Friedrichsfelde za łączną kwotę 1600 Kor. 72 hal. w ten sposób, że p. Jordan tak do zakupna loch, jak i do kosztów ich sprowadzenia przyczynił się udziałem 50%.

b) Chlewnie poprawnych ras krajowych.

I. Chlewnie założone z materyału importowanego.

V. Chlewnia rasy westfalskiej w Rzemieniu, (poczta i telegraf Rzochów, stacya kolei Rzemień). Hodowca: Gustaw Szaszkiewicz.

Chlewnia ta założoną została przez Komitet w r. 1903 w myśl konkursu z dn. 12. czerwca 1903 r. L. 2690 w ten sposób, że otrzymała knura »Robinsona« zakupionego za kwotę 482 Kor. 21 hal., który to knur zakupiony z funduszu subwencyjnego pozostaje własnością Komitetu. Natomiast 5 loch, zakupionych zostało w okolicy Bielefeldu w Westfalii za łączną kwotę 2021 Kor. 32 hal. w ten sposób, że p. Szaszkiewicz tak do zakupna loch, jak i do kosztów ich transportu przyczynił się udziałem 50%.

W r. 1904 zaszły następujące zmiany w rzemieńskiej chlewni:

1. Najpiękniejsza locha Nr. 423 w dwa dni po oproszeniu padła 20. maja z powodu gorączki poporodowej.

2. Na wniosek Towarzystwa rolniczego okręgowego w Mielcu, Komitet w myśl uchwały swej z dn. 11. czerwca 1904 r. powiększył chlewnię zarodową w Rzemieniu o sztuk zarodowych 7 przez zakupno u p. Edw. Nacke w Brake pod Bielefeldem w Westfalii jednego knura Nr. 248 za kwotę 471 Kor. 50 hal. i sześciu loch po 412 Kor. 56 hal. sztuka. Ponieważ p. Szaszkiewicz w myśl uchwały Komitetu z dn. 30. listopada 1904 r. L. 4380 nie był zobowiązany do przyczynienia się żadną kwotą do zakupna wyż rzeczonych 7 sztuk, przeto wszystkie te sztuki pozostają wyłączną własnością Komitetu.

W r. 1905 w myśl uchwały Komitetu z dn. 17. sierpnia r. 1905 do chlewni w Rzemieniu zakupiony został u p. Ed. Nacke w Brake knur Nr. 345 za kwotę 550 Kor. 13 hal., aby przez danie tego knura — uchronić chlewnię w Rzemieniu od chowu w pokrewieństwie, a zarazem wytworzyć w tej chlewni dwa ze sobą niepokrewne rody. Ponieważ w ten sposób knur Robinson dany do Rzemienia w r. 1903, stał się dla tamtejszej chlewni zbytecznym, przeto został jako własność Komitetu dany na subwencyjną stacyę do Staniątek w myśl uchwały z dn. 16. grudnia 1905 r.

VI. Chlewnia rasy żuławskiej w Kąśnej, (poczta i telegraf Ciężkowice, kolej Bogoniowice-Ciężkowice). Hodowca: Kazimierz Jankowski.

Chlewnia ta założoną została przez Komitet w r. 1903 w myśl konkursu z dn. 12. czerwca 1903 r. L. 2690 w ten sposób, iż otrzymała jednego knura i pięć loch na tych warunkach, że knur zakupiony w Neukirchen za kwotę 469 Kor. 32 hal. zostaje wyłączną własnością Komitetu. Natomiast 5 loch zakupionych zostało również w Neukirchen za łączną kwotę 1798 Kor. 65 hal. (a nie za 798 Kor. 65 hal., jak mylnie na str. 6 w sprawozdaniu za r. 1904 wydrukowano) w ten sposób, że p. Jankowski tak do zakupna loch, jak i do kosztów ich transportu przyczynił się udziałem 50%. W chlewni w Kąśnej ani w 1904, ani w 1905 r. nie zaszła żadna zmiana w umieszczonym materyale rozpłodowym.

VII. Chlewnia rasy żuławskiej w Rabie wyżnej, (poczta, telegr. i stacya kolei w miejscu). Hodowca: Dr. Jan Zduń.

Chlewnia ta założoną została w r. 1904 w myśl warunków konkursu z dn. 26. czerwca 1904 r. L. 2796 zmodyfikowanych uchwałą Komitetu z dn. 29. lipca 1904 r. Chlewnia otrzymała jednego knura wartości 228 Kor. i 5 loch wartości 906 Kor. 40 hal. Knur dostarczony został bez żadnej dopłaty ze strony hodowcy i z tego też powodu pozostaje własnością Komitetu, — natomiast do zakupna loch przyczynił się p. Dr. Zduń udziałem 25%.

Tak knur, jak i loszki zakupione zostały jako 3-miesięczne prosięta w Neukirchen w Saksonii, a wychowane zostały u nas w kraju i to knur w wychowalni prosiąt założonej przez Komitet w Grodkowicach, a lochy w Ostrowie szlacheckim.

VIII. Chlewnia rasy westfalskiej w Mogile, (poczta i stacya kolei w miejscu, telegraf Pleszów). Hodowca: Zarząd dóbr OO. Cystersów.

Chlewnia ta założoną została przez Komitet w r. 1905 w myśl konkursu z dn. 8. lipca 1905 r. L. 3206 w ten sposób, iż otrzymała knura i 5 loch na tych warunkach, że knur zakupiony u p. Ed. Nacke w Brake w Westfalii za kwotę 529 Kor. 65 hal., pozostaje wyłączną własnością Komitetu. Natomiast 5 loch zakupionych zostało u tego samego hodowcy w Brake za łączną kwotę 2354 Kor. w ten sposób, że Zarząd dóbr OO. Cystersów tak do kupna, jak i do kosztów transportu tych loch przyczynił się udziałem 50%.

II. Chlewnie założone z materyału rozpłodowego, przychowanego u nas w kraju po rodzicach importowanych.

IX. Chlewnia rasy westfalskiej w Woli Ociecckiej, (poczta i telegr. Ropczyce, kolej Dąbie). Hodowca: Hr. Tomasz Romer.

Chlewnia ta założoną została przez Komitet w r. 1905 w myśl konkursu z dn. 12. lutego 1905 r. L. 834 w ten sposób, iż otrzymała jednego knura i 5 loch na tych warunkach, że knur zakupiony w Rzemieniu u p. Gustawa Szaszkiewicza za kwotę 152 Kor. pozostaje wyłączną własnością Komitetu. Natomiast 5 loch, zakupionych zostało również w Rzemieniu za łączną kwotę 774 Kor. w ten sposób, że hr. Romer przyczynił się do kupna tych loch udziałem 50%.

X. Chlewnia rasy westfalskiej w Strzelcach Wiel., (poczta i telegr. Szczurowa, kolej Słotwina lub Bochnia). Hodowca: Edward Maurizio.

Chlewnia ta założoną została przez Komitet w r. 1905 w myśl konkursu z dn. 12. lutego 1905 r. L. 834 w ten sposób, że otrzymała jednego knura i 5 loch na tych warunkach, że knur zakupiony w Rzemieniu u p. Gustawa Szaszkiewicza za kwotę 184 Kor., pozostaje wyłączną własnością Komitetu. Natomiast 5 loch zakupionych zostało również w Rzemieniu za łączną kwotę 737 Kor. 60 hal. w ten sposób, że p. Maurizio przyczynił się do kupna tych loch udziałem 50%.

B. Chlewnie zarodowe poprawnej rasy polskiej.

W myśl warunków dawniejszych poszczególnych konkursów, cały szereg subwencyjnych chlewni zarodowych poprawnej rasy polskiej przeszedł na własność hodowców i tylko w niektórych chlewniach znajdują się po dziś dzień knury, będące własnością funduszu subwencyjnego c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego — a dane do użytku i wygody wyż wspomnianych chlewni — pomimo, że te chlewnie przestały już być subwencyjnemi chlewniami zarodowemi c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego.

1. Chlewnia w Głębowicach otrzymała w r. 1905 w myśl uchwały z d. 28. lutego 1905. knura rasy westfalskiej, zakupionego przez Komitet od p. Szaszkiewicza w Rzemieniu za kwotę 272 Kor. Knur ten pozostaje wyłączną własnością Komitetu.

Dawny knur, zakupiony jako 2-letni dla Głębowic r. 1901 w Neukirchen za kwotę 482 Kor. 94 hal. — sprzedany został w r. 1905, za kwotę 80 Kor. na rzecz

funduszu subwencyjnego — ponieważ był już za starym do dalszego chowu.

2. Chlewnia w Więckowicach posiada do dziś dnia knura Yorkshira zakupionego w r. 1902 w Sürwürden w Oldenburgu za kwotę 258 Kor. 94 hal. Ponieważ w listopadzie 1905 r. w Więckowicach założoną została nowa chlewnia zarodowa w myśl konkursu z dnia 8. lipca 1905 r. l. 3206. — przeto knur dany w r. 1902 do Więckowic, przeprowadzony zostanie w roku 1906 jako własność Komitetu do innej chlewni.

3. Chlewnia w Weryni otrzymała w r. 1905 w myśl uchwały z dnia 17. sierpnia 1905 knura Yorkshira, zakupionego w Grodkowicach za kwotę 181 Kor. 40 hal., natomiast knur dawny, zakupiony do tej chlewni 1902 r. w Friedrichswert za kwotę 249 Kor. 64 h. sprzedany został w r. 1905 jako niezdatny do chowu za kwotę 82 Kor. 80 hal. na rzecz funduszu subwencyjnego Komitetu.

4. Chlewnia w Klimkówce posiada po dziś dzień subwencyjnego knura rasy żuławskiej zakupionego w r. 1902 w Neukirchen za kwotę 254 Kor. 54 h. Knur ten jest własnością funduszu subwencyjnego Komitetu.

5. Chlewnia w Przyszowej otrzymała w r. 1905. w myśl uchwały Komitetu z d. 28. lutego 1905 r. knura rasy westfalskiej, zakupionego w Rzemieniu za kwotę 184 Kor. — Knur ten jest własnością funduszu subwencyjnego Komitetu.

6. Chlewnia w Strzelcach Wiel. Zakupiony w r. 1902 dla Przyszowej w Neukirchen za kwotę 256 kor. 89 hal. knur rasy żuławskiej, w myśl uchwały Komitetu z dnia 30. listopada 1904 r. dany został do czasowego użytku do chlewni w Strzelcach Wielkich. Ponieważ w myśl konkursu z dnia 12. lutego 1905 r. założoną została w Strzelcach Wielkich nowa chlewnia, a knur z Neukirchen przeprowadzony w r. 1904 z Przyszowej, skończył swoją hodowlaną karjerę, — przeto Komitet powziął w dniu 16. grudnia uchwałę w mowie będącego knura sprzedać na rzecz funduszu subwencyjnego.

B. Tworzenie mniejszych chlewni zarodowych.

Chlewnie zarodowe tego typu zakłada Komitet od r. 1899 przeważnie u mniejszych właścicieli i u włościan, celem rozpowszechnienia materyału hodowlanego przychowanego w dobrym gatunku w subwencyjnych chlewniach zarodowych Komitetu, a zakładał Komitet w mowie będące chlewnie w pierwszym rzędzie w tych okolicach, w których pomór świń w ostatnich latach największe porobił spustoszenia, a które to okolice obecnie wolne są od tej zakaźnej choroby, rujnującej hodowlę krajową. — Komitet chcąc zachęcić mniejszych hodowców do nabywania lepszego materyału hodowlanego, jak również pragnąc mniej zamożnym przyjść z pomocą w nabywaniu tego materyału, zakupywał w swoich subwencyjnych chlewniach zarodowych zdatne do dalszego chowu knurki i loszki w wieku od 3—6 miesięcy i odsprzedawał knurki 70%, a loszki 50% niżej ceny zakupna przez Komitet na r. 1905 oznaczonej takim hodowcom, którzy podpisując umowę, zobowiązali się zakupione w powyższy sposób sztuki użyć do chowu, a nie na rzeź, wypas, dalszą sprzedaż itp. Różnicę ceny zakupna i sprzedaży pokrywał Komitet z funduszu subwencyjnego na ten cel rokrocznie do budżetu wstawianego. W ten sposób Komitet utworzył w r. 1905 miejszych chlewni tego typu 34, dając do nich 71 loszek i 33 knurki, — a odnośna tabela wykazuje sposób umieszczenia tych chlewni, koszta ich założenia, imię i nazwisko właściciela chlewni, oraz wykaz tych chlewni, które w r 1905 przeszły, a w r. 1906 przejdą na własność hodowców.

Do wyż. wymienionych 71 loszek i 33 knurków zakupionych w r. 1905 Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego wyrównując różnicę ceny kupna i sprzedaży dopłacił w roku 1905 chlewni:

1. w Rzemieniu	za	7	knurków	20	loszek	K. 2045·20
2. w Hucisku	»	13	»	26	»	» 961·80
3. w Szebniach	»	4	»	11	»	» 551·40
4. w Dąbrowicy	»	5	»	5	»	» 355·50
5. w Kliszowie	»	2	»	4	»	» 136·50
6. w Rabie Wyż.	»	1	»	3	»	» 104·70
7. w Kąśnej	»	1	»	2	»	» 91·80
Razem	za	33	knurki	71	loszek	K. 4246·90

Akcyę tworzenia mniejszych chlewni zarodowych tego typu prowadzi Komitet, jak wyż. wspomniano od r. 1899 — a przez lat siedm t. j. do 31. grudnia 1905 r. użył na wyrównanie różnicy ceny kupna i sprzedaży kwotę 59.585·75 Kor. w sposób następujący:

w roku	przy zakupnie		knurków,	loszek	wydał	Koron
1809	»	»	56	90	»	2738·62
1900	»	»	105	176	»	9171·90
1901	»	»	158	388	»	19366·08
1902	»	»	99	226	»	10606·75
1903	»	»	92	169	»	7739·15
1904	»	»	50	119	»	5716·35
1905	»	»	33	71	»	4246·90
t. j. razem			593 knurków	1239 loszek	z dopłatą	59585·75

D. Tworzenie stacyi knurów.

Komitet c. k. krakowskiego utworzył w r. 1906 trzy tylko stacye knurów w myśl warunków z dnia 4 maja 1904 L: 2056 i to:

1) w Sufczynie w pow. brzeskim u Józefa Michałka Komitet w myśl uchwały z d. 11 czerwca 1904 r. umieścił knura rasy westfalskiej zakupionego u p. Gustawa Szaszkiewicza w Rzemieniu za kwotę 184 Kor.

2) w Rzóchowej w pow. tarnowskim u Leopolda Dietla Komitet w myśl uchwały z d. 28 lutego

1905 r. umieścił knura rasy westfalskiej zakupionego również w Rzemieniu za kwotę 190 Kor.

3) w Nosówce w pow. rzeszowskim u Aleksandra Dąmbskiego, Komitet w myśl uchwały z dnia 15 grudnia 1905 umieścił knura rasy Yorkshire zakuzakupionego w Szebniach za kwotę 337, 60 Kor.

Wobec założonych w r. 1905 trzech tylko stacyi knurów, zdawaćby się mogło, że Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego w ten sposób podnoszenie chowu trzody chlewnej zaniedbuje i mało się o nie troszczy, — tak jednak nie jest. Komitet rozdając do dalszego chowu loszki po zniżonych cenach, nie rozdaje ich nigdy bez knurka; — tworząc zatem mniejsze chlewnie zarodowe, tworzy równocześnie i stacye knurów. Badając powyżej zestawioną tabelę, wykazującą ilość odprzedanych w 1905 r. po zniżonych cenach loszek i knurków, przekonamy się, że Komitet utworzył w r. 1905 stacyi knurów 33, gdyż sprzedając po zniżonych cenach knurki Komitet stawia nabywającym hodowcom ten wyraźny, specyalną umową zastrzeżony warunek, że w powyższy sposób nabyte knurki, skoro staną się zdatnymi do chowu, służyć muszą do pokrywania loch będących własnością okolicznych hodowców. Ponieważ nabywanie i utrzymywanie knura jest dla niejednego mniejszego hodowcy rzeczą do pewnego stopnia kosztowną i niewygodną, — przeto Komitet celem zachęcenia hodowców do kupna knura i utrzymywania stacyi odprzedawał w r. 1905 knura 70% niżej ceny zakupna i zezwalał na pobieranie pewnej kwoty za stanowienie tym knurem loch obcych.

Na posiedzeniu w dniu 16 grudnia 1905 Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego, zatwierdzając przedstawiony przez Inspektora p. Stefana Bojanowskiego projekt decentralizacyi akcyi zdążającej do poprawienia chowu trzody chlewnej w zachodniej części kraju z pomocą funduszów subwencyjnych — uchwalił przeprowadzić decentralizacyą w ten sposób, że Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego z ogólnych, na podnoszenie chowu trzody chlewnej od Rządu i Kraju otrzymywanych subwencyi przeznaczać będzie rok-rocznie pewną kwotę dla Towarzystw rolniczych okręgowych, aby te w swoim obrębie działalności tworzyły mniejsze chlewnie zarodowe i przystąpiły do akcyi tworzenia gminnych hodowli. Komitet natomiast tworzyć będzie w przyszłości większe, podstawowe chlewnie zarodowe i subwencyjne stacye knurów. — Podział tej pracy między Komitetem a wydziałami Towarzystw rolniczych okręgowych wejdzie w życie z dniem 1-go stycznia 1906 r.

Drób.

Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniniczego, znając dokładnie doniosłość i rentowność racyonalnego chowu drobiu wogóle, a w szczególności dla naszych włościan i mniejszych właścicieli, dla których dochód ze sprzedanych jaj wynosi poważną rubrykę w ich nieznacznych, z gospodarstwa osięganych dochodach, — zajmuje się od szeregu lat szczerze tą ważną gałęzią gospodarstwa krajowego. — Ponieważ nie znajduje się w kraju żaden większy i poważniejszy zakład chowu drobiu, któryby opanowując przedmiot i rzecz wyczerpująco traktując, wskazywał i wychowywał najodpowiedniejsze rasy, naukowo, fachowo i praktycznie wypróbowane co do zdrowia, wytrzymałości odporności na zmiany naszego klimatu i co do użytkowości, — przeto Komitet, rozpoczynając w r. 1899 akcyę chowu drobiu z pomocą zasiłku państwowego — wziął poniekąd na siebie tę rolę.

Komitet uważając produkcyę jaj, za rzecz pierwszorzędnego dla gospodarstwa krajowego znaczenia, zużywał początkowo subwencye państwowe na zakładanie kurników ras rozmaitych i w różnych okolicach, aby w ten sposób badać poszczególne rasy, i warunki wychowu, o ile one odpowiadają »nośnym« rasom w poszczególnych okolicach kraju. — Ponieważ żadnych prób nie robi się zadarmo, przeto i przy tej informacyjnej akcyi poniósł Komitet pewne, nie da się zaprzeczyć dość poważne ofiary. Przeprowadzone w ten sposób próby wykazały na całej linii, że kury ras zagranicznych, niezaklimatyzowane, trudno znoszą nasz klimat i warunki miejscowego wychowu, chorują, giną i nie są dość użytkowe, — natomiast nasza kura krajowa „Zielononóżka“, okazała się tą kurą, która jako od wieków miejscowa znosi nasz klimat, odznacza się zdrowiem, odpornością na atmosferyczne zmiany i użytkowością, nie będąc przytem wybredną co do paszy i warunków wychowu.

Komitet wypróbowawszy rasy przedewszystkiem: Langshan, Plymut-Roks i Zielononóżek i zbadawszy ich zalety i wady przyszedł do przekonania, że nasza kura krajowa »Zielononóżka« jest tą kurą, która odznaczając się zaletami, zasługuje w całej pełni na to, aby ją po prostu powiedziawszy »narzucić« szerszej hodowli krajowej, a w pierwszym rzędzie hodowli u naszych włościan, którzy znają tę kurę i chętnie ją chowają z powodu wielkich jej zalet.

Skoro c. k. Ministerstwo rolnictwa, zwróciło większą uwagę na chów drobiu w całej Monarchii, a w kraju Wydział krajowy, Komitet c. k. Towarzystwa galicyjskiego gospodarskiego we Lwowie, wreszcie oba krajowe Towarzystwa chowu drobiu i szerokie koła hodowców, — wtedy Komitet c. k Krakowskiego Towarzystwa rolniczego, mając już porobiane doświadczenia i próby za sobą, utworzył w r. 1903 osobną »Sekcyą chowu drobnego inwentarza (Klein-Viehzucht) i stanął jako pierwszy w szeregach tych, którzy sprawę chowu drobiu w systematyczny i dobrze obmyślany sposób celowo na racyonalne wprowadzają tory.

Po porobionych próbach, mając już wiele danych, odstąpił Komitet przedewszystkiem od umieszczania próbnych kórników po całej zachodniej części kraju, tylko

akcyę hodowlaną zaczął koncentrować, aby w ten sposób tworzyć większe reyony hodowlane, które wychowując jedną rasę kur (zielononóżek) produkowałaby większą ilość materyału hodowlanego do dalszego szerszego miejscowego chowu, — zachęcając w ten sposób hodowców do podejmowania energiczniejszej na tem polu pracy. — Komitet idąc w ślad tej, zdrowo wytkniętej hodowlanej akcyi, postarał się w r. 1904 o utworzenie w obrębie działalności Towarzystwa rolniczego okręgowego w Brzesku: »Powiatowego Towarzystwa chowu kur«, dając członkom tego Towastwa pod zastrzeżonymi warukami 70 kokoszek i 10 kogutów, tej samej rasy »Zielononóżek« do dalszego chowu. — Zaopatrzywszy w ten sposób Towarzystwo rolnicze okręgowe brzeskie w podstawowy materyał rozpłodowy do dalszego chowu i rozprzestrzenienia po powiecie, przystąpił w r. 1905 do dalszej w tym kierunku podjętej celowej akcyi i postarał się o utworzenie przy Towarzystwie rolniczem w Nowym Sączu »Sekcyi chowu drobiu« —. Towarzystwu zwyż wspomnianemu oddał Komitet w r. 1905 — 257 kokoszek i kogutów rasy »Zielononóżek«, aby te sztuki zarodowe służyły członkom »nowosądeckiej sekcyi chowu drobiu« jako materjał rozpłodowy do dalszego chowu i do rozmnażania go między hodowcami w obrębie działalności nowosądeckiego Towarzystwa rolniczego. Wydział tego Towarzystwa ze sztuk przez Komitet dostawionych wybrał 20 kokoszek i 2 koguty najlepsze największe i najtypowsze i utworzył z nich u p. M. Miczyńskiej w Przetakówce p. N. Sączem zarodowy kurnik podstawowy, którego zadaniem jest wychów pierwszorzędnego materjału rozpłodowych kogutów i kokoszek do poprawiania w kórnikach zarodowych przez Towarzystwo założonych wzrostu, typu i użytkowości miejscowych kur oraz do odświeżania krwi w tych kurnikach.

Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego żywi nadzieję, że w ten sposób zorganizowana akcya celowej hodowli, prowadzona dalej i systematycznie po wszystkich Towarzystwach rolniczych okręgowych wpłynie korzystnie na podniesienie i ujednostajnienie hodowli, zachęci do chowu, hodowlę, na racyonalnych utrzyma torach i w ten sposób stworzy w zachodniej części kraju bardzo poważne źródło dochodów dla większych, mniejszych i całkiem małych hodowców.

Dotychczas otrzymywał Komitet c. k. Krakowskiego Towarzystwa rolniczego na podniesienie chowu drobiu tylko subwencyą państwową (na r. 1905 reskryptem z d. 28 kwietnia 1905 r. L. 12196 przyznało c. k. Ministerstwo roln. 3500 kor. wypłaciło tylko 2000 kor.) — Wysoki Sejm w myśl uchwały swej z d. 11. listopada 1904 r. wstawił jednak do budżetu krajowego na r. 1906 i dwa następne lata do pozycyi 330 rozchodów tytułem subwencyi na podniesienie chowu drobiu kwotę 6000 kor. rocznie dla obu krajowych Towarzystw rolniczych, z której to kwoty przypadną 2000 kor. rocznie dla c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego w myśl dotychczasowego sposobu podziału otrzymywanych łącznych subwencyi. Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego mając w ten sposób zwiększone subwencye na podniesieniu chowu drobiu w zachodniej części kraju będzie mógł w szybszem tempie i na szerzą skale wykonywać w przyszłośc wyż wspomnianem programem objętą akcyą.

Owce.

W r. 1905 miał Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego na podniesienie chowu owiec do zużycia z subwencyi państwowej kwotę 4556 K. 44 h., na którą składały się pozycye: 556 kor. 44 h. remanentu z r. 1903 i 4000 kor. subwencyi państwowej na rok 1905 przyznanej i do wypłaty asygnowanej reskryptem c. k. Ministerstwa rolnictwa z d. 12 kwietnia 1905 r. L. 9305. — Z tej kwoty zużył Komitet przedewszystkiem kwotę 1112 kor. 66 h. na ukompletowanie subwencyjnej owczarni zarodowej owiec rasy horodeńskiej założonej w Rabie wyżnej u p. Dr. Jana Zdunia, którą uważać trzeba za pepinierę wychowującą pierwszorzędny materyał hodowlany tej rasy do tworzenia dalszych owczarń zarodowych i stacyi tryków, które to stacye wywierają przedewszystkiem w powiecie nowotarskim wpływ nader korzystny na tamtejszy chów owiec hodowlano zaniedbanych i zdegenerowanych. — Wyż rzeczoną kwotę 1112 kor. 66 hal. zużył Komitet w ten sposób, że zakupił 10 miejscowych owieczek po 40 K. sztuka do ukompletowania tej owczarni i sprowadził do niej 2 tryki rasy hampshiredown z pierwszorzędnej owczarni zarodowej owiec tej rasy w Würchwitz p. Klopschen na prus. Śląsku. — Nie można powiedzieć, żeby te tryki były tanie, kosztowały one bowiem obydwa łączną kwotę 712 kor. 66 h. — ale Komitet na posiedzeniu budżetowem, przy układaniu preliminarza wstawił na ten cel do wydatków na rok 1905 kwotę 800 kor., wychodząc z tego założenia, że pierwszorzędną pepinierę miejscową można tylko zasilać reproduktorami również pierwszorzędnej jakości, który to materyał hodowlany jest zawsze drogi, zwłaszcza za granicą, gdzie Komitet musiał go zakupić, by wprowadzić do kraju krew całkiem świeżą. — Dalszą akcyę hodowlaną Komitetu na polu podnoszenia hodowli owiec w zachodniej części kraju było tworzenie u wybranych hodowców stacyi tryków, któreby służyły okolicznym hodowcom do pokrywania owieczek miejscowych. — Ponieważ górskie okolice powiatu Nowotarskiego są okolicą gdzie najliczniejsza prowadzi się hodowla owiec, przeto Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego, rozstrzygając konkurs z d. 1 lipca 1905 r. L. 3100 — i licząc się z preliminowaną na ten cel kwotą, załatwił przychylnie w pierwszym rzędzie podania hodowców z powiatu nowotarskiego, polecone

gorąco do przychylnego załatwienia przez Wydział tamtejszego Towarzystwa rolniczego okręgowego.

W ten sposób Komitet załatwiając zgłoszenia hodowców do konkursu rozpisanego na tworzenie stacyi tryków z d. 1 lipca 1905 r. pod L. 3100 założył następujących 14 subwencyjnych stacyi tryków.

W Tow. okręgowem Nowy Targ:

1) u Jędrzeja Rafacza w Międzyczerwonem
2) u Jędrzeja Marusarza w Skrzypnem.
3) u Ferdynanda Liszki w Ratułowie.
4) u Antoniego Kumorka w Krościenku.
5) u Tomasza Cepcucha w Krościenku.
6) u Jana Galika w Nowym Targu.
7) u Bartłomieja Lapsy w Nowym Targu.
8) u Macieja Żółtka—Palacza w Klikuszowej.
9) u Wojciecha Cieśli w Bańsku

W Tow. okręgowem Nowy Sącz:

10) u Hr. Ignacego Bobrowskiego w Bogoniowicach.

W Tow. okręgowem Tarnów:

11) u Leopolda Dietla w Rzuchowej.

W Tow. okręgowem Wadowice:

12) u Jakóba Byrskiego w Ponikwi.

W Tow, okręgowem Dębica:

13) u Ks. Józefa Jarzębińskiego w Gumniskach — Fox.
14) u bar. Wandy Brunickiej w Smarzowej.

Z wyż wymienionych 14 tryków zakupionych po 50 koron za sztukę nabył Komitet 12 w owczarni zarodowej w Rabie wyżnej, — a 2 w owczarni zarodowej w Radłowie. Odnośna tabela wykazuje sposób ich umieszczenia, oraz wykaz subwencyjnych stacyj, które w myśl konkursu z dnia 2 września 1903 r. L. 3762 w r. 1905 przeszły na własność hodowców.

Ponieważ w r. 1905 zarówno u nas w kraju, jak i za granicą stanęła w ostrej formie na porządku dziennym dyskusyi publicznej kwestya drożyzny mięsa, bo z jednej strony konsumcya staje się dla szerszych kół ludności coraz to więcej fizyczną i społeczną potrzebą, z drugiej zaś strony akcya hodowlana doznała w dwóch ostatnich latach pewnego uszczerbku z powodu trudności zwalczania klęsk elementarnych jak w r. 1903 powodzi, a w r. 1904 niebywałej posuchy, przeto Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego oszczędzając subwencyjne fundusze — gromadził grosz, aby rozpocząć w r. 1906 akcyę w kierunku utworzenia większej owczarni zarodowej owiec pierwszorzędnej rasy mięsnej i dać tem samem impuls hodowcom do chowu tych owiec, na których mięso zwiększa się popyt, a którego brak coraz to więcej odczuwają konsumenci tak miejscowi, jak i zagraniczni.

Kozy.

Subwencya państwowa na podniesienie chowu kóz przyznana c. k. krakowskiemu Towarzystwu po raz pierwszy w r. 1904 wpłynęła za ten rok do kasy Komitetu dopiero 14. lutego 1905 r., a subwencya na r. 1905 wpłynęła nie prędzej jak 2 listopada b. r. Wobec tego Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego, nie mając jeszcze w r. 1905 wystarczających funduszów na podjęcie chociażby najskromniejszej akcyi na polu podnoszenia, lepiej powiedziawszy stworzenia racyonalnej, programowej i celowej hodowli kóz —akcyę tę przygotował na r. 1906 — a rozpocznie ją w ten sposób, że wybranym już w Nowym Targu hodowcom dostarczy zakupionych z funduszów subwencyjnych kilka kóz i jednego kozła rasy Saanenthal. — Sposób zaś umieszczenia sztuk rasowych i zorganizowanie całej akcyi należeć jednak będzie do »Sprawozdania Komitetu za rok 1906«.

Bydło rogate.

W r. 1905 odbyła sekcya hodowlana dziesięć posiedzeń zwyczajnych, na których załatwiono wszelkie sprawy odnoszące się do hodowli bydła rogatego i mleczarstwa. Ze spraw natury ogólniejszej, załatwionych przez sekcyę, wymienić należy wydanie na żądanie Wydziału Krajowego opinii w sprawie ustalenia ras buhajów licencyonowanych, jako dyrektywy dla komisyi licencyonujących, wraz z rozgraniczeniem stref hodowlanych w zachodniej części kraju, przedłożenie Wydziałowi Krajowemu uwag w sprawie zmiany przepisów wykonawczych do § 13 ustawy z dnia 20 lipca 1892 Nr. 51 Dz. u. kr. o licencyonowaniu buhajów, oraz w sprawie instrukcyi dla utrzymujących buhaje gminne

Szczegółowiej zajmowała się sekcya sprawą urządzania targów na bydło rozpłodowe, akcyą mającą na celu import większej ilości materyału rozpłodowego ras zagranicznych do kraju, sprawą utworzenia Związku hodowców bydła nizinnego i sprawą kontroli mleczności obór. O wszystkich tych sprawach będzie mowa w dalszym ciągu niniejszego sprawozdania.

Do kwietnia r. 1905 skład sekcyi hodowlanej był taki sam, jak w r. 1904, a mianowicie: przewodniczący p. wiceprezes Karol Czecz, oraz członkowie pp. Aleksander Dąmbski, Dr. Adam Jordan, Stanisław Ostaszewski, Dr. Mikołaj hr. Rey, Dr. Klemens Rutowski, Dr. Jan Zduń i Władysław Żeleński, nadto kooptowani z po za grona członków Komitetu pp. prof. Dr. Waleryan Klecki i prof Dr. Julian Nowak. Na posiedzeniu Komitetu w dniu 7 kwietnia 1905 wybrano do sekcyi hodowlanej na podstawie nowego regulaminu dla Komitetu pp. Aleksandra Dąmbskiego, Stanisława Fihausera, Dr. Adama Jordana, Stanisława Ostaszewskiego, Dr. Mikołaja hr. Reya, Dr. Jana Zduniа i Władysława Żeleńskiego. Sekcya ukonstytuowała się następnie, wybierając przewodniczącym i zarazem referentem sekcyi p. Aleksandra Dąmbskiego, zastępcą przewodniczącego i korre-

ferentem p. Dr. Jana Zdunia i kooptując do sekcyi z po za grona członków Komitetu pp. prof. Dr. Waleryana Kleckiego i prof. Dr. Juliana Nowaka. Jako urzędnik wchodził w skład sekcyi p. Feliks Sandoz, krajowy instruktor hodowli, obowiązki sekretarza dla spraw hodowlanych objął z dniem 1 kwietnia 1905 Dr. Mieczysław Pańkowski.

A. Obory zarodowe.

Wobec przedsięwziętej na szerszą skalę akcyi importu bydła nizinnego z zagranicy, o czem szersze sprawozdanie zamieszczamy poniżej, Komitet nie utworzył w r. 1905 żadnej nowej obory zarodowej, ograniczając się do częściowego uzupełnienia i zmiany materyału hodowlanego w oborach już istniejących, celem podniesienia wartości hodowlanej i użytkowości obór zarodowych.

Jak wykazuje załączona tabela posiadał Komitet w roku bieżącym trzy obory zarodowe subwencyjne rasy wschodnio-fryzyjskiej, oraz jedną oborę prywatną tejże rasy, uznaną przez Komitet za zarodową, jedną oborę zarodową rasy Simental i 13 obór większych oraz 10 mniejszych czerwonego bydła polskiego, w których znajdują się sztuki, będące własnością Komitetu, a nadto sześć większych obór prywatnych tejże rasy, pozostających pod kontrolą Komitetu.

W ciągu roku 1905 zaszły w oborach zarodowych odnośnie do sztuk, będących własnością Komitetu, następujące zmiany:

1) W oborze rasy fryzyjskiej w Czudcu wybrakowano 1 krowę importowaną z powodu reakcyi na tuberkulinę. Natomiast stan obory zwiększył się przez zakupno z prywatnych funduszów hodowcy 3 jałówek cielnych, zakupionych we Fryzyi holenderskiej.

2) Do obory zarodowej w Grodkowicach importował Komitet 1 buhaja i 1 jałówkę cielną przy sposobności zakupna bydła we Fryzyi w lipcu r. b. Nadto hodowca zakupił we Fryzyi z własnych funduszów 3 krowy, 10 jałówek cielnych i 4 jałówki młodsze. W ten sposób stan obory zwiększył się o 19 sztuk importowanych.

3) Dla obory zarodowej w Nosówce zakupił Komitet we Fryzyi 1 krowę w miejsce wybrakowanej, hodowca zaś importował równocześnie 2 buhaje, 4 krowy, 1 jałówkę i 2 cielęta.

4) Obora zarodowa prywatna (niesubwencyonowana) w Dzikowie zwiększoną została o 6 sztuk importowanych z Fryzyi, mianowicie o 2 buhaje i 4 jałówki cielne; buhaje zakupiono we Fryzyi holenderskiej, zaś jałówki we Fryzyi niemieckiej.

W oborze zarodowej w Jedliczu zaszła potrzeba wybrakowania z końcem roku 3 krów, które zastąpione zostaną w początkach roku przyszłego innemi, mającemi się zakupić za granicą w Bawaryi lub W. Księstwie Badeńskiem. Obora ta, założona przed dwoma laty, wykazuje przy starannej hodowli zwiększenie mleczności, a młodzież po buhaju, zakupionym w r. 1904 w oborze w Ratot na Węgrzech, rokuje jak najlepsze nadzieje.

W roku bieżącym trzy obory zarodowe subwencyjne czerwonego bydła polskiego, mianowicie obory w Przyborowiu, Komornikach i Kliszowie, przeszły na własność prywatną hodowców, a to w myśl umów, wedle których sztuki subwencyjne pozostają własnością Komitetu przez przeciąg lat 10.

Skompletowano oborę, założoną w r. 1904 w Przecławiu, przez zakupno 4 krów w Kliszowie za kwotę 1602 kor. Równocześnie zastąpiono sprzedanego buhaja niezdatnego do chowu innym, zakupionym w Przyborowiu za 700 kor. Obora przeto składa się z 1 buhaja i 6 krów, będących wspólną własnością Komitetu i hodowcy. W oborze w Rabie Wyżnej wybrakowano 2 krowy z powodu starości i zastąpiono je 2 jałówkami cielnemi, zakupionemi z obory w Bierzanowie za 908 kor. W Zbydniowie zastąpiono 1 krowę, chorą na reumatyzm stawowy, krową wychowaną w tejże samej oborze.

Wreszcie w oborach znajdujących się przy szkołach rolniczych w Kobiernicach i Suchodole wybrakowano po 1 krowie i zastąpiono je innemi.

Po roku klęski, spowodowanej posuchą w r. 1904, stosunki co do paszy poprawiły się znacznie w roku bieżącym, co wpłynęło dodatnio na lepsze żywienie sztuk zarodowych, jak również na rozwój przychowku.

Staranniejsze przebrakowanie bydła, do którego poniekąd byli zmuszeni hodowcy skutkiem braku paszy w roku ubiegłym, wpłynęło również na stan obecny obór zarodowych, w których stwierdzić można powiększenie się wagi bydła i mleczności krów.

Bliższe szczegóły odnoszące się do hodowli czerwonego bydła w oborach większych i u włościan, znajdują się w sprawozdaniu Towarzystwa hodowców czerwonego bydła polskiego, dołączonem do niniejszego sprawozdania.

B. Import bydła z Fryzyi.

Wykonując zeszłoroczny projekt wydatniejszego podniesienia hodowli bydła nizinnego przez import większej ilości cennego materyału rozpłodowego z zagranicy, który to projekt w roku zeszłym z przyczyn wyłuszczonych w sprawozdaniu Komitetu za r. 1904 (str. 10) nie doszedł do skutku, Komitet przystąpił do tej akcyi w r. 1905.

Wybrana przez Komitet komisya, złożona z pp. wiceprezesa Karola Czecza, Aleksandra Dąmbskiego i Władysława Żeleńskiego, oraz inspektora p. Feliksa Sandoza, wyjechała w drugiej połowie lipca 1905 do Fryzyi holenderskiej i niemieckiej celem zakupna bydła dla tych hodowców, którzy zgłosili zamówienia. W czasie dwutygodniowego pobytu na miejscu komisya zakupiła ogółem 91 sztuk materyału rozpłodowego, a mianowicie: 14 buhajów, 40 krów, 25 jałówek (przeważnie cielnych) oraz 12 cieląt 7—10 miesięcznych. Zakupiono w szczególności:

1) Dla obory p. Zdzisława hr. Tarnowskiego w Dzikowie dwa buhaje i 4 jałówki.

2) Dla obory p. Karola Czecza w Bierzanowie 8 jałówek i 7 cieląt.

3) Dla obory p. Aleksandra Dąmbskiego w Nosówce 2 buhaje, 4 krowy, 1 jałówkę i 2 cielęta.

4) Dla obory p. Stanisława Dąmbskiego w Rudnej 10 krów.

5) Dla obory p. Henryka Dolańskiego w Radłowie 6 jałówek.

6) Dla obory p. Jana Götza w Okocimiu 1 buhaja i 2 jałówki.

7) Dla obory p. Ludwika Bogusza w Tomaszowicach 1 buhaja.

8) Dla obory p. Jana Grzimka w Luboczy 6 krów.

9) Dla obory p. Dr. Witolda Milieskiego w Piekarach 1 buhaja.

10) Dla obory p. Dr. Stanisława Larysz Niedzielskiego w Śledziejowicach 1 buhajka.

11) Dla obory J. E. Andrzeja hr. Potockiego w Krzeszowicach 2 buhaje i 6 krów.

12) Dla obory p. Wincentego Schmidta w Krzywaczce 1 buhaja.

13) Dla nowo założonej przez Towarzystwo rolnicze okręgowe w Mielcu obory p. Gustawa Szaszkiewicza w Rzemieniu 1 buhaja i 10 krów.

14) Dla obory p. Aleksandry Wiktorowej w Czudcu 3 jałówki.

15) Dla obory p. Zdzisława Włodka w Dąbrowicy 3 buhaje i 3 krowy.

16) Dla obory p. Feliksa Sandoza w Soboniowicach 1 buhajka.

Nato zakupił Komitet z funduszów własnych celem skompletowania materyału w swoich oborach zarodowych:

17) Dla obory p. Władysława Żeleńskiego w Grodkowicach 1 buhaja i 1 jałówkę i

18) dla obory p. Aleksandra Dąmbskiego 1 krowę.

Z całej ilości importowanego bydła zakupiono we Fryzyi niemieckiej sztuk 9 (1 buhaja, 2 krowy i 6 jałówek), resztę we Fryzyi holenderskiej.

Ceny płacone we Fryzyi niemieckiej wynosiły na miejscu: za buhaja 1200 mk., za krowy 600—700 mk., za jałówki przeciętnie 575 mk. Za bydło kupione we Fryzyi holenderskiej płacono: za buhaje 375— 750 fl. holend., za krowy 235—450 fl. holend., za jałówki zależnie od wieku i jakości 190—275 fl. holend., za cielęta 100—150 fl. holend. Koszta transportu do Krakowa wyniosły dla bydła sprowadzonego z Fryzyi niemieckiej 8.8%, dla bydła sprowadzonego z Fryzyi holenderskiej okrągło 11% ceny kupna.

Ogólny koszt zakupna bydła wynosił 65100.08 kor., z czego Komitet pokrył 12739.13 kor. z funduszów subwencyjnych tytułem 25% opustu z ceny.

Pragnąć dać możność oglądania cennego materyału rozpłodowego szerszym kołom interesowanych, Komitet urządził rodzaj kilkudniowej wystawy sprowadzonego bydła w zakładzie kontumacyjnym na Prądniku pod Krakowem, skąd następnie bydło odeszło do miejsc przeznaczenia. Koszta tej wystawy w kwocie 499 kor. 25 hl. pokrył Komitet z własnych funduszów. Podobnie pokrył Komitet z funduszów subwencyjnych koszta podróży komisyi, wydelegowanej celem zakupna bydła we Fryzyi, które wyniosły 1615 kor. 42 hal.

Przez zainicyowanie i przeprowadzenie akcyi importu większej ilości materyału rozpłodowego do kraju poparte zostały w sposób doraźny i skuteczny usiłowania hodowców bydła nizinnego, zmierzające do poprawy obór, a tem samem wpłynęło się szybciej na podniesienie hodowli ogólno — krajowej.

Na podstawie informacyi udzielonych przez wspomnianą wyżej komisyę, że we Fryzyi holenderskiej nabyć można na targach bardzo dobry materyał użytkowy po stosunkowo niskich cenach, zgłosiło się do Komitetu grono rolników z oświadczeniem chęci sprowadzenia z Fryzyi znaczniejszej ilości takiego materyału i prośbą o ułatwienie tego przedsięwzięcia.

Komitet, czyniąc zadość tym życzeniom i uważając za rzecz korzystną i wskazaną wypełnienie przez import znaczniejszej ilości bydła tych szczerb, jakie powstały w kraju skutkiem depekoracyi, spowodowanej zeszłorocznym brakiem paszy, postanowił tej akcyi prywatnej rolników, zmierzającej do zakupna bydła użytkowego we Fryzyi holenderskiej, udzielić pomocy. W tym celu Komitet podał zamierzoną akcyę do wiadomości kół rolniczych, zastrzegając, że za jakość sprowadzić się mających sztuk nie bierze żadnej odpowiedzialności, wystarał się u odnośnych władz o pozwolenie importu bydła do kraju, a po zgłoszeniu odpowiedniej ilości zamówień wydelegował swego inspektora hodowli p. Feliksa Sandoza, który zajął się zakupnem bydła i zorganizowaniem przewozu na koszt i ryzyko zamawiających.

W dniu 31 października 1905 przybył do Oświęcimia transport bydła, zakupionego we Fryzyi holenderskiej. P. inspektor Sandoz zakupił ogółem 144 sztuk bydła, a mianowicie: 4 buhaje, 74 krów, 20 jałówek i 46 cieląt. Bydło to zakupione zostało dla obór następujących:

1) Bierzanów 26 krów i 10 cieląt

2) Dąbrowica 2 buhaje i 16 krów.

3) Grodkowice 3 krowy, 10 jałówek i 4 cielęta.

4) Łąkta górna 12 krów.

5) Radłów 1 buhaj, 6 krów i 2 jałówki.

6) Sędziszów 1 buhaj, 2 krowy, 8 jałówek i 15 cieląt.

7) Śledziejowice 11 cieląt.

8) Więckowice 6 krów i 6 cieląt.

9) Winniczki 2 krowy.

Nadto zakupił Komitet:

10) Dla obory zarodowej w Czudcu 1 krowę.

Cielęta były zakupywane w wieku 7—9 miesięcy. Z całej ilości bydła zakupiono 53 sztuk maści czerwono-srokatej, resztę czarno-srokatego. Bydło było kupowane częściowo na pastwiskach, w części przeważnej na targach w Leeuwarden i Sneek.

Przeciętne ceny bydła, kupowanego na targach, były wogóle wcale niskie, gdyż n. p. cena krów wynosiła przeciętnie na miejscu 197 fl. holend. (okrągło 394 kor., maximum 220 fl., minimum 160 fl.), cena przeciętna krów lepszych, kupowanych na pastwiskach, wyniosła 285 fl. holend. (okrągło 570 kor., maximum 350 fl. minimum 240 fl.), przeciętna ceną jałowic (starszych cielnych i młodszych) 173 fl. holend. (okrągło 346 kor., maximum 230 fl. minimum 132 fl.), przeciętna cena buhajów 431 fl. holend., (okrągło 862 kor., maximum 500 fl., minimum 375 fl.,) przeciętna cena cieląt 7—9 miesięcznych 88 fl. holend. (okrągło 176 kor., maximum 130 fl., minimum 65 fl.)

Koszta zakupna i transportu bydła do miejsc przeznaczenia wyniosły przeciętnie około 18% ceny kupna. Ogólny wydatek na powyższy import wyniósł 62370 kor. 89 hal., zaś koszta podróży inspektora p. Sandoza, które pokrył Komitet, wynosiły 522 kor. 14 hal.

* * *

Wobec spowodowanej klęskami lat ostatnich depekoracyi i związanego z tem podrożenia cen mięsa, uznał Komitet za wskazane zwrócić uwagę c. k. Rządu na potrzebę powiększenia stanu bydła w kraju także dla produkcyi mięsa i poparcia wydatniejszego usiłowań obu Towarzystw rolniczych krajowych w tym kierunku.

W porozumieniu z Komitetem Bratniego Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie wniósł Komitet do c. k. Ministerstwa rolnictwa podanie o wydatne podwyższenie dotychczasowych subwencyi na popieranie hodowli bydła, a Ministerstwo, w uznaniu słuszności przytoczonych zapatrywań, przyrzekło wstawić w budżet na r. 1906 dla c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie dodatkową subwencyę na poparcie hodowli bydła rogatego w kwocie 19500 kor.

C. Obory prywatne subwencyjne.

Trzymając się przyjętej w poprzednich latach zasady, Komitet starał się popierać rozwój hodowli także przez udzielanie buhajów rasowych oborom prywatnym, do pewnego stopnia już wyrównanym, posiadającym materyał żeński, należący do ras przez Komitet popieranych.

Na powyższych podstawach otrzymał szereg obór prywatnych buhaje subwencyjne, zakupione przeważnie na targu rozpłodowym, który odbył się w Krakowie w dniach 20 i 21 maja 1905. Ogółem zakupiono w tym celu na targu 8 buhajów, mianowicie 6 rasy fryzyjskiej i 2 simentalskie, które rozmieszczone zostały w następujących oborach:

1) w Dąbrowej pod Rzeszowem u p. Wojciechowskiego buhaj fryzyjski z obory w Nosówce, kupiony za 700 koron.

2) w Ostrowie u hr. M. Rostworowskiego buhaj fryzyjski, zakupiony z obory w Piekarach za 700 kor.

3) w Straszęcinie u p. J. Bielańskiego buhaj fryzyjski z obory w Dzikowie, kupiony za 600 koron.

4) w Strzegocicach u p. Pieniążkowej buhaj fryzyjski, zakupiony z obory w Czudcu za 700 koron.

5) w Batowicach u p. Matejki buhaj fryzyjski, kupiony za 700 koron z obory w Śledziejowicach.

6) w Przeciszowie u p. Waltera buhaj fryzyjski z obory w Grodkowicach, kupiony za 600 koron.

7) w Lubzinie u p. Skołuby buhaj simentalski z obory w Jedliczu, kupiony za 700 koron.

8) w Łękach górnych u p. Dolińskiej buhaj simentalski z obory w Klimkówce, kupiony za 650 koron.

Nadto przeprowadzono buhaja stacyonowanego w Straszęcinie u p. Bielańskiego do obory p. Maurizio w Strzelcach wielkich, a buhaja subwencyjnego od Dra Józefa Kadena w Dobrkowie przejął za zezwoleniem Komitetu nowonabywca Dobrkowa p. Ignacy Zborzil.

W ciągu roku sprzedano natomiast 8 buhajów subwencyjnych i to 6 rasy fryzyjskiej a 2 czerwonej polskiej. Sprzedano mianowicie buhaje fryzyjskie w następujących miejscowościach:

1) w Przeciszowie u p. Waltera.

2) w Ostrowie szlacheckim u p. hr. Michała Rostworowskiego.

3) w Piekarach u p. Dra W. Milieskiego.

4) w Strzelcach Wielkich u p. E. Maurizio.

5) w Gierałtowiczkach u p. O. Fuchsa.

6) w Krzywaczce u p. W. Schmidta, oraz buhaje czerwone polskie:

7) w Jodłowniku u p. S. Romera.

8) w Przytkowicach u p. Madziary.

Ogólny stan buhajów udzielonych przez Komitet do dóbr subwencyjnych prywatnych wynosił przeto z końcem 1905 r. sztuk 27.

Przeprowadzone lustracye wykazały, że utrzymanie buhajów stacyjnych jest na ogół dobre, a rozmieszczenie ich odpowiada stosunkom i potrzebom miejscowym.

D. Związek hodowców bydła nizinnego.

W myśl wyrażanych niejednokrotnie życzeń hodowców powstał w roku bieżącym z inicyatywy Komitetu Związek hodowców bydła nizinnego, którego celem jest poprawa hodowli tego bydła i utrzymanie ewidencyi sztuk rasowych w oborach hodowców, należących do Związku. Związek ukonstytuował się w czasie obrad Zgromadzenia Ogólnego członków c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie, wybierając Wydział złożony z 6 członków z p. Aleksandrem Dąmbskim

jako przewodniczącym na czele; w skład Wydziału weszli nadto p. Dr. Witold Milieski jako zastępca przewodniczącego, oraz pp. Z. hr. Tarnowski, K. Czecz, Dr. K. Rutowski i W. Żeleński jako członkowie.

Wydział zajął się pracami przygotowawczemi, jak: ułożeniem statutu, wypracowaniem regulaminu dla obór związkowych oraz instrukcyi dla komisyi kwalifikującej materyał hodowlany, przygotowaniem formularzy ksiąg rodowodowych i potrzebnych druków, oraz rozesłaniem do hodowców okólnika, wzywającego do zgłaszania obór do Związku.

Do Związku wpisało się w ciągu roku 1905 członków 24, obór zaś zgłoszono 15. Selekcya materyału w oborach zgłoszonych rozpoczęła się z końcem bieżącego roku, a dalsza akcya w tym kierunku będzie prowadzoną w ciągu roku przyszłego. Wobec znacznego tegorocznego importu bydła nizinnego należy się spodziewać, że z pomocą Związku hodowla bydła tego rozwinie się i przyniesie krajowi rzeczywisty pożytek.

E. Popieranie Związków hodowlanych włościańskich.

Od czterech lat popiera Komitet Związki hodowlane włościańskie czerwonego bydła polskiego przez udzielanie rocznej subwencyi w kwocie 3000 kor. na zakupno typowych jałówek wyższej hodowlanej wartości i rozdawanie ich pomiędzy włościan w centrach hodowlanych w celu pomnożenia dobrego materyału rozpłodowego. Akcya ta, która w latach 1902 i 1903 była przeprowadzaną w obrębie Związku hodowlanego jodłownickiego, miała być w r. 1904 wykonaną, w myśl uchwały Towarzystwa hodowców czerwonego bydła polskiego, w obrębie Związku czanieckiego w powiecie bialskim, z powodu jednak wyjątkowego braku paszy doznała opóźnienia i musiała być odłożoną do początków r. 1905. Zakupna jałówek dokonano w styczniu tego roku przez nabycie odpowiednich sztuk u włościan, należących do Związku wilamowickiego i w oborach zarodowych w Kozach i Kobiernicach. W ten sposób nabyto 16 jałówek w wieku od $1^1/_2$—$2^1/_2$ lat, przeważnie cielnych, za łączną kwotę 2914 koron i rozdano je za kontraktami pomiędzy 16 hodowców w gminie Czaniec.

Z końcem roku bieżącego zakupiono ponownie dla Związku czanieckiego 13 jałówek w gminach: Wilamowice, Heczmarowice i Bielany za łączną kwotę 2986 koron i rozdano je pomiędzy 13 hodowców włościańskich w Czańcu. Akcya ta, powtarzana przez 2 lata w jednym okręgu, obudziła znaczne zainteresowanie okolicznych hodowców i wpłynie niezawodnie skutecznie na wzmocnienie kierunku hodowli i dalszy jej rozwój.

Kierownictwo hodowli włościańskiej w 3 Związkach czerwonego bydła polskiego, mianowicie w Związku jodłownickim, wilamowickim i czanieckim, oraz w powiecie nowotarskim, spoczywa w rękach Towarzystwa hodowców czerwonego bydła polskiego, które utrzymuje 3 lustratorów Związków dla prowadzenia kontroli materyału hodowlanego i posiada 5 stacyi buhajów dla użytku krów związkowych.

Sprawozdanie Towarzystwa hodowców czerwonego bydła polskiego zawiera bliższe szczegóły, odnoszące się do wspomnianych Związków.

F. Premiowania i wystawy.

Kwota przeznaczona na premiowania bydła włościańskiego w r. 1905 wynosiła 9000 kor., które rozdzielił Komitet między poszczególne Towarzystwa rolnicze okręgowe w następującym stosunku:

1) Towarzystwo rolnicze okręgowe Biała 1000 koron, a to 800 koron na powiat bialski, 200 koron na powiat żywiecki.

2) Towarzystwo rolnicze okręgowe Brzesko 200 koron.

3) Towarzystwo rolnicze okręgowe Bochnia 400 koron.

4) Towarzystwo rolnicze okręgowe Jasło: na powiat jasielski 500 koron, gorlicki 300 koron, krośnieński 500 koron, na połowę powiatu strzyżowskiego 200 koron, razem 1500 koron.

5) Towarzystwo rolnicze okręgowe Dębica: na powiat pilzneński 300 kor., ropczycki 300 kor., razem 600 koron.

6) Towarzystwo rolnicze okręgowe Kraków 400 koron i to na powiat krakowski 200 koron, chrzanowski 200 koron.

7) Towarzystwo rolnicze okręgowe Mielec: na powiat mielecki 200 koron, tarnobrzeski 200 koron, razem 400 koron.

8) Towarzystwo rolnicze okręgowe Nowy Sącz: na powiat sądecki 400 koron, grybowski 500 koron, razem 900 koron.

9) Towarzystwo rolnicze okręgowe Nowy Targ 400 koron.

10) Towarzystwo rolnicze okręgowe Rzeszów: na powiat rzeszowski 300 koron, na powiaty: kolbuszowski, niski i połowę powiatu strzyżowskiego po 200 koron, razem 900 koron.

11) Towarzystwo rolnicze okręgowe Tarnów: na powiat tarnowski 400 koron, dąbrowski 200 koron, razem 600 koron.

12) Towarzystwo rolnicze okręgowe Wadowice 300 koron.

13) Towarzystwo rolnicze okręgowe Wieliczka 1400 koron i to na powiaty: wielicki, podgórski i myślenicki po 300 koron i limanowski 500 koron.

Komitet, udzielając wszystkim powiatom zachodniej części kraju subwencyi na premiowanie bydła włościańskiego, uwzględniał przedewszystkiem te, które stoją najwyżej pod względem hodowlanym. Równocześnie jednak, mając na względzie potrzeby miejscowe, zezwalał na użycie części subwencyi na premiowanie przeznaczonych, na cele zakupna buhajów na stacye włościańskie dla tych powiatów, gdzie brak buhajów oka-

zał się najdotkliwszym i gdzie stan hodowli nie usprawiedliwiał potrzeby urządzania premiowań, uwzględniając w miarę uznania podania Towarzystw rolniczych okręgowych w tym kierunku.

Na taką zmianę sposobu użycia subwencyi otrzymały aprobatę odnośne Towarzystwa dla powiatów krakowskiego, chrzanowskiego, mieleckiego, tarnobrzeskiego, bocheńskiego i żywieckiego. Niemniej Towarzystwo rolnicze okręgowe w Jaśle, gdzie hodowla bydła włościańskiego osiągnęła już stosunkowo wysoki stopień rozwoju, uznając rzeczywistą potrzebę pomnożenia w tym roku stacyi buhajów w swoim okręgu działalności, odniosło się w tym względzie do Komitetu, który przychylając się do wniosku Towarzystwa, zgodził się na wyżej wymienioną zmianę użycia subwencyi.

W innych powiatach odbyły się w czasie od 31 maja do 21 listopada w 26 miejscowościach premiowania, z których do najlepszych zaliczyć należy urządzone w Wilamowicach, Czańcu, Jodłowniku i Mogilanach. Pierwsze trzy miejscowości, jako siedziby hodowlanych Związków włościańskich czerwonego bydła polskiego, przedstawiły przeważnie sztuki związkowe i pochodzącą od nich młodzież. Na pierwszem miejscu wymienić należy premiowanie w Wilamowicach, które odbyło się 27 czerwca i gdzie doprowadzono 150 sztuk wzorowo utrzymanych, z których wiele krów i jałówek pod względem budowy, wyrównania i użyteczności nie pozostawiało nic do życzenia tak, że premiowanie tegoroczne można zaliczyć do najlepszych, jakie kiedykolwiek miały miejsce w Wilamowicach, co wskazuje na ciągły i trwały postęp hodowli w tej okolicy.

Na 38 krów związkowych doprowadzonych premiowano 32, nadto przyjęto do związku nowych krów 8; na wyróżnienie zasługiwało również 46 sztuk jałówek, pochodzących przeważnie od krów związkowych.

Nie mniej korzystnie wypadło premiowanie bydła w Czańcu, gdzie w dniu 28 czerwca doprowadzono około 160 sztuk z najbliższej okolicy. Najwyżej pod względem hodowlanym stoją tu gminy Czaniec i Porąbka, które obok krów związkowych doprowadziły znaczną ilość, bo przeszło 40 sztuk jałówek w wieku od 1—2 lat, z których 15 otrzymało premie. Przy tej sposobności przyjęto do Związku nowych 15 najlepszych krów, co przyczyniło się znacznie do rozszerzenia Związku, utworzonego zaledwie przed rokiem.

Znacznie liczniejszym był spęd bydła na premiowaniu w Jodłowniku, odbytem w dniu 26 czerwca. Doprowadzono tutaj przeszło 300 sztuk bydła jednolitego typu, przez dłuższą hodowlę już znacznie wyrównanego; odznaczała się zwłaszcza dobrze odchowana młodzież oraz krowy związkowe. Równocześnie przyjęto nowych 17 krów do Związku. Typ bydła w okolicach Jodłownika w porównaniu z typem poprzednich dwóch Związków wyróżnia się grubszą kością, większą wagą i wzrostem, ustępując mu jednak pod względem mleczności.

Bydło o typie nizinnym było reprezentowane najlepiej na premiowaniu w Mogilanach w d. 8 czerwca, gdzie doprowadzone przeszło 100 sztuk odznaczało się doskonałem odżywieniem i utrzymaniem oraz cechami wysokiej mleczności.

Najpiękniejsze okazy przedstawiły gminy Świątniki i Mogilany, w których to gminach od dawna istnieje zamiłowanie do hodowli, popierane przez Towarzystwo rolnicze okręgowe w Wieliczce przy pomocy premiowań i stacyi buhajów.

W okolicach, gdzie hodowla bydła górskiego o typie bern-simentalskim najwięcej jest rozwiniętą, mianowicie w powiatach krośnieńskim i jasielskim, nie urządzono w roku bieżącym premiowań, jak o tem już wyżej była mowa. W innych okolicach do najlepszych premiowań bydła tego typu należy zaliczyć premiowanie w Niebylcu w dniu 31 maja, gdzie doprowadzone sztuki odznaczały się wzrostem, dobrą budową i bardzo dobrem odżywieniem.

Odbyte w innych miejscowościach premiowania wykazały znacznie lepsze rezultaty, jak w roku ubiegłym, co przypisać należy lepszym zbiorom paszy tegorocznej oraz wzrastającemu zamiłowaniu do hodowli, do czego przyczyniają się także korzyści, odnoszone z hodowli bydła przy wzrastających cenach bydła i otrzymywanych od niego produktów.

W czasie tegorocznej wystawy rolniczo-przemysłowej w Nowym Sączu zorganizowano również wystawę bydła na szerszą skalę, przy współudziale okolicznych obór dworskich w liczbie 13, które otrzymały nagrody honorowe w formie medali i listów pochwalnych, podczas gdy bydło włościańskie nagrodzono premiami pieniężnemi, w łącznej kwocie 1230 kor.

Z obór dworskich największe uznanie zyskała obora pełnej krwi Simental p. Stanisława Fihausera z Bruśnika, która też wyróżniona została złotym medalem. Bydło Bern-simentalskie przedstawili pp. Władysław Głębocki ze Zbyszyc, Jan Skąpski z Łososiny dolnej, Adam Dunikowski również z Łososiny, hr. Stadnicki z Rożnowa, Ader z Jazowska, J. Kumor z Nowego Sącza, ks. Żabecki z Nawojowej i K. Stuber z Nowego Sącza. Rasę czerwoną polską reprezentowały obory pp. Z. Marsa z Limanowej i Adama hr. Stadnickiego z Nawojowej. Wreszcie p. Czesław Czechowski z Brzeznej przedstawił oborę rasy Pinzgau, a p. Maryan Grodzicki z Polnej oborę Oberintalerów.

Żywy udział, jaki wzięły w wystawie obory dworskie, wskazuje na ogólne zainteresowanie się hodowlą i dążność do podniesienia produkcyjności bydła, czego wyrazem jest założony w roku ubiegłym związek kontrolny produkcyjności krów, który w krótkim stosunkowo czasie zyskał ogólne uznanie i zainteresował ogół rolników.

Bydło włościańskie, w ilości około 250 sztuk, przedstawiało typ powstały z krzyżowania z rasą Bern-Simental i Pinzgau, a okazy doprowadzone na wystawę

pozostawiały pod względem odżywienia nieco do życzenia, co odnieść należy do skutków wywołanych dotkliwym brakiem paszy w roku zeszłym.

G. Stacye buhajów subwencyjnych i subwencyonowanych.

Wyjątkowo niekorzystne warunki dla rozwoju hodowli w ciągu 2 lat ubiegłych, spowodowane brakiem paszy wskutek dotkliwych klęsk elementarnych, skłoniły Komitet do podwyższenia w r. 1905 subwencyi hodowlanych, przeznaczanych rok rocznie dla Towarzystw rolniczych okręgowych na zakupno buhajów subwencyjnych na stacye i subwencyonowanie buhajów prywatnych.

W uznaniu powyższego momentu, oraz uważając zakupno buhajów na stacye za jeden z najpierwszych czynników poparcia hodowli bydła w kraju, przeznaczył Komitet na subwencye hodowlane w r. 1905 kwotę 24.000 kor., która rozdzieloną została pomiędzy Towarzystwa rolnicze okręgowe w sposób następujący:

1.	Towarzystwo rolnicze okręg.	Biała	2400	kor.
2.	» » »	Bochnia	1500	»
3.	» » »	Brzesko	1500	»
4.	» » »	Dębica	2000	»
5.	» » »	Jasło	2700	»
6.	» » »	Kraków	1700	»
7.	» » »	Mielec	1200	»
8.	» » »	Nowy Sącz	1900	»
9.	» » »	Nowy Targ	1400	»
10.	» » »	Rzeszów	2200	»
11.	» » »	Tarnów	1600	»
12.	» » »	Wadowice	1500	»
13.	» » »	Wieliczka	2400	»
		Razem	24000	kor.

Przy powyższym rozdziale uwzględniał Komitet nietylko obszar terytoryalny poszczególnych Towarzystw okręgowych, lecz także rzeczywiste potrzeby oraz stosunki hodowlane panujące w danych okolicach.

Jak wykazują dołączone tabele znajdowało się z końcem roku 1905 na stacyach 228 buhajów subwencyjnych, oraz 88 buhajów subwencyonowanych.

A. Stacye subwencyjne.

L. p.	Towarzystwo roln. okręgowe	Ilość stacyj	Rasa buhai			Suma
			Fryzyj olden.	Simen-tals.	Czerw. pol.	
1	Biała	25	—	—	25	25
2	Bochnia	15	13	—	2	15
3	Brzesko	14	5	5	4	14
4	Dębica	19	—	—	19	19
5	Jasło	33	—	24	9	33
6	Kraków	22	19	—	3	22
7	Mielec	13	10	1	2	13
8	Nowy Sącz	18	—	17	1	18
9	Nowy Targ	8	—	—	8	8
10	Rzeszów	12	9	3	—	12
11	Tarnów	12	2	10	—	12
12	Wadowice	10	9	—	1	10
13	Wieliczka	27	22	—	5	27
		228	89	60	79	228

B. Stacye subwencyonowane.

L. p.	Towarzystwo roln. okręgowe	Ilość stacyj	Rasa buhai			Suma
			Fryzyj olden.	Simen-tals.	Czerw. pol.	
1	Biała	10	—	—	10	10
2	Bochnia	20	5	5	10	20
3	Dębica	3	—	—	3	3
4	Jasło	8	—	8	—	8
5	Kraków	1	1	—	—	1
6	Mielec	3	2	—	1	3
7	Nowy Targ	4	—	—	4	4
8	Rzeszów	21	8	5	8	21
9	Wieliczka	18	10	—	8	18
		88	26	18	44	88

W porównaniu z rokiem ubiegłym zwiększyła się ilość buhajów subwencyjnych o 46, buhajów subwencyonowanych o 23.

Przy wyborze ras buhajów stacyjnych stosowały się Towarzystwa rolnicze okręgowe do obowiązującej instrukcyi, zakupując buhaje ras nizinnych, rasy bernsimentalskiej i czerwonej polskiej.

Podobnie jak w latach ubiegłych subwencyonowały Towarzystwa rolnicze okręgowe buhaje prywatne, usiłując w ten sposób umożliwić hodowcom zatrzymanie najlepszych buhajów dla użytku okolicy i uchronić takie buhaje od zbyt wczesnej sprzedaży. Zwykle przyznawano subwencye w czasie licencyonowania buhajów, zastrzegając wypłatę subwencyi w całości lub w części dopiero po upływie roku, po przedstawieniu buhaja ponownie przy następnem licencyonowaniu.

Zależnie od miejscowych warunków i jakości buhajów wynosiła wysokość rocznych subwencyi 10 do 200 kor. Największe subwencye udzielało Towarzystwo rolnicze okręgowe w Dębicy (200 koron), najmniejsze Towarzystwo rolnicze okręgowe wielickie (10—45 kor.).

H. Kontrola mleczności krów.

Sprawą zaprowadzenia kontroli mleczności krów, która w ostatnich czasach obudziła znaczne zainteresowanie w sferach rolniczych Niemiec, Austryi i Francyi, wywołała rozliczne dyskusye w prasie fachowej i poglądy dość nieraz z sobą sprzeczne, a także u nas w kraju zainteresowała rolników, zajął się także Komitet w roku sprawozdawczym. Na przeszkodzie rozwinięciu szerszej akcyi w tym kierunku stanęła z jednej strony trudność wyszukania odpowiedniej osobistości, która jako należycie teoretycznie i praktycznie ukwalifikowana, mogłaby jako asystent kontrolny podjąć działanie na szersze rozmiary, z drugiej brak odpowiednich środków materyalnych. Komitet otrzymał wprawdzie od Wysokiego Sejmu na rok 1905 subwencyę na cel powyższy w kwocie 2500 kor., decyzya jednak Rządu o przyznanie także ze strony c. k. Ministerstwa rolnictwa subwencyi na kontrolę mleczności, nadeszła do-

piero mniej więcej w środku roku bieżącego, a Komitet nie wiedząc, czy c. k. Rząd przyzna tę subwencyę, był w działalności do pewnego stopnia skrępowanym. Wobec powyższych trudności Komitet mógł dopiero w lipcu 1905 r. obsadzić posadę asystenta kontrolnego, który też dopiero od tego terminu rozpoczął swoje czynności. Kontrolę rozpoczęto od obór zarodowych, których na razie przydzielono asystentowi do kontroli siedem, mianowicie 2 obory rasy fryzyjskiej, 2 rasy simentalskiej, oraz 3 rasy czerwonej polskiej. Czynności kontrolne polegały na tem, że asystent przeprowadzał w każdej z obór kontrolowanych dwa razy na miesiąc oznaczenia ilości mleka (wagowo) od każdej sztuki i z każdego udoju, oraz oznaczał za pomocą aparatu Gerbera tłuszcz w mleku każdej krowy z osobna, prowadząc przytem zapiski odnoszące się do żywienia bydła. Zbyt krótki czas trwania kontroli nie pozwala jeszcze na wysnuwanie jakichś wniosków ogólniejszych. Z dotyczczasowych prób wynikło, że w tym okresie czasu, przez który trwała kontrola, obory o typie nizinnym wykazały przeciętną mleczność dzienną od sztuki 8·15 kg. przy 3·27% tłuszczu, obory typu górskiego mleczność dzienną od sztuki 4·46 kg. przy 4·05% tłuszczu, w oborach zaś czerwonego bydła polskiego wynosił przeciętny dzienny udój od sztuki 4·93 kg., zawartość tłuszczu 4·08%.

Oprócz przeprowadzania kontroli mleczności w swoich oborach zarodowych, Komitet popierał również działalność lokalnych Związków kontrolnych. Związków takich istniało w ciągu roku dwa, mianowicie: Ciężkowicki Związek podniesienia produkcyjności krów w okręgu Towarzystwa rolniczego okręgowego w Nowym Sączu, obejmujący 6 obór ze 160 krowami i Związek kontrolny przy Towarzystwie rolniczem w Rzeszowie, do którego należy 9 obór i 350 krów. Obydwa Związki, założone w drugiej połowie roku 1904, rozwijają się normalnie, a Związek ciężkowicki, który z dniem 1 października 1905 ukończył rok prowadzenia kontroli, ogłosił obszerniejsze sprawozdanie w Nr. 45 »Tygodnika rolniczego« z roku 1905, skreślone przez przewodniczącego Związku p. Stanisława Fihausera, a zawierające interesujące szczegóły, które stanowić mogą cenne wskazówki na przyszłość dla innych Związków. Komitet popierając usiłowania obydwóch Związków, udzielił tymże subwencyi, mianowicie Związkowi ciężkowickiemu 500 kor. i Związkowi rzeszowskiemu w kwocie 600 kor. Z końcem roku sprawozdawczego powstał w obrębie Towarzystwa rolniczego okręgowego w Nowym Sączu drugi Związek kontrolny (t. zw. łososiński), do którego zgłoszono 7 obór o łącznej ilości 240 krów.

Jak widać z tego sprawą kontroli mleczności, niewątpliwie nader doniosłą ze względu na selekcyę materyału hodowlanego i podniesienie produkcyjności krów, rolnicy coraz więcej zaczynają się interesować. To też Komitet, uważając tę sprawę jako bardzo ważną dla podniesienia hodowli bydła mlecznego w kraju, i pragnąc ją na racyonalne a szersze wprowadzić tory, postanowił w początkach roku przyszłego zwołać specyalną komisyę, w skład której wejdą członkowie sekcyi hodowlanej oraz delegaci istniejących Związków hodowlanych i kontrolnych, a której zadaniem będzie roztrząsnąć wyczerpująco całą sprawę kontroli mleczności i wydać opinię o kierunku i rozmiarach, jakie kontrola ta w naszych warunkach przybrać powinna.

I Premiowanie wzorowych stajni włościańskich.

Uznając, wobec postępu hodowli bydła u włościan, potrzebę polepszania budynków na pomieszczenie zwierząt w gospodarstwach włościańskich i popierania dobrych chęci w tym kierunku przez udzielanie premii za wzorowo zbudowane stajnie, przyznało c. k. Ministerstwo rolnictwa Towarzystwu naszemu na cel powyższy subwencyę w kwocie 2000 kor. Komitet odniósł się do Towarzystw rolniczych okręgowych z prośbą o powiadomienie włościan w swoich okręgach działalności, że włościanie, którzy już posiadają wzorowo zbudowane stajnie lub chlewnie, jako też tacy, którzy mają zamiar stawiać podobne budynki, mogą otrzymać subwencyę od Komitetu.

Na wezwanie to wpłynęło kilka podań, które Komitet rozpatrzył, a po zbadaniu stosunków na miejscu bądź przez swoich delegatów, bądź za pośrednictwem odnośnych Towarzystw okręgowych, uchwalił udzielić subwencyi następujących:

1) Franciszkowi Ptakowi w Bieńczycach premię w kwocie 200 kor. za wzorowo postawione budynki na pomieszczenie bydła, koni i trzody chlewnej.

2) Michałowi Kotowi w Pleszowie, subwencyę 400 kor. na budowę chlewni według planów i wskazówek Komitetu i dokonanie poprawek w wybudowanej stajni dla bydła i koni, mianowicie podniesienie podłóg, urządzenie ścieków i uporządkowanie gnojowni.

3) Janowi Molowi w Rącznej, subwencyę 500 kor. na budowę wzorowej stajni na pomieszczenie wszystkich zwierząt gospodarskich według planów Komitetu.

4) Walentemu Ciochowi w Racławówce, subwencyę w kwocie 200 kor. na budowę stajni według przedłożonego planu. Przeprowadzenia kontroli nad wykonać się mającą budową podjęło się Towarzystwo rolnicze okręgowe w Rzeszowie.

K. Targ na bydło rozpłodowe.

Idąc śladem lat poprzednich, urządził Komitet w roku sprawozdawczym trzeci z kolei targ na bydło rozpłodowe, który odbył się w Krakowie w d. 20 i 21 maja.

Przytaczamy w dalszym ciągu sprawozdanie p. inspektora Stefana Bojanowskiego, które zawiera bliższe szczegóły dotyczące targu.

»Sobota 20 maja była przeznaczoną do przeprowadzania transakcyi, natomiast niedziela 21 maja była jako dzień świąteczny przeznaczoną na to, aby szersza publiczność, wolna od zwykłych zajęć codziennych, miała sposobność przyjrzenia się produkcyi krajowej.

Przewodniczącym Komisyi targowej był I Wiceprezes Komitetu c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego p. Karol Czecz, a sekretarzem Inspektor hodowli p. Stefan Bojanowski. W dalszy skład Komisyi wchodzili: kraj. Instruktor hodowli Feliks Sandoz i Dr. Mieczysław Pańkowski, Sekretarz dla spraw hodowlanych przy Komitecie c k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego.

Komisya, zakupująca z funduszów subwencyjnych buhaje dla Komitetu c. k. krak. Tow. roln. i dla Towarzystw rolniczych okręgowych, składała się z pp. Dr. Witolda Milieskiego, Dr. Jana Zdunia i Feliksa Sandoza.

Targ odbył się tym razem w wynajętej przez Komitet na ten cel ujeżdżalni p. Targoskiego przy ul. Rajskiej. Na targ przyjmowane były:

a) buhaje w wieku od 1—2½ lat; *b*) krowy nie starsze jak 8 lat; *c*) jałowice cielne od 1½—3 lat; *d*) jałowice niecielne od 1½—2 lat rasy: I. fryzyjskiej (i oldenburskiej), II. simentalskiej, (i bern-simentalskiej), III. czerwonej polskiej, tak czystej jak i pół-krwi, a więc tych ras, których hodowlę Komitet c. k. krak. Tow. roln. popiera z pomocą funduszów subwencyjnych Państwa i Kraju. Warunki przyjęcia bydła były najważniejsze te, co następują:

1) Bydło na targ przeznaczone musiało być wybrane przez krajowego Instruktora hodowli w porozumieniu z hodowcą.

2) Sztuki wybrane mogły przyjść na targ tylko w należytej kondycyi hodowlanej, a nie w stanie opasowym.

3) Każda sztuka bydła musiała być poprzednio do przyjęcia zgłoszoną w biurze Komitetu, które sprawę tę oddawało do dalszego urzędowania Komisyi targowej.

4) Sztuki zameldowane i przez Komisyę targową przyjęte musiały być na targ dostawione i rzeczywiście na sprzedaż wystawione.

5) Hodowcy otrzymali z biura Komitetu »Certyfikaty« na zniżkę kosztów przewozu bydła koleją, który to przewóz tam i z powrotem ponosili hodowcy z własnych funduszów.

6) Każda sztuka bydła na targ wysłana musiała być zaopatrzoną w osobny dla siebie paszport.

7) Komitet udzielał bezpłatnie hodowcom pomocy przy doprowadzeniu bydła z kolei na plac targowy i z powrotem na kolej.

8) Potrzebną paszę zakupywali hodowcy na placu targowym od dostawcy po cenie przez Komitet z nim umówionej, natomiast podściółkę dawał Komitet hodowcom pod bydło bezpłatnie.

9) Przez podpisanie osobnej deklaracyi musiał hodowca poświadczyć, że tak w jego oborze, jak i w miejscowości, z której bydło na targ wysyłał, w ciągu 2 lat ostatnich nie było zarazy poronienia krów, a w ostatnich miesiącach nie panowała żadna zakaźna choroba bydła rogatego.

10) Wszelkie odbyte transakcye t. j. tak sprzedaż, jak i zakupno byli obowiązani hodowcy zgłaszać do Kancelaryi targowej pod karą konwencyonalną do 100 koron na rzecz funduszu targowego.

Na targu reprezentowało 21 obór 18 hodowców zachodniej części kraju, a ogólna ilość spędzonego bydła wynosiła 105 sztuk, które podzielone na wyż wyszczególnione rasy dają następujące zestawienie:

a) bydła rasy fryzyjskiej było . . 57 szt. (buhajów 31, krów 10, jałowic 16);
b) bydła rasy simentalskiej było . 29 „ (buhajów 12, krów 5, jałowic 12;)
c) bydła rasy czerwonej polskiej było 19 „ (buhajów 16, krów 1, jałowic 2).

W r. 1904 spęd bydła na taki sam targ wynosił 98 sztuk i to:

rasy fryzyjskiej . . .	48 szt.
„ simentalskiej . . .	29 „
„ czerwonej polskiej .	21 „
Razem . . .	98 szt.

a zatem tegoroczny targ był liczniejszym od zeszłorocznego o sztuk 7, na korzyść wyłącznie rasy fryzyjskiej, z równoczesnem zmniejszeniem się spędu bydła tylko czerwonej rasy polskiej o 3 sztuki, ponieważ spęd rasy simentalskiej na obu ostatnich targach był równy, bo wynosił tak w roku ubiegłym, jak i w tym roku sztuk 29.

W roku bieżącym rasę fryzyjską reprezentowała najliczniej obora p. W. Prezesa Karola Czecza z Bierzanowa;

Rasę simentalską obora p. Stanisława Ostaszewskiego z Klimkówki.

Rasę czerwoną polską obora p. Dr. Jana Zdunia z Raby wyżnej.

Transakcye na tegorocznym targu były czworakie:

I. Zakupno buhajów przez Komitet c. k. krakowskiego Tow. rolniczego do subwencyjnych obór prywatnych.

II. Zakupno buhajów na stacye przez Wydziały Towarzystw rolniczych okręgowych.

III. Zakupno buhajów związkowych przez Wydział hodowców czerw. bydła polskiego.

IV. Transakcye prywatne.

ad I. Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego zakupił za 5750 kor. 9 buhajów subwencyjnych do obór prywatnych i to: 6 rasy fryzyjskiej i 3 rasy simentalskiej.

ad II. Wydziały Towarzystw rolniczych okręgowych zakupiły za kwotę 11,435 koron 26 buhajów na subwencyjne stacye (14 rasy fryzyjskiej, 5 simentalskiej i 7 czerwonej polskiej), a mianowicie:

1. Wydział Tow. roln. Biała zakupił za 925 koron 2 buhaje (obydwa rasy czerwonej polskiej).

2. Wydział Tow. roln. Bochnia zakupił za 1320 kor. 3 buhaje (2 rasy fryzyjskiej, 1 czerwonej polskiej).

3. Wydział Tow. roln. Dębica zakupił za 1625 kor. 3 buhaje (wszystkie 3 rasy czerwonej polskiej).

4. Wydział Tow. roln. Jasło zakupił za 1280 kor. 4 buhaje (2 rasy fryzyjskiej i 2 simentalskiej).

5. Wydział Tow. roln. Kraków zakupił za 1600 koron 3 buhaje (wszystkie 3 rasy fryzyjskiej).

6. Wydział Tow. roln. Rzeszów zakupił za 1460 koron 4 buhaje (3 rasy simentalskiej i 1 czerwonej polskiej.)

7. Wydział Tow. roln. Wieliczka zakupił za 3325 koron 7 buhajów (wszystkie 7 rasy fryzyjskiej).

Podczas tegorocznego targu nie zakupywały zatem buhajów na stacye Towarzystwa rolnicze okręgowe: Brzesko, Tarnów, Nowy Sącz, Nowy Targ, Mielec i Wadowice.

ad III. Wydział Towarzystwa hodowców czerwonego bydła polskiego, zakupił za kwotę 1200 kor. 4 buhaje związkowe czerwonej rasy polskiej.

ad IV. Strony prywatne (o ile transakcye do kancelaryi targowej zgłoszone zostały) zakupiły za 10.510 kor. 40 hal. 24 sztuk i to: 3 buhaje rasy fryzyjskiej, 2 simentalskiej, 2 czerwonej polskiej, oraz 17 krów i jałowic wyłącznie rasy fryzyjskiej.

Ceny buhajów rasy fryzyjskiej wahały się od 400 do 700 kor., simentalskiej od 250 do 700 kor,. czerwonej polskiej od 300 do 600 kor. Ceny natomiast krów i jałowic rasy fryzyjskiej wahały się od 274·40 kor. do 400 koron.

Zestawienie transakcyi. Hodowcy sprzedali:

1) Komitetowi c. k. krak. Tow. roln. 9 buhai za	5.750 K.	— h.
2) Wydziałom Tow. roln. okręgowych 26 huhajów za	11.435 „	— „
3) Wydziałowi Hodowców czerwonego bydła pol. 4 buhaje za	1.200 „	— „
4) Stronom prywatnym 7 buhai i 17 krów i jałówek za	10.510 „	40 „
hodowcy sprzedali zatem 63 sztuk za	28.895 K.	40 h.

Porównywując spęd i transakcye z lat ubiegłych, dochodzimy do następujących wyników:

	spędzono bydła sztuk	sprzedano	płacono za buhaja
w r. 1903	204	38,4%	od 295—1200 K.
„ 1904	98	62,2 „	„ 325 — 800 „
„ 1905	105	60,0 „	„ 250— 700 „

Co do spędzonego na targ bydła to było:

	w r. 1903 sztuk	w r. 1904 sztuk	w r. 1905 sztuk
bydła rasy fryzyjskiej . .	76	48	57
„ „ simentalskiej .	40	29	29
„ „ czerw. polskiej .	88	21	19
Razem . . .	204	98	105

Z tego wynika, że spęd bydła rasy fryzyjskiej się wzmaga, rasy simentalskiej pozostaje mniej więcej równy, a spęd bydła rasy czerwonej polskiej się zmniejszał.

Administracya dochodów akcyzowych i myta rogatkowego w Krakowie ułatwiła na tegorocznym targu Komitetowi c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego wprowadzenie i wyprowadzenie bydła do miasta i z miasta przez poszczególne rogatki bez składania opłaty akcyzowej w ten sposób, że każda sztuka bydła opatrzona stosownym przez Komitet pod L. 2264 wystawionym »Certyfikatem« otrzymywała na rogatce przy wprowadzeniu do miasta białą przepustkę akcyzową i wchodziła bez żadnej opłaty na plac targowy, gdzie wydelegowany przez Administracyę dochodów akcyzowych i myta rogatkowego urzędnik białe przepustki odbierał i bydło zapisywał. Przy wyprowadzaniu bydła po targu, ten sam urzędnik dawał na miejscu targowem na każdą sztukę czerwoną przepustkę, która na rogatce służyła jako legitymacya do wyprowadzenia bydła.

Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego złożył w Administracyi dochodów akcyzowych kaucyę w kwocie 500 kor., aby hodowcom ułatwić wprowadzenie bydła do Krakowa i na plac targowy bez składania opłaty akcyzowej.

Kontrola nad wprowadzonem i wyprowadzonem bydłem była przez biuro Komisyi targowej tak dokładnie co do pojedynczych sztuk przeprowadzoną i zgodną z ewidencyą utrzymywaną przez pp. urzędników akcyzowych, że nie zaszła żadna wątpliwość co do jakiejkolwiek sztuki, skutkiem czego Administracya dochodów akcyzowych i myta rogatkowego w Krakowie zwróciła kaucyę złożoną przez Komitet na ewentualną opłatę sztuk z miasta nie wyprowadzonych, lub niewylegitymowanych.

Świetnemu Magistratowi stoł. król. miasta Krakowa wypada tutaj publicznie podziękować za ułatwienie Komitetowi i Komisyi targowej załatwienia w nader łatwy i praktyczny sposób dość trudnej i skomplikowanej manipulacyi składania opłat akcyzowych przy wprowadzaniu bydła do miasta.

Tegoroczny targ urządzony był znacznie większymi kosztami jak w roku ubiegłym, bo podczas gdy wydatek na ten cel wynosił w roku 1904 kwotę 428 kor. 24 h. to w roku bieżącym wyniosły koszta urządzenia targu 1610 kor. 10 h.

Różnica kosztów tegorocznego a zeszłorocznego targu leży przedewszystkiem w tem, że w roku ubiegłym Magistrat stoł. król. miasta Krakowa dał Komitetowi bezpłatnie targowicę miejską na urządzenie targu, a w roku bieżącym wynajęcie na ten cel ujeżdżalni przy ulicy Rajskiej kosztowało 900 kor.

W pierwszy dzień zaszczycili tegoroczny targ swą obecnością: J. E. P. Namiestnik Hr. Andrzej Potocki i J. E. Hr. Stanisław Badeni, Marszałek Kraju.

Po tegorocznym targu odbyło się w dniu 23 maja miesięczne posiedzenie Członków Komitetu c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego, którzy, omawiając sprawę co dopiero odbytego targu, zasadniczo oświadczyli się za utrzymaniem na przyszłość targów na bydło rozpłodowe i postanowili odbyć w tej sprawie osobne posiedzenie, na którem mają być wzięte pod rozwagę następujące momenta:

1) Aby wszystkie Towarzystwa rolnicze okręgowe kupowały na targach przynajmniej część potrzebnych

na stacye buhajów, odpowiadającą połowie przyznanych im na ten cel przez Komitet subwencyi.

2) Aby hodowcom, przysyłającym bydło na targ koleją, bonifikować koszta transportu sztuk na targ wysłanych.

3) Aby obmyśleć sposób dojścia do jakiegoś stałego miejsca, któreby było stosowne do urządzania dorocznych targów i wygodne do pomieszczenia większej ilości bydła.

Stworzenie takiego, na stałe urządzenie dorocznych targów odpowiedniego, miejsca, byłoby dla sprawy samej bodaj czy nie prawdziwem dobrodziejstwem, bo urządzanie targów co rok to w innem miejscu i w inny sposób, pociąga za sobą coraz to inne trudy i nieobliczalną stratę czasu tych członków Komisyi targowej, którzy technicznie przeprowadzają urządzenie targu«.

L. Sprawozdanie prof. Dr. Juliana Nowaka z akcyi podjętej w celu ograniczenia gruźlicy u bydła rogatego w roku 1905.

Podobnie jak w roku 1904 akcya ta zasadzała się z jednej strony na rozpoznawczem szczepieniu obór tuberkuliną, a z drugiej strony na uodpornianiu przeciw gruźlicy cieląt metodą Behringa.

Tuberkuliną szczepiono w pierwszym rzędzie te obory, w których już niejednokrotnie szczepienie było przeprowadzane i sztuki reagujące, a więc zakażone gruźlicą, usuwane z obory. Obory takie muszą być peryodycznie szczepione, aby istniała stale możność wczesnego wykrycia każdej gruźlicą zarażonej sztuki niedługo po zakażeniu, zanim zmiany rozwiną się do tego stopnia, iżby umożliwiały przenoszenie się gruźlicy na sztuki zdrowe i aby można takie sztuki na czas z obory eliminować.

Szczepiono dalej w celach rozpoznawczych obory, szczepieniu takiemu jeszcze przedtem nie poddawane. W tych przypadkach rezultat szczepienia dawał właścicielowi obraz rozszerzania się gruźlicy w jego oborze i pozwalał na wyciągnięcie wniosków co do dalszego postępowania hodowlanego, oraz na zastosowanie ulepszeń lub zmian w hodowli takich, jakie w celu poprawienia zdrowotności obory były wskazane, a na jakie pozwalały miejscowe stosunki hodowlane i ekonomiczne.

W roku ubiegłym zostało przeszczepionych tuberkuliną ogółem 742 sztuk w 17 oborach. Z tych 17 obór 7 było szczepionych po raz pierwszy i na 385 sztuk szczepionych okazało reakcyę 246 sztuk, czyli 64% sztuk szczepionych; w liczbie tej 385 sztuk było dorosłych 279, z pomiędzy których reagowało 194 czyli 69%, młodzieży zaś było 106 sztuk i reagowało między nią sztuk 52 czyli 48%. Jeżeli zaś obory tej kategoryi uwzględnimy pojedynczo, to w I. reagowało 82% sztuk szczepionych, w II. 76%, w III. 75%, w IV. 70%, w V. 61%, w VI. 38%, w VII. 35% (obora składała się z samej prawie młodzieży). Podobnie jak w poprzednich szczepieniach, tak i teraz nie można było zauważyć wpływu rasy na rozpowszechnienie gruźlicy w oborze. Zazwyczaj ilość sztuk reagujących, stała w stosunku odwrotnym do hygienicznego utrzymania obory, a w prostym do jej ekonomicznego wyzyskania, chociaż były i obory wcale hygienicznie prowadzone, a mimo to silnie przez gruźlicę zaatakowane. Można także było stwierdzić, że im więcej sztuk liczyła obora, tem większy stosunkowo był procent reagujących, co odnosi się także do tych obór, w których znajdowała się znaczniejsza ilość sztuk starych.

Z dwóch z wyżej przytoczonych obór sztuki niereagujące, a więc wolne od gruźlicy zostały odłączone od reagujących i ustawione w jednej oborze, a reagujące znów razem w drugiej oborze, w reszcie zaś obór pp. właściciele ograniczyli się do zaprowadzenia pewnych ulepszeń w hodowli i urządzeniu obór.

Co do obór szczepionych już w poprzednich latach, które szczepi się peryodycznie i które sztuki reagujące z obory eliminują, to w roku ubiegłym w jednej z nich (obora *a*), szczepionej po raz trzeci, a raczej w obecnym składzie po raz drugi, znaleziono 28% sztuk reagujących, w drugiej (*b*) szczepionej drugi raz 12% reagujących, w trzeciej (*c*) szczepionej po raz drugi 10%, w czwartej (*d*) szczepionej po raz piąty 2%, w piątej (*e*) szczepionej po raz piąty 2%, a wreszcie w szóstej (*f*) szczepionej także po raz piąty nie reagowała ani jedna sztuka. Sztuki reagujące zostały z obór tych natychmiast pousuwane.

W kilku wreszcie oborach przeszczepiono tylko część obory, głównie młodzież uodpornioną w roku 1904 metodą Behringa.

Z zestawienia rezultatów wyżej przytoczonych szczepień wynika, iż gruźlica w oborach naszych, szczególnie większych, bardzo jest rozpowszechniona i że na ogół większa część sztuk każdej niemal obory jest zakażona gruźlicą. W oborach, gdzie dużo gruźlicy, zakaża się nią także młodzież i to bardzo wcześnie, szczególnie zaś łatwo tam, gdzie jest pomieszczona razem z dorosłemi sztukami.

Szczepienia dokonane w ubiegłym roku w oborach już przedtem szczepionych, które po każdem szczepieniu usuwają materyał reagujący, pouczają, że tą drogą można zwolna dojść do obory niemal wolnej od gruźlicy, pod warunkiem jednakże, że się szczepienie będzie peryodycznie co pewien okres czasu, z początku n. p. co kilka miesięcy, a później co rok powtarzało i po każdem szczepieniu usuwało z obory sztuki reagujące. Przy drugiem, a czasem i trzeciem szczepieniu ilość sztuk reagujących bywa jeszcze dość duża, przy późniejszych szczepieniach natomiast procent sztuk reagujących staje się mały, często bardzo mały, a nie rzadko nie reaguje żadna ze sztuk szczepionych.

W każdym jednak razie właściciel, zastosowujący powyższą metodę, musi być przygotowany na to, że niemal co roku przyjdzie mu z powodu reagowania na tuberkulinę usunąć coś z obory. Najczęściej są to sztuki starsze, ale czasami znajdzie się między niemi i sztuka wysokiej wartości hodowlanej. W ogóle przy zastoso-

waniu wyżej opisanej metody, gdy się już raz dojdzie do obory nie reagującej na tuberkulinę, to przez ciągle powtarzane szczepienie można stale i na pewne przy zachowaniu pewnych ostrożności utrzymać oborę, jeśli już nie w stanie zupełnie wolnym od gruźlicy, to przynajmniej w takim, w którym procent pojawiających się sztuk dotkniętych gruźlicą jest mały.

Zastosowanie jednak powyższego postępowania napotyka bardzo często na nieprzezwyciężone trudności z powodu po pierwsze często bardzo wielkich kosztów połączonych z podobną reorganizacyą obory, a po drugie z powodu niemożności, często nawet mimo chęci poniesienia tych kosztów, dostania dobrego a wolnego od gruźlicy materyału hodowlanego, szczególnie w większej ilości. Skoro n. p. w oborze I. (z pośród pierwszy raz szczepionych) reaguje 82% sztuk szczepionych, to reorganizacya takiej obory równa się poprostu jej wysprzedaniu i zakupieniu nowej nie reagującej na tuberkulinę, co przy oborze liczącej przeszło 60 sztuk z pewnością nie jest rzeczą łatwą.

Najłatwiej jeszcze odłączenie sztuk niereagujących na tuberkulinę od reagujących, czyli wolnych od gruźlicy od zakażonych nią, daje się przeprowadzić tam, gdzie jeden majątek posiada kilka obór, gdzie zatem istnieje możność pomieszczenia w jednej oborze samych sztuk wolnych od gruźlicy, a w drugiej znów wyłącznie sztuk reagujących.

Można także, pozostawiając nawet bardzo zagruźliczoną oborę nietkniętą, dochować się wolnej od gruźlicy młodzieży, a następnie i wolnej od gruźlicy obory, a to przez natychmiastowe odłączanie po urodzeniu cieląt od matek i przysadzanie ich do zupełnie osobno trzymanych krów szczepionych i nie reagujących, lub pojenie mlekiem odpowiednio sterylizowanem. Naturalnie, że młodzież taka musi być już hodowaną zdala od obory zagruźliczonej, a po dorośnięciu umieszczoną razem i z biegiem czasu powstaje z niej obora wolna od gruźlicy. Jednakże bez szczepienia peryodycznego i tu się obejść nie można, bo tylko to zapobiega utajonemu wślizgnięciu się zarazka gruźliczego do obory i rozszerzeniu się choroby w oborze. Metoda powyższa jest nieco kłopotliwa, nie prowadzi szybko do celu, wymaga ze strony właściciela wielkiej cierpliwości hodowlanej, dobrej obsługi w oborze, o którą u nas niełatwo i inteligentnego zarządu oborą, oborze tylko oddanego. Z tych powodów metoda ta tłumienia gruźlicy u bydła, teoretycznie uzasadniona, i na pewne, choć zwolna, prowadząca do celu, nie znajduje u nas chętnych i nie ma dotychczas zastosowania.

Doświadczenia w celu sprawdzenia wartości metody Behringa uodporniania cieląt przeciw gruźlicy bydła rogatego, rozpoczęte na większą skalę w roku 1904, prowadzono w ubiegłym roku dalej. Ogółem uodporniono w zeszłym roku 69 cieląt w pięciu majątkach, szczepionką sprowadzoną wprost z instytutu Behringa. Część cieląt była rasy fryzyjskiej, część rasy Simenthal, a część czerwonej krajowej. Cielęta uodpornione w roku 1904 poddano rozpoznawczemu szczepieniu tuberkuliną, poczem 7 sztuk z pomiędzy tych, które na tuberkulinę typowo reagowały, oddano w krakowskiej rzeźni na rzeź, na zabitych przeprowadzono ścisłą sekcyę, a materyał poddano naukowemu badaniu w bakteryologicznym instytucie podpisanego. Doświadczenia nad metodą Behringa prowadzone przezemnie z ramienia ck. Towarzystwa rolniczego są jeszcze za skąpe i nie mogły dać takich rezultatów, na podstawie których możnaby o metodzie tej wypowiedzieć zdanie, mające pewną ścisłą wartość. Doświadczenia te muszą być prowadzone w dalszym ciągu i najwcześniej po upływie jakich jeszcze dwóch lat będzie można nabrać pewnego wyobrażenia o wartości tej metody na podstawie własnych badań. Dotychczasowe częściowe i niedostateczne rezultaty nie nadają się jeszcze do ogłoszenia.

Sprawozdanie niniejsze dotyczy głównie kwestyi gruźlicy u bydła rogatego, która to choroba nabiera dla hodowli coraz większego znaczenia ujemnego, ale obok niej panuje u nas sporo innych chorób zakaźnych, wyrządzających hodowli znaczne szkody, np. zaraźliwe ronienie u krów.

Choroba ta, zagnieździwszy się u nas, nie wygasa wcale i z jednolitem niemal natężeniem panuje; wygasa w jednej oborze, a pojawia się w drugiej. Podpisany miał stosunkowo dość często z zarazą tą do czynienia, zwracano się bowiem niejednokrotnie do instytutu podpisanego z prośbą o podanie przyczyny pojawiającego się ronienia i środków zaradczych, co naturalnie zawsze chętnie uskuteczniano.

Przy tej zarazie ważnem jest, żeby odrazu już przy pierwszem poronieniu można było natychmiast stwierdzić, czy poronienie jest zakaźnem, czy też tylko przypadkowem, bo wcześniej, zaraz po pierwszem poronieniu, przedsiębrane środki zaradcze dają najlepsze rezultaty przy tej chorobie, tak trudnej do zwalczenia, gdy się w oborze zagnieździ. Rozpoznanie choroby można postawić zupełnie ścisłe, gdy się ma możność zbadania bakteryologicznie poronionego cielęcia lub popłodu.

Oprócz tego miał podpisany często sposobność, na podstawie nadsyłanego do Zakładu materyału, rozpoznawania badaniem bakteryologicznem różnych innych chorób zakaźnych, pojawiających się w niektórych majątkach i okolicach, jak n. p. wąglik, posokowate zapalenie płuc u cieląt, dysenterya cieląt, zarazy drobiu i t. d. i na podstawie nabranego w tym kierunku doświadczenia uważa podpisany za stosowne podnieść na tem miejscu, że instytut bakteryologiczny, jakim rozporządza, bardzo chętnie i bezinteresownie dokonuje badań na przesłanym do zakładu materyale zwierząt padłych lub ich częściach i służy rozpoznaniem choroby i podaniem środków zaradczych, a robi to nietylko w naukowym interesie zakładu, ale także w interesie hodowli krajowej, w czem liczy na współdziałanie P. T. hodowców i właścicieli.

Wykaz obór zarodowych z końcem 1905 r.

L. porządkowa	Rok założenia obory	Towarzystwo rolnicze okręgowe	Właściciel obory zarodowej	Miejscowość	Rasa	Liczba sztuk zarodowych				Liczba sztuk zarodowych			Liczba sztuk będących własnością Komitetu			Przeciętna waga w kilogramach		Mleczność			Przeciętna waga cieląt w kilogramach	Procent tłuszczu w mleku	Charakter obory	UWAGI
						Krowy dojne	Jałowice cielne	Cieliczki	Buhaje rozpłodniki	Buhaje wyżej roku	Buhaje niżej roku	Ogółem	Buhaje	Krowy	Ogółem	Krów	Rozpłodników	przeciętna roczna w litrach	przeciętna dzienna w litrach	przeciętna na 1 kg. żywej wagi				
1	1898	Bochnia	Żeleński Władysław	Grodkowice	Fryzyjska	58	29	30	4	2	4	127	1	3	4	535	—	3360	9·2	6·2	38	3·4	Obora subwencyjna	
2	1901	Rzeszów	Dąmbski Aleksander	Nosówka	„	12	2	7	1	1	4	27	1	3	4	617	800	3385	9·3	5·5	38	3·1	„	
3	„	„	Wiktorowa Aleks.	Czudec	„	9	—	4	1	—	5	19	1	7	8	674	825	2914	7·9	4·3	42	3·1	„	
4	1904	Mielec	Hr. Tarnowski Zdzisł.	Wymysłów-Dzików	„	36	—	14	4	—	14	68	—	—	—	550	500	2420	6·7	4·4	37	3·3	Obora prywatna	
5	1903	Jasło	Stawiarski Waleryan	Jedlicze	Simental	11	2	8	1	—	3	25	1	10	11	605	702	1913	5·3	3·2	40	3·9	Obora subwencyjna	
6	1883	Biała	Bar. Czeczowa	Kozy	Czerwona polska	13	6	12	—	—	1	32	—	—	—	398	—	2325	6·4	5·8	34	—	Obora prywatna	
7	1899	„	Kubeczko Paweł	Twierdza	„	4	2	—	1	—	—	7	1	4	5	407	—	1927	5·3	4·7	32	—	Obora subwencyjna	
8	1900	„	Szkoła rolnicza	Kobiernice	„	9	3	1	1	—	8	22	—	3	3	430	700	2780	7·3	6·6	35	4·5	„	
9	„	Brzesko	Ewy Jan	Gosprzydowa	„	5	—	2	1	—	3	11	1	5	6	386	429	1540	4·2	4·0	30	—	„	
10	1894	Dębica	Hr. Rey Mikołaj	Przyborowie	„	24	7	19	1	—	5	56	—	—	—	459	890	2064	5·7	4·5	36	4·5	Obora prywatna	
11	1900	Jasło	Płocki Władysław	Nowodworze	„	5	—	3	1	—	2	11	1	5	6	400	460	1437	4·0	3·6	31	—	Obora subwencyjna	
12	„	„	Szkoła Rolnicza	Suchodół	„	11	1	5	2	—	—	19	1	3	4	428	547	2790	7·6	6·4	31	4·06	„	
13	1897	Mielec	Horodyński Zbigniew	Zbydniów	„	10	4	6	2	—	5	27	1	5	6	390	650	1759	4·8	4·8	39	—	„	
14	1904	„	Hr. Rey Mieczysław	Przecław	„	24	—	7	1	—	3	35	1	6	7	433	—	1646	4·5	3·8	30	—	„	
15	1903	Nowy Sącz	Hr. Stadnicki Adam	Nawojowa	„	9	—	5	1	—	3	18	1	9	10	419	690	1402	3·0	3.3	33	—	„	
16	1896	Rzeszów	Wiktorowa Aleks.	Czudec	„	22	3	8	1	4	9	47	—	6	6	437	710	2395	6·5	5·4	30	3·37	„	
17	1896	Nowy Targ	Dr. Zduń Jan	Raba wyżna	„	12	3	13	1	—	2	31	—	6	6	436	—	1854	5·0	4·2	34	4·2	„	
18	1897	Wieliczka	Bzowski Kazimierz	Droginia	„	12	4	6	1	—	9	32	—	7	7	393	620	1662	4·5	4·2	30	4·0	„	
19	1899	„	Brzeziński Zdzisław	Łazany	„	7	—	4	1	—	3	15	1	5	6	—	—	1300	3·6	—	—	—	„	
20	1900	„	Górkiewicz Józef	Toporzyska	„	9	—	11	1	2	1	24	1	5	6	—	690	1597	4·4	—	33	—	„	
21	1895	Mielec	Artwiński Jan	Kliszów	„	10	—	4	1	—	5	20	—	—	—	—	—	1469	4·0	—	—	—	Obora prywatna	
22	1888	Wieliczka	Czecz Karol	Bierzanów	„	6	—	3	—	—	3	12	—	—	—	475	—	2410	6·6	5·0	30	—	„	
23	1879	„	Romer Stefan	Jodłownik	„	18	2	25	—	12	6	63	—	—	—	420	—	1477	4·0	3·5	33	—	„	
24	1895	„	Fink Adam	Komorniki	„	10	—	—	1	—	2	13	—	—	—	440	625	2310	6·3	5·3	—	—	„	
25	1899	Biała	Michnik Jan	Hecznarowice	„	2	—	—	—	—	—	2	—	2	2	377	—	1800	4·9	4·8	25	—	Mała obora subwen.	
26	1897	Bochnia	Pieczonka Józef	Niepołomice	„	3	—	1	1	—	1	6	1	2	3	350	—	1300	3·6	3·7	30	—	„	
27	1899	„	Sutor Antoni	Niewiarów	„	5	1	2	1	—	—	9	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	„	
28	„	Dębica	Ks. Golonka	Brzeziny	„	2	—	—	2	—	1	5	1	2	3	—	—	1200	3·2	—	25		„	
29	1897	Jasło	Skwara Jan	Targowisko	„	4	3	—	—	—	—	7	—	2	2	417	—	1415	3·9	3·4	—	3·5	„	
30	1899	„	Ks. Pastor Leon	Biecz	„	3	—	2	1	—	1	7	1	1	2	350	—	—	—	—	—	—	„	
31	„	Kraków	Wójcik Franciszek	Wyciąże	„	3	1	—	2	1	—	7	—	2	2	—	—	1700	4·7	—	—	—	„	
32	1896	Rzeszów	Szela Józef	Czudec przedm.	„	6	—	3	1	—	—	10	1	2	3	340	400	1540	4·2	4·5	30	4·0	„	
33	1899	„	Mieszkowski Stanisł.	Pstrągowa	„	3	—	—	1	—	—	4	—	3	3	—	—	—	—	—	—	—	„	
34	1897	Mielec	Więcek Wojciech	Machów	„	2	—	—	1	—	—	3	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	„	
						379	73	205	39	22	103	821	17	112	129									

Wykaz stacyj buhai subwencyjnych za rok 1905.

L. porządkowa	Nazwa Tow. roln. okręgow.	Data zaprowadzenia stacyi	Miejscowość gdzie się znajduje stacya	Imię i nazwisko utrzymującego stacyę	Wiek buhaja w chwili dania go na stacyę	Rasa buhaja	Cena zakupna Koron	Cena zakupna hal.	Miejscowość skąd buhaj zakupiony został	UWAGI
1	Biała	1902	Wilamowice	Jan Kaleta	1 r. 3 m.	Czerwona polska	—	—	Kozy	Włas. T. hod. czerw. bydła p. Sprzed. 25/5 1905.
2		„	Kozy	Maciej Sztafiński	1 r. 3 m.	„ „	230	—	Komorniki	25/3 1905 sprzedany.
3		„	Hecznarowice	Józef Warmus	1 r. 6 m.	„ „	340	—	Kobiernice	1/5 1905 sprzedany.
4		1903	Pisarzowice	Marya Nycz	1 r. 3 m.	„ „	—	—	Kozy	Włas. T. hod. czerw. bydła p. Sprzed. 25/5 1905.
5		„	Kęty	A. Byżwiński	1 r. 3 m.	„ „	275	—	„	18/10 1905 sprzedany z powodu złośliwości.
6		„	Czaniec	Antoni Szpila	1 r. 3 m.	„ „	305	—	„	10/1 1905 sprzedany.
7		1904	Komorowice	Antoni Stendik	1 r. 6 m.	„ „	415	—	Jodłownik	
8		„	Osiek	Oskar Haempel	1 r. 6 m.	„ „	350	—	„	
9		„	Jawiszowice	Jakób Kornyk	1 r. 6 m.	„ „	330	—	„	30/6 1905 sprzedany.
10		„	Kobiernice	Szkoła rolnicza	1 r. 3 m.	„ „	360	—	„	
11		„	Janowice	Franciszek Pudełko	1 r. 3 m.	„ „	310	—	„	
12		1903	Rybarzowice	Ludwik Dobija	2 lata	„ „	400	—	Czaniec	1/10 1905 przeszedł na własność.
13		1904	Buczkowice	Michał Czader	1 r. 3 m.	„ „	300	—	Kozy	
14		1903	Brzeszcze	Franciszek Kulka	1 r. 3 m.	„ „	280	—	„	25/5 1905 sprzedany.
15		1905	Kozy	Maciej Sztafiński	1 r. 3 m.	„ „	335	—	„	
16		„	Hecznarowice	Józef Warmus	1 r. 3 m.	„ „	300	—	„	
17		„	Czaniec	Antoni Szpila	1 r. 3 m.	„ „	—	—	Czaniec	Własność Tow. hod. czerw. bydła polsk.
18		„	Pisarzowice	Marya Nycz	1 r. 3 m.	„ „	—	—	Toporzyska	„ „ „ „ „ „
19		„	Wilamowice	Jan Kaleta	1 r. 3 m.	„ „	—	—	Przyborów	„ „ „ „ „ „
20		„	Jawiszowice	Jan Kieloch	1 r. 3 m.	„ „	300	—	Toporzyska	
21		„	Hecznarowice	Jan Sztafiński	1 r. 3 m.	„ „	—	—	Raba wyżna	Własność Tow. hod. czerw. bydła polsk.
22		„	Szczyrk	Jan Wałęga	1 r. 3 m.	„ „	300	—	Toporzyska	
23		„	Brzeszcze	Franciszek Kulka	1 r. 6 m.	„ „	370	—	Kobiernice	
24		„	Jawiszowice	Jakób Korczyk	1 r. 3 m.	„ „	400	—	Kozy	
25		„	Kęty	A. Beźwiński	1 r. 3 m.	„ „	350	—	„	
1	Bochnia	1903	Wieruszyce	Alojzy Anlauf	1 r. 3 m.	Fryz.-Oldenburg	480	—	Baranów	Stacya wygasła z d. 24/4 1905.
2		„	Chełm	X. Adolf Albin	1 r.	„ „	340	—	„	„ „ „ 24/4 1905.
3		„	Wola batorska	Andrzej Stopa	1 r.	Fryzyjska	212	—	Słupiec	„ „ „ 10/5 1905.
4		„	Kobylec	Zygmunt Ruebenbauer	1 r. 6 m.	Oldenburg	600	—	Dzików	„ „ „ 8/6 1905.
5		„	Ujazd	Jadwiga Niwicka	1 r. 2 m.	Fryzyjska	388	—	Czudec	„ „ „ 10/6 1905.
6		1904	Wiśnicz nowy	X. Andrzej Sękowski	1 r.	Fryz.-Oldenburg	500	—	Dzików	
7		„	Sobolów	Konstanty Komierowski	1 r.	„ „	500	—	Baranów	od 1/7 1905 buhaj oddany w hodowlę p. Brochickiemu, nabywcy Sobolowa od p. Komierowskiego.
8		„	Brzeźnica	X. Wojciech Śnieżnicki	1 r.	Fryzyjska	500	—	Grodkowice	
9		„	Proszówki	Mieczysław Ruebenbauer	1 r.	„	500	—	„	
10		1905	Łężkowice	Jan Wykowski	1 r.	„	200	—	Niegowić	
11		„	Buczków	Jan Pasierb	1 r. 2 m.	„	210	—	Ostrów szlach.	
12		„	Nieznanowice	Jakób Bądek	1 r. 6 m.	Czerwona polska	233	60	Chełm	
13		„	Ujazd	Jadwiga Niwicka	1 r. 3 m.	„ „	400	—	Raba Wyżna	
14		„	Wola batorska	Andrzej Stopa	1 r. 2 m.	Fryzyjska	466	—	Grodkowice	
15		„	Targowisko	Józef Rzepka	1 r. 3 m.	„	466	—	„	
1	Brzesko	1904	Jadowniki	Tomasz Świerczek	1 r. 6 m.	Bern.-Simenthal.	200	—	Jasień	
2		„	Szczepanów	Tomasz Gładysz	1 r. 4 m.	„ „	278	—	Wielka Wieś	
3		„	Maszkienice	Jan Bujak	1 r. 3 m.	„ „	244	—	„ „	
4		„	Jasień	Franciszek Kądziołka	1 r. 4 m.	Oldenburg	200	—	Wielkie Koszyce	
5		„	Porąbka uszewska	Jan Wróbel	1 r. 6 m.	Bern.-Simenthal.	300	—	Więckowice	
6		„	Sterkowice	Franciszek Pikulski	1 r. 6 m.	Fryzyjska	300	—	Łężkowice	
7		„	Mokrzyska	Grzegorz Lis	1 r. 4 m.	Czerwona polska	200	—	Słotwina	

L. porządkowa	Nazwa Tow. roln. okręgow.	Data zaprowadzenia stacyi	Miejscowość gdzie się znajduje stacya	Imię i nazwisko utrzymującego stacyę	Wiek buhaja w chwili dania go na stacyę	Rasa buhaja	Cena zakupna Koron	Cena zakupna hal,	Miejscowość skąd buhaj zakupiony został	UWAGI
8	Brzesko	1904	Górka	Władysław Elterlein	1 r. 6 m.	Oldenburg	330	—	Pogórz	
9		„	Przyborów	Józef Łasiński	1 r. 6 m.	Bern-Simenthal	470	—	Okocim	
10		1905	Wola dębińska	Kazimierz Koczwara	1 r. 2 m.	Czerwona polska	200	—	Jasień	
11		„	Tymowa	Wojciech Rożkowicz	1 r. 4 m.	„ „	200	—	Więckowice	
12		„	Maszkienice	Antoni Rudek	1 r. 6 m.	„ „	280	—	Strzelce wielkie	
13		„	Jasień	Dr. Kazimierz Baltaziński	1 r. 4 m.	Oldenburg	310	—	Górka	
14		„	Brzozowiec	Jan Adamczyk	1 r. 4 m.	„	300	—	Rzuchowa	
1	Dębica	1903	Lubcza	Wojciech Stojak	1 r. 4 m.	Czerwona polska	399	—	Przyborowie	
2		„	Jaświny	Gabryel Wójtowicz	1 r. 6 m.	„ „	400	—	Limanowa	
3		„	Róża	Juliusz Bahr	1 r. 10 m.	„ „	336	35	Zbydniów	
4		„	Przyborowie	Mikołaj Hr. Rey	2 l. 2 m.	„ „	433	86	Suchodół	
5		„	Przeczyca	Henryk Kaczorowski	1 r. 3 m.	„ „	385	—	Przyborowie	
6		1904	Dęborzyn	Józef Maziarka	1 r. 3 m.	„ „	562	56	„	
7		„	Zawadka	Józef Karasadowicz	1 r. 6 m.	„ „	662	56	„	
8		„	Kamienica górna	Jakób Gąsior	1 r. 6 m.	„ „	577	31	Czudec	
9		„	Róża	Stanisław Tabor	1 r. 3 m.	„ „	439	81	„	
10		„	Brzeziny	Tomasz Gąsior	1 r. 9 m.	„ „	485	55	Klimkówka	
11		„	„	Jakób Andreasik	1 r.	„ „	358	36	„	
12		„	„	Wojciech Longosz	1 r. 3 m.	„ „	404	—	Przyborowie	
13		1905	Bobrowa	Jan Kurczyk	2 lata	„ „	579	—	„	
14		»	Stobierna	Józef Mowala	1 r. 3 m.	„ „	325	20	Zbydniów	
15		„	Przedm. Sędziszowskie	Floryan Daniel	1 r. 6 m.	„ „	335	10	Przyborowie	
16		„	Glinik	Wojciech Krzysztoń	1 r. 6 m.	„ „	535	10	Czudec	
17		„	Dulczówka	Mieczysław Misiewicz	1 r. 3 m.	„ „	400	—	Przyborowie	
18		„	Głobikówka	Witold Lewicki	1 r. 6 m.	„ „	424	—	„	
19		„	Brzeziny	Franciszek Świech	1 r. 9 m.	„ „	520	—	„	
1	Jasło	1903	Zagórzany	Adam hr. Skrzyński	1 r. 6 m.	1/2 Bern-Simenthal	360	—	Jaćmierz	
2		„	Żmigród stary	Szymon Książkiewicz	1 r. 6 m.	Czerwona polska	328	—	Klimkówka	
3		„	Przysieki	Stanisław Włodek	1 r. 6 m.	„ „	326	68	„	
4		„	Krościenko	Marya Orpiszewska	1 r. 6 m.	1/2 Bern-Simenthal	371	25	Jaćmierz	
5		„	Wola dębowiecka	Marya Lebowska	1 r. 6 m.	„ „	371	25	„	
6		1904	Wojaszówka	Franciszek Nawrocki	1 r. 6 m.	„ „	316	60	Klimkówka	
7		„	Wojkówka	Józef Trznadel	1 r. 6 m.	Czerwona polska	300	—	Tarnowiec	
8		„	Łubno szlacheckie	Józef Przyłęcki	1 r. 6 m.	„ „	340	50	Klimkówka	
9		„	Wolica	Stefan Przyłęcki	1 r. 6 m.	„ „	411	—	„	
10		„	Warzyce	Walenty Sanokowski	1 r. 6 m.	„ „	360	—	Jedlicze	
11		„	Brzyska	Stanisław Kotarski	1 r. 6 m.	„ „	440	—	Rzemień	
12		„	Wojkówka	Jan Szarek	1 r. 6 m.	„ „	400	—	„	
13		„	Moszczenica	Walery Kaczanowicz	1 r. 6 m.	1/2 Bern-Simenthal	360	—	Baranów	
14		„	Bieździatka	Roman Witold Wiszniewski	1 r. 6 m.	„ „	400	—	Lubla	
15		1901	Polany	Ks. Michał Felenczak	1 r. 6 m.	Czerwona polska	318	—	Klimkówka	
16		1905	Gorlice	Edward Miłkowski	1 r. 6 m.	Bern-Simenthal	300	—	Jedlicze	
17		„	Staszkówka	Władysław Schwarz	1 r. 6 m.	„ „	320	—	Brusnik	
18		„	Jedlicze	Michał Zajchowski	1 r. 6 m.	„ „	300	—	Jedlicze	
19		„	Przysieki	Stanisław Włodek	1 r. 6 m.	„ „	360	—	Klimkówka	
20		„	Bystra	Zygmunt Groblewski	1 r. 6 m.	„ „	360	—	„	
21		„	Szymbark	Henryk Groblewski	1 r. 6 m.	„ „	360	—	„	
22		„	Dąbrówka lubatowska	Ludwik Dąbrowski	1 r. 6 m.	„ „	330	—	„	
23		„	Suchodół	Franciszek Szubra	1 r. 6 m.	„ „	300	—	Dąbrówka lubat.	
24		„	Lubla	Tomasz Czernicki	1 r. 6 m.	„ „	312	—	Lubla	
25		„	Ołpiny	Jan Rogawski	1 r. 6 m.	„ „	315	—	Klimkówka	

L. porządkowa	Nazwa Tow. roln. okręgow.	Data zaprowadzenia stacyi	Miejscowość gdzie się znajduje stacya	Imię i nazwisko utrzymującego stacyę	Wiek buhaja w chwili dania go na stacyę	Rasa buhaja	Cena zakupna Koron	Cena zakupna hal.	Miejscowość skąd buhaj zakupiony został	UWAGI
26	Jasło	1905	Siepietnica	Narcyz Dziewiałtowski	1 r. 6 m.	Bern Simenthal	380	—	Jedlicze	
27		„	Odrzykoń	Józef Nawrocki	1 r. 6 m.	„ „	275	—	Krzeszowice	
28		„	Szalowa	Sydonia Rylska	1 r. 6 m.	„ „	275	—	„	
29		„	Łęgorz	Karol Syrek	1 r. 6 m.	„ „	350	—	Rzemień	
30		„	Łączki	Jan Cebula	1 r. 6 m.	„ „	320	—	Lubla	
31		„	Czermna	Stanisław Zaykowski	1 r. 6 m.	„ „	2)2	—	Siepietnica	
32		„	Sieklówka	Dr. Roman Adamski	1 r. 6 m.	„ „	400	—	Jedlicze	
33		„	Sadkowa	Jan Kupka	1 r. 6 m.	„ „	400	—	„	
1	Kraków	1903	Łuczanowice	Władysław hr. Mycielski	1 r. 8 m.	Fryzyjska	360	—	Krzeszowice	
2		„	Wyciąże	Eliasz Tiefenbrunn	1 r. 3 m.	Wschodnio-fryz.	363	—	Osiek	
3		„	Prądnik czerwony	Wiktor Fieber	1 r. 2 m.	„ „	403	—	„	Z pow. chor. buhaja przed upł. 2 lat zwinięta.
4		„	Czulice	Antoni Dębski	2 l. 8 m.	Czerwona polska	300	—	Wyciąże	Z powodu sprzedaży majątku właściciela
5		„	Chełm	Ludwik Ożegalski	1 r. 4 m.	Wschodnio-fryz.	500	—	Krzeszowice	[zwinięta po roku i 3. m.
6		1904	Bieńczyce	Franciszek Ptak	1 r.	Fryzyjska	500	—	Osiek	Z pow. niezdatności buhaja zwinięta $^{1}/_{3}$ 1905.
7		„	Zabierzów	Jan Kolegowicz	1 r.	„	500	—	Śledziejowice	$^{10}/_{10}$ 1905 zwinięta
8		„	Kościelniki	Jakób Nitkowski	1 r. $2^{1}/_{2}$ m.	„	500	—	Dzików	
9		„	Wyciąże	Jan Miecik	1 r. 5 m.	„	450	—	Bierzanów	
10		„	Węgrzynowice	Roman Rogowski	1 r. 8 m.	Czerwona polska	600	—	„	
11		„	Dąbie	Jakób Michno	1 r. 6 m.	Wschodnio-fryz.	480	—	Krzeszowice	
12		„	Balice	Ks. Dominik Radziwiłł	1 r. 7 m.	„ „	600	—	Śledziejowice	
13		„	Więckowice	Dr Stefan Skrzyński	1 r. $1^{1}/_{2}$ m.	Fryzyjska	504	—	„	
14		„	Rączna	Jędrzej Matys	2 l. 6 m.	Czerwona polska	290	—	Wyciąże	
15		1905	Raciborowice	Jan Skolda	2 lata	Fryzyjska	500	—	„	
16		„	Rączna	Jan Mól	1 r. $3^{1}/_{2}$ m.	„	320	—	Gierałtowiczki	
17		„	Płaza	Adam hr. Starzeński	1 r. 6 m.	„	320	—	„	
18		„	Krzysztoforzyce	Marya Łempicka	1 r. 5 m.	„	600	—	Nosówka	
19		„	Bibice	Stanisław Pietrzak	1 r. 5 m.	„	500	—	„	
20		„	Kobylany	Alojzy Chilewski	1 r. 6 m.	„	500	—	Mogiła	
21		„	Mistrzejowice	Edward Fieber	1 r. 2 m.	„	400	—	Czudec	
22		„	Karniów	Dr Antoni Gaszyński	1 r. 2 m.	„	400	—	„	
1	Mielec	1903	Borowa	Franciszek Gargas	2 lata	Fryz. pełnej krwi	320	—	Baranów	
2		„	Gorzyce	Adam Grzywacz	2 lata	Oldenburg	360	—	„	
3		„	Złotniki	Jan Duszkiewicz	2 lata	$^{1}/_{2}$ Oldenburg	289	—	Malinie	
4		1904	Tuszów-kolonia	Andrzej Sehn	1 r. 6 m.	Bern Simenthal	400	—	Baranów	
5		„	Baranów	Szczepan Nowak	1 r. 6 m.	Oldenburg fryz.	400	—	„	
6		„	Brandwica	Józef Golik	1 r. 6 m.	$^{1}/_{2}$ fryzyjska	240	—	Zbydniów	
7		„	Żabno	Jan Głowacki	2 lata	Czerwona polska	270	—	„	
8		„	Zaduszniki	Jan Tyniec	2 lata	Oldenburg fryz.	400	—	Baranów	
9		„	Ostrówek	Jan Blamowski	2 lata	„ „	400	—	„	
10		„	Dąbie	Zygmunt hr. Romer	2 lata	Fryzyjska	400	—	Rzemień	
11		1905	Rzeczyca długa	Jan Golik	1 r. 6 m.	Czerwona polska	250	—	Zbydniów	
12		„	Wola Zdakowska	Michał Serafin	1 r. 6 m.	Fryzyjska	320	—	Wola Mielecka	
13		„	Borki nizińskie	Józef Stachowicz	1 r. 6 m.	„	300	—	„ „	
1	Nowy Sącz	1905	Zbyszyce	Władysław Głębocki		Simenthal	446	—	Zarszyn	odnowiona
2		„	Chodorowa	Wincenty Śmiałowski		„	300	—	Bruśnik	„
3		1903	Stróże Wyżnie	Tadeusz Piękoś		„	340	—	Brzezna	
4		„	Biesna	Bronisław Hołubowicz		„	320	—	Zbyszyce	wygasła w r. 1905
5		„	Gródek n. D.	Władysław Kłobukowski		„	300	—	„	„ „ r. 1905
6		„	Wielopole	Stanisław Kosterkiewicz		„	301	50	Okocim	jest w toku odnowienia

L. porządkowa	Nazwa Tow. roln. okręgow.	Data zaprowadzenia stacyi	Miejscowośc gdzie się znajduje stacya	Imię i nazwisko utrzymującego stacyę	Wiek buhaja w chwili dania go na stacyę
7	Nowy Sącz	1903	Świdnik	Władysław Walter	
8		"	Dąbrowa	Roman Wysocki	
9		"	Połom mały	Mieczysław Jaszczurowski	
10		1904	Stróże niżne	Helena Zaykowska	
11		"	Nawojowa	Ks. Jakób Żabecki	
12		1905	Łososina dolna	Jan Skąpski	
13		1904	Siedliska	Jan Mączyński	
14		"	Świdnik	Zygmunt Krzyszkowski	
15		"	Czarny Potok	Dr. Jan Reklewski	
16		"	Brzezna	Czesław Czechowski	
17		1905	Rogi	Józef Reklewski	
18		"	Gorzków	Feliks Berski	
1	Nowy Targ	1903	Nowy Targ	Jan Pawluśkiewicz	1 r. 6 m.
2		1904	Klikuszowa	Michał Kabłak	1 r. 6 m.
3		"	Rokieciny	Dr. Artur Weigel	1 r. 6 m.
4		"	Nowy Targ	Stanisław Bukowski	1 r. 6 m.
5		1905	Biały Dunajec	Jan Świderski	1 r. 6 m.
6		"	Rokiciny	Dr. Artur Weigel	1 r. 6 m.
7		"	Łopuszna	Stanisław Lgocki	1 r. 6 m.
8		"	Witów	Tomasz Mateja	1 r. 6 m.
1	Rzeszów	1903	Hadle	Piotr Łastowiecki	1 r. 6 m.
2		"	Rudnik	Stanisławowa hr. Tarnowska	1 r. 6 m.
3		1904	Dylągówka	Maryan Jędrzejowicz	1 r. 6 m.
4		"	Hyżne	Aleksander Przedrzymirski	1 r. 6 m.
5		"	Zgłobień	Ks. Michał Trybus	1 r. 6 m.
6		1905	Zabierzów	Ks. Marceli Sochański	1 rok
7		"	Pstrągowa	Ks. Andrzej Polek	1 r. 2 m.
8		"	Grodzisko	Kółko rolnicze	1 r. 2 m.
9		"	Błażowa	Kółko rolnicze	1 r. 2 m.
10		"	Lubenia	Ślisz Feliks	1 r. 2 m.
11		"	Budziwój	Kaźmierz Paśkiewicz	1 r. 3 m.
12		"	Biała	Marcin Słowik	
1	Tarnów	1903	Lichwin	Jakób Bujak	2 lata
2		"	Siedliska	Józef Kita	2 lata
3		1904	Krzyż	Jan Potyrało	2 lata
4		"	Szydłowa	Zygmunt Zawadzki	1 r. 6 m.
5		"	Błonie	Ks. Michał Żyguliński	2 lata
6		"	Siedliska	Wajda	2 lata
7		"	Bistuszowa	Bolesław Bossowski	2 lata
8		"	Rzuchowa	Leopold Dietl	2 lata
9		1905	Lisia góra	Stanisław Zancha	2 lata
10		"	Poręba radlna	Ludwik Tyrka	2 lata
11		"	Janowice	Kasper Wiśniowski	2 lata
12		"	Mikołajowice	Stanisław Straszewski	2 lata

Rasa buhaja	Cena zakupna Koron	hal.	Miejscowość skąd buhaj zakupiony został	UWAGI
Simenthal	380	—	Szydłowa	
"	240	—	Okocim	
"	320		"	
Czerwona polska	208	—	Świdnik	
Simenthal	360	—	Bruśnik	
"	446	—	Zarszyn	Odnowiona — dawny buhaj poszedł na stacyę do Rogów.
"	360	—	"	
"	300	—	Bruśnik	
"	360	—	Zbyszyce	
"	360	—	Okocim	Wygasła w r. 1905 wskutek choroby buhaja. Nowo założona.
"	410	—	"	
"	362	—	Łososina dolna	"
Czerwona polska	180	—	Ludzimierz	
" "	375	—	Raba wyżna	
" "	280	—	Nowy Targ	
" "	300	—	Raba wyżna	
" "	180	—	Ludzimierz	
" "	250	—	Raba wyżna	
" "	350	—	" "	
" "	150	—	Nowy Targ	
Fryzyjska	530	—	Nosówka	
"	500	—	"	
"	500	—	"	
"	500	—	"	
"	500	—	"	
"	500	—	"	Stacya odnowiona, buhaj z powodu młodego wieku używany tylko do własnych krów.
Simenthal	400	—	Jedlicze	
"	400	—	Klimkówka	
"	400	—	"	
Fryzyjska	300	—	Zaczernie	
"	560	—	Nosówka	
"	480	—	"	Stacya niedawno założona; są widoki należytego funkcyonowania.
Simenthal	250	—	Nawojowa	
"	250	—	"	
Oldenburg	250	—	Bukowiec	
Simenthal	250	—	Nawojowa	
"	250	—	Okocim	
"	250	—	Bistuszowa	
"	600	—	Okocim	
"	600	—	"	
"	250	—	Strusina	
"	250	—	Ryglice	
"	250	—	Janowice	
Oldenburg	250	—	Habłowice	

L. porządkowa	Nazwa Tow. roln. okręgow.	Data zagrowadzenia stacyi	Miejscowość gdzie sie znajduje stacya	Imię i nazwisko utrzymującego stacyę	Wiek buhaja w chwili dania go na stacyę	Rasa buhaja	Cena zakupna Koron	Cena zakupna hal.	Miejscowość skąd buhaj zakupiony został	UWAGI
1	Wadowice	1904	Graboszyce	Ludwik Chrząszcz	1 r. 7 m.	Holenderska czerw.	450	—	Dobra Karwińskie	
2		„	Radocza	Jerzy Borcz	1 r. 5 m.	„ „	450	—	„ „	
3		1905	Spytkowice	Józef Mendrysa	1 r. 6 m.	Czerwona polska	322	—	Radocza	
4		„	Andrychów	Wilhelm Schädel	1 r. 3 m.	Holenderska czerw.	324	—	Dobra Karwińskie	
5		„	Inwałd	Henryk Zipser	1 r. 11 m.	„ „	490	—	„ „	
6		„	Frydrychowice	Marek Łuszczkiewicz	1 r. 10 m.	„ „	450	—	„ „	
7		„	Radocza	Jan Nidecki	1 r. 5 m.	„ „	456	—	„ „	
8		„	Rudze	Jerzy Gonscher	1 r. 9 m.	„ „	520	—	„ „	
9		„	Ryczów	Jakób Szwed	1 r.	Fryzyjska	248	—	Tomice	
10		„	Witanowice	Jakób Bobak	1 r.	„	232	—	„	
1	Wieliczka	1902	Wróblowice	Teodor Leśniak	1 r. 6 m.	Fryzyjska	304	—	Batowice	
2		1903	Siercza	Hr. Kazimiera Bielińska	1 r. 4 m.	„	360	—	Mogilany	
3		„	Korabniki	Teodor Leśniak	1 r. 6 m.	„	400	—	„	
4		„	Bilczyce	Zdzisław Brzeziński	1 r. 6 m.	„	400	—	Bierzanów	
5		1904	Zakrzów	Józef Stroner	1 r. 9 m.	„	320	—	Raciborsko	
6		„	Falkowice	Bronisław Wernikowski	1 r. 6 m.	„	500	—	Bierzanów	
7		„	Wrząsowice	Stanisław Bzowski	1 r. 6 m.	„	500	—	Nosówka	
8		„	Koźmiczki	Izydor Chełmecki	1 r. 6 m.	„	450	—	Dzików	
9		„	Brzączowice	Henryk Lewinger	1 r. 6 m.	„	500		„	
10		„	Jurczyce	Olga Hallerowa	1 r. 9 m.	„	450	—	Bierzanów	
11		„	Laskowa	Konrad Żochowski	1 r. 6 m.	Czerwona polska	288	—	Droginia	
12		„	Mierzeń	Jan Banach	1 r. 6 m.	„ „	300	—	Komorniki	
13		„	Przewóz	Stanisław Tylicki	1 r. 6 m.	Fryzyjska	400	—	Śledziejowice	
14		„	Wilkowisko	Jan Walczak	1 r. 9 m.	Czerwona polska	345	—	Kliszów	
15		„	Chorowice	Stanisław Konopka	1 r. 6 m.	Fryzyjska	360	—	Mogilany	
16		„	Rybie nowe	Władysław Płocki	1 r. 6 m.	Czerwona polska	330	—	Droginia	
17		1905	Pychowice	Dr. Edmund Wójtowicz	1 r. 9 m.	Fryzyjska	360	—	Raciborsko	
18		„	Kossocice	Józef Śliwiński	1 r. 6 m.	„	425	—	Czudec	
19		„	Sygneczów	Bolesław Włodek	1 r. 6 m.	„	500	—	„	
20		„	Kunice	Jan br. Przychocki	1 r. 9 m.	„	500	—	Soboniowice	
21		„	Wrząsowice	Stanisław Orzechowski	1 r. 9 m.	„	400	—	Grodkowice	
22		„	Gaj	Stanisław Padlewski	1 r. 6 m.	„	400	—	Mogiła	
23		„	Bodzanów	Karol Obratschay	1 r. 6 m.	„	500	—	Dzików	
24		„	Tomaszkowice	Dr. Paweł Stonawski	1 r. 9 m.	„	550	75	Bierzanów	
25		„	Jawornik	Paweł Polewka	1 r. 6 m.	Czerwona polska	353	—	Czernichów	
26		„	Dolna Wieś	Jadwiga Czarnowska	1 r. 4 m.	Fryzyjska czerwona	398	—	Droginia	
27		„	Soboniowice	Feliks Sandoz	1 r. 4 m.	Fryzyjska			Dzików	

Wykaz subwencyonowanych buhai będących prywatną własnością hodowców za r. 1905.

L. porządkowa	Nazwa Tow. rolniczego okręgowego	Rok założenia stacyi	Miejsce w którem stacya założoną została	Imię i nazwisko właściciela	Rasa buhaja	Wiek buhaja	Wysokość rocznej subwencyi Koron	hal.	UWAGI
1	Biała	1904	Wilamowice	Jan Danek	Czerwona polska		40	—	
2		"	Hecznarowice	Jan Sztafiński	"		30	—	
3		"	Czaniec	Franciszek Wiśniowski	"		50	—	
4		"	Wilkowice	Wojciech Pawlusiak	"		30	—	
5		"	Podlasy Kęckie	Józef Wedoń	"		25	—	
6		"	Bulowice	Tomasz Wojnarek	"		30	—	
7		"	Brzeszcze	Jan Maruna	"		45	—	
8		"	Bulowice	Jakók Bryzek	"		30	—	
9		"	Dwory	Marcin Bzibziak	"		40	—	
10		"	Podlasy Kęckie	Józef Kojdar	"		30	—	
1	Bochnia	1905	Wola batorska	Józef Siwek	Holenderska	1 r.	60	—	
2		"	Staniątki	Franciszek Fiałek	Czerwona polska	1 r. 6 m.	50	—	
3		"	Niepołomice	Wojciech Piekło	Simenthal	1 r.	50	—	
4		"	Łężkowice	Jan Wykowski	Fryzyjska	1 r.	40	—	
5		"	Ujście solne	Jan Gadowski	Simenthal	2 l.	30	—	
6		"	Bogucice	Jan Rataj	"	1 r. 1 m.	40	—	
7		"	Dzwinia	Jan Styczeń	"	1 r. 6 m.	30	—	
8		"	Proszówki	Bonawentura Bujak	Nizinna	2 l.	40	—	
9		1903	Łapczyca	Jędrzej Pawłowski	Holenderska	1 r.	50	—	
10		"	"	" "	Bern-Simenthal	2 l.	40	—	
11		"	Królówka	Szymon Stochel	Czerwona polska	1 r. 3 m.	30	—	
12		1905	Pogwizdów	Walenty Czyż	"	1 r.	30	—	
13		"	Rajbrot	Jan Goleniec	"	2 l.	25	—	
14		"	Marszowice	Jan Gadek	"	1 r. 3 m.	40	—	
15		"	Chrostowa	Józef Zagól	Nizinna	2 l.	40	—	
16		1903	Lubomierz	Józef Bryjak	Czerwona polska	2 l.	50	—	
17		1905	"	Jan Łabuda	"	2 l.	30	—	
18		"	Łapanów	Antoni Stachowicz	"	1 r. 6 m.	40	—	
19		"	Wolica	Józef Mikazy	"	1 r. 6 m.	20	—	
20		"	Kamienna	Jan Wiktor	"	1 r. 2 m.	40	—	
1	Dębica	1903	Pustynia	Karol Hryby	Fryzyjska czerw.	1 r. 6 m.	200	—	
2		1904	"	Juliusz Oliński	"	1 r. 6 m.	200	—	
3		"	Sepnica	Władysław Jaśkiewicz	"	1 r. 3 m.	200	—	
1	Jasło	1905	Sadkowa	Jan Kupka	1/2 Bern-Simenthal	2 l.	60	—	
2		"	Szebnie	Jan Miszkowicz	"	2 l.	60	—	
3		"	Warzyce	Jan Owsiak	"	2 l.	60	—	
4		"	Mszanka	Franciszek Marynowski	"	2 l.	60	—	
5		"	Korczyna	Jędrzej Pelczar	"	2 l.	60	—	
6		"	Teodorówka	Jędrzej Karczmarski	"	2 l.	30	—	
7		"	Sadkowa	Wojciech Chap	"	2 l.	60	—	
8		"	Draganowa	Jan Jastrzębski	"	2 l.	30	—	
1	Kraków	1905	Bieńczyce	Franciszek Ptak	1/2 Fryzyjska	1 r. 9 m.	50	—	

L. porządkowa	Nazwa Tow. rolniczego okręgowego	Rok założenia stacyi	Miejsce w którem stacya założoną została	Imię i nazwisko właściciela	Rasa buhaja	Wiek buhaja	Wysokość rocznej subwencyi		UWAGI
							Koron	hal.	
1	Mielec	1904	Suchorzów	Józef Wiącek	Fryzyjska	2 l.	30	—	
2		1905	Cyranka	Walenty Mazur	Oldenburg	2 l.	30	—	
3		„	Trześń p. Nadbrzezie	Michał Bęc	Czerwona polska	2 l.	60	—	
1	Nowy Targ	1905	Maniowy	Jakób Firek	Czerwona polska	1 r. 6 m.	70	—	
2		„	„	Jan Gaździak	„	1 r. 6 m.	70	—	
3		„	Harklowa	X. Józef Dańkowski	„	1 r. 6 m.	50	—	
4		„	Pieniążkowice	Czesław Grela	„	1 r. 6 m.	64	—	
1	Rzeszów	1904	Nowa Wieś	Józef Barć	Czerwona polska	3 l. 6 m.	60	—	subwencyonowany po raz II d. 31/V. 1905.
2		„	Połomyja	Tomasz Betleja	„		60	—	wypłacono II ratę 50 koron
3		„	Lutcza	Jan Nowakowski	„		60	—	„ II „ 50 „
4		„	Budziwój	Zofia Róg	Nizinna		60	—	„ II „ 50 „
5		1905	Przedm. czudeckie	Józef Szela	Czerwona polska		60	—	„ I „ 10 „
6		„	„	Ignacy Pasternak	1/2 Bern-Simenthal		60	—	„ I „ 10 „
7		„	Zgłobień	Antoni Krok	„	2 l.	60	—	„ I „ 10 „
8		„	Jawornik Niebylecki	Jan Iskrzycki	Czerwona polska	2 l.	40	—	„ I „ 10 „
9		„	Lutcza	Kazimierz Szurley	„	2 l.	40	—	wypłacono I ratę sub. 10 koron
10		„	„	Zygmunt Bukowiec	1/2 Bern-Simenthal	1 r. 6 m.	40	—	„ I „ „ 10 „
11		„	Niebylec	Sebastyan Drozd	Czerwona polska	1 r. 3 m.	40	—	„ I „ „ 10 „
12		„	Żyznów	Józef Wojtaszek	„	1 r.	40	—	„ I „ „ 10 „
13		„	Przedm. Strzyżowskie	Jędrzej Pękosz	„	2 l.	40	—	„ I „ „ 10 „
14		„	Borek nowy	Jan Pluta	1/2 Bern-Simenthal	3 l.	60	—	„ I „ „ 10 „
15		„	Budziwój	Zofia Pitera	Nizinna	3 l.	60	—	„ I „ „ 10 „
16		„	Biała	Wojciech Cypryś	„	1 r. 6 m.	60	—	„ I „ „ 10 „
17		„	Tyczyn	Jan Janda	„	3 l.	60	—	„ I „ „ 10 „
18		„	Krasne	Franciszek Wiśniewski	1/2 Bern-Simenthal	1 r. 6 m.	60	—	„ I „ „ 10 „
19		„	Zalesie	Jan Goniewski	Nizinna	2 l.	60	—	„ I „ „ 10 „
20		„	Mrowla	Maryanna Plizga	„	2 l.	60	—	„ I „ „ 10 „
21		„	Rudna mała	Mateusz Mierzwa	„	3 l.	60	—	„ I „ „ 10 „
1	Wieliczka	1904	Mstów	Jan Undas	Fryzyjska		45	—	
2		„	Bukownik ad Zegartowice	Piotr Swiechowicz	Czerwona polska		45	—	
3		„	Góra św. Jana	Franciszek Węgrzyn	„		45	—	
4		„	Wilkowysko	Jan Walczak	„		45	—	
5		1905	Bierzanów	Andrzej Wójcik	Fryzyjska		40	—	
6		„	Krzesławice	Wojciech Furgat	„		20	—	
7		„	Zegartowice	Piechnik	Czerwonapolska		20	—	
8		„	Trąbki	Wojciech Szwagrzyk	„		20	—	
9		„	Janowice-Raciborzyce	Tomasz Opioła	„		30	—	
10		„	Pogorzany	Jan Rymarczyk	„		30	—	
11		„	Abramowice-Szczyrzyce	Andrzej Murzyn	„		20	—	
12		„	Kostrza-Ryje	Wojciech Grzyb	„		20	—	
13		„	Krasne-Lasocice	Jan Piechnik	„		20	—	
14		„	Jasna-Podłopień	Wojciech Wydra	„		20	—	
15		„	Konina	Stanisław Chrzan	„		20	—	
16		„	Niedźwiedź	Józef Pyrz	„		20	—	
17		„	Pisarzowa	Marcin Raczek	„		10	—	
18		„	Słopnice Szlacheckie	Andrzej Strug	„		10	—	

Wykaz buhai danych przez Komitet

do obór prywatnych pełnej i pół-krwi po koniec 1905 roku.

L. porządkowa	Rok założenia stacyi	Towarzystwo rol. okręgowe	Właściciel obory	Nazwa miejscowości	Rasa buhaja	Miejsce z którego buhaj zakupiony został	Cena zakupna		UWAGI
							Koron	hal.	
1	1900	Brzesko	Dr. Adam Jordan	Więckowice	Simentalska	Jasionów	520	—	
2	1901	Wadowice	Franciszek Łubieński	Stryszów	„	Zarszyn	600	—	
3	1901	Wieliczka	Karol Czecz	Bierzanów	Fryzyjska	Fryzya	1182	14	
4	1903	Wieliczka	Stanisław Konopka	Mogilany	„	Czudec	620	—	
5	1903	Kraków	OO. Cystersi	Mogiła	„	Osiek	600	—	
6	1903	Kraków	Zofia Popiel	Ruszcza	Czerw. polska	Przyborowie	459	—	
7	1903	Rzeszów	Feliks Neustein	Hucisko	„	Bierzanów	521	37	
8	1903	Mielec	Stanisław Dolański	Baranów	Fryzyjska	Fryzya	1113	79½	
9	1904	Brzesko	Konstanty Sadowski	Borzęcin	„	Nosówka	500	—	
10	1904	Brzesko	Jan Ewy	Gosprzydowa	„	Grodkowice	700	—	przej. od prof. Dr. A. Górskiego
11	1904	Mielec	Gustaw Szaszkiewicz	Rzemień	„	Bierzanów	700	—	
12	1904	Kraków	Józef Cieślewicz	Wadów	„	Osiek	700	—	
13	1904	Jasło	Kazimierz Piliński	Tarnowiec	Simentalska	Klimkówka	800	—	
14	1904	Tarnów	Bolesław Bossowski	Bistuszowa	„	Okocim	600	—	
15	1904	Jasło	Dr. Kanty Dzianott	Lubla	„	Jedlicze	600	—	
16	1904	Tarnów	Leopold Dietl	Rzuchowa	„	Okocim	600	—	
17	1904	Kraków	Szkoła rolnicza	Czernichów	Czerw. polska	Limanowa	400	—	
18	1905	Rzeszów	Romuald Wojciechowski	Dąbrowa	Fryzyjska	Nosówka	700	—	
19	1905	Bochnia	Michał hr. Rostworowski	Ostrów	„	Piekary	700	—	
20	1905	Dębica	Julian Bielański	Straszęcin	„	Dzików	600	—	
21	1905	Dębica	Marya Pieniążkowa	Strzegocice	„	Czudec	700	—	
22	1905	Kraków	Jerzy Matejko	Batowice	„	Śledziejowice	700	—	
23	1905	Wadowice	Mieczysław Walter	Przeciszów	„	Grodkowice	600	—	
24	1805	Dębica	Tadeusz Skołuba	Lubzina	Simentalska	Jedlicze	700	—	
25	1905	Dębica	Zofia Dolińska	Łęki górne	„	Klimkówka	650	—	
26	1905	Brzesko	Edward Maurizio	Strzelce wielkie	Fryzyjska	Krzeszowice	500	—	przeprowadzony ze stacyi w Straszęcinie
27	1905	Dębica	Ignacy Zborzil	Dobrków	„	Nosówka	700	—	przejęty od p. Dr. J. Kadena

Premiowania i wystawy w roku 1905.

L. porządkowa	Towarzystwo rolnicze okręgowe	Miejsce premiowania	Data premiowania		Ile przedstawiono sztuk bydła	Ile bydła nagrodzono				Wiele wydano									
										z funduszów subwencyjn.		z funduszów Tow. rol. okr.		z funduszów Rady powiat.		z funduszów Tow. hod. czerw. bydła polsk.		Razem	
			Dzień	Miesiąc		Buhaje	Krowy	Jałówki	Razem	Koron	hal.	Koron	hal.	Koron	hal.	Koron	hal.	Koron	hal.
1	Rzeszów	Czudec	31	Maja	57	—	8	—	8	60	—	—	—	—	—	—	—	60	—
2	„	Niebylec	31	„	120	2	17	5	24	106	—	—	—	—	—	—	—	106	—
3	„	Strzyżów	31	„	54	1	8	1	10	54	—	—	—	—	—	—	—	54	—
4	„	Błażowa	2	Czerwca	43	3	2	—	5	50	—	—	—	—	—	—	—	50	—
5	„	Jawornik polski	2	„	70	3	7	4	14	85	—	—	—	—	—	—	—	85	—
6	„	Tyczyn	3	„	75	3	15	2	20	120	—	—	—	—	—	—	—	120	—
7	„	Rzeszów	3	„	50	3	11	1	15	100	—	—	—	—	—	—	—	100	—
8	„	Głogów	3	„	40	6	3	—	9	60	—	—	—	—	—	—	—	60	—
9	Wieliczka	Sułkowice	7	„	150	3	38	9	50	270	—	—	—	100	—	—	—	370	—
10	„	Mogilany	8	„	100	4	25	3	32	330	—	—	—	50	—	—	—	380	—
11	Brzesko	Tymowa	17	„	70	—	21	9	30	160	—	—	—	—	—	—	—	160	—
12	Wieliczka	Jodłownik	20	„	300	4	34	12	50	500	—	—	—	—	—	—	—	500	—
13	„	Gdów	24	„	112	4	26	8	38	300	—	—	—	—	—	—	—	300	—
14	Biała	Wilamowice	27	„	150	5	33	13	51	400	—	—	—	—	—	150	—	550	—
15	„	Czaniec	28	„	160	6	27	14	47	—	—	400	—	—	—	50	—	450	—
16	Nowy Targ	Nowy Targ	17	Sierpnia	290	16	40	8	64	400	—	124	—	100	—	—	—	624	—
17	Nowy Sącz	Nowy Sącz	30	„	250	7	31	12	50	1230	—	—	—	—	—	—	—	1230	—
18	Tarnów	Gręboszów	18	Września	73	1	11	3	15	200	—	—	—	—	—	—	—	200	—
19	„	Krzyż	19	„	55	2	10	3	15	165	—	—	—	75	—	—	—	240	—
20	Dębica	Ropczyce	2	Październ.	30	2	11	2	15	230	—	—	—	—	—	—	—	230	—
21	„	Wielopole skrzyń.	5	„	58	4	12	9	25	247	—	—	—	—	—	—	—	247	—
22	„	Brzostek	9	„	80	4	12	2	18	200	—	—	—	—	—	—	—	200	—
23	„	Pilzno	12	„	60	3	15	1	19	155	—	—	—	—	—	—	—	155	—
24	Wadowice	Andrychów	28	„	205	6	33	13	52	300	—	125	—	—	—	—	—	425	—
25	Nowy Sącz	Stróże	21	Listopada	160	6	29	8	43	500	—	—	—	—	—	—	—	500	—
					2812	98	479	142	719	6222	—	649	—	325	—	200	—	7396	—

Wykaz subwencyjnych chlewni zarodowych ras zagranicznych po koniec 1905 roku.

L. porządkowa	Towarzystwo okręgowe rolnicze	Miejsce założenia chlewni	Imię i nazwisko hodowcy	Data dostawienia pojedynczych sztuk			Sztuk zarodowych					UWAGI
				Dzień	Miesiąc	Rok	Rasa	Rodzaj	Cena Kor.	Cena hal.	Miejsce zakupna	
I	Jasło	Szebnie	Gorayski Jan	7	Listopad	1903	Yorkshire	knur	365	23	Treuholz	Własność Komitetu
	"	"	"	"	"	"	"	5 loch	1554	55	Gr. Kühren	Hodowca zapłacił 50%
	"	"	"	15	"	1905	"	knur	321	85	Imp z Anglii	Własność Komitetu
II	Nowy Sącz	Kąśna	Jankowski Kazimierz	8	Listopad	1903	Żuławska	knur	469	32	Neukirchen	Własność Komitetu
	"	"	"	"	"	"	"	5 loch	1858	65	"	Hodowca zapłacił 50%
III	Mielec	Rzemień	Szaszkiewicz Gustaw	9	Listopad	1903	Westfalska	knur	482	21	Neukirchen	Własność komitetu (przeprowadzony w grudniu 1905 do Staniątek)
	"	"	"	"	"	"	"	3 lochy	1174	—	Brake	Hodowca zapłacił 50%
	"	"	"	"	"	"	"	1 locha	423	81	Langenhof	
	"	"	"	10	"	1904	"	knur	471	50	Brake	Własność Komitetu
	"	"	"	"	"	"	"	6 loch	2474	36	"	"
	"	"	"	20	"	1905	"	knur	550	13	"	"
IV	Bochnia	Dąbrowica	Włodek Zdzisław	12	Listopad	1904	Yorkshire	knur	290	94	Hofgüll	Własność Komitetu
	"	"	"	"	"	"	"	4 lochy	1692	83	"	Hodowca zapłacił 50%
	"	"	"	20	"	1905	"	knur	347	12	Imp. z Anglii	Własność Komitetu
V	Wieliczka	Raba wyżna	Dr. Zduń Jan	8	Sierpień	1904	Żuławska	knur	228	21	Wychowal. prosiąt	Własność Komitetu
	"	"	"	"	"	"	"	5 loch	906	40	"	Hodowca zapłacił 50%
VI	Brzesko	Więckowice	Dr. Jordan Adam	15	Listopad	1905	Yorkshire	knur	447	26	Imp. z Anglii	Własność Komitetu
	"	"	"	"	"	"	"	5 loch	1600	72	"	Hodowca zapłacił 50%
VII	Kraków	Mogiła	OO. Cystersi	15	Listopad	1905	Westfalska	knur	529	65	Brake	Własność Komitetu
	"	"	"	"	"	"	"	5 loch	2354	—	"	Hodowca zapłacił 50%
VIII	Dębica	Wola ociecka	Hr. Romer Tomasz	14	Październik	1905	Westfalska	knur	152	—	Rzemień	Własność Komitetu
	"	"	"	"	"	"	"	5 loch	774	—	"	Hodowca zapłacił 50%
IX	Brzesko	Strzelce wielkie	Maurizio Edward	14	Październik	1905	Westfalska	knur	184	—	Rzemień	Własność Komitetu
	"	"	"	"	"	"	"	5 loch	737	60	"	Hodowca zapłacił 50%

Wykaz mniejszych subwencyjnych chlewni zarodowych.

A) Wykaz chlewni, które przeszły na własność hodowców w roku 1905.

L. porządkowa	HODOWCY		Towarzystwo rolnicze okręgowe	Ilość danych do chowu		Dopłata ze strony Komitetu		Miejsce zakupna prosiąt	Data dostawienia			Rasa	UWAGI
	Nazwisko	Miejsce zamieszkania		Knurków	Loszek	Kor.	hal.		Dzień	Miesiąc	Rok		
1	Brzeski Kazimierz	Prusy	Kraków	1	2	211	80	Strzelce wielkie	7	Styczeń	1903	popr. kraj.	
2	Bisztyga Paweł	Wola batowska	Bochnia	1	2	81	—	Bierzanów	3	„	„	„	
3	Bisztyga Jan	„ „	„	1	2	69	—	„	12	„	„	„	
4	Zachorski Jan	Sawa	Wieliczka	1	2	75	60	„	2	„	„	„	
5	Orzechowski Stanisław	Wrząsowice	„	1	2	71	40	„	10	„	„	„	
6	Żak Marcin	Pławo	Mielec	1	2	103	20	Łysaków	24	„	„	„	
7	Mazur Piotr	Cyranka	„	1	2	112	90	„	20	„	„	„	
8	Czerwiec Jan	Wola otałęzka	„	1	2	79	80	„	12	Luty	„	„	
9	Mierzwowicz Ludwik	Baranów	„	1	3	108	—	„	18	„	„	„	
10	Stopa Jędrzej	Wola batowska	Bochnia	1	—	84	—	Więckowice	14	Marzec	„	„	
	„ „	„ „	„	—	2	102	90	Strzelce wielkie	7	„	„	„	
11	Skarszewski Stanisław	Brzeźnica	Dębica	1	4	157	60	Przyszowa	24	„	„	„	
12	Huza Jan	Zabrzeż	Nowy Sącz	1	2	66	30	„	26	Listopad	„	„	
13	Duda Wawrzyniec	„	„ „	1	2	58	80	„	26	„	„	„	
14	Bodziany Jan	Mokrawieś	„ „	1	2	85	50	„	20	Luty	„	„	
15	Hejmej Józef	„	„ „	1	2	97	80	„	20	„	„	„	
16	Ks. Kosaczyński	Przyszowa	„ „	1	2	74	30	„	1	„	„	„	
17	Wójcik Franciszek	Wyciąże	Kraków	1	2	91	70	Bierzanów	28	„	„	„	
18	Michałowska Jadwiga	Dąbie	Wieliczka	1	2	87	—	„	25	„	„	„	
19	Piechnik Michał	Gruszów	„	1	2	67	80	„	14	Marzec	„	„	
20	Kłak Maciej	Bierzanów	„	1	2	75	—	„	17	„	„	„	
21	Mierzwowicz Katarzyna	Baranów	Mielec	1	2	92	40	Łysaków	9	„	„	„	
22	Drzewiński Wojciech	„	„	1	2	103	20	„	9	„	„	„	
23	Adamczyk Jan	Wola otałęzka	„	1	2	88	20	„	13	„	„	„	
24	Zapałowicz Wanda	Hucisko	Rzeszów	1	2	90	—	Hucisko	30	„	„	„	
25	Spławiński Jan	Jawornik polski	„	1	2	80	—	„	30	„	„	„	
26	Kołcz Jan	Hucisko	„	1	2	79	40	„	30	„	„	„	
27	Chochura Franciszek	Jawornik polski	„	1	2	82	40	„	30	„	„	„	
28	Padyś Jan	Szklary	„	1	2	85	80	„	28	„	„	„	
29	Braun Karol	Jawornik polski	„	1	2	84	—	„	30	„	„	„	
30	Cieślewicz Józef	Wadów	Kraków	—	2	128	80	Strzelce wielkie	26	„	„	„	
	„ „	„	„	1	—	42	—	Bierzanów	23	Listopad	„	„	
31	Ślęzak Jan	Suchorzów	Mielec	1	2	82	20	Łysaków	24	Marzec	„	„	
32	Krauss Ferdynand	Miechocin	„	1	2	100	20	„	3	Kwiecień	„	„	
33	Wasikiewicz Wojciech	Wiśnicz Stary	Bochnia	1	2	142	20	Więckowice	7	Styczeń	„	„	
34	Szaszkiewicz Gustaw	Rzemień	Mielec	1	2	210	70	Strzelce wielkie	24	Kwiecień	„	„	
35	Hr. Romer Aleksander	Borowa	„	1	2	102	50	Łysaków	21	„	„	„	
36	Wendeker Kasper	Schönanger	„	1	2	90	60	„	24	„	„	„	
37	Hr. Rostworowski Michał	Ostrów	Bochnia	1	—	52	80	Przyszowa	19	Maj	„	„	
	„ „	„	„	—	4	70	70	Łysaków	26	Czerwiec	„	„	
38	Madej Michał	Przewóz	Mielec	1	2	49	20	„	18	„	„	„	
39	Mysona Stanisław	Borowa	„	1	2	58	20	„	15	„	„	„	
40	Kurowski Stanisław	Godkowice polskie	Nowy Sącz	1	2	66	90	Przyszowa	19	Maj	„	„	
41	Stanclik Jan	Komorowice	Biała	1	2	83	05	„	29	„	„	„	
42	Płata Józef	Swierkla	Nowy Sącz	1	2	72	—	„	19	„	„	„	
43	Sopota Stanisław	Czerniec	„ „	1	2	91	80	„	18	Czerwiec	„	„	
44	Trzypek Kazimierz	Mstów	Wieliczka	1	2	82	80	„	17	Kwiecień	„	„	
45	Frey Ferdynand	Poręby kupieckie	Rzeszów	1	2	129	—	Werynia	24	Czerwiec	„	„	
46	Komierowski Konstanty	Sobolów	Bochnia	1	2	149	90	Strzelce wielkie	30	Listopad	„	„	
47	Hr. Łubieński Tadeusz	Zassów	Dębica	1	4	210	70	„ „	5	Sierpień	„	„	

L. porządkowa	HODOWCY		Towarzystwo rolnicze okręgowe	Ilość danych do chowu		Dopłata ze strony Komitetu		Miejsce zakupna prosiąt	Data dostawienia			Rasa	UWAGI
	Nazwisko	Miejsce zamieszkania		Knurków	Loszek	Kor.	hal.		Dzień	Miesiąc	Rok		
48	Wiącek Jakób	Borowa	Mielec	1	2	58	80	Łysaków	22	Sierpień	1903	popr. kraj.	
49	Lubaszewski Jan	Pławo	„	1	2	63	—	„	13	„	„	„	
50	Konrad Henryk	Goleszów	„	1	2	74	50	„	7	„	„	„	
51	Warmus Józef	Wilamowice	Biała	1	2	97	45	„	21	„	„	„	
52	Mikołajczyk Michał	Kamienica	Nowy Sącz	1	2	68	40	Przyszowa	1	Lipiec	„	„	
53	Siumacher Jan	Opolana	„ „	1	2	92	40	„	3	Sierpień	„	„	
54	Bartosz Wojciech	Mstów	Wieliczka	1	2	100	20	„	5	„	„	„	
55	Ks. Żabecki Jakób	Nawojowa	Nowy Sącz	1	2	88	—	„	1	Lipiec	„	„	
56	Lasota Piotr	Łysaków	Mielec	1	2	57	60	Łysaków	31	Sierpień	„	„	
57	Peszda Jan	Surowa	„	1	2	42	60	„	3	Wrzesień	„	„	
58	Jendo Wojciech	Otałęż	„	1	2	42	—	„	9	„	„	„	
59	Stoczkiewicz Bolesław	Glichów	Wieliczka	1	2	55	80	Bierzanów	1	Sierpień	„	„	
60	Pawlik Antoni	Grabówka	„	1	2	100	80	„	4	Czerwiec	„	„	
61	Dzimira Jędrzej	Hucisko	Rzeszów	1	2	111	—	Hucisko	10	Październik	„	„	
62	Swojak Karol	Hadle szkolne	„	1	2	121	80	„	10	„	„	„	
63	Jamrozik Piotr	Jawornik polski	„	1	2	115	20	„	10	„	„	„	
64	Dzimira Józef	Hucisko	„	1	2	117	60	„	10	„	„	„	
65	Wiącek Franciszek	Surowa	Mielec	1	2	63	—	Łysaków	14	„	„	„	
66	Halagarda Piotr	Łękawka	Tarnów	1	—	36	—	Więckowica	26	„	„	„	
67	Dietlowa Jadwiga	Rzuchowa	„	1	2	56	—	„	20	„	„	„	
68	Maciąg Wojcie h	Wola ruska	Rzeszów	1	2	151	20	Werynia	9	Listopad	„	„	
69	Ks. Rampelt Henryk	Mikluszowice	Bochnia	1	—	121	20	Strzelce wielkie	15	Grudzień	„	„	
70	Sajek Wojciech	Gliny wielkie	Mielec	1	2	61	80	Łysaków	21	Listopad	„	„	
71	Szlęzak Jędrzej	Suchorzów	„	1	2	63	60	„	17	Grudzień	„	„	
72	Dziedziak Jan	Kawenczyn	„	1	2	52	80	„	25	Listopad	„	„	
73	Leśniak Adam	Wampierzów	„	1	2	52	20	„	4	Grudzień	„	„	
74	Gerhard Marcin	Stadło niemieckie	Nowy Sącz	1	2	104	70	Przyszowa	20	Wrzesień	„	„	
75	Śmiałowski Wincenty	Chodorów	„ „	1	2	92	40	„	21	Listopad	„	„	
76	Łatka Wojciech	Podegrodzie	„ „	1	2	72	90	„	17	„	„	„	
77	Kasprzyk Michał	Podegrodzie	„ „	1	2	95	40	„	17	„	„	„	
78	Górgol Marcin	Stronie	Wieliczka	1	2	82	50	„	18	„	„	„	
79	Łatka Jakób	Podegrodzie	Nowy Sącz	1	2	69	30	„	18	„	„	„	
80	Ciągło Tomasz	Podegrodzie	„ „	1	2	85	55	„	17	„	„	„	
81	Dzik Walenty	Wielaczów	Rzeszów	1	2	130	20	Hucisko	6	„	„	„	

B) Wykaz chlewni założonych w r. 1904, które przechodzą na własność hodowców w roku 1906.

L. porządkowa	HODOWCY		Towarzystwo rolnicze okręgowe	Ilość danych do chowu		Dopłata ze strony Komitetu		Miejsce zakupna prosiąt	Data dostawienia			Rasa	UWAGA
	Nazwisko	Miejsce zamieszkania		Knurków	Loszek	Kor.	hal.		Dzień	Miesiąc	Rok		
1	Zabroń Szczepan	Hadle	Rzeszów	1	2	118	20	Hucisko	4	Styczeń	1904	popr. kraj.	
2	Kołcz Antoni	Hucisko	„	1	2	117	60	„	4	„	„	„	
3	Popielówna Zofia	Ruszcza	Kraków	1	—	48	—	Przyszowa	3	Luty	„	„	
	„ „	„		—	4	291	20	Strzelce wielkie	25	Styczeń	„	„	
4	Dr. Kaden Józef	Dobrków	Dębica	1	—	54	—	Przyszowa	2	Maj	„	„	
	„ „ „	„	„	—	2	140	70	Strzelce wielkie	27	Styczeń	„	„	
5	Jadłowski Antoni	Godkowice polskie	Nowy Sącz	1	2	78	60	Przyszowa	3	Luty	„	„	
6	Szczypta Wojciech	Gaboń	„ „	1	2	97	20	„	4	„	„	„	
7	Jeziorski Jan	Bazar	Rzeszów	1	2	82	80	Hucisko	18	„	„	„	
8	Żak Stanisław	Zacisze	„	1	2	81	30	„	18	„	„	„	
9	Haberka Jakób	Giebułtów	Kraków	1	2	100	40	Bierzanów	2	Styczeń	„	„	
10	Stanek Szczepan	Brania	„	1	2	98	30	„	12	Luty	„	„	
11	Krausiewicz Karol	Krzysztoforzyce	„	1	2	105	—	„	18	„	„	„	
12	Ptak Franciszek	Bieńczyce	„	1	2	87	50	„	9	„	„	„	
13	Zapałowicz Apolonia	Widne	Rzeszów	1	2	78	60	Hucisko	7	Marzec	„	„	
14	Gudyka Michał	Szklary	„	1	2	79	50	„	14	„	„	„	
15	Pichura Adam	Hadle	„	1	2	78	60	„	15	„	„	„	
16	Wiącek Katarzyna	Baranów	Mielec	1	2	87	—	Łysaków	30	Styczeń	„	„	
17	Ks. Albin Adolf	Chełm	Bochnia	1	2	239	20	Strzelce wielkie	26	Marzec	„	„	
18	Biś Jakób	Racławice	Rzeszów	1	2	127	50	Werynia	8	Kwiecień	„	„	
19	Adamczyk Jan	Brzezowiec	Brzesko	1	2	128	70	Strzelce wielkie	11	„	„	„	
20	Szeląg Piotr	Niepołomice	Bochnia	1	2	57	—	Bierzanów	28	Luty	„	„	
21	Chwalibóg Andrzej	Bolęcin	Kraków	1	2	105	10	„	12	Kwiecień	„	„	
22	Lenda Jan	Przewóz	„	1	2	62	70	„	2	Maj	„	„	
23	Golarz Kasper	Kłaj	Bochnia	1	2	45	20	„	2	„	„	„	
24	Dzimira Antoni	Zapady	Rzeszów	1	2	82	80	Hucisko	21	„	„	„	
25	Dzimira Piotr	Jawornik polski	„	1	2	80	25	„	21	„	„	„	
26	Piątek Józef	„ „	„	1	2	78	30	„	21	„	„	„	
27	Szeremeta Wojciech	Hadle	„	1	2	78	—	„	4	Czerwiec	„	„	
28	Marchewka Mateusz	Hucisko	„	1	2	89	10	„	28	Lipiec	„	„	
29	Pietrzak Franciszek	Wólka	„	1	2	81	60	„	29	„	„	„	
30	Paryz Jędrzej	Gumniska Fox	Dębica	1	2	59	70	Więckowice	21	Kwiecień	„	„	
31	Baltaziński Kazimierz	Jasień	Brzesko	1	3	95	10	„	1	Lipiec	„	„	
32	Dobija Ludwik	Rybarzowice	Biała	1	2	96	60	Przyszowa	2	Maj	„	„	
33	Bodziany Józef	Podegrodzie	Nowy Sącz	1	2	81	—	„	9	Sierpień	„	„	
34	Płata Michał	Stadle polskie	„ „	1	2	86	40	„	9	„	„	„	
35	Ks. Dutka	Szczurowa	Brzesko	1	3	127	40	Strzelce wielkie	12	Lipiec	„	„	
36	Ks. Kosecki Szczepan	Szczepanów	„	1	2	138	70	„	3	Wrzesień	„	„	
37	Hr. Tyszkiewicz Janusz	Werynia	Rzeszów	—	3	123	20	Przyszowa	20	Październik	„	„	
38	Wojewodzic Antoni	Bielany	Biała	1	2	98	30	„	12	„	„	„	
39	Dydyński Aleksander	Słupia	Wieliczka	—	4	137	20	„	14	„	„	„	
40	Ks. A. Sękowski	Wiśnicz	Bochnia	1	2	80	80	Szebnie	5	Maj	„	Yorkshire	
41	Michałek Jan	Klikowa	Tarnów	1	1	88	80	„	10	„	„	„	
42	Wiszniewski Witold	Bieździadka	Jasło	1	2	57	60	„	10	Październik	„	„	
43	Pogorzelski Teofil	Golcowa	„	1	4	83	20	„	6	„	„	„	
44	Ostaszewski Adam	Wzdów	„	1	2	76	—	„	5	„	„	„	
45	Żaba Stanisław	Zawodzie	Tarnów	1	2	74	40	„	26	Listopad	„	„	
46	Dr. Dzianott Jan	Lubla	Jasło	1	4	264	80	Rzemień	5	Maj	„	Westfalska	
47	Łempicka Marya	Krzysztoforzyce	Kraków	1	2	144	—	„	5	„	„	„	
48	Hr. Stadnicki Adam	Nawojowa	Nowy Sącz	1	2	158	40	„	28	Grudzień	„	„	
49	Konopka Stanisław	Mogilany	Wieliczka	1	2	132	—	„	28	„	„	„	

C) Wykaz chlewni założonych w r. 1905, które przechodzą na własność hodowców w r. 1907.

L. porządkowa	HODOWCY		Towarzystwo rolnicze okręgowe	Ilość danych do chowu		Dopłata ze strony Komitetu		Miejsce zakupna prosiąt	Data dostawienia			Rasa	UWAGI
	Nazwisko	Miejsce zamieszkania		Knurków	Loszek	Kor.	hal.		Dzień	Miesiąc	Rok		
1	Zawadzki Walenty	Jawornik	Rzeszów	1	2	78	90	Hucisko	8	Czerwiec	1905	popr. kraj.	
2	Jamrozik Andrzej	"	"	1	2	78	30	"	9	"		"	
3	Chruszczyk Jan	Hadle	"	1	2	90	20	"	9	"	"	"	
4	Choma Marko	"	"	1	2	84	—	"	9	"	"	"	
5	Dzik Kość	Widaczów	"	1	2	73	20	"	10	"	"	"	
6	Jaworski Michał	Jawornik	"	1	2	52	20	"	17	"	"	"	
7	Czapla Stanisław	"	"	1	2	60	—	"	17	"	"	"	
8	Drozdowicz Antoni	"	"	1	2	54	30	"	19	"	"	"	
9	Dzimira Tomasz	Zapady	"	1	2	89	90	"	15	"	"	"	
10	Spławiński Jan	Jawornik	"	1	2	85	90	"	17	"	"	"	
11	Dzimira Michał	Zapady	"	1	2	72	80	"	16	"	"	"	
12	Tomasz Filip	Borek Stary	"	1	2	55	10	"	20	"	"	"	
13	Kaczak Jan	Kaczaki	Mielec	1	2	74	20	Kliszów	10	Listopad	"	Yorkshire	
14	Kołaczek Jędrzej	Jawornik	Rzeszów	1	2	87	—	Hucisko	7	Sierpień	"	popr. kraj.	
15	Zięba Józef	Dobrzechów	Jasło	1	2	113	60	Szebnie	20	Styczeń	"	Yorkshire	
16	Sandoz Feliks	Soboniowice	Wieliczka	—	3	135	—	"	13	Lipiec	"	"	
	" "	"	"	1	—	40	80	Dąbrowica	4	Wrzesień	"	"	
17	Cebula Jan	Łączki	Jasło	1	2	129	60	Szebnie	9	Sierpień	"	"	
18	Dr. Rutowski Klemens	Łąkta górna	Bochnia	1	2	80	40	Dąbrowica	31	"	"	"	
19	Ks. Żabecki Jakób	Nawojowa	Nowy Sącz	1	2	91	80	Kąśna	16	Październik	"	Żuławska	
20	Schmidt Wincenty	Krzywaczka	Wieliczka	1	2	152	70	Dąbrowica	7	Listopad	"	Yorkshire	
21	Bielański Julian	Straszęcin	Dębica	1	2	155	20	Rzemień	16	Styczeń	"	Westfalska	
22	Dr. Lewicki Witold	Głobikówka	"	1	3	279	20	"	24	Październik	"	"	
23	Skąpski Jan	Łososina	Nowy Sącz	1	2	116	80	Szebnie	27	Luty	"	Yorkshire	
24	Dudziński Władysław	Nowy Targ	Nowy Targ	1	3	104	70	Raba wyżna	7	Kwiecień	"	Żuławska	
25	Ks. Sarna Władysław	Szebnie	Jasło	1	2	56	40	Szebnie	8	"	"	Yorkshire	
26	Hr. Rey Mikołaj	Przyborowie	Dębica	1	3	347	40	Rzemień	14	Październik	"	Westfalska	
27	Dydyński Aleksander	Słupia	Wieliczka	1	—	42	—	Dąbrowica	16	"	"	Yorkshire	
28	Hr. Rostworowski Michał	Ostrów	Bochnia	1	4	470	40	Rzemień	26	"	"	Westfalska	
29	Czarnowska Jadwiga	Dolna wieś	Wieliczka	1	—	39	60	Dąbrowica	29	Listopad	"	Yorkshire	
30	Hr. Łubieński Tadeusz	Zassów	Dębica	1	2	157	60	Rzemień	9	Marzec	"	Westfalska	
31	Jastrzębska Małgorzata	Borki nizińskie	Mielec	1	2	62	30	Kliszów	10	Wrzesień	"	Yorkshire	
32	Dolański Henryk	Radłów	Brzesko	1	2	266	40	Rzemień	28	Grudzień	"	Westfalska	
33	Jędrzejowicz Maryan	Hyżne	Rzeszów	1	2	243	—	"	28	"	"	"	
34	Dietl Leopold	Rzuchowa	Tarnów	—	2	126	—	"	28	"	"	"	
35	Kaleta Jan	Wilamowice	Biała	1	1	49	90	Przyszowa	15	Listopad	"	popr. kraj.	
36	Węgrzyn Michał	Myślec	Nowy Sącz	1	2	55	20	"	18	"	"	"	
37	Piechnik Franciszek	Krasne-Lasocice	Wieliczka	1	2	77	85	"	24	Październik	"	"	
38	Dadół Floryan	Świerkla	Nowy Sącz	1	2	64	35	"	18	Listopad	"	"	
39	Kopeć Antoni.	Wola rusinowska	Rzeszów	1	2	54	30	Werynia	26	Październik	"	"	

Wykaz subwencyjnych stacyi

L. porządkowa	Rok założenia	Towarzystwo rolnicze okręgowe	Miejsce założenia stacyi	Imię i nazwisko utrzymującego stacyę
1	1903	Brzesko	Gosprzydowa	Prof. Górski
2	„	Biała	Osiek	Haempel Oskar
3	„	Kraków	Mogiła	O. O. Cystersi
4	1904	Nowy Sącz	Brzezna	Czechowski Czesław
5	„	Kraków	Czernichów	Szkoła rolnicza
6	„	Jasło	Czermna	Zaykowski Stanisław
7	„	Tarnów	Zbyltowska góra	Żaba Stanisław
8	„	Rzeszów	Hucisko	Neustein Feliks
9	„	Bochnia	Łężkowice	Wykowski Jan
10	„	Jasło	Lubla	Dr. Dzianott Jan
11	„	Mielec	Chorzelów	Hr. Tarnowski Jan
12	1905	Brzesko	Sufczyn	Michałek Józef
13	„	Tarnów	Rzuchowa	Dietl Leopold
14	„	Rzeszów	Nosówka	Dąmbski Aleksander

Wykaz subwencyjnych stacyi

L. porządkowa	Rok założenia	Towarzystwo rolnicze okręgowe	Imię i nazwisko hodowcy	Miejsce zamieszkania
1	1903	Jasło	Stawiarski Waleryan	Jedlicze
2	„	Nowy-Targ	Bachleta Jan	Zakopane
3	„	„	Marusarz Jan	Skrzypne
4	„	„	Budz Jan	Murzasichle
5	„	„	Kamiński Michał	Szaflary
6	„	„	Pawlusiewicz Jan	Nowy-Targ
7	„	„	Lapsa Bartłomiej	„
8	„	„	Ligas Tomasz	Tylmanowa
9	1904	Nowy-Sącz	Baumann Kazimierz	Berdechów
10	„	Nowy-Targ	Żółtek Józef	Klikuszowa
11	„	„	Adamczyk Jakób	Lasek
12	„	„	Fryzlewicz Bartłomiej	Nowy-Targ
13	1905	„	Marusarz Jan	Skrzypne
14	„	„	Lapsa Bartłomiej	Nowy-Targ
15	„	Nowy-Sącz	Hr. Bobrowski Ignacy	Bogoniowice
16	„	Dębica	Br. Brunicka Wanda	Smarzowa
17	„	„	Ks. Jarzębiński	Gumniska Fox
18	„	Nowy-Targ	Liszko Ferdynand	Ratułów
19	„	„	Rafarz Jędrzej	Nowy-Targ
20	„	„	Kumorek Antoni	Krościenko
21	„	„	Cepcuch Tomasz	„
22	„	„	Galik Jan	Nowy-Targ
23	„	„	Żółtek Palacz Michał	Klikuszowa
24	„	Wadowice	Byrski Jakób	Ponikiew
25	„	Nowy-Targ	Cieśla Wojciech	Bańsko
26	„	Tarnów	Dietl Leopold	Rzuchowa

knurów po koniec 1905 roku.

Rasa knura	Miejscowość w której knur został zakupiony	Cena Kor.	Cena hal.	UWAGI
Yorkshire	Kostkowice	240	—	knur przeszedł na własność hodowcy w r. 1905
„	Więckowice	66	—	„ „ „
„	Kliszów	105	60	„ „ „
„	Wychowalnia prosiąt	236	80	knur przechodzi na własność hodowcy w r. 1906
Poprawna krajowa	Przyszowa	69	12	„ „ „
Yorkshire	Wychowalnia prosiąt	171	20	„ „ „
„	„	184	—	„ „ „
Żuławska	„	163	20	„ „ „
„	„	152	—	„ „ „
Westfalska	„	268	—	„ „ „
„	Rzemień	142	40	„ „ „
„	„	184	—	„ „ 1907
„	„	192	—	„ „ „
Yorkshire	Szebnie	337	60	„ „ „

baranów po koniec 1905 roku.

Rasa barana	Miejsce zakupna	Ilość danych baranów	Cena baranów kor.	Cena baranów hal.	UWAGI
Horodeńska	Raba wyżna	1	50	—	Przeszły na własność hodowców w r. 1905.
„	„	1	50	—	
„	„	1	50	—	
„	„	1	50	—	
„	Strzelce wielkie	1	40	—	
„	„	1	40	—	
„	Poręba wielka	1	40	—	
„	„	1	40	—	
„	Raba wyżna	1	50	—	Przechodzą na własność hodowców r. 1906.
„	„	1	50	—	
„	„	1	50	—	
„	„	1	50	—	
„	„	1	50	—	
„	Poręba wielka	1	50	—	
„	„	1	50	—	
„	Radłów	1	50	—	
„	„	1	50	—	
„	Raba wyżna	1	50	—	
„	„	1	50	—	
„	„	1	50	—	
„	„	1	50	—	
„	„	1	50	—	
„	„	1	50	—	
„	„	1	50	—	
„	„	1	50	—	
„	„	1	50	—	

Wykaz subwencyjnych owczarń

L. porządkowa	Rok założenia	Towarzystwo rolnicze okręgowe	Imię i nazwisko hodowcy	Miejsce zamieszkania
1	1900	Kraków	Dr Skrzyński Stefan	Karniowice
2	„	Brzesko	Maurizio Edward	Strzelce wielkie
3	1901	Wieliczka	Dr Kaden Józef	Rabka
4	1902	Brzesko	Dolański Edward	Radłów
5	„	Kraków	Strzelecki Jan	Kobylany
6	„	Rzeszów	Neustein Feliks	Hucisko
7	1903	Dębica	Hr. Rey Mikołaj	Przyborowie
8	„	„	Ks. Rudzinowski Antoni	Siedliska
9	1904	Wieliczka	Dr Zduń Jan	Raba wyżna

Wykaz subwencyjnych kurników

L. porządkowa	Rok założenia	Towarzystwo rolnicze okręgowe	Imię i nazwisko hodowcy.	Miejsce zamieszkania
1	1902	Kraków	Dr Skrzyński Stefan	Karniowice
2	1903	Bochnia	Komierowski Konstanty	Sobolów
3	„	„	Ks. Albin Adolf	Chełm
4	„	„	Sękowski Karol	Nieprześnia
5	1904	Brzesko	Powiatowe Towarzystwo chowu kur	Powiat Brzesko
6	„	Bochnia	Wykowski Jan	Łężkowice
7	1905	Nowy Sącz	Towarzystwo rol. okręgowe	Nowy Sącz

zarodowych po koniec 1905 r.

Rasa owiec	Ilość sztuk subwencyjnych		Wartość sztuk subwencyjnych		Uwagi
	tryki	maciorki	Kor.	hal.	
Horodeńska	2	20	380	—	przeszły na własność hodowców w r. 1905
„	2	20	380	—	
„	2	11	420	—	przechodzi na własność hodowcy w r. 1906
„	2	20	880	—	
„	2	10	480	—	
Czarna krajowa	2	20	660	—	
Horodeńska	2	15	580	—	2 tryki po 50 K, 12 macior po 30 K, 3 po 40 K
„	2	9	296	—	
„	—	10	400	—	hodowca ma własne tryki

zarodowych po koniec 1905 r.

Rasa kur	Ilość danych sztuk zarodowych		Cena		Uwagi
	kogutów	kokoszek	Kor.	hal.	
Langshan	2	20	88	—	przeszedł na własność hodowcy w r. 1905
„	2	20	120	—	
„	2	20	120	—	
„	2	20	120	—	
Zielono nóżki	10	70	460	—	
„	2	20	110	—	
„	15	207	1162	70	

III. Mleczarstwo.

W roku 1905 wchodzi sprawa mleczarstwa w kraju na tory więcej samoistne, wobec czego rola Komitetu, który na tem polu był dotąd po większej części inicyatorem i twórcą, uległa i w dalszym ciągu uledz musi pewnym modyfikacyom.

Zaznaczyć należy, że i z biegiem okoliczności Komitet będąc pozbawiony siły fachowej przez ustąpienie Instruktora mleczarstwa, gdy starania Wydziału krajowego o pozyskanie nowej siły nie odniosły żadnego skutku, musiał zaniechać niektóre z praktykowanych dotąd czynności w zakresie mleczarstwa.

Nie znaczy to jednak, żeby Komitet uchylił się od dalszej pracy na tem polu; owszem, w porozumieniu z Wydziałem krajowym i Towarzystwem mleczarskiem Komitet unormował tak stosunki dalszej akcyi mleczarskiej, że zostawił sobie akcyę przygotowawczą i agitacyjną, tudzież bardziej intenzywną działalność na polu hodowli bydła, w kierunku podniesienia produkcyi mleka. W pierwszej połowie roku 1905, t. j. kiedy Komitet miał do rozporządzenia jeszcze Instruktora mleczarstwa, bieg czynności jest podobny, jak w poprzednich latach.

Subwencye:

Udzielono subwencyi w formie maszyn mleczarskich na sumę K. 1,179.71 za zwrotem 25% wartości w sumie 765 K. 76 hal. Tu zaznaczyć należy, że Ministeryum zredukowało na rok 1905 wysokość udzielonej Komitetowi subwencyi do 3000 K. i dopiero pod koniec roku przyznało dalsze 3000 K., czem tłumaczy się znacznie mniejsza kwota, którą Komitet wydał na subwencyonowanie mleczarń, niżeli w latach dawniejszych.

Lustracye:

Z powodu krótkiego czasu pobytu Instruktora w Komitecie, bo tylko przez 4 miesiące, zlustrowano mleczarń 10.

Wykłady:

Celem szerzenia wiedzy o pożytku i korzyściach centryfugi dla włościan postanowił Komitet w porozumieniu z Towarzystwami rolniczemi okręgowemi i przy współudziale Rad powiatowych urządzać peryodyczne wykłady z demonstracyami w poszczególnych miejscowościach, gdzie warunki wskazywałyby na możliwość korzystnego rozwoju hodowli bydła i mleczarstwa. Na rozpisane w tym celu przez Komitet odezwy do Towarzystw i Rad powiatowych zgłosiły się najpierw powiaty: Wielicki i Mielecki. W tych powiatach odbyły się wykłady w następujących miejscowościach: Krzęcin, Zakliczyn (Wieliczka) i Mielec, Chorzelów, Padew Narodowa, Gawłuszowice (Mielec). Oprócz tych wykładów po wsiach, miał jeszcze Instruktor mleczarstwa wykład na Walnem Zebraniu Towarzystwa rolniczego okręgowego w Bochni, następnie 3-dniowy kurs w Tarnowie, taki sam w Krakowie, w końcu 6-tygodniowe wykłady w szkole mleczarskiej w Rzeszowie, w zastępstwie Dyrektora Dr. Tadeusza Rylskiego.

Udział Komitetu w ogólnej akcyi mleczarskiej:

Pod tym względem Komitet jak zawsze, żywo i chętnie brał czynny udział we wszelkich sprawach ogólnych, dotyczących mleczarstwa.

Na pierwszem miejscu zaznaczyć należy unormowanie kompetencyi co do akcyi mleczarskiej w stosunku do Wydziału krajowego i Towarzystwa mleczarskiego. Unormowanie to decyduje niejako o programie działalności Komitetu na polu mleczarstwa w przyszłości.

Wydział krajowy powierzył sprawę organizacyi i administracyi kontrolnej spółek mleczarskich, Patronatowi Spółek i Oszczędności. Sprawa ta od dawna wymagała reformy i energicznego ujęcia w pewne karby działania i nadania tej akcyi racyonalnego jednolitego kierunku, bo tylko wtedy będzie pewność dobrego wyniku. Komitet uznał racyę takiego obrotu sprawy i odstąpił Patronatowi sześć kompletnych garniturów maszyn mleczarskich, do rozporządzenia wedle uznania Patronatu, dla nowych spółek mleczarskich.

Również w stosunku do Towarzystwa mleczarskiego zajął Komitet stanowisko przychylne, popierające samodzielny rozwój tego Towarzystwa, czego dowodem następująca uchwała z dnia 27 lutego 1905 normująca stosunek Komitetu do Towarzystwa mleczarskiego po porozumieniu się z Towarzystwem mleczarskiem powzięta:

1) Komitet c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego oświadcza gotowość popierania w dalszym ciągu powstałego z inicyatywy Komitetu galicyjskiego Towarzystwa mleczarskiego przez:

a) udzielenie subwencyi w kwocie corocznie oznaczyć się mającej z funduszów przez c. k. Rząd i Wydział krajowy na ten cel przyznanych,

b) udzielanie lokalu na zebrania i załatwianie czynności biurowych,

c) przechowywanie kasy Towarzystwa mleczarskiego i prowadzenie osobnej buchalteryi, z tem zastrzeżeniem, że wydawanie i podpisywanie asygnat oraz kontrola kasy będzie wykonywana przez Towarzystwo mleczarskie,

d) zamawianie w Towarzystwie mleczarskiem maszyn mleczarskich przez Komitet kupowanych, o ile w poszczególnych wypadkach nie okaże się potrzeba odstąpienia od tej zasady, przy czem opusty przyznane przez fabryki mają przypadać stronom, a nie Towarzystwu mleczarskiemu.

2) Natomiast galicyjskie Towarzystwo mleczarskie winno:

a) zdawać Komitetowi sprawę ze swej działalności, a w szczególności z użycia subwencyi wspomnianej pod l. *a*),

b) udzielać Komitetowi opinii w sprawach co do których Komitet tego zażąda.

3) Towarzystwo mleczarskie będzie prowadziło samoistnie: ogólną akcyę mleczarską w kraju, celem rozszerzenia wiedzy mleczarskiej wydawnictwami, zbieraniem materyałów, urządzaniem wykładów, obroną interesów mleczarń, akcyą handlową i t. p.

Zaznaczyć należy, że Komitet udzielił Towarzystwu subwencyi na rok 1905 w sumie 1.000 koron. W końcu brał udział Komitet za pośrednictwem swego delegata w Komitecie krajowym ocen masła i przyczynił się kwotą 168 K. 39 hal. do urządzenia obydwu ocen masła wiosennej i jesiennej w Rzeszowie.

W tegorocznem sprawozdaniu nie umieszcza Komitet tabeli mleczarń, dającej ogólny obraz ich produkcyi, a to raz z powodu niemożności zebrania dat z braku referenta, a po drugie, że Biuro mleczarskie Wydziału krajowego biorąc na siebie wedle uchwały statystykę przedstawi w rocznem sprawozdaniu dokładny obraz stanu wszystkich mleczarń w Galicyi a więc i leżących w obrębie działalności Komitetu.

Tak więc w roku 1905. Komitet przechodząc niejako nowy okres odmiennej może działalności na polu mleczarstwa, uważa jeszcze za swój obowiązek przedstawienie całokształtu swej dotychczasowej pracy od roku 1896—1905.

Działalność Komitetu
c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego w zakresie mleczarstwa (1896—1905).

Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego starał się oddawna w miarę sił i możności o popieranie mleczarstwa, uznając w całej pełni doniosłość i z każdym rokiem coraz to większe znaczenie tej tak ważnej, a u nas niesłusznie zaniedbanej gałęzi gospodarstwa.

Artykułami w »Tygodniku rolniczym«, wykładami i innymi środkami Komitet starał się zwrócić uwagę szerokich warstw ludności rolniczej na potrzebę umiejętnego zajęcia się mleczarstwem, jako źródłem w danych warunkach stosunkowo znacznych dochodów.

Wobec braku funduszów dopiero w roku 1896 Komitet rozpoczął systematyczną akcyę, której ciągłość zapewniły subwencye krajowe i państwowe. Przedewszystkiem trzeba było zająć się krzewieniem i popularyzowaniem wiedzy mleczarskiej, oraz wykształceniem praktycznych mleczarzy, którzyby byli w stanie zarządzać maszynowymi mleczarniami, bez czego rozpowszechnienie separatora, tak mało znanego w chwili, gdy Komitet rozpoczynał swą akcyę i innych narzędzi — ten konieczny warunek zerwania z tradycyami przestarzałej techniki — nie dałoby się urzeczywistnić. Postulatowi temu starał się Komitet zadosyćuczynić, urządzaniem kursów mleczarskich, zastępujących dawniejsze dorywcze wykłady i odczyty. Pierwszym: »trzechtygodniowym praktycznym kursem nauki mleczarstwa« kierował prof. Dr. Franciszek Stefczyk, który równocześnie udzielał lekcyi rachunkowości i organizacyi spółkowej. Kurs odbył się w Czernichowie w roku 1897, praktyczne ćwiczenia, na które położono główny nacisk, urządzono w mleczarni tamtejszego Kółka rolniczego, subwencyonowanej przez Wydział krajowy bezpłatnem udzieleniem garnituru maszyn mleczarskich. Z 16-tu przyjętych przez Komitet zgłosiło się 14-tu, między nimi 6 dziewcząt i 8 mężczyzn, uczniom Komitet udzielił zasiłku na koszta podróży i pobytu w Czernichowie. Ogólne koszta kursu wynosiły 1202 koron 64 halerze.

Kierownik kursu w sprawozdaniu swoim, przedłożonem Komitetowi poczynił szereg uwag *pro futuro* na podstawie doświadczeń, zebranych w czasie trwania kursu, przedewszystkiem stawiał wniosek o ponowne odbycie kursu w roku następnym, a za konieczne warunki uzyskania lepszych wyników i dokładniejszego wykształcenia uczniów w zawodzie mleczarskim możliwie największe przedłużenie czasu trwania nauki, oraz ograniczenie liczby uczniów najwyżej do dziesięciu, ażeby w ten sposób umożliwić im wydatniejszy udział w ćwiczeniach praktycznych, w mleczarni. Zarazem domagał się Dr. Stefczyk połączenia w jednej osobie wykładów teoretycznych i kierownictwa ćwiczeniami praktycznemi, celem osiągnięcia większej jednolitości w nauce, oraz odbywania kursu w mleczarni przerabiającej jaknajwięcej mleka, celem ułatwienia ćwiczeń praktycznych.

Komitet uznając słuszność tych zapatrywań starał się w następnych latach w miarę sił i możności urzeczywistnić powyższe wnioski: W roku 1898 odbył się czterotygodniowy kurs w Tęgoborzy, przerabiającej wówczas stosunkowo znaczne ilości mleka, pod kierunkiem p. Biedronia dla dwunastu uczniów i uczennic, otrzymujących stypendya po 40 koron kosztem ogólnym 778 kor. 56 hal. Kurs następny odbył się również w Tęgoborzy w r. 1899 pod kierunkiem p. Biedronia. Połowę kosztów pokryło Bratnie Towarzystwo lwowskie wzamian za prawo obesłania kursu sześciu stypendystami przez siebie wybranymi. Drugie tyle stypendystów wysłał Komitet. Zasiłki oznaczono na 100 kor. Do powodzenia kursów przyczyniła się w znacznej mierze gorliwa pomoc miejscowego proboszcza, założyciela i kierownika mleczarni zbiorowej w Tęgoborzy ks. Jana Figla. Wydatki Komitetu krakowskiego wynosiły 1046 koron 66 hal. Na dziesięciotygodniowy kurs w Szczurowie w roku 1901 urządzony kosztem 2051 kor. 44 hal. przyjął Komitet tylko ośmiu uczestników, w roku zaś 1902 ponownie siedzibą kursu była Szczurowa, zę

względu na znaczną przeróbkę dzienną mleka i bliskość Krakowa. W dziewięciotygodniowym kursie uczestniczyło dziewięciu uczniów. Koszta kursu wyniosły 1726 kor. 88 hal. Na kursach w Szczurowie częścią praktyczną kierowali instruktorowie mleczarstwa stale do Komitetu przydzieleni. W tymże samym roku 1902 Wydział krajowy urządził kurs mleczarski w Rzeszowie, do którego Komitet przyczynił się zasiłkiem sześciuset koron. Ze względu na otwarcie krajowej szkoły mleczarskiej w Rzeszowie, Komitet zaniechał urządzania nadal kursów mleczarskich.

Już w chwili organizowania pierwszego kursu mleczarskiego w roku 1897, Komitet zupełnie jasno zdawał sobie sprawę z tego, że kursa tego rodzaju, choćby przedłużone do sześciu tygodni mogą być tylko surogatem szkoły mleczarskiej, chwilowym środkiem jej zastąpienia. Kształcenie praktyczne wyszkolonych kierowników mleczarń wymaga aparatu stale funkcyonującego, musi istnieć zakład specyalnie na ten cel przeznaczony i trzeba znaleść ludzi, fachowo uzdolnionych, którzyby mieli czas wyłącznie poświęcić się temu zadaniu, a nie spełniali równocześnie innych obowiązków, to też Komitet od dawien dawna zwracał się do Sejmu i do Wydziału krajowego z żądaniem założenia szkoły mleczarskiej w Krakowie. W roku 1898 wniósł obszerną petycyę, którą referował prof. dr. Waleryan Klecki, a którą ogłosił w całości w Nr. 2, 3, i 4-tym »Tygodnika rolniczego« z r. 1899. Ciągłe petycye oraz starania w Sejmie posłów sejmowych, zasiadających w Komitecie, zostały częściowo urzeczywistnione przez otwarcie w roku 1903 krajowej szkoły mleczarskiej w Rzeszowie.

Obok kursów, Komitet nie zaniechał urządzania odczytów i wykładów mleczarskich z demonstracyami. I tak n. p. w roku 1897 na posiedzeniu Towarzystwa rolniczego okręgowego w Kętach prof. Dr. Stefczyk mówił o mleczarniach włościańskich, a na posiedzeniu Towarzystwa rolniczego okręg. mieleckiego w Mielcu p. Jan Artwiński z Ostrówka o mleczarni tamtejszej. Później uzyskał Komitet środki umożliwiające stałe zatrudnienie w swoim biurze instruktorów mleczarskich, których jednym z głównych zadań było właśnie urządzanie odczytów i wykładów mleczarskich, połączonych z demonstracyami, podczas walnych zgromadzeń Towarzystw rolniczych okręgowych, podczas wystaw i przy wszelkich innych sposobnościach.

Obok tego instruktorowie mieli rozliczne inne ważne zadania do spełnienia, zwłaszcza rozległe czynności informacyjne, udzielali bezpłatnie pisemnie i ustnie porady technicznej i handlowej w sprawach mleczarskich. Głównym powodem, dla którego Komitet starał się o utworzenie posad instruktorów, była konieczność nadzoru subwencyonowanych mleczarń.

W drugiej połowie roku 1896 mleczarnia w Królówce (pow. bocheński) kierowana przez tamtejszego proboszcza ks. Pawlikowskiego, uzyskała za pośrednictwem Komitetu garnitur maszyn mleczarskich, złożony z separatora Alfa B, maślnicy Victoria Nr. 4. aparatu Gerbera i wygniatacza. Spółka mleczarska w Królówce przeprowadziła w latach późniejszych sądowe zarejestrowanie, a w roku 1903 została przyjętą pod Patronat Wydziału krajowego. Z dziś istniejących spółek mleczarskich jest najstarszą, próby poprzednio robione nie doprowadziły do trwale pomyślnych wyników. Wobec rozwoju mleczarni Komitet subwencyonował ją dodatkowo przez danie centryfugi na stacyę śmietankową.

Liczba subwencyonowanych mleczarń nowo założonych wynosiła w roku:

1897	5
1898	5
1899	3
1900	3
1901	3
1902	7
1903	6
1904	8
Razem	40

W roku 1905 subwencyonował Komitet mleczarnię w Boguchwale, Klimkówce, Porąbce pod Kętami, Porąbce pod Brzeskiem, Siedliska pod Brzostkiem. Subwencye udzielane przez Komitet były różne. Najczęściej polegały na udzieleniu garnituru złożonego z separatora, maślnicy, wygniatacza i aparatu Gerbera na 4 próby lub na 8 prób dla większych mleczarń. Niektóre mleczarnie otrzymywały chłodniki, kotły, konewki lub inne naczynia blaszane mniejszej wartości. Mleczarnie pomyślnie się rozwijające otrzymywały dodatkowo jeden separator dla tworzenia stacyi śmietankowych, wyjątkowo nawet dwa. Komitet wolał popierać tworzenie stacyi śmietankowych, jak nowych mleczarń, ponieważ tworzenie nowych mleczarń zwiększa znacznie koszta administracyjne, a zatem podraża produkt, zresztą wiadomo, że trudniej sprzedać mniejsze ilości masła, jak większe ilości jednolitego towaru. Wielka ilość mleczarń utrudnia organizacyę handlu.

Niektóre mleczarnie otrzymywały subwencye w gotówce. I tak w roku 1897 mleczarnia w Łękach górnych (pow. Pilzno) założona i kierowana przez wikarego tamtejszego, otrzymała 1000 koron na budowę lodowni (innej subwencyi nie otrzymała). W roku 1904 mleczarnia w Rybnej postawiła z oszczędności, uzbieranych w poprzednich latach, osobny budynek kosztem kilkunastu tysięcy koron, a na pokrycie kosztów budowy otrzymała z Komitetu (oprócz poprzednio danego garnituru mleczarskiego i centryfugi na filię śmietankową) kwotę 2000 kor. (dwóch tysięcy koron). Mleczarnię w Szalowej subwencyonował Komitet jedynie udzieleniem maślnicy.

Ogółem rozdał Komitet 38 garniturów, złożonych z narzędzi poprzednio wymienionych, a 56 separatorów,

(Jedna z powyżej wymienionych 4 mleczarń otrzymała garnitur będący do dyspozycyi Komitetu z powodu zaprzestania przeróbki w jednej z mleczarń dawniejszych, dwie inne mleczarnie, jak wspomnieliśmy były subwencyonowane w odmienny sposób, a nie udzieleniem garnituru maszyn). Wedle drukowanego sprawozdania z czynności Komitetu za rok 1904, 26 mleczarń które sprawozdanie nadesłały, wykazały 32 czynnych stacyi śmietankowych, na stacye Komitet rozdał 18 separatorów, po 2 separatory na stacye otrzymały mleczarnie: Tęgoborza, Dołęga i Nowa Wieś Szlachecka. Z początku Komitet rozdawał Alfa Separatory, zazwyczaj Alfa B, przerabiające 450 litrów na godzinę. Ze względu na ich stosunkowo wysoką cenę Komitet próbował separatory »Aleksandra« (firmy Titan w Kopenhadze), nagrodzone na wystawie w Przemyślu, »Melotte«, »Corona», a wreszcie od dwóch lat rozdaje przeważnie separatory »Perfect« firmy Burmeister & Wain w Kopenhadze.

Koszt nabycia maszyn, rozdanych 41 mleczarniom nie da się dokładnie oznaczyć, ponieważ w latach 1896, 1897, 1898, 1899 i 1900 c. k. Ministerstwo rolnictwa, nie udzielało Komitetowi subwencyi w gotówce, lecz przesyłało maszyny in natura. Zważywszy, że przeciętna wartość jednego garnituru wynosi w przybliżeniu około 1000 koron, uwzględniwszy koszta 18-tu separatorów dodatkowych, przeznaczonych na stacye, oraz koszta nabycia innych przyrządów, należy oceniać łączną wartość narzędzi przez Komitet rozdanych na niespełna 50.000 koron, z czego Komitet zapłacił gotówką w latach 1901 do 1905 włącznie 30.713 koron 51 hal. i to netto, a zatem po potrąceniu rabatów, uzyskanych od fabryk. Ministerstwo rolnictwa udzieliło siedmnastu garniturów in natura, prócz kilku separatorów na stacye. Koszta nabycia garnituru maszyn obniżyły się w ostatnich latach.

Komitet rozdawał maszyny bezpłatnie w wygodzenie, zastrzegając sobie każdej chwili ich odebranie w razie gdyby się okazało, że są używane w sposób niezgodny z celami akcyi mleczarskiej Komitetu, gdyby się zatem n. p. okazało, że przeróbka została zaniechaną lub jest wykonywaną nieumiejętnie bez uwzględnienia wzkazówek i pouczeń Komitetu. Udzielenie maszyn następowało wtedy, gdy Komitet stwierdził istnienie pomyślnych warunków rozwoju mleczarni, gdy był zapewniony odpowiedni kierownik, budynek, kapitał i prawdopodobieństwo zbytu.

Dopiero w r. 1904 Komitet zmienił dotychczasową praktykę, ażeby uzyskać zwiększenie funduszów na akcyę mleczarską i rozdał kilka garniturów, żądając zwrotu 25% ich rzeczywistych kosztów nabycia, a część tych zwrotów wpłynęło do kasy Komitetu.

Zważywszy, że wielu mleczarniom subwencyonowanym, trudno było zebrać potrzebny kapitał, zwłaszcza obrotowy, potrzebny na płacenie natychmiastowe dostawców w lecie, a na razie nie dający się uzyskać ze sprzedaży masła, ponieważ mleczarnie spieniężać mogły masło wobec nadmiaru produkcyi letniej dopiero w zimie, Komitet chcąc im także i pod tym względem przyjść w pomoc w kilku wypadkach wyrabiał niskoprocentowe pożyczki w krajowym funduszu przemysłowym.

Kilka mleczarń w inny sposób niesubwencyonowanych, uzyskało także tego rodzaju pożyczki za pośrednictwem Komitetu — oczywiście, po stwierdzeniu przez Komitet, że pożyczki te mają racyę bytu.

W r. 1898 dwanaście subwencyonowanych mleczarń przerobiło przeszło milion litrów mleka na masło; w roku 1900 siedmnaście subwencyonowanych mleczarń przerobiło półtora miliona litrów; w r. 1901 pod tym względem nader pomyślnym, z 21 mleczarń 18 nadesłało sprawozdanie wykazując 2,484.496 litrów mleka przerobionych podobnie jak w poprzednich latach wyłącznie na masło; w roku 1902 — 28 mleczarń przerobiło 3·78 milionów litrów mleka; w roku 1903 przeróbka w 32 mleczarniach dochodzi do 4·5 miliona litrów. Zasługa zwiększenia się przeróbki o przeszło 700.000 litrów jest dziełem i zasługą kilku nowych mleczarń, z dawniejszych jedyna mleczarnia w Rybnej wykazuje 352 tysiące litrów mleka więcej. Inne mleczarnie nie przerobiły w roku 1903 wiele więcej mleka, jak w roku 1902. Ten niekorzystny objaw tłumaczy się powodzią. Posucha następnego roku wpłynęła znowu nader niekorzystnie na ilość paszy, to też przeróbka zmniejsza się w mleczarniach. Bliższe szczegóły o rozwoju mleczarń zawiera tabela, zawarta w sprawozdaniu za rok 1904. Stosunkowo znaczna ilość mleczarń nieczynnych tłumaczy się w znacznej mierze, acz niewyłącznie, właśnie nieurodzajem paszy w latach 1903 i 1904. Brak niektórych sprawozdań z mleczarń usprawiedliwiło kilka mleczarń przedsięwziętym w roku 1904 skróceniem terminu nadsyłania sprawozdań.

Jak z powyższego widać, mleczarnie przez Komitet subwencyonowane są stosunkowo niewielkie, motorem parowym posługuje się jedynie mleczarnia w Szczurowej, kieratem Klimkówka, a nowy budynek mleczarni w Rybnej może każdej chwili być urządzony na przeróbkę maszyną parową bez znaczniejszych nakładów. Mleczarnie skupione są przeważnie w powiatach brzeskim i bocheńskim, które mają razem 14 mleczarń, stosunkowo najwięcej stacyi śmietankowych i jedyną mleczarnię z maszyną parową w Szczurowej. Największą przeróbką poszczycić się może Rybna (pow. krakowski) założona dopiero w czerwcu 1901 r. Rybna w r. 1903 była bliską miliona, przerobiła przeszło 970 tysięcy litrów, ale posucha zeszłoroczna obniżyła tę cyfrę w roku 1904 do 866 tysięcy litrów, druga z rzędu w r. 1904 co do wielkości mleczarnia w Borzęcinie przerobiła zaledwie 301 tysięcy, a więc nie wiele więcej, jak 1/3 część ilości przerobionej w Rybnej — różnica jest zatem ogromna na korzyść Rybnej.

Mleczarnia w Rybnej od razu, od chwili otwarcia, pierwsza w kraju, przeprowadza ściśle zapłatę wedle zawartości tłuszczu, co jest niezawodnie jednym z głó-

wnych powodów jej powodzenia. Inne mleczarnie, niestety, mimo ciągłych nawoływań Komitetu i jego instruktorów trzymają się przestarzałego systemu zapłaty wedle ilości mleka, z wyjątkiem mleczarń w Królówce i Nowej Wsi Szlacheckiej, które także płacą wedle zawartości tłuszczu, pośredniego systemu trzyma się mleczarnia w Myślenicach, która płaci wedle ilości mleka, ale z końcem roku daje premie za tłuszcz. Mleczarnia w Rybnej była pierwszą w kraju spółką mleczarską, zarejestrowaną z ograniczoną poręką, która z inicyatywy Komitetu zgłosiła się i została przyjętą do Patronatu Wydziału krajowego. Przewodniczącym Rady nadzorczej jest miejscowy wójt, a kierownikiem syn tamtejszego włościanina, p. Szymon Romanowski, uczeń kursów mleczarskich przez Komitet urządzanych, któremu Komitet wyrobił zasiłek Wydziału krajowego, celem odbycia po ukończeniu kursu trzechmiesięcznej praktyki w Niemczech.

Ze względu na potrzebę zapewnienia mleczarniom odpowiednich, praktycznie a fachowo wyszkolonych kierowników, Komitet udzielał zasiłków na odbywanie kursów mleczarskich przezeń urządzanych niemal wyłącznie osobom już zatrudnionym w mleczarniach subwencyonowanych lub przeznaczonym do objęcia tego rodzaju posad zaraz po ukończeniu kursu.

Pierwsze mleczarnie powstawały przy Kółkach rolniczych, były przedsiębiorstwami prowadzonymi na rachunek Kółek. Z tej fazy pochodzi wydana przez Komitet w roku 1897 broszura ks. Władysława Naturskiego z Łęk: »O mleczarniach wiejskich przy Kółkach rolniczych«, ale już w roku następnym wydaje Komitet rozprawę prof. Dr. Stefczyka: »Wskazówki o zakładaniu i prowadzeniu włościańskich spółek mleczarskich«, Kraków 1898 str. 55. przeznaczoną dla Spółek udziałowych rejestrowanych na podstawie ustawy z roku 1873, ponieważ zdawał sobie jasno sprawę, »iż należy dążyć do oparcia działalności mleczarń włościańskich o porządnie zorganizowane spółki tak, aby te mleczarnie stały się niezależnymi od zmiany stosunków czy to w Kółku rolniczem, czy to pojedynczych osób (przedsiębiorców), a nadto, żeby w odpowiednich urządzeniach spółkowych znalazły środki pomocnicze do silniejszego i trwałego rozwoju w interesie samych członków«. Koszta wydania obu tych broszur wynosiły 810 kor. 60 hal.

Obok tego Komitet odnosił się kilkanaście razy do Wydziału krajowego o wydanie formularzy książek, któreby po niskiej cenie były odsprzedawane spółkom mleczarskim i zapewniły im dobrą, a jednolitą rachunkowość oraz książkowość. Prośbom tym Wydział krajowy zadosyćuczynił w roku 1903. Ponieważ obie powyżej przytoczone rozprawy nie zawierały dostatecznych pouczeń techniczno-mleczarskich (broszura Dr. Stefczyka zawiera wskazówki administracyjno-rachunkowe) przeto Komitet zwracał się kilkakrotnie do Wydziału krajowego z prośbą o wydanie jasno, a przystępnie napisanego illustrowanego podręcznika mleczarskiego, który ma być ogłoszony drukiem w najbliższym czasie. Z początkiem roku 1904 wydawał Komitet przez kilka tygodni osobny dodatek do »Tygodnika rolniczego«, poświęcony wyłącznie sprawom mleczarstwa, który przestał wychodzić z chwilą, gdy Wydział krajowy podjął się publikowania dwutygodnika: »Gazeta mleczarska«.

Przyrządy dawane przez Komitet nie mogły mleczarniom wystarczyć, musiały dokupywać z własnych funduszów szereg narzędzi i naczyń, a oprócz tego stale kupują różne materyały surowe, papier pergaminowy, oliwę, chemikalia etc. Ażeby mleczarniom to zadanie ułatwić, rozpoczął Komitet z końcem roku 1901 zakupno maszyn i towarów mleczarskich na rachunek mleczarń, które płaciły wprawdzie należytość za towar, ale po odtrąceniu w całości stosunkowo znacznego rabatu, uzyskanego przez Komitet od fabryk, Komitet nie obliczał mleczarniom własnych kosztów. W ten sposób zakupiono w latach 1901—1905 towarów za 19.658 kor. 57 hal. netto, a zatem już po odtrąceniu opustu, który przeciętnie wynosił mniej więcej 15%, mleczarnie zaoszczędziły około trzech tysięcy koron, a zostały rzetelnie obsłużone.

Pierwszy zasiłek rządowy na lustracyę mleczarń otrzymał Komitet w roku 1898 w wysokości sześciuset koron, początkowo sekretarz i inspektorowie hodowlani w chwilach wolnych od innych zajęć lustrowali mleczarnie, a także i w następnym roku 1899 wobec nader szczupłych funduszów zadawalniać się musiał Komitet powierzeniem lustracyi jednemu ze światlejszych kierowników mleczarń, który zajmował się tą akcyą ubocznie, wyjeżdżając od czasu do czasu ze swej mleczarni na inspekcyę innych. Było jednak usilnem staraniem Komitetu, ażeby pozyskać stałą fachową siłę dla biura Komitetu, któraby wyłącznie tą sprawą się zajęła. Usiłowania Komitetu zostały uwieńczone pomyślnym skutkiem dopiero z dniem 1-go sierpnia 1902 r. gdy Wydział krajowy przydzielił stale jednego z urzędników krajowego biura mleczarskiego, płatnego z funduszów krajowych, do Komitetu dla załatwiania spraw mleczarskich, mimo tego lustracye pociągały za sobą konieczność dodatkowych dopłat z funduszów Komitetu pokrywanych podobnie, jak poprzednio z subwencyi ministeryalnej. Ogólne koszta lustracyi w latach 1898 do 1905 1-go września wynosiły, o ile były pokrywane z funduszów Komitetu: 9.174 koron 89 hal. Komitet uważał za swój obowiązek starać się nietylko o siły fachowe dla swego biura, ale brał także żywy udział pośrednio w pracy nad stworzeniem krajowego biura mleczarskiego przy Wydziale krajowym we Lwowie, odnosząc się w tej sprawie kilkakrotnie do Wydziału krajowego i do Sejmu, celem uzyskania możliwie najkorzystniejszych warunków jego rozwoju.

Środkiem znakomicie ułatwiającym kontrolę mleczarń są przedewszystkiem peryodyczne oceny próbek masła nadsyłanych z mleczarń, co pewien czas przez instruktorów, kupców, słowem grono osób fachowych.

Oceny tego rodzaju pozwalają śledzić porównawczo postępy w wyrobie masła bez konieczności ciągłego podróżowania. Komitet od samego początku dążył do stworzenia podobnej instytucyi, opartej na wzorach wypróbowanych zagranicą, obecnie bierze Komitet udział przez swego delegata w posiedzeniach krajowego Komitetu dla ocen masła, utworzonego przez Wydział krajowy w roku 1904 i wpływa na subwencyonowane mleczarnie w tym kierunku, ażeby stale brały udział w ocenach.

Trwałe powodzenie mleczarń zależało oczywiście przedewszystkiem od odpowiedniego zorganizowania handlu masłem. To też urzędnicy pracujący w biurze mleczarskiem Komitetu, obok porady technicznej udzielali stale porady handlowej, wyszukując odbiorców mleczarniom, starając się poinformować o ich wypłatności etc. W szczególności udało się Komitetowi w r. 1902 nawiązać stosunek z jedną większą firmą wiedeńską, sprzedającą masło w miejscowościach kąpielowych (Karlsbad, Marienbad etc.), która dzięki temu stała się nader pożądanym odbiorcą nadwyżki produkcyi letniej. Ale akcya tego rodzaju, acz bardzo pożyteczna, nie mogła wystarczyć. Trudność rozwiązania tego zadania zorganizowania handlu masłem tkwiła głównie w znacznej dysproporcyi między stosunkowo obfitą produkcyą letnią, a nader niewystarczającą zimową. Już w listopadzie 1896, a później w maju 1897 zwołał Komitet ankietę dla rozpatrzenia sprawy utworzenia »Stowarzyszenia handlowego dla zbytu masła i sera szwajcarskiego w Galicyi«. Ankieta doprowadziła do wniosku, że założenie instytucyi tego rodzaju jest na razie przedwczesne wobec małej ilości masła, o którego sprzedaż mogłoby chodzić, doradzała jednak Komitetowi, aby sprawy tej nie zaniedbał i we właściwym czasie dał inicyatywę do dalszej akcyi. Na prośbę Komitetu Namiestnictwo w grudniu 1897 poleciło starostom zbieranie materyałów o stanie handlu nabiałowego. Starostwa nadesłały podówczas obok nieraz cennych spostrzeżeń co do faktycznego stanu rzeczy, także i opinie swoje co do środków, którychby chwycić się należało, celem podniesienia mleczarstwa w kraju.

W roku 1902 Komitet zwraca się do Wydziału krajowego z prośbą powołania do życia agencyi handlowej z charakterem biura informacyjnego, której zadaniem byłoby pośrednictwo w sprawie handlu nabiałowego. Równocześnie Komitet czynił starania o nakłonienie przedsiębiorców prywatnych do otwarcia w Krakowie składu i lodowni dla kupowania w lecie i przechowywania nadwyżki produkcyi letniej, celem jej dalszej odsprzedaży w miesiącach zimowych. Przedsiębiorstwo to miało otrzymać niskoprocentową pożyczkę z krajowego funduszu dla przemysłu rolniczego. Plan ten nie doprowadził jednak do pomyślnych wyników.

W rok później na zaproszenie Komitetu zebrało się w lokalu Towarzystwa rolniczego grono osób, celem zastanowienia się nad pytaniem, czy zachodzi potrzeba zawiązania Towarzystwa mleczarskiego. Przebieg tej konferencyi doprowadził do zawiązania Towarzystwa mleczarskiego, które uznało za jedno z głównych swoich zadań, zajęcie się zorganizowaniem handlu z jednej strony produktami, potrzebnymi do wykonywania mleczarstwa, z drugiej strony masłem. Wobec trudności problemu na razie tylko pierwsza część tego zadania została rozwiązaną. Towarzystwo mleczarskie zawarło ze współudziałem Komitetu układ z firmą Burmeister & Wain z Kopenhagi, która założyła w Krakowie filię i warsztat reperacyjny, bardzo potrzebny dla ułatwienia rozwoju mleczarstwa — dawniej trzeba było wszelkie maszyny wysyłać do naprawy za granicę kraju. Komitet udzielił w r. 1904 subwencyi 300 kor. (trzystu) delegatowi Towarzystwa mleczarskiego dla zapoznania się z zakrajowymi stosunkami mleczarskiemi, a Towarzystwo mleczarskie subwencyonował Komitet w latach 1904 i 1905 kwotą po 1000 (tysiąc) koron rocznie.

Ogólny finansowy obraz działalności Komitetu w sprawach mleczarskich w latach 1896 do 1 września 1905 r. przedstawia się zatem jak następuje:

Zakupno narzędzi (około)	50.000	kor.	—	h.
Lustracye	9.174	„	89	„
Kursa mleczarskie	7.406	„	22	„
Druk broszur mleczarskich . . .	810	„	60	„
Subwencye dla Towarzystwa mleczarskiego i na badanie stosunków handlu masłem	2.300	„	—	„
Razem . . .	69.691	kor.	71	h.

Uwzględniwszy jeszcze niektóre drobne wydatki, możemy powiedzieć, że akcya Komitetu wyraża się finansowo wydatkiem przeszło 70.000 koron, w czem jednak nie mieszczą się płace instruktorów przydzielonych przez Wydział krajowy do Komitetu, oraz urzędników biura Komitetu czynnych przy załatwianiu spraw mleczarskich, wydatki na zakupno maszyn i towarów na rachunek mleczarń, nie mówiąc już zupełnie o obywatelskiej działalności członków Komitetu.

Tak więc przedstawia się akcya Komitetu na polu mleczarstwa. Jeżeli porównamy stan mleczarstwa w kraju przy rozpoczęciu akcyi ze stanem obecnym - gdy kierownictwo przechodzi w ręce Wydziału krajowego, to dorobek pracy Komitetu przedstawia się nietylko w pokaźnej liczbie powstałych z jego inicyatywy i przy jego pomocy mleczarń spółkowych oraz zbiorowych, lecz jako okoliczność największej doniosłości dla przyszłego rozwoju mleczarstwa podnieść tu także się godzi zwrócenie uwagi rolników na wzrastającą coraz bardziej rentowność produkcyi mleka, spopularyzowanie wśród naszych warstw najnowszej techniki przeróbki mleka, obudzenie zrozumienia korzyści pracy współdzielczej przy przeróbce i spieniężaniu mleka, wogóle wywołanie tego ruchu na polu gospodarstwa mlecznego, który daje rękojmię coraz żywszego i w skutki obfitszego rozwoju.

IV. Czynności w zakresie produkcyi roślin.

Doświadczenia polowe
prowadzone pod kierunkiem c. k. Zakładu rolniczego doświadczalnego.

Kierunek nad akcyą, mającą na celu podniesienie produkcyi roślinnej, z wyjątkiem uprawy lnu, powierzył Komitet, tak jak w roku poprzednim, c. k. Zakładowi rolniczemu doświadczalnemu Uniw. Jagiel. Akcya ta mogła energiczniej się rozwinąć, dzięki uzyskaniu subwencyi krajowej w kwocie 5000 koron rocznie na utrzymanie instruktorów rolnictwa, z której 4000 koron przeznaczył Komitet na płace dwóch instruktorów, resztę zaś na opędzenie częściowe kosztu ich wyjazdów oraz na wydatki biurowe. W zakres obowiązków instruktorów rolnictwa wchodzą wedle uchwalonej dla nich instrukcyi:

a) wypracowywanie planów do doświadczeń rolniczych Komitetu;

b) udzielanie pomocy na miejscu w gospodarstwach przy zakładaniu prób i ich wykonaniu oraz nadzorowanie doświadczeń;

c) opracowywanie naukowe materyału zebranego w doświadczeniach, analizy ziemi i t. p.;

d) układanie rocznych sprawozdań dla Komitetu w sprawach doświadczeń polowych;

e) dopomaganie sekretarzom Towarzystw rolniczych okręgowych w prowadzeniu wszelkich doświadczeń rolniczych, wykonywanych z inicyatywy tych Towarzystw;

f) referowanie dla Komitetu spraw z zakresu produkcyi roślinnej.

Obowiązki te pełnią instruktorowie rolnictwa pod bezpośrednim kierunkiem i nadzorem dyrektora c. k. Zakładu rolniczego doświadczalnego, prof. Jentysa. Jednym z instruktorów rolnictwa zamianował Komitet p. Kazimierza Karczewskiego, dotychczas czynnego na posadzie, drugim zaś p. Józefa Zawadzkiego, który pełnił obowiązki instruktora od 1 lutego do 1 listopada 1905 r. Z dniem zaś 1 listopada 1905 r. otrzymał nominacyę na instruktora rolnictwa p. Jan Hewell. W ciągu całego roku sprawozdawczego nowo mianowani instruktorowie byli czynni przy zakładaniu i nadzorowaniu prób polowych oraz pomagali przy sprzęcie ziemiopłodów z parceli doświadczalnych, a w czasie wolnym od wyjazdów byli zajęci organizacyą doświadczeń i naukowem opracowaniem zebranego w nich materyału.

Środki materyalne na popieranie produkcyi roślinnej, pomimo starań Komitetu, tylko w nieznacznej mierze się powiększyły. Uzyskał mianowicie Komitet od Sejmu krajowego subwencyę na doświadczenia polowe w rocznej kwocie 2000 koron, oraz nową subwencyę rządową na podniesienie uprawy zbóż w kwocie 1000 koron. Prócz tego podniosło Ministerstwo rolnictwa subwencyę na podniesienie uprawy pastwisk i łąk górskich z kwoty 2400 kor. na 5000 koron.

W zakres czynności w roku 1905 wchodziły doświadczenia następujące:

A) Próby z nowszemi odmianami roślin:

1. Owies; 2. Jęczmień; 3. Pszenica; 4. Strączkowe; 5. Ziemniaki; 6. Buraki pastewne.

B) Próby nawozowe:

1. Działanie nawozu stajennego.
2. Użycie soli potasowej na jęczmieniu.
3. Wpływ saletry chilijskiej na owsie.
4. Działanie soli potasowej na ziemniakach.
5. Działanie nawozów potasowych na burakach.
6. Nawożenie ozimin.
7. Stosowanie nawozów pomocniczych na łąkach.

C) Doświadczenia na łąkach i pastwiskach w Tatrach.

A) Próby z nowszemi odmianami roślin.

1. Owsy.

Do doświadczeń z odmianami owsów sprowadził Komitet 2200 kg. nasienia odmian oryginalnych, a mianowicie: 400 kg. owsa Hvitling i 700 kg. Goldregen ze Svalöf, 300 kg. owsa Trifolium, 100 kg. Grenaa i 100 kg. Förslev z Danii, 300 kg. owsa Strube'go ze Szlansztedt i 300 kg. owsa Beseler'a Nr II. Z zakupionego zapasu otrzymali do prób porównawczych po 50 kg. każdej odmiany:

1. W okręgu Towarzystwa bialsko-żywieckiego: Szkoła niższa rolnicza w Kobiernicach (Goldregen, Trifolium i Hvitling).

2. W okręgu Towarzystwa jasielskiego: Seminaryum nauczycielskie w Krośnie (Hvitling i Szlansztedzki).

3. W okręgu Towarzystwa nowosądeckiego pp.: Jan Skąpski w Łososinie dolnej (Goldregen), Roman Wysocki w Dąbrowie (Goldregen) i Fryderyk August hr. Breza w Witowicach dolnych (Goldregen).

4. W okręgu Towarzystwa rzeszowskiego pp.: Feliks Neustein w Hucisku (Strube'go, Beselera, Trifolium, Hvitling i Goldregen), Aleksandra Wiktorowa w Czudcu (Beselera, Trifolium, Hvitling i Goldregen), Filip Tomasz w Borku Starym (Goldregen i Förslev), Lubina Lenk-Suffczyńska w Borkach (Goldregen), ks. Stanisław Siara w Krasnem (Goldregen).

5. W okręgu Towarzystwa tarnowskiego: p. Zygmunt Zawadzki w Gromniku (Strube'go, Beselera, Trifolium, Hvitling i Goldregen).

6. W okręgu Towarzystwa wadowickiego: pp. Marek Łuszczkiewicz w Frydrychowicach (Goldregen, Szlansztedzki, Beselera, Trifolium i Grenaa), Henryk Zipser w Inwałdzie (Goldregen, Szlansztedzki, Beselera, Trifolium i Hvitling), Paweł Kubeczko w Twierdzy (Goldregen, Förslev, Grenaa i Hvitling).

7. W okręgu Towarzystwa wielickiego: p. Jan

Żochowski w Sawie (Szlansztedzki, Beselera, Hvitling i Goldregen).

Celem dalszego i wszechstronniejszego wypróbowania odmian oryginalnych, sprowadzonych w r. 1904 zakupiono u członków Towarzystw okręgowych, pierwszych reprodukcyi odmian oryginalnych 5400 kg. za kwotę około 1145 kor. Z zakupionych reprodukcyi otrzymali po 50 kg.:

1. W okręgu Towarzystwa bialsko-żywieckiego po 1 odmianie: Jan Kaleta, Józef Figwer, Jan Schneider, Stanisław Rosner, Józef Foks, Stanisław Mynarski, Józef Mynarski, Józef Pyrda, Józef Warmus, Karol Formas, Józef Wójcik, Maciej Stafiński, Jan Stafiński, Ludwik Böhm, Ludwik Dubowski, Tomasz Białek, Józef Zontek, Franciszek Szpila, Antoni Dusik, Antoni Wojewodzic, Jan Gniłka, Michał Satanik, Jan Kubik, Antoni Mynarski, Józef Kwieciński, Józef Grygierczyk.

2. W okręgu Towarzystwa brzeskiego: 4 odmiany: Kółko rolnicze w Strzelcach Wielkich.

3. W okręgu Towarzystwa dębickiego: po 1 odmianie: Franciszek Juszkiewicz, Leon Oswólski, Władysław Gawroński, Józef Łabudziński, Michał Kabaj, Stanisław Prokuski, Wojciech Kurcz, Józef Andrasik, Jan Cieśla, Jan Bieszcz, Jakób Sztorc, Kazimierz Czerwiec, Wojciech Jeleń, Floryan Daniel, Jan Składzień, Józef Maziarka, Wojciech Rogoziewicz, Jan Kurczyk, Józef Nocek, Dominik Balas, Michał Jedynak, Jan Maroń, Jędrzej Trojan.

4. W okręgu Towarzystwa jasielskiego: po 2 odmiany: Zarząd dóbr Targowiska; po 1 odmianie: Ks. Władysław Sarna, Kółko rolnicze w Zarzeczu, Wojciech Chop, Józef Wojtuniak.

5. W okręgu Towarzystwa mieleckiego: po 5 odmian: Mieczysław hr. Rey w Przecławiu.

6. W okręgu Towarzystwa nowosądeckiego: 300 kg. Sekcya rolnicza Tow. nowos., po 4 odmiany: Ks. Jan Figiel, Piotr br. Przychocki, po 3 odmiany: Kazimierz Bauman, po 2 odmiany; Mieczysław Jaszczurowski, Władysław Walter, Ks. Franciszek Słowiński.

7. W okręgu Towarzystwa nowotarskiego: po 2 odmiany: Ks. Leopold Brosig, po 1 odmianie: Jan Sandecki, Arnold Kwapniewski, Jakób Potkanowicz, Jan Pietraszkiewicz, Józef Grabowski, Józef Rekucki, Ludwik Łapczyński, Wojciech Cieśla.

8. W okręgu Towarzystwa rzeszowskiego: po 2 odmiany: Aleksander Dąmbski, po 1 odmianie: Sabina Lenk-Suffczyńska, Jan Goniewski, Andrzej Gliwa, Walenty Cioch, Ks. Marceli Sochański, Jan Rutowski, Jan Draus, Józef Kocząb.

9. W okręgu Towarzystwa wielickiego: po 1 odmianie: Stanisław Konopka.

W celu wypróbowania renomowanych angielskich odmian owsa sprowadzono oprócz tego od Cartera z Londynu po 2 buszle (około 40 kg.) owsa White Cluster, Triumph white i Black Cluster. Owsy te oddano do zasiania p. Józefowi Cieślewiczowi w Wadowie z zastrzeżeniem prawa odkupu całego plonu.

2. Jęczmień.

Do prób z odmianami sprowadzono ze Svalöf 1400 kg. jęczmienia w czterech odmianach, które w ilości po 50 kg. każdej odmiany, odpowiednio do nadeszłych zgłoszeń, otrzymali do wypróbowania:

1. W okręgu Towarzystwa brzeskiego: Dr Kazimierz Baltaziński w Jasieniu (Primus i Princessin).

2. W okręgu Towarzystwa dębickiego: pp. Julian Bielański w Straszęcinie (Hannchen, Primus, Princessin i Svanhals) i Karol Bronec w Siedlcach (Hannchen, Primus, Princesin i Svanhals).

3. W okręgu Towarzystwa jasielskiego: Seminaryum nauczycielskie w Krośnie (Hannchen i Svanhals).

4. W okręgu Towarzystwa rzeszowskiego: p. Zenon Suszycki w Boguchwale (Hannchen, Primus i Svanhals).

5. W okręgu Towarzystwa wadowickiego: pp. Wilhelm Schädel w Andrychowie (Hannchen, Primus i Svanhals), Henryk Zipser w Inwałdzie (Hannchen, Primus i Svanhals) i Paweł Kubeczko w Twierdzy (Hannchen, Primus i Svanhals).

6. W okręgu Towarzystwa wielickiego: p. Adam Fink w Komornikach (Hannchen, Primus, Princessin i Svanhals).

W celu dalszego wypróbowania użyteczności odmian sprowadzonych w r. 1904, zakupiono pierwszych reprodukcyi 500 kg. za kwotę 105 kor., i z tego zapasu otrzymali po 50 kg. członkowie:

1. Towarzystwa dębickiego: pp. Stanisław Chmura, Piotr Kleszcz, Józef Nocek, Jan Piątek, Stanisław Podżara i Jan Pająk.

2. Towarzystwa rzeszowskiego: Ks. Marceli Sochański, Feliks Ślisz, Wojciech Wilk i Józef Paś.

Oprócz tego sprowadzono z Anglii 25 kg. jęczmienia Curtes prize prolific i oddano do rozmnożenia p. Józefowi Cieślewiczowi w Wadowie oraz 25 kg. jęczmienia ozimego czterorzędowego Albert od Vilmorin'a, który dano do próby p. Józefowi Kocząbowi w Piekarówce pod Czudcem.

3. Pszenica.

Próby z odmianami pszenicy ozimej miały głównie na celu sprawdzenie, o ile w różnych okolicach zachodniej części Galicyi nadają się do uprawy znane z wielkiej plenności odmiany pszenicy typu Square head i porównanie ich z odmianami krajowemi. Do tych prób zakupiono: 300 kg. oryginalnej pszenicy Strube'go Szlansztedzkiej, 350 kg. krajowych reprodukcyi pierwszorocznych, 400 kg. Elity Grodkowickiej i 600 kg. uszlachetnionej ostki Dołkowskiego. Prócz tego użyto do próby 50 kg. pszenicy Dołkowskiego, pozostałej z r. 1904. Z zakupionych pszenic otrzymali do wypróbowania;

1. W okręgu Towarzystwa bocheńskiego: Ks. Franciszek Ratowski w Wiśniczu (Dołkowskiego);

2. W okręgu Towarzystwa brzeskiego: pp. Jerzy Oszelda w Zdoniach (Dołkowskiego i Grodkowicką), Stanisław Kunachowicz w Biskupicach Melsztyńskich (Dołkowskiego, Grodkowicką i Szlansztedzką).

3. W okręgu Towarzystwa dębickiego: pp. Julian Bielański w Straszęcinie (Dołkowskiego, Grodkowicką i Szlansztedzką), Józef Korasadowicz w Siedliskach (Dołkowskiego i Grodkowicką).

4. W okręgu Towarzystwa krakowskiego: pp. Adolf Grzimek w Luboczy (Renodlade, Heine'go Squarehead, Szlansztedzką i Bore), Zarząd majątku Mydlniki (Renodlade, Teverson, Szlansztedzką).

5. W okręgu Towarzystwa rzeszowskiego: pszenicę Dołkowskiego: pp. Paweł Warchał w Lubeni, Jan Ratowski w Niechobrzu, Józef Kocząb w Piekarówce, Andrzej Gliwa w Zalesiu, Walenty Cioch w Racławówce i Antoni Bomba w Budziwoju; pszenicę Grodkowicką: pp. Jan Sobek w Handzlówce, Feliks Ślisz w Lubeni i Kazimierz Paśkiewicz w Budziwoju.

6. W okręgu Towarzystwa tarnowskiego: Zarząd dóbr Szczucin (Renodlade, Szlansztedzką, Dołkowskiego i Grodkowicką).

7. W okręgu Towarzystwa wielickiego: p. Zdzisław Brzeziński w Łazanach (Dołkowskiego, Szlansztedzką i Teverson).

4. Rośliny strączkowe.

Stacya hodowli i uszlachetniania nasion w Svalöf wyprowadziła nową odmianę grochu »Kapital« oraz wyki »Szarej uszlachetnionej«. Zarówno tego grochu jak i wyki sprowadzono po 200 kg. Z zakupionej ilości otrzymali do wypróbowania po 50 kg.:

grochu: pp. Józef Cieślewicz w Wadowie, Adam Fink w Komornikach, Stanisław Konopka w Mogilanach, Michał hr. Rostworowski w Ostrowie szlacheckim.

wyki: pp. Stanisław Fihauser w Bruśniku, Edward Maurizio w Strzelcach Wielkich, Władysław Walter w Świdniku, Władysław Schwarz w Staszkówce.

Sprowadzono również 50 kg. bardzo wczesnej inkarnatki francuskiej od Vilmorina, którą powierzono p. Józefowi Cieślewiczowi w Wadowie do rozmnożenia nasienia.

5. Ziemniaki.

W dalszem wykonaniu programu akcyi, mającej na celu ułatwienie oceny wartości i wyboru nowszych odmian ziemniaków a zarazem i ułatwienie nabycia odmian, odznaczających się wyższą wartością, założył Komitet w r. 1905 pięć nowych pól stałych prób, mianowicie w okręgu:

1. Tow. bocheńskiego u p. Dra Klemensa Rutowskiego w Łąkcie.

2. Tow. dębickiego u p. Mikołaja hr. Reya w Przyborowiu.

3. Tow. krakowskiego u p. Jana Grzimka w Luboczy.

4. Tow. rzeszowskiego u p. Zenona Suszyckiego w Boguchwale.

5. Tow. wadowickiego u p. Jerzego Gonschera w Rudzach.

W miejscowościach, w których w roku zeszłym założono stałe pola prób, mianowicie w gospodarstwach pp. Henryka Dolańskiego w Grębowie, Karola Czecza w Płaszowie, Józefa Skąpskiego w Łososinie i Gustawa Szaszkiewicza w Rrzemieniu, użyto do dalszej próby reprodukcyi wszystkich odmian, dostarczonych przez Komitet, oprócz tego wprowadzono dla porównania po kilka odmian nowych, bądź oryginalnych, bądź krajowych pierwszych reprodukcyj.

Do tych wszystkich prób zakupił Komitet od p. Dołkowskiego w Nowej Wsi 5300 kg. ziemniaków do sadzenia za kwotę przeszło 2000 koron, a odmian zagranicznych od Cimbala, Heinego, Paulsena i Richtera sprowadził Komitet 1550 kg. za kwotę około 406 kor. Prócz tego nabyto krajowych reprodukcyi w Płaszowie 900 kg. i w Rzemieniu 300 kg. Z zakupionych ziemniaków wysłano w ilości po 50 kg. do Łąkty 21 odmian krajowych i 8 zagranicznych, do Przyborowia 22 odmian krajowych i 9 zagranicznych, do Luboczy 23 krajowych i 4 zagranicznych, do Boguchwały 24 krajowych i 4 zagraniczne, do Rudz 20 krajowych i 8 zagranicznych, do Grębowa 3 zagraniczne, do Płaszowa 3 zagraniczne, do Łososiny 2 krajowe i 4 zagraniczne i do Rzemienia 2 krajowe i 3 zagraniczne.

Obok tych stałych pól prób odbywały się w roku 1905 mniejsze próby z odmianami ziemniaków w 30 miejscowościach. Do tych prób zakupiono w Nowej Wsi u p. Dołkowskiego 325 kg. ziemniaków, za granicą 50 kg., oraz reprodukcyi 4700 kg. w gospodarstwach, w których w r. 1904 założono stałe pola prób, a mianowicie w Łososinie 1400 kg., w Płaszowie 1250 kg. i w Rzemieniu 2025 kg.

Z zakupionych do mniejszych prób ziemniaków, stosownie do nadeszłych zgłoszeń, otrzymali:

a) po 50 kg. każdej odmiany:

1. W okręgu Tow. dębickiego: p. Karol Hruby w Pustyni (4 odm.),
2. W okręgu Tow. jasielskiego: pp. Walenty Sanokowski w Warzycach (2 odm.), Waleryan Stawiarski w Jedliczu (4 odm.), Ks. Władysław Sarna w Szebniach (2 odm.).
3. W okręgu Tow. nowosądeckiego: pp. Stanisław Fihauser w Bruśniku (8 odm.), Roman Wysocki w Dąbrowie (6 odm.), Jan Maniecki w Nawojowej (4 odm.), Mieczysław Jaszczurowski w Połomie małym (4 odm.).
4. W okręgu Tow. rzeszowskiego: Feliks Neustein w Hucisku (4 odm.), Aleksandra Wiktorowa w Czudcu (4 odm.), Sabina Lenk-Suffczyńska w Borkach (4 odm.), ks. Marceli Sochański w Zabierzowie (2 odm.), Karol Skalak w Przybyszówce (8 odm.),

5. W okręgu Tow. tarnowskiego: Zygmunt Zawadzki w Gromniku (6 odm.), Jan Potyrała w Krzyżu (2 odm.).
6. W okręgu Tow. wadowickiego: Mieczysław Walter w Przeciszowie (6 odm.), Dr. Zygmunt Jaworski w Kossowej (6 odm.).

b) po 25 kg. każdej odmiany:

1. W okręgu Tow. dębickiego: Michał Kabaj w Głobikówce (2 odm.), Tomasz Gąsior w Brzezinach (2 odm.), Szczepan Chorzempa w Zwierniku (2 odm.), Franciszek Perz w Róży (2 odm.), Maciej Warzecha w Jodłowej (2 odm.), Jan Wadas w Lubczy (1 odm.).
2. W okręgu Tow. jasielskiego: Seminaryum nauczycielskie w Krośnie (8 odm.).
3. W okręgu Tow. mieleckiego: Zarząd dóbr Dzików (8 odm.).
4. W okręgu Tow. nowosądeckiego: Wojciech Chop w Sądkowej (2 odm.), Piotr Michalik w Kurowie (2 odm.).
5. W okręgu Tow. rzeszowskiego; Andrzej Rąb w Krasnem (3 odm.), Zarząd dóbr Góra Ropczycka (8 odm.).
6. W okręgu Tow. tarnowskiego: Zarząd dóbr Mędrzechów (8 odm.).

Ze względu. że sprowadzanie większych ilości oryginalnych zagranicznych odmian ziemniaków jest bardzo kosztowne, zakupiono na wiosnę w ilości po $12^1/_2$ kg. najnowsze odmiany Cimbala: Flora, Eva, Alma i Record, oraz Richtera: Helena, Stern i Elba. Odmiany te powierzono do rozmnożenia w majątku Mydlniki z zastrzeżeniem dla Komitetu prawa odkupu uzyskanego plonu po cenie o 2 korony wyższej od ceny targowej. Plon w ilości 770 kg. nabyty w jesieni za kwotę ogólną 34 korony 65 hal., użyty będzie do doświadczeń wiosennych w roku 1906.

6. Buraki pastewne.

Do prób z burakami pastewnymi sprowadzono 25 kg. nasienia odmiany nowej niemieckiej »Substantia«, oraz z Anglii od Cartera 5 funtów ang. ulepszonej odmiany »Windsor Jellow Globe«. Sprowadzone nasienie otrzymali dla wypróbowania:

1. W okręgu Towarzystwa bocheńskiego: p. Władysław Żeleński w Grodkowicach.
2. W okręgu Towarzystwa brzeskiego: p. Edward Maurizio w Strzelcach wielkich.
3. W okręgu Towarzystwa krakowskiego: p. Józef Cieślewicz w Wadowie.
4. W okręgu Towarzystwa nowosądeckiego: Piotr br. Przychocki w Białej.
5. W okręgu Towarzystwa rzeszowskiego: ks. Władysław Siara w Krasnem.

Oprócz tego sprowadzono od Cartera z Londynu po 1 funcie angielskim nasienia zarodowego nowych odmian buraków pastewnych: Golden Tankard, Goldfinder, Golden Intermediate, Long Jellow, Mammoth Intermediate, Red Emperor. Z powodu opóźnionego nadejścia przesyłki, nasiona te przechowano do wypróbowania na rok 1906.

B. Doświadczenia nawozowe.

Do doświadczeń nawozowych wiosennych i jesiennych zakupił Komitet 6000 kg. nawozów pomocniczych, a mianowicie: saletry 1500 kg., soli potasowej 1900 kg. kainitu 1300 kg., tomasyny 900 kg. i superfosfatu 400 kg.

Oprócz tego nabyto do doświadczeń nad działaniem obornika: 100 kg. azotanu amonowego i 100 kg. siarczanu potasowego.

1. Wyzyskanie nawozu stajennego.

Doświadczenia nad działaniem nawozu stajennego prowadzono w dalszym ciągu w trzech gospodarstwach, gdzie je rozpoczęto w roku 1904, mianowicie: w Grodkowicach u p. Władysława Żeleńskiego, w Witowicach u Fryderyka hr. Brezy i w Wadowie u p. Józefa Cieślewicza. Jakkolwiek te doświadczenia trwają dopiero rok jeden, zebrano już w nich bardzo interesujące wskazówki co do potrzeb gleby i braków używanego na nich nawozu stajennego. Szczególnie w Grodkowicach zaraz w pierwszym roku w sposób bardzo wybitny objawiło się ubóstwo gleby w potas, a zarazem zaznaczyła potrzeba używania obok obornika nawozu pomocniczego potasowego pod rośliny potrzebujące dużo potasu.

Ponieważ te doświadczenia wymagają licznych analiz ziemiopłodów, jakkolwiek są bardzo ważne, zarówno dla teoryi, jak i dla praktyki rolniczej, nie można ich jeszcze było założyć w znaczniejszej liczbie gospodarstw. W ciągu roku 1905 tylko w jednem gospodarstwie, mianowicie w Nosówce u p. Aleksandra Dąmbskiego założono czwarte z rzędu tego rodzaju doświadczenie. W roku bieżącym prawdopodobnie zorganizuje się je w dalszych dwóch lub trzech gospodarstwach.

2. Wpływ nawozu potasowego na jęczmienie.

Ze względu na ważność, jaką będzie miała dla Galicyi produkcya dobrego jęczmienia browarnego wobec prawdopodobnego rozwoju przemysłu browarnianego po wygaśnięciu prawa propinacyjnego, zorganizowano doświadczenia, mające na celu zbadanie, o ile zastosowanie odpowiedniego nawozu potasowego może się przyczynić do powiększenia plonu i polepszenia jakości ziarna jęczmienia. Do prób tych użyto soli potasowej 40%, której udzielono do jednej próby 60 kg. Wykonania tej próby podjęli się:

1. W okręgu Towarzystwa bocheńskiego: p. Oskar Sittauer w Niewiarowie i ks. Franciszek Ratowsk w Wiśniczu.
2. W okręgu Towarzystwa brzeskiego: pp. Edward Maurizio w Strzelcach wielkich, Stanisław Brzeski w Ujściu solnem i Jan Götz w Okocimiu (3 próby).
3. W okręgu Towarzystwa jasielskiego: pp. Wa-

lenty Sanokowski w Warzycach (2 próby) i Dr. Jan Kanty Dzianott w Lubli.

4. W okręgu Towarzystwa wielickiego: p. Karol Czecz w Bierzanowie.

5. W okręgu Towarzystwa mieleckiego: Zarząd dóbr Dzików.

6. W okręgu Towarzystwa nowosądeckiego: p. Władysław Schwarz w Staszkówce.

7. W okręgu Towarzystwa rzeszowskiego: p. Aleksander Dąmbski w Nosówce, Zarząd dóbr Góra Ropczycka.

8. W okręgu Towarzystwa tarnowskiego: Zarząd dóbr Mędrzechów.

9. W okręgu Towarzystwa wielickiego: p. Zdzisław Brzeziński w Łazanach.

Pomimo roku bardzo niesprzyjającego dla uprawy jęczmienia, w kilku miejscowościach dał się zauważyć bardzo wybitny wpływ soli potasowej na plon ziarna, jak również pewne polepszenie jakości.

3. Wpływ saletry na owsie.

Wobec stosunkowo wysokiej ceny owsa i łatwości sprzedaży z jednej strony, z drugiej zaś wobec stosunkowo niskich plonów, jakie wydaje owies traktowany często w gospodarstwie po macoszemu, wykonano ponownie próby celem stwierdzenia, o ile jednostronne użycie nawozu azotowego w postaci saletry może dać zwyżkę plonu, opłacającą koszt nawożenia. Próby te, do których udzielono po 50 kg. saletry, wykonali:

1. W okręgu Towarzystwa bialsko-żywieckiego: Szkoła rolnicza w Kobiernicach.

2. W okręgu Towarzystwa bocheńskiego: pp. Oskar Sittauer w Niewiarowie i Jan Wykowski w Łężkowicach.

3. W okręgu Towarzystwa brzeskiego: p. Edward Maurizio w Strzelcach wielkich.

4. W okręgu Towarzystwa dębickiego: pp. Julian Bielański w Straszęcinie i Karol Bronec w Siedliskach.

5. W okręgu Towarzystwa jasielskiego: Seminaryum nauczycielskie w Krośnie, Dr. Jan Kanty Dzianott w Lubli.

6. W okręgu Towarzystwa krakowskiego: pp. Józef Cieślewicz w Wadowie, Wiktor Fieber w Dziekanowicach i Stefan Reichardt w Krzeszowicach.

7. W okręgu Towarzystwa mieleckiego: pp. Jan hr. Tarnowski w Chorzelowie, Mieczysław hr. Rey w Przecławiu, Zarząd dóbr Dzików.

8. W okręgu Towarzystwa nowosądeckiego: pp. Czesław Czechowski w Brzeznej, Fryderyk hr. Breza w Witowicach dolnych, Stanisław Fihauser w Bruśniku, Władysław Schwarz w Staszkówce.

9. W okręgu Towarzystwa nowotarskiego: Dr. Jan Zduń w Rabie wyżnej.

10. W okręgu Towarzystwa rzeszowskiego: pp. Feliks Neustein w Hucisku, Aleksandra Wiktorowa w Czudcu, Sabina Lenk-Suffczyńska w Borkach, Zarząd dóbr Góra Ropczycka.

11. W okręgu Towarzystwa tarnowskiego: p. Zygmunt Zawadzki w Gromniku, Zarząd dóbr Mędrzechów.

12. W okręgu Towarzystwa wadowickiego: pp. Marek Łuszczkiewicz w Frydrychowicach, Henryk Zipser w Inwałdzie i Ludwik Chrząszcz w Graboszycach.

Na podstawie nadesłanych dotąd sprawozdań można wnosić, że w wielu gospodarstwach owies oprócz azotu potrzebował jeszcze dodatku innego składnika, bądź kwasu fosforowego, bądź też potasu, wskutek czego saletra, użyta sama, nie mogła działać dosyć skutecznie. W kilku jednak gospodarstwach jednostronne stosowanie nawozu azotowego dało wcale znaczną i opłacającą się zwyżkę plonu.

4. Próby nad działaniem soli potasowej na ziemniakach.

Plony ziemniaków zależą w znacznej mierze od dostatecznego zasobu potasu w glebie, gdyż ziemniak należy do roślin pobierających wielkie ilości potasu. Ponieważ w wielu okolicach zachodniej Galicyi znajdują się gleby bardzo ubogie w potas, zainicyowano doświadczenia mające na celu przekonanie się, o ile dodatek soli potasowej może się przyczynić do podniesienia plonu ziemniaków, zalecając ich podjęcie przedewszystkiem na polach, na których ziemniaki sadzi się w drugim roku po nawozie stajennym lub na glebach z natury ubogich w potas, na których ziemniaki uprawia się na pół nawozie. Doświadczenia te na małych parcelach, z których dwie otrzymały sól potasową 40% w stosunku 175 kg. na hektar (100 kg. na mórg), a dwie tej soli nie dostały, wykonali:

1. W okręgu Towarzystwa bialsko-żywieckiego: Szkoła rolnicza w Kobiernicach.

2. W okręgu Towarzystwa bocheńskiego: Dr. Klemens Rutowski w Łąkcie.

3. W okręgu Towarzystwa jasielskiego: Zarząd dóbr Jedlicze, Seminaryum nauczycielskie w Krośnie.

4. W okręgu Towarzystwa krakowskiego: p. Józef Cieślewicz w Wadowie.

5. W okręgu Towarzystwa mieleckiego: Zarząd dóbr Dzików, Zarząd dóbr Grębów.

6. W okręgu Towarzystwa nowosądeckiego: pp. Władysław Schwarz w Staszkówce, Jan Skąpski w Łososinie dolnej (2 próby), Roman Wysocki w Dąbrowie, Piotrowa br. Przychocka w Białej, Zarząd dóbr Nawojowa.

7. W okręgu Towarzystwa rzeszowskiego: pp. Feliks Neustein w Hucisku, Sabina Lenk-Suffczyńska w Borkach, Zenon Suszycki w Boguchwale (2 próby), Zarząd dóbr Góra Ropczycka.

8. W okręgu Towarzystwa tarnowskiego: Zarząd dóbr Mędrzechów.

9. W okręgu Towarzystwa wielickiego: p. Stanisław Konopka w Mogilanach.

Z nadesłanych sprawozdań okazało się, że w wielu gospodarstwach sól potasowa przyczyniła się do znacznego podwyższenia plonu, jednak dał się zauważyć

ujemny jej wpływ na ilość skrobi, co wskazuje, że i sól potasową pod ziemniaki należy rozsiewać, podobnie jak kainit, w jesieni lub zimą celem uniknięcia szkodliwego wpływu chloru na zawartość skrobi.

5. Próby z nawozami potasowymi na burakach pastewnych.

Próby z użyciem nawozów potasowych na burakach miały ten sam cel, co i próby na ziemniakach. Chodziło głównie o sprawdzenie, o ile dodatek nawozu potasowego może przyczynić się do podniesienia plonu buraków pastewnych, których obróbka jest tak kosztowna, a które mają tak ważne znaczenie dla zimowego żywienia bydła rogatego. Próby na burakach różniły się tylko o tyle, że obejmowały sześć parcel dwuarowych, z których dwie nie otrzymały żadnego nawozu potasowego, dwie dostały sól potasową 40%, a dwie kainit, który powszechnie uznany jest za nawóz odpowiedniejszy pod buraki pastewne, ponieważ działa nietylko dzięki zawartości potasu, lecz także przez chlor i sód. Próby nawozowe na burakach wykonali:

1. W okręgu Towarzystwa bialsko-żywieckiego: Szkoła rolnicza w Kobiernicach.

2. W okręgu Towarzystwa krakowskiego: p. Józef Cieślewicz w Wadowie.

3. W okręgu Towarzystwa mieleckiego: Zarząd dóbr Dzików.

4. W okręgu Towarzystwa nowosądeckiego: p. Piotrowa br. Przychocka w Białej.

5. W okręgu Towarzystwa rzeszowskiego: Zarząd dóbr Góra Ropczycka.

6. W okręgu Towarzystwa tarnowskiego: Zarząd dóbr Mędrzechów.

7. W okręgu Towarzystwa wielickiego: p. Stanisław Konopka w Mogilanach.

6. Próby z nawozami na oziminach.

1. Użycie nawozu potasowego na pszenicy. Ze względu, że pszenica należy do roślin mających pod względem zasobu w glebie łatwo przyswajalnego potasu bardzo wysokie wymagania, zainicyowano doświadczenia celem stwierdzenia, o ile użycie soli potasowej i kainitu bezpośrednio pod pszenicę może przyczynić się na glebach, ubogich z natury w potas, do podwyższenia plonu, poprawienia jakości ziarna i utrudnienia wylegania. Wykonania tych doświadczeń podjęli się:

1. W okręgu Towarzystwa bocheńskiego: p. Oskar Sittauer w Niewiarowie, ks. Franciszek Ratowski w Wiśniczu.

2. W okręgu Towarzystwa brzeskiego: pp. Stanisław Kunachowicz w Biskupicach Melsztyńskich, Jerzy Oszelda w Zdoniach, Adam Jordan w Więckowicach, Dr Kazimierz Baltąziński w Jasieniu.

3. W okręgu Towarzystwa nowotarskiego: p. Michał Kabłak w Klikuszowej.

4. W okręgu Towarzystwa rzeszowskiego: pp. Aleksander Dąmbski w Nosówce, Zenon Suszycki w Boguchwale, Józef Kocząb w Piekarówce, Paweł Warchał w Lubeni, Feliks Ślisz w Lubeni, Stanisław Stanisz w Połomi.

5. W okręgu Towarzystwa tarnowskiego: p. Jan Potyrała w Krzyżu.

6. W okręgu Towarzystwa wielickiego: p. Jan br. Przychocki w Kunicach.

2. Porównanie działania tomasyny i superfosfatu. Zarówno naukowe jak i polowe doświadczenia wskazują, że na pewnych glebach odpowiedniejszym nawozem jest tomasyna, na innych zaś superfosfat. W Galicyi nad tą kwestyą ściślejszych doświadczeń dotąd mało wykonywano, a rezultatów prób gospodarskich, mniej dokładnych, nie podawano do szerszej wiadomości. Wobec tego do programu jesiennych prób nawozowych włączono doświadczenia nad działaniem superfosfatu i tomasyny na oziminach. Do tych prób zgłosili się:

1. W okręgu Towarzystwa bocheńskiego: p. Oskar Sittauer w Niewiarowie, ks. Franciszek Ratowski w Wiśniczu.

2. W okręgu Towarzystwa brzeskiego: pp. Stanisław Kunachowicz w Biskupicach Melsztyńskich, Adam Jordan w Więckowicach.

3. W okręgu Towarzystwa krakowskiego: p. Adam Konopka w Modlnicy.

4. W okręgu Towarzystwa nowotarskiego: p. Jan Kuna w Nowym Targu.

5. W okręgu Towarzystwa rzeszowskiego: pp. Aleksander Dąmbski w Nosówce, Stanisław Dąmbski w Rudnej, Józef Kocząb w Piekarówce, Zenon Suszycki w Boguchwale, Paweł Warchał w Lubeni, Feliks Ślisz w Lubeni, Stanisław Stanisz w Połomi.

6. W okręgu Towarzystwa wielickiego: p. Stanisław Konopka w Mogilanach.

3. Wartość nawozowa superfosfatu amoniakalnego. Użycie superfosfatu amoniakalnego jest dosyć rozpowszechnione w Zachodniej Galicyi, pomimo braku zupełnie dokładnych wskazówek, o ile dodatek azotu w jesieni w postaci amoniaku jest potrzebny, względnie, o ile azot w postaci amoniaku, dany w jesieni, działa lepiej, aniżeli azot, dany na wiosnę w saletrze chilijskiej. Próbę, mającą na celu zbadanie tej ważnej dla praktyki kwestyi, podjęli się wykonać:

1. W okręgu Towarzystwa bocheńskiego: p. Oskar Sittauer w Niewiarowie.

2. W okręgu Towarzystwa wielickiego: p. Jan br. Przychocki w Kunicach.

4. Próby nawozowe na życie. Do doświadczeń tych, mających na celu zbadanie działania i opłacalności nawozów fosforowych i potasowych, zgłosili się:

1. W okręgu Towarzystwa mieleckiego: p. Gustaw Szaszkiewicz w Rzemieniu.

2. W okręgu Towarzystwa nowotarskiego: pp. Jan Kuna w Nowym Targu, Jakób Mrugała w Nowym Targu, Tadeusz Bełtowski w Nowym Targu.

3. W okręgu Towarzystwa rzeszowskiego: p. Walenty Cioch w Racławówce.

7) Nawożenie łąk.

Zależnie od natury gleby, doświadczenia założone na łąkach lub koniczyskach mają na celu badanie, o ile skutecznem i opłacającem się jest użycie wapna, tomasyny i kainitu, bądź też tomasyny i kainitu. Do tych doświadczeń zgłosili się:

1. W okręgu Towarzystwa bocheńskiego; Kółko rolnicze w Woli Batorskiej (2 próby).

2. W okręgu Towarzystwa dębickiego: pp. Ks. Józef Krośniński w Zassowie, Franciszek Perz w Róży, Piotr Kleszcz w Wiewiórce (2 próby).

3. W okręgu Towarzystwa nowotarskiego: pp. Bartłomiej Rajski w Nowym Targu, Michał Kabłak w Klikuszowej.

4. W okręgu Towarzystwa rzeszowskiego: pp. Paweł Warchał w Lubeni, Józef Lubas w Gwoźnicy górnej.

C) Doświadczenia nad poprawą łąk i pastwisk w Karpatach.

Według planów wytkniętych w latach poprzednich, w roku 1905 doświadczenia łąkowe obejmowały: 1) hodowlę roślin pastewnych w szkółkach, 2) doświadczenia z mieszankami, 3) próby nawozowe na łąkach naturalnych i 4) produkcyę nasienia traw alpejskich.

Pod hodowlę szkółkową zajęte były trzy parcele. Parcelę »za mostem« rozszerzono przez włączenie do niej części dawnej szkółki leśnej. Tu wysiano szereg koniczyn i traw. Szkółkę »Stoły«, która po uregulowaniu w r. 1903 przez rok ubiegły leżała odłogiem, w r. 1905 całą obsiano przeważnie roślinami alpejskiemi. Parcela »pod stołami« w roku 1905 wydała bardzo słabą roślinność i po zasileniu jej nawozami pomocniczymi została uzupełniona podsiewem.

Z parcel zajętych pod mieszanki wszystkie wydały rezultaty zadowalające, jakkolwiek wogóle niższe niż w roku 1904. Parcela »pod restauracyą« obsiana w r. 1898 i nawożona częściowo żużlami i kainitem, poczynając od r. 1902, najwyższy zbiór 469 kg. dała w r. 1904 — (powierzchnia 1174 m²), najmniejsza jej wydajność 202 kg. była w r. 1901; w roku 1905 zebrano z niej 313 kg. siana.

Mniejszą zniżkę, w porównaniu z rokiem przeszłym, wykazała parcela »Zahradiska« obsiana, jak i poprzednia, w r. 1898. Parcela ta do r. 1902 pozostawała bez nawożenia, później podzielono ją na części i co jesieni zasilano nawozami.

Zbiory z 1 ara za cały czas obserwacyi przedstawiają się, jak następuje:

Rok	bez nawozu	na żużlach	na kainicie	na żużlach i kainicie
1899	54,8	—	—	—
1900	37,3	—	—	—
1901	28,8	—	—	—
1902	23,3	45,4	23,1	44,8
1903	23,6	52,2	27,2	56,5
1904	22,7	60,4	30,4	67,4
1905	22,3	51,5	27,5	52,5

Mieszanka o podobnym składzie wysiana w r. 1904 w owsie na Miętusiej przez górala Błahutę, na polanie uprawianej przez dwa lata poprzednie pod kartofle, wydała w r. 1905 bardzo zadowalający zbiór, bo aż 67,3 kg. z jednego ara. Skład siana tu był następujący:

koniczyn	48,5%
traw	49,2%
roślin obcych	2,3%

Parcela »Cichówka« pod Witowem, obsiana w r. 1902 koniczyną (70%) i trawami (30%), na której również założono próby nawozowe, z pow. 1 ara wydała siana na różnych nawozach:

	w 1903 r.	w 1904 r.	w 1905 r.
1. bez nawozu	20,9	15,3	16,9
2. na żużlach	39,8	69,3	56,9
3. na oborniku	39,6	29,7	26,8
4. na wapnie	17,3	16,8	21,5

Skład siana z tych parcel wykazuje ogromne różnice.

Koniczyna szwedzka występuje szczególnie obficie wszędzie tam, gdzie dane były żużle, ilość jej w sianie waha się od 63 do 73%. Gdzie zaś dawano wapno samo lub z kainitem, tam koniczyna szwedzka ustępuje wobec czerwonej, szczególnie miejscowej (*Trifolium medium*). Pośród chwastów silnie się rozplenia grzebycznik (*Rhinanthus*) i to przedewszystkiem na parcelach zasilanych obornikiem.

Mieszanka podobna do poprzedniej wysiana na Budzówce przez Marusarza udała się również tylko na nawozie fosforowym. Inne jej części góral będzie w roku przyszłym uprawiał i obsiewał na nowo,

Parcela »Na młace« w Kościeliskach u Matei, którą zdrenowano w roku 1899, coraz wyraźniej zaczyna wykazywać niedobór w glebie potasu, co nabiera tem większego znaczenia, wobec zaczynającego się już ucierać przekonania wśród ludności miejscowej, że jedynym środkiem nawozowym tutaj są żużle. I analiza chemiczna wykazuje w podglebiu tej młaki ilastej tylko 0·013% tlenku potasu. Drugim niezbędnym czynnikiem jest tu wapno. Największe zbiory mieszanki z parcel nawożonych kainitem z wapnem wynoszą z 1 ara 66.2 kg. a z nawożonych kainitem z wapnem i żużlami 69.1 kg. Część parceli zostawiona od po-

czątku z porostem naturalnym, jakkolwiek ilościowo niezłe daje zbiory, jednak w zbiorach mimo drenów przeważa ciągle bezwartościowy narduszek (*Nardus stricta*), wobec tego i tę część, w r. 1905 na jesień skopaną w r. 1906 obsieje się mieszanką w owsie, tak samo jak i trzecią część parceli, którą stale obsiewano owsem.

Na drugiej podobnej parceli w Dzianiszu drenowanej w r. 1904 wysiany był w r. 1905 owies w roku zaś 1906 posiana będzie mieszanka.

Doświadczenia z nawożeniem powierzchownem na łące naturalnej pod Małołąką, założone w r. 1901 potwierdzają w dalszym ciągu wyniki już otrzymane w latach poprzednich, że nawożenie kwasem fosforowym może podwoić wydajność łąki. Założone doświadczenia mające na celu wykazanie wpływu zwiększonej dawki kwasu fosforowego dały wynik następujący:

	parcela I	parcela II
bez nawozu	14,9 kg.	17,9 kg. z 1 ara
3 q żużli na 1 ha.	20,2 »	20,1 »
6 q » » »	22,7 »	24,1 »
9 q » » »	22,7 »	26,6 »

Wnioski z tego doświadczenia można będzie wyprowadzić w przyszłości dopiero, bo i doświadczenie poprzednie w pierwszym roku dało rezultat niewielki. Tak np. gdy z parcel, które nie dostawały wcale nawozu fosforowego, zbiory siana z 1 ara za 4 lata wahały się w granicach od 11 do 19 kg., to z parcel nawożonych żużlami w pierwszym roku wahały się od 17 do 22 kg., a w czwartym od 28 do 36 kg. Parcela na hali Gąsienicowej obsiana w roku 1904 zaraz została przez juhasów rozgrodzona. Zasiewy się utrzymały, lecz były spasione. Obserwacye będzie można tu dokonywać dopiero po ponownem ogrodzeniu, co nastąpi w r. 1906. Gospodarze hali zobowiązali się złożyć odpowiedzialność za całość ogrodzenia na samych juhasów, przeznaczając im pewne wynagrodzenie za dozór.

Drugim punktem doświadczalnym od 1906 r. będzie hala Upłaz. Ogół właścicieli nie zgodził się na żadne próby na pastwisku wspólnem, mimo zapewnień niektórych współwłaścicieli, że nie grozi im żadna strata, dlatego też wzięto pod doświadczenie część polany kośnej od J. Krzeptowskiego, gdzie nie rośnie ani jedna roślina motylkowa tylko trawy przeważnie alpejskie i rośliny dwuliścienne. Z wielkim trudem zwiezione żużle i kainit rozsiano tutaj na jesieni r. 1905, część polany zostawiając bez nawozów, reszta zaś miała być jak zwykle nawieziona nawozem z szałasów.

W jesieni r. 1905 rozpoczęte zostały próby nawozowe na łące na Głodówce, a obok szkółek leśnych założona będzie nowa parcela z kulturami traw alpejskich.

Na łące drenowanej w 1904 r. w Kościeliskach zastosowano żużle i w roku 1905 wysiano owies, który dotąd nie jest omłócony. W roku 1906 ma być wysiana mieszanka. Dla prób nawozowych wydzielone zostały 3 parcele odpowiadające trzem typom gleby każda o powierzchni 1200 m², a dla ocenienia opłacalności uprawy i zasiewu zostawiono przez całą łąkę pas szerokości 20 m. z roślinnością pierwotną.

W Dzianiszu u Dra Janiszewskiego wysiano mieszankę, której zbiór pierwszy nastąpi w r. 1906. Próby z wyką przez Dra Janiszewskiego wykonane dały wynik pomyślny.

Zbiory nasion w 1905 r. były mniejsze niż w roku poprzednim. Ze szkółek, gdzie nasiona zbierano przez kilka lat z rzędu, trawy skoszono na siano.

Wreszcie w r. 1906 mają być założone parcele doświadczalne w Poroninie, gdzie łąki zostały już częściowo zdrenowane w 1905 r.

Len.

Podobnie jak w roku poprzednim, akcya Komitetu w kierunku podniesienia uprawy lnu miała na celu wprowadzenie uprawy lnu do większych gospodarstw z jednej, a rozszerzenie oryginalnego nasienia rosyjskiego pomiędzy mniejszą własnością z drugiej strony.

Co do uprawy lnu w większych gospodarstwach, to w roku sprawozdawczym przeprowadzono doświadczenia na obszarze 30 morgowym u p. O. Haempla w Osieku, na obszarze 5 morgów u Dra J. Dzianotta w Lubli pod Frysztakiem i na 4 morgach u p. W. Wiśniewskiego w Bieździatce pod Kołaczycami.

Doświadczenie w Osieku, gdzie gatunek gleby sprzyja bardzo produkcyi wyborowego włókna, nie wydało w tym roku miarodajnych rezultatów, albowiem silne uszkodzenie łanu, spowodowane klęską gradową, zmniejszyło nietylko ilość zbioru nasienia, ale pogorszyło w wysokim stopniu jakość włókna — przez przedwczesne połamanie łodyg. Mimo to rezultat finansowy na łanie, dotkniętym przez grad nie należał do złych, gdyż oprócz zwrotu ubezpieczenia otrzymano po 10 kor. za 100 kg. słomy loco stacya kolejowa.

Na łanie natomiast, oszczędzonym przez grad, obszaru 15 morgów, rezultat finansowy, według sprawozdania nadesłanego nam przez właściciela p. O. Haempla, przedstawia się następująco:

1) w dochodach z 1 morga:

1800 kg. słomy lnu po 10 K.	180·— K.
200 kg. nasienia po 18 K.	36·— »
200 kg. plew i odpadków	8·— »
	224·— K.

2) w rozchodach:

Nawóz sztuczny i uprawa roli	32·— K.
Plewienie (11 K.) wyrywanie (12 K.) suszenie, zwózka	28·— »
Młocka, czyszczenie, odstawa . - . . .	7·50 »
Nasienie	36·— »
	113·50 K.

czyli z porównania okazuje się zysk na pokrycie renty gruntowej, wydatków administracyjnych, ubezpieczenia i ryzyka 110 K. 50 hal.

Rachunek zaś lnu, wyroszonego w majątku i sprzedanego w stanie wyroszonym przedstawiał się następująco:

Dochody:

1350 kg. słomy roszonej po 16 K. . . .	216·— K.
150 kg. nasienia à 18 K.	27·— »
150 kg. plew i odpadków à 4 K. . . .	6·— »
	249·— K

Rozchody:

Uprawa i nawozy	32·— K
Nasienie	36·— »
Plewienie, zbiór i zwózka	28·— »
Młócenie i czyszczenie	7·50 »
Koszta roszenia na 1 morgę	16·90 »
	120·40 K.

czyli pozostaje zysk w kwocie 128 K. 60 h. na 1 morgę.

Doświadczenia zaś w Lubli i Bieździatce, prowadzone pod bezpośrednim kierunkiem Komitetu, wydały rezultaty finansowe stosunkowo bardzo korzystne, jakkolwiek warunki lokalne pod względem robocizny należały do nieprzyjaznych, a nadto i stosunkowo suchy rok nie wpłynął korzystnie na jakość i długość łodyg lnu.

Z załączonej tabelki widoczną jest strona finansowa uprawy lnu, po przeliczeniu na 1 morgę, przyczem zaznaczyć musimy, iż wykazany zbiór słomy należy do mniej, niż przeciętnych. Słomę sprzedano fabryce do Czech, gdyż zbyt mała ilość tejże nie nadawała się do przeróbki na miejscu.

Jak z zestawień powyższych można zauważyć, rentowność uprawy lnu dla fabryki (o ile takowa znajduje się w niewielkiej odległości) jest stanowczo zapewnioną, nawet przy tak niekorzystnych warunkach produkcyi, jak to miało miejsce w Lubli i Biezdziatce, gdzie brak robotnika miejscowego utrudniał wykonanie potrzebnych robót w odpowiednim czasie i przy mniej niż średnim plonie w Lubli, a średnim w Bieździatce.

Dodać musimy, iż len w Bieździatce wyrósł na 85—95 cm. wysoko, a w Lubli 65—80 cm.

Len (w słomie) z Bieździatki przedstawiono na wystawie w Nowym Sączu (jesień 1905), gdzie otrzymał medal bronzowy.

Podobnie jak w poprzednim roku, sprowadził Komitet 1 wagon lnu dla rozprzedaży po zniżonej cenie

Doświadczenie w Lubli [1]) dało następujące rezultaty na 1 morgu:

Data	WYSZCZEGÓLNIENIE	Wydatki		Przychody	
		K.	h.	K.	h.
jesień 1904	Orka jesienna (owsisko po ziemniakach, na raz zorane 5″)	10	—	—	—
22/IV 1905	Uprawa wiosenna (brony sprężynowe, wał, siew lnu, grabienie perzu, wysiew superfosfatu)	4	66	—	—
24/V	Plewienie (po 70 h., dziećmi) . . . . . , .	5	92	—	—
»	Ubezpieczenie od gradu	9	93	—	—
24/VII	Wyrywanie lnu i suszenie (po 1 koronie, dziećmi) .	16	60	—	—
1/VIII	Wiązanie lnu i koszta zwózki (z zaprzęgiem) . . .	4	28	—	—
15/VIII	Czochranie lnu (à 80 i 90 h., dziećmi)	10	08	—	—
»	Młócenie główek, czyszczenie ziarna, młynkowanie .	7	45	—	—
	Odstawa do kolei (4 km.)	2	56	—	—
	Słoma na powrósła (1_{40} k.), nasienie(32_{00}), 100 kg. superfosfatu 12_{06}	46	26	—	—
29/IX	Słomy lnu 12_{60} ctn. m. po 10 K. 40 h.	—	—	131	04
	Plewy i odpadki			2	40
	Nasienia celnego 268 kg. po 28 Koron	—	—	75	04
	» pośledniego 18 kg. po 12 Koron	—	—	2	16
	Saldo na zysk i rentę . . .	92	90	—	—
		210	64	210	64

[1]) Wszystkie cyfry przedstawiają faktyczne wydatki względnie wpływy, z wyjątkiem wartości plew i pośladu, które wstawiono do dochodu według ich rzeczywistej wartości.

pomiędzy włościan, a rozsprzedaż zlecił Towarzystwu rolniczemu okręgowemu w Nowym Targu, w którego obrębie uprawa lnu jest jeszcze najwięcej rozpowszechnioną. Sprowadzono 150 worów oryginalnego nasienia lnu rygskiego, jako najodpowiedniejszego i najpewniejszego co do plonów dla górskich okolic, chociaż o mniej delikatnem włóknie, aniżeli len pernawski. Ten ostatni jednak, jako wymagający lepszej uprawy i silniejszej gleby, a mniej wytrzymały na przymrozki, daje wprawdzie przy odpowiedniej przeróbce cieńsze i lepsze jakościowo włókno, ale z tych samych względów, o ile jest w nieodpowiednich warunkach, często zawieść może.

Doświadczenie zaś w Bieździatce wykazało następujące rezultaty na 1 morgu:

Data	WYSZCZEGÓLNIENIE	Wydatki [1])		Przychody [1])	
		K.	h.	K.	h.
	Uprawa ziemniaczyska (20/VIII) (po pszenicy), przygotowanie do siewu i wysiew (24/V)	14	23	—	—
5/VI	Ubezpieczenie od gradu	11	94	—	—
6/VII	Plewienie (po 80 h. dzień roboczy)	8	10	—	—
1/VIII	Wyrywanie, suszenie, wiązanie (po 120 i 130 h. dzień roboczy)	26	35	—	—
6/VIII	Zwózka plonu	3	28	—	—
25/VIII	Czochranie lnu (po 90 i 80 h. dziećmi)	21	95	—	—
	Młócenie główek i czyszczenie nasienia	3	20	—	—
	Odstawa do kolei słomy (17_{74} q à 20 h.)	3	54	—	—
	Nasienie do siewu	32	—	—	—
	Zebrano słomy 17_{74} ctn. m. à 10 K. 40 h. . . .	—	—	184	50
	Za plewy i odpadki . . . . . , ...	—	—	2	59
	Nasienia celnego 304 kg. à 28 Koron	—	—	85	12
	» pośladu 59 kg. à 12 K.	—	—	7	08
	Saldo jako zysk . . .	154	70	—	—
		279	19	279	29

[1]) Wszystkie cyfry przedstawiają faktyczne wydatki względnie wpływy, z wyjątkiem wartości plew, pośladu i odstawy, które wstawiono do dochodu według ich rzeczywistej wartości.

Ogrodnictwo.

W zakresie ogrodnictwa popierał Komitet w roku 1905 usilnie działalność Towarzystw ogrodniczych w Krakowie, Tarnowie, Wadowicach, Bochni, Towarzystwa rolniczego okręgowego w Jaśle i Rady powiatowej w Limanowie.

Wszystkie podania przez te instytucye do c. k. Rządu i Wydziału krajowego o przyznanie zasiłków wnoszone przedkładał Komitet tym władzom, dodając od siebie jaknajkorzystniejszą opinię. W szczególności poparł Komitet:

a) podanie Rady powiatowej w Limanowie o subwencyę na instruktora sadownictwa;

b) podanie tejże Rady o bezpłatnie udzielenie maszyny do sortowania śliwek dla zakładu sadowniczego w Limanowie;

c) podanie Towarzystwa rolniczego okręgowego w Jaśle o subwencyę na instruktora sadownictwa i warzywnictwa;

d) podanie tegoż Towarzystwa do Wydziału krajowego o niskoprocentową pożyczkę na założenie szkółki drzew owocowych, nasion i warzyw;

e) podanie Towarzystwa ogrodniczego we Wadowicach o zasiłek rządowy na cele tegoż towarzystwa;

f) podania Towarzystwa ogrodniczego w Krakowie do c. k. Rządu o pokrycie deficytu wystawy ogrodniczej z r. 1904, o podwyższenie zasiłku na ogólne cele Towarzystwa i na wydawnictwo »Ogrodnictwa«; do c. k. Rządu i Wydziału Kr. o subwencyę na rozszerzenie zakładu sadowniczego »Glinka« i do Wydziału Kr. o przedłużenie subwencyi na tenże zakład.

Zakładowi sadowniczemu »Glinka« użyczał nadto Komitet pomocy przez prowadzenie kasy i udzielenie lokalu na posiedzenia kuratoryi zakładu.

g) Prowadzoną przez kraj. instruktora ogrodnictwa Dra St. Golińskiego akcyę przeszczepiania drzewek owocowych w sadach włościańskich, co ma doniosłe znaczenie dla ujednostajnienia produkcyi owoców targowych — poparł Komitet wobec c. k. Ministerstwa rolnictwa tak, że jest uzasadniona nadzieja, że c. k. Rząd udzieli na ten ważny cel wydatniejszego zasiłku na rok 1906.

V. Sprawozdanie z działalności Biura rachunkowego za r. 1905.

Z początkiem roku 1905 zrezygnował poprzedni kierownik Biura rachunkowego p. Wilkoszewski z powodu choroby, a Komitet c. k. Towarzystwa rolniczego zaangażowawszy na jego miejsce dyplomowanego agronoma p. Wiśniewskiego, wysłał go w celu uzupełnienia wiadomości praktycznych w zakresie rachunkowości rolniczej za granicę.

Nowy kierownik Biura rachunkowego odbył praktykę w biurach rachunkowych towarzystw: »Bund der Landwirte«, »Deutsches landw. Gesellschaft« w Berlinie, u profesora Howarda w Lipsku, a nadto zwiedził biura prywatne Klixa w Charlottenburgu i Küstnera w Lipsku. W celu nabycia praktyki w zakładaniu rachunkowości rolniczej, odbył z dyrektorem biura towarzystwa »Bund der Landwirte« tygodniową podróż na Pomorze do jednego z większych kompleksów dóbr.

Skutkiem tej zmiany i choroby ustępującego kierownika, w pierwszym półroczu r. 1905 nie można było przyjmować zgłaszających się klientów, a tylko siły pomocnicze wykonywały bieżącą robotę.

Nowy kierownik Biura rachunkowego objął urzędowanie z dniem 1 lipca 1905 r. i zaraz Komitet zezwolił na przyjęcie pięciu zgłaszających się nowych klientów, a nadto w miesiącu grudniu toczą się rokowania o przystąpienie do Biura jednego z większych majątków.

Na rok 1906 zgłoszone są do Biura trzy nowe majątki, przypuszczać jednak można, na podstawie licznych zapytań o informacye, że do dnia 1 Lipca 1906 jeszcze więcej zgłoszeń wpłynie.

Czynności Biura w ciągu r. 1905 obejmowały następujące działy:

1) Prowadzenie w Biurze rachunków i dokonanie zamknięć rocznych dla majątków, które peryodycznie nadsyłają raporta i rejestra. W roku 1905 przystąpiło do Biura pięć nowych majątków, tak że obecnie ze stałej pomocy Biura korzysta 14-cie większych majątków. Zamknięć rachunkowych za rok gospodarczy 1904/05 zrobiono dziesięć. Kierownik Biura odbył w ciągu roku 4 podróże kontrolne do jednego większego kompleksu dóbr, który rachunkowość prowadzi na miejscu i wykonał zamknięcie rachunkowe za rok 1904 tegoż.
2) W jednym majątku założono cały system rachunkowości i pouczono personal kancelaryjny o sposobie prowadzenia.
3) Zamknięto na podstawie przesłanych do Biura całorocznych ksiąg gospodarczych rachunki jednego z majątków, który nie korzystał w ciągu roku ze stałej pomocy Biura.
4) Na żądanie opracowano i wyjaśniono zamknięcie rachunkowe większego kompleksu dóbr zrobione przez kancelaryę prywatną.
5) Ogłaszona w »Tygodniku rolniczym« artykuły opisujące sposób prowadzenia rachunkowości rolniczej z pomocą Biura rachunkowego.
6) Kierownik Biura ma stałe wykłady o rachunkowości w Towarzystwie ogrodniczem.
7) Nadto czynności Biura rachunkowego w ciągu roku 1905, polegały na udzielaniu informacyi o sposobie prowadzenia książek gospodarczych zgłaszających się rolników. Biuro robiło na żądanie stron różne specyalne obliczenia i kalkulacye w dziedzinie produkcyi rolnych, w końcu zaś wydawało formularze na rejestra, które zgłaszającym się sprzedawało po cenie własnych kosztów.

Zamknięcie rachunków Biura rachunkowego wykazuje w rozchodach przeniesiony niedobór w roku 1904 w kwocie K. 4029 h. 46 i rozchód kasowy w r. 1905 w kwocie K. 6853 h 98

czyli razem w rozchodach	K. 10883 h. 44
» » w przychodach	K. 5637 h. 84
Razem niedobór kas w r. 1905	K. 5245 h. 60
Jeżeli od powyższego niedoboru w kwocie	K. 5245 h. 60
odciągniemy niedobór w r. 04 w kwocie	K. 4020 h. 46
otrzymamy rzeczywisty kasowy niedobór w r. 1905	K. 1210 h. 14

Na powyższy niedobór w roku 1905 wpłynęły nadzwyczajne koszta wysłania kierownika Biura do Berlina i Lipska w kwocie K. 880, a nadto nieściągnięte wierzytelności za prowadzenie rachunkowości i zamknięcia rachunkowe za r. 1905. Po ściągnięciu wierzytel-

ności za ubiegłe lata zmniejszy się niedobór z K. 5245 h. 60 na K. 4026 h. 38. Na pokrycie powyższego niedoboru preliminowanego na r. 1906 nie jest wstawioną w budżecie w przychodzie spodziewana, a zaległa subwencya rządowa za II-gie półrocze r. 1903 w kwocie K. 1000, a nadto spodziewany zwrot kosztów wysłania kierownika Biura w celu uzupełnienia wiadomości praktycznych w zakresie rachunkowości rolniczej w kwocie K. 880. W budżecie na rok 1906 nie wstawiona jest również żadna kwota, która wpływa jednak co roku za peryodyczne prace Biura. Z powyższego sprawozdania, wynika pomimo przesilenia jakie Biuro rachunkowe z nieprzewidzianych przyczyn w latach 1904 i 1905 przechodziło, prawdopodobieństwo w przyszłości znacznego zmniejszenia wykazanego niedoboru.

VI. Czynności w sprawach statystyki oraz nauki rolniczej.

Czynności w sprawach statystyki.

Podobnie, jak lat ubiegłych, głównem zadaniem Biura statystycznego było gromadzenie, przygotowanie i przesyłanie c. k. ministerstwu rolnictwa materyałów podstawowych do zestawienia statystyki produkcyi rolniczej, jaką corocznie ministerstwo ogłasza. Za to płaci ministerstwo ogółem 3200 koron rocznie Komitetowi Towarzystwa i subwencya ta jest jedynem źródłem utrzymania dla Biura statystycznego, które chcąc należycie wywiązać się ze swego zadania musi nietylko pozostawać w ciągłym kontakcie z rolnikami, uzyskując od nich materyał pierwotny dla swych prac statystycznych, ale musi także krytycznie materyał ten opracować i zestawić i to jest najważniejszem stadyum pracy statystycznej. Opracowanie krytyczne materyału pierwotnego jest tem trudniejsze, iż ministerstwo nie przepisując szematu, według jakiego należałoby gromadzić i opracowywać ten materyał, pozostawia Biuru statystycznemu zupełnie wolną rękę, a rzeczą Biura jest wynalezienie odpowiednich dróg i metod, aby statystyka była odbiciem rzeczywistych stosunków, choćby w przybliżeniu i by śmiało i z czystem sumieniem można przyjąć, że statystyka ta jest w danych warunkach co do swej wartości najwięcej zaufania budzącą.

Pod względem metody gromadzenia i opracowywania dat statystycznych Biuro nasze nie żałowało trudu i pracy, by zbliżyć się w tym kierunku do możliwego stopnia rozwoju.

Okoliczność, iż z polecenia c. k. ministerstwa zgłaszały się do naszego Biura statystycznego inne Towarzystwa rolnicze, prowadzące dla swych krajów podobnąż statystykę i prosiły o nadesłanie wzorów i blankietów oraz wskazówek, może służyć za dowód, że Biuro nasze zasłużyło sobie na uznanie i wyróżnienie ze strony ministerstwa. Również i Biuru statystycznemu przy Komitecie c. k. galic. Towarzystwa gospodarczego we Lwowie, w czasie reorganizacyi tegoż, Biuro nasze służyło wskazówkami i wzorami książek i blankietów, oprócz osobistych informacyi, udzielanych w roku poprzednim kierownikowi lwowskiego Biura.

I w roku sprawozdawczym było dążeniem Biura statystycznego iść coraz dalej w kierunku ulepszania metody gromadzenia i opracowywania cyfr i wykazów statystycznych.

Ministerstwo rolnictwa żąda za swą subwencyę następujących zestawień:

a) wykaz obszaru i wysokości pięciu głównych ziemiopłodów (pszenica, żyto, jęczmień, owies, kukurydza) w zestawieniu według poszczególnych powiatów sądowych z okręgu działalności Komitetu.

b) Zestawienią obszaru, zajętego przez poszczególne ziemiopłody i zestawienia wysokości zbiorów tych ziemiopłodów według poszczególnych stref gospodarczych, wraz z ogólną charakterystyką roku gospodarczego pod względem produkcyi rolniczej.

c) zestawienia ilości pni pszczół i wysokości zbiorów miodu i wosku, wraz z wypośrodkowanemi cenami tych ostatnich.

d) zestawienia przeciętnych cen targowych głównych ziemiopłodów i wyrażenia w pieniądzach wysokości zbioru w roku sprawozdawczym.

Nie będziemy na tem miejscu powtarzać wszystkich tych cyfr w takiem zestawieniu, w jakiem ukażą się wydrukowane w roczniku statystycznym c. k. ministerstwa, tem mniej, że sprawozdanie niniejsze ma być sprawozdaniem natury więcej administracyjnej. Jednak chcielibyśmy rzucić cokolwiek światła statystycznego na stosunki rolnicze u nas w kraju, przedstawiając cyfrowo poniżej stosunek produkcyi rolniczej gospodarstw większych w przeciwieństwie do gospodarstw mniejszych.

Powracając do sprawozdania administracyjnego zaznaczyć należy, iż w pracy naszej posługiwaliśmy się pomocą naszych stałych korespondentów, których peryodyczne sprawozdania o stanie zasiewów i zbiorach, były nam nieocenioną pomocą, tak przy układaniu ogólnego sprawozdania miesięcznego dla c. k. ministerstwa,

jak i przy układaniu miesięcznych sprawozdań, jakie Biuro ogłaszało w organie Tawarzystwa, »Tygodniku rolniczym«.

Z prawdziwą przyjemnością czujemy się w obowiązku podziękować na tem miejscu tym wszystkim korespondentom rolnikom, za ich pracę, którą w roku ubiegłym byli nam pomocnymi. Do takich stałych korespondentów, mieliśmy zaszczyt zaliczać w r. 1905:

a) Zarządy dóbr: Albigowa, Borki, Dzików, Głębowice, Góra ropczycka, Hyżne, Kościelec, Kozy, Łopuszna, Nawojowa, Płaszów, Przeworsk, Przyłęk, Tarnowiec, Tarnów, Targowiska, Wadów, Werynia, Wierzawice, Wiśniowa, Zarzecze.

b) Dyrekcye szkół niższych rolniczych Kobiernice i Suchodół.

c) P. T. Ziemian:

Artwiński J.	Kliszów
Baltaziński Dr. K.	Jasień
Breza Fr. hr. A.	Witowice dolne
Czechowski Cz.	Brzezna
Czecz K.	Bierzanów
Dzianott Dr. J.	Lubla
Drohojowski St. hr.	Czorsztyn
Dydyński M.	Raciborsko
Eminowicz B.	Równe
Goldberg J.	Borek szlachecki
Haempel K.	Malec
Haempel O.	Osiek
Holzer G. Dr.	Budy
Hochberg B.	Jazowsko
Horodyński Z.	Zbydniów
Jordan A. Dr.	Więckowice
Kamiński	Narty
Kopetschny E.	Dobra
Kunachowicz St.	Biskupice melsz.
Lewenfeld A.	Chrzanów
Łasiński	Przyborów
Łubieński Dr. Hr.	Stryszów
Maurizio E.	Strzelce wielkie
Maziarski I.	Mędrzychów
Mars K.	Łososina górna
Milieski W. Dr.	Piekary
Niemczycki K.	Turza wielka
Nowakowski I.	Kąkolówka
Olszański I.	Sietnia
Ostaszewski St.	Klimkówka
Rostworoski M. Hr.	Ostrów szlach.
Reichadt St.	Krzeszowice
Rydel M.	Niziny
Sękowski I.	Zawada
Skołuba T.	Lubzina
Schädl W.	Andrychów
Schwarz W.	Staszkówka
Treter P.	Niwki
Wysocki I.	Polanka wielka
Zduń I. Dr.	Raba wyżna
Zwiernicki I.	Zwiernik

A.) Statystyka obszarów, zasiewanych w zachodniej części kraju.

a) **Własność tabularna.**

Biuro statystyczne chcąc uzyskać materyał możliwie najdokładniejszy przeprowadza obliczenia, tyczące się obszarów uprawnych, osobno dla własności tabularnej, a osobno dla własności nietabularnej, i to dla każdego powiatu sądowego odrębnie.

Co do obszaru zajętego pod uprawę płodów poszczególnych na własności tabularnej, to w maju i czerwcu wysyła się odpowiednie formularze statystyczne do wszystkich obszarów dworskich w okręgu działalności Komitetu. Formularzy takich wysłano w roku sprawozdawczym 700, z czego zwrócono 288 odpowiedzi użytecznych t. zn. 41%. Załączona tabelka wykazuje ilość formularzy wysłanych i ogólny obszar roli, uwzględniony w zwróconych formularzach (zobacz tab. I.)

Tablica I.

Ilość formularzy statystycznych odnośnie do własności tabularnej.

Strefy	Ilość formularzy			W formularz. zwróconych	
	Wysłanych	Zwróconych	% zwróconych	Wyszczególniono morgów roli	% ogóln. obszaru roli tabularn.
Strefa I. **Powiśle** .	99	40	40_4	21.767	31_{40}
Strefa II. **Pagórki-gliniaste**	443	196	44_2	69.150	35_{44}
Strefa III. **Góry** . .	110	37	33_6	10.540	28_{50}
Strefa IV. **Kraków**	31	12	38_7	2.497	16_{32}
Strefa V. **Chrzanów**	17	3	17_7	998	13_{66}
Razem	700	288	41_1	104.952	32_{36}

Mała stosunkowo ilość zwróconych formularzy, które dla oszczędzenia sprawozdawcom jakichkolwiek kosztów, wysłano z opłaconą odpowiedzią, świadczy jeszcze o pewnej niechęci wśród oświeceńszych kół rolniczych do wyjawiania jakichkolwiek danych ze swego gospodarstwa, choćby w celu tak niewinnym, jak statystyka.

Ogólny rezultat co do obszarów uprawnych na własności tabularnej, (wykluczamy te części obszaru, które znajdują się w dzierżawie parcelowej, i jako takie są uprawiane przez gospodarstwa mniejsze) przedstawia nam zestawienie w tablicy II, w której dla porównania z latami poprzedniemi podajemy także wyniki poprzednich lat.

Tablica II.

Obszar zasiewany w gospodarstwach większych w zachodniej części kraju.

Wyszczególnienie	1901		1902		1903		1904		1905	
	Uprawiono *ha*	% obszaru roli	Uprawiono *ha*	% obszaru roli	Uprawiono *ha*	% obszaru roli	Uprawiono *ha*	% obszaru roli	Uprawiono *ha*	% obszaru roli
Pszenica	37791	14_{83}	35355	14_{96}	34541	14_{7}	28556	15_{10}	27652	14_{91}
Żyto	32519	12_{79}	32414	13_{72}	32571	13_{8}	24551	12_{98}	24907	13_{42}
Jęczmień	23721	9_{29}	17741	7_{51}	20170	8_{2}	15052	7_{96}	14985	8_{07}
Owies	44920	17_{63}	43013	18_{21}	41439	17_{2}	32681	17_{28}	29941	16_{14}
Kukurydza	—	—	—	—	—	—	—	—	5	0_{00}
Hreczka	492	0_{19}	327	0_{14}	360	0_{1}	257	0_{13}	169	0_{09}
Proso	130	0_{05}	306	0_{13}	231	0_{1}	75	0_{04}	105	0_{05}
Groch	2265	0_{89}	1803	0_{76}	1777	0_{8}	1231	0_{65}	1328	0_{71}
Bób	4487	1_{76}	4308	1_{82}	4487	1_{9}	3542	1_{87}	2615	1_{40}
Wyka nasienie . .	2406	0_{95}	2440	1_{03}	2837	1_{2}	2519	1_{33}	1985	1_{06}
» na paszę (mieszanka)	3745	1_{77}	3294	1_{39}	4294	1_{9}	1448	0_{76}	5878	3_{12}
Ziemniaki	20355	8_{03}	20256	8_{58}	22391	9_{5}	17237	9_{11}	16514	8_{88}
Buraki cukrowe . .	1643	0_{64}	1097	0_{46}	1102	0_{6}	1065	0_{56}	1062	0_{57}
» pastewne . .	3775	1_{49}	3369	1_{43}	3164	1_{4}	2757	1_{46}	3163	1_{70}
Marchew pastewna .	—	—	—	—	453	0_{2}	378	0_{20}	485	0_{26}
Cykorya	—	—	—	—	—	—	61	0_{03}	12	0_{00}
Kapusta	897	0_{35}	962	0_{41}	895	0_{4}	664	0_{35}	455	0_{24}
Koniczyna siano . .	38123	15_{03}	37267	15_{79}	37544	15_{9}	28895	15_{28}	28233	15_{21}
» nasienie .	1029	0_{40}	896	0_{41}	1179	0_{7}	433	0_{23}	81	0_{04}
Rzepak	2498	1_{06}	2271	0_{96}	2423	1_{0}	2049	1_{08}	1208	0_{65}
Len	155	0_{06}	8	—	11	—	31	0_{02}	27	0_{01}
Konopie	86	0_{03}	20	—	15	—	4	—	17	0_{00}
Różne warzywa . .	408	0_{15}	266	0_{11}	153	0_{1}	144	0_{08}	194	0_{10}
Łubin	685	0_{36}	1412	0_{59}	1422	1_{2}	1379	0_{73}	830	0_{45}
Mieszanka na ziarno	3318	1_{38}	3365	1_{42}	3123	1_{3}	4532	2_{40}	2017	1_{08}
Koński ząb . . .	1392	0_{55}	1468	0_{62}	1091	0_{4}	1248	0_{66}	1107	0_{59}
Chmiel	663	0_{26}	680	0_{28}	708	0_{3}	701	0_{37}	834	0_{45}
Różne niewyszczególnione	24923	9_{83}	19021	8_{05}	14544	6_{2}	2665	1_{41}	1679	0_{90}
Ugór	—	—	—	—	—	—	13404	7_{09}	15955	8_{58}
Inne pastewne . .	2408	0_{95}	2798	1_{18}	1644	0_{7}	1583	0_{84}	2461	1_{32}

b) **Własność nietabularna.**

Jak w sprawozdaniach z lat poprzednich zaznaczyliśmy, statystyka ta przedstawia najwięcej trudności tak pod względem uzyskiwania podstawowego materyału, jakoteż i statystycznej wartości tegoż. Biuro nasze, poparte finansowo przez c. k. Ministerstwo rolnictwa przez udzielenie na ten cel specyalnej subwencyi (na t. zw. »koszta objazdów statystycznych«) stopniowo ulepsza metodę otrzymywania cyfr podstawowych i ten dział statystyki daje rezultaty, przedstawiające coraz większą wartość statystyczną.

Ogólne rezultaty przedstawia nam zamieszczona na str. 80 tabelka III. ułożona analogicznie do tablicy II, a przedstawiająca obszar, uprawiony w r. 1905 przez gospodarstwa mniejsze.

B.) Obliczenie zbiorów.

Na podstawie sprawozdań, otrzymanych od naszych stałych korespondentów, i przy pomocy wykazów uzyskanych, opracowało Biuro nasze zestawienie ogólnej wysokości zbiorów w zachodniej części kraju. Wypośrodkowanie cyfr dla celów statystycznych jest w tym kierunku niezaprzeczenie rzeczą bardzo trudną i Biuro nasze starało się otrzymać dane możliwie najwiarogodniejsze. Wysokość zbiorów, podawana przez sprawozdawców na jednostkę obszaru, odrębnie dla gospodarstw większych, a odrębnie dla gospodarstw mniejszych, służyła jako

Tablica III.

Obszar zasiewany w gospodarstwach mniejszych w zachodniej Galicyi.

Ziemiopłody	1901		1902		1903		1904		1905	
	Uprawiono *ha*	% obszaru roli	Uprawiono *ha*	% obszaru roli	Uprawiono *ha*	% obszaru roli	Uprawiono *ha*	% obszaru roli	Uprawiono *ha*	% obszaru roli
Pszenica	89283	9_{43}	91783	9_{50}	88053	9_{02}	89873	8_{87}	88972	8_{93}
Żyto	151243	15_{97}	160382	16_{61}	172968	17_{71}	189572	18_{71}	210672	21_{16}
Jęczmień	95795	10_{11}	96234	9_{96}	102835	10_{53}	105114	10_{38}	108131	10_{86}
Owies	238134	25_{14}	211623	21_{91}	203891	20_{88}	206810	20_{42}	203759	20_{46}
Kukurydza	—	—	—	—	—	—	—	—	20	0_{00}
Hreczka	4418	0_{47}	6322	0_{66}	7127	0_{73}	7073	0_{70}	7218	0_{73}
Proso	4138	0_{44}	5727	0_{59}	6193	0_{63}	6345	0_{63}	6462	0_{65}
Groch	12052	1_{27}	12184	1_{26}	5965	0_{61}	6580	0_{65}	5080	0_{51}
Bób	19818	1_{46}	11656	1_{21}	10251	1_{05}	11042	1_{09}	5630	0_{57}
Wyka nasienie . .	2710	0_{29}	3579	0_{37}	2615	0_{27}	4341	0_{43}	3581	0_{36}
Ziemniaki	138675	14_{64}	144264	14_{91}	158346	16_{22}	176211	17_{40}	177129	17_{79}
Buraki cukrowe . .	100	0_{01}	416	0_{04}	167	0_{02}	191	0_{02}	320	0_{03}
» pastewne i marchew . . .	4648	0_{49}	6587	0_{68}	10027	1_{03}	11609	1_{15}	9635	0_{97}
Kapusta	11760	1_{24}	12079	1_{25}	12773	1_{31}	14711	1_{45}	11121	1_{12}
Koniczyna na siano	95461	10_{08}	98361	10_{18}	115206	11_{80}	120535	11_{90}	97959	9_{81}
» nasienie .	359	0_{04}	526	0_{05}	241	0_{02}	44	—	—	—
Rzepak	557	0_{06}	255	0_{03}	—	—	16	—	—	—
Len	9325	0_{98}	8824	0_{91}	3443	0_{35}	3361	0_{33}	4594	0_{46}
Konopie	3666	0_{39}	3258	0_{34}	2240	0_{23}	2359	0_{23}	1988	0_{11}
Łubin	31	—	376	0_{04}	431	0_{04}	705	0_{07}	5880	0_{59}
Mieszanki, wyka, kukurydza, ząb koński i inne pastewne	11122	1_{17}	16618	1_{72}	19004	1_{95}	17110	1_{75}	4126	0_{41}
Różne warzywa . .	—	—	—	—	—	—	—	—	2716	0_{27}
Ugór i niewyszczególnione . . .	59809	6_{32}	74817	7_{75}	54683	5_{60}	38714	3_{82}	41650	4_{18}

podstawowa cyfra przy obliczaniu zbiorów ogólnych dla gospodarstw większych i mniejszych, a suma zbiorów tych stanowiła potem o zbiorze przeciętnym z jednostki obszaru. Rezultaty zbiorów w r. 1905 w porównaniu z wynikami roku poprzedniego podajemy w tablicy IV i V.

Co do ogólnej charakterystyki roku sprawozdawczego pod względem znaczenia dla produkcyi rolnej, to rok gospodarczy 1905 był dla rolników w zachodniej części kraju stosunkowo korzystnym, przynajmniej w porównaniu do poprzednich ostatnich dwóch lat. Wprawdzie z powodu posuchy w r. 1904 wszelkie roboty jesienne trochę się opóźniły, tak uprawa roli, jakoteż i dokonanie siewów. Wobec tego i oziminy nie mogły się przed zimą należycie zakorzenić, a że stosunkowo nieźle się zachowały, zawdzięczyć należy tylko temu, że zima była bez śniegu i ostrych mrozów. Natomiast w strefie górzystej przy obfitym opadzie śnieżnym i przy dłuższem pokryciu ziemi śniegiem oziminy znacznie ucierpiały.

Wiosna w strefie nizinnej i pagórkowatej była dosyć korzystną, to też wszelkie uprawy na roli i zasiewy wiosenne w szybkim stosunkowo czasie uskuteczniono. W strefach zaś górzystych tak uprawa roli, jakoteż i zasiewy wiosenne dłużej się przewlekły.

Miesiąc maj i czerwiec były dosyć korzystne dla wegetacyi roślin i pomimo szczupłych opadów atmosferycznych i braku zimowej wilgoci wegetacya rozwijała się normalnie. Natomiast lato suche i gorące, od pierwszych dni lipca począwszy aż do sierpnia, ujemnie oddziaływało na rozwój i wegetacyę roślin, zwłaszcza okopowych. W niektórych okolicach wegetacya ucierpiała znacznie przez silne opady deszczowe i przez burze gradowe.

Żniwo odbyło się w szybkiem tempie, jakkolwiek powtarzające się opady deszczowe podczas żniwa przeszkadzały tu i ówdzie należytemu wysuszeniu i zwiezieniu siana i żyta, które cokolwiek ucierpiały na jakości, a żyto nawet w niektórych okolicach częściowo porosło w kopach.

Tablica IV.

Zbiory w roku 1905 w zachodniej Galicyi.

Ziemiopłody	Obszar zasiany	Zbiory					
		Ogółem		z 1 ha		W porównaniu z r. 1904	
	Ogółem *ha*	hl.	Cet. m.	hl.	Cet. m.	Większy	Mniejszy
Pszeniea ozima	116017	1673515	1249360	14_4	10_8	—	171194 q
» jara	607	8756	6663	14_4	11_0	—	23432 q
Żyto ozime	235095	3563743	2476800	15_2	10_5	—	7447 q
» jare	484	6539	4946	13_5	10_2	—	20903 q
Jęczmień	123116	1813135	1107819	14_7	9_0	34009 q	—
Owies	233700	5273264	2328302	22_6	10_0	413929 q	—
Kukurydza	25	233	179	9_3	7_2	110 q	—
Mieszanka na siano	2017	20567	—	10_2	—	—	9963 hl
Hreczka	7387	66226	—	9_0	—	15320 hl	—
Proso	6567	83054	—	12_6	—	30932 hl	—
Rzepak	1208	—	16961	—	14_0	—	8918 q
Groch	6408	60412	—	9_4	—	—	3540 hl
Wyka nasienie	5566	56006	—	10_1	—	—	2578 hl
Łubin	8245	66592	—	8_1	—	56511 hl	—
Bób	6710	58039	—	8_7	—	—	62231 hl
Len { nasienie	4621	—	17139	—	3_7	5701 q	—
Len { włókno		—	19756	—	4_3	11530 q	—
Konopie { nasienie	2005	—	6456	—	3_2	—	1011 q
Konopie { włókno		—	9584	—	4_8	785 q	—
Ziemniaki	193643	34545002	25212512	178_4	130_2	19543336 q	—
Buraki cukrowe	1382	—	295350	—	214	3188 q	—
» pastewne	–	—	4010100	—	302	—	434059 q
Marchew	13297	—	—	—	—	—	—
Kapusta	11576	—	1742706	—	151	—	874622 q
Chmiel	834	—	2957	—	3_6	530 q	—
Konicz wogóle	126273	—	4596002	—	36	1301101 q	—
» { nasienie I pokos	191	—	277	—	1_5	—	718 q
» { » II »							
Pastewne, mieszanki i koński ząb	13572	—	286393	—	21	58472 q	—
Różne warzywa	2910	—	—	—	—	—	—
Pastwiska na roli	1431	—	—	—	—	—	—
Ugór i niewyszczególnione	57853	—	—	—	—	—	—
Siano	174074	—	3546918		20	—	68372 q
Słoma	—	—	20102683	—	—	10020684 q	—

Rezultat zbioru ziarna ozimego nie dorównał co do jakości i ilości zbiorowi zeszłorocznemu, jednak jest o tyle korzystniejszym, że osiągnęło się pewną równomierność w zbiorach zbóż ozimych i jarych.

Zbiór siana nie jest zły, chociaż pierwszy pokos nie przyniósł spodziewanej ilości, jednak odznacza się dobrą jakością, drugi zaś pokos wypadł ilościowo dobrze, chociaż z powodu częstych deszczów i spóźnionego zbioru na jakości znacznie ucierpiał.

Zbiór paszy bardzo pomyślny, tak co do ilości, jak i jakości i jakkolwiek z powodu zeszłorocznej posuchy obszar poświęcony koniczynie czerwonej znacznie w rzeczywistości zmalał, to zebrano paszy dostateczną ilość, nawet ponad zapotrzebowanie.

Strączkowe płody dały rezultaty średnie, hreczka, proso i rzepak rezultaty mierne.

Zbiór chmielu wypadł zadowalniająco; w niektórych plantacyach co do jakości przewyższał chmiel nawet niektóre plantacye zagraniczne.

Ziemniaki, buraki cukrowe, buraki pastewne i marchew pastewna dały rezultaty bardzo dobre.

Rośliny włókniste, len i konopie, w porównaniu do roku zeszłego lepiej wypadły, jakkolwiek len w niektórych okolicach za nagle z powodu nadmiernego

Tablica V.

Przeciętne zbiory z 1 ha.

Ziemiopłody	1905		1904		1903		1902		1901	
	Cet. m.	hl.	Cet. m.	hl.	Cet. m.	hl.	Cet. m.	hl.	Cet. m.	hl.
Pszenica ozima	10_8	14_4	12_3	15_8	8_9	11_7	10_0	13_1	9_1	11_9
» jara	11_0	14_4	9_3	12_7	7_0	9_9	7_1	10_0	7_8	11_0
Żyto ozime	10_5	15_2	11_7	16_3	7_9	11_7	8_8	12_7	8_5	12_4
» jare	10_2	13_5	10_1	14_6	6_4	9_6	7_5	11_2	6_7	10_2
Jęczmień	9_0	14_7	8_9	13_8	9_2	14_7	8_9	14_0	8_6	13_7
Owies	10_0	22_6	8_0	16_3	10_2	21_7	9_4	20_2	9_0	19_0
Kukurydza	7_2	9_3	1_8	2_9	—	—	—	—	—	—
Hreczka	—	9_0	—	6_9	—	9_0	—	8_8	—	6_7
Proso	—	12_6	—	8_1	—	12_0	—	11_3	—	10_0
Rzepak	14_0	—	12_5	—	12_1	—	13_1	—	13_7	—
Groch	—	9_4	—	8_2	—	8_4	—	9_1	—	9_0
Wyka	—	10_1	—	8_5	—	9_6	—	9_9	—	9_7
Łubin	—	8_1	—	4_8	—	8_2	—	8_2	—	9_7
Bób	—	8_7	—	8_2	—	9_9	—	11_7	—	10_7
Len nasienie	3_7	—	3_4	—	3_2	—	3_3	—	3_2	—
» włókno	4_3	—	2_4	—	4_7	—	4_8	—	5_2	—
Konopie, nasienie	3_2	—	3_2	—	2_5	—	2_5	—	2_6	—
» włókno	4_8	—	3_7	—	4_6	—	4_7	—	4_7	—
Chmiel	3_6	—	3_5	—	2_7	—	3_5	—	5_9	—
Ziemniaki	130_2	178_4	78_5	108_4	78	109_0	98	138	90_1	123_2
Buraki cukrowe	214	—	233	—	222_2	—	218_1	—	196_6	—
» pastewne i marchew	302	—	301_0	—	269_6	—	248_9	—	283_8	—
Cykorya	114	—	92	—	77_0	—	79	—	—	—
Kapusta	151	—	170	—	82_7	—	97_8	—	96_2	—
Koniczyna, siano	36	—	22	—	38_0	—	36_7	—	35_5	—
Mieszanki, przeliczone na siano	21	—	10_6	—	35_1	—	33_6	—	28_8	—
Konicz, nasienie	1_5	—	0_{66}	—	0_9	—	0_8	—	1_4	—
Mieszanka na siano	—	10_2	—	—	—	—	—	—	—	—
Siano z łąk	20_4	—	20_2	—	28_9	—	29_4	—	31_4	—

upału dojrzewał, wskutek czego ziarno nie jest należycie wykształcone.

C.) Badania statystyczne nad obszarami, zasiewanymi w pojedynczych gminach.

Jak wyżej wspomnieliśmy, przeznacza c. k. ministerstwo rolnictwa specyalną subwencyę na badanie obszarów, zajętych pod poszczególne ziemiopłody w gospodarstwach mniejszych. Celem tych badań jest uzyskanie danych procentowych, na których podstawie z możliwem prawdopodobieństwem dałoby się oznaczyć obszar gruntów, zajętych u włościan przez poszczególne ziemiopłody.

Metodę przeprowadzania tych badań wyjaśniliśmy kilkakrotnie w poprzednich sprawozdaniach rocznych.

Badania tego rodzaju przeprowadzono w roku sprawozdawczym w 31 gminach pięciu powiatów politycznych. Były to następujące miejscowości: a) w powiecie Pilzno: 1. Gębiczyna, 2. Machowa, 3. Mokre, 4. Bukowa, 5. Dęborzyn, 6. Grudna gorna, b) w powiecie Ropczyce: 7. Broniszów, 8. Wiercany, 9. Ruda, 10. Podgrodzie, 11. Stobierna, 12. Brzeźnica, c) w powiecie Rzeszów: 13. Dąbrowa, 14. Palikówka, 16. Zarzycze, 16. Lipie, 17. Trzebownisko, 18. Matysówka. 19. Siedliska, d) w powiecie Krosno: 20. Łężany, 21. Żarnowiec, 22. Czarnorzeki, 23. Draganowa. 24. Wilsznia, 25. Lipowice, c) w powiecie Strzyżów: 26. Blizianka, 27. Grodzisko, 28. Żyznów, 29. Cieszyna, 30. Oparówka, 31. Przybówka.

Rezultaty tą drogą otrzymane przedstawia tablica VI.

Po za pracami statystycznemi, przeprowadzonemi na polecenie c. k. ministerstwa, starało się Biuro prowadzić także statystykę intenzywności gospodarstw folwarcznych (vide F.).

D) Dzierżawy parcelowe.

Sprawę dzierżaw parcelowych na własności tabularnej, o czem w roku ubiegłym w sprawozdaniu Komitetu wspomnieliśmy, staraliśmy się i w roku sprawozdawczym w tym samym kierunku wyjaśnić statystycznie, a rezultaty otrzymane przedstawia tablica VII, odnośnie do której zaznaczamy, iż zawiera w sobie cyfry pierwotne, nie ulegające żadnej wątpliwości.

E) Statystyka robocizny.

Statystykę robocizny, a właściwie statystykę ceny najmu za 1 dzień roboczy, ktorą staraliśmy się podobnie jak lat ubiegłych, przy pomocy stałych naszych korespondentów zbadać, przedstawia nam tablica VIII.

F) Ilość zwierząt domowych na obszarze większych gospodarstw.

Sprawę intenzywności gospodarstw folwarcznych w zachodniej części kraju starało się Biuro nasze także statystycznie uchwycić. Wychodząc z założenia, iż wysokość stanu inwentarza żywego na danym obszarze może uchodzić do pewnego stopnia za oznakę intenzywności gospodarczej, staraliśmy się uzyskać jakieś dane, któreby mogły dać nam w tym kierunku wskazówkę. Na tablicy IX podajemy wyniki statystyczne z r. 1904 i 1905, nie ulegające wątpliwości jako cyfry podstawowe.

Tablica VI.

Stosunek obszarów, zajętych pod poszczególne ziemiopłody w gminach badanych.

Ziemiopłody	Obszar zbadany i powiat				
	2112 morg. Pilzno	2262 morg. Ropczyce	2401 morg. Rzeszów	987 morg. Krosno	3170 morg. Strzyżów
	% roli				
Pszenica	15_{17}	$1\frac{2}{17}$	14_{13}	11_{58}	18_{40}
Żyto	29_{38}	27_{68}	37_{07}	22_{26}	28_{46}
Jęczmień	8_{12}	9_{57}	9_{22}	8_{67}	9_{65}
Owies	18_{29}	25_{23}	8_{89}	22_{42}	18_{39}
Hreczka	0_{06}	0_{05}	0_{06}	0_{04}	0_{14}
Proso	0_{03}	0_{17}	0_{39}	—	—
Groch [2])	0_{10}	0_{14}	0_{19}	0_{05}	0_{05}
Bób [3])	0_{29}	0_{34}	0_{80}	0_{32}	0_{57}
Wyka	0_{00}	0_{01}	1_{13}	0_{43}	0_{09}
Łubin	0_{36}	0_{71}	0_{30}	—	—
Len	0_{06}	0_{17}	0_{04}	0_{12}	0_{25}
Konopie	0_{01}	0_{06}	0_{25}	0_{01}	0_{18}
Kapusta [2])	0_{36}	0_{17}	1_{04}	0_{68}	0_{74}
Ziemniaki [3])	13_{78}	13_{77}	15_{54}	16_{12}	10_{64}
Buraki i marchew . .	0_{04}	0_{09}	0_{72}	0_{36}	0_{17}
Karpiele [2]) i różne warzywa	0_{11}	0_{01}	0_{30}	0_{07}	0_{10}
Koniczna siano . . .	8_{46}	6_{34}	6_{28}	6_{86}	7_{59}
Mieszanka na paszę .	0_{02}	0_{04}	0_{52}	0_{22}	0_{05}
Trawy różne . . .	—	—	0_{03}	0_{15}	0_{01}
Ugor	5_{06}	3_{29}	3_{06}	9_{64}	4_{52}

[2]) Jako główny plon.

[3]) W każdej parceli jako międzyplon jest: kapusta, bób, buraki, rzadziej karpiele, fasola, marchew, groch.

Tablica VII.

Dzierżawy parcelowe na własności tabularnej w r: 1905.

Strefa gospodarcza	Grunta orne		
	W sprawozdaniach		
	Wykazano ogółem morgów	Z wykazanych było w dzierżawie	
		morgów	%
I. **Powiśle.** Powiaty: Dąbrowa, Kolbuszowa, Mielec, Nisko, Tarnobrzeg	21767	4614	21_{20}
II. **Pagórki gliniaste.** Powiaty: Biała, Bochnia, Brzesko, Jasło, Krosno, Łańcut, Przeworsk, Myślenice, Pilzno, Ropczyce, Rzeszów, Strzyżów, Tarnów, Wadowice, Wieliczka, Podgórze	69150	11208	16_{21}
III. **Góry.** Powiaty: Gorlice, Grybów, Limanowa, Nowy Sącz, Nowy Targ, Żywiec	10540	2016	19_{13}
IV. Powiat: **Kraków**	2497	344	13_{78}
V. Powiat: **Chrzanów**	998	52	5_{21}
	104952	18234	17_{37}

Tablica VIII.

Liczba porządkowa	Powiat polityczny	Ilość nadesłanych raportów	ROBOCIZNA													
			Roboty wiosenne								Roboty przyżni-					
			Robotnik miejscowy						Robotnik zamiej-scowy		Robotnik miejscowy					
			średnio dziennie		minimum dziennie		maximum dziennie		średnio dziennie		średnio dziennie		minimum dziennie		maximum dziennie	
			K.	h.	K.	h.	K.	h.	K.	h.	K.	h.	K.	h.	K.	h.
1	Biała	15	1	07	—	85	1	30	—	—	1	20	1	—	1	50
2	Bochnia	3	—	85	—	70	1	20	1	35	1	25	1	—	1	00
3	Brzesko	9	—	85	—	50	1	20	1	07	1	10	—	80	1	60
4	Chrzanów	10	1	—	—	60	1	40	1	50	1	20	—	80	1	60
5	Dąbrowa	8	—	70	—	46	1	—	1	03	1	20	—	80	1	60
6	Grybów	2	—	65	—	50	—	80	—	85	—	85	—	70	1	—
7	Gorlice	11	—	70		55	—	85	—	—	—	90	—	80	1	10
8	Jasło	6	—	75	—	50	1	—	1	—	1	05	—	80	1	30
9	Kolbuszowa	3	—	70	—	50	1	15	—	—	1	40	—	85	1	60
10	Kraków	9	—	80	—	60	1	—	—	80	1	20	—	80	1	60
11	Krosno	9	—	80	—	60	1	—	1	—	1	15	—	80	1	50
12	Limanowa	2	—	75		60	—	90	—	—	1	—	—	70	1	30
13	Łańcut	8	—	70	—	60	—	80	—	80	1	20	—	80	1	60
14	Przeworsk	4	—	80	—	60	1	—	—	96	1	20	—	80	1	60
15	Mielec	8	—	75	—	50	1	05	—	90	1	25	—	85	1	60
16	Myślenice	4	—	75	—	50	1	—	—	—	1	15	—	80	1	50
17	Nisko	8	—	55	—	35	—	75	—	—	1	25	—	80	1	60
18	Nowy Sącz	11	—	65	—	50	—	80	—	—	1	15	—	80	1	50
19	Nowy Targ	3	—	90	—	60	1	20	—	—	1	50	—	—	1	50
20	Ropczycze	7	—	70	—	50	—	80	—	98	—	95	—	80	1	20
21	Rzeszów	10	—	75	—	65	—	85	1	—	1	20	—	80	1	60
22	Strzyżów	4	—	70	—	50	—	90	—	90	1	15	—	80	1	50
23	Pilzno	4	—	75	—	60	1	—	—	96	1	15	1	—	1	30
24	Tarnobrzeg	7	—	75	—	50	1	—	—	86	—	85	—	60	1	60
25	Tarnów	2	—	80	—	60	1	—	—	95	1	20	—	80	1	60
26	Wadowice	17	—	85	—	50	1	20	1	15	1	15	—	80	1	50
27	Wieliczka	4	—	80	—	50	—	90	1	—	1	15	—	90	1	40
28	Podgórze	5	—	80		50	1	20	1	20	1	15	—	90	1	80
29	Żywiec	3	—	10	—	—	—	—	—	—	1	30	—	—	—	—
	Przeciętnie w Zach. Galicyi	196	—	78	—	53	—	98	1	10	1	15	—	85	1	47

Tablica VIII.

PIESZA										ROBOCIZNA CIĄGŁA											
wach		Roboty jesienne								Roboty wiosenne				Roboty przy żniwach				Roboty jesienne			
Robotnik zamiej-scowy		Robotnik miejscowy						Robotnik zamiej-scowy		Parakoni											
średnio dziennie		średnio dziennie		minimum dziennie		maximum dziennie		średnio dziennie		bez karmy dziennie		z karmą dziennie		bez karmy dziennie		z karmą dziennie		bez karmy dziennie		z karmą dziennie	
K.	h.	K.	h.	K.	h.	K.	h.	K.	h.	K.	h.	K.	h.	K.	h.	K.	h.	K.	h.	K.	h.
—	—	1	—	—	80	1	20	—	—	14	—	12	—	14	—	9	—	—	—	7	—
1	30	—	95	—	70	1	40	—	95	6	—	—	—	8	—	—	—	7	—	—	—
1	30	—	85	—	70	1	—	1	10	7	—	6	—	—	—	—	—	7	—	—	—
1	40	—	80	—	70	—	90	1	50	14	—	10	—		—	5	—	—	—	9	—
1	65	—	85	—	70	1	—	—	90	7	—	5	—	6	—	—	—	6	—	—	—
1	20	—	65	—	50	—	80	—	70	6	—	—	—	6	—	—	—	6	—	—	—
—	—	—	80	—	70	—	90	—	—	6	—	—	—	7	—	—	—	7	—	—	—
1	35	—	80	—	60	1	20	1	05	9	—	—	—	8	—	6	—	6	—	5	—
—	—	—	75	—	60	—	90	—	—	—	—	6	—	—	—	8	—	4	—	—	—
1	20	—	95	—	70	1	20	1	15	5	—	4	20	5	—	—	—	—	—	5	—
1	40	—	95	—	70	1	20	1	20	9	—	7	—	8	—	—	—	10	—	—	—
—	—	—	75	—	60	1	20	—	—	7	—	—	—	7	50	7	—	7	50	6	—
—	—	—	80	—	60	1	—	—	—	6	—	—	—	6	—	—	—	8	—	—	—
1	20	—	80	—	60	1	—	1	05	6	—	—	—	6	—	—	—	8	—	—	—
1	22	—	75	—	60	—	90	1	—	7	—	—	—	10	—	—	—	12	—	—	—
—	—	—	70	—	50	—	90	—	—	11	—	—	—	10	—	—	—	9	—	—	—
1	40	—	80	—	75	—	85	1	—	6	—	—	—	8	—	—	—	6	—	—	—
—	—	—	75	—	70	—	80	—	—	7	—	—	—	6	—	—	—	—	—	6	—
—	—	1	30	—	—	—	—	—	—	11	—	—	—	—	—	8	—	—	—	9	—
1	10	—	75	—	60	1	—	—	95	6	—	—	—	6	—	—	—	—	—	6	—
1	20	—	75	—	60	—	90	—	90	5	—	—	—	—	—	4	50	—	—	4	50
1	20	—	80	—	50	1	20	—	85	6	—	5	—	6	—	5	—	6	—	5	—
1	73	—	75	—	60	1	10	—	90	6	—	4	—	6	—	—	—	10	—	—	—
1	08	—	75	—	60	—	80	1	—	3	—	2	60	3	—	—	—	3	—	—	—
1	40	—	85	—	70	1	10	1	—	6	50	5	—	7	—	—	—	6	50	—	—
1	10	—	80	—	60	1	—	—	75	10	—	7	50	10	—	—	—	8	—	—	—
1	35	—	80	—	60	1	—	1	10	6	—	—	—	7	—	—	—	8	—	—	—
1	38	—	85	—	50	1	40	1	30	9	—	7	50	8	50	—	—	9	—	—	—
—	—	1	10	—	—	—	—	—	—	10	—	7	—	10	—	9	—	9	—	—	—
1	31	—	83	—	68	1	03	1	07	7	28	6	29	7	46	6	83	7	41	6	25

Tablica IX.

L. porządkowa	Powiat sądowy		Ilość nadesłanych wykazów	Obszar roli, łąk, ogrodów, pastwisk, wyszczególnionych w wykazach nadesłanych	Wykazach nadesłanych Obszar roli zajęty pod uprawę: Koniczyny	Okopowych pastewnych	Inne pasze, mieszanki, koński ząb etc.	Na obszarze wykazanym utrzymywano: Wołów	Krów	Jałownika	Koni	Źrebiąt	Nierogacizny	Owiec
				W morgach 1600 sążni □				sztuk						
1	Dąbrowa . .	1904	8	9397	788	160	343	238	452	552	331	164	235	1
		1905	8	8090	738	176	507	246	509	620	381	167	268	3
2	Żabno . . .	1904	4	1567	276	51	61	20	124	111	82	47	10	—
		1905	4	1421	293	55	49	30	130	107	80	45	16	—
3	Kolbuszowa. .	1904	2	1197	100	10	31	10	59	96	61	12	8	—
		1905	2	564	60	1	5	4	38	44	24	10	3	15
4	Sokołów . . .	1904	2	480	26	—	7	18	28	52	22	6	3	—
		1905	2	375	16	3	4	12	22	47	25	8	—	—
5	Mielec . . .	1904	4	1918	253	46	134	116	114	187	113	107	13	21
		1905	4	2478	305	16	178	130	158	142	138	35	11	3
6	Ranomyśl . .	1904	7	3083	296	8	268	86	172	192	120	8	24	—
		1905	8	3925	349	12	196	88	243	221	171	17	26	—
7	Nisko . . .	1904	2	4993	50	10	10	28	62	87	55	33	10	52
		1905	1	1615	50	15	10	24	45	80	35	26	18	--
8	Ulanów . . .	1904	1	360	7	—	—	6	12	16	4	2	10	—
		1905	1	342	11	—	—	12	20	24	8	2	18	—
9	Rozwadów . .	1904	4	2051	77	5	38	64	88	153	99	44	26	83
		1905	2	1111	27	4	1	54	44	53	37	2	4	3
10	Tarnobrzeg . .	1904	2	6187	338	77	284	150	199	255	208	98	192	30
		1905	2	6983	350	72	220	150	203	258	208	96	180	39
11	Biała. . . .	1904	2	619	40	11	75	6	56	41	28	2	12	15
		1905	2	689	73	9	6	6	74	68	33	2	12	16
12	Kęty	1904	1	179	—	—	—	—	24	12	10	—	—	—
		1905	4	1195	193	14	24	24	154	79	42	8	15	—
13	Oświęcim	1904	2	1505	423	14	53	24	182	157	99	31	68	16
		1905	3	1.55	338	16	49	32	182	173	103	26	86	10
14	Bochnia . . .	1904	4	1707	200	22	30	8	103	119	65	15	37	—
		1905	3	1200	234	19	18	10	116	117	65	18	11	22
15	Niepołomice .	1904	1	331	70	11	30	—	59	52	24	—	11	—
		1905	1	562	90	29	68	—	71	48	42	14	34	—

L. porządkowa	Powiat sądowy		Ilość nadesłanych wykazów	Obszar roli, łąk, ogrodów, pastwisk, wyszczególnionych w wykazach nadesłanych	Wykazach nadesłanych Obszar roli zajęty pod uprawę			Na obszarze wykazanym utrzymywano						
					Koniczyny	Okopowych pastewnych	Inne pasze, mieszanki, koński ząb etc.	Wołów	Krów	Iałownika	Koni	Źrebiąt	Nierogacizny	Owiec
				W morgach 1600 sążni □				s z t u k						
16	Wiśnicz . . .	1904	1	82	10	1	1	4	6	4	6	1	1	—
		1905	4	778	103	8	10	12	71	51	38	2	9	9
17	Brzesko . . .	1904	5	1861	285	3	19	54	124	148	110	25	44	—
		1905	6	2260	281	31	34	67	154	135	121	26	55	—
18	Radłów . . .	1904	5	2579	396	16	67	4	116	103	110	44	66	43
		1905	5	2857	173	12	81	4	73	79	70	18	85	38
19	Wojnicz . . .	1904	4	1131	86	6	37	14	88	67	65	8	38	—
		1905	4	1475	154	17	35	10	110	53	63	14	27	—
20	Frysztak . .	1904	4	1712	257	42	77	—	234	131	160	52	85	40
		1905	5	2476	355	27	82	28	230	174	187	91	18	37
21	Jasło	1904	11	3420	387	19	61	61	236	213	209	35	113	12
		1905	14	5354	568	28	68	50	458	381	344	45	145	11
22	Zmigród . . .	1804	2	633	97	7	4	2	62	45	43	5	9	—
		1905	2	553	68	8	5	—	51	30	35	8	8	2
23	Krosno . . .	1904	6	2620	265	11	42	40	210	174	187	5	113	66
		1905	5	3132	329	36	78	38	252	227	252	37	138	15
24	Dukla . . .	1904	2	1620	275	4	79	28	114	75	111	7	33	20
		1905	2	1529	235	17	—	28	138	47	89	9	69	35
25	Leżajsk . . .	1904	2	674	44	7	5	20	53	62	48	4	14	—
		1905	2	698	45	12	27	20	62	73	32	12	30	—
26	Łańcnt . . .	1904	4	1743	222	6	28	50	161	130	75	46	14	—
		1905	6	2593	329	28	87	100	237	199	139	76	8	—
27	Przeworsk . .	1904	8	3615	403	34	102	81	318	302	274	74	17	130
		1905	8	4359	518	48	142	156	416	287	322	81	59	50
28	Jordanów . .	1904	2	519	44	2	—	—	30	11	14	1	4	21
		1905	4	1143	123	8	6	26	63	83	32	3	12	50
29	Myślenice . .	1904	4	1067	105	12	1	12	93	71	43	2	28	—
		1905	8	1430	188	20	47	16	148	107	61	6	49	—
30	Brzostek . .	1904	3	1788	260	14	2	15	130	167	94	37	13	—
		1905	4	1488	252	15	22	28	117	144	92	30	40	—
31	Pilzno . . .	1904	6	3620	195	23	41	62	172	161	153	26	89	—
		1905	6	3023	225	7	55	56	185	152	141	26	95	7

Tablica IX.

L. porządkowa	Powiat sądowy		Ilość nadesłanych wykazów	Obszar roli, łąk, ogrodów, pastwisk, wyszczególnionych w wykazach nadesłanych	Wykazach nadesłanych Obszar roli zajęty pod uprawę			Na obszarze wykazanym utrzymywano						
					Koniczyny	Okopowych pastewnych	Inne pasze, mieszanki, koński ząb etc.	Wołów	Krów	Jałownika	Koni	Źrebiąt	Nierogacizny	Owiec
				W morgach 1600 sążni □				s z t u k						
32	Dębica . . .	1904	7	3910	430	33	56	56	227	200	233	39	74	50
		1905	6	3097	435	33	47	50	206	194	207	25	106	34
33	Ropczyce . .	1904	5	3551	613	54	98	117	250	259	192	90	50	34
		1905	6	4587	343	51	97	94	260	178	157	34	25	6
34	Głogów . . .	1904	2	802	49	5	27	16	51	38	40	13	8	—
		1905	3	1160	119	12	52	20	157	51	74	13	9	30
35	Rzeszów . . .	1904	3	1001	124	113	45	4	125	102	99	32	12	20
		1905	4	1413	156	29	66	10	141	126	96	75	29	—
36	Strzyżów . .	1904	2	1001	62	2	30	4	73	121	45	15	20	—
		1905	3	1373	210	5	1	20	87	131	62	15	23	—
37	Tyczyn . . .	1904	5	1984	213	2	29	—	118	108	112	19	38	22
		1905	4	1927	243	13	84	74	170	91	124	28	63	33
38	Tarnów . . .	1904	11	5344	743	73	196	146	413	261	375	111	154	20
		1905	7	6537	773	104	641	164	560	290	415	163	63	110
39	Tuchów . . .	1904	5	1192	208	12	36	36	83	79	74	19	43	4
		1905	4	1221	199	15	58	28	110	83	81	22	38	5
40	Andrychów . .	1904	3	1126	106	6	42	—	110	51	33	1	3	—
		1905	3	1110	159	10	36	22	112	72	104	2	—	—
41	Kalwarya . .	1904	5	3035	430	28	73	2	315	195	150	4	72	—
		1905	3	976	137	12	51	12	104	79	65	4	15	—
42	Wadowice . .	1904	7	1664	186	16	68	5	189	85	81	7	61	1
		1905	8	2272	263	23	51	12	226	122	97	7	105	—
43	Dobrzyce . .	1904	10	1,29	240	28	80	46	167	121	129	16	55	8
		1905	8	1203	115	31	80	20	114	73	69	56	38	2
44	Podgórze . .	1904	4	953	108	24	71	—	143	47	60	3	3	—
		1905	3	802	93	21	50	—	113	38	47	2	21	—
45	Skawina . . .	1904	1	470	30	2	1	—	20	21	16	—	—	—
		1905	1	505	25	6	16	—	20	10	16	—	—	—
46	Wieliczka . .	1904	5	1267	109	22	46	16	161	93	69	7	29	—
		1905	10	1704	175	41	126	13	220	112	93	10	53	—
47	Gorlice . . .	1904	5	2804	360	24	43	62	126	101	130	30	16	30
		1905	5	2699	214	15	38	78	168	157	136	41	29	30

L. porządkowa	Powiat sądowy		Ilość nadesłanych wykazów	Obszar roli, łąk, ogrodów, pastwisk, wyszczególnionych w wykazach nadesłanych	Wykazach nadesłanych Obszar roli zajęty pod uprawę			Na obszarze wykazanym utrzywano						
					Koniczyny	Okopowych pastewnych	Inne pasze, mieszanki, koński ząb etc	Wołów	Krów	Jałownika	Koni	Źrebiąt	Nierogacizny	Owiec
				W morgach 1600 □				sztuk						
48	Grybów . . .	1904	3	646	87	4	63	36	48	79	21	4	30	—
		1905	2	368	58	2	10	12	33	51	19	5	33	—
49	Ciężkowice . .	1904	4	1143	151	8	16	40	65	92	45	23	21	10
		1905	3	691	62	3	2	14	44	58	27	15	22	—
50	Mszana dolna .	1904	1	240	7	—	—	—	5	3	4	—	6	—
		1905	2	210	8	—	1	—	5	6	7	—	3	—
51	Limanowa . .	1904	6	2145	206	14	60	14	145	115	102	16	27	10
		1905	5	1427	212	10	98	40	150	147	97	17	44	—
52	Nowy Sącz . .	1904	7	1926	266	24	25	48	163	124	93	11	113	—
		1905	4	1259	184	14	17	28	103	90	69	15	32	—
53	Stary Sącz . .	1904	2	841	102	21	39	16	85	50	70	—	12	—
		1905	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
54	Nowy Targ .	1904	1	42	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—
		1905	1	336	—	—	10	—	3	2	8	—	2	—
55	Ślemień . . .	1904	1	396	46	1	4	—	27	15	24	1	—	—
		1905	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56	Liszki . . .	1904	4	1008	69	24	31	20	66	56	52	10	19	5
		1905	3	598	40	16	6	24	37	27	30	5	24	6
57	Kraków . . .	1904	9	2587	256	69	127	10	295	145	154	8	146	—
		1905	9	2356	266	56	76	—	254	157	136	16	40	20
58	Krzeszowice .	1904	5	2021	263	55	94	28	219	227	117	34	19	130
		1905	2	953	87	24	57	20	104	99	54	8	—	116
59	Chrzanów . .	1904	4	2306	83	13	33	10	122	72	87	5	49	100
		1905	1	418	16	6	16	—	24	8	16	—	10	—
60	Biecz	1905	3	970	127	19	62	20	112	89	53	8	11	30
		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
61	Krościenko . .	1905	1	83	—	—	—	—	6	3	4	—	2	—
		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Wykłady wędrowne.

VIII. Kurs rybacki.

Podobnie jak w latach poprzednich urządzono w r. 1905 Kurs rybacki w Krakowie pod kierunkiem c. k. krajowego inspektora rybactwa, Dra Zygmunta Fiszera.

Kurs odbył się w dniach 29, 30 czerwca i 1, 2 lipca 1905.

W kursie brało udział 62 uczestników a mianowicie: 42 na własny koszt zaś 20 za zasiłkami, udzielonymi z funduszu, przeznaczonego przez Komitet c. k. Towarzystwa Rolniczego na koszt urządzenia kursu.

Zasiłki zostały rozdzielone w ten sposób, że z pośród 85 kandydatów którzy zgłosili się z prośbą o zasiłek wybrano 20 najodpowiedniejszych, z których każdy otrzymał pewną kwotę tytułem zwrotu kosztów podróży z miejsca zamieszkania do Krakowa i napowrót, tudzież 12 koron na utrzymanie przez czas trwania kursu licząc po 3 korony dziennie. Suma wypłaconych zasiłków wyniosła kwotę 360 koron i 80 halerzy.

Uczestnicy subwencyonowani pochodzili z powiatów zachodniej części kraju a mianowicie: Krakowskiego, Chrzanowskiego, Wadowickiego, Wielickiego, Podgórskiego, Bocheńskiego, Brzeskiego, Bialskiego, Nowotarskiego, Nowo-Sądeckiego, Limanowskiego i Jasielskiego. Uczestnicy na koszt własny — pochodzili z innych, najdalszych stron kraju a także z Litwy i Królestwa Polskiego. Jako pomyślny objaw, budzącego się zainteresowania rybactwem i popularności kursów podnieść należy, że wielu uczestników na koszt własny brało udział po raz drugi i trzeci w celu uzupełnienia nabytych poprzednio wiadomości.

Uczestnikami kursu byli: właściciele i dzierżawcy dóbr ziemskich, hodowcy ryb, oficyaliści prywatni, dzierżawcy rewirów rybackich, weterynarze, kilku włościan, kilku nauczycieli ludowych i t. p. W kursie uczestniczyły także 4 kobiety.

Wykłady odbywały się jak corocznie w sali wykładowej Zakładu zoologicznego Uniwersytetu Jagiell. i obejmowały:

a) Biologię ryb rzecznych i stawowych;

b) Hodowlę ryb łososiowatych;

c) Hodowlę karpia, lina, szczupaka, sandacza i węgorza;

d) Budowę stawów, urządzenie i prowadzenie gospodarstwa rybnego;

e) Choroby ryb.

Z wykładami połączone były demonstracye żywych ryb i skorupiaków, preparatów, modeli i przyrządów rybackich, planów etc., dostarczonych przez Muzeum rybackie Studyum Rolniczego. Wykłady odbywały się codziennie przez 4 dni po 4 godziny dziennie. Po za godzinami wykładu udzielano szczegółowych informacyi odnośnie do określonych, miejscowych warunków. Wszyscy uczestnicy brali przez cały czas bardzo pilnie udział w wykładach i dyskusyach.

Nadto miewali urzędnicy fachowi Komitetu Dr. Mieczysław Pańkowski, Dr. Jakób Tomalski, oraz kr. instruktor mleczarstwa p. Józef Gawlikowski sporadyczne wykłady ze zakresu hodowli, uprawy roli i mleczarstwa przy sposobności Walnych Zgromadzeń Towarzystw rolniczych, okręgowych zjazdów powiatowych Towarzystwa Kółek rolniczych, oraz na osobnych w tym celu zwoływanych zebraniach.

Zarządowi głównemu Towarzystwa Kółek rolniczych wypłacono w r. 1905 kwotę 2500 K. ze subwencyi udzielonej przez c. k. Ministerstwo rolnictwa na wykłady wędrowne.

Wydawnictwa.

W r. 1905 wyszły jako dalsze zeszyty peryodycznych wydawnictw Komitetu:

Dr. Jakóba Tomalskiego: Żywienie zwierząt gospodarskich ze szczególnem uwzględnieniem pasz treściwych.

Dr. Adama Krzyżanowskiego: Związki rolników.

Dr. Stanisława Grabskiego: Spółki włościańskie i Stefana Bojanowskiego: Instrukcya dla subwencyonowanych biur Towarzystw rolniczych okręgowych.

»Tygodnik Rolniczy« zasilali swojemi pracami w r. 1905:

PP.: Bandrowski Franciszek Dr., Berezowski Antoni Dr., Brzeski Julian, Bojanowski Stefan, Czecz Karol, Chrząszcz Tadeusz, Dyląg Jan, Dziembowski Julian, Fihauser Stanisław, Fiszer Zygmunt Dr., Gawlikowski Józef, Górski Antoni Dr., Klecki Waleryan Dr., Kopaczyński Stanisław, Krzemieniewski Seweryn, Krzyżanowski Adam Dr., Langie Kazimierz, Moczarski Zygmunt, Neuman Józef Jan, Ostaszewski Stanisław, Pawlik Stefan Dr., Pańkowski Mieczysław Dr., Raczyński Józef Dr., Reichard Stanisław, Sandoz Feliks, Struszkiewicz Władysław, Taszycki Zygmunt Dr., Tomalski Jakób Dr., Turowski Wincenty, Umiński W., Vetulani Franciszek, Weigelt Stanisław, Wiśniewski Adam, Zawadzki Józef, Zwierzchowski Adam.

VII. Konkursa maszyn rolniczych.

Stosownie do zapowiedzi w roku zeszłym urządził Komitet za pośrednictwem Towarzystw rolniczych okręgowych dwie próby demonstracyjne maszyn rolniczych, udzielając na ten cel odpowiednich subwencyi.

Jedna z tych prób, urządzona przez Towarzystwo rolnicze okręgowe w Rzeszowie, odbyła się w Boguchwale, w dniu 17 sierpnia 1995, a miała na celu wypróbowanie narzędzi do uprawy ściernisk, tak pługów jedno- i wieloskibnych, jak i bron sprężynowych i talerzowych.

W próbie tej wzięły udział firmy: Szalatnay i Kröschel z Pragi, R. Bächer z Raudnitz, Umrath i Spółka z Pragi, Jan Cerwinka z Pragi i Syndykat Towarzystw rolniczych w Krakowie. Kilka jeszcze innych firm zgłosiło się do próby, lecz z powodu zmiany pierwotnego terminu nie mogło następnie wziąć udziału Narzędzia pracowały na ściernisku żytniem, owsianem i na świeżem mięszanczysku. Próba odbyła się w obecności około 50 obywateli ziemskich, księży i urzędników gospodarczych, a przeszło drugie tyle włościan. Próby trwały przez cały dzień od 8 rano do 6 wieczorem, kilka narzędzi zostało na miejscu zakupionych, a również porobiono i zamówienia. Towarzystwo okręgowe zakupiło 1 dwuskibowiec Bächera dla rozlosowania pomiędzy uczestników wystawy. Co do wystawy demonstracyjnej maszyn i narzędzi rolniczych w Nowym Sączu, to odbyła się ona równocześnie z ogólną Wystawą rolniczo-przemysłową w Nowym Sączu, w dniach 27 sierpnia do 3 września z. r., a dla prób demonstracyjnych maszyn i narzędzi rolniczych przewidziane były w programie 3 dni. Po szczegóły tej próby odsyłamy czytelników do sprawozdania Towarzystwa rolniczego okręgowego w Nowym Sączu.

VIII. Budowa wzorowych gnojowni.

Akcya w kierunku rozpowszechnienia wśród włościan lepszego obchodzenia się z obornikiem była prowadzoną w roku sprawozdawczym, podobnie jak w roku poprzednim. Komitet, zachowując dla siebie tylko decyzyę ostateczną, pozostawił Towarzystwom okręgowym zupełną swobodę, tak w kierunku propagandy, jak i nadzorowania budowy, czy to gnojowni czy stajni, pogłębionej. W ten sposób cały ciężar akcyi spoczywał na Towarzystwach okręgowych, czego oddawna się domagano, a jeśli korzystanie z pomocy Komitetu nie przybrało szerszych rozmiarów, należy to przypisać przeważnie niekorzystnym w roku ubiegłym warunkom ekonomicznym włościan. Komitet przyczyniając się bowiem tylko do pewnej części kosztów budowy gnojowni wymaga od petentów, by resztę kosztów pokrywali z własnych funduszów, w ten bowiem tylko sposób, jeśli włościanin będzie zainteresowany materyalnie w budowie, można spodziewać się, iż pomoc Komitetu przyniesie prawdziwą korzyść, gdyż zmusi właściciela do oględnego i starannego obchodzenia się z gnojownią.

Na warunkach, unormowanych w latach poprzednich, przyznano w roku sprawozdawczym na wniosek dotyczących Towarzystw okręgowych, pomoc przy wybudowaniu gnojowni wzorowej na podstawie projektu, przedłożonego przez petenta, a zatwierdzonego przez Towarzystwo okręgowe, w następujących okręgach:

I. Biała:

1) Franciszkowi Wiśniowskiemu w Czańcu p. Kęty.

II. Mielec:

2) Józefowi Wiąckowi w Baranowie.
3) W Padwi narodowej przy szkole dla dopełniających kursów rolniczych.
4) Pawłowi Nowickiemu w Rzochowie.

III. Rzeszów:

5) Józefowi Kocząbowi w Hyżnem pod Rzeszowem.

IV. Jasło:

6) Franciszkowi Nawrockiemu w Wojaszówce p. Łączki.

Na podstawie relacyi Towarzystwa okręgowego, iż gnojownia została wybudowaną i na podstawie deklaracyi właściciela gnojowni, zobowiązującej go do utrzymywania gnojowni przez lat 3 w stanie nienagannym, wypłaciła kasa Komitetu:

1) Franciszkowi Wiśniowskiemu w Czańcu p. Kęty 80 Koron.

Inne gnojownie, na które przyrzeczono subwencyę, znajdują się w budowie i nie zostały jeszcze w roku sprawozdawczym wykończone.

Wobec tego istniało w roku sprawozdawczym w okręgu Towarzystwa 29 wzorowych gnojowni (w czem 2 zagłębione stajnie) i 1 wzorowa stajnia w Jodłowniku.

IX. Reprezentacya i administracya wewnętrzna.

I. Reprezentacya.

a) Skład Komitetu.

Skład Komitetu pozostał w ubiegłym roku nie zmieniony, gdyż pp. Zdzisław hr. Tarnowski, Karol Czecz, Kazimierz Bzowski, Henryk Dolański, Dr. Antoni Górski, Stefan Konopka, Władysław Lubomęski, Dr. Witold Milieski i Dr. Jan Zduń, którzy w myśl postanowień statutu mieli ustąpić, zostali ponownie przez Walne Zgromadzenie do Komitetu wybrani.

b) Kontakt z Korporacyami pokrewnemi.

Uznając w całej rozciągłości zasadę, że obrona interesów rolnictwa da się wtedy tylko skutecznie przeprowadzić, jeżeli jest przedsięwzięta w porozumieniu z pokrewnemi organizacyami rolniczemi, utrzymywał Komitet ścisły kontakt przedewszystkiem z bratniemi Towarzystwami: c. k. galic. Towarzystwem gospodarskiem we Lwowie, Towarzystwem Kółek rolniczych we Lwowie, Towarzystwem rolniczem dla Księstwa Cieszyńskiego a nadto z innemi korporacyami w Austryi za pośrednictwem Ogólnego Związku Stowarzyszeń rolniczych austryackich we Wiedniu, oraz Centralnego Biura dla obrony interesów rolnictwa przy zawieraniu traktatów handlowych we Wiedniu.

c) Centralny Wydział stowarzyszeń rolniczych.

Bezpośrednia wymiana myśli między trzema głównemi organizacyami rolniczemi w Galicyi t. j. c. k. krakowskiem Towarzystwem rolniczem, c. k. galic. Towarzystwem gospodarskiem i Towarzystwem Kółek rolniczych nastąpiła na posiedzeniu centr. Wydziału tych stowarzyszeń, które się odbyło dnia 29. września 1905. we Lwowie w sali Bratniego Towarzystwa gospodarskiego na zaproszenie prezesa tegoż Towarzystwa p. Dra Włodzimierza Bolesty Kozłowskiego a pod przewodnictwem prezesa c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego, Zdzisława hr. Tarnowskiego. Jako delegaci Komitetu wzięli udział w tem posiedzeniu pp. Aleksander Dąmbski i Henryk Dolański. Zebranie powzięło szereg uchwał dotyczących jednolitego postępowania tudzież wzajemnego poparcia przy wnoszeniu petycyi i memoryałów do c. k. Rządu i Wydziału krajowego, jak nie mniej w staraniach podjętych celem uzyskania ulg taryfowych dla transportu koleją żelazną niektórych artykułów rolniczych, wreszcie w organizacyi kooperacyi rolnictwa. W myśl statutu centr. Wydziału zostały powyższe uchwały przedłożone Komitetowi do przyjęcia i wykonania.

d) Delegacye.

Na zebranie Rady ogólnej Bratniego Towarzystwa gospodarskiego, które się odbyło we Lwowie w dniach 3 i 4 marca 1905, delegowano pp. Zdzisława hr. Tarnowskiego, Aleksandra Dąmbskiego, Dra Adama Jordana, Stanisława Ostaszewskiego i Stefana Bojanowskiego.

W posiedzeniu Rady ogólnej Towarzystwa kółek rolniczych, odbytem w dniach 4 i 5 lipca 1905. w Tarnopolu wzięli udział imieniem Komitetu pp. Mieczysław hr. Rey i Stanisław Ostaszewski.

Na Walnem Zgromadzeniu Towarzystwa rolniczego dla Księstwa Cieszyńskiego reprezentowany był Komitet przez pp. Stefana Bojanowskiego i Adolfa Ponińskiego.

Bratnim organizacyom rolniczym w zaborze pruskim i rosyjskim a mianowicie Centralnemu Towarzystwu gospodarczemu dla Księstwa Poznańskiego, Tow. rolniczym w Lublinie, Siedlcach, Łomży, Kielcach i t. d. przesłano z powodu niemożności wysłania delegatów z okazyi Walnych Zgromadzeń życzenia pomyślnych obrad.

Na zaproszenie austryackich korporacyi rolniczych do wzięcia udziału w ich Walnych Zgromadzeniach, przesyłano im życzenia pomyślnych obrad, bądź też proszono wybitnych Członków dotyczącej korporacyi o reprezentowanie Komitetu w Zebraniu.

Delegatami Komitetu do ogólnego Związku austryackich Stowarzyszeń rolniczych byli: Prof. Dr. Antoni Górski i Dr. Adam Krzyżanowski.

Na wezwanie Wydziału krajowego przedstawił Komitet p. Władysława Struszkiewicza na Delegata do krajowej Rady kolejowej na dalsze trzechlecie 1906—1908.

Na międzynarodowy kongres weterynaryjny w Budapeszcie mianował Komitet swoim Delegatem Prof. Dr. Juliana Nowaka.

II. Administracya.

a) Nowy Regulamin.

W urzeczywistnieniu myśli powziętej jeszcze w r. 1904. opracowano i uchwalono w r. 1905 następujący

Regulamin
Komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego
Krakowskiego.

§ 1.

Obrady Komitetu i Sekcyi odbywają się na podstawie porządku dziennego ułożonego przez Prezesa.

§ 2.

Komitet mianuje urzędników w myśl § 10. statutu na bezpośrednią propozycyę Prezesa.

§ 3.

Do załatwiania wszelkich innych spraw Komitet wybiera: 1) stałe Sekcye; 2) w razie potrzeby specyalne Komisye, do których się odnoszą te same przepisy, co do Sekcyj.

Sprawy pilne i nie cierpiące zwłoki wchodzą na porządek dzienny Komitetu na podstawie wniosku Prezesa lub życzenia większości obecnych na posiedzeniu Członków Komitetu.

Również sprawy na porządku dziennym Sekcyi umieszczone, ale przez Sekcyę nie załatwione, mogą być na wniosek Prezesa umieszczone wprost na porządku dziennym Komitetu.

§ 4.

Stałe Sekcye są następujące:

1) administracyjna dla spraw:
   a) Zarządu wewnętrznego Towarzystwa;
   b) Towarzystw rolniczych okręgowych;
   c) agrarno-politycznych;
   d) Biura rachunkowego.
2) rolnicza dla spraw:
   a) uprawy roślin, ogrodnictwa i leśnictwa;
   b) wydawnictw rolniczych, wykładów wędrownych, statystyki i biblioteki.
3) przemysłu rolniczego.
4) hodowlana dla spraw:
   a) bydła rogatego;
   b) mleczarstwa.
5) hodowli drobnego inwentarza dla spraw:
   a) hodowli trzody chlewnej;
   b) reszty drobnego inwentarza.
6) hodowli koni.

§ 5.

Sekcye wybierają stałych sprawozdawców, a mianowicie: Sekcya administracyjna trzech; po jednym dla spraw wymienionych pod 1 *b*), 1 *c*) i 1 *d*). Sekcya rolnicza dwóch dla spraw pod 2 *a*) i 2 *b*). Sekcya hodowlana dwóch dla spraw wymienionych pod 4 *a*) i 4 *b*). Sekcya hodowli drobnego inwentarza dwóch dla spraw pod 5 *a*) i 5 *b*). Inne Sekcye wybierają po jednym. Sekcye mogą powierzyć więcej referatów temu samemu sprawozdawcy. Sprawozdawcą spraw wymienionych pod 1 *a*) jest stale Prezes Towarzystwa. Stali sprawozdawcy referują wszystkie sprawy, o ile Sekcya nie wybierze osobno referenta do poszczególnej sprawy i mają prawo przedkładania Prezesowi wniosków co do porządku dziennego.

§ 6.

Sekcye wybiera Komitet na lat 3 i to najwyżej siedmiu, a najmniej pięciu członków. Członek Komitetu może należeć najwyżej do dwóch Sekcyj. Każdemu z Członków Komitetu wolno uczestniczyć w posiedzeniach Sekcyi z głosem doradczym.

§ 7.

Sekcye mają prawo kooptacyi Członków po za gronem Członków Komitetu na lat 3, w ilości co najwyżej połowy Członków wybranych, z zastrzeżeniem zatwierdzenia przez Komitet.

§ 8.

Kto opuścił trzy z rzędu posiedzenia Sekcyi bez usprawiedliwienia, przestaje być ich członkiem.

§ 9.

Do kompletu potrzeba obecności 3 Członków Sekcyi.

§ 10.

Uchwały Sekcyi odczytane na posiedzeniu Komitetu stają się prawomocnemi bez dyskusyi i głosowania (§. 20. statutu); jednak uchwały Sekcyi wymagają otwarcia dyskusyi i poddania pod głosowanie w następujących wypadkach:

a) jeśli tego zażąda Prezes, uchwała Sekcyi, *votum* mniejszości Sekcyi lub 5 Członków Komitetu;
b) przy uchwalaniu budżetu lub jego zmian (kredyt dodatkowy);
c) przy wyborze delegatów 1) stałych do korporacyi, w których zasiadają przedstawiciele Komitetu, 2) na ważniejsze konferencye;
d) przy układaniu programu zużycia nowych subwencyi lub zasadniczych zmian w dotychczasowym programie;
e) przy stawianiu postulatów o nowe subwencye;
f) przy wydawaniu opinii lub stawianiu wniosków w ważniejszych sprawach agrarno-politycznych i agrarno-administracyjnych zwłaszcza, o ile chodzi o zmianę dotychczasowego stanowiska Komitetu.

§ 11.

Regulamin niniejszy wchodzi w życie na pierwszem posiedzeniu Komitetu po Walnem Zgromadzeniu r. 1905.

Na podstawie tego regulaminu ukonstytuowały się Sekcye Komitetu w następujący sposób:

b) *Skład Sekcyj.*

Sekcya administracyjna:

Dr. Witold Milieski, Przewodniczący
Kazimierz Bzowski, Zastępca Przewodniczącego

Członkowie:

Prof. Dr. Antoni Górski
Aleksander Dąmbski
Prof. Władysław Lubomęski
Zdzisław Włodek
Dr. Jan Hupka

Z kooptacyi:
Prof. Leopold Jaworski
Karol Hr. Scipio
Dr. Adam Krzyżanowski

Referent dla spraw Towarzystw rolniczych okręgowych:
Aleksander Dąmbski
Zastępca:
Kazimierz Bzowski

Referent dla spraw agrarno-politycznych:
Dr. Jan Hupka
Zastępca:
Dr. Adam Krzyżanowski

Referent dla spraw Biura rachunkowego:
Prof. Władysław Lubomęski
Zastępca:
Dr. Witold Milieski

Sekcya rolnicza:
Prof. Władysław Lubomęski, Przewodniczący
Janusz Hr. Tyszkiewicz, Zastępca Przewodniczącego

Członkowie:
Stanisław Fihauser
Prof. Stefan Jentys
Dr. Klemens Rutowski
Henryk Dolański
Dr. Jan Dzianott

Z kooptacyi:
Prof. Tadeusz Sikorski

Referent dla spraw rolnych:
Prof. Dr. Stefan Jentys

Referent dla spraw lasowych:
Janusz hr. Tyszkiewicz

Sekcya przemysłu rolniczego:
Władysław Żeleński, Przewodniczący
Dr. Witold Milieski, Zastępca Przewodniczącego

Członkowie:
Mikołaj Hr. Rey
Stefan Konopka
Dr. Adam Krzyżanowski

Z kooptacyi;
Jan Hr. Tarnowski
Władysław Hr. Mycielski

Referent:
Władysław Żeleński

Sekcya hodowlana:
Aleksander Dąmbski, Przewodniczący
Dr. Adam Jordan, Zastępca Przewodniczącego

Członkowie:
Stanisław Ostaszewski
Stanisław Fihauser
Władysław Żeleński
Mikołaj Hr. Rey
Dr. Jan Zduń

Z kooptacyi:
Prof. Dr. Julian Nowak
Prof Dr. Waleryan Klecki

Referent:
Aleksander Dąmbski

Zastępca referenta:
Dr. Jan Zduń

Sekcya chowu drobnego inwentarza:
Dr. Klemens Rutowski, Przewodniczący
Dr. Jan Zduń, Zastępca Przewodniczącego

Członkowie:
Dr. Adam Jordan
Janusz Hr. Tyszkiewicz
Zdzisław Włodek
Dr. Jan Dzianott

Referent;
Dr. Klemens Rutowski

Zastępca referenta:
Dr. Jan Zduń

Sekcya chowu koni:
Jan Hr. Tarnowski, Przewodniczący:
Stanisław Ostaszewski, Zastępca Przewodniczącego:

Członkowie:
Michał Hr. Rostworowski
Henryk Dolański
F. August Hr. Breza

Z kooptacyi:
Jan Hr. Stadnicki

Referent:
Jan Hr. Tarnowski

Zastępca referenta:
Stanisław Ostaszewski

c) Wykonanie uchwał Walnego Zebrania.

α) Zmiana statutu Towarzystw rolniczych okręgowych.

W wykonaniu uchwały Walnego Zgromadzenia które poleciło Komitetowi zbadać i poddać statutowemu traktowaniu sprawę zmiany Towarzystw rolniczych okręgowych na »oddziały c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego«, Komitet po dokładnem zbadaniu sprawy postanowił wypracować dla Towarzystw roln. okręgowych wzorowy statut, któryby:

1) zaprowadził ujednostajnienie organizacyi w tych Towarzystwach,
2) umożliwił im objęcie zastępstwa Syndykatu.
3) zostawił im pewną swobodę co do tych kwestyj, które ze względu na lokalne stosunki wymagają odrębnego unormowania.

Dyskusyę i ostateczną decyzyę co do projektu takiego statutu przygotowanego przez sekretarza Dra Raczyńskiego odroczono do łącznego traktowania z mającym się przez Dra Raczyńskiego opracować wzorowym statutem dla handlowych spółek rolniczych.

β) Fundacya Szutrominiecka.

Poruszoną również przez Walne Zebranie sprawę wprowadzenia w życie fundacyi ś. p. Hohendorfa na założenie wyższej szkoły rolniczej w Szutromińcach, Komitet zbadał, a z informacyi udzielonych przez c. k. Namiestnictwo we Lwowie, przez Wydział krajowy i Bratnie Towarzystwo gospodarskie, okazuje się, że fundusze na ten cel służyć mające jeszcze nie wystarczają na utworzenie takiej szkoły.

γ) Inne uchwały.

Sposób wykonania innych uchwał Walnego Zebrania w r. 1905 podają inne działy niniejszego sprawozdania.

d) Pogłębienie działalności Towarzystwa.

Usiłowania Komitetu około uzyskania wydatniejszej subwencyi od c. k. Rządu na ogólne cele Towarzystwa zostały częściowo tylko uwieńczone pomyślnym skutkiem, gdyż na rok 1906 przyrzekł Rząd podwyższyć zasiłek na ten cel przeznaczony z kwoty 4000 k. na 5000 k. Mimo to Komitet przystępuje do pogłębienia działalności Towarzystwa zwłaszcza na polu assocyacyi rolniczej, jak już o tem wspomniano na innem miejscu. Dla zbadania organizacyj rolniczych w innych krajach Monarchii tudzież za granicą postanowił Komitet wysłać sekretarza Dra Raczyńskiego otrzymawszy na ten cel specyalny zasiłek z funduszów państwowych w kwocie 1000 k.

e) Skład Biura.

Z końcem r. 1905. skład personalu Biura Komitetu był następujący:

L. porządk.	Imię i Nazwisko	Funkcye	Pobory roczne		Z funduszu
			Kor.	h.	
1	Dr. Józef Raczyński	Sekretarz Towarzystwa kieruje ogólnym tokiem czynności biura, załatwia oprócz bieżących spraw administracyjnych, sprawy należące do referatu agrarno-politycznego, gorzelnianego, podatkowego, kolejowego, prowadzi kontrolę kasy.	4.000	—	Biuro
2	Stefan Bojanowski	Inspektor hodowli, koni, trzody, owiec, kóz i drobiu. Inspektor Towarzystw rolniczych okręgowych.	4.000	—	Trzoda chlewna
3	Feliks Sandoz	Przydzielony do służby przy Komitecie. Krajowy Inspektor hodowli bydła.	3.000	—	Bydło rogate
4	Dr. Jakób Tomalski	Kierownik biura statystycznego i nauczyciel wędrowny, referent dla spraw uprawy roli.	3.200	—	Wykł. wędrowne 2000 K. Statystyka 1200 K.
5	Dr. Mieczysław Pańkowski	Sekretarz dla spraw hodowlanych i mleczarskich.	3.200	—	Bydło rogate K. 2000, Trzoda K. 1200
6	Adam Wiśniewski	Kierownik biura rachunkowego.	2.400	—	Biuro rachunkowe
7	Kazimierz Tadeusz Karczewski	Instruktorowie rolnictwa przydzieleni przez Komitet, Dyrekcyi c. k. rolniczego Zakładu doświadczalnego.	2.000	—	Na Instruktorów rolnictwa
8	Jan Hewel		2.000	—	
9	Władysław Szynglarski	Buchalter.	2.200	—	Biuro
10	Bronisław Stankiewicz	Kancelista	2.000	—	Biuro

L. porządk.	Imię i Nazwisko	Funkcye	Pobory roczne Kor.	h.	Z funduszu
11	Karol Hartmann	Pomocnik w dziale statystycznym	1.200	—	Statystyka
12	Helena Schwarz	Siła pomocnicza w biurze rachunkowem	960	—	Biuro rach.
13	Marya Gilatowska	» » » »	840	—	Biuro rach.
14	Aniela Zdrojówna	» » » ekspedycyi	840	—	Biuro
15	Ewa Łuskinówna	» » » »	840	—	Biuro
16	Elżbieta Mironiuk	» » » prowadzeniu kasy	600	—	Biuro
17	Jakób Marszałek	woźny	1.080	—	Biuro

Doświadczenia nad ulepszeniem łąk i pastwisk w Tatrach prowadzi p. Seweryn Krzemieniewski za roczną remuneracyą w kwocie 800 koron.

Posada krajowego instruktora mleczarstwa opróżniona z dniem 1 lipca 1905 r. przez rezygnacyę p. Józefa Gawlikowskiego, nie została dotąd przez Wydział krajowy obsadzona.

Redakcyę organu Towarzystwa »Tygodnika rolniczego« sprawuje Dr. Adam Krzyżanowski za płacą roczną 1.200 koron.

f) Stabilizacya i ubezpieczenie urzędników.

Wychodząc z założenia, że częste zmiany personalu wpływają ujemnie na tok czynności urzędowych Komitetu i na wydatność działalności Towarzystwa i że przyczyny tych zmian w znacznej części szukać należy w dotychczasowym braku zaopatrzenia dla urzędników Komitetu na starość, tudzież na wypadek niezdolności do pracy, wobec czego urzędnicy nieraz korzystali z nadarzającej się sposobności, aby przejść do służby dającej rękojmię stałości i emerytury, postanowił Komitet uchwałą z dnia 23/V. 1905. przychylić się do prośby tych urzędników wniesionej w r. 1903. i ubezpieczyć dla stabilizowanych swoich urzędników odpowiednie renty na starość oraz na wypadek niezdolności do pracy w Tow. Wzaj. Ubezpieczeń Urzędników prywatnych we Lwowie. Wypracowanie norm stabilizacyjnych jest w toku i będzie przedmiotem obrad na najbliższem posiedzeniu specyalnej w tym celu wybranej Komisyi, w skład której wchodzą: Prezydyum Komitetu, tudzież pp. Maryan Dydyński, Zdzisław Włodek i Dr. Adam Jordan.

g) Rozdział czynności w dziale hodowlanym.

Celem umożliwienia obu inspektorom hodowli wydatniejszego działania na zewnątrz przez częstsze lustracye obór zarodowych, stacyi buhajów, chlewni, stacyi knurów i baranów, kurników zarodowych etc. przez ulżenie im w pracy biurowej, Komitet na podstawie osobnej instrukcyi przeprowadził w ciągu roku rozdział czynności, odnoszących się do ogółu spraw hodowlanych między inspektorami hodowli i sekretarzem dla spraw hodowlanych w ten sposób, że obaj inspektorowie mają przedewszystkiem obowiązek zajęcia się akcyą hodowlaną na zewnątrz wykonywując czynności inspekcyjne i instrukcyjne, referat zaś pisemny ogółu spraw odnoszących się do hodowli objął sekretarz dla spraw hodowlanych, który nadto w razie potrzeby, jako osobistość fachowa, ma obowiązek zastąpienia inspektorów w ich czynnościach na zewnątrz.

h) Sprawa lokalu.

Nader aktualną dla należytego funkcyonowania Biura Komitetu jest kwestya lokalu. Obecny bowiem lokal ze względu na brak odpowiednich ubikacyj, a jeszcze bardziej ze względu na nieodpowiedni rozkład tychże, nie odpowiada swemu przeznaczeniu i utrudnia należyty tok czynności urzędowych w biurze.

Ponieważ wynajęcie odpowiedniego lokalu nastręcza wielkie trudności, a nadto nawet gdyby odpowiedni lokal się znalazł, nie ma pewności jak długo

Komitet mógłby go zajmować wobec możliwości wypowiedzenia ze strony właściciela, przeto Komitet powierzył zbadanie i przedłożenie odpowiednich wniosków w tej sprawie osobnej Komisyi, w skład której weszli oprócz Prezydyum pp. Henryk Dolański i Zdzisław Włodek. Komisya przyszła do przekonania, że najlepszym sposobem wyjścia w tej sprawie byłoby nabycie odpowiedniej realności na własność Towarzystwa. O zajęcie się tą sprawą uproszono prof. Dra Juliana Nowaka.

i) Dostawa żyta dla wojska w r. 1904/5.

W roku sprawozdawczym podjął się Komitet w imieniu producentów dostawy 119 wagonów żyta dla c. k. magazynów wojskowych po cenie wcale korzystnej, 16 K. 75 h. za 100 kg. żyta, przy bezpłatnem wypożyczeniu worków przez wojskowość. Dostawę przeprowadzono ku zupełnemu zadowoleniu wojskowości, w partyach 5-cio wagonowych, a komisyjne próby wykazywały 1) wagę przeciętną 1 Hl. 72_4—74_2 kg., 2) zanieczyszczenie przy młynkowaniu w magazynach 0_4—0_8%, 2) zanieczyszczenie przy przebieraniu ręcznem 0_{25}—0_{45}%.

W dostawie brało udział 49 producentów, członków Towarzystwa i dostawiono w miesiącu listopadzie 1904 20 wagonów, w grudniu 1904 27 wagonów, w styczniu 1905 35 wag., w lutym br. 28 wagonów i w marcu br. 9 wagonów.

Za żyto otrzymano od c. k. Zarządu wojskowego kwotę 199.379 K. 09 h., z której wypłacono producentom w gotówce 195.379 K. 25 h., 2633 K. 74 h. zużyto na pokrycie udzielonych producentom zaliczek (na spłatę kosztów transportu) a 1190 Koron zużyto na koszta administracyjne (koszta uzyskania dostawy i koszta manipulacyjne i komisyjne podczas przeprowadzania dostawy). Z powodu, że koszta administracyjne przeniosły powyższą kwotę, zażądano od producentów dodatkowego pokrycia tych kosztów w kwocie 512 K. 34 h.

k) Akcya zapomogowa.

Akcya zapomogowa dla zapobieżenia skutkom posuchy, jaka w r. 1904 dotknęła rolnictwo w Galicyi, stosownie do postanowień krajowego Komitetu pomocniczego, była prowadzoną w zachodniej części kraju przez podpisany Komitet w następujących kierunkach:

I. Pośrednictwo w dostarczaniu otrąb z c. k. magazynów wojskowych,

II. Pośrednictwo w dostarczaniu paszy dla bydła.

III. Udzielanie opustów przy kupnie nasion roślin pastewnych,

IV. Bezpłatne rozdawnictwo owsa,

V. Bezpłatne rozdawnictwo otrąb.

W całej akcyi posługiwał się Komitet Syndykatem Towarzystw rolniczych w Krakowie, który zajmował się tak zakupnem paszy, jak i zawiadywaniem kasą funduszu zapomogowego.

I. Pośrednictwo w dostarczaniu otrąb z c. k. Magazynów wojskowych.

Stosownie do porozumienia z Komitetem c. k. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie, otrzymał Komitet do własnej dyspozycyi na zachodnią część kraju ogółem 6.249 q. 69 kg. otrąb z c. k. Magazynów wojskowych z rozporządzalnej dla Galicyi ogółem ilości 226 wagonów, z poleceniem rozdawnictwa takowych po cenie kupna 5 K. 20 h. za 100 kg., loco stacya kolejowa odbiorcy i ponoszenia kosztów transportu na rachunek funduszu zapomogowego.

Powyższa ilość otrąb została przez Komitet rozdzieloną na poszczególne Towarzystwa okręgowe, które zajęły się rozdawnictwem tychże według własnego uznania pomiędzy rolników, dotkniętych brakiem paszy.

W ten sposób otrzymały Towarzystwa rolnicze okręgowe:

1) Biała	429 q.	—	kg.
2) Rzeszów	612 »	28	»
3) Jasło	400 »	—	»
4) Dębica	400 »	—	»
5) Wadowice	300 »	—	»
6) Nowy Sącz	500 »	—	»
7) Brzesko	424 »	87	»
8) Tarnów	401 »	93	»
9) Bochnia	300 »	—	»
10) Nowy Targ	525 »	—	»
11) Wieliczka	1.126 »	61	»
12) Mielec	400 »	—	»
13) Kraków	425 »	—	»

Koszta transportu otrąb zostały odbiorcom (względnie kasie kolejowej) bonifikowane w ogólnej kwocie 2.665 Kor. 32 h.

Listy przewozowe zostały doręczone Dyrekcyi kolejowej w Krakowie w celach reklamacyjnych.

II. Pośrednictwo w dostarczaniu paszy dla bydła.

Umową, pomiędzy J. Exc. Panem Namiestnikiem a Prezydyum Komitetu Towarzystwa, z dnia 14 grudnia 1904 L. 5044, byliśmy upoważnieni do udzielania petentom, dotkniętym brakiem paszy z okazyi posuchy, opustu w wysokości 10% ceny kupna. Ulgi te udzielane były od dnia 21/X 1904, do dnia 15 lutego 1905. Od tego zaś terminu, na mocy reskryptu c. k. Ministerstwa rolnictwa z dnia 19 stycznia 1905 L. 36322/7707 ex 1904, byliśmy upoważnieni:

1) do udzielania petentom ulg przy zakupnie paszy, na rachunek funduszu zapomogowego do wysokości 20% ceny zakupna paszy.

2) do pokrywania z funduszu zapomogowego kosztów transportu paszy.

Zakupiona pasza przedstawia wartość 421.210 K. 50 hal. Ulgi przy tem zakupnie na rachunek funduszu zapomogowego przedstawiają kwotę:

w procentowych opustach ceny kupna .	59.122·01 K.
w opustach na »manco« w towarze . .	3.174·63 »
w ulgach transportowych	20·640·99 »
Razem .	81.937·63 K.

III. Ulgi przy kupnie nasion roślin pastewnych.

Na mocy uchwały krajowego Komitetu pomocniczego z dnia 10 maja b. r. L. 1963, udzielał Komitet ulg przu zakupnie nasion roślin pastewnych drogą bonifikacyi w wysokości 20% ceny kupna, którą to bonifikacyę na rachunek funduszu zapomogowego wypłacał petentom Syndykat Towarzystw rolniczych w Krakowie, każdorazowo na polecenie Komitetu.

Opustów takich udzielono:

dla 5 Towarzystw rolniczych okręgowych na kwotę	3.044 K. 80 h.
dla 58 odbiorców prywatnych . . .	5.433 » 56 »
Razem .	8.178 K. 36 h.

VI. Bezpłatne rozdawnictwo owsa.

Na podstawie zatwierdzonych przez c. k. Ministerstwo rolnictwa warunków co do udzielania pomocy z funduszu zapomogowego, uznał Komitet za wskazane zakupić na rachunek tegoż funduszu 700 q. 80 kg owsa obrocznego dla rozdzielenia takowego pomiędzy właścicieli buhajów subwencyjnych i subwencyonowanych. Celem tego rozdawnictwa było umożliwienie odpowiedniego żywienia buhajów rozpłodowych, na których brak paszy w pierwszym rzędzie dawał się we znaki.

1) Owies ten kupiono za pośrednictwem Syndykatu Towarzystw rolniczych w Krakowie i oddano do dyspozycyi poszczególnym Towarzystwom rolniczym okręgowym, w których obrębie znajdowały się stacye buhajów — i tak dla Towarzystwa rolniczego:

w Brzesku	wysłano	44.59 q.	po 16·40 K.		729·80 K.
w Krakowie	»	60·— »	» »	»	984·— »
w Dębicy	»	65·40 »	» »	»	1072·56 »
w N. Sączu	»	44·50 »	» »	»	729·80 »
w Mielcu	»	82·50 »	» »	»	1025·— »
w N. Targu	»	50·50 »	» »	»	828·20 »
w Tarnowie	»	46·— »	» »	»	590·40 »
w Rzeszowie	»	77·60 »	» »	»	1272·60 »
w Bochni	»	59·50 »	» »	»	084·80 »
w Wieliczce	»	111·— »	» »	»	1820·40 »
w Jaśle	»	53·30 »	» »	»	847·10 »
w Wadowicach	»	6·— »	» 18·—	»	108·— »
w Białej	»	54·— »	» 18·—	»	972·— »
Razem wysłano		724·80 q.			11.982·66 K.

2) Koszta transportu owsa przyjęto na fundusz zapomogowy i koszta te wynoszą ogółem	478·49 K.
Razem .	12.461·15 K.

V. Bezpłatne rozdawnictwo otrąb.

W granicach warunków co do udzielania zapomóg uznał Komitet za wskazane udzielić pomocy włościańskim Związkom hodowlanym, aby umożliwić im wyżywienie sztuk hodowlanych, należących do Związków.

W tym celu udzielono bezpłatnie na każdą sztukę (krowę i jałówkę) należącą do Związku hodowlanego po 200 kg. otrąb.

1) Zakupno otrab przeprowadził Syndykat Towarzystw rolniczych w Krakowie, który wysłał:	
1) do Związku hodowlanego w Jodłowniku 150 q. po 11·60 K. . . .	1740·— K.
2) do Związku hodowlanego w Wilamowicach 144 q. po 11·80 K. . .	1699·— »
3) do Związku hodowlanego w Czańcu 38 q. mąki czerwonej po 13·50 K.	513·— »
2) Koszta transportu tychże otrąb wynosiły	220·20 »
Razem .	4182·40 K.

VI. Koszta uboczne.

A) Na koszta manipulacyi i administracyi, połączonych z przeprowadzeniem akcyi zapomogowej, uznał Komitet za wskazane przyznać Syndykatowi Towarzystw rolniczych w Krakowie 1% (t. j. jeden od sta), tytułem prowizyi od całej sumy obrotowej, a więc:

I.	od kwoty bonifikowanej za transport otrąb wojskowych	2.665·32 K.
II.	od kwoty zakupna paszy, na którą przyznano ulgi	421.210·50 »
	od kwoty bonifikowanej za koszta transportu tejże paszy . .	20.640·99 »
III.	od kwoty bonifikowanej przy kupnie nasion roślin pastewnych . .	8.478·36 »
IV.	od kwoty zakupna owsa dla buhajów, .	11.982·66 »
	od kwoty zapłaconej za koszta transportu tegoż owsa	478·49 »
V.	od kwoty zakupna otrąb dla Związków hodowlanych . . .	3.952·20 »
	od kwoty zapłaconej za transport tychże otrąb	220·20 »
VI.	od kwoty zakupna paszy, przy której Komitet nie przyznał żadnych ulg z funduszu zapomogowego . . .	47.544·— »
	Kwota obrotu .	517.173·48 K.

od której prowizya przedstawia kwotę . . .		5.171·73 K.
B) Faktura Syndykatu na zakupione na rachunek funduszu zapomogowego worki na otręby .		1.808·— »
C) Koszta manipulacyjne w Biurze Komitetu c. k. Tow. rolniczego . .		
1) koszta druku okólników i koszta podróży	211·39 K	
2) koszta porta pocztowego i blankietów z kopertami	250·— »	
3) Renumeracye dla urzędników c. k. Tow. rolniczego w Krakowie zajętych podczas akcyi	700·— »	1.161·39 »
Suma kosztów ubocznych .		8.141·12 K.

VII. Zestawienie ogólnego rachunku z funduszu zapomogowego.

	Przychody:	Wydatki:
1) Z galic. Kasy Oszczędności we Lwowie, według polecenia c. k. Namiestnictwa z dnia 22 września 1904 roku L. 13018/pr. . . .	50 000·— K	
2) Z Galic. Kasy Oszędności według polecenia c. k. Namiestnictwa z dnia 3 listopada 1904 L. 14777/pr. . . .	50.000·— »	
3) Polecenie c. k. Namiestnictwa z dnia 19/VI 1905 7658/pr. . . .	10.000·— »	
4) Transport otrąb z c. k. Magazynów według poz. I.		2.665·32 K
5) Ulgi przy zakupnie paszy według poz. II.		81.937.63 »
6) Ulgi przy zakupnie nasion poz. III. . .		8.478·36 «
Do przeniesienia .	110.000·— K.	93.081·31 K.
Z przeniesienia . .	110.000·— K.	93.081·31 K.
7) Bezpłatne rozdawnictwo owsa poz. IV. .		12.461·15 »
8) Bezpłatne rozdawnictwo otrąb poz. V. .		4.172·40 »
9) Koszta uboczne poz. VI.		8.141·12 »
10) Refakcye kolejowe za przesyłki paszy, opłacane z funduszu zapomogowego	3.452·48 »	
Saldo deficyt .	4.403·50 »	
Suma .	117.855·98 K.	117.855·98 K.

w którym to deficycie mieści się kwota 1161 K. 39 h. (VI C), należąca się Komitetowi tytułem generalnych kosztów administracyjnych. Dodać należy, iż po zamknięciu rachunków funduszu zapomogowego i przesłania sprawozdania c. k. Namiestnictwu, wpłynęły jeszcze żądania ze strony ogólnego Związku w Wiedniu na kwotę 3.291·06 K., na których pokrycie nie posiada Komitet funduszów i które zwiększają deficyt do kwoty 7.694·56 h.

* * *

Pełnych posiedzeń odbył Komitet w r. 1905 dziesięć. Czynności biurowe Komitetu zwiększyły się w r. 1905 znacznie, jak się to okazuje z powiększonej ilości korespondencyi Komitetu tudzież zaszłości kasowych. Dziennik podawczy wykazał z końcem roku 1905 liczb 5493 czyli o 198 więcej w porównaniu z r. 1904. Dziennik kasowy wykazał liczb 2624 czyli o 15 więcej niż w r. 1904 jakkolwiek wszystkie wpływy i wypłaty z okazyi akcyi posuchowej były osobno prowadzone. Do tego trzeba doliczyć korespondencye Biura rachunkowego w liczbie 298 nie objęte ogólnym dziennikiem podawczym.

Ogólna kwota uzyskanych w r. 1905 subwencyj wynosiła 217,366 Kor. 68 h. z czego przypada na subwencye państwowe 137133 Kor. 34 h. zaś na zasiłki z funduszów krajowych 80233 Kor. 34 h.

Ogólny obrót kasowy dosięgnął cyfry 1,329.964 Kor. 66 h.

Oprócz agend Komitetu wykonywało Biuro czynności kancelaryjne i kasowe dla instytucyj pokrewnych a w szczególności dla Towarzystwa hodowców czerwonego bydła polskiego, Związku hodowców bydła nizinnego, galic. Towarzystwa mleczarskiego, galicyjskiego Związku producentów spirytusu, Zakładu sadowniczego »Glinka«, tudzież wszystkie czynności przygotowawcze do zawiązania Syndykatu Towarzystw rolniczych w Krakowie.

X. Ożywienie działalności Towarz. rolniczych okręgowych.

Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego, będąc orędownikiem interesów ogólno-rolniczych, administratorem subwencyjnych funduszów, jak nie mniej łącznikiem i doradcą Towarzystw rolniczych okręgowych, nie spuszcza z oka tego ważnego momentu, aby w tych Towarzystwach skupiała się organiczna, dodatnia praca, wykonywana przez praktycznych rolników na polu podnoszenia gospodarstwa krajowego. — Ponieważ tym rolnikom w wykonywaniu ich wdzięcznego, ale trudnego zadania trzeba dać pomoc ludzi fachowych, nie krępowanych innemi zawodowemi zajęciami, przeto Komitet uzyskawszy w roku 1904 od Wysokiego Sejmu pierwszy zasiłek w kwocie 4000 kor. »na ożywienie działalności Towarzystw rolniczych okręgowych«, — przystąpił w pierwszym rzędzie do organizacyi oddzielnych biur przy poszczególnych Towarzystwach, aby im stworzyć własne siedziby i uchronić je od tułania się po instytucyach nie rolniczych, dać im pomoc fachową w osobach sekretarzy, nadać typ i charakter instytucyi rolniczych będących częścią składową całości c. k. Krakowskiego Towarzystwa rolniczego, ułatwić im ciągłą łączność pracy z Komitetem, a przez to wytworzyć korzystniejsze warunki intenzywniejszej pracy po Towarzystwach rolniczych okręgowych w kierunku jak najszerszego wypełnienia wszystkich zadań określanych statutami Towarzystwa.

Komitet c. k. Krakowskiego Towarzystwa rolniczego uzyskawszy od kraju w r. 1905 dalsze na ten cel subwencye, również w wysokości 4000 kor. rozszerzył w tym kierunku swą dotychczasową działalność w r. 1905 na dalszy szereg Towarzystw rolniczych okręgowych w ten sposób, że z końcem 1905 r. posiadał następujących ośm zorganizowanych biur: w Rzeszowie, Nowym Sączu, Dębicy i w Mielcu, zorganizowane w r. 1904, — a w Brzesku, Jaśle, Tarnowie i Nowym Targu zorganizowane w r. 1905.

Tak, jak na zorganizowanie biur w r. 1904 przeznaczał Komitet dla każdego Towarzystwa po 300 K. jednorazowo na urządzenie, a po 1000 kor. rocznie na prowadzenie biura, — tak i w r. 1905 przyszedł z taką samą pomocą tym Towarzystwom rolniczym okręgowym, przy których biura nowo zorganizowane zostały.

Lustracye zorganizowanych biur powierzył w r. 1905 Komitet nadal Inspektorowi p. Stefanowi Bojanowskiemu, aby w ten sposób utrzymywać ciągłą łączność między Komitetem a poszczególnemi Towarzystwami rolniczemi okręgowemi, wywierać pewien bezpośredni wpływ na ich działalność i zapoznawać się lepiej z warunkami ich istnienia i z ich potrzebami. Zbyt krótki czas rozpoczętej w tym kierunku przez Komitet akcyi nie wykazuje jeszcze takich rezultatów, aby można już dzisiaj dokładnie ocenić, o ile organizacya biur odpowie w przyszłości zadaniu i o ile wpłynie na ożywienie i wzmocnienie działalności tych Towarzystw, które już posiadają zorganizowane biura w własnych siedzibach. Ogólnie da się jednak już teraz powiedzieć, że siedm z tych biur funkcyonuje dzisiaj mniej lub więcej normalnie i odpowiada swemu zadaniu. Natomiast w ósmem i to w Tow. rolniczem tarnowskiem okazała się potrzeba zwolnienia sekretarza z jego obowiązków i zastąpienia go innym.

Ponieważ Komitet subwencyonując zorganizowane biura zastrzegł sobie równocześnie pewne prawa nadzoru nad sposobem prowadzenia biur i poleconych ksiąg, przeto okazała się konieczność wydania specyalnej do tego Instrukcyi.

Instrukcyę tę opracował inspektor p. Stefan Bojanowski, dzieląc ją na następujące informacyjne działy:

I. Manipulacya biurowa.

II. Sposób prowadzenia ksiąg inwentarzy.

III. Rachunkowość.

IV. Układanie rocznych sprawozdań.

Stosowanie się do tej instrukcyi ułatwia z jednej strony przeprowadzanie kontroli i lustracyi nad sposobem prowadzenia książek, kasowości i manipulacyi biurowej natury, z drugiej zaś strony daje możność Towarzystwom okręgowym układania rocznych sprawozdań mniej więcej wedle jednego wzoru, — a taki jednolity sposób układania rocznych sprawozdań jest rzeczą wskazaną, — bo cechować powinien wspólność organicznej pracy na jednem i tem samem polu i czytającemu ułatwia w wysokim stopniu oryentowanie się w sprawozdaniu.

W r. 1905 Komitet c. k. Krakowskiego Towarzystwa rolniczego otrzymał subwencyę krajową w kwocie 1000 kor. na zaprowadzanie działów handlowych przy poszczególnych Towarzystwach rolniczych okręgowych. — Ponieważ tak mała kwota nie pozwala na podjęcie szerszej w tym kierunku akcyi, — przeto Komitet przeznaczył z niej jednorazowo 800 kor. Towarzystwu rolniczemu okręgowemu w Białej, na lepsze zorganizowanie w r. 1905 istniejącego już przy tem Towarzyst. działu handlowego.

Celem zacieśnienia węzłów między wszystkiemi organizacyami rolniczemi, mającemi pokrewne cele i popierającemi solidarnie interesy całego rolnictwa propagował Komitet w porozumieniu ze Zarządem Głównym Towarzystwa Kółek rolniczych we Lwowie myśl wzajemnego powiązania bratnich organizacyj i osobnym okólnikiem odniósł się do Towarzystw rolniczych okręgowych, aby członków swoich zachęcały do przystępowania do Kółek rolniczych miejscowych, tudzież Kółkom tym ułatwiały przystępowanie na członków Towarzystw rolniczych okręgowych.

SPRAWOZDANIE RACHUNKOWE

za rok 1905.

		Dochód		Rozchód	
		Koron	hal.	Koron	hal.
	I. Subwencya na podniesienie chowu bydła rogatego.				
1	Pozostałość kasowa z r. 1904	15368	85		
2	Zasiłek państwowy	33500	—		
3	„ „ na premie na budowę wzorowych stajen . .	2000	—		
4	„ krajowy	25000	—		
5	« „ na Instruktora hodowli . . . . . ,	4000	—		
6	„ państwowy i krajowy na utrzymanie weterynarza . . .	2400	—		
7	Za sprzedane buhaje z obór pryw. ras zagranicznych	3097	44		
8	Za sprzedane buhaje z obór prywatnych czerwonego bydła polskiego	140	—		
9	Zaległości	2471	64		
10	Za sprzedane sztuki z obór zarodowych rasy czerw. polskiej . .	603	60		
11	„ „ „ „ „ „ ras zagranicznych . . .	850	—		
12	Zwroty za ukompletowane obory zarodowe ras zagranicznych . .	656	12		
13	„ „ „ „ czerwonego bydła polskiego . .	1255	84		
14	Różne zwroty stron	2254	04		
15	Kompletowanie obór zarodowych czerwonego bydła polskiego . .			1686	06
16	Ukompletowanie obory w Przecławiu			1602	—
17	Kompletowanie obór zarodowych ras zagranicznych			3258	71
18	Zakupno materyału rozpłodowego ras zagranicznych.			13238	38
19	„ buchai do obór prywatnych ras zagranicznych			6660	—
20	Subwencya hodowlana dla Tow. rolniczych okręgowych			24406	—
21	Premiowanie bydła włościańskiego			9000	—
22	Zasiłek dla Związków hodowlanych włościańskich			3000	—
23	Zasiłek dla Związku hodowców bydła nizinnego			2000	—
24	Wydatki weterynaryjne			1727	73
25	Asekuracya obór zarodowych . . . . , ...			237	73
26	Płace urzędników			5380	—
27	Koszta podróży i delegacyi . . . . . , ...			4027	06
28	Udział w ogóln. kosztach administracyjnych			5352	—
29	Zakupno aparatów Gerbera			19	68
30	Drobne wydatki			268	77
31	Koszta wyjazdu Komisyi do Fryzyi, dla zakupna materyału . . .			1615	42
32	Premie na wzorowe stajnie			24	60
33	Wydawnictwo broszury o żywieniu bydła			496	—
	Saldo z dniem 31 Grudnia 1905 roku			9597	39
		93597	53	93597	53

		Dochód		Rozchód	
		Koron	hal.	Koron	hal.
	II. Subwencya na podniesienie chowu koni.				
1	Pozostałość kasowa z roku 1904	5300	08		
2	Zasiłek państwowy	3333	34		
3	„ krajowy	5333	34		
4	Dopłata interesowanych do otrzymanych ogierów	1475	—		
5	Różne zwroty	8	12		
6	Subwencyonowanie ogierów			2100	—
7	Zakupno 3 ogierów			4700	—
8	Płaca Inspektora hodowli			953	—
9	„ Sekretarza hodowli			150	—
10	Koszta podróży i delegacyi			158	40
11	Udział w ogólnych kosztach administracyjnych.			693	33
	Saldo z dniem 31 Grudnia 1905			6695	15
		15449	88	15449	88
	III. Subwencya na podniesienie chowu trzody chlewnej.				
1	Pozostałość kasowa z roku 1904	19926	69		
2	Zasiłek państwowy	27500	—		
3	„ krajowy	10000	—		
4	Za dostarczone sztuki do chlewni zarodowych $^1/_2$-krwi krajowej .	368	80		
5	Za sprzedane sztuki z chlewni zarodowych pełnej krwi	372	—		
6	Za sprzedane sztuki z chlewni zarodowych $^1/_2$-krwi	162	80		
7	25% zwrotu za dostarczone knury na stacye	94	—		
8	Dopłata na pensyę Inspektora z funduszów: „Konie, Owce, Drób i Kozy“	1690	—		
9	Dopłata na pensyę Sekretarza z funduszów; „Konie, Owce, Drób i Kozy“	292	50		
10	Zaległości	59	20		
11	Założenie chlewni zarodowych ras zagranicznych			5080	28
12	„ „ „ z materyału miejscowego			1817	60
13	Kompletowanie chlewni zarodowych			1274	01
14	Premiowanie trzody chlewnej			300	—
15	Tworzenie stacyj knurów			1351	—
16	Dopłata do wysłanych prosiąt z chlewni zarodowych			4246	90
17	Płaca Inspektora hodowli			4320	—
18	„ Sekretarza hodowli			1020	—
19	Koszta podróży i delegacyi			1055	66
20	Udział w ogólnych kosztach administracyjnych			3000	—
21	Drobne wydatki			143	34
	Saldo z dniem 31 Grudnia 1905			36857	20
		60465	99	60465	99
	IV. Subwencya na podniesienie chowu owiec.				
1	Pozostałość kasowa z roku 1904	1919	31		
2	Zasiłek państwowy	5000	—		
3	Kompletowanie owczarń zarodowych			1147	49
4	Utworzenie 14 stacyj baranów			700	—
5	Płaca Inspektora hodowli			385	—
6	„ Sekretarza hodowli			75	—
7	Koszta podróży i delegacyi			29	80
8	Udział w ogólnych kosztach administracyjnych.			400	—
	Saldo z dniem 31 Grudnia 1905			4182	02
		6919	31	6919	31

		Dochód		Rozchód	
		Kor.	hal.	Kor.	hal.
	V. Subwencya na podniesienie chowu drobiu.				
1	Pozostałość kasowa z roku 1904	793	52		
2	Zasiłek państwowy	4500	—		
3	Zakładanie kurników zarodowych			1656	43
4	Płaca Inspektora hodowli			242	—
5	„ Sekretarza hodowli			45	—
6	Koszta podróży			89	20
7	Udział w ogólnych kosztach administracyjnych			360	—
	Saldo z dniem 31 Grudnia 1905			2900	89
		5293	52	5293	52
	VI. Subwencya na podniesienie hodowli kóz.				
1	Zasiłek państwowy za r. 1904	1000	—		
2	„ „ za rok 1905	1000	—		
3	Udział w ogólnych kosztach administracyjnych			160	—
4	Płaca Inspektora hodowli			110	—
5	„ Sekretarza hodowli			22	50
	Saldo z dniem 31 Grudnia 1905			1707	50
		2000	—	2000	—
	VII. Subwencya na podniesienie mleczarstwa.				
1	Zasiłek rządowy na zakupno maszyn	6000	—		
2	Ministerstwo rolnictwa zwrot za maszyny dla Rybnej, Boguchwały i Dobczyc	2860	55		
3	Zwrot zaległości z roku 1904 za maszyny	100	—		
4	Różne zwroty	100	—		
5	Niedobór z roku 1904			1308	08
6	Zakupno maszyn dla nowych mleczarń			1179	71
7	„ „ „ mleczarń za zwrotem 25%			765	76
8	Koszta lustracyi mleczarń			966	50
9	Subwencya dla Tow. mleczarskiego			1000	—
10	Udział w ogólnych kosztach administracyjnych			480	—
11	Drobne wydatki			171	39
	Saldo z dniem 31 Grudnia 1905			3189	11
		9060	55	9060	55
	VIII. Zakupno maszyn na rachunek mleczarń.				
1	Zwroty za maszyny	968	17		
2	„ „ druki	16	90		
3	Saldo z dniem 31 Grudnia 1904			2404	26
4	Wydano na czynsz za mleczarnię w Słotwinie na rachunek mleczarń			360	—
5	Wydano na druki dla mleczarń			5	55
	Saldo z dniem 31 Grudnia 1905	1784	74		
		2769	81	2769	81
	IX. Subwencya na kontrolę mleczności krów.				
1	Subwencya państwowa za r. 1904 i 1905	400 0	—		
2	„ krajowa	250 0	—		
3	Pensya asystenta kontrolnego za 6 miesięcy			600	—
4	Koszta podróży			277	70
5	Zakupno aparatów Gerbera			257	30
6	Subwencya Towarzystwom rolniczym okręgowym na kontrolę			600	—
7	Drobne wydatki			35	02
8	Udział w ogólnych kosztach administracyjnych			520	—
	Saldo z dniem 31 Grudnia 1905			4209	98
		6500	—	6500	—

		Dochód		Rozchód	
		Koron	hal.	Koron	hal.
	X. Subwencya na urządzanie wystaw.				
1	Pozostałość kasowa z roku 1904	701	99		
2	Zasiłek państwowy za rok 1904	1500	—		
3	„ „ „ „ 1905	4000	—		
4	„ krajowy	1500	—		
5	Różne dochody	168	60		
6	Towawarzystwu roln. okręgowemu w Nowym-Sączu subwencya na wystawę			3000	—
7	Urządzenie targu na bydło rozpłowe w Krakowie			1610	10
8	Udział w ogólnych kosztach administracyjnych			560	—
	Saldo z dniem 31 Grudnia 1905			2700	49
		7870	59	7870	59
	XI. Subwencya na zakładanie gnojowni.				
1	Pozostałość kasowa z roku 1904	1274	04		
2	Zasiłek rządowy	1000	—		
3	Towarzystwu roln. okręgowemu w Białej subwencya na 1 gnojownię			80	—
4	Udział w ogólnych kosztach administracyjnych			80	—
	Saldo z dniem 31 Grudnia 1905			2114	04
		2274	04	2274	04
	XII. Subwencya na podniesienie uprawy roślin pastewnych.				
1	Pozostałość kasowa z roku 1904	1951	32		
2	Zasiłek rządowy	6000	—		
3	Zakupno nasion oryginalnych			1999	61
4	Wydatki na rozsyłkę nasion do doświadczeń z odmianami			962	28
5	Kupno nawozów pomocniczych			537	81
6	Kupno krajowej reprodukcyi nasion			1035	68
7	Udział w ogólnych kosztach administracyjnych			480	—
	Saldo z dniem 31 Grudnia 1905			2935	94
		7951	32	7951	32
	XIII. Subwencya na podniesienie uprawy ziemniaków.				
1	Pozostałość kasowa z roku 1904	2103	56		
2	Zasiłek rządowy	2000	—		
3	Zakupno ziemniaków w Nowej-Wsi do doświadczeń			3497	79
4	Udział w ogólnych kosztach administracyjnych			160	—
	Saldo z dniem 31 Grudnia 1905			445	77
		4103	56	4103	56
	XIV. Subwencya na podniesienie uprawy roślin w Nowotarszczyźnie.				
1	Pozostałość kasowa z roku 1904	1051	99		
2	Zasiłek rządowy	2000	—		
3	„ „ na budowę magazynu paszy	1000	—		
4	Zakupno nasienia owsów, jęczmienia i ziemniaków			1392	—
5	„ młocarni			250	64
6	Koszta doświadczeń w powiatach podgórskich			634	14
7	Wydatki na wystawę jęczmienia			40	98
8	Tow. rolniczemu okręgowemu w Nowym-Targu subwencya na budowę magazynu paszy			1000	—
9	Udział w ogólnych kosztach administracyjnych			160	—
10	Drobne wydatki			15	70
	Saldo z dniem 31 Grudnia 1905			558	53
		4051	99	4051	99

		Dochód		Rozchód	
		Kor.	hal.	Kor.	hal.
	XV. Subwencya na doświadczenia na łąkach i pastwiskach górskich.				
1	Pozostałość kasowa z roku 1904	2678	79		
2	Remuneracya kierownika			800	—
3	Dozór parcel			200	—
4	Inspekcya pól doświadczalnych			88	92
5	Koszta robót w Tatrach w szkółkach i na polach doświadczalnych			224	58
6	Zakupno nasion i nawozów			50	07
7	Drobne wydatki			105	06
	Saldo z dniem 31 Grudnia 1905			1210	16
		2678	79	2678	79
	XVI. Subwencya na doświadczenia rolnicze.				
1	Subwencya krajowa	2000	—		
2	Zakupno maszyn i narzędzi do doświadczeń polnych			713	01
3	Wydatki na zakupno nasion i nawozów			949	67
4	Udział w ogólnych kosztach administracyjnych			160	—
	Pozostałość z dniem 31 Grudnia 1905			177	32
		2000	—	2000	—
	XVII. Subwencya na doświadczenia ze zbożami.				
1	Subwencya państwowa	1000	—		
2	Zakupno młocarni i młynków			387	28
3	Na kapitał na nagrody konkursowe za uszlachetnione odmiany pszenicy			500	—
4	Udział w ogólnych kosztach administracyjnych			80	—
	Pozostałość z dniem 31 Grudnia 1905			32	72
		1000	—	1000	—
	XVIII. Subwencya na Instruktora rolnictwa.				
1	Zasiłek krajowy	5000	—		
2	Pokrycie reszty kosztów inspekcyi z funduszu „Wykłady wędrowne“	206	74		
3	Płace dwóch Instruktorów			3833	18
4	Koszta podróży			973	56
5	Udział w ogólnych kosztach administracyjnych			400	—
		5206	74	5206	74
	XIX. Subwencya na podniesienie uprawy lnu.				
1	Pozostałość z r. 1904	290	47		
2	Subwencya państwowa za r. 1904	4000	—		
3	Ściągnięta zaległość	512	89		
4	Za rozsprzedany len	1440	80		
5	Zadatki na len	80	—		
6	Zakupno lnu i koszta transportu			6985	72
7	Koszta doświadczeń z uprawą lnu na większej własności			676	39
8	„ instrukcyi przy uprawie lnu i czochraniu			247	43
9	„ rozsprzedaży lnu			60	—
10	„ podróży			296	94
11	Drobne wydatki			76	21
12	Zwrot zadatku			80	—
13	Udział w ogólnych kosztach administracyjnych			320	—
	Saldo niedobór z dniem 31 Grudnia 1905	2418	53		
		8742	69	8742	69

		Dochód		Rozchód	
		Kor.	hal.	Kor.	hal.
	XX. Subwencya na wykłady wędrowne.				
1	Pozostałość kasowa z r. 1904	251	20		
2	Zasiłek rządowy	7500	—		
3	Urządzenie kursu rybackiego			500	—
4	Towarzystwu kółek rolniczych we Lwowie			2500	—
5	Koszta inspekcyi przez Zakład doświadczalny			206	74
6	Pensya i koszta podróży nauczyciela wędrownego			3077	34
7	Udział w ogólnych kosztach administracyjnych			600	—
	Saldo z dniem 31 Grudnia 1905			867	12
		7751	20	7751	20
	XXI. Wystawy i konkursa maszyn rolniczych.				
1	Pozostałość kasowa z r. 1904	2176	41		
2	Zasiłek rządowy	1500	—		
3	„ krajowy	500	—		
4	Koszta wystawy maszyn, urządzonej przez Towarzystwo rolnicze okręgowe w Rzeszowie			747	89
5	Koszta wystawy maszyn, urządzonej przez Towarzystwo rolnicze okręgowe w Nowym-Sączu			491	75
6	Koszta podróży i delegacyi			221	26
7	Udział w ogólnych kosztach administracyjnych			160	—
	Saldo z dniem 31 Grudnia 1905			2555	51
		4176	41	4176	41
	XXII. Subwencya na statystykę.				
1	Subwencya rządowa	3200	—		
2	„ na objazdy	1200	—		
3	Niedobór z r. 1904			177	51
4	Płaca kierownika			1200	—
5	„ pomocnika			1020	—
6	Wynagrodzenie sił przyjętych			170	—
7	Koszta objazdów statystycznych			1360	11
8	Wysyłka formularzy			249	72
9	Udział w ogólnych kosztach administracyjnych			352	—
	Saldo z dniem 31 Grudnia 1905	129	34		
		4529	34	4529	34
	XXIII. Subwencya na wydawnictwo „Tygodnika rolniczego".				
1	Zasiłek państwowy	3600	—		
2	„ krajowy	2000	—		
3	Dochód z prenumeraty	1671	92		
4	„ z inseratów	1533	58		
5	Dopłata z funduszu Biuro	463	99		
6	Niedobór z r. 1904			328	27
7	Pensya redaktora			1200	—
8	Koszta wysyłki, marki			828	14
9	Koszta druku			4444	22
10	Honorarya autorskie			2151	76
11	Prenumerata czasopism i wydatki administracyjne			317	10
		9269	49	9269	49

		Dochód		Rozchód	
		Koron	hal.	Koron	hal.
	XXIV. Subwencya na wydawnictwo książek popularnych.				
1	Pozostałość kasowa z r. 1904	1686	62		
2	Zasiłek rządowy	800	—		
3	Za rozsprzedane broszurki	15	77		
4	Autorom honoraryum za broszury			241	25
5	Zakupno 250 egzemplarzy broszury p. Szybińskiego „Pomoc przy porodzie“			100	—
6	Druk broszur			700	75
7	Udział w ogólnych kosztach administracyjnych			64	—
	Saldo z dniem 31 Grudnia 1905			1396	39
		2502	39	2502	39
	XXV. Subwencya na popieranie działalności Towarzystw rolniczych okręgowych.				
1	Saldo z dnia 31 Grudnia 1904	1830	—		
2	Zasiłek krajowy	8000	—		
3	„ „ na organizacyę działu handlowego	1000	—		
4	„ z funduszu Prezydyalnego	1500	—		
5	25% wkładek Towarzystw rolniczych okręgowych	1231	61		
6	Towarzystwu rolniczemu okręgowemu w Białej na popieranie działu handlowego			800	—
7	Towarzystwu rolniczemu okręgowemu w Dębicy subwencya na prowadzenie biura			1000	—
8	Towarzystwu rolniczemu okręgowemu w Mielcu dtto . .			1000	—
9	„ „ „ w Nowym-Sączu dtto . .			1000	—
10	„ „ „ w Rzeszowie dtto . .			1000	—
11	„ „ „ w Brzesku subwencya na założenie i prowadzenie biura			1300	—
12	Towarzystwu rolniczemu okręgowemu w Jaśle subwencya na założenie i prowadzenie biura			1300	—
13	Towarzystwu rolniczemu okręgowemu w Nowym-Targu subwencya na założenie i prowadzenie biura			1300	—
14	Towarzystwu rolniczemu okręgowemu w Tarnowie subwencya na założenie i prowadzenie biura			1300	—
15	Koszta inspekcyi biur			242	30
16	Udział w ogólnych kosztach administracyjnych			720	—
	Saldo z dniem 31 Grudnia 1905			2599	31
		13561	61	13561	61
	XXVI. Fundusz Biuro rachunkowe.				
1	Zasiłek rządowy za rok 1903/4	2000	—		
2	„ krajowy	1000	—		
3	Zwroty stron	1215	40		
4	„ zaległości	1422	44		
5	Niedobór z roku 1904			4029	46
6	Płace urzędników i sił pomocniczych			4040	—
7	Koszta podróży			1271	26
8	„ wyjazdu do Berlina			880	—
9	Introligator			90	60
10	Druki i formularze			256	50
11	Drobne wydatki			75	62
12	Udział w ogólnych kosztach administracyjnych			240	—
	Saldo z dniem 31 Grudnia 1905	5245	60		
		10883	44	10883	44

		Dochód		Rozchód	
		Kor.	hal.	Kor.	hal.
	XXVII. Subwencya na ogólne cele Towarzystwa.				
1	Pozostałość kasowa z roku 1904	1099	08		
2	Zasiłek państwowy	6000	—		
3	„ krajowy	12000	—		
4	Dochody nadzwyczajne	2010	01		
5	Tytułem kosztów administracyjnych (zwrot z innych funduszów)	15501	33		
6	38% wkładek Towarzystw rolniczych okręgowych	1872	05		
7	Najem lokalu			2900	—
8	Płace urzędników i woźnego			12623	60
9	Koszta podróży			2274	20
10	Wydatki biurowe			6306	26
11	Światło i opał			214	92
12	Druki i sprawozdania			2785	10
13	Portorya i telegramy			2280	30
14	Zakupno książek i gazet			469	65
15	Dopłata do Tygodnika rolniczego			463	99
16	Wydatki nadzwyczajne z funduszu Prezydyalnego			2200	—
17	Na popieranie działalności Towarzystw rolniczych okręgowych 25% wkładek członków			1231	61
18	Opłata wpisowego od ubezpieczenia urzędników w Towarzystwie oficyalistów prywatnych			1389	—
	Saldo z dniem 31 Grudnia 1905			3343	84
		38482	47	38 482	47
	XXVIII. Conto pro diversi.				
1	Saldo z dniem 31 Grudnia 1905	—	—	1259	93
	XXIX. Zakupno bydła we Fryzyi.				
1	Dopłata ze strony Komitetu	12739	13		
2	Zwrot za sztuki zakupione przez Komitet	2737	30		
3	Zwroty stron	48914	72		
4	Koszta zakupna bydła			64391	15
		64391	15	64391	15
	XXX. Fundusz Towarzystwa hodowców czerwonego bydła polskiego.				
1	Pozostałoęć kasowa z roku 1904	8945	43		
2	Wpłynęło	8848	70		
3	Wydano wedle osobnego sprawozdania			6602	77
	Saldo z dniem 31 Grudnia 1905			11191	36
		17794	13	17794	13
	XXXI. Fundusz Związku hodowców bydła nizinnego.				
1	Subwencya Komitetu	2000	—		
2	Wkładki	320	—		
3	Wydano na rachunek Związku			274	90
	Saldo z dniem 31 Grudnia 1905			2045	10
		2320	—	2320	—

		Dochód		Rozchód	
		Koron	hal.	Koron	hal.
	XXXII. Fundusz Zakładu sadowniczego „Glinka" w Prądniku czerwonym.				
1	Saldo z dniem 31 Grudnia 1904	615	08		
2	Wpłynęło	18500	78		
3	Wydano na rachunek Zakładu			17578	90
	Saldo z dniem 31 Grudnia 1905			1536	96
		19115	86	19115	86
1	Stan czynny w poszczególnych funduszach	106309	73		
2	Niedobory poszczególnych funduszów			9578	21
3	Stan gotówki, ulokowanej w Towarzystwie Wzajemnego Kredytu			85900	—
4	Stan gotówki, ulokowanej w Pocztowej Kasie Oszczędności . .			1798	48
5	Zaliczki			7694	14
6	Gotówka w kasie			1338	90
		106309	73	106309	73

Powyższe saldo kasowe w kwocie Koron tysiąc trzysta trzydzieści ośm 90 halerzy znalazła Komisya jako zgodne z allegatami.

Kraków dnia 19. lutego 1906.

Jan Konopka m. p. *A. Dydyński* m. p. przewodniczący. *J. Zagórski* m. p.

Skład Prezydyum i Członków

Komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego w roku 1905.

Prezes: Zdzisław hr. Tarnowski.
I. Wiceprezes: Karol Czecz de Lindenwald.
II. Wiceprezes: Prof. Dr. Józef Milewski.

Członkowie Komitetu:

Z urzędu:

Breza F. August hr.
Dąmbski Aleksander
Dydyński Maryan
Jordan Adam Dr.
Ks. Krawczyński Piotr
Łuszczkiewicz Marek
Męciński Józef hr.
Ostaszewski Stanisław
Poniński Adolf
Rostworowski Michał hr.
Rey Mikołaj hr.
Skirliński Jan
Tarnowski Jan hr.

Z wyboru:

Bzowski Kazimierz
Dolański Henryk
Dzianott Jan Kanty Dr.
Fihauser Stanisław
Górski Antoni Prof. Dr.
Hupka Jan Dr.
Konopka Stefan
Lubomęski Władysław Prof.
Milieski Witold Dr.
Tyszkiewicz Janusz hr.
Włodek Zdzisław
Zduń Jan Dr.
Żeleński Władysław.

Z kooptacyi:

Jentys Stefan Prof. Dr.
Krzyżanowski Adam Dr.
Rutowski Klemens Dr.

Biuro Komitetu:

Sekretarz: Dr. Józef Raczyński
Inspektor hodowli: Stefan Bojanowski.
Referent dla spraw hodowlanych: Dr. Mieczysław Pańkowski.
Nauczyciel wędrowny i kierownik biura statystycznego: Dr. Jakób Tomalski.
Inspektor biur Towarzystw rolniczych okręgowych: Stefan Bojanowski.
Kierownik biura rachunkowego: Adam Prus Wiśniewski.
Instruktor rolnictwa Jan Hewell.
» » Kazimierz Karczewski.
1 kancelista, 1 rachmistrz, 5 pisarzy, 1 woźny.

Przydzieleni do biura Komitetu przez Wydział krajowy:

1. Feliks Sandoz, *instruktor hodowli.*
2. Dr. Stanisław Goliński, *intruktor ogrodnictwa.*

Skład Sekcyi:

Administracyjnej:

Z wyboru:

1. Milieski Witold Dr.
2. Hupka Jan Dr.
3. Bzowski Kazimierz.
4. Górski Antoni Prof. Dr.
5. Dąmbski Aleksander.
6. Lubomęski Władysław Prof.
7. Włodek Zdzisław.

Z kooptacyi:

8. Scipio Karol hr.
9. Jaworski Leopold Władysław Prof. Dr.
10. Dr. Krzyżanowski Adam.

Chowu drobnego inwentarza:

Z wyboru:

1. Rutowski Klemens Dr.
2. Zduń Jan Dr.
3. Jordan Adam Dr.
4. Tyszkiewicz Janusz hr.
5. Włodek Zdzisław.
6. Dzianott Jan Kanty Dr.

Chowu koni:

Z wyboru:

1. Tarnowski Jan hr.
2. Breza hr. F. August.
3. Dolański Henryk.
4. Ostaszewski Stanisław.
5. Rostworowski Michał hr.

Z kooptacyi:

6. Stadnicki hr. Jan.

Gorzelnianej:

Z wyboru:

1. Żeleński Władysław.
2. Milieski Witold Dr.
3. Rey Mikołaj hr.
4. Konopka Stefan.
5. Dr. Krzyżanowski Adam.

Z kooptacyi:

6. Jan hr. Tarnowski.
7. Władysław hr. Mycielski.

Hodowlano-mleczarskiej:

Z wyboru:

1. Dąmbski Aleksander.
2. Jordan Adam Dr.
3. Ostaszewski Stanisław.
4. Fihauser Stanisław.
5. Żeleński Władysław.
6. Rey Mikołaj hr. Dr.
7. Zduń Jan Dr.

Z kooptacyi:

8. Klecki Waleryan Prof. Dr.
9. Nowak Julian Prof. Dr.

Rolniczej:

Z wyboru:

1. Lubomęski Władysław Prof.
2. Dolański Henryk.
3. Fihauser Stanisław.
4. Jentys Stefan Prof. Dr.
5. Rutowski Klemens Dr.
6. Tyszkiewicz hr. Janusz.
7. Dzianott Jan Kanty Dr.

Z kooptacyi:

8. Sikorski Tadeusz Prof.

Redakcyjnej:

Z wyboru:

1. Lubomęski Władysław Prof.
2. Dolański Henryk.
3. Fihauser Stanisław.
4. Jentys Stefan Prof. Dr.
5. Rutowski Klemens Dr.
6. Tyszkiewicz hr. Janusz.
7. Dzianott Jan Kanty Dr.

Statystycznej:

Z wyboru:

1. Lubomęski Władysław Prof.
2. Dolański Henryk.
3. Fihauser Stanisław.
4. Jentys Stefan.
5. Rutowski Klemens Dr.
6. Tyszkiewicz hr. Janusz.
7. Dzianott Jan Kanty Dr.

Komisya rewizyjna:

1. Aleksander Dydyński, przewodniczący.
2. Jan Zagórski.
3. Jan br. Konopka.
4. Julian Bielański.
5. Stanisław Konopka.

Delegaci Komitetu:

Państwowa Rada rolnicza:

Czecz Karol de Lindenwald, członek.
Nowak Julian Dr. Prof., zastępca.

Państwowa Rada kolejowa:

Struszkiewicz Władysław, c. k. radca dworu, członek.
Jordan Adam Dr., zastępca.

Centralny Wydział Stowarzyszeń rolniczych:

Tarnowski hr. Zdzisław, członek.
Czecz Karol de Lindenwald, członek.
Dąmbski Aleksander, członek.
Dydyński Maryan, członek.
Dolański Henryk, zastępca.
Jordan Adam Dr., zastępca.
Krzyżanowski Adam Dr., zastępca.

Zarząd główny Tow. Kółek rolniczych:

Konopka Stefan.
Tyszkiewicz Janusz hr.

Krajowa Rada kolejowa:

Struszkiewicz Władysław, c. k. radca dworu.

Krajowa Komisya dla spraw rolniczych:

Czecz de Lindenwald Karol.
Jordan Adam Dr.
Milieski Witold Dr.

Kuratorya Szkoły czernichowskiej:

J. E. Wodzicki Antoni hr., członek.
Badeni Stanisław hr., zastępca.

Rada znawców w sprawie opodatkowania piwa, wódki, olejów mineralnych i cukru:

Czecz de Lindenwald Karol, członek.
Hupka Jan Dr., zastępca.

Komitet doradczy dla spraw chowu koni w Galicyi:

Tarnowski Jan hr., członek.
Dąmbski Aleksander, zastępca.

Związek austr. Tow. rolniczych:

Krzyżanowski Adam Dr.
Górski Antoni Dr. Prof.

Krajowa Rada dla budowy dróg wodnych:

Górski Antoni Prof. Dr.

Kuratorya Zakładu sadowniczego:

Hupka Jan Dr., członek.
Krzyżanowski Adam Dr., zastępca.

Członkowie honorowi:

Jego Ces. i Król. Wysokość Arcyksiążę Karol Stefan.
Homolacs Stanisław.
Kurnatowski Stanisław.
Kwilecki Mieczysław hr.
Dr. Andrzej hr. Potocki, c. k. Namiestnik.
Struszkiewicz Władysław, c. k. radca dworu, insp. kult. kraj. dla Galicyi przy Min. roln.
Szułdrzyński Zygmunt Dr.
J. E. Antoni hr. Wodzicki.
Stanisław hr. Żółtowski.

Członkowie Towarzystw Rolniczych okręgowych.

Biała-Żywiec.

Zarząd:

1. *Prezes:* Adolf Poniński, Kobiernice, p. Kęty.
2. *Wiceprezes:* Franciszek Kramarczyk, Osiek, p. loco.

Wydział:

3. Wiktor Dołkowski, Kęty, p. loco.
4. Henryk Dołkowski, Nowa wieś, p. Kęty.
5. Ludwik Dubowski, Żywiec, p. loco.
6. Jan Bilczewski, Kęty, p. loco.
7. Józef Grygierzec, Bestwina p. loco.
8. Jan Kaleta, Wilamowice, p. loco.
9. Bar. Adr. Larisch, Bulowice, p. Kęty.
10. Wincenty Zwilling, Harmęże, p. Oświęcim.

Członkowie:

11. Adamski Franciszek, Janowice, p. Bestwina.
12. Adamus Jan, Bulowice, p. Kęty.
13. Bartke Ryszard, Brzeszcze, p. Jawiszowice.
14. Blachura Jan, Bujaków, p. Kozy.

15. Białek Tomasz, Żywiec, p. loco.
16. Bieroński Franciszek, Pisarzowice, p. Kozy.
17. Böhm Ludwik, Żywiec, p. loco.
18. Budiner Maks, Obszar, p. Żywiec.
19. Butka Melchior, Kobiernice, p. Kęty.
20. Czecz Karol Br., Kozy, p. loco.
21. Czerwik Jakób, Babice, p. Oświęcim.
22. Czerwik Stanisław, Nowa wieś, p. Kęty.
23. Culek Jan, Bujaków, p. Kozy.
24. Dobija Ludwik, Rybarzowice, p. Łodygowice.
25. Drabek Jakób, Bielany, p. Kęty.
26. Dworzański Józef, Kęty, p. loco.
27. Dusik Antoni, Bielany, p. Kęty.
28. Dudek Wincenty, Czaniec, p. Kęty.
29. Dydusiak Karol, Włósiennice, p. Oświęcim.
30. Dźwigoń Maciej, Kańczuga, p. Kęty.
31. Figwehr Józef, Wilamowice, p. loco.
32. Foks Alojzy, Wilamowice, p. loco.
33. Foks Kazimierz, Wilamowice, p. loco.
34. Foks Jan, Wilamowice, p. loco.
35. Foks Józef, Wilamowice, p. loco.
36. Foltyn Kanty, Bujaków, p. Kozy.
37. Formas Karol, Hecznarowice, p. Wilamowice.
38. Gałuszka Józef, Czaniec, p. Kęty.
39. Gałuszka Paweł, Porąbka, p. loco.
40. Gniłka Jan, Kobiernice, p. Kęty.
41. Gniłka Wojciech, Kobiernice, p. Kęty.
42. Gogulski Franciszek, Kobiernice, p. Kęty.
43. Grabowski Ignacy, Kobiernice, p. Kęty.
44. Grygierzec Józef, Janowice, p. Bestwina.
45. Haempel Karol, Malec, p. Kęty.
46. Haempel Oskar, Górka, p. Osiek.
47. Hałatek Antoni, Kęty, p. loco.
48. Ksiądz Hajost, Osiek, p. loco.
49. Hankus Jan, Kęty, p. loco.
50. Ksiądz Hanusiak, Poręba, p. Oświęcim.
51. Hanzlik Józef, Kęty, p. loco.
52. Hanzlik Wojciech, Bujaków, p. Kozy.
53. Hipnorowski, Poręba, p. Oświęcim.
54. Hirth, Żywiec, p. loco.
55. Hałatek Franciszek, Kęty, p. loco.
56. Jankowski Robert, Bielsko, p. loco.
57. Janoszek Jan, Kęty, p. loco.
58. Jarnot Józef, Podlasy, p. Kęty.
59. Jaworek Karol, Grojec, p. Oświęcim.
60. Kaczmarczyk Józef, Porąbka, p. loco.
61. Klobus Major, Łodygowice, p. loco.
62. Klimczak Wojciech, Czaniec, p. Kęty
63. Kaczmarczyk Jan, Babice, p. Oświęcim.
64. Kłosiński Karol, Kęty, p. loco.
65. Kłosiński Jan, Kęty, p. loco.
66. Kojder Józef, Podlasy, p. Kęty.
67. Kolesza Jan, Malec, p. Kęty.
68. Konkol Antoni, Bujaków, p. Kozy.
69. Ksiądz kanonik Kondolewicz, Wilamowice, p. loco.
70. Kopciński Jan, Kęty, p. loco.
71. Kowalski Jan, Czaniec, p. Kęty.
72. Kubik Jan, Janowice, p. Bestwina.
73. Kubik Antoni, Janowice, p. Bestwina.
74. Kozak Antoni, Bujaków, p. Kozy.
75. Koziołek Franciszek, Czaniec, p. Kęty.
76. Koziołek Adam, Bujaków, p. Kozy.
77. Korzonkiewicz Jakób, Kobiernice, p. Kęty.
78. Kostka Stanisław, Kobiernice, p. Kęty.
79. Kubiczek Fraciszek, Pisarzowice, p. Kozy.
80. Kulka Marcin, Hecznarowice, p. Wilamowice.
81. Kulka Franciszek, Brzeszcze, p. Jawiszowice.
82. Kulczyk Andrzej, Babice, p. Oświęcim.
83. Krzemień Gustaw, Jawiszowice, p. loco.
84. Krzemień Adolf, Skidzin, p. Oświęcim.
85. Krzysztoforski Edmund, Kęty, p. loco.
86. Krauss Józef, Janowice, p. Bestwina.
87. Kwaśniewski Franciszek, Kęty, p. loco.
88. Kwieciński Józef, Komorowice, p. Biała.
89. Krzemień Marcin, Brzezinka, p. Oświęcim.
90. Ligenza, Malec, p. Kęty.
91. Ledwoń Józef, Babice, p. Oświęcim.
92. Dr. Łazarski Stanisław, Witkowice, p. Kęty.
93. Łukasik, Malec, p. Kęty.
94. Maga Jan, Janowice, p. Bestwina.
95. Maga Franciszek, Bestwina, p. loco.
96. Majcherczyk Józef, Nowa Wieś, p. Kęty.
97. Markielowski Jan, Kęty, p. loco.
98. Matusiak Franciszek, Łęki, p. Kęty.
99. Miłoraj Fraciszek, Malec, p. Kęty.
100. Moll Ignacy, Kęty, p. loco.
101. Moliński Antoni, Żywiec, p. loco.
102. Mynarski Stanisław, Wilamowice, p. loco.
103. Mynarski Antoni, Stara Wieś, p. Wilamowice.
104. Mynarski Józef, Wilamowice, p. loco.
105. Much Hugo, Porąbka, p. loco.
106. Mika Maciej, Hecznarowice, p. Wilamowice.
107. Naglik Franciszek, Kańczuga, p. Kęty.
108. Naglik Tomasz, Kańczuga, p. Kęty.
109. Niemiec Jan, Osiek, p. loco.
110. Nikiel Jan, Czaniec, p. Kęty.
111. Nowak Jan, Wilamowice, p. loco.
112. Nowak Franciszek, Wilamowice, p. loco.
113. Nycz Józef, Wilamowice, p. loco.
114. Ochman Jan, Stara Wieś, p. Wilamowice.
115. Pająk Franciszek, Hecznarowice, p. Wilamowice.
116. Ksiądz Pałeczny, Rajcza, p. Żywiec.
117. Papla Franciszek, Janowice, p. Bestwina.
118. Płaskonka Stanisław, Górka-Rycerka, p. Żywiec.
119. Płowucha Józef, Sól, p. Żywiec.
120. Pyka, Kobiernice, p. Kęty.
121. Pyka Józef, Komorowice, p. Biała.
122. Pyrda Józef, Hecznarowice, p. Wilamowice.
123. Pyrkel Stanisław, Kęty, p. loco.
124. Pudełko Józef, Pisarzowice, p. Kęty.
125. Pudełko Franciszek, Janowice, p. Bestwina.
126. Rączka Franciszek, Żywiec, p. loco.

127. Rosner Stanisław, Wilamowice, p. loco.
128. Rudziński Oskar, Osiek, p. Oświęcim.
129. Sarna Wojciech, Brzeszcze, p. Jawiszowice.
130. Szmeja Zygmunt, Kęty, p. loco.
131. Schlee Franciszek, Biała, p. loco.
132. Schrótler Robert, Żywiec, p. loco.
133. Stachoń Jan, Pławy, p. Oświęcim.
134. Stafiński Maciej, Hecznarowice, p. Wilamowice.
135. Stafiński Jan, Hecznarowice, p. Wilamowice.
136. Stanclik Antoni, Komorowice, p. Biała.
137. Słapą Michał, Czaniec, p. Kęty.
138. Studencki Jan, Żywiec, p. loco.
139. Ks. Kan. Szałaśny, Oświęcim, p. loco.
140. Szatanik Michał, Zadziele, p. Żywiec.
141. Schneider Jan, Wilamowice, p. loco.
142. Szpila Antoni, Czaniec, p. Kęty.
143. Szpila Franciszek, Czaniec, p. Kęty.
144. Śmieszek Antoni młodszy, Oświęcim, p. loco.
145. Trembla Jakób, Podlasie Kęckie, p. Kęty.
146. Wadoń Jan, Kańczuga, p. Kęty.
147. Wadoń Jakób, Podlasie Kęckie, p. Kęty.
148. Wagner Juliusz, Żywiec, p. loco.
149. Walczyk Paweł, Brzeszcze, p. Jawiszowice.
150. Wałęga Jan, Szczyrk, p. Buczkowice.
151. Ks. dziekan Warmus, Kęty, p. loco.
152. Warmus Józef, Hecznarowice, p. Wilamowice.
153. Wiśniowski Franciszek, Czaniec, p. Kęty.
154. Wójcik Józef, Hecznarowice, p. Wilamowice.
155. Wojewodzic Antoni, Bielany, p. Kęty.
156. Wojewodzic Franciszek, Kańczuga, p. Kęty.
157. Wysocki Teofil, Polanka Wielka, p. loco.
158. Wojtyła Franciszek, Bujaków, p. Kozy.
159. Witkowski Bartłomiej, Kobiernice, p. Kęty.
160. Wykręt Wojciech, Kobiernice, p. Kęty.
161. Zajączek Franciszek, Kęty, p. loco.
162. Żmuda Jan, Osiek, p. loco.
163. Zontek Józef, Bujaków, p. Kozy.
164. Zipser Wojciech, Lipnik, p. Biała.
165. Kółko rolnicze, Brzeszcze, p. Jawiszowice.
166. Sinta Józef, Podlasie Kęckie, p. Kęty.
167. Nycz Marcin, Pisarzowice, p. Kozy.

Bochnia.

Zarząd:

1. *Prezes*: hr. Michał Rostworowski, Ostrów szlach. p. Gawłów.
2. *Wiceprezes:* Dr. Klemens Rutowski, Łąkta górna, p. Rzegocina.

Wydział:

3. X. Albin Adolf, Chełm, p. loco.
4. Bondi Karol, Bochnia, p. loco.
5. Chrzanowski Konstanty, Kraków, p. loco.
6. X. Ratowski Franciszek, Wiśnicz stary, p. W. nowy.
7. Wykowski Jan, Łężkowice, p. Kłaj.

Członkowie:

8. Tytus Meyssner, Kopaliny, p. Wiśnicz.
9. Zygmunt Ruebenbauer, Kobylec, p. Łapanów.
10. Zdzisław Włodek, członek honorowy, Dąbrowica, p. Chrostowa.
11. Józef Ożegalski, Kamionna, p. Trzciana koło Bochni.
12. X. Andrzej Sękowski, Wiśnicz nowy, p. loco.
13. Antoni Popiel, Zbydniów, p. Trzciana koło Bochni.
14. Jan Stokłosa, Kolanów, p. Bochnia.
15. Władysław Siemieński, sekretarz, Bochnia p. loco.
16. Ludwik Kisielewski, Barczków, p. Ujście solne.
17. X. Henryk Rampelt, Mikluszowice, p. Gawłówek.
18. Józef Popowski, Kraków, p. loco.
19. Franciszek Zawisza, Wiśnicz, p. loco.
20. Oskar Sittauer, Niewiarów, p. Niegowić.
21. Mieczysław Ruebenbauer, Proszówki, p. Bochnia.
22. Michał Kostuch, Nieszkowice małe, p. Bochnia.
23. Józef Rzepka, Targowisko, p. Kłaj.
24. Jan Sadulski, Mikluszowice, p. Gawłówek.
25. Jan Jarosz, Mikluszowice, p. Gawłówek.
26. Kółko rolnicze, Królówka, p. Wiśnicz.
27. » » Targowisko, p. Kłaj.
28. » » Siedlec, p. Chełm.
29. » » Brzeźnica, p. Bochnia.
30. Zofia Popiel, Ruszcza, p. Kraków.
31. Marya Niwicka, Zawada, p. Bochnia.
32. Kółko rolnicze, Ujście solne, p. loco.
33. Andrzej Stopa, Wola batorska, p. Niepołomice.
34. Konstanty Komierowski, Rząska, p. Łobzów.
35. Aleksander Czaplicki, Bochnia, p. loco.
36. Ignacy Dziurdzia, Siedlec, p. Chełm.
37. Alojzy Anlauf, Bochnia, p. loco.
38. Władysław Żeleński, Grodkowice, p. Brzezie.
39. Karol Sękowski, Nieprześnia, p. Bochnia.
40. X. Andrzej Mucha, Okulice, p. Gawłów.
41. Dr. Stanisław Biesiadecki, Kierlikówka, p. Trzciana koło Bochni.
42. Władysław Karpiński, Bochnia, p. loco.
43. Józef Stachoń, Chronów, p. Wiśnicz.
44. Jan Nowak, Kamionna, p. Trzciana koło Bochni.
45. Jadwiga Niwicka, Ujazd, p. Trzciana koło Bochni.
46. Franciszek Sawicki, Wiśnicz, p. loco.
47. X. Zygmunt Migdał, Brzezie, p. loco.
48. Witold Jasiński, Bienkowice, p. Ujście solne.
49. Antoni Neusser, Pogwizdów, p. Bochnia.
50. Józef Stroner, Staniątki, p. loco.
51. Edward Maurizio, Strzelce wielkie, p. Szczurowa.
52. Piotr Kogut, Kobylec, p. Łapanów.
53. Jan Gońka, Brzeźnica, p. Bochnia.
54. Jakób Stabrawa, Olchowa, p. Wiśnicz.
55. Jan Wróbel, Moszczenica, p. Chełm.
56. Kółko rolnicze, Mikluszowice, p. Gawłówek.

57. X. Adam Warczewski, Chronów, p. Wiśnicz.
58. X. Wojciech Rutkowski, Rzezawa, p. loco.
59. Józef Kronenberg, Bochnia, p. loco.
60. X. Karol Guzkiewicz, Łapanów, p. loco.
61. Jan Zgraja, Grobla, p. Sierosławice.
62. Adam Ruebenbauer, Bochnia, p. loco.

Brzesko.

Zarząd:

1. *Prezes*: Dr. Jordan Adam, Więckowice p. Wojnicz.
2. *Wiceprezes*: Maurizio Edward, Strzelce wielkie p. Szczurowa.

Wydział:

3. Łasiński Józef, Przyborów p. Szczepanów.
4. Baltaziński Dr. Kazimierz, Jasień p. Brzesko.
5. Stec Jan, Brzozowiec p. Słotwina.
6. Dolański Henryk, Radłów p. Radłów.
7. Elterlein Władysław, Górka p. Szczurowa.
8. Lewartowski Br. Karol, Dobrociesz p. Tymowa
9. *Sekretarz*: Józef Górnisiewicz, Brzesko p. Brzesko.

Członkowie:

10. Ewy Jan, Gosprzydowa p. Uszew.
11. Dunikowski Adam, Łososina dolna p. Tęgoborze.
12. Götz Jan Okocimski, Okocim.
13. Jordan Roman, Roztoka, p. Wojnicz.
14. Jaszczurowski Mieczysław, Połom mały p. Czchów.
15. Kępiński Aleksander, Szczurowa, p. Szczurowa.
16. Kossecki Ks. Szczepan, Szczepanów, p. Szczepanów.
17. Kmietowicz Ks. Antoni, Radłów, p. Radłów.
18. Kunachowicz Stanisław, Biskupice melsztyńskie p. Zakliczyn.
19. Kielawa Julian, Stróże, p. Zakliczyn.
20. Łysakowski Józef, Gnojnik, p. Uszew.
21. Oszelda Jerzy, Zdonia, p. Zakliczyn.
22. Sadowski Konstanty, Borzęcin, p. Borzęcin.
23. Jakubowski Stanisław, Zabawa, p. Radłów.
24. Sawicki Ks. Jan, Wojakowa, p. Tymowa.
25. Szczygieł Ks. Paweł, Bielcza, p. Biadoliny szlacheckie
26. Schimmer Leon, Brzesko, p. Brzesko.
27. Adamczyk Jan, Brzozowiec, p. Słotwina.
28. Bujak Jan, Maszkienice, p. Brzesko.
29. Bętkowski Wiktor, Słotwina, p. Słotwina.
30. Bilecki Franciszek, Szczepanów, p. Szczepanów.
31. Dudek Józef, Gwoździec, p. Zakliczyn.
32. Florkowski Antoni, Zawada lanck. p. Zakliczyn.
33. Gucwa Józef, Wola przemyk. p. Zaborów.
34. Gładysz Tomasz, Szczepanów, p.Szczepanów.
35. Kargól Władysław, Łęki, p. Szczepanów.
36. Koczwara Kazimierz, Wola dębińska p. Biadoliny
37. Kądziołka Franciszek, Jasień p. Brzesko.
38. Lis Grzegorz, Mokrzyska, p. Mokrzyska.
39. Michałek Józef, Dębno, p. Biadoliny.
40. Mendel Franciszek, Tęgoborze, p. Tęgoborze,
41. Nowak Kazimierz, Okocim, p. Okocim.
42. Olszewski Michał.
43. Pikulski Franciszek, Sterkowiec p. Szczepanów.
44. Pikulski Stanisław, Wokowice p. Biadoliny.
45. Piórek Józef, Strzelce wielkie, p. Szczurowa.
46. Rożkowicz Wojciech, Tymowa, p. Tymowa.
47. Rudek Antoni, Maszkienice, p. Brzesko.
48. Solak Józef, Borzęcin, p. Borzęcin.
49. Swierczek Tomasz, Jadowniki, p. Brzesko.
50. Wróbel Jan, Porąbka uszews., p. Porąbka uszews.

Dębica.

Zarząd:

1. *Prezes*: Dr. Mikołaj hr. Rey, Przyborowie p. Grabiny.
2. *Wiceprezes*: Ks. prałat Wolski Eugieniusz, Dębica, p. Dębica.

Wydział:

3. Bronec Karol, Siedliska p. Brzostek.
4. Czerwiec Kazimierz, Róża, p. Zassów.
5. Ks. Golonka Stanisław, Brzeziny, p. Brzeziny.
6. Ks. Grochola Walenty, Mała, p. Łączki kucharskie.
7. Hruby Karol, Pustynia p. Dębica.
8. Kamiński Edward, Przyborowie p. Grabiny.
9. Kabaj Michał, Głobikówka p. Brzostek.
10. Kleszcz Piotr, Wiewiórka, p. Zassów.
11. Korasadowicz Józef, Zawadka, p. Brzostek.
12. Moskal Jan, Głowaczowa, p. Grabiny.
13. Panek Jan, Ropczyce, p. Ropczyce.
14. Pieniążek Franciszek, Kawęczyn, p. Dębica.
15. Podraza Stanisław, Łęki górne, p. Łęki górne.
16. Prokuski Stanisław, Głobikówka, p. Brzostek.
17. Raff Ezechiel, Pilzno, p. Pilzno.
18. Ks. Ruminowski Antoni, Siedliska p. Brzostek,
19. Składzień Jan, Zawada, p. Dębica.
20 Skołuba Tadeusz, Lubzina, p. Ropczyce.
21. Tabor Stanisław, Róża p. Zassów.
22. Wejda Antoni, Parkosz, p. Pilzno.
23. Wadas Jan, Lubcza, p. Jodłowa.
24. Zauderer Henryk, Dębica, p. loco.

Członkowie:

25. Andreasik Jakób, Brzeziny p. Brzeziny.
26. Bahr Juliusz, Róża, p. Zassów.
27. Balasa Dominik, Motowa, p. Pilzno.
28. Bielański Julian, Straszęcin, p. Grabiny.
29. Brandt Henryk, Bobrowa, p. Grabiny.
30. Bronikowski Jan, Róża p. Zassów.
31. Brunicka br. Wanda, Smarzowa, p. Brzostek.
32. Chorzempa Szczepan, Zwiernik p. Pilzno.
33. Chmielowski Józef, Sepnica, p. Dębica.
34. Ćwik Stanisław, Jaźwiny, p. Czarna.
35. Czechowski M., Ropczyce, p. Ropczyce.

36. Daniel Floryan, Sędziszowskie Przedmieście, p. Sędziszów.
37. Darłak Józef, Zassów, p. Zassów.
38. Dobrowolski Stanisław, Jastrząbka, p. Zassów.
39. Dolińska Zofia, Łęki górne, p. Łęki górne.
40. Doliński Ludwik, Nockowa, p. Sędziszów.
41. Ks. Fąferko Karol, Pilzno, p. Pilzno.
42. Dr. Friedberg Sydon, Dębica, p. Dębica.
43. Gawroński Władysław, Siedliska, p. Brzostek.
44. Gąsior Jakób, Kamienica górna, p. Brzostek.
45. Grudlicher Franciszek, Borowa, p. Grabiny.
46. Frenkel Józef, Machowa, p. Pilzno
47. Gawroński Tomasz, Jastrząbka stara, p. Zassów.
48. Gawroński Michał, Przeczyca, p. Brzostek.
49. Hubicki Stanisław, Dębica, p. Dębica.
50. Hupka Stanisław, Mała, p. Łączki kucharskie.
51. Jaśkiewicz Władysław, Paszczyna p. Dębica.
52. Kaczorowski Henryk, Przeczyca, p. Brzostek.
53. Dr. Kaden Józef, Wola Justowska, p. Kraków.
54. Kolbusz Józef, Kamienica górna, p. Brzostek.
55. Ks. Kopernicki Władysław, Zawada, p. Dębica.
56. Ks. Krośnieński Józef, Zassów, p. Zassów.
57. Krzysztoń Wojciech, Glinik, p. Łączki kucharskie.
58. Kurcz Wojciech, Bobrowa, p. Grabiny.
59. Kurczyk Jan, Bobrowa, p. Grabiny.
60. Lągosz Wojciech, Brzeziny, p. Brzeziny,
61. Lorenc Franciszek, Dębica, p. Dębica.
62. Ks. Lenartowicz Józef, Lubcza, p. Jodłowa.
63. Dr. Lewicki Witold, Głobikówka, p. Brzostek.
64. Łubieński hr. Tadeusz, Zassów, p. Zassów.
65. Łukasik Stanisław, Smarzowa, p. Brzostek.
66. Matraj Ignacy, Dąbie, p. Zassów.
67. Maziarka Józef, Dęboszyn, p. Jodłowa.
68. Ks. Miętus Maciej, Lubzina, p. Ropczyce,
69. Misiewicz Mieczysław, Dolczówka, p. Pilzno.
70. Momola Józef, Stobierna, p. Dębica.
71. Mazur Stanisław, Bobrowa, p. Dębica,
72. Mikrut Jędrzej, Wiewiórka p. Zassów.
73. Michle Franciszek, Latoszyn, p. Dębica.
74. Muszyński Walenty, Gumniska-Fox, p. Dębica.
75. Oliński Juliusz, Gumniska-Fox, p. Dębica.
76. Ośmiałowski Stanisław, Brzeziny, p. Brzeziny.
77. Pająk Jan, Gawrzyłowa, p. Dębica.
78. Perz Franciszek, Róża, p. Zassów.
79. Pieniążek Tadeusz, Strzegocice, p. Pilzno.
80. Potocki hr. Antoni, Korzeniów, p. Przecław.
81. Gąsior Józef, Brzeziny p. Brzeziny.
82. Skarszewski Stanisław, Brzeźnia, p. Dębica.
83. Skarbek Jan, Wiewiórka, p. Zassów.
84. Skrzynecki Piotr, Zawada, p. Dębica.
85. Śliwa Tomasz, Brzeziny, p. Brzeziny.
86. Stojak Wojciech, Lubcza, p. Jodłowa.
87. Dr. Strzelbicki Stanisław, Łopuchowa, p. Ropczyce.
88. Śmiech Franciszek, Brzeziny, p. Brzeziny.
89. Strojny Michał, Zawada, p. Dębica.
90. Sztorc Jakób, Zwiernik, p. Pilzno.
91. Synowiecki Stanisław, Smarzowa, p. Brzostek.
92. Trojan Józef, Nawsie, p. Brzostek.
93. Warzecha Maciej, Jodłowa, p. Jodłowa.
94. Warzecha Jan, Jodłowa, p. Jodłowa.
95. Weiss Herman, Dębica, p. Dębica.
96. Wojtowicz Gabryel, Jaźwiny, p. Czarna.
97. Wydźga Józef Tomasz, Ocieka, p. Dąbie.
98. Wyźnia Jan, Zassów, p. Zassów.
99. Zarychta Wojciech, Grabiny, p. Grabiny.
100. Zborzil Ignacy, Dobrków, p. Pilzno.
101. Zembaty Leon, Przyborowie, p. Grabiny.
102. Żmuda Jan, Wiewiórka, p. Zassów.
103. Kółko rolnicze, Lubcza, p. Jodłowa.
104. » » Łęki górne, p. Pilzno.
105. » » Pilzno, p. Pilzno.
106. » « Wiewiórka, p. Zassów.
107. » » Brzostek, p. Brzostek.
108. » » Głowaczowa, p. Grabiny.
109. » » Grabiny, p. Grabiny.
110. » » Motowa, p. Pilzno.

Jasło.

Zarząd.

1. *Prezes*: Ostaszewski Stanisław, Klimkówka p. Rymanów.
2. *Wiceprezes:* Piliński Kazimierz, Tarnowiec p. loco.

Wydział:

3. Gorayski Jan, Szebnie p. Moderówka.
4. Groblewski Henryk, Szymbark p. loco.
5. Dr. Dzianott Kanty, Lubla p. Frysztak.
6. Stawiarski Waleryan, Jedlicze p. loco.

Zastępcy:

7. Ks. Sarna Władysław, Szebnie p. Moderówka.
8. Cebula Jan, Łączki, p. loco.

Członkowie:

9. Dr. Adamski Roman, Jasło p. loco.
10. Biechoński Wojciech, Jasło p. loco.
11. Biesiadecki Władysław, Gorajowice, p. Jasło.
12. Biskup Ignacy, Wojkówka p. Łączki.
13. Hr. Bobrowska Ludwina, Bogoniowice p. Ciężkowice.
14. Hr. Bobrowski Władysław, Długie p. Jedlicze.
15. Brach Jan, Moszczenica, p. loco.
16. Brykczyński Józef, Święcany p. Biecz.
17. Buś Ludwik, Sękowa, p. Gorlice.
18. Chap Wojciech, Sądkowa, p. Tarnowiec.
19. Czajka Ludwik, Trzcinica, p. loco.
20. Czernicki Tomasz, Lubla, p. Frysztak.
21. Dr. Czyszczan Tadeusz, Skołyszyn, p. loco.
22. Dąbrowski Franciszek, Krosno, p. loco.
23. Dąbrowski Ludwik, Dąbrówka lubatow. p. Iwonicz.

24. Dubiel Antoni, Warzyce, p. Jasło.
25. Dutkiewicz Stanisław, Kołaczyce p. loco.
26. Ks. Dybaś Józef, Trzcinica, p. loco.
27. Ks. Dzierzyński Mikołaj, Cieklin, p. loco.
28. Dziewałtowski Narcyz, Siepietnica, p. Biecz.
29. Dzwonkowicz Jan, Umieszcz, p. Tarnowiec.
30. Ks. Felenczak Michał, Polany, p. Krempna.
31. Feruś Franciszek, Odrzykoń, p. Krosno.
32. Filipowicz Edward, Makowiska, p. Żmigród.
33. Floch Jan, Jasło, p. loco.
34 Fortuna Józef, Szebnie, p. Moderówka.
35. Froń Józef, Suchodół, p. Krosno.
36. Ks. Gardziel Michał, Sieklówka, p. Frysztak.
37. Gawlik Michał, Szalowa, p. Stróże.
38. Gierudzki Franciszek, Krościenko, p. Krosno.
39. Gołaszewska Marya, Targowiska, p. loco.
40. Gorayski August, Moderówka, p. loco.
41. Hr. Grabowski Stefan, Polanka-Karol, p. loco.
42. Groblewski Zygmunt, Bystra, p. Gorlice.
43. Grotowski Władysław, Jaćmierz, p. loco.
44. Habrat Jan, Suchodół, p. Krosno.
45. Ks. Hański Stanisław, Harklowa p. Skołyszyn.
46. Ks. Jakiel Jan, Osiek, p. loco.
47. Jastrzębski Jan, Draganowa, p. Dukla.
48. Janiszewski Kazimierz, Osiek, p. loco.
49. Ks. Jurczakiewicz Emil, Uście ruskie, p. loco.
50. Karczmarski Jędrzej, Teodorówka, p. Dukla.
51. Kapała Franciszek, Potakówka, p. Tarnowiec.
52. Ks. Kisielewski Filomon, Krempna, p. loco.
53. Ks. Kłeczek Karol, Korczyna. p. loco.
54. Koczanowicz Walery, Moszczenica. p. loco.
55. Kołek Jakób, Jasło, p. loco.
56. Kopczak Antoni, Wrocanka, p. Tarnowiec.
57. Koś Jan, Lubla, p. Frysztak.
58. Kotarski Stanisław, Brzyska p. Kołaczyce.
59. Kotowicz Adam, Jasło, p. loco.
60. Ks. Krygowski Julian, Zręcin, p. loco.
61. Książkiewicz Szymon, Zmigród stary, p. Zmigród.
62. Kupka Jan, Sądkowa, p. Tarnowiec.
63. Kuropatwa Jan, Haczów p. loco.
64. Kusiak Marcin, Jasło, p. loco.
65. Lebowska Marya, Wola Dębowiecka p. Dębowiec.
66. Dr. Lisowiecki Antoni, Bieździedza, p. Kołaczyce.
67. Ligięza Kazimierz, Jasło, p. loco.
68. Łoziński Witold, Potok, p. Jedlicze.
69. Ks. Małek Franciszek, Kołaczyce, p. loco.
70. Malinowski Benedykt, Kopytowa, p. Jedlicze.
71. Marynowski Franciszek, Mszanka, p. Gorlice.
72. Hr. Michałowski Roman, Dobrzechów, p. loco.
73. Hr. Michałowski Władysław, Jasło, p. loco.
74. Mika Franciszek, Jasło, p. loco.
75. Mikosz Urban, Lubatówka, p. Iwonicz.
76. Miłkowski Edward, Gorlice, p. loco.
77. Miszkowicz Jan, Szebnie, p. Moderówka.
78. Morawski Władysław, Odrzechowa, p. loco.
79. Hr. Mycielski Jan, Przeworsk, p. loco.
80. Nawrocki Franciszek, Wojaszówka, p. Łączki.
81. Nawrocki Jan, Odrzykoń p. Krosno,
82. Nawrocki Józef, Odrzykoń, p. Krosno.
83. Ks. Niepokoy Stanisław, Szalowa, p. Stróże.
84. Ogrodnik Wincenty, Zagórzany, p. loco.
85. Orpiszewska Marya, Krościenko, p. Krosno.
86. Owsiak Jan, Warzyce, p. Jasło.
87. Palch Romuald, Jasło, p. loco.
88. Ks. Pastor Leon, Biecz, p. loco.
89. Pelczar Jędrzej, Korczyna, p. loco.
90. Pieniążek Wacław, Lipinki, p. loco.
91. Płocki Władysław, Nowodworze, p. Gorlice.
92. Przyłęcki Józef, Łubno, p. Jasło.
93. Przyłęcki Stefan, Jasło, p. loco.
94. Ks. Puzon Jan, Tarnowiec, p. loco.
95. Riegier Kamila, Zimnawoda, p. Moderówka.
96. Rogawska Eufemia, Ołpiny, p. loco,
97. Rogawski Jan, Rzeszów, p. loco.
98. Rozpara Stanisław, Roztoki, p. Tarnowiec.
99. Rylska Sydonia, Szalowa, p. Stróże.
100. Ks. Rychel Józef, Samoklęski, p. Zmigród.
101. Sanokowski Walenty, Warzyce, p. Jasło,
102. Sękowski Paweł, Kołaczyce, p. loco.
103. Ks. Skowron Jakób, Lubatówka, p. Iwonicz.
104. Skwara Jan, Targowiska, p. loco.
105. Słowikowski Alojzy, Szymbark, p. loco.
106. Sroczyński Tadeusz, Gorajowice, p. Jasło.
107. Dr. Starowiejski Stanisław, Ustrobna, p. Krosno.
108. Stojowski August, Jaszczew, p. Moderówka.
109. Szarek Jan, Wojkówka, p. Łączki.
110. Szkoła rolnicza, Suchodół, p. Krosno.
111. Szubra Franciszek, Suchodół, p. Krosno.
112. Ks. Szura Jan, Lipinki, p. loco.
113. Szwarz Władysław, Staszkówka, p. Ciężkowice.
114. Syrek Karol, Łęgorz, p. Jasło.
115. Truskolaski Alfred, Jasło, p. loco.
116. Trzecieski Jan, Miejsce piastowe, p. loco.
117. Trznadel Józef, Wojkówka, p. Łączki.
118. Trznadlowa Marya, Kopytowa, p. Jedlicze.
119. Twaróg Jan, Przybówka, p. Frysztak.
120. Walczak Wojciech, Jasło, p. loco.
121. Walczyk Grzegorz, Czermna, p. Skołyszyn.
122. Węgrzyniak Jan, Łączki, p. loco.
123. Węgrzyniak Józef, Wojkówka, p. Łączki.
124. Werner Józef, Jasło, p. loco.
125. Wesołowski Adam, Nowodworze, p. Gorlice.
126. Wiejowski Stanisław, Kołaczyce, p. loco.
127. Wietecha Jan, Warzyce, p. Jasło.
128. Wiktor Jan, Zarszyn, p. loco.
129. Witkowski Edward, Gorlice, p. loco.
130. Wiszniewski Roman Witold, Bieździatka p. Kołaczyce.
131. Włodek Samuel, Trzcinica, p. loco.
132. Włodek Stanisław, Przysieki, p. Trzcinica.
133. Ks. Wnęk Wojciech, Dobrzechów, p. loco.

134. Wojtunik Józef, Zarzecze, p. Dębowiec.
135. Wojtynkiewicz Wincenty, Wrocanka, p. Jasło.
136. Zajchowski Michał, Przybówka, p. Frysztak.
137. Zaykowski Stanisław Edward, Czermna, p. Skołyszyn.
138. Zarząd Kółka rolniczego, Szalowa, p. Stróże.
139 » » » Wojaszówka, p. Łączki.
140. » » „ Zarzecze, p. Dębowiec.

Kraków.

Zarząd:

1. *Prezes:* Skirliński Jan, Kryspinów, p. Liszki.
2. *Sekretarz:* Skrzyński Dr. Stefan, Karniowice, p. Bolechowice.

Wydział:

3. Cieślewicz Józef, Wadów, p. Pleszów.
4. Milieski Dr. Witold, Piekary, p. Liszki.
5. Mycielski Hr. Władysław, Łuczanowice, p. Kocmyrzów.
6. Reichard Stefan, Krzeszowice, p. Krzeszowice.
7. Sikorski Tadeusz, Kraków, Łobzowska L. 22.

Członkowie:

8. Bocheński Jan, Wróżenice, p. Kocmyrzów.
9. Bulicz Ignacy, Łuczanowice, p. Kocmyrzów.
10. Broś Piotr, Sulechów, p. Kocmyrzów.
11. Bojanowski Stefan, Kraków, Basztowa L. 6.
12. Badeni Hr. Stanisław, Branice, p. Pleszów.
13. Bogusz Ludwik, Tomaszowice, p. Zabierzów.
14. Cyharowski Władysław, Aleksandrowice, p. Balice.
15. Chilewski Alojzy, Kobylany, p. Zabierzów.
16. Caro Dr. Leopold, Kraków, Szczepańska L. 20.
17. Cybulski Dr. Napoleon, Kraków, Basztowa L. 5.
18. Ciuba Józef, Babice, p. Alwernia.
19. Chmielewski Zygmunt, Radziszów, p. Skawina.
20. Cybulski Antoni, Grębałów, p. Kocmyrzów.
21. Chwalibóg Strzemieńczyk Andrzej, Bolęcin p. Trzebinia.
22. Czajka Jan, Wadów, p. Pleszów.
23. Dyndowicz Michał, Ruszcza, p. Pleszów.
24. Dobrzańska Róża, Kraków, Loretańska L. 8.
25. Furmanik Piotr, Paczołtowice, p. Krzeszowice.
26. Fieber Wiktor, Dziekanowice, p. Raciborowice.
27. Firszt Jakób, Wadów, p. Pleszów.
28. Fieber Edward, Mistrzowice, p. Raciborowice.
29. Greyber Aleksander, Pękowice, p. Zielonki.
30. Górski Dr. Piotr, Kraków, Franciszkańska L. 1.
31. Goliński Dr. Stanisław, Kraków, Stachowskiego L. 81.
32. Grzimek Jan, Lubocza, p. Pleszów.
33. Grabski Dr. Stanisław, Lwów.
34. Gaszyński Dr. Antoni, Chrzanów, p. Chrzanów.
35. Haberka Jakób, Giebułtów, p. Zielonki.
36. Hallenburg Haller Mieczysław, Polanka-Haller, p. Skawina.
37. Ks. Jelonek Władysław, Czernichów, p. Czernichów.
38. Jarzyna Jan, Bosutów, p. Raciborowice.
39. Jentys Dr. Stefan, Kraków.
40. Ks. Królikowski Edward, Czernichów, p. Czernichów.
41. Kołodziejczyk Władysław, Mogiła, p. Mogiła.
42. Kolegowicz Józef, Węgrzynowice, p. Cło.
43. Krzyżanowski Dr. Adam, Kraków, Basztowa.
44. Kot Michał, Pleszów, p. Pleszów.
45. Kalisz Wojciech, Wyciąże, p. Cło.
46. Kopietz Leon, Krzeszowice, p. Krzeszowice.
47. Kleja Teodor, Olszanica, p. Wola Justowska.
48. Kolegowicz Jan, Zabierzów, p. Zabierzów.
49. Kudasiewicz Józef, Lwów.
50. Knapik Franciszek, Poręba-Żegoty, p. Alwernia.
51. Kontrymowicz Franciszek, Branice, p. Pleszów.
52. Kółko rolnicze w Branicach, p. Pleszów.
53. Kwieciński Stanisław, Kraków.
54. Komierowski Konstanty, Rząska, p. Łobzów.
55. Łakomski Józef, Rakowice, p. Kraków.
56. Łubieński Dr. Franciszek, Stryszów pod Kalwaryą, p. Stryszów.
57. Łempicka z hr. Michałowskich Marya, Krzysztoforzyce, p. Kocmyrzów.
58. Ks. Łobczowski Józef, Rudawa, p. Rudawa.
59. Myszal Andrzej, Kraków, Staszica.
60. Miecik Jan, Wyciąże, p. Cło.
61. Milieski Alfred, Kraków, Karmelicka L. 29.
62. Małyś Jędrzej, Rączna, p. Liszki.
63. Madej Jan, Liszki, p. Liszki.
64. Michno Jakób, Dąbie, p. Kraków.
65. Mól Jan, Rączna, p. Liszki.
66. Matejko Jerzy, Batowice.
67. Miłkowska Jadwiga, Bosutów, p. Raciborowice.
68. Mikucki Bogusław, Krzeszowice p. Krzeszowice.
69. Miguła Gustaw, Sanka, p. Krzeszowice.
70. Nitkowski Jakób, Kościelniki, p. Cło.
71. Nowakowski Adam, Spytkowice, p. Ryczów ad Zator.
72. Noworyta Antoni, Źródła, p. Alwernia.
73. Obratschay Adam, Górka Kościelnicka, p. Cło.
74. Ożegalski Ludwik, Chełm, p. Wola Justowska.
75. Pietrzak Stanisław, Bibice, p. Zielonki.
76. Paszkowski Dr. Franciszek, Kraków.
77. Potocki Hr. Andrzej, Krzeszowice (Lwów).
78. Pańkowski Dr. Mieczysław, Kraków, Basztowa L. 6.
79. Ptak Franciszek, Bieńczyce, p. Mogiła.
80. Rudek Arnold, Morawica, p. Balice.
81. Rogoyski Dr. Kazimierz, Kraków, Karmelicka L. 31.
82. Romanowski Szymon, Rybna, p. Przeginia duch.
83. Rogowski Roman, Węgrzynowice, p. Cło.
84. Radziwiłł Książe Dominik, Balice, p. Balice.
85. Stafiej Dr. Sebastyan, Kraków, Kapucyńska L. 7.
86. Strzelecki Jan, Garlica murowana, p. Zielonki.
87. Surzycki Dr. Stefan, Czernichów, p. Czernichów.
88. Szczęsny Władysław, Wadów, p. Pleszów.
89. Starzeński Hr. Adam, Płaza, p. Chrzanów.

90. Schütz Adolf, Kraków, Wolska L. 22.
91. Skałda Jan, Raciborowice, p. Raciborowice.
92. Scipio Hr. Karol, Kraków.
93. Szołayski Adam, Kraków, Szczepańska L. 11.
94. Stobiecki Stefan, Kraków.
95. Stanek Szczepan, Branice, p. Pleszów.
96. Spółka mleczarska w Rybnej, p. Przeginia duch.
97. Starzewski Dr. Tadeusz, Podgórze, Rynek 14.
98. Tiefenbrun Eliasz, Wyciąże, p. Cło.
99. Tomalski Dr. Jakób, Kraków, Basztowa L. 6.
100. Tetmayer Przerwa Włodzimierz, Bronowice małe, p. Łobzów.
101. Taborski Jan, Wygiełzów, p. Alwernia.
102. Tokarski Kazimierz, Branice, p. Pleszów.
103. Ks. Uryga Franciszek, Mogiła, p. Mogiła.
104. Wójcik Franciszek, Wyciąże, p. Cło.
105. Woyciechowski Mikołaj, Czernichów, p. Czernichów.
106. Wodzicki Hr. Aleksander, Kościelec, p. Chrzanów.
107. Woynarowski Franciszek, Kraków.
108. Vetulani Franciszek, Kraków, Mały Rynek L. 1.
109. Wollen Feliks, Czulice, p. Kocmyrzów.
110. Zbroja Adam, Krowodrza, p. Krowodrza.
111. Zbroja Jan, Czyżyny, p. Czyżyny.
112. Żeleński Ludwik, Kraków, Jabłonowskich L. 9.
113. Żeleńska Hr. Franciszka, Kraków, Rynek L. 37.
114. J. E. Hr. Wodzicki Antoni, Kościelec, p. Chrzanów.
115. Weich Robert, Wola Justowska, p. Wola Just.
116. Zakrzówiecki Adam, Dębniki, p. Dębniki.

Mielec.

Zarząd:

1. *Prezes*: Jan hr. Tarnowski, Chorzelów p. loco.
2. *Wiceprezes I.*: Zbigniew Horodyński.
3. *Wiceprezes II.*: Szaszkiewicz Gustaw.

Wydział:

1. Mieczysław Artwiński.
2. Władysław Trzecieski
3. Wacław Oborski.
4. Walenty Mazur.

Zastępcy:

1. Jan Mączka.
2. Ludwik Ulrych.
3. Stanisław Dolański.
4. Jan Rządzki.

Członkowie:

1. Jan hr. Tarnowski, Chorzelów p. loco.
2. Zdzisław hr. Tarnowski, Tarnobrzeg p. loco.
3. Mieczysław hr. Rey, Przecław p. loco.
4. Zygmunt hr. Romer, Dąbie p. loco.
5. Książę Andrzej Lubomirski, Przeworsk p. loco.
6. Juliusz hr. Tarnowski, Malinie, p. Chorzelów.
7. Stefan hr. Komorowski, Górki p. Czermin.
8. Stefan Sękowski, Wojsław p. Rzochów.
9. Stanisław Dolański, Baranów p. loco.
10. Henryk Dolański, Grębów p. loco.
11. Józef Michałowski, Witkowice p. Ropczyce.
12. Mieczysław Artwiński, Kliszów p. Gawłuszowice.
13. Jan Artwiński, Kliszów p. Gawłuszowice.
14. Władysław Trzecieski, Zdaków p. Gawłuszowice.
15. Feliks Kwiatkowski, Lisówek p. Borowa.
16. Zbigniew Horodyński, Zbydniów p. loco.
17. Gustaw Szaszkiewicz, Rzemień, p. Rzochów.
18. Mikołaj Rydel, Niziny p. Gawłuszowice.
19. Józef Rydel, Wola mielecka p. Mielec.
20. Wacław Oborski, Mielec p. loco.
21. Seweryn Kisielewski, Słupiec p. loco.
22. Ludwik Ulrych, Malinie p. Chorzelów.
23. Michał Gottwald, Ruda stalowska k. Kolbuszowej, p. Majdan.
24. Eliasz Kanarek, Zaleszany, Zbydniów.
25. Maurycy Budzyński, Giełda, p. Radomyśl.
26. Piotr Budzyński, Partyń, p. Radomyśl.
27. Walenty Mazur, Cyranka, p. Mielec.
28. Piotr Mazur, Cyranka, p. Mielec.
29. Piotr Kalisz, Cyranka, p. Mielec.
30. Jan Mączka, Zaleszany, p. Zbydniów.
31. Jan Jakóbik, Zaleszany, p. Zbydniów.
32. Mikołaj Duj, Padew, p. loco.
33. Walenty Duj, Padew, p. loco.
34. Michał Rokoszak, Chrząstów, p. Chorzelów.
35. Józef Blamowski, Kliszów, p. Gawłuszowice.
36. Jan Łaz, Trzciana, p. Czermin.
37. Jan Rządzki, Rzędzianowice, p. Mielec.
38. Franciszek Gargaś, Borowa, p. loco.
39. Henryk Konrad, Goleszów, p. Mielec.
40. Jan Tyniec, Zaduszniki, p. Padew.
41. Jan Duszkiewicz, Złotniki, p. Mielec.
42. Andrzej Sechn, Tuszów kol., p. Chorzelów.
43. Paweł Nowicki, Rzochów, p. loco.
44. Józef Wiącek, Suchorzów, p. Baranów.
45. Karol Chmielowicz, Radomyśl nad Sanem, p. loco.
46. Wojciech Wiącek, Machów, p. Tarnobrzeg.
47. Jan Głowacki, Żabno, p. Radomyśl nad Sanem.
48. Michał Bęc, Trześń, p. Nadbrzezie.
49. Jan Golik, Rzeczyca długa, p. Rozwadów.
50. Michał Spiewak, Antoniów, p. Radomyśl nad Sanem.
51. Adam Grzywacz, Gorzyce, p. loco.
52. Szczepan Nowak, Baranów, p. loco.
53. Jan Kaczak, Kaczaki, p. Chmielów.
54. Józef Golik, Bradnica, p. Rozwadów.
55. Piotr Jała, Mokszyszów, p. loco.
56. Ks. Franciszek Pawlikowski, Mielec p. loco.
57. Rachmiel Kanarek, Skowierzyn, p. Zbydniów.
58. Piotr Kochowski, Trześń, p. Nadbrzezie.
59. Fryderyk hr. Ressegnier, Nisko, p. loco.

60. Jan Brania, Mokszyszów, p. loco.
61. Józef Stachowicz, Borki nizińskie, p. Gawłuszowice.
62. Michał Serafin, Wola zdakowska, p. loco,
63. Józef Pyż, Chrząstów, p. Chorzelów.
64. Franciszek Burdzel, Domacyny, p. Baranów.
65. Adam Gulernat, Witkowice, p. Ropczyce.

Nowy Sącz.

Zarząd:

1. *Prezes:* August hr. Breza, Witowice dolne, p. Czchów.
2. *Wiceprezes:* Stanisław Fihauser, Bruśnik p. loco.

Wydział:

3. Czesław Czechowski, Brzezna, p. Nowy Sącz.
4. Kazimierz Mars, Łososina górna, p. Limanowa.
5. Władysław Głębocki, Zbyszyce, p. loco.
6. Jan Skąpski, Łososina dolna, p. Tęgoborza.
7. Władysław Walter, Świdnik p. Łukowica.
8. Ks. Jan Figiel, Tęgoborza, p. loco.
9. Roman Wysocki, Dąbrowa, p. Nowy Sącz.
10. Adam hr. Stadnicki, Nawojowa, p. loco.

Członkowie:

11. Michał Ader, Jazowsko, p. loco.
12. Eugeniusz Aleksander, Załubińcze, p. Nowy Sącz.
13. Tadeusz Aleksander, Poremba mała, p. Nowy Sącz.
14. Błażej Bednarek, Nowy Sącz, p. loco
15. Kazimierz Bauman, Berdychów, p. Stróże.
16. Jan Bednarek, Michalczowa, p. Tęgoborza.
17. Ignacy hr. Bobrowski, Bogoniowice, p. Ciężkowice.
18. Feliks Berski, Gorzków, p. Nowy Sącz.
19. Tomasz Ciągło, Podegrodzie p. loco.
20. Ks. Jan Czopek, Jakóbkowice, p. Tęgoborza.
21. Józef Chełmecki, Stara Wieś, p. Tęgoborza.
22. Adam Dunikowski, Łososina dolna, p. Tęgoborza.
23. Władysław Domagalski, Męcina, p. loco.
24. Ks. Wojciech Dutkowski, Bruśnik, p. loco.
25. Franciszek Dźwigniewski, Korzenna, p. loco.
26. Wiktor Filipek, Krasne potockie, p. Klęczany.
27. Maryan Grodzicki, Polna, p. Stróże.
28. Bronisław Hołubowicz, Biesna, p. Bobowa.
29. Prof. Dr. Stefan Jentys, Kraków, p. loco.
30. Mieczysław Jaszczurowski, Połom mały, p. Czchów.
31. Franciszek Jaworski, Nowy Sącz, p. loco.
32. Leopold Jäntschke, Barcice, p. Rytro.
33. Konwent OO. Jezuitów, Zabełcze, p. Nowy Sącz.
34. Ks. Jan Jachtyl, Rożnów, p. Gródek n. D.
35. Kazimierz Jankowski, Kąśna Dolna, p. Ciężkowice.
36. Franciszek Kopaczyński, Nowy Sącz, p. loco.
37. Zygmunt Krzyszkowski, Świdnik, p. Łukowica.
38. Władysław Kłobukowski, Gródek n. D., p. loco.
39. Ludwik Krasuski, Drużków, p. Czchów.
40. Ks. Jan Kobiela, Tropie, p. Czchów.
41. Józef Kumor, Nowy Sącz, p. loco.
42. Stanisław Kosterkiewicz, Wielopole, p. Nowy Sącz.
43. Ks. Maciej Kosaczyński, Przyszowa, p. Limanowa.
44. Włodzimierz Kodrębski, Kąśna dol., p. Ciężkowice.
45. Leon Ligaszewski, Trzetrzewina, p. Nowy Sącz.
46. Kazimierz Lipiński, Kamienica p. loco.
47. Ks. Leon Łękawa, Łukowica, p. loco.
48. Jan Małecki, Nowy Sącz p. loco.
49. Jan Maniecki, Nawojowa, p. loco.
50. Zygmunt Mars, Stara Wieś, p. Limanowa.
51. Władysław Maszewski, Zbyszyce, p. loco.
52. Józef Maciuszek, Podegrodzie, p. loco.
53. Jan Mączyński, Siedliska, p. Bobowa.
54. Michał Maicher, Świniarsko, p. Nowy Sącz.
55. Piotr Maicher, Hełmiec polski, p. Nowy Sącz.
56. Piotr Michalik, Kurów, p. Nowy Sącz.
57. Ks. Andrzej Niemiec, Biegonice, p. Stary Sącz.
58. Ks. Jan Oleksik, Podegrodzie, p. loco.
59. Dr. Józef Orzeł, Ujanowice, p. loco.
60. Bolesław Pawlikowski, Grodzkie, p. Nowy Sącz.
61. Ks. Jan Piaskowy, Łącko, p. loco.
62. Br. Ignacy Przychocki, Łączne, p. Tęgoborza.
63. Br. Piotr Przychocki, Biała, p. Tęgoborza.
64. Wincenty Potocki, Stopnice szlach. p. Limanowa.
65. Stanisław Potoczek, Rdziostów, p. Nowy Sącz.
66. Jan Potoczek, Świniarsko, p. Nowy Sącz.
67. Tadeusz Piękoś, Stróże, p. loco.
68. Franciszek Paschek, Grybów, p. loco.
69. Kazimierz Rudnicki, Łukowica p. loco.
70. Józef Reklewski, Rogi, p. Podegrodzie.
71. Dr. Jan Reklewski, Nowy Sącz, p. loco.
72. Dr. Kazimierz Ramułt, Jeżów, p. Bobowa.
73. Sydonia Rylska, Szalowa, p. Stróże.
74. Bogdan Stahlberger, Łącko, p. loco.
75. Adam Żuk Skarszewski, Przyszowa, p. Limanowa.
76. Wincenty Śmiałowski, Chodorowa, p. Grybów.
77. Paweł Stachoń, Jakóbkowice, p. Tęgoborza.
78. Krystyn Stuber, Nowy Sącz, p. loco.
79. Józef Skarłat, Gaj, p. Nowy Sącz.
80. Błażej Smółka, Chochorowice, p. Podegrodzie.
81. Jan hr. Stadnicki, Rożnów, p. Gródek n. D.
82. Dr. Gustaw Stuber, Nowy Sącz, p. loco.
83. Ks. Jan Stasiński, Wielogłowy p. Nowy Sącz.
84. Dr. Jan Sterkowicz, Nowy Sącz, p. loco.
85. Władysław Schwarz, Staszkówka, p. Ciężkowice.
86. Ks. Franciszek Słowiński, Żeleźnikowa, p. Stary Sącz.
87. Józef Urbańczyk, Zawadka, p. Tęgoborza.
88. Jan Wadowski, Łącko, p. loco.
89. Władysław Wielogłowski, Tęgoborza, p. loco.
90. Józef Wójcik, Biegonice, p. Stary Sącz.
91. Ks. Jakób Żabecki, Nawojowa, p. loco.
92. Władysław Zieliński, Klęczany, p. loco.
93. Helena Zaykowska, Stróże, p. loco.
94. Jan Jurczak, Chełmiec, p. Nowy Sącz.
95. Ks. Józef Wirmański, Barcice, p. Stary Sącz.

96. Ludwik Dutkiewicz, Krynica, p. loco.
97. Ks. Antoni Tenczar, Staszkówka, p. Ciężkowice.
98. Prof. Dr. Kazimierz Miczyński, Dublany, p. loco.
99. Inż. Tadeusz Rogóyski, Stronie, p. Łukowica.
100. Wanda Katuzińska, Stara Wieś, p. Grybów.
101. Franciszek Syrowy, Kamienica, p. loco.

Nowy Targ.

Zarząd:

1. *Prezes:* Ks. Krawczyński Piotr, Ludzimierz, p. Nowy Targ.
2. *Wiceprezes:* Lgocki Aleksander, Nowy Targ, p. loco.

Wydział:

3. Ks. Brosig Leopold, Czarny Dunajec, p. loco.
4. Pietraszkiewicz Jan, Nowy Targ, p. loco.
5. Dr. Weigel Artur, Rokiciny, p. Chabówka.
6. Dr. Zdun Jan, Raba wyżnia, p. loco.
7. Hr. Zamojski Władysław, Zakopane, p. loco.
8. Grabowski Józef, sekretarz, Nowy Targ, p. loco.

Członkowie:

9. Ks. Rottermund Maurycy, Szaflary, p. Nowy Targ.
10. Bełtowski Tadeusz, Nowy Targ, p. loco.
11. Uznański Witold, Poronin, p. loco.
12. Stoch Józef, Poronin, p. loco.
13. Rekucki Józef, Nowy Targ, p. loco.
14. Potkanowicz Jakób, Nowy Targ, p. loco.
15. Mendlowski Bronisław, Nowy Targ, p. loco.
16. Drohojowski Stanisław, Czorsztyn, p. loco.
17. Halikowski Mikołaj, Nowy Targ, p. loco.
18. Lgocki Stanisław, Łopuszna, p. Harklowa.
19. Łapczyński Ludwik, Ludzimierz, p. Nowy Targ.
20. Cieśla Wojciech, Bańska, p. Nowy Targ.
21. Kabłak Michał, Nowy Targ, p. loco.
22. Świder Jan, Biały Dunajec, p. Poronin.
23. Sendecki Jan, Stare Bystre, p. Czarny Dunajec.
24. Mateja Tomasz, Witów, p. Czarny Dunajec.
25. Rysula Jan, Kościeliska, p. Zakopane.
26. Kwapniewski Arnold, Stare Bystre, p. Czarny Dunajec.
27. Kółko rolnicze, Czarny Dunajec, p. loco.
28. Engel Kazimierz, Nowy Targ, p. loco.
29. Wilk Stanisław, Nowy Targ, p. loco.
30. Dr. Bednarski Jan, Nowy Targ, p. loco.
31. Dudziński Władysław, Nowy Targ, p. loco.
32. Rajski Józef, Nowy Targ, p. loco.
33. Ks. Dańkowski Józef, Harklowa, p. loco.
34. Ks. Maciejowski Wojciech, Ostrowsko, p. Nowy Targ.
35. Rajski Bartłomiej, Nowy Targ, p. loco
36. Kuna Jan, Nowy Targ, p. loco.
37. Domin Jakób, Nowy Targ, p. loco.
38. Mrugała Jakób »Kajtan«, Nowy Targ, p. loco.
39. Łapsa Bartłomiej, Nowy Targ, p. loco.
40. Galik Jan, Nowy Targ, p. loco.
41. Cepuch Tomasz, Krościenko, p. loco.
42. Komorowski Antoni, Krościenko, p. loco.
43. Żołtek Józef, Klikuszowa, p. Nowy Targ.
44. Żołtek Maciej »Palacz«, Klikuszowa, p. Nowy Targ.
45. Cieśla Józef, Bańska, p. Nowy Targ.

Rzeszów.

Zarząd:

1. *Prezes:* Aleksander Dąmbski.
2. *Zastępca prezesa:* Ks. Michał Trybus.

Wydział:

3. Stanisław Dydyński.
4. Ks. Stanisław Siara.
5. Karol Skalak.
6. Antoni Smagała.
7. Zenon Suszycki.
8. Wojciech Wiśniewski.

Komisya rewizyjna:

9. Ks. Marceli Sochański.
10. Piotr Łastowiecki.
11. Antoni Bomba.
12. *Sekretarz:* Wincenty Turowski.

Członkowie:

13. Człon. honorowy: Prof. Dr. Józef Milewski.
14. Błotnicki Pasek Jan, Dzikowiec, p. loco.
15. Borowiec Jan, Budziwój, p. Tyczyn.
16. Borowiec Tomasz, Budziwój, Tyczyn.
17. Broda ks. Jan, Przewrotne, p. Głogów.
18. Chmurowicz ks. Józef, Przybyszówka, p. Rzeszów.
19. Cioch Walenty, Nosówka, Rzeszów.
20. Czubek Wawrzyniec.
21. Daszkowski Stanisław, Kraczkowa, p. Łańcut.
22. Dąmbski Dr. Stanisław, Rudna, p. Rzeszów.
23. Doliński Dr. Franciszek, Przemyśl, p. loco.
24. Draus Jan, Trzciana, p. loco.
25. Draus Józef, Trzciana, p. loco.
26. Drewniak Tomasz, Nowa Wieś, p. Czudec.
27. Dziama Onufry, Biała, p. Tyczyn.
28. Dziedzic Jan, Trzciana, p. loco.
29. Dzimira Michał, Zapady ad Jawornik polski.
30. Dzimira Tomasz, Zapady ad Jawornik polski.
31. Filip Tomasz, Borek stary, p. loco.
32. Gliwa Andrzej, Zalesie, p. Rzeszów.
33. Głodowski Józef, Budziwój, p. Tyczyn.
34. Goniewski Jan, Zalesie, p. Rzeszów.
35. Gryziecki ks. Stanisław, Rzeszów, p. loco.
36. Grzebyk Jan, Siedliska, p. Tyczyn.
37. Hippman Maryan, Trześń, p. Kolbuszowa.

38. Holzer Dr. Gustaw, Budy, p. Głogów.
39. Hruszczyk Iwan, Hadle, p. Jawornik polski.
40. Hupka Dr. Jan, Niwiska, p. Kolbuszowa.
41. Jacek Franciszek, Przedmieście czudeckie, p. Czudec.
42. Jędrzejowicz, Dr. Adam, Staromieście p. Rzeszów.
43. Jędrzejowicz Dr. Kazimierz, Rudnik, p. loco.
44. Jędrzejowicz Maryan, Dylągówka, p. Hyżne,
45. Jędrzejowicz Stanisław, Jasionka, p. loco.
46. Jopeh Tomasz, Budziwój, p. Tyczyn.
47. Kalandyk Franciszek, Racławówka, p. Rzeszów.
48. Kalandyk Józef, Niechobrz, p. Rzeszów.
49. Kalandyk Marcin, Racławówka, p. Rzeszów.
50. Kanarek Rachmiel, Skowierzyn, p. Zbydniów.
51. Kawa Marcin, Budziwój, p. Tyczyn.
52. Kędzior Józef, Kamień, p. loco.
53. Kluz Józef, Kraczkowa, p. Łańcut.
54. Kluz Marcin, Krasne, p. Strażów.
55. Kocząb Józef, Piekarówka, p. Czudec.
56. Kółko rolnicze, Błażowa, p. loco.
57. » » Grodzisko, p. Dobrzechów.
58. » » Gwoźnica górna, p. Barycz.
59. » » Palikówka, p. Rzeszów.
60. » » Przewrotne, p. Głogów.
61. » » Sokołów, p. loco.
62. » » Świlcza, p. Mrowla.
63. Komorowski Władysław, Bujanów, p. loco.
64. Kostheim Dr. Klemens, Zarzecze, p. Nisko.
65. Kozłowiecki Adam, Majdan, p. loco.
66. Kruk Józef, Budziwój, p. Tyczyn.
67. Kuźniar Jan, Łukawiec, p. Strażów.
68. Kwieciński ks. Stanisław, Strzyżów, p. loco.
69. Malinowski ks. Roman, Słocina, p. Rzeszów.
70. Mayer Jan, Lutoryż, p. Boguchwała.
71. Mazaraki Jan, Krasne, p. Strażów.
72. Miąsik Franciszek, Zwięczyca, p. Rzeszów.
73. Miciuda Józef, Budziwój, p. Tyczyn.
74. Miciuda Kazimierz, Budziwój, p. Tyczyn.
75. Moskal Wojciech, Godowa, p. Strzyżów.
76. Musiał Piotr, Słocina, p. Rzeszów.
77. Mytych Jan, Niechobrz, p. Rzeszów.
78. Neustein Feliks, Hucisko, p. Jawornik polski.
79, Nowakowski Jan, Lutcza, p. loco.
80. Paja Jan, Kielanówka, p. Rzeszów.
81. Pacześniak Walenty, Drabinianka, p. Rzeszów.
82. Paśkiewicz Franciszek, Budziwój, p. Tyczyn.
83. Paśkiewicz Kazimierz, Budziwój, p. Tyczyn.
84. Pasternak Jan, Babica, p. Czudec.
85. Pasternak Tomasz, Babica, p. Czudec.
86. Patla ks. Michał, Wola rafałowska, p. Albigowa.
87. Polek ks. Andrzej, Pstrągowa, p. Czudec.
88. Pruc Michał, Biała, p. Tyczyn.
89. Pruc Włodzimierz, Biała, Tyczyn.
90. Przedrzymirski Aleksander, Hyżne, p. loco.
91. Przysiecki Kazimierz, Boguchwała, p. loco.
92. Purzycki ks. Władysław, Boguchwała, p. loco.
93. Pypeć Stanisław, Trzciana, p. loco.
94. Radziwiłł książe Janusz, Tyczyn, p. loco.
95. Rałowski Jan, Niechobrz, p. Rzeszów.
96. Rąb Andrzej, Krasne, p. Strażów.
97. Siarkowski ks. Henryk, Mrowla, p. loco.
98. Ścieszka Walenty, Grodzisko, p. Dobrzechów.
99. Sikora Wojciech, Niechobrz, p. Rzeszów.
100. Skrzyński Jan, Rzeszów, p. loco.
101. Skrzyński Zdzisław, Harta-Bachórz, p. Dynów.
102. Ślisz Feliks, Lubenia, p. Czudec,
103. Słowik Marcin, Biała p. Tyczyn.
104. Sobek Jan, Handzlówka, p. Albigowa.
105. Spławiński Jan, Jawornik polski, p. loco.
106. Stanisz Tadeusz, Głogów, p. loco.
107. Styka Jan, Bratkowice, p. Mrowla.
108. Sufczyńska Lenk Lubina, Borki, p. Ulanów.
109. Szajer Tomasz, Słocina, p. Rzeszów.
110. Szalacha Jan, Zwieczyca, p. Rzeszów.
111. Szczupak Jan, Krasne, p. Strażów.
112. Szela Józef, Przedmieście czudeckie p. Czudec.
113. Szela Stanisław, Przedm. czudeckie, p. Czudec.
114. Szwed Karol, Budziwój, p Tyczyn.
115. Tarnowska hr. Stanisławowa, Rudnik p. loco.
116. Tęczar Wincenty, Dobrzechów, p. loco.
117. Tyszkiewicz hr. Janusz, Werynia, p. Kolbuszowa.
118. Wagner Jakób, Raniżów, p. loco.
119. Warchoł Paweł, Lubenia, p. Tyczyn.
120. Wiktorowa Aleksandra, Czudec, p. loco.
121. Wilk Wojciech, Zarzecze, p. Czudec.
122. Woyciechowski Romuald, Dąbrowa, p. Trzciana
123. Frankiewicz Marcin, Lutoryż, p. Boguchwała.
124. Miś Piotr, Staroniwa, p. Rzeszów.
125. Rusinek, Boguchwała, p. loco.
126. Wilk Wojciech, Siedliska, p. Tyczyn.

Tarnów.

Zarząd:

1. *Prezes*: Hr. Męciński Józef, Partyń, p. Tarnów.
2. *Wiceprezes:* Czaykowski Tadeusz, Tarnów p. loco.

Wydział:

3. Bossowski Bolesław, Bistuszowa, p. Ryglice.
4. Zawadzki Zygmunt, Szydłowa, p. Gromnik.

Zastępcy:

5. Zygmunt Kubelka w Gumniskach p. Tarnów.
6. Ludwik Tyrka, Poręba radlna, p. Tarnów.

Członkowie.

7. Błażowski Józef, Okręg, p. Siedliszowice.
8. Jaśkiewicz Tadeusz, Gręboszów, p. Siedliszowice.
9. Florek Stanisław, Gromnik, p. loco.
10. Dr. Krzeczunowicz Włodzimierz, Janowice p. loco,
11. Regiec Franciszek, Janowice, p. loco.
12. Ks. Siemiński Aleksander, Szynwałd, p. loco.
13. Zaucha Stanisław, Lisia góra, p. loco.
14. Lewandowski Ludwik, Bukowiec, p. Szczucin.

15. Straszewski Stanisław, Mikołajowice, p. Wojnicz.
16. Treter Piotr, Niwki, p. Dąbrowa.
17. Żaba Stanisław, Zbyltowska góra, p. Tarnów.
18. Budzik Wojciech, Świebodzin, p. Tarnów.
19. Dietel Leopold, Rzuchowa, p. loco.
20. Harlender Stanisław, Lubinka, p. Janowice.
21. Kita Józef, Siedliska. p. Tuchów.
22. Ks. Dr. Maciejowski Ignacy, Tuchów, p. loco.
23. Maziarz Jan, Ostrów, p. Bogumiłowice.
24. Ks. Poniewski Ignacy, Poręba radlna, p. Tarnów.
25. Szponder Piotr, Krzyż, p. Tarnów.
26. Stawarz Jan, Wierzchosławice, p. loco.
27. Strojny Jan, Mikołajowice, p. Wojnicz.
28. Szymczak Jan, Radlna, p. Tarnów.
29. Włodek Filip, Łękawica, p. Tarnów.
30. Kozarski Antoni, Pleśna, p. Pleśna Łowcza.
31. Wróblewski Piotr, Tarnów, p. loco.
32. Potyrało Jan, Krzyż, p. Tarnów.
33. Bednarz Jan, Łękawica, p. Tarnów.
34. Ks. Lubomirski Andrzej, Szczucin, p. loco.
35. Bar. Konopka Jan, Breń p. Dąbrowa.
36. Kulsztajn Ferdynand, Siedliszowice, p. loco.
37, Wink Stanisław, Okolica, p. Siedliszowice.
38. Modelski Ignacy, Tarnów, p. loco.
39. Kółko rolnicze, Skrzyszów, p. Tarnów.
40. Handel Praca, Tarnów, p. loco.
41. Stano Wojciech, Lisia góra, p. loco.
42. Wilczek, Wróblowiec, p. Zakliczyn.
43. Kółko rolnicze, Zbyltowska góra, p. Tarnów.
44. Kwieciński Antoni, Wojniczna, p. Pleśna Łowcza.
45. Kwiatkowski Dominik, Buchniec, p. Tuchów.
46. Żyguliński Franciszek, Łęk ad Partyń, p. Tarnów.
47. Spławiński Józef, Tarnów, p. loco.
48. Kocioł Jan, Tarnów, p. loco.
49. Smalec Jan, Tarnów, p. loco.
50. Podgórnik Franciszek, Tarnów.
51. Potępa Michał, Tarnów, p. loco.
52. Zając, Stupiec, p. loco.
53. Dr. Strzelecki Ludwik, Nieciecza, Żabno.
54. Pauer Franciszek, Wierzchosławice, p. loco.
55. Piotrowski Tadeusz, Wierzchosławice, p. loco.
56. Kółko rolnicze, Lisia góra, p. loco.
57. Czarnowski Pliwko Aleksander, Bobrowniki, p. Tarnów.
58. Orczyk Wojciech, Bobrowniki, p. Tarnów.
59. Potępa Stanistaw, Strusina, p. Tarnów.
61. Michalek Jan, Klikowa, p. Tarnów.
62. Paszcza Wincenty, Rudy, p. Tarnów.
63 Zabecki Bronisław, Lisia góra, p. loco.
64. Ziemiński Józef, Ilkowice, p. Żabno.
65. Baba Jan, Skobierzyn, p. Lisia góra.
66. Bujak Jakók, Lichwin, p. Pleśna Łowcza.
67. Długosz Paweł, Niedomice, p. Żabno.
68. Kozioł Jakób, Łękawka, p. Tarnów.
69. Majewski Adam, Lubinka, p. Janowice.
70. Nosek Franciszek, Dąbrówka szczp. p. Rzuchowa.
71. Pytel Adam, Żukowice stare, p. Lisia góra.
72. Prokop Maciej, Szynwałd, p. loco.
73. Rogoż Michał, Chyszów, p. Tarnów.
74. Dr. Strachowicz Jan, Tarnów, p. loco.
75. Wajda Jan, Siedliska, p. Tuchów.
76. Ks. Dr. Żyguliński Michał, Tarnów.
77. Hr. Zborowski Jan, Zgłobice, p. Tarnów.
78. Wantuch Jan, Bużyn, p. Tuchów.
79. Masło Józef, Jodłówka Wałki, p, Tarnów.
80. Kuta Marcin, Jodłówka Wałki, p. Tarnów.
81. Michalik Stanisław, Łęg. ad Pastyn, p. Żabno.
82. Szatko Antoni, Lisia góra, p. loco.
83. Kozioł Józef, Wola rzędzińska, p. Tarnów.
84. Cichy Piotr, Rychwałd, p. Pleśna-Łowcza.
85. Rogójski Stanisław, Okolica, p. Siedliska.
86. Rodak Marcin, Ilkowice, p. Żabno.
87. Bartik Franciszek, Tarnów, p. loco.

Wadowice.

Zarząd:

1. *Prezes:* Łuszczkiewicz Marek w Frydrychowicach.
2. *Zastępca:* Dr. Jaworski Zygmunt w Kossowy.

Wydział:

3. Dziobek Franciszek w Zygodowicach.
4. Gonszer Jerzy w Rudzach.
5. Gostkowski Aleksander w Tomicach.
6. Ks. Rychlik Władysław w Radoczy.
7. Schädel Wilhelm w Andrychowie.

Zastępcy:

8 .Kubeczko Paweł w Wieprzu.
9. Smolarski Czesław, w Przybradzu.

Członkowie:

10. Baum Walerya, w Kopytówce.
11. Ks. Batko Szymon, w Barwałdzie górnym.
12. Bobak Jakób, w Witanowicach.
13. Bober Franciszek w Witanowicach.
14. Hr. Bobrowski Stefan w Andrychowie.
15. Borcz Jerzy w Radoczy.
16. Brykczyński Józef w Święcanach.
17. Bursa Stefana Batorego w Wadowicach.
18. Chwałek Józef w Przybradzu.
19. Chrząszcz Ludwik w Graboszycach.
20. Czapik Józef w Choczni.
21. Czytelnia mieszczańska w Wadowicach.
22. Ks. Dunajecki Józef w Choczni.
23. Dunin Marya w Głębowicach.
24. Dziedzic Ludwik w Wadowicach.
25. Dżyżdżyk Franciszek w Podolszy.
26. Ks. Fijałek Wojciech w Witanowicach.
27. Fuchs Jan w Jastrzębi.
28. Fuchs Julian w Gierałtowiczkach.
29. Dr. Góra Franciszek w Wadowicach

30. Górczyński Bronisław, w Brzeźnicy.
31. » Józef, w Nowych dworach.
32. Górkiewicz Czesław w Witanowicach.
33. Dr. Grabowicz Władysław w Jaśkowicach.
34. Ks. Grębosz Piotr w Woźnikach.
35. Gurdek Jakób w Ponikwi.
36. » Jędrzej w Kaczynie.
37. Han Robert w Wadowicach.
38. Hatłas Józef »
39. Hończyk Karol w Harbutowicach.
40. Hönel Artur w Gierałtowicach.
41. Ks. Janas Wojciech w Zebrzydowicach.
42. Kozieł Paweł w Frydrychowicach.
43. Kozłowski Adam w Wadowicach.
44. Dr. Krobicki Henryk w Wadowicach.
45. Ks. Krzysica Marcin w Wieprzu.
46. Kubarek Franciszek w Zygodowicach.
47. Kunachowicz Stanisław, w Biskupicach.
48. Kwiatkowski Karol w Radoczy.
49. Lagosz Wojciech w Mucharzu.
50. Lempart Jan, w Zachełmnie.
51. Dr. Lewandowski Józef w Tłuczani.
52. Łopatecki Andrzej w Witanowicach.
53. Mazur Tomasz w Miejscu.
54. Medwecki Józef w Zatorze.
55. Ks. Michalak Józef w Gierałtowicach.
56. Naimski Michał w Zatorze.
57. Nartowski Teofil w Wadowicach.
58. Nidecki Jan w Radoczy.
59. Ks. Nieć Józef w Głębowicach.
60. Nowakowski Adam w Spytkowicach.
61. Ochman Józef w Barwałdzie średnim.
62. Ripper Władysław w Wadowicach.
63. Seeling Ludwik w Izdebniku.
64. Śliwa Franciszek w Zawadce.
65. Sławiński Przecław w Kleczy górnej.
66. Sumera Tomasz w Mucharzu.
67. Sokalski Kazimierz w Zaskawiu.
68. Ks. Stojałowski Stanisław w Bielsku.
69. Świerguła Jan w Laskowy.
70. Szafrański Józef w Zawadce.
71. Szczerbowski Antoni w Frydrychowicach.
72. Ks. Szewczyk Andrzej w Tłuczani.
73. Ściera Melchior w Woźnikach.
74. Ks. Solak Wawrzyniec.
75. Szwed Jakób w Ryczowie.
76. » Jan w Ryczowie.
77. Tetschel Helena w Jaszczurowy.
78. Walter Mieczysław w Przeciszowie.
79. Wądolny Tomasz w Wadowicach.
80. Wlasak Adam w Wadowicach.
81. Wysocki Alfred w Łęczach.
82. Zajączkowski Leszek w Paszkowce.
83. Zebrzydowice Bracia miłosierdzia w Zebrzydowicach.
84. Zipser Henryk w Inwałdzie.
85. Żaroffe Kornel w Wadowicach.
86. Ks. Żyła Ignacy w Kleczy górnej.
87. Kółko rolnicze w Choczni.
88. » » w Zembrzycach.

Wieliczka.

Zarząd:

1. *Prezes:* Dydyński Maryan, Raciborsko p. Wieliczka.
2. *Wiceprezes:* Bzowski Kazimierz, Droginia, p. loco.

Wydział:

3. Czecz Karol, Bierzanów, p. loco.
4. Fink Adam, Komorniki, Dąbie koło Dob.
5. Dydyński Aleksander, Słupia, p. Jodłownik.
6. Niedzielski Stanisław, Śledziejowice, p. Wieliczka.

Zastępcy:

7. Brzeziński Zdzisław, Łazany, p. Wieliczka.
8. Bzowski Kazimierz, Żerosławice, p. Gdów.
9. Konopka Stanisław, Mogilany, p. loco.
10. Sandoz Feliks, Soboniowice, p. Wieliczka.
11. Śliwiński Józef, Kosocice, p. Podgórze.
12. Stonawski Paweł, Tomaszkowice, p. Wieliczka.

Członkowie:

13. Ajdukiewicz Kazimierz, Kraków.
14. Bielański Julian, Straszęcin, p. Dębica.
15. Biesiadecki dr. Stanisław, Kraków.
16. Bogusz Ksawery, Lubasz, p. Szczucin.
17. Bochdan Tadeusz, Milatyn stary, p. Milatyn nowy.
18. Bochdan Hipolit, Zadwórze, p. loco.
19. Borkowski hr. Mieczysław, Mielnica, p. loco.
20. Brunicka bar. Wanda, Okopy, p. Lubaczów.
21. Bujwid dr. Odo, Kraków.
22. Bzowski Bogusław, Łososina górna, p. Droginia.
23. Bzowski Jan, Radwan, p. Szczucin.
24. Bzowski Stanisław, Wrzosowice, p. Świątniki gór.
25. Chełmecki Izydor, Koźmice małe, p. Wieliczka.
26. Czarnowska Jadwiga, Dolna Wieś, p. Myślenice.
27. Czerwiński Stanisław, Gaik, p. Dobczyce.
28. Denker Kazimierz, Strzelce, p. Szczurowa.
29. Dettloff Karol, Prądnik czerwony, p. Prądnik biały.
30. Drużbacki dr. Feliks, Prałkowce, Przemyśl.
31. Drużbacki dr. Filip, Przemyśl, p. loco.
32. Dobrzańska Róża, Krzyszkowice, p. Myślenice.
33. Dunikowski Adam, Łososina dolna, p. Tęgoborze.
34. Dzieduszycki hr. Klemens, Martynów, p. loco.
35. Elterlein Zygmunt, Niezdów, p. Dobczyce.
36. Feill Antoni, Wola Zręczycka, p. Gdów.
37. Feill Rudolf, Zagórzany, p. Gdów.
38. Friedberg dr. Gwido, Wieliczka.
39. Gasiecki Władysław, Wieliczka.
40. Górkiewicz Józef, Toporzyska, p. Jordanów.
41. Górski dr. Antoni, Kraków.

42. Grodzicki Maryan, Polna, p. Stróże.
43. Grzybczyk Michał, Sewerynówka, p. Wola Duchacka.
44. Homolacs Stanisław, Kutkorze, p. loco.
45. Hoszard Władysław, Wieliczka, p. loco.
46. Jakubowicz Władysław, Zarębki, p. Dobczyce.
47. Jaroszyński Władysław, Kraków.
48. Jaworski Bolesław, Zawada, p. Myślenice.
49. Jelonek Piotr, Liplas, p. Niegowice.
50. Jordan Zygmunt, Wojnicz, p. loco.
51. Jurystowski Józef, Kurowce, p. Hluboczek wielki.
52. Kaden dr. Józef, Rabka, p. loco.
53. Kałuski Stefan, Zegartowice, p. Dąbie koło Dob.
54. Kamiński Roman, Żelechów mały, p. Żelechów wielki.
55. Kłopotowska Jadwiga, Bieńczyce, p. Mogiła.
56. Koczanowicz Jan, Sławkowice, p. Gdów.
57. Kolischer dr. Henryk, Czerlany, p. loco.
58. Konopka Adam, Kraków.
59. Konopka Stefan, Kraków.
60. Kowalczyk ks. Wojciech, Pcim, p. Łusina.
61. Krasiński hr. Henryk, Mszana dolna, p. loco.
62. Krusenstern Karol, Niemirów, p. loco.
63. Krzeczunowicz Waleryan, Jaryczów, p. loco.
64. Krzysztofowicz Jan, Artassów, p. Dzibułki.
65. Leśniak Teodor, Wróblowice, p. Swoszowice.
66. Lipowski bar. Edward, Hucisko, p. Gdów.
67. Lisowski dr. Władysław, Kraków.
68. Lubomirski ks. Kazimierz, Myślenice, p. loco.
69. Lubojemski Jan, Ochmanów, p. Wieliczka.
70. Łączyński Gustaw, Batiatycze, p. Kamionka Strumiłowa.
71. Łączyński Zygmunt, Zaborze, p. Hujcze.
72. Łempicki Seweryn, Wieliczka, p. loco.
73. Łubkowski Julian, Porzecze, p. Łubień wielki.
74. Magiera ks. Teodor, Góra św. Jana, p. Skrzydlna.
75. Meyer Alojzy, Kobierzyn, p. loco.
76. Meysner Feliks, Rupniów, p. Tymbark.
77. Miarczyński Ignacy, Kraków.
78. Michałowski Józef, Witkowice, p. Ropczyce.
79. Michałowski hr. Roman, Dobrzechów, p. loco.
80. Mieroszewski Henryk, Biskupice, p. Wieliczka.
81. Milieski dr. Witold, Piekary, p. Liszki.
82. Morawski Ludomił, Łagiewniki, p. Podgórze.
83. Morawski Witold, Łagiewniki, p. Podgórze.
84. Moraczewski Stanisław, Stróże, p. Skrzydlna.
85. Mycielski hr. Jan, Wiśniowa nad Wisłokiem, p. loco.
86. Myczkowski Stefan, Głęboka, p. Jarosław.
87. Myszkowski Józef, Stubno, p. loco.
88. Niemczewski Władysław, Chorowice, p. Mogilany.
89. Niemojowski Nepomucen, Rząska, p. Łobzów.
90. Nikorowicz Józef, Ulwówek, p. Sokal.
91. Nowak ks. Józef, Dobczyce, p. loco.
92. Nowotny Gustaw, Górki, p. Borowa.
93. Obertyński Adam, Nowe Sioło, p. Kulików.
94. Obertyński Zdzisław, Hujcze, p. loco.
95. Obratschay Karol, Bodzanów, p. Wieliczka.
96. Ośniałowski Stanisław, Janowice, p. Wieliczka.
97. Ożegalski Ludwik, Bolechowice, p. Zabierzów.
98. Padlewski Stanisław, Gaj, p. Mogilany.
99. Pieprzak Antoni, Ochmanów, p. Wieliczka.
100. Piotrowski ks. Walenty, Mogilany, p. loco.
101. Płocki Władysław, Nowodworze, p. Golice.
102. Podlewski Ignacy, Czernelów maz., p. Romanówka.
103. Podlewski Leon, Bajkowce stare, p. Tarnopol.
104. Popowski Józef, Kraków.
105. Przychocki br. Jan, Kunice, p. Gdów.
106. Przychocki br. Piotr, Biała, p. Tęgoborze.
107. Reichard Stefan, Krzeszowice, p. loco.
108. Rey hr. Mikołaj, Przyborowie, p. Czarna.
109. Romer Adam, Wierzbica, p. Uhnów.
110. Romer Józef, Grądy, p. Bolesław.
111. Romer Stefan, Jodłownik, p. loco.
112. Rostworowski hr. Michał, Ostrów, p. Gawłów koło Bochni.
113. Rozwadowski Wincenty, Kozłów, p. Milatyn nowy.
114. Ruebenbauer Józef, Wieliczka, p. loco.
115. Ruebenbauer Zygmunt, Kobylec, p. Łapanów.
116. Rutowski dr. Klemens, Łąkta dolna, p. Rzegocina.
117. Schmidt Wincenty, Krzywaczka, p. Izdebnik.
118. Skoda Jan, Jawczyce, p. Gdów.
119. Skołuba Tadeusz, Lubzin, p. Ropczyce.
120. Śliwiński Bronisław, Kraków.
121. Słapa Władysław, Lusina, p. Swoszowice.
122. Smarzewski Tadeusz, Moczerady, p. Hussaków.
123. Staszewicz Julian, Dobranowice, p. Wieliczka.
124. Sołowij Jan, Kamionka, p. Lipnik.
125. Stoczkiewicz Bolesław, Glichów, p. Wiśniowa.
126. Stonawski Ludwik, Wojtkówka, p. Wojtkowa.
127. Stroner Józef, Staniątki, p. loco.
128. Strumiłło Jan, Kraków.
129. Struszkiewicz Władysław, Niewiarów, p. Gdów.
130. Szczerbiński Bolesław, Wieliczka, p. loco.
131. Szulczewski Włodzimierz, Pantalowice, p. Kańczuga.
132. Tajduś ks. Alojzy, Szczyrzyce, p. loco.
133. Targowski Bolesław, Tokarnia, p. Myślenice.
134. Turnau Henryk, Gaik, p. Dobczyce.
135. Turnau Jerzy, Mikulice, p. Przeworsk.
136. Tylicki Stanisław, Przewóz, p. Podgórze.
137. Tyszkiewicz hr. Janusz, Werynia, p. Kolbuszowa.
138. Twardowski ks. Stanisław, Wieliczka, p. loco.
139. Uryga ks. Franciszek, Mogiła, p. loco.
140. Walencinowicz Paweł, Bojanczyce, p. Dąbie koło Dob.
141. Wcisło ks. Henryk, Podstolice, p. Wieliczka.
142. Wędzicha ks. Henryk, Gruszów, p. Dąbie k. Dob.
143. Węgrzynek ks. Stanisław, Dziekanowice, p. Dobczyce.
144. Weigl dr. Artur, Nowy Targ, p. loco.
145. Wernikowski Bronisław, Fałkowice, p. Gdów.
146. Wiktor Władysław, Wola, p. Nowotaniec.
47. Wiszniewski Roman, Bieździatka, p. Kołaczyce.

148. Wiszniewski Konstanty, Kraków.
149. Włodek Bolesław, Sygneczów, p. Wieliczka.
150. Włodek Zdzisław, Dąbrowica, p. Chrostowa
151. Wodzicki hr. August, Wola Duchacka p. loco.
152. Wójtowicz dr. Edmund, Pychowice, p. Podgórze.
153. Wysocki Teofil, Polanka wielka, p. loco.
154. Zagórski Jan, Swoszowice, p. loco.
155. Zapalski Aleksander, Grajów, p. Wieliczka.
156. Zawadzki Józef, Zalesiany, p. Gdów.
157. Zduń dr. Jan, Raba Wyżnia, p. loco.
158. Żeleński Władysław, Grodkowice, p. Brzezie.
159. Żochowski Ján, Laskowa, p. loco.
160. Żuk Skarszewski Adam, Przyszowa, p. Limanowa.

Członkowie nadzwyczajni:

161. Towarzystwo Rolnicze okręgowe, Brzesko.
162. « « « Mielec.
163. « « « Nowy Sącz.
164. « « « Rzeszów.
165. « « « Tarnów.
166. Towarzystwo rolnicze zaliczkowe Nowy Targ.
167. Wydział Rady powiatowej, Dąbrowa.
168. Spółka rolnicza, Sokal.

Sprawozdanie
z czynności Towarzystw rolniczych okręgowych za r. 1905.

Biała-Żywiec

I. Skład Towarzystwa.

Skład Towarzystwa rolniczego okręgowego był następujący.

Rok 1905 rozpoczęliśmy cyfrą 100 członków, z których ubyło przez ustąpienie 3 — przybyło w ciągu roku 70, tak, że z końcem roku 1905 liczba członków wynosiła 167.

II. Zarząd.

W ciągu roku zaszła w zarządzie ta zmiana, że kooptowano do Wydziału p. Henryka Dołkowskiego z Nowej wsi i p. Józefa Grygierca z Bestwiny.

Obecny skład Zarządu jest następujący:

Prezes: Adolf Poniński.

Wiceprezes: Franciszek Kramarczyk.

Członkowie: Bilczewski Jan, Dołkowski Henryk, Dołkowski Wiktor, Dubowski Ludwik, Grygierzec Józef, Kaleta Jan, Larisch Br. Adrian, Zwilling Wincenty, magazynier: Stanecki Jan.

W ciągu roku 1905 odbyło Towarzystwo jedno zwyczajne ogólne Zgromadzenie w Kętach, a jedno nadzwyczajne ogólne w Oświęcimiu dla okręgu Oświęcimskiego, aby rolników z tamtejszego okręgu zapoznać z celami Towarzystwa.

Zwyczajnych posiedzeń Wydziału było cztery.

Exhibitu przez dziennik podawczy przeszło 760 numerów, a więc o 130 kawałków więcej aniżeli w 1904 r.

III. Sprawy hodowlane.

Skutki posuchy w roku 1904 odbijały się w dalszym ciągu niekorzystnie na stan hodowli i w roku 1905, w którym z braku zapasów paszy znaczna ilość bydła została wysprzedaną. Także i poważna ilość krów należąca do obydwu związków hodowlanych ubyła. Pozostała zaś reszta dobrze krytyczny czas przetrwała. Niemało przyczyniła się do tego pomoc Komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego Krakowskiego, który przyznał bezpłatnie po 200 kil. otrąb na każdą krowę należącą do Związku, również i pomoc Towarzystwa rolniczego okręgowego, które dostarczało w detalicznej sprzedaży rolnikom otrąb po cenach znacznie zniżonych.

Żmudnem rozdawaniem otrąb w Wilamowicach, zajął się ksiądz kanonik Kondolewicz nie szczędząc trudu i pracy, za co na tem miejscu serdecznie Mu dziękujemy.

Również i niemałą pomoc otrzymali rolnicy utrzymujący buhaje subwencyjne, gdyż udzielono na każdego buhaja po 300 kil. owsa bezpłatnie.

Ogólny kierunek hodowli pozostał niezmienny i dalej konsekwentnie prowadzony, a rezultaty widziane na premiowaniach stwierdzają, że kierunek dobry i coraz lepsze wydający rezultaty.

Akcya hodowlana polega: I. na udzielaniu buhai na stacye, II. subwencyonowaniu dobrych prywatnych, III. premiowaniu bydła, IV. prowadzeniu dwóch Związków hodowlanych włościańskich w Wilamowicach i Czańcu.

Fundusz jaki posiadało Towarzystwo do dyspozycyi na popieranie hodowli bydła w roku 1905, przedstawia się w następujących cyfrach:

1. od Komitetu centralnego:

a) na zakupno i subwencyonowanie buhai .	2600 K.
b) na premiowania	800 »
c) na zakupno jałówek	2706 »
2) od Towarzystwa hodowców czerwonego bydła polskiego:	
a) na premiowania	200 »
3. od Rady powiatowej w Białej:	
a) na podniesienie hodowli	400 »

I. Rozmieszczenie stacyi buhai ogranicza się do okolic posiadających lepszą hodowlę, której trzeba dostarczyć dobrych rozpłodników, ażeby nietylko utrzymać hodowlę na obecnym stopniu rozwoju, ale owszem aby ją naprzód posuwać. O ile fundusze pozwalały, rozszerzało się koła lepszych rozpłodników, których zadaniem przygotowanie materyału do silniejszej i wydatniejszej pomocy. Lokowanie zaś tej wydatniejszej pomocy w okolicach należycie nieprzygotowanych, żadnych dodatnich rezultatów nie wydałoby.

Buhaje subwencyjne pozostające własnością Towarzystwa, wszystkie rasy polskiej czerwonej, były rozmieszczone w następujących gminach:

L. p.	Gmina	Imię i nazwisko utrzymującego buhaja	Roczna subwen. Kor.	Uwaga
1	Wilamowice	Jan Kaleta	160	skokowe mogą hodowcy pobierać nie wyższe jak 60 halerzy.
2	Kozy	Maciej Stafiński	160	
3	Hecznarowice	Józef Warmuz	160	
4	Hecznarowice	Jan Stafiński	160	
5	Pisarzowice	Marcin Nycz	160	
6	Kęty	Antoni Beźwiński	160	
7	Czaniec	Antoni Spila	160	
8	Komorowice	Antoni Stanclik	160	
9	Janowice	Franciszek Pudełko	160	
10	Jawiszowice	Jakób Korczyk	160	
11	Brzeszcze	Marcin Kulka	160	
12	Jawiszowice	Jan Kelloch	160	
13	Szczyrk	Jan Wałęga	160	
14	Buczkowice	Michał Czader	160	

Oprócz stacyi tego typu były jeszcze czynne 3 stacye na takich warunkach, że buhaje przechodzą na własność hodowcy po dwóch latach za zwrotem połowy ceny zakupna:

L. p.	Gmina	Imię i nazwisko utrzymującego buhaja
1	Rybarzowice	Ludwik Dobija
2	Osiek	Oskar Haempel
3	Kobiernice	Szkoła Rolnicza

Prywatnych buhai subwencyonowano 10:

L. p.	Gmina	Imię i nazwisko hodowcy	Wysokość premii Kor.	Uwaga
1	Wilkowice	Pawlusiak	30	
2	Czaniec	Wiśniowski	50	
3	Hecznarowice	Stafiński	30	
4	Kęckie Podlesie	Wadoń	30	
5	Wilamowice	Danek	40	
6	Bulowice	Wieczorek	40	
7	Brzeszcze	Marusza	40	
8	Bulowice	Bryzek	40	
9	Dwory	Bzibziak	40	
10	Kęckie Podlesie	Kojder	30	

Jednakowoż zawsze spora liczba buhai lichych nielicencyonowanych po gminach funkcyonuje i ogromne szkody hodowli przynosi.

Bardzo dobrym środkiem zaradzenia złemu byłoby dążenie, aby w każdej gminie znajdował się przynajmniej jeden buhaj gminny, któryby darmo krowy pokrywał. Każda gmina może z łatwością takiego buhaja otrzymać za pośrednictwem Rady powiatowej, jako bezprocentową pożyczkę w ratach spłacalną — fundusz gminny nic na tem nie traci, bo za buhaja zawsze swoje pieniądze otrzyma. Na utrzymanie zaś buhaja, ściągnie gmina od każdego właściciela krowy pewną opłatę we formie podatku, wzamian za to buhaj pokrywa darmo.

Jestto sposób prosty zaradzenia złemu, a zależy tylko od trochę dobrej woli odnośnych czynników.

II. Premiowanie:

W roku 1905 urządzono dwa premiowania: w Wilamowicach i Czańcu.

Dnia 27. czerwca odbyło się premiowanie w Wilamowicach. Do komisyi premiującej należeli: p. W. Zwilling, p. Feliks Sandoz, delegat Komitetu centralnego, p. Franciszek Wiszniowski, delegat Rady Powiatowej w Białej i p. Adolf Poniński.

Na premiowanie przyprowadzono 150 sztuk bydła rasy polskiej czerwonej; w tem 38 krów związkowych. Doprowadzone bydło odznaczało się wzorowem utrzymaniem, a wiele krów i jałówek odznaczonych pierwszemi nagrodami nie pozostawiały nic do życzenia, tak co do budowy, utrzymania i użyteczności. Premiowanie tegoroczne można zaliczyć do najlepszych jakie kiedykolwiek miały miejsce w Wilamowicach, co wskazuje na ciągły i trwały postęp hodowli. Niemniej na wyróżnienie zasługiwały jałówki, pochodzące przeważnie od krów związkowych, których doprowadzono 46 sztuk, a z tych premiowano sztuk najlepszych 15, zwracając szczególną uwagę na rozwój, pochodzenie i dobre odżywienie.

Premie rozdano w sumie 550 Kor., w czem mieści się 400 Kor. od Komitetu, a 150 Kor. od Towarzystwa hodowców czerwonego bydła polskiego.

W szczególności rozdano:

2	premie	á 24	Koron
4	»	á 20	»
11	»	á 12	»
30	»	á 9	»
4	»	á 5	»

W związku włościańskim wilamowickim ubyło krów 18, podczas premiowania przyjęto sztuk 8, tak że z końcem roku 1905 związek liczył 62 krów.

W Czańcu odbyło się premiowanie 28. czerwca. Skład komisyi ten sam co w Wilamowicach.

Na premiowanie w Czańcu przyprowadzono 160 sztuk bydła wyłącznie czerwonej rasy polskiej. Bydło odznaczało się dobrem utrzymaniem i lepszą budową tak, że stwierdzić można było znaczny postęp hodowli w tej okolicy, w której związek hodowlany włościański założony został. Najwyżej pod względem hodowlanym w tej okolicy stoi gmina Czaniec.

Jałówek przyprowadzono 40 sztuk bardzo dobrych,

z których 15 nagrodzono. Z krów poprzednio do Związku przyjętych premiowano 10.

Premii rozdano w sumie 450 Koron.

W szczególności rozdano:

2	premie	á 25	Koron
9	»	á 15	»
17	»	á 10	»
19	»	á 5	»

W związku Czanieckim ubyło krów 7, podczas premiowania przyjęto sztuk 15, tak, że z końcem roku 1905 związek liczył 27 sztuk.

Potężnym bodźcem do podniesienia hodowli było rozdanie z końcem roku 1904, 16 jałówek pomiędzy hodowców w Czańcu na następujących warunkach: Jałówka pozostaje przez 5 lat własnością Towarzystwa rolniczego, utrzymujący płaci rocznie po 1 Kor., a w roku przejścia na własność 5 Kor. Obowiązany jest przez ten czas pewną ilość cieląt przychować.

Z rozdanych 16 wybrakowano dwie z powodu niecielności.

W roku 1905 Komitet centralny przyznał powtórnie subwencye na zakupno jałówek, a komisya złożona z p. Feliksa Sandoza i p. Adolfa Ponińskiego, zakupiła w Hecznarowicach, Wilamowicach i Bielanach 13 jałówek. Jałówki miały być rozdane w Czańcu i Porąbce. Ponieważ z Porąbki ani jeden gospodarz się nie zgłosił, bo urząd gminny nie był łaskaw rolników powiadomić, rozdano jałówki pomiędzy gospodarzy z Czańca.

Rozmieszczono je u następujących gospodarzy:

1. Jan Trojek,
2. Karol Gawęda,
3. Tomasz Kowalski,
4. Franciszek Kowalski,
5. Franciszek Gawęda,
6. Józef Gąsiorek,
7. Jan Kozioł,
8. Jan Kowalski,
9. Maciej Piekiełko,
10. Piotr Kowalski,
11. Wojciech Harat,
12. Tomasz Pawiński,
13. Franciszek Pawica.

W ten sposób akcya zcentralizowała się na jedną gminę, a 27 sztuk dobrych i cielnych jałowic, musi dodatni wpływ na hodowlę wywrzeć, tak w tej jak i okolicznych gminach.

Zarząd Towarzystwa wreszcie uważając lepsze zużytkowanie nabiału jako wielki i ważny czynnik w podniesieniu hodowli, dokładał i w tym roku wszelkich starań, aby powołać do życia mleczarnię spółkową. Jednakowoż w najlepszych centrach hodowlanych natrafia się na wielki opór ze strony specyalnego zawodu ludzi, którzy zajmują się wyłącznie handlem masła, wykupując takowe u pojedynczych gospodarzy i wywożąc do Prus, handlarze ci silnie zawsze agitują przeciwko każdej mleczarni. Mimo tego udało się przy pomocy centralnego Komitetu otworzyć prywatną mleczarnię w Porąbce, która jednakże niedługo cieszyła się życiem, aczkolwiek miała do swego rozwoju wszystkie możliwe dane, na nieszczęście dłuższa choroba prowadzącego mleczarnię doprowadziła do zamknięcia tejże.

IV. Gnojarnie.

W tym dziale i w ubiegłym roku nie wiele się zdziałało. Przy pomocy Towarzystwa zbudował p. Franciszek Wiśniowski w Czańcu jednę wzorową gnojarnię, otrzymawszy 80 Kor. subwencyi.

V. Rolnictwo.

Za pośrednictwem Towarzystwa rozdała stacya doświadczalna przy Uniwersytecie Jagiellońskim, kilkanaście centnarów rozmaitych gatunków owsa, poszczególnym gospodarzom do próbnej uprawy.

Na polu uprawy lnu, pracuje się dalej a pierwsze miejsce pod tym względem zajmuje gmina Osiek, w której pod kierunkiem p. Franciszka Kramarczyka i p. Oskara Haempla, uprawa lnu coraz większą ilość zyskuje zwolenników i coraz więcej się rozszerza.

VI. Dział handlowy.

Dział handlowy stale aczkolwiek powoli się rozwija i podnosi, uzyskanie subwencyi od Centralnego Komitetu umożliwiło otwarcie z dniem 1. lipca magazynu w Kętach.

Jak taki magazyn był potrzebny, wykazało przystąpienie kilkudziesięciu nowych członków do Towarzystwa i podniesienie obrotów handlowych. Jednakowoż rok przyszły wykaże dopiero dodatnie rezultaty magazynu.

Oparcie się Towarzystwa o Syndykat Towarzystw Rolniczych w Krakowie, umożliwia Towarzystwu zaopatrywanie swoich członków w doborowy towar po cenach stosunkowo niskich.

Zarząd Towarzystwa zachęcony przychylnem przyjęciem magazynu, postanowił z początkiem roku 1906 założyć podobny w Oświęcimiu, mając przytem niepłonną nadzieję, że te pierwsze magazyny doprowadzić muszą do przeobrażenia się tychże w niedługim czasie na magazyny spółkowe.

Ruch w oddziale handlowym najlepiej zresztą wykazuje poniżej podane zestawienie kasowe:

Obroty kasowe.

L. p.	Wyszczególnienie	Dochód		Rozchód	
		Kor.	hal.	Kor.	hal.
	I. Rachunek Kasy.				
1	Stan kasy 1. stycznia 1905	892	33		
2	Suma ogólnego przychodu	31469	77		
3	Suma ogólnego rozchodu	—	—	30034	78
4	Stan kasy z dniem 31. grudnia 1905	—	—	2327	32
	Razem . . .	32362	10	32362	10
	II. Rachunek Funduszów.				
	Fundusz administracyjny.				
1	Pozostałość z roku 1904	892	33		
2	Wkładki członków zaległe i bieżące	458	64		
3	Wpisowe	142	—		
4	Od funduszu B. zwrot udzielonej pożyczki 1904 r.	159	73		
5	%/0 z kasy oszczędności przy obrocie czekowym	1	40		
6	Portorya . . . . . , ...	—	—	115	22
7	Papier, druk okólników	—	—	52	35
8	Podatek ekwiwalentowy	—	—	10	72
9	»Tygodnik rolniczy« prenumerata	—	—	8	—
10	Wkładka do Towarzystwa rolniczego w Wieliczce	—	—	50	—
11	Wynajęcie sali na posiedzenia . . . . . , ...	—	—	10	—
12	Koszta podróży . , ... , ... , . . . ,	—	—	60	80
13	Wpisowe do Syndykatu	—	—	10	—
14	Udział w Syndykacie	—	—	500	—
15	Saldo pozostałość na rok 1906	—	—	837	01
	Razem . . .	1654	10	1654	10
	Fundusz subwencyjny.				
1	Subwencya Komitetu na zakupno i subwencyonowanie buhai . .	2600	—		
2	» » na premiowania	800	—		
3	» » na zakupno jałówek	2706	—		
4	» Rady Powiatowej w Białej na bydło	400	—		
5	» Towarzystwa hodowców czerwonego bydła na premiowanie	200	—		
6	Uzyskane ze sprzedaży buhai i zwroty	2012	—		
7	Wpisowe od 23 krów do związków	46	—		
8	» od jałówki	1	—		
9	Uzyskane ze sprzedaży 2 jałówek Komitetu	280	—		
10	Rozdano subwencyi na buhaje	—	—	2118	—
11	Utrzymanie buhai, koszta transportu	—	—	75	61
12	Zakupno buhai 6 sztuk na stacye	—	—	2020	—
13	Odesłane Komitetowi wpisowe od 23 krów	—	—	46	—
14	Funduszowi A. zwrot pożyczki . . . , ...	—	—	159	73
15	Zakupno 13 jałówek do Czańca	—	—	2986	—
16	Premiowanie w Czańcu i Wilamowicach	—	—	1000	—
17	Saldo pozostałość na rok 1906	—	—	639	66
	Razem . . .	9045	—	9045	—

L. p.	Wyszczególnienie	Dochód		Rozchód	
		Kor.	hal.	Kor.	hal.
	Gnojarnie.				
1	Subwencya od Komitetu	80	—	—	—
2	Udzielono Wiśniowskiemu na gnojarnie	—	—	80	—
	Razem . . .	80	—	80	—
	Dział handlowy a.				
1	Za nasiona od członków	4869	86		
2	Za kainit » »	686	09		
3	Za żużle » »	3803	62		
4	Za saletrę » »	403	27		
5	Za części pługa, brony, młynki	191	40		
6	$_0/^0$ opustu rabaty	344	70		
7	Za otręby wojskowe 42500 kilgr.	2210	—		
8	Za otręby	4394	71		
9	Za węgiel	526	—		
10	Zwroty zaliczek, kaucyi, frachtów	3363	99		
11	Spłacona należytość za nasiona rok 1904 , ...	—	—	737	70
12	» » » kainit	—	—	709	—
13	» » » żużle . , ...	—	—	3917	92
14	» » » saletrę	—	—	403	27
15	» » » węgiel	—	—	508	—
16	» » » narzędzia i maszyny	—	—	332	56
17	» » » koniczynę i trawy	—	—	3177	80
18	» » » grochy, wyki, tatarkę, gorczycę . . .	—	—	967	50
19	» » » buraki, marchew, fasolę	—	—	239	10
20	» » » owies, jęczmień	—	—	165	—
21	» » » otręby	—	—	5446	—
22	Frachty, zaliczki, kaucye na otręby	—	—	3572	16
23	Frachty nasion, narzędzi	—	—	140	13
24	Frachty nawozów	—	—	249	32
25	Saldo pozostałość na rok 1906	—	—	218	18
	Razem . . .	20783	64	20783	64
	Dział handlowy b.				
1	Subwencya Komitetu na dział handlcwy	800	—		
2	Czynsz za magazyn od 1. lipca do 31. grudnia 1905	—	—	90	—
3	Waga, szufle, miotły	—	—	76	87
4	Saldo pozostałość na rok 1906	—	—	633	13
	Razem . . .	800	—	800	—

Zestawienie.

L. p.	Wyszczególnienie		Stan czynny Kor.	Stan czynny hal.	Stan bierny Kor.	Stan bierny hal.
	Fundusz administracyjny.					
1	Zapas kasowy z dniem 31 grudnia 1905		835	22		
2	Udział w Syndykacie . . . . . , . . .		500	—		
	Razem . . .		1336	32		
	Fundusz subwencyjny.					
1	Zapas kasowy z dniem 31 grudnia 1905 . . . . . , . . .		639	36		
	Fundusz handlowy a).					
1	Zapas kasowy z dniem 31 grudnia 1905		851	31		
2	Zapasy w magazynie:					
	a) żużli 4500 kil. à 6·08	273·60				
	b) kainitu 7600 kil. á 3·60	273·60				
	c) otrąb 800 kil. á 10·50	840·--				
	d) grochu, inkarnatki 1482 kil. á 21	311·22	1698	42		
3	Zaległości do ściągnięcia		167	46		
	Razem . . .		2717	19		
4	Zaległość w Syndykacie		—	-—	2078	05
	Stan czynny po porównaniu z biernym . . , ...		2614	82		

Bochnia.

Według spisu członków, Towarzystwo liczyło z końcem roku 1905, 62 członków, a zatem o 7 więcej niż w roku 1904.

W tej liczbie było 12 właścicieli dóbr, 4 dzierżawców dóbr, 10 XX. Proboszczów, 1 zarządca dóbr, 2 rentyerów, 1 dyrektor szkoły rolniczej, 1 kierownik szkoły ludowej, 1 urzędnik autonomiczny, 1 kandydat notaryalny, 13 włościan, 1 małomieszczanin, 6 kółek rolniczych.

Zaległe wkładki członków wynoszą 336 K., z tego 120 K. z lat dawniejszych, zaś 216 z roku 1905.

Zamknięcia rachunków funduszu administracyjnego, funduszu subwencyjnego i funduszu handlowego, oraz inwentarz majątku Towarzystwa wykazują, że majątek Towarzystwa w r. 1905 powiększył się o przeszło 11.000 k.

Buhajów subwencyjnych zakupiono w roku ubiegłym 6 sztuk za kwotę 1.975 k. 60 hal., gdy zaś subwencyi ministeryalnej otrzymano 1.500 k., zatem dopłacono z funduszu Towarzystwa 475 k. 60 hal.

Na subwencye dla włościan utrzymujących buhaje, wydano 775 k. subwencyi udzielono 19 hodowcom w kwotach od 20—60 k.

Przy licencyonowaniu buhajów w roku 1904, prenotowano do subwencyi 34 buhajów z kwotą 1235 k., z tej kwoty atoli 15 buhajów zostało sprzedanych w ciągu roku 1904/5.

Na rok 1905/6, prenotowano do subwencyi 20 sztuk z kwotą 700 k., subwencye zostaną wypłacone po przedstawieniu buhajów tych komisyi licencyonującej buhaje na wiosnę b. r.

Otrzymane od Komitetu c. k. Towarzystwa rol. krak. 50 q. owsa dla hodowców buhajów subwencyjnych i subwencyonowanych, rozdzielono między tychże.

Fundusz subwencyjny wykazuje nadwyżkę 950 k., która powstała wskutek spłaty przez hodowców buhajów subwencyjnych połowy cen zakupna tychże po upływie 2-letniego terminu ich utrzymywania — nadwyżka ta zostanie użyta na wypłatę subwencyi przyznanych hodowcom buhajów włościańskich oraz na zakupno dalsze buhajów w roku bieżącym.

Na wiosnę ubiegłego roku Wydział Towarzystwa w dalszym ciągu pośredniczył w zakupnie otrąb dla członków, ogółem zakupiono 8 wagonów otrąb. Nadto otrzymano po zniżonej cenie 3 wagony otrąb wojskowych, które rozdzielono między członków Towarzystwa według ilości posiadanego przez nich inwentarza.

Nawozów sztucznych sprowadzono w roku ubiegłym $30^1/_2$ wagony, z tego 29 wagonów żużli, $1^1/_2$ wagona superfosfatu i mąki kostnej. W drodze cząstkowej, sprzedano 8 wagonów żużli, wagonami 19 wagonów, zapas około 2 wagony w magazynie.

Z tej ilości sprzedano większym właścicielom 7 wagonów wagonami, oraz 3 wagony cząstkowo, włościanie zakupili 13 wagonów, wagonami, zaś około 5 wagonów cząstkowo.

W roku ubiegłym we wrześniu Wydział Towarzystwa urządził wystawę maszyn rolniczych w Kobylcu u W-go Zygmunta Ruebenbauera połączoną z demonstracyą centryfugi mleczarskiej, oraz z loteryą fantową. Współudział i zainteresowanie włościan było bardzo znaczne.

Walne zgromadzenie odbyło się w roku zeszłym jedno przy współudziale 36 członków, posiedzeń Wydziału odbyto trzy.

Dziennik podawczy wykazuje w roku ubiegłym 296 exhibitów.

Zamknięcie rachunku.

L. p.	Wyszczególnienie	Należytość						Uiszczenie		Odpisano		Zaległość	
		zaległa		bieżąca		razem							
		K.	h.	K.	h.	K.	h	K.	h.	K.	h.	K.	h.
	Fundusz administracyjny.												
	Dochody:												
1	Stan funduszu z roku 1904	—	—	597	52	597	52	597	52	—	—	—	—
2	Wkładki członków	242	—	396	—	638	—	294	—	8	—	336	—
3	Wpisowe od członków	4	—	20	—	24	—	24	—	—	—	—	—
4	Otrzymano z funduszu handl. à konto zysku			300	—	300	—	300	—	—	—	—	—
5	Zwrot zaliczki od sekretarza	180	—			180	—	30	—	—	—	150	—
	Razem	426	—	1313	52	1739	52	1245	52	8	—	486	—
	Potrąciwszy wydatki							1091	83				
	Zostaje stan kasy na r. 1906							153	69				
	Wydatki:												
1	Płaca sekretarza	—	—	500	—	500	—	500	—				
2	Wkładka do Towarzystwa rol. w Krakowie	—	—	99	—	99	—	—	—			99	—
3	Wkładka do Towarzystwa dla popierania polskiej nauki rolniczej	—	—	20	72	20	72	20	72				
4	Prenumerata Tygodnika rolniczego i porto	—	—	8	10	8	10	8	10				
5	Remuneracya kanceliście Rady powiatowej za pomoc w biurze	—	—	60	—	60	—	60	—				
6	Drobne wydatki	—	—	3	01	3	01	3	01				
7	5 udziałów do Syndykatu Towarzystwa rol.	—	—	500	—	500	—	500	—				
	Razem	—	—	1190	83	1190	83	1091	83			99	—
	Fundusz subwencyjny.												
1	Stan kasy z dniem 1. stycznia 1905 . . .	—	—	540	37	540	37	540	37				
2	Subwencya ministeryalna na podniesienie hodowli bydła	—	—	1500	—	1500	—	1500	—				
3	Subwencya minister. na premiowanie bydła	—	—	400	—	400	—	400	—				
4	Subwencya rady powiatowej na hodowlę bydła rogatego	—	—	400	—	400	—	400	—				
	Do przeniesienia . . .	—	—	2840	37	2840	37	2840	37				

L. p.	Wyszczególnienie	Należytość zaległa K.	h.	bieżąca K.	h.	Razem K.	h.	Uiszczenie K.	h.	Odpisano K.	h	Zaległość K.	h.
	Z przeniesienia . . .	—	—	2840	37	2840	37	2840	37				
5	Zwroty za buhaje od hodowców	387	40	1088	—	1475	40	1189	60	27	—	258	80
6	Podniesiono z lokacyi	—	—	465	71	465	71	465	71				
7	Zwrot od p. Ruebenbauera dopłaty za buhajka	50	—	—	—	50	—	50	—				
	Razem	437	40	4394	08	4831	48	4545	68	27	—	258	80
	Po strąceniu wydatków . . .							4541	11				
	Zostaje stan kasy z dniem 31 grudnia 1905							4	57				
	Wydatki:												
1	Subwencye hodowcom włościańskich buhajów	—	—	775	—	775	—	775	—				
2	Zakupno buhajów subwencyjnych (6 sztuk)	—	—	1975	60	1975	60	1975	60				
3	Fracht od transportu 60 q. owsa dla hodowli buhajów subwencyjnych i zwiezienie do składu	--	—	39	71	39	71	39	71				
4	Zwrot zaliczki funduszowi handlowemu . .	800	—		—	800	—	800	—				
5	Portorya	—	—	--	80	—	80	—	80				
6	Wydano na lokacyę	—	—	950	—	950	—	950	—				
	Razem	800	—	3742	11	4542	11	4541	11	—	—	--	—
	Fundusz handlowy.												
	Dochody:												
1	Zapas kasowy z r. 1904	—		2318	17	2318	17	2318	17				
2	Ze sprzedaży koniczyny	1459	15	—	—	1459	15	946	25			512	90
3	» innych nasion	24	86	105	—	129	86	129	86				
4	» saletry chilijskiej	972	99	2086	48	3059	47	1693	46	5	—	1361	01
5	» superfosfatu mineralnego . .	789	20	629	—	1418	20	1067	20			351	—
6	» » amoniakalnego .	1006	68	434	92	1441	60	1281	04	40	—	120	56
7	» mąki kostnej	—	—	82	50	82	50	82	50				
8	» soli potasowej	—	—	305	-	305	—	301	-			4	—
9	» żużli Thomasa (drobna sprzedaż) zaległości	6392	85	-	—	6392	85	5019	52	4	—	1369	33
10	» żużli Thomasa (drobna sprzedaż) bieżąca	—	—	7020	07	7020	07	3343	32			3676	75
11	» żużli Thomasa wagonami . .	8514	73	10983	85	19498	58	11563	26	33	60	7901	72
12	» otrąb	543	90	7071	51	7615	41	7002	71			612	70
13	Procenta zwłoki	—	—	364	41	364	41	364	41				
14	Zwrot zaliczek chwilowych	800	—	—	—	800	—	800	—				
	Razem	—	—	—	—	—	—	35962	70	202	15	15909	97
								35564	06				
								398	64				
	Wydatki:												
1	Należytość za żużle i inne nawozy sztuczne	15634	53	20853	59	36488	12	24813	90	183	48	11490	74
2	» za nasiona	—	—	113	45	113	45	90	—	22	50		95
3	» za otręby ze sprowadzeniem etc.	—	—	7112	55	7112	55	7112	55				
4	Koszta zwiezienia do składu nawozów sztucz.	—	—	708	16	708	16	708	16				
5	» przesyłki próbek do analizy i koszta anal.	—	—	29	13	29	13	29	13				
6	Portorya, telegramy i inne drobne wydatki	—	—	43	67	43	67	43	67				
7	Czynsz z lokalu	—	—	240	—	240	—	240	—				
8	Zaległa wkładka do Tow. rol. w Wieliczce	50	-	—	—	50	-	50	-				
9	Spłata pożyczki Wydziałowi powiatowemu	6000	—	—	—	6000	—	2000	—			4000	—
10	Remuneracya za pomoc w magazynie . .	—	—	60	—	60	—	60	—				
11	Wydano do funduszu admin. à conto zysku	—	—	300	—	300	—	300	—				
12	Koszta wystawy maszyn rol. w Kobylcu .	—	—	116	55	116	55	116	55				
	Razem	—	—	—	—	—	—	35564	06	205	98	15491	69

Lokacye funduszu subwencyjnego:

1. Stan z roku 1904	Kor.	454	h. 38
2. Procenta narosłe	»	11	» 33
3. Ulokowano	»	950	» —
Razem . . .	Kor.	1415	h. 71
Wydano z lokacyi	»	465	» 71
Stan z dniem 31 grudnia 1905	Kor.	950	h. —

Inwentarz majątku.

Stan czynny.

	Kor.	h.	Kor.	h.
I. Fundusz administracyjny.				
1. Zapas kasowy w gotówce	153	69		
2. » » ks. oszczęd. Nr. 4637	41	55		
3. Udział w Syndykacie Towarzystw rolniczych .	500	—		
4. Zaległe wkładki członków	336	—		
5. Niespłacona zaliczka na płacę sekretarza . .	150	—		
Razem stan czynny	1181	24		
Po strąceniu stanu bier.	99	—		
Czysty stan czynny .	1082	24	1082	24
II. Fundusz subwencyjny.				
1. Zapas kasowy w gotówce i efektach	954	57		
2. Zaległe zwroty za buhaje od hodowców . . .	258	80		
Razem stan czynny	1213	37	1213	37
III. Fundusz handlowy.				
1. Zapas kasowy w gotówce	398	64		
2. Należytości za towary od stron	15909	97		
3. Zapasy w magazynie:				
57 q żużli à 6 kor. .	342	—		
56 q » à 7·90 kor.	442	—		
94 q » à 8 kor. .	752	—		
46·5 q mąki kost. à 15 k.	697	50		
Razem . .	18542	51		
Po strąceniu stanu biernego	15491	69		
Czysty stan czynny	3050	82	3050	82
Razem majątek Towarzystwa			5346	43

Stan bierny.

	Kor.	h.	Kor.	h.
I. Fundusz administracyjny.				
1. Zaległa wkładka do c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie	99	—		
III. Fundusz handlowy.				
1. Należytość za towary według zamknięcia rachunków	11491	69		
2. Dług do Rady powiatowej	4000	—		
Razem . . .	15491	69		

Brzesko.

I. Skład Towarzystwa i działalność biurowa.

Towarzystwo składa się z Zarządu w osobie Prezesa i Wiceprezesa, 6-ciu Członków Wydziału i Członków czynnych zwyczajnych.

Z początkiem r. 1905 liczyło Towarzystwo wszystkich Członków 44, z których wykreślono 2 z powodu niepłacenia wkładek, przybyło zaś w ciągu roku 8-miu nowych, tak, że obecnie liczy Towarzystwo 50-ciu Członków opłacających razem 296 kor. wkładek rocznych, z czego niezapłacono za rok 1905 wkładek za kor. 60.

Z ogólnej liczby Członków przypada na większą własność 23, opłacających po 8 kor. wkładki rocznej, a 26 z drobnej własności i 1 Kółko rolnicze, którzy opłacają po 4 kor. wkładki rocznej.

Ponieważ każda instytucya a zatem i Towarzystwo rolnicze może tylko wtedy spełniać należycie swoje zadanie i rozwijać się, jeżeli ma do tego odpowiednie środki — więc też i nasze Towarzystwo chcąc ożywić swoją działalność rolniczą, a dzięki otrzymanej na ten cel subwencyi od Komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie, wynajęło w roku ubiegłym lokal na pomieszczenie stałego biura Towarzystwa, oraz kreowało posadę Sekretarza, który to urząd powierzono p. Józefowi Górnisiewiczowi, wychowańcowi średniej szkoły rolniczej w Czernichowie i praktycznemu rolnikowi, w nadziei, że mając człowieka, który stale i wyłącznie odda się sprawom Towarzystwa a będąc fachową pomocą w wykonaniu zarządzeń Prezydyum, umożliwi zrealizowanie idei Towarzystw rolniczych.

W roku ubiegłym odbyto 2 Ogólne Zebrania t. j. w styczniu i sierpniu 9 posiedzeń Wydziału oraz 1 lustracyę biura.

Biuro załatwiło 1066 exhibitów przeszłych przez dziennik podawczy, z czego 600 odnośnie do działu handlowego a 466 w rozmaitych sprawach rolniczych. Ponieważ cały personal biurowy składał się tylko z osoby Sekretarza, dlatego tenże oprócz zajęć biurowych oddawał się także praktycznie sprzedaży artykułów prowadzonych w składach Towarzystwa.

Całą gospodarkę Zarządu i Wydziału Towarzyrzystwa podzielono na trzy grupy, a stosownie do tych i rachunkowość t. j. na:

I. Fundusz administracyjny
II. » hodowlany
III. » handlowy

Załączone obok zamknięcie rachunkowe daje ogólny obraz użycia funduszów. Stosownie do tego podziału podajemy niniejsze sprawozdanie z działalności Towarzystwa.

Czynność administracyjna i biurowa Wydziału Towarzystwa opisaną została po części na wstępie niniejszego sprawozdania, tutaj zaś dodać należy, że na wniosek Prezydyum i mocą uchwały »Ogólnego Zebrania Członków« w sierpniu, przystąpiono na Członka do Syndykatu Towarzystw rolniczych w Krakowie z 10 udziałami w łącznej kwocie 1000 kor. Ogólne Zebranie uchwaliło zarazem zmienić nazwę »Towarzystwo rolnicze« na »Oddział c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego w Brzesku«, a to dla silniejszego zaakcentowania przynależności do tego Towarzystwa w myśl statutu dla Towarzystw rolniczych okręgowych.

W czerwcu ubiegłego roku odbyła się lustracya biura przez WPana Stefana Bojanowskiego inspektora hodowli i lustratora biur Towarzystw rol. okręg. przy współudziale Prezydyum i członków Wydziału, a to celem kontroli ksiąg i manipulacyi biurowej.

II. Działalność Towarzystwa na polu hodowli

ograniczała się do utrzymania i kontroli stacyi buhai subwencyjnych, oraz mniejszych chlewni zarodowych.

W r. 1905 było czynnych 14 stacyi buhai subwencyjnych, zaś 2 stacye postanowione przez Wydział Towarzystwa nie doszły do skutku, z powodu braku odpowiednich sztuk u hodowców w powiecie, a to wskutek ostatniej klęski posuchy, która wpłynęła na ograniczenie przychowku w bydle rogatem, jednakowoż w chwili kiedy piszemy niniejsze sprawozdanie kupno buhai jest w toku.

O dodatnim wpływie w mowie będących stacyi na polepszenie się stosunków hodowli bydła u włościan, zbytecznem byłoby się rozwodzić — zaznaczamy tylko, że Wydział Towarzystwa starał się przez ścisłą kontrolę stacyi, — rejestrów stanowienia i przez stosowne pouczania podczas objazdów kontrolnych Sekretarza, wpłynąć na właścicieli stacyi, aby odnośne przepisy dla stacyi buhai subwencyjnych były ściśle przez nich wykonane.

Starano się również o przestrzeganie ścisłego wykonania ustawy o buhajach licencyonowanych we wszystkich gminach okręgu działalności Towarzystwa, a to przez donoszenie c. k. Starostwu w Brzesku o nadużyciach w tym względzie, celem ukarania przestępujących ustawę ze szkodą dla ogólnej hodowli bydła.

W roku ubiegłym staraniem Towarzystwa odbyło się premiowanie bydła włościańskiego w Tymowej w obecności delegata c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego WPana Dr. M. Pańkowskiego — dla gmin graniczących z Tymową. Przyprowadzono do premiowania (pomimo słotnej pory) 70 sztuk krów i jałówek, przeważnie rasy krajowej górskiej. Rozdano 30 premii w łącznej wysokości 160 kor. oraz 2 listy pochwalne.

Przy wiosennem licencyonowaniu buhai rozdano premii za 191 koron.

Celem polepszenia stosunków hygienicznych w hodowli bydła i trzody, Towarzystwo rozpisało konkurs na nagrody za wzorowo budowane stajnie bydlęce w połączeniu z chlewami, lecz fakt prawdziwie smutny, nikt się nie znalazł ktoby o nagrodę kompetował.

III. Akcya handlowa Towarzystwa

której w roku ubiegłym poświęcano dosyć troskliwości aby ją jak najwięcej rozszerzyć — dała zadawalniające rezultaty — pomimo szczupłych środków finansowych na ten cel, oraz przy braku odpowiedniego pomieszczenia a zwłaszcza pomimo, że wielu drobnych rolników nie pojmuje jeszcze dosadnie co to jest niefałszowany nawóz sztuczny, doborowe nasienie i. t. p.

Ogółem sprzedano rozmaitych towarów rolniczych za kor. 53.055 h. 17 a mianowicie:

$29^1/_2$ wagonów otrąb za kwotę	kor.	27.089·55
30 » nawozów sztucz.	»	22.530·83
nasion za kwotę	»	3.168·39
siana » »	»	266·40
Razem . . .	kor.	53.055·17

Pierwsze miejsce zajmują pasze skoncentrowane t. j. otręby, a niezwykłe w naszych stosunkach zapotrzebowanie tego artykułu, tłomaczy się wiosennym brakiem paszy, spowodowanym klęską posuchy w roku 1904-tym. Otręby te sprzedawane były po zniżonej cenie, dzięki otrzymanym opustom z ceny od Komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego. Zarazem dział handlowy Towarzystwa zajął się dostarczeniem otrąb dla Członków Kółek rolniczych w powiecie, także po zniżonej cenie — w którym to celu odpowiednie opusta otrzymał od Zarządu głównego Kółek rolniczych we Lwowie.

Dostarczenie otrąb w dowolnej ilości dla drobnych rolników, którzy prawie wyłącznie byli odbiorcami — po zniżonej cenie i w chwili ogólnego braku paszy, znakomicie przyczyniło się do podtrzymania inwentarza żywego w krytycznej chwili, a uchroniło zarazem drobnego rolnika od wyzysku przez miejscowych handlarzy tym towarem, którzy niewątpliwie wykorzystaliby do najwyższych granic sposobność zrobienia złotego interesu. Kilka wagonów otrąb rozsprzedanem zostało przez Zarząd dóbr Więckowice dzięki uprzejmości Prezesa Towarzystwa JWPana Dra A. Jordana z Więckowic, aby ułatwić nabycie paszy włościanom w miejscach odleglejszych od Brzeska.

Z nawozów sztucznych sprzedano 19 wagonów żużli, $8^1/_2$ superfosfatów oraz $2^1/_2$ kainitu, a odbiorcami w $^3/_4$ częściach byli włościanie. Większe zapotrzebowanie a tem samem i sprzedaż nawozów sztucznych (jak w inne lata) przypisać można w pewnej mierze także posusznemu roku 1904, w którym skąpa ilość paszy i słomy wpłynęła na zmniejszenie się produkcyi nawozu stajennego, a tem samem zmusiła rolników bo większego dokupna nawozów sztucznych.

Nasion sprzedano stosunkowo bardzo mało, lecz nie zadziwia to zupełnie, ze względów, że rolnik drobny który znów i w tym artykule był prawie wyłącznym odbiorcą naszym, używa nasion swojej produkcyi — nie uwzględnia jeszcze korzyści z doboru nasion do siewu — przyzwyczajony jest do kupowania tychże u pierwszych lepszych przekupni na targach, lub też sprowadza od rozmaitych firm handlowych, które pięknie ilustrowanymi i sprytnie zredagowanymi cennikami potrafiły dotychczas zyskać sobie obywatelstwo u naszych rolników, miejmy nadzieje nie stałe.

Wyzysk panujący na tym polu powinnyby Towarzystwa rolnicze wytępić, przez staranie ujęcia handlu nasionami w swoje ręce, bo wtedy możnaby dowolnie pokierować zakupnem nasion za pośrednictwem centrali Towarzystw rolniczych tj. otworzyć źródło nowych dochodów krajowemu rolnictwu i wstrzymać miliony płynące za granicę za ten towar. Będzie też usilnym naszym staraniem powoli zrobić wyłom i na tem polu.

IV. Ogólna działalność Towarzystwa

w innych kierunkach na rozległem polu rolniczem musiała się ograniczyć do środków jakiemi rozporządzamy. Trzeba zważyć, że łatwo jest zrobić najrozmaitsze projekta, lecz aby je wykonać trzeba mieć do tego więcej sił do rozporządzenia jak to miało miejsce w naszem Towarzystwie. Rozumiemy aż nadto dobrze, że prawie najważniejszą częścią działalności Towarzystw rolniczych jest praca w kierunku wychowawczym rolniczym, a więc urządzanie odczytów, pogadanek, demonstracyi z rozmaitymi przyrządami i narzędziami rolniczemi — prowadzenie doświadczeń polowych — wystawy rolnicze — popieranie mleczarstwa i wiele, wiele innych środków budzących i dźwigających rolnictwo — hasła te Towarzystwo miało na baczności i nadal umieściło je w programie swych prac, lecz nie wszystko dało się wykonać.

Biuro Towarzystwa otwarte interesowanym w każdym czasie oprócz niedziel i świąt, udzielało porady w sprawach rolniczych zwłaszcza drobnym rolnikom, ku czemu nadarzała się sposobność ciągle, albowiem Sekretarz Towarzystwa wykonując osobiście także czynności Sekcyi handlowej, miał najwięcej do tego sposobności.

Kto zna bliżej zacofanie rolnicze u naszych włościan i próbował jakieś nowości na ten grunt zaszczepić, ten wie, ile to zachodów kosztuje i jakie wydaje plony.

O ile zatem czasu i sił starczyło staraliśmy się i słowem i pismem służyć dobrej sprawie. Wydawane były przeto okólniki i rozsyłane darmo wszystkim gminom, obszarom dworskim, Członkom Towarzystwa oraz i pojedynczym osobom — pouczające np. treści o nawozach sztucznych, objaśniające przykładami, dlaczego np. korzystniej jest kupować żużle wysokoprocentowe jak o niższej zawartości kw. fosf. i stosownie do tego sprzedawaliśmy żużle tylko wysokoprocentowe, to jest od 17—21% ogólnej lub cytratowej zawartości kw. fosf.

Ostrzeżenia o fałszowanych żużlach, które i do naszego powiatu zagościły dzięki jednemu z kupców brzeskich — rozesłano do wiadomości w całym powiecie.

Zwracaliśmy również uwagę na cenę sprzedaży nawozów sztucznych przez tutejszych kupców wyznania

Mojżeszowego — ostrzegając włościan przed wyzyskiem z tej strony — który pomimo tylu pism w tej sprawie, święci jeszcze tryumfy. Wzięta próbka superfosfatu kostnego u jednego z włościan, który kupił takowy u handlarza w Brzesku i dana do zbadania krajowej Stacyi doświadczalnej w Dublanach, wykazała, że kupiec tenże brał już po wielkiem wytargowaniu się, drugie tyle za ten nawóz ile wypadłoby zapłacić w porównaniu z ceną po jakiej Towarzystwo nawozy sprzedawało.

Kainit jako nawóz sztuczny nie był dotychczas zupełnie znanym drobnemu rolnikowi w naszym okręgu, dlatego staraliśmy się nawóz ten wprowadzić w użycie i w tym celu wydano »Okólnik« o kainicie i sposobie użycia go. Na początek sprzedaliśmy specyalnie włościanom na próby tylko około 1 wagona. Ilość mała ale w celach prób świadczy nieźle o zainteresowaniu się tą sprawą przez włościan.

Celem szerzenia wiadomości rolniczych, Zarząd Towarzystwa postarał się o wprowadzenie sprzedaży broszur treści rolniczej oraz z dziedziny weterynaryi, ogrodnictwa, sadownictwa i t. p. Książeczki nabyto za pośrednictwem Zarządu głównego Towarzystwa Kółek rolniczych, a sprzedawane były w biurze Towarzystwa każdego czasu jakoteż na Zgromadzeniach Kółek rolniczych. Książeczek tych sprzedano w ciągu roku za kwotę 47 koron 80 hal. co nie można bagatelizować, zważywszy, że książeczki były tanie, niektóre sztuka po 8 hal. tylko, a zwłaszcza mając na uwadze apatyę naszych włościan do czytania zwłaszcza rzeczy poważniejszych.

Aby ułatwić nabycie przyrządów do ratowania bydła przy wzdęciu, sprowadzono przez Zarząd główny Kółek rolniczych rury przełykowe i trokary, sprzedając je po cenach fabrycznych. Przyrządów tych sprzedano za 55 kor. 90 hal.

Na zakończenie dodać wypada, że Zarząd Towarzystwa brał czynny udział również w życiu Kółek rolniczych w powiecie, mianowicie Sekretarz Towarzystwa na Zgromadzeniach okręgowych Kółek rolniczych zabierał głos, przez popularne wykłady z dziedziny rolnictwa i t. p. agitacyę.

W programie naszym na przyszłość znajduje się wszystko, cokolwiek zmierza do podniesienia rolnictwa a tem samem i dobrobytu krajowego — zrobimy co będziemy mogli, ale zarazem wnosimy przy tej sposobności apel do Szan. Członków naszych, jakoteż do ogółu Rolników naszego okręgu, aby zechcieli popierać nasze usiłowania, przystępując na Członków, aby wspólnemi siłami osiągnąć to, co nie można zrobić pojedynczo.

Szczupła ilość Członków naszego Towarzystwa bo tylko 50-ciu na cały powiat, to trochę za mało!

A przecież mamy w powiecie 111 gmin politycznych, 42 obszary dworskie, 40-kilka Kółek rolniczych, 28 kościołów parafialnych, 80-parę szkół ludowych — nie brak więc inteligencyi, któraby powinna przodować!

Kończąc niniejsze sprawozdanie, zapraszamy jeszcze raz wszystkich, komu leży na sercu podniesienie stanu rolniczego a tem samem i dobrobytu kraju, do wspólnej pracy.

Wykaz ruchu Członków, oraz zaległych wkładek w roku 1905.

Z początkiem roku 1905 było członków	44
przybyło « « «	8
razem	52
wykreślono z powodu niepłacenia wkładek . .	2
Stan członków z końcem r. 1905	50

a) Wysokość wkładek rocznych mających się wpłacić przez członków za rok 1905	296 K.
b) zaległości z lat dawnych	124 «
c) wpisowe z r. 1905	30 «
razem	450 K.

Wpłacono w roku 1905.

wkładek za rok 1905	236 K.
zaległości dawnych	104 »
wpisowego	26 »
razem	366 K.

Pozostaje niezapłacone:

wkładek za rok 1905	60 K.
zaległości dawnych	20 «
wpisowego	4 «
razem	450 K.

Zamknięcie rachunków.

L. p.		K.	h.	K.	h.
	I. Fundusz administracyjny.				
	A. **Dochody:**				
1.	Dochody własne:				
	wkładki Członków za r. 1905	236	—		
	uiszczone zaległości dawne	104	—		
	wpisowe od Członków	26	—	366	—
	pozostałość kasowa z r. 1904			537	46
2.	Subwencye od Komitetu:				
	na prowadzenie biura	1000	—		
	„ urządzenie „	300	—	1300	—
3.	Dochody z innych funduszów:				
	dotacya od funduszu handlowego			1149	09
	Dochody razem . . .			3352	55
	B. **Rozchody:**				
	najem lokalu			276	50
	pensya sekretarza			1300	—
	opał, światło i obsługa Biura			144	41
	księgi biurowe, stampilie i inne przybory			125	48
	druki i ogłoszenia			29	80
	portorya, telegramy i t. d.			100	91
	prenumerata pism			19	—
	inwentarz biurowy			247	65
	10 udziałów i wpisowe do Syndykatu			1020	—
	rozmaite inne wydatki			88	80
	Rozchody razem . . .			3352	55
	Stan czynny »Funduszu administracyjnego«				
	zaległe wkładki z r. 1905 i dawniejsze			84	—
	książeczka Syndykatu Tow. rolniczego na 10 udziałów . . .			1000	—
	udziały w Spółce magazynowej w Bochni			100	—
	wartość urządzenia biurowego według oszacowania			211	47
	Stan czynny razem . . .			1395	47
	II. Fundusz hodowlany.				
	A. **Dochody:**				
1.	Dochody własne:				
	zwroty ze sprzedanych buchai subwen.	278	75		
	za sprzedane przyrządy weterynaryjne	43	—		
	zwrot od komitetu za opłacony fracht od przywozu owsa dla buhai subwencyjnych	25	25		
	inne dochody	7	80	354	80
	Do przeniesienia . . .			354	80

L. p.		K.	h.	K.	h.
	Z przeniesienia			354	80
2.	Subwencye od Komitetu:				
	na zakupno buhai subwencyjnych	1500	—		
	„ premiowanie bydła włościańskiego	200	—	1700	—
	Dochody razem			2054	80
	B. Rozchody:				
	na zakupno buhai na stacye subw.			1339	—
	„ premiowanie bydła włościańskiego			160	—
	„ „ buhai licencyonowanych			191	—
	„ zakupno przyrządów weterynaryjnych jak rur przełykowych i trokarów			175	—
	rozmaite inne wydatki			38	90
	Rozchody razem			1903	90
	Porównanie:				
	A. Dochody . . . . . 2054·80				
	B. Rozchody . . . . . 1903·90				
	Pozostaje Kor. . . . . 150·90				
	Stan czynny funduszu hodowlanego:				
1.	Gotówka w kasie			150	90
2.	Wartość niesprzed. przyrządów weter.			129	60
3.	„ buhaji subwenc. na stacyach			3512	—
	Stan czynny razem			3792	50
	Fundusz handlowy.				
	A. Dochody:				
1.	Dochody własne:				
	pozostałość kasowa z r. 1904			2712	95
	z utargu dziennego za towary	29075	37		
	włacono na rachunek za towary sprzedane kredytem	6187	95		
	wpłacono za otręby wojskowe	2900	38		
	„ „ sprzedane siano	266	40	38430	10
2.	Inne dochody własne:				
	pożyczka wekslowa na prowadzenie handlu			2700	—
	zwrot kosztów sporu od masy po ś. p. A. Lgockim			175	98
	zwroty kaucyi i rozmaite bonifikacye			3318	11
	4% odsetek od kapitału na książeczce po 31/XII 1905			117	63
	Dochody razem			47454	77
	B. Rozchody:				
	zapłacono dostawcom za towary			36606	89
	frachty i przywóz towarów do składu			6004	85
	koszta handlowe ogólne			252	49
	zapłacono weksel Towarzystwu Zaliczkowemu w Brzesku . . .			2700	—
	„ udział „ „ „ . . .			350	—
	urządzenie magazynu do drobnej sprzedaży			45	60
	za czynsz z miejsca pod magazynem			50	—
	Funduszowi admistracyjnemu dotacya			1149	09
	rozmaite inne wydatki			122	34
	Rozchody razem			47281	26

L. p.		Stan czynny		Stan bierny	
		K.	h.	K.	h.
	Porównanie.				
	A. Dochody . . . . . 47.454·77				
	B. Rozchody . . . . . 47.281·26				
	Pozostaje gotówką w kasie 173·51				
	Bilans majątku „Funduszu handlowego".				
1.	gotówka w kasie	535	76		
2.	dłużnicy według osobnego wykazu	12138	87		
3.	wartość towarów według inwentarza	2769	39		
4.	„ urządzenia magazynowego	60	—		
5.	„ magazynu według oszacowania	600	—		
6.	Syndykatowi Towarzystw roln. w Krakowie za towary			6576	68
7.	Zarządowi dóbr Więckowice za towary			168	20
8.	Saldo jako czysty majątek Towarzystwa			9359	14
		16104	02	16104	02
	Majątek Towarzystwa wszystkich 3 funduszów.				
1.	Fundusz administracyjny	1395	47		
2.	„ hodowlany	3792	50		
3.	„ handlowy	9359	14		
	Razem kapitał czysty czynny	14547	11		

Dębica.

W roku ubiegłym przybyło nam 4 członków honorowych, których w ten sposób Towarzystwo nasze chciało uczcić za zasługi położone nad rozwojem okolicy w ogóle a Towarzystwa rolniczego w szczególności a mianowicie zamianowano pp.: Zdzisława hr. Tarnowskiego, prezesa c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego; I-go wiceprezesa tegoż Towarzystwa Karola Czecza de Lindenwald; ks. Prałata Eugieniusza Wolskiego i burmistrza miasta Dębicy Henryka Zaudererа. Prócz tej nominacyi rozdał Wydział 9 medali pamiątkowych najbardziej zasłużonym współpracownikom naszej wystawy a to: Dr. Bronisławowi Dulębie, Feliksowi Sandozowi, Stefanowi Bojanowskiemu, Janowi Wasungowi, Dr. Józefowi Olszewskiemu, prof. Józefowi Wyrobkowi, ks. Prałatowi Wolskiemu, Henrykowi Zaudererowi i Stanisławowi Hubickiemu.

Rozwój Towarzystwa naszego znamionuje prawie podwójna ilość załatwionych spraw, widocznie otwarcie biura oddało spodziewane a pomyślne wyniki

Delegatów na Walne Zgromadzenie w Krakowie 12; Walne Zebranie odbyto 1 przy udziale 60 członków; posiedzeń Wydziału 3; spraw załatwiono 376; Kółek rolniczych w Pilźnieńskiem 21 z 431 członkami, w ropczyckiem 20 z 530 członkami; kas Raiffeisenowskich 11; Kółek rolniczych należących do Towarzystwa 8; Spółek mleczarskich o ruchu parowym 1; stacyi śmietankowych 3; mleczarnię o ruchu rzecznym 1; pól doświadczalnych nasion 41; z nawozami 3; Stacyi buhai 22; obór zarodowych bydła czerwonego większych 1; mniejszych 1; $^1/_2$ krwi fryzyjskich 2; $^1/_2$ krwi simmerthalerów 2; chlewni zarodowych rasy westfalskiej 4; stacyi baranów 2; owczarni zarodowych rasy Horodeńskiej większa 1, mniejsza 1; biblioteka składa się z 284 dzieł, 3 map i atlasów oraz 12 prac statystycznych.

Handlem wprost nie zajmowaliśmy się, pośredniczyliśmy jednak w rozdzieleniu 4-rech wagonów otrąb wojskowych między 13-tu naszych członków. Dzięki ofiarności wymienionych w sprawozdaniu rachunkowem panów, wzięliśmy 5 udziałów w Syndykacie Towarzystw rolniczych w Krakowie, oddając równocześnie wszelkie pośrednictwo w zakupnie artykułów rolniczych Towarzystwu handlowemu powiatowemu w Dębicy, które z doliczeniem nieznacznych własnych kosztów, sprawy handlowe dla członków naszych załatwia. Najgłówniejsze w ten sposób sprowadzone potrzeby gospodarskie wyliczamy poniżej:

12	wagonów	tomasyny	za kwotę	7190·15	kor.
9	»	superfosfatu	» »	8873·79	»
4	»	węgli	» »	405·25	»
maszyn	. . . . .		» »	486·—	»

Wskutek założenia Syndykatu umożliwioną została zbiorowa sprzedaż spirytusu. W naszym okręgu sprzedano w ten sposób 2302 hektolitry kontyngentu prócz nie oznaczonej ilości exkontyngentu po cenie mniej więcej jednej korony wyżej cen zwyczajnych w drobnym handlu. W sprzedaży tej wzięły następujące gorzelnie udział: Lubzina, Latoszyn, Żyraków, Zassów. Głowaczowa, Korzeniów, Góra ropczycka.

Lustracye hodowlane przeprowadziliśmy w obu powiatach a to w pilźnieńskim dwukrotnie, a w ropczyckim jednorazowo z powodu urlopu c. k. starszego weterynarza Panka. Wyniki lustracyi tych są ze wszech miar dodatnie a przedewszystkiem, iż nie było wypadku, ażeby wniosek lustratora opiewał na odebranie stacyi subwencyonowanego bydlęcia, a przeważnie opinia wypadła bardzo pochlebnie.

Premiowania przeprowadziliśmy tego roku w jesieni i okazały one ogromne podniesienie się hodowli włościańskiej, tak że Komisya musiała przekroczyć ilość preliminowanych pieniędzy na nagrody.

Mimo to ilość buhai licencyonowanych nie wystarcza na ich niezbędne zapotrzebowanie, dlatego odnosimy się do Rad powiatowych z wnioskiem, aby gminom nie mającym przynajmniej jednego licencyonowanego buhaja na 100 krów, wstawiono do budżetu od 300 do 400 koron na zakupno buhaja gminnego; cena zakupna zaliczoną z funduszów krajowych lub powiatowych hodowlanych wstawioną być ma do zwrotu w przeciągu dwu lat przy dodatkach gminnych, zaś zamiast kosztów utrzymania ma gmina zawrzeć umowę z gospodarzem znanym z dobrej hodowli bydła oddając mu na lat 2 w ograniczoną własność buhaja i zobowiązując do odstanowienia przynajmniej 100 krów rocznie po cenie minimalnej 30 do 50 halerzy od kartki; po dwóch latach buhaj taki staje się własnością hodowcy bez żadnej z jego strony opłaty lub zwrotu. W ten sposób okręg nasz w krótkim czasie będzie zaopatrzony w dostateczną ilość odpowiednich buhai a to I-szej klasy za pośrednictwem Towarzystwa rolniczego przy zwrocie od $37^1/_2$ do 50-ciu procent ceny kupna i buhai II-giej klasy t. j. tańszych o ile możności od samych włościan zakupywanych za pośrednictwem gmin bez zwrotu ceny zakupu.

Ponieważ ustawa wymaga ażeby buhaje gminne zakupywał Komitet c. k. Towarzystwa rolniczego, przeto wybraliśmy w tym celu Komisyę zakupna a to: na powiat pilzneński p. c. k. starszego weterynarza Raffa z przybraniem dla obwodu sądowego pilźnieńskiego p. p. Józefa Frenkla i Stanisława Tabora, dla obwodu brzosteckiego p. p. Karola Broneca i Jana Warzechę; na powiat ropczycki p. c. k. starszego weterynarza Jana Panka z przybraniem na obwód sądowy ropczycki p. p. Tadeusza Skołubę i Floryana Daniela, zaś dla obwodu dębickiego pp. Karola Hrubego i Jakóba Kurczyka.

Doświadczenia z nasionami robiono za pośrednictwem c. k. Zakładu rolniczego doświadczalnego Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Za pośrednictwem tegoż zakładu robiono także doświadczenia z nawozami sztucznemi, a prócz tego prowadzi krajowa Akademia rolnicza w Dublanach stałe dziesięcio morgowe pole doświadczalne na glebie piasczystej w Przyborowiu.

W roku ubiegłym udzieliliśmy po raz pierwszy poparcia zbiorowemu podaniu z gminy Brzezin o drenowanie. Należy się spodziewać, że inne gminy pójdą za tym przykładem.

Dnia 6. listopada 1905 została otwartą krajowa szkoła zimowa rolnicza w Lubczy za inicyatywą naszego Towarzystwa a przy subwencyi Rady powiatowej pilzneńskiej. Szkoła ta rokuje jak najlepsze nadzieje, obecnie 17 młodzieży uczęszcza stale na codzienną naukę przedpołudniową, a 25 gospodarzy dwa razy na tydzień na pogadanki wieczorne. Dyrektorem szkoły jest znany w kraju nauczyciel rolnictwa p. Mielecki, który szereg lat z zamiłowaniem oddaje się pracy nad poprawą stosunków gospodarczych włościańskich a w Lubczy ma obowiązek nie tylko prowadzić szkołę zimową, ale nadto odbywać wykłady wędrowne w najbliższej okolicy i być bezpłatnym doradcą włościan we wszystkich sprawach rolnictwa się tyczących. Przy szkole znajduje się siewnik rzędowy i inne postępowe narzędzia rolnicze przeznaczone nietylko do demonstracyi ale dla użytku włościan okolicznych.

Zarządy Kółek rolniczych ożywiły w roku ubiegłym swoją działalność, dzięki częstym lustracyom pp. inspektorów Jana Wasunga i Kaweckiego. Odbyło się także kilka zebrań powiatowych z pomyślnym wynikiem.

W roku ubiegłym zdwoiła się ilość kas Raiffeisenowskich a nadto przybyła spółka magazynowa rolnicza w Zassowie, która w pierwszem półroczu zdołała zakupić dla członków swoich 21 wagonów nawozów sztucznych i sprzedać zbiorowo 6 wagonów żyta, z tego 3 dla wojska; okazuje ten przykład jednej parafii pozostającej pod kierownictwem dzielnego proboszcza a przy współudziale życzliwego ludowi właściciela dworu, co można zdziałać na wsi połączonemi siłami dla wspólnego dobra przy zgodzie społecznej.

Zawiązanie Kółka pracy społecznej odłożonem zostało do chwili, gdy od Akademii umiejętności w Krakowie, Wydziału krajowego we Lwowie i c. k. Komisyi statystycznej w Wiedniu otrzymamy tę pomoc materyalną i poparcie moralne jakie dla rozwoju naszego Kółka są niezbędne. Nadto szkic monograficzny naszego okręgu mający służyć jako wstęp do dalszej wspólnej pracy, nie jest jeszcze skończony, ale materyały doń są po większej części zebrane i dokonanem zdjęcie fotograficzne mapy poglądowej i dyagramu do wydawnictwa mającego wyjść w roku bieżącym w 250 egzemplarzach. W swoim czasie wydaną zostanie ode-

zwa do wszystkich czynnych pracowników na niwie społecznej w naszym okręgu bez różnicy stanu i wyznania do zawiązania Kółka pracy społecznej; liczymy, iż żadnego w nim nie zabraknie.

Ustępujący Wydział składa wszystkim członkom naszego Towarzystwa serdeczne podziękowanie za gorący współudział w naszych czynnościach, dzięki czemu rozwój Towarzystwa w ostatniem trzechleciu postąpił naprzód i śmiemy ufać, założoną została trwała podstawa do dalszego rozwoju.

Obroty kasowe.

		Dochód		Rozchód	
	A) Fundusze własne.	Koron	hal.	Koron	hal.
1	Pozostałość kasowa z r. 1904	209	52		
2	Wkładki bieżące	442	—		
3	» zaległe	26	—		
4	Udział w Syndykacie	500	—		
5	Procenta od subwencyi	139	65		
6	Komitet na biuro	1000	—		
7	Różne	121	75		
8	Udział do Komitetu za r. 1904			139	84
9	Sekretaryat			600	—
10	Lustracye hodowlane			200	—
11	Urządzenie biura			68	40
12	Czasopisma, biblioteka			79	65
13	Koszta kancelaryjne			88	24
14	Druki i ogłoszenia			285	20
15	Przeniesiono do funduszu wystawy na medale			68	80
16	Przeniesiono do działu handlowego na wpis			10	—
17	Pożyczono do »Funduszu Wystawy« na premiowania			32	—
18	Różne			58	41
19	Saldo na rok 1906			808	38
	Razem	2438	92	2438	92
	B) Fundusze subwencyjne.				
	a) Na bydło.				
1	Subwencya z Komitetu na buhaje	2000	—		
2	Subwencya Towarzystwa hodowców czerw. bydła na buhaje	713	55		
3	Zwroty za buhaje	1075	86		
4	Niedobór pokryty pożyczką	135	13		
5	Pokrycie niedoboru z r. 1904			592	94
6	Za buhaja dla Momoli			325	20
7	» » » Krzysztonia			535	10
8	» » » Kurczyka			584	20
9	» » » Daniela			535	10
10	» » » Misiewicza			404	—
11	» » » Dr Lewickiego			424	—
12	» » » dla Święcha			525	—
	Razem	3924	54	3924	54
	b) Wystawy.				
1	Subwencya z Komitetu	600	—		
2	» z Rady powiatowej ropczyckiej	200	—		
3	Zwroty za medale	190	20		
4	Z funduszu administracyjnego na medale pamiątkowe	68	80		
5	Niedobór pokryty pożyczką z funduszu administracyjnego	32	—		
6	Premiow. w Ropczycach			230	—
7	» w Wielopolu			247	—
8	» w Pilźnie			155	—
9	» w Brzostku			200	—
10	Reszta rach. wystawow.			259	—
	Razem	1091	—	1091	—

		Dochód		Rozchód	
		Koron	hal.	Koron	hal.
	c) Na gnojownie.				
1	Pozostałość kasowa z r. 1904	50	—		
2	Saldo na rok 1906			50	–
	Razem . . .	50	—	50	—
	d) Na ziemniaki dla włościan.				
1	Pozostałość kasowa z r. 1904	21	50		
2	Saldo na rok 1906			21	50
	Razem . . .	21	50	21	50
	C) Dział handlowy.				
1	Do syndykatu na udział p.p. Pieniążek Franciszek	100	—		
2	» » » » » hr. Rey Mikołaj	100	—		
3	» » » » » ks. Wolski Eugeniusz	100	—		
4	» » » » » Skołuba Tadeusz	100	—		
5	» » » » » Zauderer Henryk	100	—		
6	Z działu administracyjnego na wpisowe	10	—		
7	Do Syndykatu udział			500	—
8	» » wpisowe			10	—
	Razem . . .	510	—	510	—
	D) Kółko pracy społecznej.				
1	Z wystawy okręgowej r. 1904 na wydawnictwo	540	—		
2	Tablice statystyczne			40	—
3	Fotografie, mapy i diagramy 250 szt.			450	—
4	Saldo na rok 1906			50	—
	Razem . . .	540	—	540	—
	Zestawienie wszystkich funduszów.				
1	A. Fundusze własne	2438	92	1630	54
2	B. a) » subwencyjne na bydło	3789	41	3924	54
3	b) » » na wystawy	1059	—	1091	—
4	c) » » na gnojownie	50	—	—	—
5	d) » » na ziemniaki	21	50	—	—
6	C. Dział handlowy	510	—	510	—
7	D. Kółko pracy społecznej	540	—	490	—
8	Niedobory pokryte pożyczkami	167	13	—	—
9	Saldo na rok 1906	—	—	929	88
	Razem . . .	8575	96	8575	96

Jasło

Towarzystwo nasze rozciąga działalność swoją na powiaty Jasło, Krosno, Gorlice i okręg Frysztacki powiatu Strzyżowskiego.

Ruch członków był następujący:

Z początkiem roku było 102, umarło 4, wystąpił 1, przybyło 43. Z końcem roku lista członków wynosi 140 czyli zwiększyła się o 38 osób.

Ten szybki przyrost świadczyć się zdaje o żywotności naszego Towarzystwa, o coraz większem uznaniu, jakie zdobywa sobie, zwłaszcza wśród szerokich kół rolników włościan, którzy wraz z wzrastającą powoli, lecz ciągle oświatą uczuwają coraz to większą potrzebę łączności w sprawach ekonomicznych.

Z grona naszego śmierć zabrała nam czterech członków a mianowicie pp.: Edmunda Bielskiego, dyrektora szkoły rolniczej w Suchodole, ks. Jakla, Stanisława Przyłęckiego z Sieklówki, hr. Adama Skrzyńskiego z Zagorzan. — Zmarli zajmowali się żywo sprawami naszego Towarzystwa, nie szczędzili nam nigdy cennej rady, ani poparcia, to też ubytek ich jest dla nas ciężką stratą.

Do dziennika podawczego wpłynęło 443 exhibitów, które załatwiono bądź prezydyalnie, bądź kollegialnie na posiedzeniach Wydziału.

Na ogólnem Zebraniu Towarzystwa rolniczego reprezentowali nasze Towarzystwo następujący delegaci: PP. Jan Trzecieski, Waleryan Stawiarski, Kazimierz Piliński, Antoni Lisowiecki, Witold Wiszniewski, Tadeusz Sroczyński, Józef Przyłęcki, Ks. Kanonik Sarna, Ludwik Dąbrowski, Franciszek Kapała, ks. Niepokój, Jan Brach.

Posiedzeń Wydziału odbyło się 4, oraz 2 Walne Zebrania, co do których podajemy poniżej streszczone referaty:

Ks. Kanonik Sarna przemawiał o potrzebie popierania przemysłu krajowego. Rolnicy powinni nabywać narzędzia i maszyny rolnicze w pierwszej linii, o ile można je tam dostać, od firm krajowych.

Pan Ostaszewski wykazywał korzyści, jakie osiągnąć mogą rolnicy przez zaprzęganie krów i jałowic i używanie ich do pociągu i robót w polu, a następnie mówił o związkach kontrolnych gospodarstw mlecznych jakie powstały z inicyatywy Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie. Związki te przeprowadzają w poszczególnych oborach podoje próbne, oznaczają ilość tłuszczu w mleku i prowadzą badania nad rentownością paszy spasionej przez krowy, wreszcie przy pomocy wyszkolonych dojarzy nauczają dziewki stajenne ulepszonego sposobu dojenia. Mowca wyraził nadzieję, że prawdopodobnie i Komitet Tow. roln. krakowskiego podobne związki kontrolne zaprowadzi w Zachodniej Galicyi.

Pan Dr. Dzianott poruszył bardzo ważną sprawę kredytu melioracyjnego. Na mocy uchwały Rady Państwa, Galicya będzie miała corocznie do dyspozycyi pół miliona koron, jako fundusz dla pożyczek melioracyjnych. Pożyczki te bezprocentowe otrzymywać mogą rolnicy pod bardzo dogodnemi warunkami. Dopiero w trzy lata po ukończonej melioracyi, mają zwracać zaciągniętą pożyczkę w dziesięciu rocznych ratach.

P. Jan Dyląg miał wykład popularny o sposobach prowadzenia doświadczeń polowych z nawozami i nasionami, o poletkach próbnych, o siewie, zbiorze i dokładnem ważeniu plonów.

P. Kazimierz Piliński przedstawił zamiar Wydziału nabycia parceli 6-cio morgowej w najbliższej okolicy Jasła, celem założenia szkółki drzew owocowych, a instruktor sadownictwa p. Wojciech Walczak dał szczegółowe objaśnienia i plany co do technicznej strony prowadzenia tego przedsiębiorstwa.

Dr. Zieliński omawiał cele i zadania Towarzystwa ochrony podatników, wykazał na licznych jaskrawych przykładach, jak wiele tracą opodatkowani przez niesłuszny wymiar należytości skarbowych. Nie można urzędników posądzać wprost o złą wolę, ale ustaw podatkowych i nowel do nich są całe setki, a zoryentowanie się w nich nie jest rzeczą łatwą.

Nadto jak prelegent wie z własnego doświadczenia, jako były urzędnik skarbowy, wszystkich tych panów podatkowców po kilku latach służby nachodzi zawsze rodzaj choroby: gwałtowna gorączka skarbowa, prawdziwa mania, aby wyśrubować do najwyższych granic możliwości dochody skarbowe, a namiętność ta zaślepia ich do tego stopnia, że przeoczają może nawet mimo woli, korzystne dla podatnika postanowienia ustaw. Opodatkowany nie znając się na odnośnych przepisach skarbowych, sam bronić się nie potrafi.

Zadania tego, za stosunkowo nizką opłatą, podejmuje się Towarzystwo ochrony podatników. Ważnem to jest także i dla gmin wiejskich, gdzie zwłaszcza podatek domowo-klasowy jest w wielu razach w sposób niesłuszny ściągany.

Referat Dr. Zielińskiego wywołał wielkie wrażenie, żywe zainteresowanie i ogólny poklask, a wielu członków przykładami z własnego smutnego doświadczenia poparło wywody referenta.

Ważniejsze czynności Wydziału.

I. Współudział w akcyi ratunkowej z powodu zeszłorocznej klęski posuchy i idącym z nią w parze brakiem paszy.

Już z końcem roku 1904 brał udział Wydział, a względnie nasi delegaci w ankietach zwoływanych przez Starostwa, mających na celu poznać dokładnie rozmiar klęski.

Wyrachowano, że zbiory słomy ze zbóż jarych, oraz sian i koniczów, nie dochodzą połowy zbiorów normalnych, a ubytek paszy w górzystych, karpackich częściach naszego okręgu dochodził do 80%. Wyliczono na podstawie spisów imiennych, wypracowanych przez

naczelników gmin, że włościanie będą zmuszeni sprzedać co najmniej $^1/_4$ część tej ilości bydła jaką posiadają. Wyrachowano nadto jak najdokładniej jak wysoką by musiała być subwencya w formie paszy, aby uniknąć grożącej depekoracyi. Dla samego powiatu jasielskiego zażądało od rządu starostwo 1000 wagonów siana i słomy. Żądania starostw sąsiednich dochodziły mniej więcej do tej samej wysokości.

Nie spodziewaliśmy się naturalnie uwzględnienia naszych życzeń, w rozmiarach zbliżonych do tak fantastycznych cyfr, ale wobec rozwiniętego przez reprezentantów rządu na tak wielką skalę całego aparatu ankiet, urzędowych dochodzeń, konferencyi, oczekiwaliśmy jednak wcale wydatnej pomocy.

Wspaniałomyślna hojność Wysokiego Rządu streściła się w minimalnej cyfrze czterech, mówię, czterech wagonów otrąb, odstąpionych nam do sprzedaży po względnie nizkich cenach. — Parturuint montes nascitur ridiculus mus!

W dodatku nikła ta pomoc okazała się spóźnioną, gdyż z wyjątkiem pierwszego wagonu, trzy inne nadeszły dopiero w maju i czerwcu, to jest w czasie, gdy nowy bujny porost traw i koniczyn czynił tę pomoc prawie illuzoryczną, tak, że wielu mniej zamożnych rolników, dla których według wskazówek Komitetu, w pierwszej linii otręby były przeznaczone, z zakupna tego korzystać nie chciało. To dało nam możność rozsprzedaży części pozostałego zapasu, między właścicieli większych posiadłości.

II. Reorganizacya biura.

Dzięki otrzymanej stałej subwencyi rocznej w kwocie 1000 koron od Komitetu Tow. roln., mogliśmy urzeczywistnić doniosłą dla naszego Towarzystwa sprawę utworzenia stałego biura.

Dotychczas akta nasze i księgi tułały się po prywatnych mieszkaniach. Interesanci nie wiedzieli gdzie szukać reprezentanta naszego Towarzystwa, na czem tok spraw wiele ucierpieć musiał.

Obecnie mamy już własny lokal w Jaśle w rynku pod Nrem 57, gdzie stale przebywa sekretarz w godzinach urzędowych. Rozszerzono także agendy sekretaryatu, dołączono do dotychczasowych czynności, lustracyę stacyi buhajów, chlewni i subwencyonowanych gnojowni. Tak rozszerzony zakres czynności spełniał prowizorycznie dotychczasowy nasz sekretarz p. Franciszek Mika. Ponieważ jednak zawodowe jego czynności nie pozwalały mu poświęcać tyle czasu, ile nowa instrukcya wymagała, przeto zrezygnował z zajmowanej posady, a nadaliśmy ją dnia 1-go października p. Wojciechowi Walczakowi, który ponadto spełnia funkcye instruktora sadownictwa. Pobory jego z obu tytułów wynoszą miesięcznie 250 koron. W p. Walczaku pozyskaliśmy ze wszech miar fachową siłę, która celom Towarzystwa wyłącznie poświęcać się będzie. Odbyła się już pierwsza lustracya biura przez wysłanego przez Komitet inspektora p. Bojanowskiego, który w protokole wyraził pochwałę za wzorowe prowadzenie ksiąg i rachunków.

III. Kreowanie posady instruktora sadownictwa.

Już od dłuższego czasu członkowie naszego Towarzystwa uczuwali potrzebę wydatniejszego poparcia sadownictwa i warzywnictwa, czemu niejednokrotnie dali wyraz na Walnych Zebraniach. Ta tak ważna gałąź gospodarstwa jest dotychczas w naszym okręgu zupełnie zaniedbana, pomimo tego, że gleba, a po części warunki klimatyczne zupełnie odpowiadają jej rozwojowi.

Obszary zajęte pod sady są wprawdzie dość znaczne. Oprócz sadów dworskich przy każdej nawet zagrodzie wiejskiej znajdują się liczne drzewa owocowe, ale brak umiejętności w ich pielęgnowaniu, liche gatunki szczepów nie dają odpowiedniego plonu, a i gatunek owoców wiele pozostawia do życzenia, a przytem opłakane są warunki zbytu, ograniczającego się, wyłącznie na najbliższe targi okoliczne.

Dla tego Wydział nie szczędził zabiegów, o uzyskanie subwencyi umożliwiających utworzenie posady instruktora sadownictwa, a to w tej nadziei, że człowiek fachowo wykształcony, specyalista w swoim zawodzie, potrafi przez odpowiednie pouczania, wykłady po sadach rozbudzić w ludności zamiłowanie do tej tak dotychczas zaniedbanej gałęzi gospodarstwa, a przez dostarczanie odpowiednich szczepów, założenie suszarni, przez ujednostajnienie produkcyi, zapewni korzystny zbyt produktów ogrodowych, a tem samem przyczyni się w znacznej mierze do polepszenia materyalnego bytu naszych rolników.

Starania nasze uwieńczone zostały po części skutkiem. Uzyskaliśmy subwencyę rad powiatowych jasielskiej, krośnieńskiej i gorlickiej w łącznej kwocie 800 koron, Towarzystwo nasze dodało ze swej strony 200 koron, a sejm przeznaczył na ten cel 1000 koron. Ostatnią tę subwencyę uzyskaliśmy głównie dzięki poparciu posłów Zdzisława hr. Tarnowskiego i Jana Trzecieskiego.

Wnieśliśmy także podanie do ministeryum rolnictwa o przyznanie nam 2000 koron subwencyi t. j. tyle ile na ten cel przyznały czynniki autonomiczne. Dotychczas odpowiedzi nie mamy, ale jest uzasadniona nadzieja, że i tę subwencyę uzyskamy.

Dnia 1-go października utworzyliśmy posadę instruktora sadownictwa i nadaliśmy ją, jak to wyżej nadmieniono, p. Wojciechowi Walczakowi. Nowy instruktor rozpoczął już objazdy po gminach wiejskich, miewa tam popularne wykłady, a nadto na wezwanie członków Towarzystwa, po zbadaniu warunków miejscowych, daje specyalne wskazówki, co do zakładania nowych, lub odmładzania starych sadów.

IV. Sprawozdanie hodowlane.

Skutkiem klęski posuchy z roku 1904, a co za tem idzie, wielkim brakiem paszy, nastąpiła, jak to łatwo przewidzieć było można, rzeczywiście masowa wysprzedaż bydła włościańskiego. W pierwszej linii padły ofiarą reproduktory. To też liczba zgłoszeń o buhaje stacyjne wzrosła niepomiernie.

W skutek tego postanowiliśmy za zgodą Komitetu Tow. roln., pierwotnie na premiowanie przeznaczone subwencye, użyć na zakupno buhajów. Uczyniliśmy to tem chętniej, gdyż wydawało się nam rzeczą nieodpowiednią urządzać w tym roku wystawy, chyba na to aby dać możność do studyów anatomicznych, na szkieletach wygłodzonego, chwiejącego się na nogach bydła.

Na cele hodowlane mieliśmy do dyspozycyi następujące fundusze:

Z Kom. Tow. roln. na zakupno buhajów . .	K 2700
Subwencya z Kom., pierwotnie na premiowanie przeznaczona	» 1500
Z rady pow. jasielskiej subwencya hodowlana	» 600
Zwroty za buhaje subwencyjne od członków Tow. i jeden zwrot za buhaja polskiego z Komitetu	» 2138
Łącznie rozporządzaliśmy kwotą	K 6938
Zakupiliśmy 18 buhajów rasy Bern-simmenthal za	» 5858
Subwencyonowaliśmy 8 właścicieli buhajów prywatnych kwotą	» 420
Wreszcie przyczyniliśmy się kwotą . . . . do zakupna sześciu cieliczek dla utworzenia małej obory simmenthalskiej .	» 360
Łącznie wydaliśmy na cele hodowlane . .	K 6639

Liczba buhajów stacyjnych, wliczając w to już w poprzednich latach zakupione, a obecnie jeszcze czynne, wynosi z końcem roku 33, a wraz ze subwencyonowanemi dochodzi do pokaźnej cyfry 41 sztuk doborowych reproduktorów, prawie wyłącznie rasy Bernsimmenthal.

Popyt za buhajami, właśnie tej rasy, wzrasta ustawicznie. Hodowcy przekonali się dowodnie, że Simmenthalery w naszych stronach doskonale prosperują a charakterystyczny u nich szybki przyrost wagi u młodzieży, zwłaszcza, przy wysokich obecnych cenach za mięso, a niskich w naszej okolicy za mleko, sprawia, że właśnie ten kierunek chowu najlepiej się opłaca.

V. Okólnik.

Peryodyczne wydawnictwo okólnika prowadziliśmy tak jak dawniej również i w ciągu 1905 roku. Numerów wyszło siedm. Zawierały one protokóły walnych Zgromadzeń oraz posiedzeń Wydziału, prócz tego różne komunikaty, odezwy i ogłoszenia Komitetu Tow. roln. Ponadto umieszczaliśmy fachowe artykuliki z dziedziny sadownictwa pióra p. instruktora Walczaka. Dział inseratowy, który w tym roku znacznie wzrósł, pokrywa prawie w całości koszta wydawnictwa.

VI. Dział handlowy.

Obroty handlowe były w roku ubiegłym nadzwyczaj małe, gdyż oprócz 4 wagonów otrąb nadesłanych z magazynów wojskowych, rozsprzedano zaledwie $^1/_2$ wagonu tomasyny. Przyczyny niekorzystania w tym roku z naszego pośrednictwa przy zakupnie nawozów sztucznych, szukać należy prawdopodobnie w tem, że rolnicy gotówki przedewszystkiem użyć musieli na zakupno paszy, a po części i w tem, że zrazili się niepowodzeniem w roku 1904, w którym nawozy sztuczne, z powodu niebywałej posuchy, wcale skutkować nie mogły.

Wykaz stacyi cieliczek subwencyjnych

założonych przez Towarzystwo rolnicze okręgowe w Jaśle.

L. p.	Data założ. stacyi	Miejscowość gdzie znajduje się stacya	Imię i nazwisko utrzymującego stacyę	Rasa	Wiek w chwili dania na stacyę	Miejsce zakupna	Ilość sztuk	Cena zakupna K.	Cena zakupna h.	Uwaga
1	$^{30}/_{3}$ i $^{5}/_{5}$ 1904	Lubla	Dr. Kanty Dzianott	$^1/_2$ S.	3—4 mies.	Jedlicze i Klimkówka	4	362	—	Właściciel uzupełnił stacyę własnym kosztem do liczby 6 sztuk.
2	$^{30}/_{5}$ 1905	Łączki	Jan Cebula	„	„	Rymanów	6	360	—	

Zamknięcie rachunków kasowych.

L. p.		Dochód K.	Dochód h.	Rozchód K.	Rozchód h,
	DZIAŁ A.				
	Obrót kasowy.				
1	Gotówka z dniem 1-go stycznia 1905	201	57		
2	Suma dochodów w ciągu roku	10760	99		
3	„ rozchodów „ „ „			9297	11
4	Stan kasy z dniem 31. grudnia 1905			1665	45
	Razem	10962	56	10962	56
	OBROTY FUNDUSZÓW.				
	I. Fundusz własny *)				
1	Stan z dniem 1-go stycznia 1905	3000	—		
2	Odsetki narosłe	136	56		
3	Stan z dniem 31. grudnia 1905			3136	56
	Razem	3136	56	3136	56
	II. Fundusz administracyjny.				
	Dochód:				
1	Gotówka z dniem 1. stycznia 1905	101	57		
2	Wkładki członków	524	—		
3	Wpisowe „	46	—		
4	Od Komitetu na urządzenie biura	300	—		
5	„ „ „ prowadzenie biura	1000	—		
6	Subwencye na sadownictwo	1313	72		
7	Za ogłoszenia	90	—		
8	Odsetki narosłe	26	97		
	Razem	3402	26		
	Rozchód:				
1	Pensya sekretarza i instruktora			1110	—
2	Lokal i magazyn			240	—
3	Urządzenie biura			307	62
4	Wydatki kancelaryjne			14	97
5	Druki			212	40
6	Koszta podróży			195	82
7	Prenumerata czasopism			12	—
8	Portorya			121	30
9	Nieprzewidziane			230	50
10	Pozostałość kasowa z dniem 31. grudnia 1905 . . .			957	65
	Razem	3402	26	3402	26
	III. Fundusz hodowlany.				
	Dochód:				
1	Gotówka z dniem 1. stycznia 1905	—	—		
2	Od Komitetu na zakupno buhajków	4200	—		
3	„ „ 25% zwrotu za zakup. buhajka . . .	142	50		
4	Subwencya Rady powiatowej jasielskiej	600	—		
5	Zwroty od hodowców za buhajki	2339	50		
	Razem do przeniesienia	7282	—		

*) Nie przechodzi przez dziennik kasowy.

L. p.		Dochód K.	Dochód h.	Rozchód K.	Rozchód h.
	Z przeniesienia	7282	—		
	Rozchód:				
1	Zakupno buhajków			5859	—
2	„ cieliczek			360	—
3	Subwencyonowanie buhajków prywatnych			420	—
4	Transport „ „			53	50
5	Pozostałość kasowa z dniem 31. grudnia 1905 . . .			589	50
	Razem	7282	—	7282	—
	IV. Fundusz drobnego inwentarza.				
1	Gotówka z dniem 1. stycznia 1905	—	—		
2	Zwroty hodowców za świnki	118	30		
3	Pozostałość kasowa z dniem 31. grudnia 1905 . . .			118	30
	Razem	118	30	118	30
	V. Fundusz „Gnojownie."				
1	Gotówka z dniem 1. stycznia 1905	100	—		
2	Wypłacona subwencya			100	—
	Razem	100	—	100	—
	DZIAŁ HANDLOWY B.				
1	Gotówka z dniem 1. stycznia 1905	890	58		
2	Suma dochodów w ciągu roku	3249	55		
3	„ rozchodów „ „ „			3775	92
4	Pozostałość kasowa z dniem 31. grudnia 1905 . . .			364	21
	Razem	4140	13	4140	13

Majątek Towarzystwa.

L. p.	Wyszczególnienie	Dział A. K.	Dział A. h.	Dział B. K.	Dział B. h.	Razem K.	Razem h.
1	Saldo kasowe	4802	01	364	21	5166	22
2	Wartość buhajków czynnych	10574	28	—	—	10574	28
3	„ cieliczek	722	—	—	—	722	—
4	„ urządzenia biura	307	62	—	—	307	62
5	Zaległość od hodowców za świnki	117	70	—	—	117	70
6	Zaległe wkładki członków	692	—	—	—	692	—
7	Zapasy działu handlowego			650	—	650	—
8	Wierzytelności działu handlowego			63	50	63	50
9	Zaległe należytości za ogłoszenia	60	—	—	—	60	—
10	Stan majątku Towarzystwa z dniem 31. grudnia 1905	17275	61	1077	71	18353	32

Kraków.

I. Skład Towarzystwa i jego Zarządu.

Wydział Towarzystwa wybrany dnia 1. czerwca 1900 r. na lat sześć a skompletowany wyborami uzupełniającymi, — pozostał bez zmiany przez cały rok 1905.

Członków liczyło Towarzystwo tutejsze 109 z końcem roku 1904; umarło z nich trzech (śp. Hr. Adam Skrzyński, Juliusz Eberswald Siegler i Mieczysław Rogaliński), wystąpiło dwóch (Antoni Dębski i Kółko rolnicze w Krzeszowicach), ubyło zatem pięciu członków.

Przystąpiło do Towarzystwa w ciągu roku 1905 dwunastu nowych członków, a mianowicie z opłatami I. klasy sześciu: Hr. Franciszka Żeleńska, Dr. Antoni Gaszyński, Dr. Tadeusz Starzewski, Feliks Wollen, Gustaw Migula i Konstanty Komierowski, — z opłatami II. klasy dwóch: Franciszek Kontrymowicz i Stanisław Kwieciński, — z opłatami III. klasy czterech: Kółko rolnicze w Branicach, Franciszek Knapik, Jan Taborski i Kazimierz Tokarski.

Przyrost liczby członków za rok 1905 wynosi 7.

Z końcem roku 1905 liczyło tutejsze Towarzystwo 116 członków. Przyrost liczby członków za rok 1905 nie jest wprawdzie tak znaczny jak roku zeszłego, lecz w każdym razie jest wcale znaczny.

Ze względu na zatrudnienie i stanowisko społeczne ogólna liczba członków dzieli się następująco: Właścicieli większych posiadłości było 30, dzierżawców było 20, urzędników zatrudnionych na większych posiadłościach (rządców, pełnomocników itd.) było 9, włościan i wogóle rolników gospodarujących na mniejszych posiadłościach było 28, wreszcie osób innych zawodów (profesorów rolnictwa, urzędników, instytucyi rolniczych itd.) było 29. Osób zajmujących się rolnictwem na większych posiadłościach było zatem 59, zaś zajmujących się rolnictwem na mniejszych posiadłościach 28, razem zatem 87 osób zajmujących się rolnictwem bezpośrednio.

II. Fundusze Towarzystwa.

Do zamknięcia rachunkowego tutejszych funduszów za rok 1905 nadmienia się, co następuje:

a) własnymi funduszami Towarzystwa są tylko opłaty członków i fundusz z zapisu śp. Felicyana Szybalskiego. Opłaty ze strony członków dały mniejszy dochód, niż w roku zeszłym, w każdym jednakże razie w ilości wystarczającej na pokrycie nie wielkich tutejszych wydatków administracyjnych. Zaległości w opłatach członków są wprawdzie stosunkowo znaczne 316 koron, lecz pochodzą w przeważającej większości tylko z roku 1905 i według zwyczaju będą zapłacone z początkiem roku 1906. Tylko u dziewięciu członków zalegają wkładki za więcej niż 1 rok na sumę 152 Kor. Z tych pewną część trzeba będzie prawdopodobnie odpisać a członków wykreślić.

Fundusz 240 kor. pochodzący z zapisu śp. Felicyana Szybalskiego jest przeznaczony na to, aby procentów jego używać na nagrody za dobry chów bydła dla włościan z Morawicy. Procenta te od kilku lat zbierane wynosiły z końcem roku 1905 kwotę 66 Kor. 27 hal. i będą na właściwy cel użyte przy najbliższem premiowaniu bydła włościańskiego w gminie Morawicy lub w gminach sąsiednich.

b) Fundusze subwencyjne powierzone Towarzystwu na popieranie chowu bydła zużył Wydział prawie w zupełności na zakupno buhajów dla stacyi subwencyjnych.

III. Popieranie chowu bydła.

Także w r. 1905 największą część swych czynności i zabiegów tudzież największą część wszystkich rozporządzalnych funduszów obrócił Wydział Towarzystwa na popieranie chowu bydła, a mianowicie na zmniejszenie braku buhajów licencyonowanych. Brak ten stale prawie istnieje w tutejszym okręgu, a w ostatnich latach przybrał rozmiary prawie groźne dla chowu bydła. Złożyło się na to wiele powodów: po ogromnej powodzi i niepamiętnych, nadmiernych opadach w roku 1903 nastąpił rok 1904 niepamiętnej posuchy. Bezpośrednie następstwo dwóch wprost przeciwnych klęsk elementarnych pociągnęło za sobą dla rolników jeden i ten sam szkodliwy skutek tj. bardzo dotkliwy brak paszy, wobec którego trudno było nawet myśleć o utrzymaniu w okręgu nawet dotychczasowej niedostatecznej ilości buhajów. Dlatego przez te dwa lata ustawa o licencyowaniu buhajów (z dnia 20. lipca 1892 L. 51 dz. u. kr.) była w zawieszeniu. Rok 1905 był pod względem produkcyi paszy rokiem normalnym, miejscami nawet dobrym. Trzeba było w nim odrobić te ubytki, jakie spowodowały lata 1903 i 1904. W porozumieniu z wszystkimi odnośnymi czynnikami t. j. z Wydziałem powiatowym i z Komisyą licencyonującą buhaje, skierowało Towarzystwo rolnicze okręgowe wszystkie swe starania i wszystkie swe na cele hodowli bydła rozporządzalne fundusze do zakupienia i sprowadzenia możliwie największej ilości buhajów licencyonowanych.

W tym celu przedewszystkiem zaniechano premiowania bydła włościańskiego a przeznaczonych na premie funduszów użyto na zakupno buhajów licencyonowanych. Na ten sposób użycia subwencyi przeznaczonej na premiowanie zgodził się Świetny Komitet c. k. Towarzystwa podzielając nasze zapatrywanie, że ten sposób popierania chowu bydła jest na razie w tutejszym okręgu najskuteczniejszy i najpożyteczniejszy. Z 21 stacyi buhajów subwencyjnych, które były z końcem roku 1904, zwinięto w ciągu roku 1905 siedm, które mniej więcej dopełniły warunków instrukcyą przepisanych tj. odstanowiły przynajmniej 120 krów i jałówek, — dwie zaś stacye zwinięto bez dopełnienia tego warunku po

pokryciu zaledwie kilkunastu krów, albowiem jeden z buhajów zachorował na złośliwy guz w gardle, drugi okazał się niezdatnym. Razem zatem zwinięto 9 stacyi subwencyjnych. W to miejsce zakupiono i umieszczono na stacyach 8 buhajów rasy fryzyjskiej. Oprócz tego zamówiono lecz jeszcze nie umieszczono na stacyach trzy dalsze buhaje. Z dawniejszych stacyi jeszcze niezwiniętych dwie w ostatnich czasach są już nieczynne i będą zwinięte w najbliższej przyszłości, czynnych zatem stacyi z końcem roku 1905 posiadało Towarzystwo 15. Szczegółowy wykaz wszystkich stacyi, o których wyżej była mowa, przedłożono Świetnemu Komitetowi przy sprawozdaniu z dnia 22. stycznia 1906 L. 117/905. Wykaz ten daje także obraz ruchu tj. kolejnego zwijania i zakładania stacyi buhajów subwencyjnych.

Oprócz tego współdziałał Wydział Towarzystwa z Wydziałem powiatowym krakowskim udzielając mu opinii, wskazówek i pomocy co do ułatwienia gminom i poszczególnym włościanom zakupna i utrzymywania prywatnych buhajów licencyonowanych, na które Wydział powiatowy udzielał pożyczek bezprocentowych z funduszu 15.000 koron pożyczonego na ten cel od funduszu krajowego.

Przez podpisanego jako przewodniczącego i przez p. Józefa Cieślewicza, jako członka Komisyi licencyowania buhajów, brał Wydział Towarzystwa znaczny udział w czynnościach tejże Komisyi. Miała ona w roku 1905 trudniejsze niż zwykle zadanie. Potrzeba było ludność przez dwa lata zawieszenia ustawy o licencyonowaniu buhajów odwykłą od stosowania się do niej, na nowo przyzwyczaić do rygoru tej ustawy. Mimo poważnych usiłowań osiągnięto mało zadawalniające rezultaty. W okręgu tutejszym jest mniej więcej tylko połowa tej ilości buhajów licencyonowanych, jaka być powinna po myśli orzeczenia Komisyi licencyonującej. W roku 1906 ma zamiar tak Towarzystwo rolnicze okręgowe, jakoteż Wydział powiatowy i Komisya licencyonująca uczynić wszystko możliwe, ażeby brak buhajów licencyonowanych usunąć i ustawę z dnia 20. lipca 1892 w całości wykonać.

Z buhajów prywatną własnością członków będących, subwencyonowano w r. 1905 tylko jednego, — u p. Franciszka Ptaka w Bieńczycach.

Inne sposoby popierania chowu bydła nie były dla Wydziału Towarzystwa rolniczego okręgowego możliwe.

Podjęte przez nas jeszcze w roku 1904 starania o drugą w tutejszym powiecie a mianowicie we wschodniej jego części stacyę ogierów rządowych nie przyniosły żadnego skutku.

Popieranie chowu nierogacizny, jakoteż popieranie chowu koni, załatwia bezpośrednio Świetny Komitet; — Wydział ograniczał się do udzielania opinii w razie zapytania z jednej a do informowania i zachęcania swych członków z drugiej strony.

IV. Reszta czynności.

Sprawa zakupna otrąb żytnich z magazynów wojskowych po niższej cenie 5 Kor. 20 hal. za 100 klgr. wzięła w rzeczywistości taki dla tutejszych rolników niepomyślny obrót, jakiego obawialiśmy się. — Rolnicy tutejsi, którzy dostarczają najwięcej żyta do magazynów wojskowych i którzy, co najważniejsze, najwięcej z całego kraju, a może nawet z całego państwa ponoszą uciążliwości, — przeszkód w uprawie i zbiorach, wreszcie szkód w polach ze strony wojska ciągłe w okolicy twierdzy odbywającego ćwiczenia, — ci rolnicy po roku największego braku paszy otrzymali skutkiem scentralizowania rozdziału otrąb wojskowych w wiedeńskiej instytucyi tylko 425 cetn. metr. otrąb i to tak późno, że ostatnie 25 q wydano w miesiącu lipcu 1905 roku. — Wszelkie urgensy i przedstawienia Wydziału Towarzystwa nie odniosły żadnego skutku. — Zmieniony przy tem sposób postępowania, a mianowicie gwarancya Zarządu Towarzystwa za cenę sprzedanych otrąb a tem samem ściąganie tej ceny od członków, wydawanie asygnacyi itd. zupełnie niepotrzebnie skomplikowały manipulacyę i dodały Wydziałowi Towarzystwa czynności.

Niestety — i na zimę r. 1905/6 sprawa ta nie zapowiada się lepiej. Na zgłoszenia 23 członków wykazujących potrzebę 2100 q. otrąb żytnich przydzielono dla tutejszych rolników 400 q. a dotąd tj. do początku lutego 1906 nie wydano jeszcze ani cetnara.

Handlowej działalności tutejsze Towarzystwo rolnicze okręgowe dotąd nie próbowało, wychodząc z przekonania, że istniejące w Krakowie zawodowe instytucye, jak »Związek handlowy Kółek rolniczych«, i »Syndykat Towarzystw rolniczych okręgowych«, — jakoteż liczne prywatne handle nasion, narzędzi i maszyn rolniczych, zaspokajają potrzeby tutejszych członków rolników w sposób zupełnie wystarczający; a Towarzystwo rolnicze okręgowe, nie rozporządzające ani odpowiednimi środkami, ani wiedzą i doświadczeniem fachowem, naraziłoby siebie i swych członków na ryzykowne próby, gdyby bez rzeczywistej potrzeby weszło na to pole działalności. Z tych powodów Towarzystwo tutejsze ze względu na odmienne miejscowe warunki nie podjęło dotąd tej części działania, tak dobrze rozwijającej się w innych Towarzystwach okręgowych.

Natomiast zamierza Towarzystwo zachęcać usilnie swych członków do czynienia prób i doświadczeń rolnych pod kierunkiem c. k. Zakładu doświadczalnego rolniczego Uniwersytetu Jagiellońskiego, do analitycznego badania gleby itd.

Wyniki poczynionych prób i doświadczeń, spostrzeżenia o nich, sprawozdania i wszelkiego rodzaju uwagi zamierzamy czynić jednym z przedmiotów Zgromadzeń Ogólnych. — Pierwsze próby wypadły pomyślnie przynajmniej o tyle, że obudziły żywe zainteresowanie członków.

O subwencye na wzorowe stajnie i chlewy włościańskie ubiegało się w r. 1905 kilku tutejszych człon-

ków włościan; Wydział podania ich zaopiniował przychylnie i poparł, — jednakże jak dotąd, bezskutecznie.

Zgromadzenia ogólne za r. 1905 odbyły się dwa przy udziale około 40 członków. Ostatnie z nich odbyło się wprawdzie już w pierwszych dniach r. 1906, jednakże treścią swą odnosiło się do roku 1905.

Pism przeszło przez dziennik podawczy 124; naturalnie zapisuje się tylko pisma ważne.

Nadmienić w końcu należy o licznych informacyach i opiniach, jakich udzielano pisemnie i ustnie w sprawach rolniczych z jednej strony władzom i instytucyom, z drugiej strony członkom Towarzystwa, — dalej o wyznaczaniu z pomiędzy członków Towarzystwa a czasem i z rolników poza ich gronem delegatów, rzeczoznawców i taksatorów z zakresu rolnictwa.

Zamknięcie rachunków.

L. porz.	Wyszczególnienie dochodów:	Szczegółowe kwoty		Ostateczna wynikłość	
		Koron	hal.	Koron	hal.
	A. Fundusze własne.				
1	Pozostałość kasowa z roku 1904	89	81		
2	Opłaty wpisowe od nowo przyjętych członków	44	—		
3	Wkładki członków za rok 1905	296	—		
4	Wkładki członków za lata dawniejsze	232	—		
5	Procenta od tymczasowo lokowanych funduszów	82	21		
	Razem . . .	744	02		
	Pozostałość kasowa przeniesiona na rok 1906 . . .			78	16
	B. Fundusze subwencyi państwowych.				
	I. Na zakupno buhai subwencyjnych.				
1	Pozostałość kasowa z r. 1904	168	93		
2	Zwrot połowy ceny kupna buhajów ze zwiniętych stacyi: Nr. 59, 61, 62, 71, 73, 80, 81 i 88	1412	40		
3	Subwencya państwowa na buhaje za rok 1905	1700	—		
4	Subwencya państwowa na premiowanie bydła za rok 1905 użyta za zezwoleniem Komitetu na zakupno buhajów	400	—		
	Razem . . .	3681	33		
	Pozostałość kasowa przeniesiona na rok 1906 . . .			95	55
	II. Na premiowanie bydła włościańskiego.				
1	Pozostałość kasowa z roku 1903 . . . . . (Subwencyi z r. 1905 użyto na zakupno buhai subwencyjnych.)	260	04		
	Pozostałość kasowa przeniesiona na rok 1906 . . .			260	04
	C. Fundusz im. ś. p. Felicyana Szybalskiego na premie dla włościan z Morawicy za dobry chów bydła				
1	Pozostałość kasowa z roku 1904	54	39		
2	Od kapitału zakładowego 240 K. narosłe za rok 1905 procenta .	11	88		
	Razem . . .	66	27		
	Pozostałość przeniesiona na rok 1906 . . .			66	27
	Razem pozostałości na rok 1906 . . .			500	02

L. porz.	Wyszczególnienie wydatków:	Szczegółowe kwoty: Koron	hal.	Ostateczna wynikłość Koron	hal.
	A. Fundusze własne.				
1	Wynagrodzenia: sekretarza 300 K. pisarza 75 K. woźnego 55 K.	430	—		
2	Wkładka do Komitetu c.k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego za rok 1904	186	96		
3	Prenumerata »Tygodnika rolniczego« za rok 1905	8	—		
4	Wkładka do Towarzystwa rybackiego » » »	4	—		
5	Portorya, druki, papier itd.	36	30		
6	Ekwiwalent za rok 1905	—	60		
	Razem . . .	665	86		
	B. Fundusze subwencyi państwowych.				
	I. Na zakupno buhai subwencyjnych.				
1	Wartość kupna 8 buhai rasy fryzyjskiej na stacye Nr 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99 i 100.	3540	—		
2	Koszta transportu buhai koleją do Krakowa	45	78		
	Razem . . .	3585	78		
	II. Na premiowanie bydła włościańskiego.				
	Premiowania nie odbyto a subwencyi użyto na zakupno buhajów subwencyjnych.				
	C. Fundusz im. ś. p. Felicyana Szybalskiego.				
	na premie dla włościan w Morawicy za dobry chów bydła.				
	Ponieważ nie było w Morawicy premiowania, przeto nic nie wydano.				

Mielec.

I. Towarzystwo rolnicze w Mielcu po koniec roku 1904, liczyło członków 60, w r. 1905 wystąpiło 2 członków, a przybyło 7 członków, razem z końcem roku 1905 było członków 65.

Zaległość wkładek u członków z końcem r. 1905 wynosiła 44 k.

II. Towarzystwo okręgowe rolnicze w Mielcu miało w r. 1905. 13 stacyj subwencyjnych buhai, z których 8 sztuk umieszczonych było w powiecie mieleckim a 5 sztuk w powiecie tarnobrzeskim.

Fundusz hodowlany wynosił w roku 1905, łączną kwotę 2.930 k. 43 h. a mianowicie:

a) Subwencya Komitetu c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego . . . . . 1.200 k. — h.

b) Datek Komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie na premiowanie . . . . . 400 k. — h.

c) Zwrot połowy ceny za buhaje 694 k. — h.

d) Bonifikacya Towarzystwa hodowców czerwonego bydła . . . . 65 k. — h.

e) Pozostałość z roku 1904. . 571 k. 43 h.

Subwencya Rady powiatowej w Mielcu wyłącznie na cele hodowlane powiatu mieleckiego przeznaczona, wynosiła z końcem roku 1905 sumę 2.960 k. 88 h.

Z powodu niepamiętnej posuchy w roku 1904 część bydła została pozbytą, a wskutek tego też w roku 1905 nie można było kupić buhai.

Z tej też przyczyny założono w ciągu roku 1905 tylko 3 stacye, jedną w powiecie tarnobrzeskim, dwie w powiecie mieleckim. Z funduszów zaś zebranych ze subwencyi Rady powiatowej w Mielcu udzielono p. Gustawowi Szaszkiewiczowi pożyczkę 2.500 kor. spłacalną w 5-ciu rocznych równych ratach po 500 k. na założenie obory zarodowej w Rzemieniu.

Przy pomocy tej pożyczki p. Gustaw Szaszkiewicz sprowadził z Fryzyi 9 krów i jednego buhaja za łączną cenę kupna 7.960 k. i od września 1905 jest w Rzemieniu obora zarodowa.

Popyt o buhaje na stacyę był w roku 1905 bardzo mały, włościanie utrzymujący stacyę żalą się, że utrzymanie buhaja bardzo wiele kosztuje, oraz, że $^1/_2$ ceny za buhaja, którą po upływie dwóch lat kasie Towarzystwa zwrócić należy, jest za wysoka.

Wydział okręgowego Towarzystwa rolniczego badał tę sprawę, ostatecznie postanowił pobierać zwrot $^1/_2$ ceny za buhaja, gdyż pobór zmniejszonej należytości wyczerpałby wkrótce fundusze hodowlane.

Stosowanie ustawy krajowej z dnia 20. lipca 1892 r. w tym roku było przestrzegane a mianowicie:

Komisya licencyonująca buhaje, złożyła Wydziałowi powiatowemu swoje sprawozdanie, z którego wypływało, że w powiecie mieleckim wielka ilość buhai licencyonowanych brakuje.

Na tej podstawie Wydział okręgowego Towarzystwa rolniczego w Mielcu, odniósł się do Wydziału powiatowego w Mielcu z wnioskiem zmuszenia 29 gmin do utrzymywania licencyonowanych buhai.

Wydział powiatowy w Mielcu poparł tę sprawę w c. k. Starostwie, które wydało okólnik do odnośnych gmin, aby postarały się o utrzymywanie licencyonowanych buhai gminnych.

Prawie wszystkie te gminy na rzeczony okólnik oświadczyły się odmownie, podając najrozmaitsze bezpodstawne powody.

C. k. Starostwo w Mielcu owe odmowne odpowiedzi tych gmin udzieliło Wydziałowi Rady powiatowej w Mielcu do oświadczenia, a Wydział powiatowy odpierając wszelkie zarzuty obstawał przy swojem żądaniu utrzymywania licencyonowanych buhai gminnych.

Sprawa zatem utrzymywania w każdej gminie buhai licencyonowanych weszła w tutejszym powiecie na dobre tory, albowiem zwierzchności gminne przekonały się, że można je zmusić do utrzymywania w gminie licencyonowanych buhai i wskutek tego już z końcem roku 1905 wiele gmin poczęło się wywiadywać o sposobach i warunkach nabycia buhai.

Wydział pow. zauważył jednak, że żadna reprezentacya gminna, nie zgodzi się na utrzymywanie buhaja gminnego, lecz spowoduje zamożniejszych w gminie gospodarzy do utrzymywania własnych buhai licencyonowanych.

III. Z powodu posuchy w r. 1904 Komitet c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie, wyjednał dla tutejszego Towarzystwa cztery wagony otrąb wojskowych t. j. dwa wagony dla powiatu mieleckiego i dwa wagony dla powiatu tarnobrzeskiego po zniżonej cenie dla włościan, oraz dał dla stacyi buhai po 200 kilogramów owsa.

Niestety otręby do powiatu mieleckiego nadeszły bardzo późno, pierwszy bowiem wagon nadszedł z końcem marca 1905 i już wówczas włościanie dość niechętnie brali otręby, drugi wagon zaś otrąb podzielony został na cztery przesyłki, po 2.500 kilogr., które dopiero w miesiącu kwietniu i maju nadeszły i wówczas, zaledwie 5.000 kilogr. rozebrano, a 5.000 kilogr. za zezwoleniem Komitetu odstąpiono obszarowi dworskiemu w Baranowie. Natomiast owies chętnie rozebrano, gdyż przybył na czasie.

IV. W roku 1905 odbyło się 5 posiedzeń Wydziału, na których oprócz załatwienia spraw bieżących, t. j. 272 ekshibitów jakie w ciągu roku wpłynęły, najgłówniej omawiano sprawę założenia spółki mleczarskiej w Mielcu.

W tym względzie rozpisano do niektórych gmin bliżej Mielca położonych, oraz do wszystkich obszarów dworskich tak w powiecie mieleckim, jakoteż i do niektórych panów właścicieli dóbr w powiecie tarnobrzeskim zamieszkałych stosowny okólnik tej treści, jakąby ilość mleka każdy właściciel dostarczyć mógł.

Po zebraniu odpowiednich informacyi, które wy-

kazywały, że możnaby liczyć na dostawę mleka około 1.500 litrów dziennie, obrano pełnomocnika do tej sprawy p. Gustawa Szaszkiewicza właściciela dóbr w Rzemieniu.

Na dwa posiedzenia Wydziału, które wyłącznie sprawie mleczarstwa przeznaczone były, przybył p. Dr. Stefczyk ze Lwowa i ostatecznie zdecydowano się założyć Spółkę mleczarską w Mielcu i wybudować odpowiednią fabrykę przy pomocy pożyczki z funduszów krajowych na ten cel przeznaczonych.

Ogólne zebranie członków Towarzystwa odbyło się dnia 10. stycznia 1905, o czem szczegółowe sprawozdanie Komitetowi przedłożone zostało.

W roku 1905 okręgowe Towarzystwo rolnicze w Mielcu przystąpiło do Syndykatu Towarzystw rolniczych w Krakowie z udziałem 100 kor.

Kończąc niniejsze sprawozdanie Wydział okręgowego Towarzystwa rolniczego w Mielcu dokłada wszelkich starań dla dalszego rozwoju Towarzystwa.

Zamknięcie rachunków.

L. p.		Przychód		Rozchód	
		Koron	hal.	Koron	hal.
	Rachunek kasy.				
	Przychód:				
1	Stan kasy 1/1. 1905	3268	—		
2	Suma ogólnego przychodu	7896	43		
	Razem	11164	43		
	Rozchód:				
1	Suma przychodów			5698	18
2	Stan kasy 1/1. 1906			5466	25
	Razem			11164	43
	Rachunek funduszów.				
	I. Fundusz własny.				
	Przychody:				
1	Saldo pozostałości z r. 1904	222	59		
2	Wkładki członków	348	—		
3	% od lokacyi	207	93		
4	Subwencya na kancelaryę	1000	—		
	Razem	1778	52		
	Rozchody:				
1	Wkładka do Komitetu za r. 1905			87	—
2	Lokal			120	—
3	Opał i światło			150	—
4	Usługa			48	—
5	Porto pocztowe i telegramy			58	73
6	Pensye i płace			445	—
7	Materyały do pisania			25	62
8	Urządzenie kancelaryi i meble			204	23
9	Udział do Syndykatu i wpisowe			102	—
10	Czasopismo			8	—
11	Saldo pozostałości na rok 1906			529	94
	Razem			1778	52

L. p.		Przychód		Rozchód	
		Koron	hal.	Koron	hal.
	II. Fundusz hodowlany.				
	A. (Subwencya na Towarzystwo okręgowe w Mielcu).				
	Przychód:				
1	Saldo pozostałości z r. 1904	571	43		
2	Subwencya Komitetu na kupno buhai	1200	—		
3	Na premiowanie bydła	400	—		
4	Zwrot $^1/_2$ ceny kupna	694	—		
5	Zwrot od Towarzystwa hodowców czerwonego bydła. . . .	65	—		
	Razem	2930	43		
	Rozchód:				
1	Zakupno buhai			880	—
2	Zwrot nadpłaconej ceny za buhaja			15	—
3	Subwencya na buhaja			60	—
4	Saldo pozostałości na rok 1906			1975	43
	Razem			2930	43
	B. (Subwencya Rady powiat. w Mielcu wyłącznie na pow. mielecki).				
	Przychód:				
1	Saldo pozostałości z r. 1904	2473	98		
2	Subwencya Rady powiatowej w Mielcu za rok 1904 i 1905 .	1000	—		
3	Zwrot za paszę i zboże	2981	50		
	Razem	6455	48		
	Rozchód:				
1	Na zakupno paszy . . . . . , ...			994	60
2	Pożyczka na założenie obory zarodowej w Rzemieniu . . .			2500	—
3	Saldo pozostałości na rok 1906			2960	88
	Razem			6455	48

Zaległe wkładki członków wynosiły z dniem 31. grudnia 1905 44 koron.

Nowy Sącz.

Towarzystwo nasze rozciąga swą działalność na powiaty polityczne Nowy Sącz, Grybów, i południową część powiatu Limanowskiego. Z początkiem roku 1905 liczyło Towarzystwo członków 110, z których pięciu zalegało z wkładkami za rok 1904, byli więc uważani na mocy statutu naszego już jako wykreśleni z listy naszych członków. Oprócz tych pięciu ubyło Towarzystwu w ciągu roku 1905 szesnastu członków a przybyło dwunastu, tak że Towarzystwo z końcem roku 1905 liczyło członków 101. Z tych 16 członków, którzy Towarzystwu w ciągu roku 1905 ubyli, 2 ubyło przez śmierć a mianowicie: p. Wanda Marszałkowiczowa i p. baron Piotr Przychocki, długoletni członek Wydziału, 2 przez wyprowadzenie się z okręgu działalności Towarzystwa a reszta została wykreśloną z powodu nie zapłacenia wkładki. W roku 1905 odbyły się nowe wybory Zarządu Towarzystwa, t. j. Prezesa, zastępcy Prezesa, czterech członków Wydziału i czterech zastępców członków Wydziału. Obecny skład Zarządu Towarzystwa który został w roku 1905 wybrany na przeciąg lat 6-ciu jest następujący: Prezesem Towarzystwa został wybrany p. August hr. Breza z Witowic dolnych; zastępcą Prezesa pan Stanisław Fihauser z Bruśnika. Członkami Wydziału panowie: Czesław Czechowski z Brzezny, Kazimierz Mars z Łososiny górnej, Władysław Głębocki ze Zbyszyc i Jan Skąpski z Łososiny

dolnej. Zaś zastępcami członków Wydziału panowie: Władysław Walter ze Swidnika, ks. Jan Figiel z Tęgoborzy, Roman Wysocki z Dąbrowej i Adam hr. Stadnicki z Nawojowej. Sekretarzem Towarzystwa jest jak i w roku ubiegłym p. Franciszek Kopaczyński.

Biuro Towarzystwa zostało w jesieni 1905 roku przeniesione z domu p. Marczewskiej do domu p. Celewicza, który to dom jest także położony w Rynku. Ponieważ Towarzystwo odpowiedniego lokalu na pomieszczenie biura Towarzystwa znaleść nie mogło, wynajęto obecny lokal tylko prowizorycznie, aż do czasu w którym odpowiedni lokal będzie mogło znaleźć. Biuro tak jak i dawniej jest otwarte dla stron codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt od godziny 10-tej rano do 12-tej w południe.

Ogólnych zebrań członków miało Towarzystwo w roku 1905 dwa a mianowicie jedno w lutym a drugie w listopadzie.

Na ogólnem zebraniu w lutym był obecny jako delegat komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego p. Stefan Bojanowski a w listopadzie panowie prof. Dr. Antoni Górski, Stanisław Fihauser i Stefan Bojanowski.

Na Walnem Zgromadzeniu członków w lutym oprócz szczegółowego sprawozdania z czynności Wydziału za rok 1904 zostało wygłoszone sprawozdanie o założeniu Syndykatu Towarzystw rolniczych i uchwalono urządzić w roku 1905 wspólnie z Towarzystwem Ligi pomocy przemysłowej i Towarzystwem Cechu Wielkiego Nowo-Sądeckiego »Wystawę rolniczo przemysłową« w Nowym Sączu i poruczono Wydziałowi zająć się tą sprawą. Na wniosek zaś p. Jana Małeckiego c. k. komisarza inspekcyi lasowej, uchwaliło Ogólne Zgromadzenie zająć się sprawami leśnictwa w okręgu działalności Towarzystwa na razie w ten sposób, żeby Towarzystwo założyło szkółki celem rozsprzedawania sadzonek po zniżonej cenie gminom i mniejszym właścicielom parcel lasowych. Przestudyowanie i zajęcie się tą sprawą poruczono Wydziałowi. Zaś na ogólnem Zgromadzeniu w listopadzie, wygłosił p. Dr. Bolesław Zieliński dłuższy referat w sprawie Towarzystwa prawnej ochrony podatników, wyłuszczając dokładnie cele i sposób działania tegoż Towarzystwa. Zabierał w tej sprawie także głos prof. Dr. Górski i p. Mączyński a po przeprowadzeniu dłuższej dyskusyi zapisało się do Towarzystwa prawnej ochrony podatników 23 członków. Pan Fihauser wypowiedział obszerny na cyfrach oparty referat dotyczący Ciężkowickiego Związku podniesienia produkcyjności krów, wykazał dowodnie, że rezultaty już w pierwszym roku istnienia Związku były bardzo dobre i zachęcał do zakładania takich Związków. Dalej po przeprowadzonych wyborach zdał przewodniczący krótkie sprawozdanie z Wystawy, nie w cyfrowym zamknięciu, gdyż takowe jeszcze nie było gotowe, ale zaznaczając z naciskiem, że rezultat wystawy był pod każdym względem dodatni nie tylko w znaczeniu moralnem ale i finansowem, gdyż deficytu nie mamy żadnego. Jeszcze jedną z ważniejszych spraw, które Ogólne Zgromadzenie w listopadzie uchwaliło, jest założenie w łonie Towarzystwa Sekcyi lasowej która zaraz z początkiem roku 1906 ma się ukonstytuować. Do tego czasu zapisało się z chęcią przystąpienia do tej Sekcyi czternastu członków.

Posiedzeń Wydziału odbyło się w roku 1905 dziewięć a mianowicie w miesiącach: styczniu dnia 9-go, w lutym dnia 25-go, w marcu dnia 9-go, w kwietniu dnia 8-go, w maju dnia 31-go, w lipcu dnia 6-go, we wrześniu dnia 23-go, w listopadzie dnia 4-go i w grudniu dnia 21-go.

W roku 1905 otrzymało Towarzystwo na podniesienie chowu bydła od Komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego subwencyi 2800 kor. a mianowicie na zakupno buhai kwotę 1900 kor. a na premiowanie bydła włościańskiego kwotę 900 kor. Obór zarodowych w okręgu działalności Towarzystwa naszego jest jedna, a to bydła rasy czerwonej polskiej u pana Adama hr. Stadnickiego w Nawojowej, założona w roku 1903, na założenie której dał Komitet c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego 9 krów i jednego buhaja. Subwencyjnych stacyi buhajów miało Towarzystwo w roku 1905 ośmnaście, z tego dwie nowo założone. Ze stacyi tych w ciągu roku wygasło cztery. Trzy po skończonym terminie i wskutek wyprowadzenia się członków z okręgu działalności naszego Towarzystwa, jedna zaś została zwinięta z powodu choroby buhaja a mianowicie u p. Czesława Czechowskiego w Brzezny, a 3 zostały odnowione. Jedna z wygaśniętych stacyi jest w toku odnowienia. Za sprzedane subwencyjne buhaje odebrało Towarzystwo w ubiegłym roku 360 kor. 75 hal. zwrotów. W roku 1905 zakupił Wydział 4 buhaje na stacye subwencyjne za łączną kwotę 1554 kor. Z tych dwa zostały zakupione w Sanockiem a mianowicie w Zarszynie u p. Wiktora, jeden w Bruśniku u p. Fihausera a jeden w Łososinie dolnej u p. Skąpskiego. Przy sposobności wystawy i premiowania jak również przy lustracyach stacyi buhai, które przeprowadzała Sekcya hodowlana naszego Towarzystwa, zauważono znaczne podniesienie się hodowli w oborach dworskich, w których przeważają produkta krzyżowania Simenthalerami. Widoczna, świadoma celu praca zarówno w poprawieniu kształtów jak też w podniesieniu mleczności.

Bydło włościańskie przedstawia przeważnie mieszaninę ras najrozmaitszych, zauważyć można jednak pewien początek ujednostajnienia, w okolicach gdzie od dłuższego czasu znajdują się stacye buhai subwencyjnych. W tym kierunku mogłaby wiele pomódz dobrze zastosowana ustawa o licencyonowaniu buhai, gdyby nie napotykała na bardzo poważne trudności przez niezrozumienie doniosłości sprawy u włościan i niechęć starania się o buhaje gminne. Drugim szkopułem o który rozbijają się najlepsze chęci komisyi licencyonujących,

jest małe poparcie ze strony Wydziałów Rad powiatowych, szczególnie Wydział powiatowy Grybowski zupełnie nie popiera komisyi licencyonujących, a nawet przez propozycyę zniesienia przymusu utrzymywania buhai gminnych wprost uniemożliwia wykonanie tej ustawy. W hodowli bydła u włościan odbił się bardzo dotkliwie brak paszy w ubiegłym roku, ilość bydła znacznie się zmniejszyła a rozwój młodzieży został do tego stopnia wstrzymany, że skutki tego dadzą się odczuć przez kilka lat. Sekcya hodowlana która powstała przed rokiem przeszło, wprowadziła w bieżącym roku księgi rodowodowe krów. Do ksiąg tych wpisano do tego czasu 55 krów rasy Simmenthal i 12 krów rasy czerwonej polskiej.

W sprawie kontroli produkcyjności krów, działanie w tym kierunku rozwinęło się doskonale w Ciężkowickim Związku podniesienia produkcyjności krów. Związek ten obejmuje 6 obór w powiecie Grybowskim. Przewodniczącym Związku jest p. Stanisław Fihauser, a Związek utrzymuje asystenta kontrolnego, którym jest p. Stanisław Czuchnowski. W grudniu 1905 roku zawiązał się drugi Związek kontrolny w powiecie Sądeckim pod nazwą Łososińskiego Związku kontroli produkcyjności krów. Do Związku tego wpisano 7 obór a przewodniczącym jest p. Kazimierz Mars z Łososiny górnej. Łososiński Związek rozpocznie kontrolę w r. 1906.

Co do tworzenia nowych stacyi buhajów subwencyjnych, to w tym kierunku jest kompetentów dosyć, tylko brak funduszów nie pozwala na zakładanie tyle stacyi ileby było potrzeba. Stacyi ogierów subwencyjnych miało Towarzystwo w okręgu swej działalności w roku 1905 dwie a mianowicie jedną u p. Adama hr. Stadnickiego w Nawojowej, a drugą u p. Włodzimierza Kodrębskiego w Kąśnej dolnej i jednego ogiera subwencyonowanego u p. Wincentego Śmiałowskiego w Chodorowej. Oprócz tego w Rożnowie u p. Jana hr. Stadnickiego ogier rządowy (Mirko) hucuł, krył bezpłatnie. Chów koni w okręgu naszym jeżeli się nie nadzwyczajnie podnosi, to przynajmniej nic nie upada, tak, że nasz okręg działalności pod względem chowu koni można zaliczyć do jednego z najlepszych w zachodniej Galicyi. Co do licencyonowania ogierów będących prywatną własnością tutejszych rolników, to zachodzą pewne wątpliwości i byłoby bardzo pożądanem, żeby ktoś z ramienia Towarzystwa okręgowego mógł przy takich komisyach zasiadać z głosem stanowczym, gdyż chów koni nie jest przecie przeznaczony li tylko dla celów wojskowych, a dzisiaj odbywa się licencyonowanie ogierów prywatnych właścicieli tylko z punktu widzenia wojskowości. Naprzykład te ogiery, które w roku 1904 były przyjęte przez komisye licencyonujące, to w roku 1905 licencyi nie otrzymały, jak komisya hodowcom orzekła z tej przyczyny, ponieważ nie miały rodowodów. Zatem w roku 1904 obeszło się bez rodowodów a w roku 1905 chociażby pod każdym względem był najlepszy koń, jak rodowodu nie miał, licencyi nie mógł otrzymać. Zdaniem naszem jest to anomalią, która przy licencyonowaniu ogierów stanowczo miejsca mieć nie powinna.

Chlewni zarodowych było w roku ubiegłym w okręgu działalności naszego Towarzystwa jedna większego typu a 21 chlewni mniejszego typu i jedna stacya knura, z której okoliczni rolnicy dosyć dużo korzystają. Zamiłowanie do chowu trzody między włościanami jest duże a przeważnie do świń o typie angielskim (Yorkshire) i dlatego chów świń a osobliwie tego typu znacznie się podnosi.

Owczarni zarodowych w naszym okręgu działalności nie ma żadnych, jest tylko jedna stacya tryka a to w Berdychowie u p. Baumana. Chów owiec jest rozpowszechniony tylko w południowych częściach powiatów naszej działalności i to nie na bardzo wielką skalę, ale warunki do chowu tej gałęzi inwentarza są całkiem podatne.

Co się tyczy drobiu, to w okręgu działalności naszego Towarzystwa nie posiadamy żadnego kurnika zarodowego. Do tego czasu nasze Towarzystwo nie wiele się zajmowało tą gałęzią gospodarstwa, jakkolwiek należymy jako członek do Towarzystwa chowu drobiu w Jarosławiu i zkąd już kilkakrotnie sprowadzaliśmy drób na kurniki zarodowe. Ponieważ jednak Wydział naszego Towarzystwa przyszedł do przekonania, że ingerencya Towarzystwa w tym kierunku mogłaby dodatnio działać, założyło Towarzystwo w roku 1905 Sekcyę chowu drobiu, której ukonstytuowanie się nastąpiło w dniu 29. listopada 1905.

W roku 1905 lustracyę żywego inwentarza będącego własnością Towarzystwa, powierzyło Towarzystwo Sekcyi hodowlanej, która lustracyę tę przed wystawą przeprowadziła zdając sprawozdanie na piśmie. Na rok zaś 1906 ma Wydział Towarzystwa zamiar, lustracye takie w inny sposób przeprowadzać, tak, by przynajmniej cztery razy do roku lustracye takie przeprowadzane być mogły.

Premiowań bydła odbyło się w roku 1905 dwa, jedno w powiecie Nowo-Sądeckim a mianowicie w Nowym Sączu podczas wystawy bydła dnia 30. sierpnia 1905 r. a drugie w powiecie grybowskim w Stróżach dnia 21. listopada 1905. W skład komisyi premiującej w powiecie Nowo-Sądeckim podczas Wystawy wchodzili pp.: Zygmunt Krzyszkowski, Kazimierz Mars, Władysław Walter, Wincenty Śmiałowski i Feliks Sandoz. Ilość spędzonych sztuk wynosiła około 250. Komisya rozdała 50 nagród większych dla najlepszego bydła wydając na to 980 koron i kilkadziesiąt nagród mniejszych, wydając na nie 250 koron, zaś koron 70 rozdzieliła komisya pomiędzy służbę obór dworskich, które brały udział w wystawie. Ponieważ premie te w łącznej kwocie 1300 koron zostały rozdane z funduszów wystawowych, przeto kwota 400 koron przeznaczona przez Komitet c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego na premiowanie bydła włościańskiego w powiecie Sądeckim na

rok 1905 została nie zużyta, a Wydział naszego Towarzystwa uchwalił wnieść prośbę do Komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego, by pozwolił zużytkować tę kwotę na zakupno buhai subwencyjnych. Prośbę tę naszą komitet na posiedzeniu dnia 16. grudnia 1905 załatwił przychylnie.

Przy premiowaniu zaś w powiecie grybowskim była czynną komisya złożona z pp.: Stanisława Fihausera, Wincentego Śmiałowskiego i Feliksa Sandoza. Spęd bydła wynosił 160 sztuk. Komisya rozdała 43 premii zużytkowując całą subwencyę na ten cel przeznaczoną, to jest 500 koron.

Jak już poprzednio wspomnieliśmy urządzało Towarzystwo nasze w roku 1905 wspólnie z Towarzystwami przemysłowemi Wystawę, tak żywego inwentarza jak i wszelkich płodów rolnych. Wystawa nasza była podzielona na dwa główne działy a mianowicie: pierwszy dział obejmował wszystek żywy inwentarz, wystawą którego zajmowała się Sekcya hodowlana i drugi dział wszelkie płody rolne, którym zajmowała się Sekcya doświadczalna i produkcyi nasion. Wystawa udała się pod każdym względem doskonale. Pomimo brzydkiego bardzo czasu i zarazy pyskowo-racicowej w powiecie Grybowskim, spęd bydła jak i wogóle wszystkiego inwentarza żywego był bardzo liczny, świadczą o tem najlepiej nagrody, które Komisya Sędziów rozdała. Oprócz nagród pieniężnych rozdała komisya Sędziów w dziale pierwszym, to jest w dziale żywego inwentarza 32 nagród honorowych, a mianowicie:

1 medal złoty Komitetu wystawy.

3 medale srebrne Komitetu c. k. Tow. rol. krak.

4 medale brązowe Komitetu c. k. Tow. roln. krakowskiego.

5 medali brązowych Komitetu wystawy.

2 listy pochwalne Komitetu c. k. Tow. roln. krak. i 17 listów pochwalnych Komitetu wystawy.

Nagród zaś pieniężnych rozdała Komisya:

a) w dziale bydła 1300 koron.

b) w dziale drobnego inwentarza 87 koron i

c) w dziale koni 200 koron.

Co się tyczy jakości, doboru, rasy i t. d. spędzonego inwentarza, na tem miejscu się nie rozpisujemy, gdyż powiedzieliśmy już to poprzednio przy sprawozdaniu hodowlanem. Ogólnie tyle tylko możemy tutaj nadmienić, że wszystek żywy inwentarz a osobliwe bydło było bardzo piękne i wzorowo utrzymane a w szczególności wszystkie obory dworskie. Co się zaś tyczy wystawy płodów rolnych to była ona przez Sekcyę doświadczalną i produkcyi nasion, tak pięknie i harmonijnie zestawiona że nie pozostawiała nic do życzenia. Najpiękniejsze i świadczące o ogromnej i energicznej pracy były wszelkie nasiona wystawione przez Sekcyę produkcyi nasion. Świadczy to dowodnie co można przy dobrej woli i usilnej pracy zdziałać już w przeciągu tak krótkiego czasu, jak istnienie w łonie naszego Towarzystwa Sekcyi produkcyi nasion. Jedną salę w tym dziale zajmowało Towarzystwo kółek rolniczych a urządzeniem tej części wystawy zajął się pan Wasung, inspektor głównego zarządu Towarzystwa kółek rolniczych we Lwowie.

Nagród w dziale rolniczym rozdała komisya Sędziów 95, a mianowicie:

4 medale złote Komitetu wystawy.

3 medale srebrne Komitetu c. k. Tow. roln. krakowskiego.

8 medali brązowych Komitetu c. k. Tow. rol. krakowskiego.

12 medali brązowych Komitetu wystawy.

4 listy pochwalne Komitetu c. k. Tow. roln. krakowskiego i 64 listów pochwalnych Komitetu wystawy.

Oprócz tego były jeszcze wystawione w znacznej liczbie maszyny rolnicze przez Syndykat Towarzystw rolniczych w Krakowie, przez znaną zaszczytnie firmę Pawła Frölicha i Syna w Starym Sączu, braci Frölich w Nowym Sączu i różne inne maszyny i narzędzia rolnicze wyrobu miejscowego. Maszyny i narzędzia mleczarskie przez Galicyjskie Towarzystwo mleczarskie firmy Burmeister i Wain i maszyny i narzędzia mleczarskie firmy Alfa Separator. Wszystkie te 3 firmy to jest Syndykat, Towarzystwo mleczarskie i Alfa Separator zostały odznaczone dyplomami honorowymi Towarzystwa rolniczego okręgowego w Nowym Sączu. Oprócz tego zostało rozdanych jeszcze 7 podziękowań tym osobom, które brały czynny udział w wystawie i przyczyniły się w znacznej mierze do powodzenia wystawy.

W ostatnich dwóch dniach wystawy odbywały się próby maszyn i narzędzi rolniczych na gruntach pana profesora dra Kazimierza Miczyńskiego na Przetakówce, który był łaskaw odstąpić nam na ten cel większy kawałek pola nie żądając za to żadnego wynagrodzenia. Próby były przeprowadzane przeważnie z narzędziami służącemi do uprawy roli, jako to: pługami, wszelkiego rodzaju bronami talerzowemi, kultywatorami i t. d. i z kartoflarkami. Zainteresowanie się publiczności temi próbami było bardzo duże, gdyż oprócz sędziów, którzy byli przy przeprowadzaniu tych prób zaroiła się Przetakówka mnóstwem osób ciekawych ostatecznych rezultatów, które dla maszyn próbowanych wypadły bardzo korzystnie. Zaraz też potem masę rozmaitych maszyn zostało zakupionych tak od Syndykatu jak i od innych wystawców, których maszyny były próbowane.

Towarzystwo nasze w roku ubiegłym żadnych spółek mleczarskich ani gnojowni wzorowych nie zakładało. Próby z nasionami i nawozami, które w roku 1905 członkowie Towarzystwa wykonywali, zostały przeprowadzone za inicyatywą i funduszami Komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego, pod kierownictwem zakładu rolniczo-doświadczalnego przy Uniwersytecie Jagiellońskim a rezultaty tych prób są Uwi-

docznione w sprawozdaniu tegoż zakładu. Dział handlowy nie rozwija się tak, jak się z początku zapowiadał ale Towarzystwo z powodu małych obrotów i wskutek tego wysokich kosztów administracyjnych nie może walczyć z niezawsze uczciwą konkurencyą.

W roku 1905 sprzedało Towarzystwo w drobnej sprzedaży: Żużli 684 cent. metr., Kainitu 164 cent. metr., Soli bydlęcej 52 cent. metr., Mąki kostnej 33 cent. metr., Saletry chilińskiej 34 cent. metr., Superfosfatu miner. 5 cent. metr.

Ogólne zamknięcie rachunków.

L. porz.		Dochód		Rozchód	
		Koron	hal.	Koron	hal.
1	Saldo z roku 1904	1471	39		
2	Ogólne dochody w roku 1905 wedle zamknięcia rachunków pojedynczych funduszów	31976	67		
3	Ogólne rozchody w roku 1905 wedle zamknięcia rachunków pojedynczych funduszów			30727	32
4	Saldo			2720	74
	Razem	33448	06	33448	06
	Fundusz administracyjny.				
1	Saldo z roku 1904	1313	37		
2	Wkładki członków po 10 K. rocznie	829	50		
3	Wkładki członków po 4 K. rocznie i wpisowe	82	40		
4	Subwencya Komitetu na prowadzenie biura	1000	—		
5	Zwrot kosztów ściągnięcia wkładek	13	—		
6	Inne różne dochody na biuro	204	—		
7	Procent od ulokowanych pieniędzy	76	30		
8	Biuro			1791	47
9	Druki i ogłoszenia			63	30
10	Prenumerata czasopism			23	—
11	Portorya			134	33
12	Wkładki			401	56
13	Saldo			1104	91
	Razem	3518	57	3518	57
	Fundusz Dział handlowy.				
1	Subwencye	600	—		
2	Dostawy wojskowe	8350	36		
3	Skład sztucznych nawozów i soli bydl.	1905	80		
4	Saldo	1280	78		
5	Syndykat (udziały 510 K. towary 4290 K. 27 h.)			4800	27
6	Dostawy dla wojska			6704	67
7	Tow. rol. okręg. w Wieliczce			632	—
	Razem	12136	94	12136	94
	Fundusz hodowlany.				
1	Saldo z roku 1904	158	02		
2	Subwencya na zakupno buhai	1900	—		
3	Zwroty połowy udzielonej subwencyi (na zakupno buhai)	360	75		
4	Zwrot kosztów transportu owsa dla buhai subw.	61	60		
5	Subwencya na premiowanie	900	—		
	Do przeniesienia	3380	37		

L. porz.		Dochód:		Rozchód:	
		Kor.	h.	Kor.	h.
	Z przeniesienia . . .	3380	37		
1	Zakupno buhai			1554	—
2	Premiowania			500	—
3	Drób			26	—
4	Transport owsa dla buhai subwencyjnych			65	76
5	Saldo			1234	61
	Razem . . .	3380	37	3380	37
	Fundusz Conto pro diversi.				
1	Akcya zapomogowa	5149	64		
2	Syndykat	229	—		
3	Związek Ciężkowicki	300	—		
4	Wystawa	7723	70		
5	Conto pana hr. Brezy	2280	62		
6	Składki	10	—		
7	Akcya zapomogowa			5233	41
8	Syndykat			230	20
9	Związek Ciężkowicki			300	—
10	Wystawa			7506	43
11	Sekcya hodowlana			19	80
12	Składki			10	—
13	Conto pana hr. Brezy			731	12
14	Saldo			1662	—
	Razem . . .	15692	96	15692	96

Bilans funduszów:

L. porz.		Activa:		Passiva:	
		Kor.	h.	Kor.	h.
	Hodowlanego:				
1	Wartość buhai (będących na stacyach sub.)	4832	—		
2	Pozostałość kasowa	1234	61		
3	Zwroty udzielonych subwencyi na zakupno buhai	680	—		
4	Saldo			6746	61
	Razem . . .	6746	61	6746	61
	Conto pro diversi:				
1	Wierzytelność (Komitetu wystawowego)	558	—		
2	Zapas otrąb (pozostałych od akcyi zapomogowej)	300	—		
3	Wierzytelność za otręby	75	—		
4	Pozostałość kasowa	1662	—		
5	Saldo			2595	—
	Razem . . .	2595	—	2595	—

L. porz.		Activa Kor.	Activa h.	Passiva Kor.	Passiva h.
	Administracyjnego:				
1	Pozostałość kasowa	1104	91		
2	Inwentarz nieruchomy	450	—		
3	Biblioteka	200	—		
4	Saldo	567	46		
5	Prenumerata Tygodnika rolniczego dla członków za r. 1905 . .			319	50
6	Wkładka do Komitetu za rok 1905			222	87
7	Panu hr. Brezie pożyczone do kasy Towarzystwa			1780	—
	Razem . . .	2322	37	2322	37
	Działu handlowego:				
1	Wierzytelności Towarzystwa	4866	—		
2	Zapasy składu sztucznych nawozów i soli bydl.	788	—		
3	Owies pozostały z dostawy dla wojska	100	—		
4	Dług w Wydziale krajowym (pokryty wekslem)			1267	—
5	Procent od długu w Wydziale krajowym za lat 3			152	04
6	Saldo			4334	96
	Razem . . .	5754	—	5754	—
	Ogólny Bilans.				
1	Funduszu administracyjnego	1754	91		
2	» działu handlowego	5754	—		
3	» hodowlanego	6746	61		
4	» Conto pro diversi	2595	—		
5	» administracyjnego			2322	37
6	» działu handlowego			1419	04
7	Saldo			12109	11
	Razem . . .	16850	52	16850	52

Nowy Targ.

Odnośnie do pisma Świetnego c. k. Towarzystwa rolniczego z dnia 22. listopada 1905 r. L. 4998, przedkładamy sprawozdanie z czynności za rok 1905. Lista członków Towarzystwa wykazuje 45 członków t. j. o 14 więcej niż w roku poprzednim.

I. Fundusz administracyjny.

A. Dochody:

1. Wkładki członków za rok 1905 wraz z spłatą zaległości z lat poprzednich	130 K. — h.
2. Pozostałość z r. 1904 . . .	39 » 96 »
3. Subwencya c. k. Komitetu na urządzenie biura	300 » — »
4. Subwencya c.k. Komitetu na prowadzenie biura	1000 » — »
Razem . . .	1469 K. 96 h.

B. Rozchody.

1. Najem lokalu i urządzenie biura	398 K. — h.
2. Pensya sekretarza	804 » — »
3. Pensya sił pomocniczych . .	125 » — »
4. Obsługa	10 » — »
5. Kancelaryjne	157 » 90 »
6. Nieprzewidziane	5 » — »
Razem . . .	1499 K. 90 h.
w dochodach . .	1469 K. 96 h.
Niedobór zatem w dziale administracyjnym wynosi	29 K. 94 h.

II. Fundusz hodowlany.

A. Dochody.

1. Subwencya c.k. Komitetu na zakupno buhai	1400 K. — h.
2. Zwroty za buhaje	287 » 50 »
Do przeniesienia . . .	1687 K. 50 »

Z przeniesienia . . .	1687 K.	50 h.
3. Subwencya na premiowanie bydła	500 »	— »
4. Pozostałość z r. 1904 . . .	233 »	25 »
Razem . . .	2420 »	75 »

B. Rozchody.

1. Zakupno buhai	1030 »	— »
2. Subwencyonowanie buhai .	152 »	— »
3. Premiowanie bydła . . .	624 »	— »
Razem . . .	1806 K.	— h.

Pozostałość zatem na rok 1906 w funduszu hodowlanym wynosi 614 K. 75 h.

Ilość załatwionych i przez dziennik podawczy przeprowadzonych ekshibitów wynosiła w r. 1905. 209 szt.

Posiedzeń Wydziału w roku 1905 odbyto 3 i 1 Zwyczajne Walne Zgromadzenie.

Rzeszów.

Sprawozdanie Wydziału Tow. roln. okręgowego.

Przystępując do przedstawienia sprawozdania z działalności naszego Towarzystwa, zaznaczyć należy, iż obecny rok sprawozdawczy jest 25-ym rokiem jego istnienia. O stanie i postępie w działalności osądzić będą mogli Sz. Członkowie z przedstawionych poniżej naszych czynności, sam zaś okres stosunkowo dość długiego istnienia nasuwa na myśl pożyteczność naszego Towarzystwa oraz potrzebę solidarnego popierania przez rolników tej instytucyi, by mogła ona obejmować coraz szerszy zakres działania, nieść pomoc i postęp do wszystkich warsztatów rolniczych, jednoczyć i przedstawiać interesy ogółu rolników. Zainteresowanie się rolników naszą instytucyą w roku sprawozdawczym było też znaczniejszem niż dawniej; wskazuje na to znaczny przyrost członków, częste zwracanie się rolników w różnych kwestyach gospodarczych, jużto osobiście, jużto pisemnie do biura Towarzystwa, wzrost pośrednictwa handlowego w ilości dostarczonych nasion, nawozów sztucznych, maszyn i narzędzi rolniczych; rozszerzonym został zakres przeprowadzania doświadczeń rolniczych, podjęto pracę przeprowadzania kontroli mleczności w oborach członków, wreszcie przeprowadzono korzystnie dla rolników dostawę żyta na potrzeby armii. Utworzenie w r. z. biura i stałych godzin urzędowania okazało się zatem dodatniem i usilnem staraniem Wydziału będzie utrzymać nadal kierunek i ciągłość pracy, jaką w roku sprawozdawczym wykazać możemy. Zauważyć należy, że nie udało się nam dotąd nawiązać bliższych stosunków z szerszemi warstwami rolniczemi powiatów Niskiego i Kolbuszowskiego; główną przyczyną tego — oddalenie i brak komunikacyi, co jest znaczną przeszkodą do rozwinięcia tam naszej działalności na szerszą skalę; zauważyć jednak możemy, że stosunki z większą własnością i w tych powiatach postąpiły nieco naprzód.

Liczba Członków z końcem roku wynosiła 124, gdy w roku zeszłym 89; ponieważ ubyło dwóch członków wskutek śmierci i 1 wskutek przeniesienia się do innego okręgu, przeto liczba nowych wynosi 38. Członkowie winni byli wpłacić za wkładki na rok 1905 łączną kwotę 584 K., wpłacono zaś 396 K.; za wkładki zalegające z lat poprzednich 155 K.

W roku sprawozdawczym odbyło się jedno Walne Zebranie, na którem w dniu 21. lutego 1905 r. nastąpiło skompletowanie Wydziału Towarzystwa przez wybranie w miejsce ustępujących Członków pp.: Zenona Suszyckiego, Ks. Stanisława Siarę, Stanisława Dydyńskiego i Antoniego Smagałę. Do Komisyi rewizyjnej weszli: Ks. Marceli Sochański, pp. Piotr Łastowiecki, i Antoni Bomba. Na Walnem Zebraniu obecni byli: prezes Komitetu c. k. Towarzystwa roln. w Krakowie hr. Zdzisław Tarnowski, delegaci Komitetu p. Stanisław Ostaszewski, prezes Tow. roln. okręg. w Jaśle i inspektor Komitetu p. Stefan Bojanowski. Przybyło na Zebranie około 60-ciu członków Towarzystwa, którzy wysłuchali sprawozdanie złożone przez p. prezesa Aleksandra Dąmbskiego, wreszcie wygłoszono 2 referaty w sprawie: »Użycia krów mlecznych do robót w polu« przez Ks. Stanisława Siarę i o »Racyonalnym wychowie cieląt« przez Wincentego Turowskiego. Na Walnem Zebraniu Komitetu Towarzystwo reprezentowanem było przez 14-tu swoich delegatów. Na posiedzeniach Wydziału omawiane były ważniejsze sprawy bieżące, jak przydzielanie buhai na stacye subwencyjne, urządzenie wystawy demonstracyjnej narzędzi rolniczych, zakładanie prób polowych, stosunek Towarzystwa do Syndykatu Towarzystw rolniczych, zmiana kierownictwa działu handlowego i t. p. Na miejsce ustępującego na własne życzenie p. Franciszka Stafieja został przyjętym od dn. 1/VI do prowadzenia magazynu i sklepu p. Witold Sernicki. Biuro mieści się nadal przy ul. Sobieskiego l. 17, otwartem jest codziennie, a w dni targowe (wtorki i piątki) załatwia interesantów w godzinach urzędowych (9—12 i 3—6) urzędnik Tow. p. Wincenty Turowski.

Dziennik podawczy po koniec grudnia wykazuje ilość załatwionych spraw 1050.

II. Sprawy hodowlane.

Obrót funduszów, jakimi w tym dziale rozporządzało Towarzystwo, zamieszczamy w sprawozdaniu kasowem, tutaj zaznaczyć tylko musimy, iż rozporządzamy środkami zbyt szczupłymi, abyśmy byli w stanie zaspokoić wszystkie podania, jakie wpływają o tworzenie stacyi buhai subwencyjnych, lub subwencyonowanie buhai prywatnych. Dzięki pomocy Komitetu zostało rozdanem wiosną na wszystkie stacye buhai po 3 ctn. m. owsa obrocznego, co znacznie ulżyło hodowcom w obo-

wiązku należytego utrzymania buhai, będących pod kontrolą Towarzystwa. Nowych stacyi subwencyjnych utworzono w roku sprawozdawczym 8, w jednym wypadku oddany buhaj okazał się niezdolnym do użycia, został sprzedany i zastąpiony innym. Subwencyonowano 21 buhai prywatnych, wypłacając tytułem zadatku po 10 K. z warunkiem wypłaty reszty po dotrzymaniu w dobrym stanie przez poszczególnych hodowców do czasu wiosennego premiowania. II-ie raty (50 K.) wypłacono tylko 4-em hodowcom, 4-ch zaś nie zgłosiło się po odbiór reszty subwencyi. Do obór zarodowych istniejących w obrębie działalności Towarzystwa, sprowadzono znaczniejszą ilość sztuk hodowlanych z Hollandyi. Materyałem tym zostały zasilone obory w Nosówce i Czudcu, ponieważ zaś znajdują się one pod inspekcyą bezpośrednią Komitetu, przeto zmiany tam zaszłe ogłoszone zostaną w rocznikach tegoż Komitetu. Nasze sprawozdanie ograniczymy na wykazie miejscowości, w których się znajdują obory zarodowe, oraz na tabelarycznem zestawieniu stacyi buhai.

Obory zarodowe:

1. Nosówka rasa fryzyjska.
2. Czudec » »
3. Boguchwała rasa oldenburska.
4. Nowa wieś ad Czudec rasa czerwona polska.

Premiowanie bydła.

Premiowanie bydła włościańskiego objęło 62 gmin pow. auton. Rzeszowskiego. Fundusze, któremi rozporządamy na premiowanie są w stosunku do obszaru bardzo nieznaczne i zastanowić by się należało, czy wobec tego premiowanie bydła ma u nas racyę bytu i czy raczej nie należało by obracać tego funduszu wyłącznie na subwencyonowanie buhai prywatnych, co mogło by wpłynąć dodatnio na podniesienie stanu reproduktorów, gdyż ten sam fundusz dostarczyłby środków na wydatniejszą pomoc dla utrzymujących buhaje. Poddając tę myśl pod rozwagę Członków Towarzystwa podajemy wynik premiowania na podstawie protokołów przez Komisyę premiującą spisanych. Premiowanie odbyło się w 8-miu miejscowościach według następującego wykazu:

Dnia	Miejscowość	Sztuk	Premiowano			Łączną kwotą kor.
			krów	buhai	jałówek	
31/V.	w Czudcu (6 gmin)	57	8	—	—	60
„	„ Niebylcu (10 gmin)	120	17	2	5	106
„	„ Strzyżowie (5 gmin)	54	8	1	1	54
2/VI.	„ Błażowy (9 gmin)	43	2	3	—	50
„	„ Jaworniku (5 gmin)	70	7	3	4	85
3/VI.	„ Tyczynie (7 gmin)	75	15	3	2	120
„	„ Rzeszowie (13 gmin)	50	11	3	1	100
„	„ Głogowie (7 gmin)	40	3	6	—	60
Razem 62 gmin przyprowadziło sztuk		**509**	**71**	**21**	**13**	**635**

Nadto przyznano list pochwalny Komitetu c. k. Tow. rol. w Krakowie p. Rudolfowi Wanek z Rzeszowa za dwie piękne i rasowe jałówki roczne, rasy simmenthal.

Konie.

Do trzech subwencyjnych stacyi ogierów, jakie Towarzystwo posiadało w r. z. (w Boguchwale u p. Zenona Suszyckiego, rasy lipicańskiej, w Weryni u hr. Janusza Tyszkiewicza rasy lipicańskiej, i w Zalesiu u Jana Goniewskiego, angloarab), przybyły w r. b. 2 stacye: 1. w Budziwoju u Kazimierza Paśkiewicza od dn. 14/IV. ogier „Pelham“ oryentalny szpakowaty zakupiony w Jasionowie u hr. Dzieduszyckiego i 2. u dra. Klemensa Kostheima w Zarzeczu ad Nisko od 1/IX. ogier „Hultaj“ rasy oryentalnej, szpakowaty, zakupiony w Krzeczowicach u Ks. Dyonizego Węgrzynowicza.

Chlewnie zarodowe.

Chlewni zarodowych mniejszych (po dwie loszki 1 knurek) w r. sprawozdawczym przybyło 14, a mianowicie: 1) u Walentego Zawadzkiego 2) Andrzeja Jamrozika w Jaworniku, 3) Jana Hruszczyka, 4) Marka Chomy w Hadlach, 5) K. Dzika w Widaczowie, 6) Filipa Tomasza w Borku starym, 7) Michała Dzimiry 8) Tomasza Dzimiry w Zapadach, 9) Michała Jaworskiego, 10) Stanisława Czapli, 11) Antoniego Drozdowicza, 12) Jana Spławińskiego i 13) Jędrzeja Kołaczka w Jaworniku — wszystkie rasy poprawnej krajowej z chlewni zarodowej w Hucisku; 14) u Maryana Jędrzejowicza w Dylągówce rasy westfalskiej z Rzemienia. Dopłata ze strony Komitetu do powyższych 14-stu chlewni wynosiła 1204 K 80 h; przechodzą one na własność hodowców w r. 1907. Z chlewni założonych w r. 1904, które przechodzą na własność hodowców w r. 1906, pozostaje 15 według wykazu w sprawozdaniu za rok przeszły. — Nadto Komitet udzielił w r. b. na stacye w Nosówce u p. Aleksandra Dąmbskiego knura rasy Yorkshire; z r. z. pozostaje stacya knura rasy żuławskiej u p. Feliksa Neusteina, tak, że obecnie posiadamy w okręgu 2 stacye knurów subwencyjnych. Na r. 1906 Komitet powierzył akcyę podnoszenia chowu trzody chlewnej Tow. rolniczym okręgowym, przeznaczając w tym celu roczną subwencyę na tworzenie mniejszych subwencyjnych chlewni. Wobec tego zwracamy uwagę Członków Towarzystwa, aby skierowali podania o chlewnie wprost do Wydziału Towarzystwa rolniczego, zaznaczając jednocześnie rasę materyału hodowlanego, jaki życzą sobie otrzymać, przyczem wskazujemy na trzy rasy, której produkty dostarczać możemy t. j. 1) Yorkshiry z materyału import., 2) Westfalskie z materyału import. i reprodukcya po rodzicach importowanych i 3) rasy poprawnej krajowej.

Owczarnie.

Owczarnię zarodową subwencyjną posiada Komitet jedną u p. Feliksa Neusteina w Hucisku założoną

w r. 1902, rasy czarnej krajowej; ilość sztuk subwencyjnych wynosi 2 tryki i 20 maciorek, wartości ogólnej 660 koron.

Lustracye.

Wszystkie stacye subwencyjne, obory zarodowe i chlewnie podlegają kontroli Wydziału Towarzystwa i są lustrowane przez sekretarza p. Wincentego Turowskiego. Szczegółowe uwagi notowane są w księgach Towarzystwa, tutaj zaznaczyć tylko należy, iż wszystkie stacye funkcyonują dobrze, przepisaną ilość krów mniej więcej odstanawiają i są utrzymywane w należytym stanie. Toż samo się odnosi do ogierów, które zostały zlustrowane; z tych jeden odstanowił 44 klacze (Zalesie), drugi 22 (Budziwój). Lustracye dokonywane bywają po największej części przy okazyi kontroli mleczności, zakładania doświadczeń polowych i t. p.

Wystawa demonstracyjna narzędzi rolniczych.

Aby ułatwić członkom Tow. zapoznanie się z postępem techniki w konstrukcyi narzędzi rolniczych, Wydział Towarzystwa postanowił urządzić próbę demonstracyjną narzędzi do pokładania ściernisk służyć mogących, a więc dwu- i wieloskibowców, bron talerzowych, sprężynowych, ekstyrpatorów i t. p. Zwrócono się o pomoc materyalną do Komitetu, który przyznał na ten cel zasiłek. Do uczestnictwa w próbie zaproszono 20 firm krajowych i 22 firmy zagraniczne przyznając zwrot kosztów przewozu od narzędzi na próbę dostarczonych; przychylną odpowiedź nadesłało 6 firm fabrycznych i reprezentujących wyroby pozakrajowe, oraz 2 firmy krajowe, które jednak narzędzi swych nie nadesłały i udziału w próbach nie wzięły. Wypróbowano narzędzia 5-ciu następnych firm:

1) Syndykat Tow. rolniczych (pługi 2 i wieloskibowe z pogłębiaczami, brony talerzowe gładkie i zębate, brony sprężynowe, kultywatory Deeringa).

2) Jan Červinka z Pragi-Žižkov (pługi wieloskibowe, ekstyrpatory).

3) Umrath i Ska. (pługi, ekstyrpatory, brony sprężynowe i zwykłe.

4) Rudolf Böcher (pługi, kultywatory, brony sprężynowe i zwykłe).

5) Szalatnay et Kröschel z Pragi (kultywatory Massey-Karris'a).

Próby dokonywanemi były w d. 17. sierpnia na polach dóbr Boguchwała, łaskawie przez WP. Zenona Suszyckiego na ten cel przeznaczonych. Narzędzia pracowały na ściernisku żytniem, owsianem i po świeżo zebranej mieszance, tak, że obecni mogli sobie wyrobić zdanie co do zastosowania rozmaitego typu narzędzi do pokładania ściernisk w rozmaitym stanie spoistości będących. Do oceny technicznej zaproszonym został prof. mechaniki rolniczej przy studyum rolniczym Wszechn. Jagiell. p. inż. Tadeusz Sikorski, który wraz z asystentem swoim p. Gołogórskim dokonał pomiarów zużywanej siły pociągowej przy pracy poszczególnych narzędzi. Komitet c. k. Tow. Gospodarskiego we Lwowie wysłał swego delegata w osobie p. B. Janowskiego. Ilość uczestników zebrała się znaczna, — około 50-ciu obywateli ziemskich i księży z bliższych i dalszych stron, administratorzy i elewi gospodarscy z dóbr przeworskich, wreszcie oficyaliści dworscy i około 60-ciu włościan. Próby trwały przez cały dzień od godz. 8-mej rano do 6 wieczorem; kilka narzędzi zostało zakupionych od wystawców na miejscu, na inne zostały zrobione zamówienia. Towarzystwo zakupiło jeden pług dwuskibowy Böchera do rozlosowania go pomiędzy uczestników wystawy. Cel demonstracyjny jaki miała na celu wystawa, można uważać za osiągnięty, dokładnej jednak oceny poszczególnych narzędzi przeprowadzić nie było można, gdyż i czasu było zamało a materyału za wiele i warunki użycia zbyt były jednostajne. Dlatego też Wydział postanowił wystąpić wobec Komitetu z wnioskiem, ażeby na przyszłość, zamiast urządzania prób demonstracyjnych, Komitet poruczał przeprowadzanie praktycznych prób wartości użytkowej narzędzi rolniczych pojedynczym gospodarstwom większym, któreby na podstawie dłuższego w rozmaitych warunkach użycia, mogły wyrobić niezachwiany sąd o ich wartości użytkowej i przydatności do różnych potrzeb techniki rolniczej. W końcu na tem miejscu Wydział składa podziękowanie WP. Suszyckiemu za podjęcie trudów połączonych z dokonanemi próbami, oraz WP. Dr. Sikorskiemu za współudział w fachowej ocenie.

Mleczarstwo.

Zapowiedziana w przeszłorocznem sprawozdaniu akcya przeprowadzania kontroli produktywności krów pod względem ilości mleka i masła została wprowadzona w życie i dzisiaj posiadamy już cenny materyał całorocznej pracy, dokonanej w 9-ciu większych oborach, a obejmującej przeszło 350 sztuk hodowlanych. Kontrola przeprowadzaną jest w ten sposób, iż co miesiąc bywa braną próba mleka z 3 podoi w stosunku ścisłym do ilości mleka z każdego podoju otrzymanego od pojedynczych sztuk następnie przez oznaczenie $^0/_0$-owej zawartości tłuszczu przelicza się wydajność masła z całej produkcyi miesięcznej. W tym celu zaprowadzone zostały odpowiednie księgi, które zarazem służyć mogą za księgi rodowodowe. Praca ta nadal prowadzoną będzie w 8-miu oborach, nadto celem Tow. jest wprowadzenie kalkulacyi co do spłacalności pojedyńczych sztuk oraz wprowadzenie cechowania przychowywanej młodzieży. Idąc w tym kierunku, można będzie dojść do podniesienia rentowności utrzymywanych krów i do wyboru najlepszego materyału hodowlanego. Ażeby wykazać, jakie różnice zachodzić mogą w produktywności już nie różnych obór, ale poszczególnych sztuk, znajdujących się w jednakich warunkach utrzymania i paszy, oraz stosunek ilości mleka do otrzymanego z niego masła, przytaczamy następujące zestawienie, dotyczące 312 krów:

Tabela mleczności.

Nr. obory	Ilość sztuk	Żywa waga w kg.	Rasa	Przeciętna produkcya na sztukę: mleka w l.	% tłuszczu	masła w kg.	na 100 kg. w. ż.: mleka w. l.	masła w kg.	Najwyższe granice na sztukę: mleka w l.	przy % tł. i masła w kg.	% tłuszczu	przy mleka w l. i masła w kg.	masła w kg.	przy % tł. i mleka w l.	mleka w l.	przy % tł. i masła w kg.	% tłuszczu	przy mleka w l. i masła w kg.	masła w kg.	przy % tł. i mleka w l.
I.	52	590	oldenburgi	3330	3·45	127·50	563	21·61	4634	2·8–150·60	4·6	2660–134·03	189·75	3·85–4385	2145	3·67 89·56	2·7	3507–102·82	74·70	2·95–2346
II.	29	598	fryzy	3138	3·03	106·92	525	17·88	*4385	2·95–142·15	3·65	3198 129·50	**142·15	2·95–4385	**2295	3·3–84·27	2·75	3679–110·27	**84·27	33 2·95
III.	42	—	„	2825	3·1	96·30			*3873	3·1–131·28	3·8	2275–96·63	**131·28	3·1–3873	1945	3·1–74·99	2·65	2774–80·13	67·60	2·85–2192
IV.	20	440	czerwona pol.	2400	3·4	90·50	545	17·31	*3471	3·4–131·59	4·1	1935–90·23	**131·59	3·4 3471	**1592	3·75 66·97	2·9	2625 82·81	**66·97	3·75–1592
V.	41	—	oldenburgi.	2315	3·65	93·60			*3524	3·4–132·52	4·4	1712–86·34	**132·52	3·4–3524	**1015	3·95 46·75	3·0	2631–86·09	**46·75	3·95–1053
VI.	54	—	½ krwi fryzy	2104	3·2	76·17			*3171	3·2–111·50	5·85	1814–77·35	*111·50	3·2 3171	**1290	3·35–47·30	2·65	2914–82·13	**47·30	3·35–1290
VII.	40	—	„	1960	3·1	66·03			2650	2·9–83·12	4·0	1869–83·55	90·62	3·3 2490	*1183	3·15–41·15	2·5	1921–53·02	*41·15	3·15–1183
VIII.	34	—	„	1814	3·0	59·68			2687	2·85–83·58	*3·7	2065–85·28	*85·28	3·7 2065	1217	—	2·4	—	31·23	—

*—** oznaczają tożsamość sztuk w jednej oborze.

Do przeliczania mleka na wydatek masła używane są tabele Juliusza Frosta. W końcu zaznaczyć należy iż do oznaczenia % tłuszczu w mleku łaskawie użycza swej pracowni Krajowa Szkoła mleczarska, której uczniowie są pomocni w wykonywaniu analiz.

Gnojownie wzorowe.

W roku sprawozdawczym Komitet przyznał subwencyę na pobudowanie wzorowych gnojowni włościańskich 5-ciu członkom naszego Towarzystwa: 1) Janowi Mytych, 2) Józefowi Kalandyk w Niechobrzu, 3) Wojciechowi Wilk z Zarzecza, 4) Janowi Hruszczyk w Hadlach i 5) Józefowi Kocząb w Piekarówce. Z wymienionych tylko 2-ch petentów przystąpiło do budowy i po ukończeniu otrzymają oni subwencyę do wysokości 80 k., jeżeli gnojownie odpowiadać będą wymaganym warunkom. Nadto w r. b. Komitet postanowił udzielać subwencyę do 200 k. na budowę stajen dla bydła połączonych z chlewnią, z tem zastrzeżeniem, że stajnia ma być urządzona do przechowywania obornika pod bydłem. Subwencye te mogą otrzymywać tylko członkowie Towarzystw rolniczych, a ubiegający się o nie powinni przedstawić plan projektowanej budowli. W r. b. przyznano taką subwencyę Walentemu Ciochowi z Racławówki.

Próby polowe z nasionami i nawozami.

Próby z uprawą rozmaitych odmian roślin gospodarskich oraz z racyonalnem stosowaniem pomocniczych nawozów sztucznych przeprowadza Towarzystwo u swoich członków przy pomocy Komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego i według wskazówek c. k. Zakładu roln.-doświadczalnego przy Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie. Ponieważ rzeczowe wyniki przeprowadzonych w r. b. prób znacznie by rozszerzyły rozmiary naszego sprawozdania, przeto ograniczymy się na podaniu ilości założonych lub przeprowadzonych doświadczeń, zaznaczając, iż szczegółowe sprawozdanie będzie podane do wiadomości rolników na Walnem Zebraniu.

Próby z wiosny 1905 roku:

1) p. Aleksander Dąmbski – 2 odm. owsa, nawóz potasowy pod jęczmień.

2) p. Feliks Neustein—4 odm. ziemniaków, 5 odm. owsa, nawóz potas. pod ziemniaki i saletra chil. pod owies.

3) pani Aleksandra Wiktor—4 odm. ziemniaków, 4 odm. owsa i saletra pod owies.

4) pani Sabina Lenk-Suffczyńska—4 odmiany ziemniaków, 2 odm. owsa, sól potasowa pod ziemniaki, saletra chilijska pod owies.

5) p. Zenon Suszycki — 27 odmian ziemniaków, 2 odm. jęczmienia, nawóz potasowy pod ziemniaki.

6) Ks. St. Siara—1 odm. owsa, 1 odm. buraków past

7) Andrzej Rąb—3 odm. ziemniaków.

8) Jan Goniewski—1 odm. owsa.

9) Andrzej Gliwa—1 odm. owsa.

10) Walenty Cioch — 1 odm. owsa od Komitetu i jedna od Towarzystwa.

11) Ks. M. Sochański po 1 odm. owsa, jęczm. od Kom. i Tow. i 2 odmiany ziemniaków.

12) J. Draus — 1 od. owsa i 2 od. jęczmienia od Tow.
13) Jan Ratowski—1 odmiana owsa.
14) Józef Kocząb—2 odm. owsa.
15) Feliks Ślisz po 1 odmianie jęczmienia od Kom. i Tow.
16) Wojciech Wilk—1 odm. jęczmienia.
17) Józef Paja—1 odm. jęczmienia.
18) Karol Skalak—7 odm. ziemniaków.
19) Tomasz Filip—2 odm. owsa.

Próby z jesieni 1905:

1) Jan Goniewski—próba na działanie kwasu fosf. i potasu, założona przez Towarzystwo.
2) Walenty Cioch — 1 odm. pszenicy, próba na działanie kwasu fosf. i potasu.
3) Feliks Ślisz—1 odm. pszenicy, próba z nawożeniem jak wyżej.
4) Jan Ratowski—odm. pszenicy.
5) Józef Kocząb—jęczmień ozimy, odm. żyta, działanie sztuczn. nawozów.
6) Andrzej Gliwa — odmiana pszenicy, odm. żyta i sól potasowa pod pszenicę od T-stwa.
7) Jan Sobek — odmiana pszenicy, działanie soli potas.
8) Kazimierz Paśkiewicz—odmiana pszenicy.
9) Paweł Warchoł — odmiana pszenicy, działanie kw. fosf. i potasu, nawożenie łąki.
10) Jan Grzebyk—odm. żyta od T-stwa.
11) Antoni Bomba—odm. pszenicy.
12) Karol Szwed—odmiana żyta od T-stwa.
13) Józef Lubas—nawożenie łąki.

Nadto założono 4 doświadczenia nad stosowaniem i opłacalnością nawozów sztucznych u p. Aleksandra Dąmbskiego w Nosówce, u p. Dra Stanisława Dąmbskiego w Rudny, u p. Zenona Suszyckiego w Boguchwale i p. Stanisza Tadeusza w Połomyi.

Działalność handlowa.

Działalność handlowa Towarzystwa polega na pośredniczeniu w dostarczaniu członkom nasion doborowych, nawozów sztucznych, narzędzi i innych artykułów gospodarskich. Pośrednictwo to w roku ostatnim wzrosło znacznie w porównaniu do lat ubiegłych, bo gdy np. ilość dostarczonych nasion wynosiła:

w r. 1904	w r. 1905	więcej o
283·63 ctn.	387·01 ctn.	99·38 ctn.
	nawozów sztucznych:	
2254·44 ctn.	4892·21 ctn.	2537·77 ctn.
	paszy (otręby, owies):	
95·51 ctn.	1689·25 ctn.	1593·74 ctn.
	węgla kamiennego:	
—	300.— ctn.	300·— ctn.
	narzędzi rolniczych za kwotę:	
726·47 kor.	2061·66 kor.	1335·19 kor.

Ogólna wartość dostarczonych członkom artykułów rolniczych wynosi okrągło 71.722 k. i koło 20.000 k. więcej aniżeli w r. zeszłym. Dla udogodnienia Członkom dalej od Rzeszowa zamieszkałym Towarzystwo utworzyło filialne składy nawozów i nasion w Błażowy przy Kółku rolniczem i w Jaworniku u p. Kazimierza Praseta. Składy te znajdują się pod kontrolą Towarzystwa i obowiązane są utrzymywać tylko towary przez Towarzystwo dostarczane i wydawać je po cenach wyznaczonych. W ten sposób Towarzystwo chce uchronić rolników od wyzysku, na jaki narażeni bywają przez zakupywanie nawozów falsyfikowanych i nasion bezwartościowych. Jeżeli akcya ta okaże się korzystną, to zamiarem Towarzystwa jest utworzyć więcej podobnych składów filialnych w różnych punktach okręgu. Zaznaczyć należy, iż po raz pierwszy pokrywanemi były zbiorowe zapotrzebowania gmin i Kółek rolniczych na nawozy sztuczne i przeprowadzone zostały ku obustronnemu zadowoleniu. Stosunki handlowe Towarzystwo utrzymuje z Syndykatem Towarzystw rolniczych w Krakowie, w którem posiada swoje udziały i uzyskuje rabaty specyalne, tak że jest w stanie z korzyścią pokrywać zapotrzebowania członków.

Do działalności handlowej zaliczyć można przeprowadzoną dostawę żyta dla armii w ilości 39 wagonów, t. j. całego zapotrzebowania, jakie magazyny wojskowe w Rzeszowie przyjąć mogły. Cenę uzyskano stosunkowo dobrą (14 kor. 40 h. za 100 kg.) a pokrycie dostawy zabezpieczonem było jeszcze przed zawarciem kontraktu, tak że od wielu producentów, zgłaszających się po terminie, przyjąć żyta nie było można. Wśród dostawców były i zbiorowe partye zboża włościańskiego. Z dostaw wojskowych odnosi i Towarzystwo pewną korzyść bezpośrednią, gdyż pobiera od każdych 100 kg. dostawionego zboża tytułem prowizyi 20 hal. a powstałą ztąd kwotę obraca w części na pokrycie funduszu administracyjnego, w części na wsparcie działu handlowego.

W końcu wspomnieć należy o akcyi pomocniczej Towarzystwa w dostarczaniu paszy, której brak dotkliwie dał się uczuć rolnikom z powodu posuchy w roku zeszłym. Pomoc ta wypadła na ogół skromnie w stosunku do zapotrzebowania; na rozpisany do gmin okólnik o sprzedaży otrąb wojskowych nadesłało zgłoszenia 74 gmin (3158 gospodarzy), żądające przeszło 33 wagony, cały zaś rozporządzalny zapas wynosił zaledwie 612 ctn. Wobec tego większość gmin cofnęła swoje zgłoszenia, z pozostałych zaś 27 ctn. obdzielono 15, nadto rozdano dostawcom żyta dla wojska w stosunku 15% od dostarczonego zboża i resztę przeznaczono do detalicznego rozdziału pomiędzy drobnych rolników otrąb pszennych z opustem 20% i kosztami przewozu pokrytemi z funduszów subwencyjnych; zakupiono dla rolników 700 ctn. wreszcie owsa obrocznego z opustem jak wyżej 350 ctn. Ogółem odbiorców zbiorowych i pojedynczych na całą powyższą ilość było 441.

W końcu zaznaczamy, iż usilnem dążeniem Wydziału jest nawiązanie ściślejszej spójni z Kółkami rolniczemi. W tym celu rozsyłane bywają wszelkie okólniki Towarzystwa do wszystkich Kółek rolniczych, zakładane stacye reproduktorów, wreszcie biuro Towarzystwa załatwia sprawy Zarządu powiatowego Kółek rolniczych.

Zestawienie obrotu kasowego za rok 1905.

L. p.		Dochód	Rozchód	Pozostałość
		Korony — halerze		
	A). Fundusze na cele ogólne.			
1	*a)* Pozostałość kasowa z r. 1904	—·04		
2	Wkładki członków za r. 1905	396·—		
3	Wpisowe od nowych członków	48·—		
4	Wpłacone zaległości	155·—		
5	Zwrot za nadpłatę premiowania bydła w r. 1903	215·—		
6	Z prowizyi od dostawy żyta dla wojskowych magaz. w Rzeszowie	400·—		
7	*b)* Subwencya Komitetu na biuro	1000·—		
8	Subwencya Rady powiatowej w Rzeszowie.	400·—		
9	Pensya urzędnika		1440·—	
10	Koszta kancelaryjne (opał, światło, druki, portorya i t. p.) . .		441·90	
11	Dyety dla delegatów na Walne Zebranie Komitetu		80·—	
12	Koszta objazdów urzędnika		360.—	
13	Udział do Komitetu 38% od wkładek za r. 1903 i reszta za r. 1904		139·74	
14	Wkładka do Towarzystwa chowu drobiu w Jarosławiu . . .		10·—	
15	Prenumerata tygodnika »Rolnik« za r. 1905		12·—	
16	Na pokrycie kosztów przeprowadzonych prób polowych . . .		116.79	
17	Na pokrycie reszty kosztów wystawy demonstracyjnej narzędzi rolniczych		11·22	
	Razem . . .	2614·04	2611.65	239·—
	B). Fundusze specyalne.			
	I. Próby polowe.			
1	Pozostałość kasowa z r. 1904	10·99		
2	Z funduszu A) »na cele ogólne«	116·79		
3	Zakładowi rolniczo-doświadczalnemu w Krakowie za świder .		55·28	
4	Za nasiona na próby wiosenne i jesienne		72·50	
	Razem . . .	127 78	127·78	
	II. Kontrola mleczności.			
1	Pozostałość kasowa z r. 1904	222·43		
2	Subwencya Komitetu	300·—		
3	Zwroty za księgi rodowodowe	90·—		
4	Zwrot kosztów kart kolejowych i fiakrów	37·10		
5	Opłata od obór kontrolowanych	336·—		
6	Przybory do oznaczania tłuszczu (automaty, butyrometry i t. p.)		230·51	
7	Flaszki i skrzynki, etykiety, środki konserwacyjne		34·43	
8	Koszta kart kolejowych i fiakrów		37·10	
9	Księgi rodowodowe i druki		154·80	
10	Transport flaszek i fiakry do Krajowej szkoły mleczarskiej . .		62 10	
11	Remuneracya i zwrot wydatków za prowadzenie kontroli . .		432·—	
	Razem . . .	977·53	950·94	26·59
	III. Wystawa demonstracyjna narzędzi rolniczych.			
1	Subwencya Komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego	649·13		
2	Za bitety na rozlosowany pług dwuskibowy Böchera . .	54·—		
	Do przeniesienia . . .	703·13		

L. p.		Dochód	Rozchód	Pozostałość
		Korony — halerze		
	Z przeniesienia . . .	703·13		
3	Zwrot kosztów przewozu narzędzi firmy »D. d. Z.«	100·15		
4	Pokrycie niedoboru z funduszu A: »na cele ogólne«	11·22		
5	Za listy przewozowe zwrot kosztów 6-ciu firmom		512 88	
6	Za dostawę narzędzi z kolei na pole demonstracyjne		55·80	
7	Za dostawę narzędzi na kolej		44·40	
8	Za pług dwuskibowy do rozlosowania		100·—	
9	Za pomoc w robotnikach, drobne wydatki, druki, portorya i t. p.		101·42	
	Razem . . .	814·50	814·50	
	C) Fundusze hodowlane.			
	I. Stacye buhai.			
1	Pozostałość kasowa z r. 1904	845·64		
2	Subwencya Komitetu	2200·—		
3	Zwrot za 3 buhaje subwencyjne	640·—		
4	Zakupno 8 buhai subwencyjnych		3284·—	
5	Subwencyonowanie 4 buhai prywatnych (II-e raty)		200·—	
6	Koszta transportu 4 buhai z Krakowa do Rzeszowa		36·—	
7	Koszta lustracyi stacyi		14·—	
	Razem . . .	3685·64	3534·—	151·64
	II. Premiowanie bydła.			
1	Pozostałość kasowa z r. 1904	43·—		
2	Subwencya Komitetu	900.—		
3	Premiowanie w 7 miejscowościach według protokółów . . .		815·—	
	Razem . . .	943·—	815·—	128·—
	III. Stacye ogierów.			
1	25% zwrotów za 2 ogiery subwencyjne	575·—		
2	Komitetowi c. k. Towarzystwa roln. za wpłacone zwroty . .		575·—	
	Razem . . .	575·—	575·—	
	Zestawienie obrotu kasowego poszczególnych funduszów.			
	A) Fundusz na cele ogólne	2614·04	2611 65	2·39
	B) Fundusze specyalne: I. próby polowe	127·78	127 78	—·—
	II. kontrola mleczności	977·53	950·94	26·59
	III. wystawa demonstr. narzędzi roln.	814·50	814 50	—·—
	C) Fundusze hodowlane: I. stacye buhai	3685·64	3534·—	151·64
	II. premiowanie bydła	943·—	815·—	128·—
	III. stacye ogierów.	575·—	575·—	—·—
	Razem . . .	9737·49	9428·87	308·62

Tarnów.

1. Towarzystwo mieści się we własnym na ten cel wynajętym lokalu.

2. Posiedzeń Towarzystwo odbyło w 1905 roku sześć, na których uchwalono:

a) Zakupno buhai z rasy simentalerów, a których rezultaty są pożądane, gdyż po krowach rasy krajowej przychowki są budową i wzrostem więcej podobne do rozpłodników, niżeli do matek.

b) Zakładanie gnojowisk w gminach, których w 1905 roku założono dwie: a to w Krzyżu u Zanchy i w Porębie radlnej u Tyrki.

c) Przyjmowanie jak najwięcej członków do Towarzystwa, aby gospodarstwa wiejskie mogły się dźwignąć w jak najkrótszym czasie.

d) Starać się u c. k. Komitetu rolniczego i Syndykatu o dobre gatunki nasion rolnych i ogrodowych.

e) Powiększyć zamówienia nawozów chemicznych, które by członkowie mogli mniejszemi partyami nabywać, a nie koniecznie wagonami.

f) Na premiowanie buhai licencyonowanych i bydła rogatego, uchwalono dla powiatu w Dąbrowy, Krzyżu i Pleśny 575 kor.

g) Na zakupno buhai subwencyonowanych sztuk 4 ze stajen zarodowych 1.000 kor.

h) Komisarze przydzielonych sobie rejonów przedłożyli, że przychowek bydła rogatego w gminach tych, gdzie są buhaje subwencyjne i licencyon. znacznie się polepsza i łatwo dopatrzyć postęp rasy poprawnej.

3. Żużli sprowadzono przez Syndykat w 1905 r. wagonów 10, w przyszłości jest nadzieja, że sprowadzi się co najmniej wagonów 15, jeżeli urodzaje na tegorocznych odpowiedzą.

4. Członków w Tow. było 100, ubyło przez śmierć i wydalenie się z okolic 12, pozostaje zatem czynnych 88.

5. Buhai subwencyjnych jest 12, a to: z r. 1903 sztuk 2, z r. 1904 sztuk 6, a z r. 1905 sztuk 4. Buhai licencyonowanych własność gospodarzy rolnych było w r. 1905 sztuk 36 i te pozostały na rok bieżący.

6. Knurów subwencyjnych jest szt. 3 i samura szt. 1, w tym jest knurów 2 rasy krajowej a knur 1 i locha 1 rasy Yorkshirów, stajnia zarodowa Yorkshirów zaprowadzona w Zbylitowskiej górze w majątku W-go Stan. Żaby.

W końcu przedkładamy następujące

Zestawienie rachunkowe:

Dochody:

1. Wpłaty członków		410 K — h
2. Wpłaty członków zaległe		198 „ — „
3. % od kapitału na książeczki		127 „ — „
4. Subwencye z Komitetu	na biuro	300 „ — „
	na sekretarza	1000 „ — „
	na premiowanie	600 „ - „
5. Zwrot za buhaje subwencyjne		565 „ — „
Razem w dochodach		3200 K — h

Wydatki:

1. Na premiowanie bydła	575 K — h
2. Na zakupno buhai subwencyjnych	1000 „ — „
3. Na utrzymanie i urządzenie biura	290 „ — „
4. Za książki Komitetowi	54 „ — „
5. Za stampile Komitetowi	10 „ 60 „
6. Pensya sekretarzowi	912 „ — „
7. Za najem lokalu	360 „ — „
8. Woźnemu za obsługę	8 „ 40 „
Razem w wydatkach	3210 K — h

Wadowice.

Rok 1904/1905 należał do rzędu lat dla Towarzystwa rolniczego okręgowego w Wadowicach wyjątkowych i nienormalnych. Zwyczajne Walne Zgromadzenie zwołane na dzień 14. lipca 1904 nie przyszło do skutku z powodu zakazu c. k. Starostwa motywowanego tem, że Towarzystwo rolnicze okręgowe w Wadowicach nie posiada właściwie zatwierdzonych przez c. k. Namiestnictwo statutów. Spowodowało to obecnych do założenia nowego Towarzystwa, a celem ułożenia nowych statutów wybrano odpowiednią komisyę, która ułożywszy statuta wysłała takowe do zatwierdzenia do c. k. Namiestnictwa. W odpowiedzi na to c. k. Namiestnictwo zwróciło statuta z nadmienieniem, że Towarzystwo rolnicze okręgowe w Wadowicach posiada zatwierdzone już statuta z 17 marca 1877, a tylko tychże następna zmiana nie uzyskała zatwierdzenia. Po takiem wyjaśnieniu sprawy przez c. k. Namiestnictwo, Towarzystwo rolnicze okręgowe w Wadowicach uznało się napowrót jako prawnie istniejące, dokonało jedynie tylko zmiany dawnych statutów a po uzyskaniu zatwierdzenia tych zmienionych statutów reskryptem c. k. Namiestnictwa z dnia 9. stycznia 1905 l. 189427 ukonstytuowało się na Walnem Zgromadzeniu w dniu 16. lutego 1905.

Wydział złożył się w znacznej części z nowo wybranych członków, którzy musieli przedewszystkiem zapoznać się z prowadzeniem i agendami Towarzystwa, a to oddziałać musiało na korzystny rozwój Towarzystwa ujemnie — mimo to wynik ogólny z roku 1904/5 nie przedstawia się bynajmniej źle.

Towarzystwo nasze liczyło z początkiem roku ubiegłego 81 członków, w ciągu roku przybyło członków 7, liczy obecnie członków 88. Cyfra ta jest pozornie małą, w rzeczywistości atoli w roku ubiegłym liczba członków mających wobec naszego Towarzystwa pewne zobowiązania wynosiła 753.

Wydział odbył w ubiegłym roku 7 posiedzeń, na których załatwił wszelkie bieżące agendy Towarzystwa i starał się postępować jak najdokładniej według statutów, które stały się dla niego wytyczną i przewodnią

drogą w prowadzeniu Towarzystwa. W wypełnieniu tych statutów to jest w wypełnieniu celów Towarzystwa przez statut wskazanych, Wydział między innemi sprawami zabierał głos w sprawach, związek z dobrobytem i poprawą stosunków rolniczych mających, i tak zwrócił się do Excelencyi posła Bobrzyńskiego w sprawie traktatów handlowych. W sprawie akcyi posuchy znosił się Wydział z Komitetem c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie z pewnym skutkiem, osiągnięto bowiem zniżenie taryf przewozowych i uzyskano — wprawdzie niewiele — ale zawsze 3 wagony otrąb po cenach zniżonych. Wydział zabierał dalej w imieniu Towarzystwa przez swego delegata p. Juliusza Fuchsa głos na Walnem Zgromadzeniu członków c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie i postawił tamże wniosek nagły dotyczący uregulowania stosunków służby folwarcznej. Co do innych celów statutem objętych, mających znaczenie naukowe, duchowe, jak urządzenie zebrań, narad,—Wydział uważał, że dogodniejsze będą w innej porze roku; zaś wystawy odłożono na przyszłość.

Wydział wykonał następnie zapadłe uchwały walnego zgromadzenia a z tych przytacza ważniejsze: zakupił cztery wagi do ważenia bydła dla czterech targowisk swojego okręgu w miejscowościach: Andrychów, Kalwarya, Wadowice i Zator, i urządził wycieczkę naukowo-gospodarczą do rozległych dóbr Karwińskich, przy której to sposobności zawiązał z zarządem ekonomicznym w Karwinie stosunki w sprawie dostarczania buhajów z tamtejszych okolicznych obór dla stacyi rozpłodowych Wadowickiego okręgu rolniczego. W wycieczce tej wzięło 29 członków udział, więksi właściciele, dzierżawcy, księża i włościanie.

Fundusze subwencyjne przedstawiają się następująco:

1. Subwencya licencyjna buhai i na utrzymanie tychże wynosiła z początkiem roku . . .	K. 115 h. 24
w ciągu roku wydano . . .	» 255 » —
zatem niedobór	K. 139 h. 76
który pokryto z subwencyi oddanej do dyspozycyi Towarzystwa (pow. 5 b.).	
2. Subwencya na zakupno buhai wynosiła z początkiem roku .	K. 1173 h. 48
w ciągu roku a właściwie dopiero w czerwcu 1905 wpłynęła tytułem zwrotu połowy z ceny kupna za sprzedane już buhaje subwencyjne kwota .	» 1164 » 40
razem	K. 2337 h. 88
po potrąceniu jednak wydatku na zakupno buhaja na stacyę w Spytkowicach . , . . .	K. 336 h. 06
pozostało z końcem roku . .	K. 2001 h. 82
3. Subwencya na premiowanie bydła włościańskiego, której stan zeszłoroczny wynosił. . . .	K. 304 h. 51
podniosła się o kwotę . . .	» 400 » —
udzieloną przez powiatową kasę oszczędności w Wadowicach z zysków za rok 1902 i wynosi obecnie	K. 704 h. 51
4. Reszta z subwencyi na urządzenie gnojowni włościańskich pozostaje nienaruszoną w kwocie	K. 50 h. —
5. Nadto wpłynęły w ciągu roku bez oznaczenia tytułu użycia następujące subwencye:	
a) z powiatowej Kasy oszczędności w Wadowicach z zysków osiągniętych w r. 1903	K. 800 h. —
b) z wydziału powiatowego w Wadowicach za rok 1904 .	» 400 » —
razem . . .	K. 1200 h. —
z tych kwot wydano na stemple do kwitu i na pokrycie niedoboru (jak poz. 1) w subwencyi licencyjnej	» 139 » 76
pozostała więc subwencya do dyspozycyi Wydziału Towarzystwa	K. 1058 h. 98
Ogólny tedy stan funduszów subwencyjnych wynosi z dniem 30. czerwca 1905	K. 3815 h. 31

Największą uwagę zwraca Wydział obecnie na subwencye zakupna buhai, albowiem powszechnie jest wiadomem, że z powodu posuchy zeszłorocznej i złego przezimowania, ilość bydła przeważnie włościańskiego zmniejszyła się co najmniej o połowę dawnego stanu. Z końcem czerwca 1905 było w 5-iu stacyach 5 buhai subwencyjnych mianowicie: 1) w Graboszycach na obszarze dworskim, 2) w Radoczy na obszarze dworskim, 3) w Podolszy u włościanina Franciszka Dżyżdżyka, 4) w Laskowy u włościanina Jana Świerguły i 5) w Spytkowicach u naczelnika gminy Józefa Mendrysa. Ilość tych stacyi na okręg tutejszy jest prawie żadna, dla tego też zamierza wydział do pozostałej 30. czerwca 1905 subwencyi:

na zakupno buhai w kwocie .	K. 2001 h. 82
dodać pozostałość subwencyi pozostawionej Wydziałowi do dyspozycyi w kwocie	» 1058 » 98
i kwoty te z doliczeniem do nich subwencyi	» 1500 » —
przyznanej Towarzystwu na rok 1905 przez komitet c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie czyli kwotę	K. 4560 h. 80

użyć na zakupno buhai dla stacyi rozpłodowych. Kupno tych buhai Wydział już zarządził.

Co do zasilenia wyczerpanego funduszu subwencyi licencyjnej i na utrzymanie buhai, poczyni Wydział właściwe kroki po poprzedzającem porozumieniu się z Komitetem c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie.

Dział handlowy.

Towarzystwo utrzymywało z własnych funduszów biuro i magazyn, i dostarczało prawie wszelkich pomocniczych artykułów tak dla swych członków opłacających wkładki, jakoteż dla nienależących do Towarzystwa, którzy wprawdzie uważają się sami za członków—bo są rolnikami—jednak nie mogą się pogodzić z płaceniem rocznych wkładek.

Ruch w tym dziale w porównaniu z rokiem 1903/1904 zmniejszył się o 41717 k. Różnice te uwidocznia poniżej umieszczona tabelka.

	zakupiono w roku		różnica w wagon.	
	1903/4	1904/5	mniej	więcej
	wagon.	wagon.		
Zboża (pszenicy, żyta, jęczmienia, owsa)	27	9	18	—
Kukurudzy	6	1 1/4	4 1/4	—
Ziemniaków	2	1	1	—
Grochu, wyki i fasoli . . .	3 1/2	1/2	3	—
Otrąb	3	3	—	—
Koniczyn i innych traw . .	1 1/8	3/8	6/8	—
Różne inne nasiona . . .	1 1/4	—	1 1/4	—
Nadfosforanów kostnych i mineralnych	28	36	—	8
Żużli Thomasa	32	32	—	—
Kainitu	10	5	5	—
Saletry chilijskiej	1	1 1/2	—	1/2
Soli bydlęcej	2	4	—	2
» jadalnej	9	10	—	1
Cementu	7	14	—	7
Węgli	77	96	—	19

Ten wynik zmniejszonego ruchu niektórych artykułów spowodowały następujące okoliczności:

Przy zbożu dostawa żyta dla wojska w ilości 25 wagonów wykonaną została wprost przez większych właścicieli bez interwencyi Towarzystwa. Towarzystwo w tym wypadku przeprowadziło jedynie wstępne korespondencye, w kukurudzy nie było większego popytu raz dla tego, że zboża było dosyć, a powtóre z powodu niezwykle wysokich cen kukurudzy przewyższających cenę pszenicy, także i w koniczynie okazało się mniejsze zapotrzebowanie, albowiem każdy niemal rolnik miał koniczyny poddostatkiem własnego zbioru.

Co do kainitu z naciskiem podnieść należy, że w kopalni w Kałuszu panują stosunki nienormalne. Doprosić się nie można wysyłki zamówionego nieraz przed dwoma miesiącami towaru!!!

Natomiast zakupiono artykułów jak nadfosforanów, soli bydlęcej, soli jadalnej, cementu i węgli o 37 wagonów więcej w porównaniu z rokiem 1903/4.

Na podstawie zamknięć książkowych streszcza się rezultat rachunkowy następująco:

I. Stan bierny:

a) długi . . .	K. 15630	h. 49	
b) subwencye .	» 3815	» 31	K. 19445 h. 80

II. Stan czynny:

a) kasa . . .	K. 2643	h. 19	
b) towary . . .	» 1978	» 71	
c) pocztowa kasa oszczędności .	» 311	» 52	
d) wierzytelności	» 36804	» 67	
e) udziały . . .	» 50	» —	K. 41788 h. 09

w porównaniu zatem stanu czynnego ze stanem biernym okazuje się z dniem 30. czerwca 1905 majątek Towarzystwa w kwocie K. 22342 h. 29.

Oprócz tego posiada Towarzystwo dosyć znaczny inwentarz, jako to: młynek do czyszczenia koniczyny, młynek systemu Bekera, dwa tryery, cztery duże wagi decymalne i ciężarki do tychże, waga do ważenia skrobi, waga precyzyjna dla nasion, aparat do badania koniczyny i t. p. i urządzenie kancelaryi.

Przedstawiając to sprawozdanie z dokonanych czynności za rok ubiegły, Wydział wyraża nadzieję, że rok przyszły będzie treściwszym i obfitszym co do swej działalności, albowiem wydział pragnie dołożyć wszelkich starań, ażeby Towarzystwo wzmocnić, rozszerzyć jego wpływ i zakres działania i zamyśla pracować w tym kierunku aż do upadłego, nie bojąc się żadnych nieprzyjaciół, których zresztą sprawa rolnicza w ogóle nie ma, z wyjątkiem jednego przed którym obrona byłaby niemożebną. Wrogiem tym jest apatya członków Towarzystwa, a od tego wroga uchowaj nas Boże!

Wieliczka.

Dział hodowlany.

Na popieranie hodowli bydła rogatego mieliśmy w r. 1905 następujące fundusze do dyspozycyi:

1. Od c. k. Komitetu Towarzystwa rolniczego krakowskiego:

a) na zakupno i subwencyonowanie buhajów koron 2.400.

b) na premiowanie bydła w naszym okręgu K. 1.400.

2. Od Wydziału Rady powiatowej w Myślenicach kor. 30, razem na premiowanie kor. 1.430.

W sprawozdawczym roku utworzyliśmy 13 nowych stacyj buhajów kosztem kor. 3517.25. Od czasu istnienia Towarzystwa powstało dotąd 157 stacyj buhajów kosztem kor. 48477.60, z tych 130 stacyi przeszło na nieograniczoną własność utrzymujących stacye tak, że w końcu 1905 r. w okręgu naszym było czynnych 27 stacyj buhajów, a na stacyach tych ruch od-

latowanych krów był normalny, a utrzymanie buhajów, oraz wykonywanie przez posiadaczy warunków odnośnej instrukcyi — prawidłowe.

W sprawozdawczym roku wygasło 15 stacyj buhajów, a zwroty połowy ceny tychże wynosiły K. 2.178.

Pozostające obecnie na stacyach buhaje na zasadzie obowiązujących warunków dla utwarzania stacyj przedstawiają dla funduszu hodowlanego wartość koron 4679.47.

Przy udzielaniu buhajów na stacye i w doborze ras Wydział stosował się do instrukcyi c. k. Komitetu Centralnego i kierował się oprócz względów ściśle hodowlanych i podziału na strefy, także kwalifikacyami danego hodowcy ze stanowiska hodowlanego i zabezpieczenia przez hodowcę zwrotu połowy ceny zakupna buhajów.

Celem stałej kontroli nad stacyami subwencyjnemi, Wydział zamianował 9-ciu delegatów do lustracyi stacyj przynajmniej 1 raz do roku dla skonstatowania, czy buhaj jest należycie żywiony i utrzymany, a także czy odpowiada celowi rozpłodu. W tym celu Wydział mianował:

1. P. Feliksa Sandoza dla stacyi: Gaj, Sygneczów, Siercza, Kosocice, Pychowice;
2. P. Karola Czecza dla stacyi Przewóz;
3. P. Stanisława Konopkę dla stacyi: Soboniowice i Wrzosowice;
4. P. Feliksa Meyssnera dla stacyi: Rybie Nowe i Laskowa;
5. P. Bronisława Wernikowskiego dla stacyi Kunice;
6. P. Adama Finka dla stacyi w Mierzeniu;
7. P. Wiceprezesa Tow. Kazimierza Bzowskiego z Drogini dla stacyi: Jawornik i Dolna Wieś;
8. P. Dra Pawła Stonawskiego dla stacyi: Zakrzów i Bodzanów; i
9. P. Zdzisława Brzezińskiego dla stacyi w Tomaszkowicach.

W roku sprawozdawczym nabyto na targu rozpłodowym w Krakowie za 2800 Kor. i w oborach zarodowych okręgu buhajów na stacye subwencyjne za K. 1744·30, razem nabyto buhajów za K. 4544·30.

W roku 1905 urządzone były 4 premiowania bydła rogatego kosztem K. 1430, a mianowicie:

1.	Dla powiatu podgórskiego w Mogilanach pod przewodnictwem p. Stanisława Konopki kosztem	K. 330·—
2.	Dla pow. wielickiego w Gdowie pod przewodnictwem p. Pawła Stonawskiego kosztem	„ 300·—
3.	Dla pow. limanowskiego w Jodłowniku pod przewodnictwem p. Adama Finka kosztem	„ 500·—
4.	Dla pow. Myślenickiego w Sułkowicach pod przewodnictwem p. wiceprezesa Towarzystwa Kazimierza Bzowskiego z Drogini kosztem . .	„ 300·—
	Razem . .	K. 1430·—

Nagradzanie sług gospodarczych.

Przykładem poprzednich lat i w r. 1905 ogłosiliśmy konkurs nagradzania sług rolnego gospodarstwa, mając na ten cel następujące fundusze:

1.	Stały datek naszego Towarzystwa .	K. 200·—
2.	Subwencya c. k. Komitetu centralnego	„ 100·—
3.	Datek służbodawców	„ 100·—
	Razem . .	K. 400·—

Ze znacznej liczby przedstawionych do nagród sług, Wydział uznał za najgodniejszych 19 sług obojej płci, których nagrodził: 6 srebrnymi, a 13 bronzowymi medalami; oprócz tego każdy sługa otrzymał z rąk swego ks. proboszcza dyplom za swą nieskazitelną i długoletnią służbę, oraz nagrodę pieniężną w kwocie od 10 do 40 kor. Rozdawanie nagród odbywało się we własnej każdego sługi parafii publicznie w kościele po niedzielnej sumie. W tym celu przesłaliśmy: medale, dyplomy i 400 koron w gotówce do następujących Urzędów parafialnych:

1.	Kanina dla 1 sługi . . .	K. 10·—
2.	Szczyrzyce dla 5 sług . .	„ 100·—
3.	Dziekanowice dla 3 sług .	„ 50·—
4.	Kosocice dla 1 sługi . . .	„ 40·—
5.	Góra św. Jana dla 1 sługi	„ 40·—
6.	Wilkowisko dla 3 sług . .	„ 30·—
7.	Bodzanów dla 3 sług . .	„ 80·—
8.	Droginia dla 1 sługi . . .	„ 40·—
9.	Dobra dla 1 sługi . . .	„ 10·—
	Razem dla 19 sług . .	K. 400·—

SPRAWOZDANIE
TOW. HODOWCÓW CZERWONEGO BYDŁA POLSKIEGO
ZA ROK 1905.

Stosunki klimatyczne roku 1905 wpłynęły o wiele korzystniej na rozwój hodowli w kraju w porównaniu z rokiem 1904 w którym nadmierna posucha powodując ogólny brak paszy, zniewoliła hodowców do pozbycia pewnej ilości swojego bydła a to celem umożliwienia przezimowania pozostałej reszty. Klęska ta dotknęła nietylko obory dworskie rozporządzające zwykle większym zasobem paszy, ale jeszcze bardziej ucierpiała na tem hodowla włościańska, dla której brak paszy nawet w zwykłych warunkach jest złem chronicznem, powtarzającem się mniej lub więcej corocznie.

Wobec tych niepomyślnych warunków roku ubiegłego, objawił się w oborach czerw. bydła polskiego pewien zastój, którego wyrazem była stosunkowo niewielka ilość przyjętych sztuk do księgi Towarzystwa, nadto trudność w sprzedaży buhajów, których dla wyżej wymienionych powodów nie łatwo było umieścić na stacyach u włościan. Stosunki te wyjątkowe, powodując ogólny brak bydła w kraju musiały wywrzeć także swój wpływ na rok 1905, który jakkolwiek obfity w paszę i dla hodowli o wiele korzystniejszy, nie mógł jednak doprowadzić hodowli do normalnego stanu, chociaż ogólne zainteresowanie się hodowlą znacznie się wzmogło a popyt za buhajami tak się zwiększył, iż trudno było pokryć całe zapotrzebowanie. Obory zarodowe nieco zmniejszone co do ilości sztuk, przez częściową sprzedaż i dokładne przebrakowanie bydła, wykazują obecnie wyższą żywą wagę i mleczność krów, gdy tymczasem waga cieląt pozostała prawie bez zmiany. Niżej przedstawiona tabela odnosząca się do 17 obór uwidocznia ilość sztuk zarodowych w nich znajdujących się, mianowicie: buhajów 18, krów 156 o przeciętnej wadze 415 kilo i mleczności rocznej 1928 litrów przy zawartości tłuszczu 4·2%. Na tę stosunkowo wysoką przeciętną ilość mleka wpływa przeważnie kilka obór dobrze prowadzonych i dostatnio żywionych jak: obydwie szkoły rolnicze w Suchodole i Kobiernicach, oraz większe obory: w Czudcu, Kozach, Przyborowiu i Limanowej, które wykazują mleczność przewyższającą 2000 litrów.

Wysoka zawartość tłuszczu w mleku wynosi przeciętnie 4·2%, utrzymując się w granicach pomiędzy 3·4 a 4·6%. Badania co do zawartości tłuszczu w mleku bywają wykonywane dokładnie w większości obór, szczególnie w szkołach rolniczych i w oborach zajmujących się wyrobem masła lub dostawiających mleko do mleczarń.

Cieląt przychowano 95 sztuk t. j. 45 byczków i 51 cieliczek o przeciętnej wadze po urodzeniu 34 kilo, zatem o jedno kilo wyższej niż w roku ubiegłym. Podnieść tu należy korzystny wpływ jaki wywarła obfitość paszy zebranej w r. 1905 na wychów jałownika, którego znaczną ilość przychowano i który dobrze się rozwija.

Do księgi głównej Towarzystwa przyjęto w 8 oborach nowych sztuk 37 i to 3 buhaje i 34 krowy w następujących miejscowościach: W Przyborowiu 12 krów, w Kozach 5 krów, w Bierzanowie 1 buhaja i 4 krowy, w Limanowej 1 buhaja i 3 krowy, w Czudcu 4 krowy, w Czernichowie 4 krowy, w Nawojowej 3 krowy i w Twierdzy 1 buhaja. Przy przyjmowaniu do księgi głównej zwraca się coraz więcej uwagę na pochodzenie, dobrą budowę, a przedewszystkiem na mleczność krów zarodowych. Jako wpisowe pobrano za kwitem sznurowym należytość w kwocie 278 koron od następujących hodowców:

Mikołaj hr. Rej w Przyborowiu . . .	K.	44
Aleksandra Wiktorowa w Czudcu . . .	»	32
Kazimierz Bzowski w Drogini	»	14
Dr. Jan Zduń w Rabie wyżnej	»	40
Zbigniew Horodyński w Zbydniowie . .	»	14
Zygmunt Mars w Limanowej	»	12
Adam Fink w Komornikach	»	20
Karol Czecz w Bierzanowie	»	10
Jan Artwiński w Kliszowie	»	20
Szkoła rolnicza w Czernichowie . . .	»	10
Józef Górkiewicz w Toporzyskach . . .	»	20
Zarząd dóbr w Kozach	»	28
Zarząd dóbr w Nawojowej	»	14
Razem . . .	K.	278

Wreszcie wzmiankę uczynić wypada o utworzonej oborze czerwonego bydła polskiego w Nowodworzu u p. W. Płockiego przez zwinięcie obory w Święcanach i przeprowadzenie ztamtąd 5 sztuk subwencyjnych do Nowodworza. Obora ta składająca się z 1 buhaja i 24 krów obecnie znajdując się w odpowiednich warunkach i otoczona należytą opieką, rozwija się pomyślnie tak, iż w krótkim czasie będzie można przystąpić w niej do wyboru sztuk zarodowych.

Przechodząc do hodowli czerw. bydła polskiego w obrębie związków hodowlanych włościańskich, stwierdzić należy korzystny rozwój związków w powiecie Bialskim, mianowicie w okręgu Wilamowickim i Czanieckim. Związki te starannością i zamiłowaniem do hodowli wykazują niezaprzeczony postęp stwierdzający racyę bytu w powiecie Bialskim oraz pożyteczność organizacyi związków. Pierwsze tu miejsce zajmuje związek Wilamowicki, który liczył z początkiem 1905 roku 73 krowy zapisane do księgi rodowej. W ciągu roku przyjęto 8 sztuk, tak, że ogółem Związek Wilamowicki posiadał z końcem 1905 r. 81 krów zarodowych i 2 buhaje przydzielone do Związku i umieszczone na stacyach w Wilamowicach i Pisarzowicach; nadto wspomagały związek 3 buhaje Tow. okręg. bialskiego umieszczone w Hecznarowicach, Pisarzowicach i Brzeszczach. Premiowanie w Wilamowicach odbyło się dnia 27/6 na które doprowadzono 150 sztuk dobrze odżywionych i bardzo starannie utrzymanych. Rozdano ogółem 550 koron premiując najlepsze sztuki związku i 8 krów z po za związku, wpisując je równocześnie do księgi rodowej.

Drugi Związek włościański w powiecie bialskim, którego centralnym punktem jest Czaniec, posiada bydło nieco drobniejsze ale nie mniej typowe i użyteczne. Zaledwie przed trzema laty założony Związek w Czańcu liczył w roku ubiegłym 19 krów zarodowych, obecnie przez przyjęcie nowych sztuk 15 liczba ta wzrosła do 34 sztuk zarodowych.

Do premiowania w Czańcu urządzonego 28/6 przyprowadzono 160 sztuk, z których na szczególną uwagę zasługiwała młodzież starannie wychowana z gmin Czaniec i Porąbki. Jako nagrody rozdano ogółem 450 koron udzielając premie sztukom związkowym i jałówkom najlepiej wychowanym. Najmłodszy ten Związek zasługuje ze wszech miar na opiekę i poparcie co uwzględniając Komitet c. k. Tow. roln. Krak. postanowił z funduszów subwencyjnych zakupić partyę jałówek rasowych, celem ich rozdania za kontraktami najlepszym i zaufanym hodowcom w gminie Czaniec. Zakupiono przeto na ten cel 12 jałówek pochodzących po krowach związkowych w gminach Wilamowice, Hecznarowice, Bielany i Pisarzowice za łączną kwotę 2986 K. Gmina Czaniec zatem posiada obecnie 14 jałówek zakupionych w r. 1904 oraz 12 z roku 1905 — razem 26 sztuk subwencyjnych. Akcya ta spowodowała duże zainteresowanie się hodowców w okolicy i niezawodnie skutecznie wpłynie na dalszy rozwój hodowli w skutek znacznego pomnożenia dobrego materyału rozpłodowego.

Mniej korzystnie przedstawiają się stosunki hodowlane w obrębie związku hodowlanego jodłownickiego w powiecie limanowskim oraz w Nowotarszczyźnie, gdzie brak paszy roku 1904 więcej szkody wyrządził niż w innych okolicach. Dla powyższych powodów liczył związek jodłownicki z końcem 1905 r. tylko 37 krów związkowych oraz 29 krów subwencyjnych rozdanych hodowcom w latach 1902 i 1903. Dla użytku tego związku utrzymywało Tow. hodowców czerw. bydła 3 buhaje na stacyach w Jodłowniku, w Krasnem i na Lipiu.

Premiowanie w Jodłowniku urządzone 20/6 przy spędzie 300 sztuk wykazało nieco gorszy wygląd bydła niż lat poprzednich. Najlepiej jeszcze przedstawiały się buhaje doprowadzone w liczbie 12 sztuk, z których 7 zasługiwało na odznaczenie. Krowy związkowe premiowano tylko najlepsze i lepiej utrzymane jak również kilka jałówek i krów subwencyjnych uwzględniając ich dobry wygląd. Z poza związku przyznano jeszcze nagrody jałówkom będącym prywatną własnością hodowców a odznaczającym się dobrą budową i należytem odżywieniem. Komisya premiująca mająca do dyspozycyi 500 koron rozdała ogółem 50 nagród.

W powiecie nowotarskim gdzie z pomocą subwencyi krajowej i państwowej udzielonej przed dziewięciu laty hodowla czerw. bydła polskiego pomyślnie się rozwinęła, stosunki klimatyczne roku 1904 wywarły ten skutek, że przychowek prawie zupełnie został wytępiony a ogólna ilość bydła znacznie się zmniejszyła, co nie mały wpływ wywarło na stan bydła w roku następnym. Według wykazu stanu bydła zestawionego przez p. J. Grabowskiego w Nowym Targu, z końcem roku 1904 było w tym powiecie ogółem 32217 sztuk bydła tj. krów 22476, jałówek 8946, buhajów 408 i wołów 487, z tego czerw. bydła polskiego krów 13485, jałówek 5367, i buhajów 408 — razem 19260 sztuk czyli 60%.

W porównaniu z rokiem poprzednim w którym stan bydła wynosił 41132 sztuki, przedstawia się ubytek 8815 sztuk. Ten znaczny ubytek odnosił się jednak przeważnie do bydła różnorodnego, przedstawiającego mieszaninę różnych ras i typów, gdy tymczasem czerw. bydło polskie pozbywano tylko w małej ilości, w razach koniecznych i to za stosunkowo wysoką cenę.

Kończąc niniejsze sprawozdanie niech nam będzie wolno wypowiedzieć przekonanie zgodne z zapatrywaniem Wydziału naszego Towarzystwa, że celem dalszego intenzywniejszego poparcia hodowli czerw. bydła polsk. w oborach zarodowych i u włościan, należy w przyszłości znacznie pomnożyć stacye buhajów w okręgach hodowlanych, przez co daną będzie możność skutecznego oddziaływania na stopniową poprawę jakości następnych generacyi u bydła, dziś bowiem istniejące stacye stanowczo nie wystarczają, w obec czego liche buhaje funkcyonować muszą, utrudniając wielce wszelki postęp w hodowli. Gdy fundusze Towarzystwa obecnie na to pozwalają, okazuje się wskazanem utworzenie kilku nowych stacyi w okręgach hodowlanych jak w powiecie bialskim, w okolicy Jodłownika i w powiecie nowotarskim, zakupując dla nich w oborach zarodowych odpowiednie buhaje pochodzące po rodzicach zarodowych wpisanych do księgi głównej naszego Towarzystwa. Buhaje te muszą pozostawać pod ścisłą kontrolą pp. lustratorów Związków hodowlanych według wskazówek Wydziału. W ten sposób przyjdzie nasze Towarzystwo z wydatną pomocą nie tylko hodowli włościańskiej, ale wesprze równocześnie obory zarodowe, które mając łatwiejszy zbyt na buhajki, zwrócą niezawodnie większą uwagę na swój przychowek, nie mniej znajdą rzeczywisty interes w posiadaniu w swych oborach sztuk zarodowych przyjętych przez nasze Towarzystwo, co w dotychczasowych stosunkach przedstawiało tylko wartość problematyczną, gdy tymczasem powinno być podstawą selekcyi i handlu bydłem rozpłodowem.

Stan obór zarodowych

Towarzystwa hodowców czerwonego bydła polskiego za rok 1905.

Liczba porz.	Miejscowość	Ilość:		Waga krów:			Mleczność:				% tłuszczu	cieląt:		Waga cieląt:		
		buhajów	krów	średnia	maximum	minimum	średnia	maximum	minimum	na 1 kg. żywej wagi		byczków	cieliczek	średnia	maximum	minimum
1	Jodłownik . . .	1	11	365	450	300	1595	2050	1170	4·1	4·2	4	4	37	42	34
2	Kozy	1	13	406	490	350	2602	3362	1744	6·4	4·5	2	6	39	56	31
3	Bierzanów . .	1	4	487	553	452	1977	2547	1292	4·2	4·1	1	1	43	48	29
4	Kliszów . . .	1	9	410	440	390	1769	2030	1460	4·3	4·2	2	2	34	40	30
5	Przyborowie . .	1	20	409	500	330	2049	2894	1561	5·0	4·6	8	5	35	43	30
6	Droginia . . .	1	6	351	380	320	1480	1814	1205	4·2	4·1	2	3	34	37	30
7	Kobiernice . .	1	4	455	500	420	2785	3339	2153	6·1	4·2	2	—	37	40	35
8	Limanowa . .	1	8	478	525	375	2086	3007	1533	4·4	—	1	2	34	36	28
9	Czernichów . .	1	6	408	469	334	1470	1710	1250	3·6	4·3	—	4	25	28	20
10	Czudec	1	15	434	560	360	2070	2872	1261	4·5	3·4	8	5	32	41	25
11	Raba wyżna . .	2	18	415	490	318	1752	2547	1403	4·2	4.1	5	7	33	45	28
12	Komorniki . .	1	12	402	470	336	1990	2805	963	4·9	4·5	1	2	38	40	37
13	Twierdza . . .	1	4	424	450	410	1613	1740	1260	3·3	4·2	2	1	30	32	26
14	Toporzyska . .	1	9	408	480	335	1572	2083	1278	3·8	—	2	4	35	39	22
15	Zbydniów, . .	1	6	403	440	360	1658	2582	1160	4·1	—	3	1	37	40	30
16	Suchodół . . .	1	5	416	433	400	2849	3502	2587	6·8	3·8	—	3	35	40	27
17	Nawojowa . .	1	6	397	460	340	1452	1547	1101	3·7	—	1	1	23	25	21
	Razem . .	18	156	415 przeciętnie			1928 przeciętnie			4·5	4·2	44	51	34 przeciętnie		

Zamknięcie rachunków

Towarzystwa hodowców czerwonego bydła polskiego.

L. p.		Przychód		Rozchód	
		Koron	hal.	Koron	hal.
	A. Fundusz własny.				
	Dochód.				
1	Remanent z roku 1904	2040	27		
2	Wpisowe bydła do ksiąg zarodowych	362	—		
3	» członków	20	—		
	Saldo z dniem 31 grudnia 1905			2422	27
	B. Fundusze subwencyjne,				
	Dochód				
1	Remanent z roku 1904			6905	16
2	Za sprzedane buhaje związkowe	466	70		
3	Subwencya kraj.	6000	—		
4	Subwencya państw.	2000	—	8466	70
	Razem . . .			15371	86
	Rozchód				
1	Pensye i jednorazowe wynagrodzenia funkcyonaryuszy	2140	—		
2	25% ulgi przy zakupnie buhai	1013	55		
3	Zakupno buhajów związkowych	2349	50		
4	Subwencyonowanie buhajów związkowych	880	—		
5	Premiowanie	200	—		
6	Drobne wydatki	19	72	6602	77
	Saldo z dniem 31 grudnia 1905			8769	09

SPIS CZŁONKÓW

TOW. HODOWCÓW CZERWONEGO BYDŁA POLSKIEGO

PO KONIEC 1905 ROKU.

Członkowie Wydziału:

1. *Prezes:* Karol Czecz, Bierzanów.
2. *Wiceprezes:* Dr Jan Zduń, Raba Wyżna.
3. Hr. Mikołaj Rey, Przyborowie.
4. Dr. Klemens Rutowski, Łąkta górna.
5. Kazimierz Bzowski, Droginia.
6. Feliks Sandoz, Soboniowice.

Sekretarz Towarzystwa:

7. Stefan Bojanowski, Kraków.

Członkowie:

8. Adametz Leopold, dr. prof., Wiedeń.
9. Artwiński Jan, Kliszów.
10. Bzowski Kazimierz, Żerosławice.
11. Brzeziński Zdzisław, Łazany.
12. Chwalibóg Andrzej, Bolencin.
13. Fink Adam, Komorniki.
14. Górski Antoni, prof. dr., Kraków.
15. Golonka Stanisław, ks. Brzeziny.
16. Górkiewicz Józef, Toporzyska.
17. Horodyński Zbigniew, Zbydniów.
18. Jordan Roman, Roztoka.
19. Kunachowicz Stanisław,
20. Kozłowski Floryan, Lipa. Biskupice melsztyńskie.
21. Klecki Waleryan, prof. dr., Kraków.
22. Krzeczunowicz Waleryan, Jaryczów Nowy.
23. Kubeczko Paweł, Twierdza ad Wieprz.
24. Br. Lewartowski, Kraków.
25. Lubomęski Władysław, prof. Kraków.
26. Lgocki Aleksander, Łopuszna.
27. Lewicki Witołd dr., Głobikówka.
28. Mayer Alojzy, Kozy.
29, Marszałkowicz Jan, Lwów.
30. Mars Zygmunt, Limanowa.
31. Milieski Witold, dr., Piekary.
32. Mączyński M., Siedliska.
33. Madziara Władysław, Przytkowice.
34. Michnik Jan, Kozy.
35. Moraczewski Stanisław, Lwów.
36. Naimski Michał, Zator.
37. Nartowski Teofil, Wadowice.
38. Ostaszewski Stanisław, Klimkówka.
39. Piwocki Jerzy, c. k. radca Namiestnictwa, Lwów.
40. J. E. Hr. Potocki Andrzej, Krzeszowice.
41. Poniński Adolf, Kobiernice.
42. Piliński Kazimierz, Tarnowiec.
43. Popiel Zofia, Ruszcza.
44. Pastor Leon, ks., Biecz.
45. Rudnicki Kazimierz, Łukowica.
46. Rudziński Oskar de Rudno, Osiek.
47. Ruebenbauer Zygmunt, Kobylec.
48. Struszkiewicz Władysław, radca dworu, Wiedeń, c. k. Ministerstwo rolnictwa.
49. Stecki Aleksander, Olszowa.
50. Hr. Tyszkiewicz Janusz, Werynia.
51. Towarzystwo rolnicze okręgowe, Nowy Targ.
52. Wojciechowski Mikołaj, prof., Czernichów.
53. Wiktorowa Olga, Czudec.
54. Wójtowicz, dr., Morelówka.
55. Żeleński Władysław, Grodkowice.
56. Zaykowski Stan., Czermna.

SPIS RZECZY

	Strona.
Protokół obrad Zebrania Ogólnego Członków c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie odbytego w dniach 27 i 28 marca 1905 r.	I—VII
Sprawozdanie z czynności Komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego za r. 1905	1
I. Czynności w zakresie polityki i administracyi agrarnej	1
II. Sprawozdanie z czynności hodowlanych	8
Wykaz obór zarodowych z końcem 1905 roku	28
Wykaz stacyi buhai subwencyjnych za r. 1905	30
Wykaz subwencyonowanych buhai będących prywatną własnością hodowców za rok 1905	40
Wykaz buhai danych przez Komitet do obór prywatnych pełnej i półkrwi po koniec 1905 roku	44
Premiowania i wystawy w roku 1905	45
Wykaz subwencyjnych chlewni zarodowych ras zagranicznych po koniec 1905 r.	46
Wykaz mniejszych subwencyjnych chlewni zarodowych po koniec 1905 r.	48
Wykaz subwencyjnych stacyi knurów po koniec 1905 r.	56
Wykaz subwencyjnych stacyi baranów	56
Wykaz subwencyjnych owczarń zarodowych	58
Wykaz subwencyjnych kurników zarodowycy	58
III. Mleczarstwo	60
IV. Czynności w zakresie produkcyi roślin	66
V. Sprawozdanie z czynności Biura rachunkowego za rok 1905	76
VI. Czynności w sprawach statystyki oraz nauki rolniczej	77
VII. Konkursa maszyn rolniczych	91
VIII. Budowa wzorowych gnojowni	91
IX. Sprawy administracyjne i reprezentacyjne	92
Sprawozdanie rachunkowe za rok 1905	101
Skład osobisty Towarzystwa	110
Sprawozdanie z czynności Towarzystw rolniczych okręgowych za rok 1905	127
Sprawozdanie Towarzystwa hodowców czerwonego bydła polskiego	174

A·KOZIAŃSKI·KRAKÓW